

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 14507

SHTARKE UN SHVAKHE

Alter Kacyzne

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

ISBN: ISBN:0-657-14507-6
Barcode/EAN: 9780657145071

Old Call #: 6013 v.1-2

אַלטער קאַציונע

שטאַרקע און שוואַכע

ראַמאַן אין פיר טיילן

ווילנע - 1929

ווילנער פארלאג פון ב. קלעצקין

אלטער קאציזנע

שטאַרקע און שוואַכע

ראַמאַן אין פיר טיילן

ש. ניוער

7503

ווילנע - 1929

ווילנער פארלאג פון ב. קלעצקין

PRINTED IN POLAND

A. Kacyzne — „Sztarke un szwache“ —
Drukarnia „Wyd. Wileńskie“ B. Kleckina, Wilno.

ערשטער טייל

א ל ט = ש ט אַ ט

אַל ט = ש ט אַ ט

אַמאָל איז דאָ געווען דאָס האַרץ פון וואַרשע — אַט דער
 לאַבירינט שמאַלינקע געסעלעך צווישן הויכע, גראַץ מויערן. איצט
 איז דאָס אַן אָפגעלעגן אַרט, אַ פאַרצייטיקער אַנווקס אויפן גוף פון
 דער היינטוועלטיקער שטאַט, וווּ דאָס בלוט פליסט אַנדערש און וווּ
 אַנדערש שלאָגט דער דופק.

דער מקום — ווי יידן רופן די אַלט-שטאַט — האָט זיין איי-
 גענעם אַטעם, זיין אייגענע לופט, וואָס זי גיסט זיך נישט צוזאַמען
 מיט דער לופט פון גאַנץ וואַרשע. אויך די איינזוינער פון מקום
 האָבן אַן אנדער אויסזען, סיי די יידן, סיי די קריסטן. פאַרוועלקטע
 זענען זיי, די איינזוינער פון מקום, ווי דער שטויב פון פאַרגאַנגענע
 זדורות וואָלט צו זיי צוגעשטאַנען, זיך איינגעפרעסן אין די פאַלבן פון
 נייערע קליידער, אין די קנייטשן פון זייערע פנימער. און גראַץ זע-
 צען זיי. זיי טראָגן מיט זיך דעם שאַטן פון די ענגע געסעלעך
 ווישן הויכע מויערן. אַט שאַרן זיי זיך פאַזע וואַנט, איבער די
 שמאַלע טרעטערס, ווי קינדער וואָס רייבן זיך אָן דער מאַמעס קני
 און די מאַמעס — די מויערן זענען שמאַל און הויך און, דאַכט זיך,
 זיי שטייען, די מויערן, אויף געשוואַלענע קני, אונטן זענען זיי בריי-
 טער ווי אויבן, די גראַץ וואַנט גליטשט זיך אַראָפּ אויפן שמאַלן
 טרעטער אין אַ משופּעדיקן אַנשפאַר, כדי נישט איינצופאַלן. קיין
 טויערן זענען דאָ נישטאָ. שמאַלע געוועלדיקע טירן מיט פאַרצייטיקן
 שמירעכץ פירן סוף דער גאַס אין פינצטער געוועלבעטע קאַרידאָרן אַריין.
 און בייטאָג דורך זייער פינצטערניש, אין אָונט — דורך דעם איינ-

ציקן לאַמטערן, וואָס הענגט פון געוועלעב אַראָפּ, עטעמען אַרויס די שמאַלע געוועלעבן אַ שרעק און אַ וואַרנונג אויף דער ענגער גאַס: היט אייך מענטשן! פאַראַן מכשפות אויף דער וועלט! און שדים לוייערן אין יעדן ווינקל. און מענטשן שלעכטע, נאָך ערגער פאַר שדים, האָבן זיך פאַרטייעט אין זייער פאַרבאַרגעניש.

נישט אומזיסט זענען פאַרהאַן אין דער הויך פון ערשטן שטאַק נישטעס אין די גראַבע ווענט. און דאָרט שטייען צוגעשמידט אין זייער איי-ביקער וואָך מאַדאַנעס און הייליקע. און ווי אלט און ווי אָפגעלאָזט די ווענט זאָלן נישט זיין — די מאַדאַנעס מיט די הייליקע גלאַנצן, מיט דעם הימל-בלוייען אייל-פאַרב פון זייערע פריש אָפגעמאַלטע קליי-דער, טראַגן פרישע קרענצלעך אויף די קעפּ — אַ פאַרגיטיקונג פאַר זייער אייביקער וואַלזאַמקייט.

מענטשן גייען — שאַטנס אויף דער שאַטנדיקער גאַס און רייסט זיך אַריין אַ שטיקל זון צווישן די הויכע מויערן — דאָן ווערט די גאַנצע גאַס צעבראַכן אויף שפיציקע ווינקלען און קרומע ליניעס. דאַכט זיך — די גאַס צעפאַלט זיך. דאַכט זיך, די שאַטן-מענטשן לויפן זיך ראַטעווען, וואָס גיכער פון לעכערדיקן אַרבאַל אַרויס אַהין, אויפן אַלטן מאַרק און דאָרט אויף דער פולער זון צו קיגן אַ תיקון. אויב אַלט-שטאַט איז דאָס אַמאַליקע האַרץ פון וואַרשע איז דער אַלטער מאַרק — דאָס האַרץ פון דעם האַרץ.

אַ גרויס, פירעזיק קעסטל איז דער אַלטער מאַרק. זיינע ווענט זענען די פיר ציילן הויכע שמאַלע מויערן, וויכע — צו פינף און צו זעקס שטאַק, שמאַלע — צו דריי און צו פיר פענצטער. און אלע מויערן זענען גראַ און אַלע, דאַכט זיך, אַלע אַזוי ענלעך. און דאָך — באַזונדערע זענען זיי. יעדער מויער מיט זיין פנים, מיט זיין חנדל פון אַן אָפגעקומענעם מיוחס. גרויסע אינדיווידואַליסטן זענען זיי די מויערן פון אַלטן מאַרק. וואָס האַלט זיי דאָ צוזאַמען. אַקסל צו אַקסל צוגעפרעסט אין ענגשאַפט? דאָס האָבן זיי זיך פאַרקוקט מיט די אַנד-ברעמענדיקע אויגן אויף דער וואַסער-פאַנע, וואָס ויצט אויף איר פאַס-טומענט אין מיטן געפלאַסטערטן פלאַץ. אַ מכשפה איז זי די וואַרשע ווער וואַסער-פאַנע, מיט פאַרשייטע בריסטן און מיט אַ פאַרדרייטן שופּן-עק. מיט איר שילד און מיט איר שווערד, וואָס זי האַלט אין

אירע הענט, האָט זי צוגעפישופט צו זיך די אַלטע הויכע מויערן מיט זייערע מאַדאַנעס, מיט זייערע הייליקע, און די אַלטע שטיינערנע אינ-דיווידואַליסטן האָבן זיך אויסגעשטעלט אין פיר ציילן און פאַרשלאָסן דעם פלאַץ אין אַ קעסטל.

איז געוואָרן אויס פלאַץ, נאָר אַ ריזיקער צימער אָן אַ דאָך, אַ קהלישער צימער צום געברויך פון די היגע איינוווינער.

קינדערלעך שפילן זיך אין יאָגעניש אַרום דער וואַסער-פּאַנע. ווייט אַנטוויפן קאָנען זיי נישט. אויך זיי האָט זי צוגעכישופט. על-טערע פרויען זיצן אויף די שטיינערנע טרעפּלעך פון פּאַסטומענט, ציילן די זאָקן-אויגלעך און באַקלאָגן זיך אויף זייערע ביטערע מזלות. איינע אויף דעם, וואָס איר אַלטער פאַרדינט נישט, די צווייטע — וואָס דער אַלטער שיפורט און שלאָגט זי, די דריטע איז זיי ביידע מקנא: איר אַלטער איז שוין לאַנג אַ שוכן-עפּר.

אין די זומערדיקע פאַרנאכטן לאָזן זיך אַרויס אַרבעטער אין בלויע וועסטלעך מיט פאַפּיראַסן און מויל, כאַפּן אַ שמועס ביי דער וואַסער-פּאַנע.

איינענע מענטשן, און איינענע שטוב, נאָר אָן אַ דאָך. דערפאַר קאָן מען כאַטש אָפּעטעמען פריי.

יידן מיט קריסטן פילן זיך דאָ נענטער און היימישער, ווי ער-גאַנץ אַנדערש. די מויערן האָבן זיי צוזאַמענגעשטופט אין ענגשאפט. די שווערע נויט דריקט אַלעמען גלייך. קיין גבירים ווינען נישט אויף אַלט-שטאַט. און די שאטנס פון פאַרגאַנגענע דורות וועבן זיי צוזאַמען מיט אַ געמיינזאַמען סוד.

אויפן פלאַץ, לעבן דער וואַסער-פּאַנע האָבן זיך פאַרנאַכטלעך אָפּגעשטעלט צוויי אַרבעטער. זיי האָבן זיך געטראָפּן גייענדיק פון דער אַרבעט און זיך אָפּגעשטעלט כאַפּן אַ שמועס.

— נו, האָסט עפעס אַרבעט? — געפרעגט האָט דער העכערער, דער בלאַנדער, געפרעגט, נישט גלאַט, אַבי צו רעדן. אים האָט טאַקע אינטערעסירט, צי דער חבר האָט אַרבעט, דער עיקר, צי ער וויל אַרבעטן.

הָאָט דער חבר אָפּגעענטפּערט נאָך א קליינער קווענקלעניש.
 — איך וועל דיר זאָגן, ישראל, דו ווייסט דאָך, אַז די אַרבעט
 איז מיר נישט צום האַרצן. וואָס פאַר אַ תּכּלית איז דאָס פאַר שיי-
 קען, איך בעט דיר, צו מאַלן בלומען-שלאַקן אין די שטיבער אויף
 דער פּראַנצישקאַנער גאַס. אַז טרעפן זאָל זיי אַ שלאַק, די גראַבע
 בייכער! זעסטו, ס'האָט זיך טאַקע געלוינט צו קומען קיין וואַרשע...
 הָאָט דער בלאַנדער אים גוטמוטיק צוגעקלאַפּט אויף דער פּלייצע:
 — האָב צייט, נישט מיטאַמאָל איז קראַקע געבויט.

פון דער זייט האָט זיך געקאַנט דאַכטן, אַז נאָר איינער פון זיי
 איז אן אַרבעטער — שייקע. ער האָט געטראָגן אַ בלוזע מיט אַ פאַר
 חיוון, וואָס זענען באַשטאַנען דורכאויס פון פארביקע פּלעקן, אַ לע-
 בעדיקע פּאַלעטע. ס'איז נאָר אַ הידוש געווען, ווי אזוי דער בחור
 האָט זיך געקלייגט אָפּצומאַלן די קליידער פון הינטן, אזוי ווי פון
 פאַרנט.

ישראל אָבער איז געווען אַנגעטאָן גאַנץ ריין. אפילו געטראָגן
 אַ ווייכן קראַגן מיט אַ קראַוואַט, געהאַט אַ שטעקעלע אין דער האַנט
 און אויפן פינגער — אַ קידושין-רינגל, אַ גאָלדנס. גאָלד האָט ער
 געהאַט נישט נאָר אויפן פינגער, אַז ער האָט אַ שמייכל געטאָן האָט
 די זון אים אַ כאַפּ געטאָן ביי די גאָלדענע ציין.

— דו האַכט קיין געדולד נישט, שייקע, — האָט ער געמוסרט
 דעם שטיבן-מאַלער. — וואַרשע איז אַ תּהום. מיט געדולד און מיט
 ענערגיע וועסטו דיך ביסלעכווייז אַרויפּאַרבעטן. ביי ריטאָון ביסטו
 געווען?

— דאָס גיי איך טאַקע פון אים.
 און שייקע האָט זיך פאַרגאַפּט אויף איינעם פון די הויכע דפּכער,
 וווּ צווישן די פאַרשוואַרצעטע, פאַרציטיקע דאַכלקעס האָט זיך אויס-
 געשפּרייט אַ פּירקאַנטיקע גלעזערנע לאַטע.

— אַ רוח אין זיין האַרצן אַריין. ער האָט דאָרט אַ מאַדעלאַקע.
 — אַט אזוי ביסטו געגאַנגען צו אים?
 שייקע האָט נישט פאַרשטאַנען די פּראַגע, און אַנגעקוקט ישראלן
 פאַרחידושט.

דערוען, אַז ישראל באַטראַכט קריטיש זיין באַמאָלטן אַנצוג.

הָאָט ער זיך אָנגעשטויסן און צעלאַכט זיך. אויגן הָאָט ער געהאַט
שטאַלע. און אז ער הָאָט זיך צעלאַכט, זענען גאָר פאַרבליבן קרו-
מע שפּעלטעלעך מיט אַ סך דינע קנייטשעלעך אַרום זיי.

— אן אמהער כינטשיק — הָאָט ישראל א טראַכט געטאָן.

— אין דו מיינסט, אז כ'האָב זיך געדאַרפט איבערטון פאַר זיין
כבוד וועגן? אז נישט דערהאַרן וועט ער. וואָס איז ער דען, רי-
טאָו? נישט אזאַ כּאַלער, ווי איך, וואָס?

— נו, אַ ביסל אַ נפּקאַמינה. יענער איז אַ גאַנצער קנאַקער,
אַ באַרימטהייט, א פּרעמירטער מאַלער...

— ספּו! ביסט אויך אַ בורזשוי, ישראל, ווי איך זע. באַשר
יענער הָאָט לייוונט און אַן אַטעליע און מאַדעלקעס, באַשר מען שרייבט
וועגן אים אין די צייטונגען — וועט שייקע זיך איבערטון פאַר זיין
כבוד וועגן? איך האָב געאַרבעט! — און שייקע הָאָט מיט פּאַטאַס
זיך אַ זעק געטון אין דער באַמאַלטער ברוסט. הָאָט זיך אויפגעהויבן
אַ דין שטויבל, און ישראל איז מיט אַ שמייכל אָפּגעטראָטן.

— הָאָט ער געזען דינע צייכענונגען?

— יאָ.

— און וואָס הָאָט ער געזאָגט?

— זיי זענען אים שטאַרק געפּעלן. — שייקע הָאָט זיך פאַר-

קרימט זי אַ כינזער און זיך אַ קראַץ געטון אונטערן היטל — דער
רוח ווייסט זיין טאַטן. ער זאָגט: איך דאַרף אַרבעטן.

— און אַליין האָסטו דאָס גישט געוואָסט?

— איך בעט דיך, ישראל, איז דאָס פאַר מיר אַ תּכּלית:

אַרבעטן?

שייקעס געבען-מינע הָאָט זיך ממש געבעטן ביי ישראל'ן ער
זאָל אַראָפּנעמען פון אים די לאַסט פון דאַרפן אַרבעטן. אַפילו מיט
דער אָפּנהאַרציקער פּויליקייט זיינער איז שייקע אים געווען סימפּאַטיש.

— כאַפּט דיך אַ וואַטנמאַכער, כינטשיק — הָאָט ישראל אַ מאַך

געטון מיט דער האַנט — ווי איך זע וועסטו ווערן אַ קונסטמאַלער,
ווי איך וועל ווערן אַ טענזער. וועסטו שוין פון אַלע דינע טאַלאַנטן
בלייבן ביים פּייפן.

שייקע האָט צעשטעלט די געפֿאַרבענע פּיס און פֿאַרנומען די הענט אין די בֿאַקעס.

— וואָס איז? האָסט אַוואַי געהערט בעסערע פּייפער פֿאַר מיר, וואָס?

ישראל האָט געלאַכט מיט גאַלד.

— שאַ, ישראל -- איז שייקע ערנסט געוואָרן און אַראָפּגערוקט דאָס היטל אויפֿן טשופּ. — וואָס הערט זיך עפעס מיט מיינע לידער? ווען וועל איך שוין זען אַ געדורקט וואָרט?

ישראל האָט אים צוגעזאָגט, אַז אין דעם נאַנטן פֿאַרטייאישן העפט וועט ער געפינען געדורקט זיינע לידער, אָבער שייקע האָט נישט אָפּגעטראָטן: — ווען?

— מען קאָן דאָך מיט לידער קיין פֿאַרטיי־העפט נישט אָנ־פּילן, פֿאַרשטייסט דאָך אַליין. עס פעלט נאָך מאַטעריאַל. היינט גיי איך צו שמואלן נאָכן לייט־אַרטיקל.

שייקע האָט נישט געהאַט קיין געדולד. זיין מווע האָט נישט געוואָרט. אָט האָט ער שוין נאָך אַ ליד אין דער קעשענע פֿון די געפֿאַרבענע הויזן. אָבער גיי ווייז ישראלן, אַז יענער האָט נאָך די ערשטע נישט אָפּגעדרוקט. ניין, ער וועט נישט ווייזן.

ער האָט זיך ווידער פֿאַרגאַפּט אַרויף. אין זיינע כינעזישע אוי־געלעך האָט געטליעט אַ פֿלעמל און די ליפֿן האָבן זיך געעפֿנט אין אַ קינדישן שמיכל. הויך אויף אַ דאָך איז געשטאַנען אַ שייגעצל און געפֿאַכט מיט אַ שטעקן, פינף מאָל לענגער פֿאַר אים אַליין. צום שטעקן איז געווען צוגעבונדן אַ שמאַטע. געפֿאַכט, ווי געפּישופּט, אפשר האָט ער געוואָלט איבערמאַלן דעם גאַנצן הימל איבערן אַלטן מאַרק. און אפשר האָט ער דאָס געפֿאַכט צו דער פֿאַרגייענדיקער זון זי זאָל זיך צוריקקערן. ניין, דאָס האָט דאָס שוואַרצע סילוועטל אויפֿן דאָך דיריגירט מיט אַ טשאַטע זילבערנע טויבן, הויך, הויך האָט זיך געריןגלט זייער זשמעניע אין לופּטיקע הקפות. זילבערנע בלימעלעך האָבן זיך געשאַטן פֿון ראָזן וואָלקן. און אַ פֿאַל אַראָפּ — אַ הויפֿן שוואַרצע שמאַטקעלעך. און אַ שופּ אַרויף — ווידער זיל־בערנע בלומען. אָט האָבן זיי זיך אָנגעצונדן ראָזן.

— ווייסט, ישראל, ביי אונז אין שטעטל גייען שוין די אינ־

דיטשקעס שלאָפן. זיי טוליען זיך איינע צו דער אנדערער אין פאר-
ציילן זיך פארן שלאָף זייערע נעכטיקע חלומות:
— טיו—טיו! טיו—טיו! טיו! טיו! טיו! טיו—טיו—טיו!
שייקע האָט אזוי קונציק אויסגעפייפט, ווי די אינדיטשקעס
פארציילן זייערע חלומות, אז ישראל האָט זיך צעלאַכט.
— ווער פארברענט, דו דיכטער איינער! שייקע פייפער, א
גוטע נאַכט.

פייגע-פעסיע מיט איר קאמונע

פון אלטן מארק האָט ישראל פאַרקירעוועט אין אַ געסעלע פון איין גוס, מיט אַ רינשטאַק אין דערמיט. אַ געסעלע בלויו פאַר פוסגייער. עס האָט געפירט צו דעם טרעפֿ-געסל. די טרעפֿ זענען געפאַלן צו יענעם טייל מקום, וואָס ליגט נידעריקער ביי דער ווייסל. און פון ביידע זייטן טרעפֿ האָבן זיך געהויבן גראָע מויערן. אין די פענצטער איז שוין געווען ליכטיק. גראָע בעלי-מלאכות האָבן שוין געאַרבעט ביי פייער. די לופט איז דאָ געווען אַ שטיקנדיקע פון אלטן זשאַווער און שימל, וואָס האָט זיך איינגעגעסן אין די פיליהונ-דערטיאַריקע ווענט.

— פאַראן מענטשן, וואָס אַנטציקן זיך דערמיט — האָט ישראל געטראַכט — ריטאַוו, צום ביישפּיל, איז פאַרליבט אין דעמדאָזיקן טרעפֿ-געסל. די אויגן ווערן אַזש פייכט ביי אים... און ער, ישראל, ווען מען זאָל אים נאָר לאָזן וואָלט ער אונטערגעלייגט דינאמיט און אויפגעריסן אין דער לופטן די אלע געשוואַלענע, בייכיקע מויערן, וואָס עס הענגען, דאכט זיך, פיאווקעס אויף זייערע ווענט. דאָס געסל איז געווען איינגעטונקט אין אָונט. און פּלוצלינג האָט ישראל דער-זען עפעס, וואָס האָט אים אַ נעם געטון ביים האַרץ, כאַטש ער איז בישט געווען קיין מאַלער. פון ביידע זייטן האָבן אין די שטיבער לאַמפּן געברענט, נאכט געווען. און אונטן, וווּ די טרעפֿ האָבן זיך געענדיקט, האָט אַ העל קינדיש קעפל געשטראַלט, ווי דער קאַפּ פון אַ הייליקן אויף אַ קאַטויליש בילד. דאָס קינד איז געזעסן אויף דער זון. אַ פאַר מינוט שפעטער האָט שוין ישראל אַליין זיך אָפּ-

געטובלט אין דעם לעצטן ביסל זון, וואָס האָט זיך דאָ פאַרשטעקט אויפן פלעצל, צווישן די פינצטערע מיילער פון זייטיקע געסעלעך. איין פינצטער געסל האָט אים איינגעשלאָנגען. אָבער נאָך פינצטע-רער איז געווען דער קאָרידאָר פון דער מויער, ווהיזן ישראל האָט זיך פאַרנומען. אַ קאָרידאָר פאַר איין מאָן די ברייט.

פון געוועלביקן סופיט הענגט אַראָפּ אַ פאַרצייטישע לאַמטער. אַ זעקסקאַנטיקער גלעזערנער עמער. ער וויגט זיך די לאַמטער און עס הוידעט זיך אין קאָרידאָר די צערייזטע פינצטערניש.

ישראל האָט שוין דריי יאָר געווינט אין דעם הויז און זום קאָרידאָר זיך נישט געקאַנט צוגעווינען בשום אופן. ס'איז דאָך אַן אמתע קאַטאַקאַמבע, אַ קעלער פאַר אינקוויזיציע! אים האָט זיך געדאַכט: אָט באַלד שליסן זיך צו די ווענט פון פאַרנט אין פון הינטן און ער בלייבט פאַרמויערט לעבעדיקערהייט.

ביי דער נאַכט, נאָך אַ שטאַרקער אויפּרעגונג, פלעגט אים קומען צו חלום אַ מהומה אין ענגן קאָרידאָר בעת אַ שריפה. ישראל האָט אבער געוואָלט אין זיך גובר זיין אומחן צו דער פינצטע-רער קאַטאַקאַמבע. ער האָט עס געהאַלטן פון זיין זייט פאַר אינ-טעליגענטישע היסטעריע.

— וואָס איז מיט דיר דער יחוס, ישראל? מענטשן לעבן דאָך דאָ אויס זייערע יאָרן, אַרימע אַרבעטער, און ווער ביסטו דען? אַן אַרבעטער בן אַרבעטער. ווי קומט עס גאָר צו דיר?

טרעפּ פינצטערע, שמאַלע און דומפיקע האָבן זיך געדרייט צו פייגע-פעסעס קאַמונע אַרויף, אויפן פערטן שטאַק. פאַרן פאַרענטש האָט ישראל זיך נישט אַנגעהאַלטן. ער האָט שוין געקאַנט די טרעפּ אויף אויסנווייניק. עס האָט אים געעקלט פון דעם קאַלטן, קלעפיקן שווייס אויפן פאַרענטש, ווי אַ קאַלטער שטערן פון אַ שווינד-זיכטיקן.

און כאַטש צו די פינצטערע טרעפּ איז ער געווינט געווען, און ער געדענקט שוין נישט יענע צייט, ווען ער האָט זיך דאָ אויס-געגליסט און אַראָפּגעסאַלן און נאָך דעם פאַל צוגעקרענקט, פונ-דעסטוועגן האָט ער אַלע מאָל טענות צו פייגע-פעסען, ווען ער קומט אויף די פינצטערע טרעפּ. עס קאָן זיין, צו קיין פרעמדער וואָלט

ישראל קיין טענות נישט געהאט. פייגע-פעסע איז אַבער געווען זיין שוויגער. און ער האָט איר נישט געקאנט מוחל זיין, וואָס זי האָט זיך אויסגעקליבן אזא פּינצטערע נעסט.

זיין שוויגער פייגע-פעסע איז געווען פּאַפּולער אויפן מקום. מען האָט זי גערופן: די קאַמוניסטקע, כאָטש אזוי ווייט איז זי געווען פון קאַמוניזם, ווי ווייט זי איז געווען פון גבירישקייט. זי איז גלאַט געווען איינע פון יענע שליםזלניצעס, אויף וועלכע עס לוינט זיך שוין נישט רחמנות צו האָבן, ווייל מיטן שליםזל, דאָכט זיך, האָבן זיי זיך איינגעלעבט און לעבן בשלום. און וואָס האָט זי דען געקאנט בעסערס דערגרייכן?

געקומען קיין ווארשע מיט אַ קראַנקן מאַן, אַ פּראָווינצער חזן, וואָס איז אַוועקגעפאלן אויפן האַל, און מיט צוויי קליינע מיידלעך, און דאָ, אין דער גרויסער פרעמדער שטאָט, באַגראָבן דעם מאַן אירן. האָט זי חתונה געהאַט מיט מאיר-דודן דעם בעל-מגיה, ס'איז געווען אַ גלייכע זאך פאַר ביידע. זי האָט נישט געהאַט ווהיין זיך אַהינ-צוטון און אים איז פאַרבליבן אַ גרויסע דירה, ווו ער האָט זיך גע-שראַקן אַליין צו זיין נאָך דעם ווייבס טויט. קינדער האָט מאיר-דוד געהאַט אויסגעגעבענע. אַבער אַ ייד אַן עקשן. צו די קינדער נישט געוואָלט גיין. ער א בעל-מגיה, פייגע-פעסע אַ חונטע— ביידע שטיקלעך פרי-קודש, האָט מען חתונה געהאַט.

האָט מען זיך אַרומגעזען נאָך דער חתונה, אַז ס'איז נישטאָ קיין פּרנסה. האָט דער אַלטער בעל-מגיה אַוועקגעלייגט די שפּאַקולן מיט דער גענוצנער פּען, גענומען אַ שטעקעלע אין האנט און געוואָרן אַ מעקלער אויף דער עלטער. זענען אָבער געווען מעקלערס יונגערע און פלינקערע פאַר אים און מאיר-דוד האָט פאַרדינט וואַסער אויף קאַשע.

— וואָלסט כאָטש ווייניקער אַרומגעלאָפּן, מאיר-דוד! ווייניקער די שטיינע רייסן, ס'איז דאָך אַ דלוח!

האָט דער אַלטער אָנגעקוקט זיין נייע דעה-זאָגערן. אָנגעקוקט זי אזוי, אַז זי האָט שוין מער קיין וואָרט נישט גערעדט, נאָר אַוועק-געלאָפּן צום שפּיגל פאַררעכטן דאָס שייטל, וואָס איז איר פאַר שרעק פאַרקראַכן אויף אַ זייט.

און מאיר-דוד מיטן שטעקעלע האָט ווידער אוועקגעשמייעט אויף די נאַלעווקעס.

דאָן איז דאָס פייגע-פעסיגע געפאַלן אויפן פלאַן אויסצענוצן די גרויסע דירה אירע, צימערן און צימערלעך. קאַמער-קאַמער-הויז. אַן עס-צימער ווי אַ פֿעלד. מיט דריי הונדערט יאָר צוריק. בסך-הכל, האָט דאָ גאָר געווינט אַ פירשט. האָט זי אָנגעהויבן אַרייננעמען סובלאָ-קאַטאַרן. נישט אַבי וועמען, פֿאַרשטייט זיך. נאָר בכבודיקע אַרעמע-לייט און אויפגעקלערטע פראָלעטאַריער. זי האָט זיך געהאַט איר איי-גענעם אויסוואַל, אַז סיי איר מאָן דער בעל-מגיה זאָל נישט פֿאַר-שעמט ווערן, סיי די טעכטער אירע, האָס לערנען זיך אין אַ שול, זאָלן האָבן אַ פיינע באַקאַנטשאַפט. האָט זיך מיט דער צייט אָנגע-זאַמלט ביי פייגע-פעסיען אַ קאַלעקציע, וואָס מען דאַרף אויספֿאַרן אַ מדינה אַזוינס צוזאַמענצופֿאַרן. און ווער עס האָט געוואָלט האָט זיך געזעצט צום טיש און מיטגעמאַכט די אַרעמע סעודה. און ווער עס האָט געוואָלט — האָט געצאָלט. פייגע-פעסיעס טאַלענט איז נאָר גע-בוג געווען דאָס געשעפט איינצופעדעמען. זי האָט אָבער געמוזט אָפֿ-לאָזן די לייצעס. זאָל עס גיין ווי עס גייט. זי איז געווען שוואַך אויפן זפרון און טעמפ אויפן חשבון. זי האָט קיינמאָל נישט געקאַנט באַרעכענען וויפֿל פון וועמען עס קומט. איז טאַקע אַוועק אַ קאַמונע. טאַקע נאָר מיט נסים איז פייגע-פעסיע נישט בדלות געוואָרן, נאָטש ס'איז געווען צום דלות מיטן האַנט צו דערלאַנגען. אָבער חלות צו קידוש האָט מאיר-דוד געהאַט. און אַ האַלב פֿלעשעלע בראַנפן אויף שבת — אויך.

האָט ער אָננעקנייטשט דעם שטערן און זיך באַטראַכט:

— למאי זאָל זיך אים דאַכטן: ער איז דאָ אויך אַ גאַסט אין אַכסניה. אַבי נישט ביי די קינדער.

פונדעסטוועגן האָט דאָן פייגע-פעסיע דערפירט צו אַ שטיקעלע תכלית.

מיט דריי יאָר צוריק האָט זיך אַריינגעצויגן אין דער קאַמונע אַן אָרנטלעכער בחור אַ טריקאַטאָש-אַרבעטער, ישראָל שטריקער. האָט ער טאַקע פֿאַרציאָרן חתונה געהאַט מיט דינהן, מיט פייגע-פעסיעס עלטערע טאָכטער. און איצט האַפּט שוין פייגע-פעסיע אויף אַ שטי-

קעלע נחת אויך: זי וועט אינגיכן, מירטשעם, ווערן א באַבע. הלואי
האלט זי שוין אזוי מיט דאָראַטשקען, מיט דער יונגערער. גאָר קיין
לייט נישט... ווייזט אויס, אַ בלוט אזאָ...

דינה איז געווען אַ שוואַך באַשעפעניש מיידלווייז, א שטרויענע
פאנע. און איצט, פאַר דער צייט פון שוואַנגערשאַפט, איז זי גאָר
קיין מענטש נישט, כּאַפּט צוקרענקען גאַנץ אַפּט.

אינדערפרי, ווען ישראל פאַרנעמט זיך צו דער אַרבעט, לָאָזט
ער איבער דאָס ווייבל זיינס אין בעט. ער ווייסט: זי איז אַ פע-
פערן. זאָל איר ווילן באַקומען. אָבער אהיים גייענדיק האָט ער
אַלץ מורא, ער זאָל ווידער נישט טרעפן דינהן אין בעט ליגן. שוין
נישט פאַר פּוילקייט, נאָר פאַר מידקייט. אַ מאָדנע מידקייט באַפאַלט
זי. דינהן, כּאַטש זי טוט נישט אַ האנט אין קאַלטן וואַסער. אַ מאָל
דאַכט זיך ישראלן, אז דינה איז אַן אָנגעבלאָזן קישעלע, פון וועלכע
עס גייט אַרויס די לופט, און זי דאַרט איין פאַרן אויג.

די אומרו באַפאַלט ישראלן אזוי גלייך, ווי ער באַטרעט זי
פינצטערע שטיגן צו דער וווינונג זיינער. ווער ווייסט וואָס דינהלע
מאַכט? און ישראל ווייסט, אַז די אומרו קומט פון דעם העסלעכן
פאַרשוויצטן קאַלטן פאַרענטש, וועלכער דערמאַנט אַן א קראַנקן שטערן.
און דעריבער טאַקע מיינט ער אויס אָנצורירן דעם פאַרענטש מיט
דער האַנט, אָבער סיי-ווי-סיי, דער קראַנקער פאַרענטש קריכט אַליין
אַריין אין זיין רעיון און ער קאָן אים שוין נישט ארויסטרעסלען.
די לעצטע צוויי שטאַק מאַכט ישראל דורך אין איין אַטעם, איבער-
היפּנדיק צו צוויי טרעפלעך. אַט זענען שוין די לעצטע, אַט איז
שוין די טיר. ער קלינגט.

געעפֿנט האָט אים שניאור אין זיין שניט-ראַק מיטן האַרטן קאַ-
פעליוש, אַן אָפּגעברענטער ליטוואַק, וואָס האַנדלט מיט שעלדקעס און
מיט בלייפּעדערס אויף די נאַלעווקעס אין אַ טויער — איינער פון
פייגע-פּעסעס קאַלעקציע.

— אַט איז ער, אַט! רק ער אייכט זיך און רק ער ספּרינגט.
זע נאָר ווי ער שאַפּעט, זע נאָר! קיין מאַיאַנטקעס וועסטו נישט
מאַכן, נאָר איינער, וועסט זיך נאָר אָנמאַכן אַ האַרץ-פעלער. האַסטו
געזען אַ ביסל!

— וויסט איר נישט, שניאר, וואָס דינה מאַכט ?
— פאַרוואָס זשאָל איך נישט ווישן, פאַרוואָס. אז אַ מענץ דרייט
זיך אַרום אין סטוב, באַדאַרף ער אַלץ וויסן. דיין דינה איז השם
יתברך געזונט, מיר דאכט זיך זי איז גאר אין סטוב נישטאַ, איז זי
גאָר. האָסטו געזען אַ ביסל ? ווי אַ מענץ איז דאָס צעקאַכט ! ווי
ערשט נאָך דער חתונה ! מ-מאָ !

אין גרויסן עסצימער ביים לאַנגן טיש האָט ישראל געפונען
וואַלדעקן. יענער האָט זיך פונאַנדערגעלייגט אויפן ברודיקן גע-
שטריקטן טישטוך מיט זיין שינקע מיט ברויט. אפשר אַ האַלבן חזיר
האָט ער געבראַכט אָהער צושלעפן.

— אַ, מילי בראַטקו ! — האָט וואַלדעק אויסגעפויקט — וואָס
מאַכסטו ? ווי גייט'ס ? ס'געהערט ? אויף שמאַטשע ווידער אוועקגע-
לייגט אַ שפיצל, מען לייגט זיי ווי די הינט, פונקט ווי אַמאָל, אָבער
וואָס איז די פעולה, אז זיי מערן זיך.

וואַלדעק האָט געהאַט אַן אויסזען פון אַ רבנישן יונגערמאַן-
טשיק, שיער נישט מיט געקרייזלטע פאות. דער סלאָוואַצקי-קראַנג
איז געלעגן אויף אים, ווי אַ פאַרצייטיק יידיש העמד. ער האָט,
ווייזט אויס, פאַר דעם געהאַט אַ לאַנגן תענית, וואָרים ער איז אינ-
גאַנצן געווען איצט אריינגעטון אין פרעס. און די רבנישע נאָז
זיינע האָט געשוויצט און די ביינער אונטער דער גרינער הויט אויף
די שלייפן זענען געגאַנגען כאַדאַראָם אין טאַקט פון די ציין. דער
גאַנצער קאַפּ-מעכאַניזם האָט געאַרבעט.

אָבער מיטן מעסער האָט ער געפאַכט און באַוועגונגען האָט ער
געמאַכט ווי אַן אמתער סיבירניק. וואַלדעק איז טאַקע נישט לאַנג
צוריקגעקומען פון סיביר, ווו ער איז פאַרשיקט געווען נאָך אין אַכטן
יאָר פאַר אַ פע-פע-עסיש שטיקל אַרבעט. געקומען איז ער צוריק אין
אַנהויב דרייצעטן.

— געפעלט דיר נישט, ווי איך זע, מילי בראַטקו, דער עסק
מיט די שפיצלעס ? וואָס דען ? פאַשען דאַרף מען זיי ? פדי אַזעל-
כע פלאַקנשיסערס ווי דו זאָלן קענען האַלטן דרשות קעגן טעראָר ?
פון אַ ווייטערן צימער האַבן זיך געשאַטן וואַלדעק פון דאָראַטש-
קעס לויטערן סאָפראַן.

—דאָ—רע—מי—פאָ—סאָל—פאָ—מי—רע, דאָ—רע—מי—פאָ—סאָל—
פאָ—מי—רע—דאָ—אַ! רע—מי—פאָ—סאָל—פאָ—מי, רע—מי—
פאָ—סאָל—פאָ—מי—רע—ע!

איז אַרומגעגאַנגען איבערן צימער איטשע קראַוויטשיק, אַ פיגור
אַן אַ פּראָפּיל, אינגאַנצן אַ פּלעצל, ווי אַ פּאַפּירן מענטשעלע. ער האָט
זיך געשאַרט פּאַזע וואַנט, באַנעצט צוויי פינגער אין מויל און אַנגע-
טאַפט מיט זיי יעדע זאַך, וואָס איז נאָר צו דער האַנט געקומען:
אַ זייגער, אַ לייכטער, אַ מוציאַ ברויט, אַ שטיקל צוקער. — אזאַ טבע
האַט ער געהאַט. פאַר דערדאָזיקער טבע האָט מען אים גערופן אי-
טשע פּרייס, און די גאַנצע קאַמונע האָט אויסגעקוקט די שעה, ווען
דידאָזיקע ווענט וועלן אים שוין פטור ווערן. אָבער איטשע פּרייס
האַט זיך באַפעסטיקט אין אַ ווינקל מיט זיין זייגערמאַכער-וואַרשטאַט
און טו אים עפעס.

איצט איז ער צוגעגאַנגען מיט דראָבניקע טריטצלעך און גע-
הויבן די שפיציקע אַקסל, ווי אַ פּאַפּירן מענטשעלע, וואָס מען ציט
ביי אַ שטריקל.

— איך בעט אייך, ישראל, איר זייט דאָך אַ געבילדעטער מענטש.
נישט שוין זשע קאָן מען נישט צוטראַכטן עפעס אַ מאַשינקע אַזאַ.
וואָס זאָל מאַכן דעם זעלביקן חזנישן דריידל, נישט אייער שוועגערן
זאָל זיך דאַרפן נעבען מאַטערן? ס'אָ רחמנות, זאָג איך אייך, אויף
אירע יונגע יאָר. שוין צוויי שעה אויפן זייגער: דאָ—רע, מירע, פי-
רע, לירע, זיי אַ גבירה, דינג אַ דירה—דאָ!

— אַט גייט ביסטריצקי, זאָגט אים, וועט זי אויפהערן.
— עט! — דאָס פּאַפּירענע מענטשעלע האָט אַ הויב געטאָן די
שפיציקע אַקסלען — אַרויסגעוואָרפן. איין צולהכעיסניק, וואָס די וועלט
האַט נאָר געזען.

ביסטריצקי איז אַריינגעקומען פון זיין צימער. שאַרענדיק מיט די
שטעק-שיך, מעשה פּריץ. די הענט אין די הויזנקעשענעס, אין די
ציין — אַ ליוולקע. ער האָט געטראָגן אַ פּרעס-ווייסן אַלפּאַגענעם רעקל,
אַזעלכע, ווי די פּריזירער ביי דער ארבעט. זיין שטערן איז געווען
נישט אזוי הויך — ווי ברייט, אַ פעסטונג אַ גאַנצע. און אַראָפּגעהאַנג-
גען איז אים איבערן שטערן אַ נאַפּאַלעאַנישער לאַק, געקוקט האָט ער

פון אונטערן ברייטן שטערן, ווי פון אונטער א דעכעלע. און זיין פנים וואָלט געווען זייער אינטערעסאַנט, ווען נישט דאָס מויל. זיין ברייט מויל האָט אים מיאס געמאַכט.

— מיט אַזאָ מויל דאַרף מען שלינגען מיין — האָט געזאָגט אויף אים דאָס פּאַפירן מענטשעלע איטשע פּרויס.

ביסטריצקי האָט זיך גלייך אָנגעשלאָסן אָן דער דיסקוסיע וועגן טעראָר. דערהערט וואָלדעקס טענות, אַז אַלע מיטלען זענען כשר ביים באַקעמפן די הערשנדיקע אָרדענונג, האָט ער זיך צעלאָכט מיט דעם פרייען האַלפן מויל (דער גאַנצער מויל וואָלט געקלעקט אויף צוויי געלעכטערס).

— וואָס אָרדענונג, ווען אָרדענונג! איר סאַציאַליסטן פון אַלע מינים — דערציילט דער באַבען אַזעלכע מעשיות! אַליין וועט איר דען נישט איינפירן קיין פּאָליציי מיט שפיצלען? אַ חכמה אַביסל, אויסשיסן די שפיצלען, כדי אַוועקצושטעלן נייע אויף זייער אָרט. ישראלן האָט ער אפילו נישט געלאָזט צום וואָרט קומען.

— דו ביסט דאָך גאָר אַ ציוניסט, אַ קליינבירגער. וואָס האָסטו זיך צו מיסן אין אַזעלכע געשפרעכן?

אַבער דאָ האָט זיך אַריינגעמישט דאָס פּאַפירן מענטשעלע. — אָט דאָ-דאָ קאָן וואַקסן האָר, — האָט איטשע פרייס גע-וויון אויף זיין פּלאַטשיקער דלאָניע — אַזוי וועט איר, ברידערלעך, איינפירן גלייכהייט און פרייהייט. אַרבעט, אַרבעט קינדערלעך! דער ראָדזינער, אייך צו לאַנגע יאָר, האָט צוואַנציק יאָר דעם קאַפּ זיך געבראָכן איבער אַ זייגער, וואָס מען זאָל נישט דאַרפן אָנציען און וואָס איז דער סוף געווען? בדי-הדל געשטעלט זיינע חסידים-לעך נעבעך מיט זיינע אויפטועכצן.

איז אַריינגעשווומען שניאור דער ליטוואַק מיטן קאַפעלוש אויף די אויערן.

— אָט איך, צום ביישפּיל, האָב געהאַנדלט מיט וואָלד. נו, מילא, איז מיר ניסט געגאַנגען. עס טרעפט זיך, אז עס גייט ניסט אַ מענטסן. פרעג איך אייך, חברה, צי וועט מען מיר אָפּגעבן מיין וואָלד ביי די נייע פּאַראַנדקעס? אַהא, זעט איר סויו? סאַציאַליזם! האָסטו געהערט אַ ביסל!

און דאָס איז נאָך ווייט נישט געווען די קאָמונע אין איר פּוּלן
קאָמפּלעט. מיל זענען נאָך נישט געקומען פון גאָס.

אַט איז אַרײַנגעקומען פּײַגע-פּעסיע מיט דער דינסט פון מאַרק,
ביידע באַלאַדן מיט קוישן און קוישלעך אויף שבת. און אַ סימן, זיי
זענען געווען אין גענזלאַרניע, ווייל ביידע זענען איינגעטונקט אין
פּעדערן, ווי מען וואָלט זיך פאַרמאַסטן דאָרט פון זיי צו מאַכן
צוויי גענז.

— וואָס, ישראל? נישטאָ נאָך דינה? שוין העכער אַ שעה, אַז זי
איז אַוועק צו שמואל'ן. וואָס קאָן דאָס זיין. שמואל דייןער. ער איז
דאָך ווידער קראַנק, דער שלימול. איך בעט דיר, ישראל, וואָס
האַלט איר אַזע חלוש אין דער פאַרטיי? ס'איז דאָך יפּעס אַ פאַר-
טיי, נישט קיין קלייניקייט!

רעדנדיק האָט פּײַגע-פּעסיע זיך אָנגעטון דעם שיוץ און פאַר-
קאַשערט די אַרבל. און ס'האַט זיך ארויסגעוויזן, אַז ביי די עלבבוּיגנס
האַט זי נאָך יונגע ווייסע הענט. צו וואָס האָט זי דעם שירץ אָנגע-
טאָן אויף דער פאַרפּעדערטער ספּודניצע — איז טאַקע אַ רעטעניש.
למאי צו וואָס האָט זי זיך געשטעלט אַ האַנט אין דער באַקע און
מיטן קלייבעם פינגער פון דער צווייטער זיך זייער עלעגאַנט געגראַבלט
אין שייטל?

ישראל האָט נישט געוואָרט ביז די שוויגער וועט אַרויסזאָגן
אַלע אירע געדאַנקען וועגן דער וויכטיקייט פון אַ פאַרטיי.
ער האָט זיך שנעל איבערגעטון און איז אַוועק צו שמואל'ן.

א ד ר י י ל י נ ג

ישראל איז געווען אומרויק פון עטלעכע זאכן פאר א מאָל.
 ער האָט נישט געקאָנט כאַפּן, וואָס אייגנטלעך קרענקט אים אַממיינסטן.
 צוערשט האָט זיך אים אויסגעוויזן, אַז דאָס איז ער גאַר באַליידיקט
 פון דעם, וואָס ביסטריצקי האָט אים אָנגערופן ציוניסט. שוין נישט
 צום ערשטן מאָל קרוינט אים יענער מיט דעם דאָזיקן נאָמען. ביי
 ישראל'ן זענען פאַררעכנט געווען פאַר ציוניסטן יענע אויפגעקלערטע
 סוחרים מיט די הערצל-בערד, וואָס קויפן אַ שקל, טרינקען פרמל-
 זיין און לערנען די קינדער „פקד-פקדתי“. אים, ישראל'ן, האָט מען,
 העכסטנס געקאָנט פאַרוואַרפן זיין פּראָלעטאַרישן פּאַלעסטיניזם. נעמט
 ער אויף זיך דעם חטא. אָבער אַן עסק האָט ער מיט ביסטריצקי
 דעם ציניקער.

ניין, עפעס אַנדערש קרענקט אים. אָט איז שמואל שוין ווידער
 קראַנק. אין דעם לייט-אַרטיקל צום לויפנדיקן העפט אודאי נאָך
 נישט אָנגעשריבן. ער לאָזט דאָס אַלץ איבער אויף דער לעצטער
 מינוט. שוין אזוי אויך פאַרשפעטיקט מיטן העפט, און דאָ קומען
 חברים, רייסן ביי די פּאַלעס. איין חכם האָט זיך אַפילו פאַרגונען
 אַנצוטעלעגראַפירן: שיקט לייטעראַטור! די מאַסן לעכצן נאָך אויפ-
 קלערונג! צו אָפט פאַרקרענקט ער זיך שמואל.

אָט ווען ער, צום ביישפּיל ישראל, האָט עס אַ פען אין דער
 האַנט! ווען ער זאָל דאָס קאָנען שרייבן. אי, וואָלט ער געשריבן,
 וואָלט ער געשריבן! אויף טיש און אויף בענק. ס'הייסט: שרייבן
 קאָן ער, אָבער נישט קיין לייט-אַרטיקלען. און נישט קיין דיס-

קוסיע-ארטיקלען. אזוי-זיך, אַנטינטלען אַ כראָניק. און אז ער לעזט זיין אייגענע שרייבעכץ ווערט אים זויער אויפן האַרצן. וואָס איז ער דען אַ שרייבער ? צי גיט ער זיך אָן פאר אַזעלכן, נישט מער — אין דער פאַרטיי מוז מען זיך טויגן צו אַלץ. ווי יענער לייטוואָק, אַפילו קינדער צו זויגן, אָבער איבערצייגן עמעצן מיט דער פען, אָדער אַוועקגעבן אַ גאָב דעם געגנער, אַז יענער זאָל זיך דערפילן, ווי מען וואָלט אים אָנגעטראָטן דעם לייבסטן הינער-אויג — דאָס קאָן נאָר שמואל. דאָס קאָן דער אינטעליגענט. פאַרפאלן, אין דער באַוועגונג מוזן זיין אינטעליגענטן און עס מוזן זיין פשוטע אַרבעטער. און וואָס איז נאָך מער חידוש : אַט דער שמואל איז נאָר אין פּריוואַטן געשפרעך אַ סקעפטיקער, אַן עסטעט. און נעמט ער זיך צו דער פען — איז דאָס פלאַם-פייער. אַלעמען איבערצייגט ער, כאַטש אַליין איז ער אַמאָל גאַרנישט איבערצייגט. ווי זאָגט ער דאָרט : מען קאָן אזוי און מען קאָן אזוי. אָבער וואָס מאַכט עס אויס — דער אינטעליגענט איז נויטיק. אויף אים האַלט זיך די באַוועגונג. אויף אים טאַקע ?

און ישראל גיט אַ טראַכט, וואָס פאַר אַ קלאָגעדיק אויסזען עס וואָלט געהאַט זיין פאַרטיי, ווען ער, ישראל, לייגט אין איר זיי-נע פוחות נישט אַריין. ניין, ער האָט נישט וואָס ביי זיך אַראָפּ-צופאַלן, ער איז נישט פון די לעצטע. אים האָט עס זיין פאַרטיי צו פאַרדאַנקען, וואָס זי האָט אויסזיכטן צו פאַרכאַפן די דאָס... ווי רופט מען דאָס ?.. (ישראל האָט פאַרגעסן דאָס וואָרט העגעמאָניע). און ער וואָלט געשטאַנען פעסט אויף ביידע פיס, ישראל, ווען נישט זי, דינה. דינה שטויסט אים אַראָפּ. אייגנטלעך, נישט זי שטויסט אים אַראָפּ, נאָר זי שטויסט אים אַרויס פון גלייכגעוויכט. טאַקע צוליב דעם צו גרויסן חילוק, וואָס זי מאַכט צווישן אים, איר מאַן, דעם פראָסטן אַרבעטער און צווישן שמואלן, דעם אינטעליגענט. ער וועט דאָך איר נישט זאָגן : גיי נישט צו שמואלן, עס פאַסט נישט. ביסט שוין אַ פרוי פון אַ מאַן, דו גרייטסט דיך שוין זעען אַ מוטער. ער פארשטייט, ישראל, אַז דאָס וואָלט געווען קליינבירגערלעך. טאָ פאַרוואָס קרענקט עס אים פאַרט ? פון זיינעט-וועגן — זאָל זי זיך גיין צו שמואלן געזונטערהייט, אויב זי האָט

פון דעם הנאה. אגב קאָן זי זיך דאָך מיט שמואל'ן פון פריער, ווי מיט אים. אַלטע חברים. אָבער זאָל זי אים נישט מאַכן פאַר אַ גאַט— דעם שמואל'ן, זאָל זי אים אַזוי פרום אין די אויגן נישט אַרייַן- קוקן, נישט לאַבן זיך מיט יעדן זיין וואָרט.

און אויב זי טוט עס יאָ, טאָ זאָל זיך כאַטש אויף אים, אויף ישראל'ן, נישט קוקן פון אויבן אַראָפּ, נישט מאַכן אַ פאַרשנירלט פנימל ווען ער, איר מאַן, הויבט אָן צו רעדן, אַקוראַט, ווי זי וואָלט מורא האָבן ער זאָל נישט ארויס מיט אַ נארישקייט. ער איז נאָך אַזוי קלוג ווי שמואל. נישט מער: ער האָט נישט די געלערנטע ווערטער, דעם סטיל, די ערויזציע.

— אוי, ווייבער, ווייבער! מײן זיידע איז גערעכט געווען. ישראל כאַפט זיך בײ דעם דאָזיקן געדאַנק און גיט זיך אַליין דעם פאַרדינטן פסק.

— וואָס זי וועט נישט זאָגן אויף דיר, וועט זי בלייבן גע- רעכט. ביסט אַ בהמה, ישראל.

און אפשר וואָלט ער באַדאַרפט געבן איר צו פאַרשטיין, אַז זי פירט זיך אויף קעגן אים נישט ווי עס באַדאַרף צו זיין? זי איז דאָך אַ קינד, סוף-כל-סוף. אַכצן יאָר אַלט דאָס גאַנצע ווייבל, אַז זאָרגלאָז איז זי, ווי פאַר דער חתונה, און צעוואָרפן און אָפּגע- לאַזט, אַזוי ווי די פאַרפעדערטע פייגע-פעסע. דאָס עפעלע פאַלט נישט ווייט פון בוימעלע. עפעס האָבן זיי אין זיך ציגינערישס די חונישע משפחות.

ניין, ער וועט איר נישט געבן צו פאַרשטיין. ערשטנס, האַלט זי זיך אַליין פאַר אַ גאַנצן בר-דעת. צווייטנס... אָבער צי שטימט עס טאַקע דורכאויס מיטן שכל פון דער פראַגרעסיווער מענטשהייט, אַז אַ מאַן טאָר נישט געבן צו פאַרשטיין?

פאַרוואָס גיט זי אים צו פאַרשטיין? אויף שריט און טריט גיט זי אים צו פאַרשטיין, אַז ער, ישראל, האָט זיך נישט וואָס צו מעסטן מיט שמואל'ן. שמואל? אַ, שמואל! און ער? עט! גאָר אָן ווערטער גיט זי אים דאָס צו פאַרשטיין. מיט אַ בליק אַזא, מיט אַ שמיכעלע, מיט אַ קעניגלעכן אַוועקמאַכן מיטן הענטל. פונוואַנען גע- מען זיך דאָס צו חזנים אַזעלכע בת-מלכות?

ניין, ער וועט שוין בעסער שווייגן. ער האָט דאָך זי ליב,
דינהן. צי, וואָס-ווען — זאָל זי דען האָבן טענות צו זיך, אויב זי
איז שוין יאָ אזוי קלוג.

מיט אַ פאַרדריקט האַרץ האָט ישראל אָנגעקלאַפט צו שמואל'ן.
שמואל האָט געהאַט אַ צימער מיט אַ קלאַפּ, מען האָט נישט געדאַרפט
קלינגען צו פרעמדע מענטשן. אַ קלאַפּ אין דער וואַנט, גלייך לעבן
טרעפּ און מען עפנט שוין.

דערוואַרט האָט ישראל, אז דינה וועט לויפן אים עפענען. גע-
עפנט האָט אָבער די חברטע סלאָווע.

— אין פולן קאָמפּלעט — האָט ער אַ טראַכט געטאַן. און בא-
גריסנדיק סלאָווען:

— דינה איז נישטאָ?

— זי איז דאָ.

— און וואָס מאַכט ער?

— ווידער 38, פּיבערט, הוסט אביסל.

— זיך פאַרקילט, אודאי, ער קוקט דען אויף זיך.

— ביי קלמנען אויף דער ביבע — האָט סלאָווע זיך צע-
שמיכלט. — געמאַכט אַ שנעפּסל, געכאַפט אַ טענצל און אויפן וועג
צוהיים — זיך צוגעקילט.

— מאַ-מאַ! אַז אַ מענטש איז אַ גולן אויף זיך אַליין.

ישראל איז אריין אין צימער מיט אַ האַלבן שמיכל. שמואל
איז געלעגן אויפן בעט אויסגעצויגן אין זיין גאַנצער היפשער לשנג,
איינגעוויקלט אין אַ וואַרימען פלעד, כאַטש פאַרבינד אים מיט רימענס
און נעם אין וואַגאַן אַריין. און שמואל האָט צו אים געשמיכלט מיט
א נאַנצן שמיכל. זיינע באַקן האָבן זיך גערויטלט און די אויגן האָבן
אים געגלאַנצט, ווי נישט געכטן, נאָר אַקאַרשט איז ער צוריקגעקיר-
מען פון קלמנען פון דער ביבע.

דינה איז געווען ביי אים אויפן בעט מיט פאַרלייגטע דינע
הענטלעך, מעשה באַלעבאַסטע. און קיין אויג האָט זי פון אים נישט
אַראַפגענומען, אפילו ווען ישראל איז אַריין. איר מויל איז געווען
האַלב אָפן. טאָמער לאַזט שמואל אַרויס אַ וואַרט — זי זאָל דאָס
אונטערשאַפן.

— זעט נאָר די אידיילע — האָט זיך ישראל האַרטלעך צע-
לאַכט — אייך איז וויל, חבר שמואל. ווי אַ זאָך טאַכט זיך, האָט
איר גלייך באַרימהאַרציקע שוועטער.

— ער איז זיך טאָנא. הערסט, דינה — ער איז מיך טאָנא —
האָט שמואל געזאָגט היינציקלעך. ער האָט איצט געהאַט אַ כריס-
קע. — עס שטייט געשריבן, ישראל, אַז קנאה איז די ערנסטע מידה,
איר הערט?

און ער האָט אַרויסגעשלאָפּט פון אונטערן פלעד אַ גרויסע וואַ-
רעמע האַנט.

— עס שטייט געשריבן? מאַלע וואָס עס שטייט אלץ געשריבן.
און איר האַלט טאַקע פון צאָלעמען וואָס עס שטייט? זאָגט דעם אמת,
חבר שמואל. — ישראל האָט אים געדריקט די האַנט.
— הערסט, דינה? הערסט, סלאָווע?

— אָט דו ליג בעסער רויק און רעג זיך נישט אויף — האָט
דינה געזאָגט באַפעלעריש — און גענומען זיך ווידער אים איינדעקן
אין פלעד.

דינה האָט לענגער געקאָנט שמואל'ן און זי איז געווען מיט אים
אויף דו. ישראל האָט נישט געקאָנט ביי זיך פועלן צו דוצן זיך מיט
שמואל'ן. ער האָט געפילט אַ דיסטאַנץ. איז ממילא אַויסגעקומען, אַז
דינה איז מיט שמואל'ן קרובישער און צווישן אים מיט שמואל'ן איז
אַ פּרעמדקייט. די פּרעמדקייט איז, דאַכט זיך, קלענער געווען איידער
ער האָט חתונה געהאַט מיט דינהן. ער האָט זי דאָך ביי שמואל'ן
פּמעט אַוועקגענומען מיט כוח. אמת, צו קיין אָפּענער קריגעריי איז
נישט געקומען. מען האָט זיך דאָן פאַרשטענדיקט אויף אַ חברישן
שטייגער. שמואל האָט, דאַכט זיך, גאַרנישט געהאַט דאַקעגן.

— אייך געפעלט דינה? איר ווילט מיט איר חתונה האָבן?
מיטן גרעסטן כבוד! — וואָס איז ער דען פאַר אַ בעל-דעה איבער
איר? צי איבער סלאָווען?

שמואל האָט עס דאָן אַרויסגעזאָגט מיט אַ טאָן פון שטילן באַ-
דויערן: ס'הייסט, ווען ער וואָלט געווען בפּוח, ווען ער זאָל האָבן די
דעה — וואָלט ער עס נישט דערלאָזט. האָט זיך דאָן ישראל גע-
פילט פאַר אַ זיגער. יבערן צעבראַכענעם אינטעליגענט. דאָן אָבער

נישט שפעטער. ס'האט זיך ארויסגעוויזן, אז דער אינטעליגענט האָט געהאַט זיין אינטעליגענטישע סטראַטעגיע נאָכצוגעבן און דאָך צו בלייבן דער זיגער. דאכט זיך, נאָך דער חתונה האָט זיך דינה נאָכ-מער צוגעבונדן צו אים, צו שמואלן.

ישראל האָט זיך איצט באַמיט אַוועקצוטרייבן די זלידנע מחשבות. פאַרפירט אַ געשפרעך וועגן פאַרטייאישע ענינים. געפרוהט אין אַן איידעלער פאַרם פאַרוואַרפן שמואלן, וואָס ער האָט אזוי לאַנג אָפּ-געצויגן מיטן לייט-אַרטיקל, ביז ער האָט זיך אַוועקגעלייגט אין בעט און דער ארטיקל איז פאַרבליבן נישט אָנגעשריבן.

דינה און סלאָווע האָבן זיך איבערגעוונקען מיט שמואלן און פלוצלינג האָבן זיי זיך אַלע דריי צעלאַכט.

ס'איז געווען עפעס אַן אָפגערעדטע זאָך און ישראל האָט זיך געפילט אין פאַרלעגנהייט.

— וואָס לאַכסטו, חברטע דינה? — טענות האָט ער געקאָנט האָבן נאָר צו זיין הייב.

אַז שמואל האָט געלאַכט האָבן זיינע פולע גלאַנציקע ליפן זיך אָנגעבלאָזן און פאַרקאַשערט; די לאַנגע נאָז איז ראָז געוואָרן און ביידע גרויסע הענט האָט ער אַרויסגעשלעפט פון אונטערן פלעד און געפאַטשט בראַוואַ, ווי אַ קינד.

שראָל איז ענדלעך געוואָרן געוואָרן פון וואָס מען לאַכט, הייזט זיך אַרויס, אַז שמואל האָט פאַראויסגעזען, אז ער, ישראל, העט קומען מיט טענות איבערן אַרטיקל. ער האָט אַפילו גע-טראָפן דעם טאָן און די ווערטער, אין וועלכע ישראל וועט אַרויס-לייגן זיינע טענות. זאָל דינה זאָגן! זאָל סלאָווע זאָגן! אַט אזוי-אַ— האָט ער געזאָגט — וועט ישראל באַלד אַריינקומען און אָנהויבן צו טענהן.

— אָבער דער ארטיקל איז דאָ, גוטער ברודער! אַט איז ער! און שמואל האָט אַ שלעפּ געטון פון נאָענטן טיש אַ פעקל פאַפירן און זיגערניש מיט אים געפאַכט.

ישראלן האט אפילו נישט באַנג געטון, וואס מען האָט אונטער די אויגן געמאַכט אַביסל חוזק פון אים און וואָס דינה האט אין דעם אָנטייל גענומען. אַבי דער ארטיקל איז דאָ. און דאָס העפט

וועט ארויס. מיט דערפרייטע אויגן האָט ער געקוקט אויפן פעקל פּאַפּירלעך אין שמואלס האַנט.

ער מוז פּאַרט אָנערקענען שמואלס הויכע מדרגה און ער טוט עס זייער גערן. היינט, מיט אַ טעמפּעראַטור העכער 38, האָט שמואל דיקטירט דעם אַרטיקל און ביידע חברטעס האָבן געשריבן.
— לעז איבער, סלאָווע!

ס'איז געווען שוין איין מאָל אַן אַרטיקל. עס האָט זיך אין אים געפילט די העכערע טעמפּעראַטור פון שרייבער. אַ פּלאַם-פייער-דיקער אַרטיקל, וואָס מאַכט פון די קעגנער אַ תל און פאַרבייגי-ענדיק מאַכט ער קלאָר און גלייכט אויס אייניקע פאַרפּלאַנטערטע שטעלן פון פּראָגראַם.

— דאָס איז אַ מענטש! דאָס איז אַ פען! — האָט זיך ישראל אין האַרצן באַגייסטערט, הערנדיק דעם אַרטיקל. ער האָט זיך געמוזט מודה זיין, אַז פאַר אים אַליין זענען אייניקע זאַכן צום ערשטן מאָל קלאָר געוואָרן נאָך דעם אַרטיקל. ער אַליין איז געווען שוואַך אין דיאַלעקטיק (אזוי, דאָכט זיך, הייסט עס?) און אין די שטעגעלעך, וואָס פירן, למשל, פון מאַרקסן צו באַראַכאָון, פּלעגט ער אָפּטמאָל אין דער שטיף פאַרבלאַנדזשעט ווערן.

איצט איז ער געבליבן באַזיגט און צעפּרידן. און אַלץ וואָס אַרום אים האָט ער פּלוצלינג דערזען אין אַ מילדערן שיין. ס'אים שוין געפּעלן, וואָס דינה מיט סלאָווען — אזעלכע פאַרשידענע אין כאַראַקטער און אויסזען — ווערן ווי צוויי מענטשן מיט איין נשמה אין זייער צאַרטער באַנעמונג צו שמואלן. זיי פאַרשטייען זיך אויפן ווונק. דינה איז טאַקע געווען אַ דינע און אַ צאַרטע און אירע הענט שוואַכע אויסגעצויגענע, פּמעט דורכזיכטיקע. מען האָט געקאָנט אי-בערציילן יעדן אָדערל אונטער דער הויט.

זי איז אין גאַנצן געווען, ווי אַ דאַר, אויסגעצויגן בוימעלע, און די שוואַנגערשאַפט אירע האָט זיך אזוי נישט פּאַטיק גערונדיקט אונטער דעם לויזן קליידל. איר פנים האָט זיך פון דער שוואַנגער-שאַפט פּמעט נישט געענדערט, נאָר דאָס דינע נעזל איז געווען אַ ביסל אָנגעשוואַלן. אירע ליפּן זענען פאַרבליבן דינע בלאַסע שנירע-לעך, דער שמאַלער אָוואַל פון איר פנים איז נישט ברייטער געוואָרן

אויף א האָר. און דאָס דינע פנים, קאָרג באַצויגן מיט אַ זוניקער
הויט האָט געהאַט אַ זעלטענע צירונג: אויסגעצירקלטע, האַלב-רונדע
ברעמען און גרויסע האָר-שירימלעך אויפן זויס פון די אויגן-לעפל.
פונדערווייטנס האָט זיך געדאַכט, אַז דינה האָט קראַנקע אויגן. עס-
וואָס נענטער — אַז אירע אויגן זענען געשמיקט, אַרומגענומען מיט
שאַטנס, פדי עס זאָל נאָך מער אויסגעווינען זייער אייגענע שטאַלע-
נע העלקייט, אינטער די גרויסע שוואַרצע שירימלעך.

אַט צוליב די טונקל-העלע אויגן האָט יעדערער געקאָנט אַריי-
דיכטן אין דינהס פנים, וואָס אים איז נענטער צום האַרצן. איינעם
האַט זיך דינה אויסגעוויזן צניעותדיק. אַ צווייטער האָט געלעזן אין
אירע פאַרשאַטנטע אויגן פאַרבאָרגענע זינד. שייקען, צום ביישפּיל, איז
בכלל געפעלן דינהס פנים. עס איז געמאָלן — זאָגט ער — מיט
אַ דינעם פענזל אויף אַ מאַטע שויב. און ישראָלן אַליין האָט דינה
מער צוגעפּישופּט מיט אירע באַוועגונגען, ווי מיט איר פנים. מאָדנע
פאַררונדיקטע און מלכותדיק-לאַנגזאַמע באַוועגונגען האָט געהאַט דאָס
דאָזיקע אַרעמע מיידל. זי פלעגט אָפקערן דעם קאָפּ און, דאַכט זיך,
לאַנג זיך מיישב געווען, צי עס ליינט עס צו טון. אויפהויבן אַ האַנט —
און ווידער זיך מיישב געווען. צי עס לוינט זי אַראָפּצולאָזן. און
כאַטש ישראָל האָט שוין גוט געוואָסט, אַז זיין יונג ווייבעלע איז
פלעגמאַטיש און פויל, אָבער ביז היינטיקן טאָג האָט ער נישט גע-
קאָנט דערלאָזן, אַז בלויז פון די חסרונות אירע זאָל שטאַמען אַזאַ
מלכותדיקע האַרמאָניע פון באַוועגונגען.

און נאָך אַן אייגנשאַפט פון קעניגלעכן אָפּשטאַם:

קיין קליידער האָט זי נישט געשוינט, ווי זי וואָלט זיי געהאַט
אַ סך. איר האָט נישט געאַרט, ווען עס פעלט אַ קנעפל, ווען ער-
געץ וווּ איז צוריסן. זי פלעגט זיך אָנטון — אַפי ווי. און ישראָל
האַט געוואָסט, אַז דאָס קומט פון אָפּגעלאָזנקייט און נישט זויבער-
קייט. אויף איר מאַמען זענען אַפילו נייע קליידער געהאַנגען, ווי די
טראַנטעס. און צו איר, צו דינהן, האָפּן די קליידער געקלעבט. זי
האַט זיי פיינט געהאַט, דאַכט זיך געריסן פון זיך, און זיי, די צע-
ריסענע קליידער, זענען געווען פאַרליבט אין איר לייב און געקלעבט
צו אים און באַצירט, באַחנט.

נישט איינמאָל האָט ישראל אַ טראַכט געטון:

--- דינה וואָלט געדאַרפט אַריינפאַלן אין גבירישע הענט. אַ גרעפן...
און די חברטע אירע, סלאָווע, איז דווקא געווען פון אַ פאַר-
מעגלעך הויז. יענע האָט ליב געהאַט צו קליידן זיך זויבער און
נישט ביליק, אָבער אין פאַרגלייך מיט דינהן און אירע שמאַטקעלעך
האָט סלאָווע געהאַט אַן אַרים אויסזען.

זי איז געווען אַ געזונט, רונד מיידל, סלאָווע, און אירע קליידער
זענען געווען אַרעם אין פאַלבן, אויסגעפירט מיט גוף. אָבער סלאָוועס
געזונטקייט איז נישט געווען קיין מגושמדיקע. איר פנים איז געווען
ווייס. קוים-קוים האָבן זיך די באַקן גערויטלט. הענט האָט זי געהאַט
בלענק-ווייסע און מיט גריבעלעך. אין די גריבעלעך איז געלעגן איר
חן. גריבעלעך אין די פולע באַקן, אַ גריבעלעך אין דער קיין, און אויגן
שוואַרצע, נישט קיין גרויסע. צעלאַכט האָבן זיך אירע באַקן מיט
זייערע חנעוודיקע גריבעלעך און צעלאַכט האָבן זיך אירע שוואַרצע
אויגעלעך מיט אַ בליצל. כמעט אַ משוגעת האָט פון אירע אויגן ארויס-
געלאַכט און זי פלעגט זיי אַראָפּלאָזן גלייך. ווי עמעץ טוט נאָר אַ
קוק אויף זיי, און אַראָפּלאָזן דעם רונדן קאָפּ אַ פאַרשעמטע. גלאַט
פאַרקעמט איז זי געווען מיט אַ שרונט אינדערמיט, ווי מיט אַ גלאַט-
ציק שוואַרץ-זיידן טיכל דעם רונדן קאָפּ אַרומגעבונדן איבער די
אויערן.

— און פאַרוואָס, אייגנטלעך, זאָלן זיי שמואלן נישט ליב האָבן,
אָט די ביידע שיינע מיידלעך, אַז ער איז אויך אַ שיינער? — אַזוי
האָט ישראל גוטמוטיק געטראַכט. און ער האָט באַטראַכט שמואלן —
דעם אויסגעצויגענעם גאַט: די ליפן צו גראַב אביסל, די נאָז — צו
לאַנג און מיט אַ הויקערל. אָבער עס שאַדט נישט. די לאַנגע ווייכע
האָר, וואָס פאַלן אים אויפן שטערן, גיבן אים צו חן, און זיינע
באַקן — אוועלכע מילדע, ראָזע, בעטן זיך אַ קוש צו טון.
— אַ שיינער דריילינג...

— נו, דערציילט עפעס, ישראל. וואָס הערט זיך נייעס?

— מיך האָט איינער היינט אָנגערופן ציוניסט. וואָס וועט איר
זאָגן, שמואל?

— איך ווייס ווער — האָט זיך דינה צעשמייכלט, — ביס-
טריצקי אורדאי.

— יאָ, ביסטריצקי, ביסט אַ ציוניסט, זאָגט ער, אַ קליינבירגער.
וואָס וועט שמואל זאָגן? שמואל האָט אים געטרייסט. אַביסל
לאַנגווייזיק אויפגעקלערט אָבער אַמאָל און ווידער אַמאָל דעם חילוק
צווישן בירגערלעכן ציוניזם און פּראָלעטאַרישן פּאַלעסטיניזם.
אַז ער ווייסט דאָס אַלץ, ישראל. אַז ער ווייסט דאָך דאָס פון
לאַנג. און אויף איין מאַמענט האָט זיך אים אויסגעוויזן, אַז דער
שיינער שמואל האָט אייגנטלעך אַ נאַריש פנים, אַז דער נאַר הענגט
אים אויף דער לאַנגער נאָז.

אָבער אָט האָט שמואל אָנגעהויבן רעדן צו דינהן און זיין
פנים איז ווידער געוואָרן קלוג.
— נו, מען דאַרף שוין גיין.

אהיים איז ישראל געגאַנגען מיט דינהן. האַנט ביי האַנט.
סלאָווע איז נאָך פאַרבליבן ביי שמואל, און דאָס האָט, ווייזט אויס,
דינהן געאַרט. זי איז געגאַנגען שוויגנדיק. צי אַזער האָט עס
ישראל אַזוי געטראַכט. גיין האָט דינה אינגאַנצן נישט געקאַנט,
בפרט אין אַוונט. זי האָט נישט געהאַט קיין טבע צו קוקן וווּ זי
גיט, גלייך ווי די מויערן דאַרפן זיך אָפּרוקן און מאַכן פאַר איר
אַ וואַרע.

ווען זיי זענען געקומען אויפן אַלטן מאַרק איז זיי אַרויס
אַנטקעגן די לבנה פון הינטער אַ גרינעם וואַלקן. און דער אַלטער
מאַרק האָט מיט דער פולער ברוסט אַרויסגעטעמט זיין פאַרבאַרגע-
נעם פישוף. דער מאַרק האָט זיך פאַרפלאַנטערט אין זיינע אייגענע
שאַטנס און די פאַרחלומטע פייערלעך. וואָס האָבן אַרויסגעקוקט פון
די פענצטער, האָבן ערטערווייז, דאַכט זיך, געקוקט פון דער ווייט,
פון דער פאַרגאַנגענהייט. דאָרט, וווּ די לבנה האָט באַלויכטן די
מויערן, האָבן געשמייכלט פון שלאָף די צוגעלאַדנטע געוועלבער. ביי
ריטאָון דעם מאַליער איז דער גלעזערנער דאָך געווען שטאַרק באַ-
לויכטן פון אינעווייניק.

— גיי נישט אַזוי גיך, — האָט זיך דינה געבעטן. ישראל
האָט זי געפירט אונטערן אַרעם.

האָט זי זיך אָפגעשטעלט און רונדיק אַרומגעקוקט — אַ פאַר-
פישופטע פרינצעסן אויפן פאַרפישופטן מאַרק. אָן שילד פון דער
וואַסער-פאַנע האָט זיך אָנגעשלאָגן די לבנה. און אין אַ פינצטערן
ווינקל פון מאַרק האָבן געבלינצלט רויטע פייערלעך פון פאַפיראַסן
און ס'איז אָנגעגאַנגען אַ שטיף געשפרעך פון אַ קאַמפאַניע אַרבע-
טער, וואָס האָבן זיך אויסגעזעצט אויף די שוועלן.
האָט דינה זיך לאַנגזאַם אויסגעדרייט צו ישראלן. און זי האָט
געשמייכלט מיט די דינע ליפן.

— ישראל, גיב מיר נאָר דיין האנט, וועסטו עפעס זען.
האָט זי גענומען זיין האנט און צוגעלייגט צו איר וואַרימער
זייט. ישראל האָט נישט פאַרשטאַנען דעם דאָזיקן לבנה-פישוף. און
פּלוצלינג האָט ער אָנגעהויבן צו פאַרשטיין. אַ פאַר שוואַכע שטויסן
האָט ער דערפילט אונטער זיין האַנט. און שטיף. און ווידער אַ פאַר
שטויסן. ס'האָט געקלאַפט פון אינעווייניק. אין דינהס וואַרים לייב
האָט געקלאַפט אַ צווייט לייב, אַ באַזונדערס, אַ לעבעדיקס.
האָט ישראל שטיף געשמייכלט.

— ס'אַ באַנדיטל דאָס איז!...

און פּלוצלינג זיך דערמאַנט, אז ס'איז קיל.

— נו, קום, מיין קינד!

און ער האָט אַ קוש געטון איר דינע, לבנהדיקע האַנט.

האָט זי זיך געלאָזט פירן, ווי אַ בת-מלכה.

שייקע דער ציילט מעשיות

באסיע איז געווען העכער און שלאנקער פאר איר יינגערער שוועסטער סלאווע. די בלאסקייט פון איר הויט איז געווען נישט קיין בלענדדיקע, ווי ביי סלאווען, נאָר אַ פאַרשאַטנטע. אָבער די רונדע קין מיט אַ גריבעלע און דער אויסשניט פון די שוואַרצע אויגן האָבן אַרויסגעגעבן זייער ענלעכקייט. אויגן האָט באַסיע גע- האָט גרויסע, שווייגנדיקע, פאַרשאַטנטע. אין גאַנצן איז זי געווען, ווי אין שאַטן, און ערשט גאָר פון דער נאַענט, און ערשט נאָך אַ לענגערן צוקוקן זיך האָט מען דערזען, אַז זי איז שייך. אייניקע באַקאַנטע האָבן גאָר פּלוצלינג און ערשט מיט דער צייט געמאַכט די דאָזיקע אַנטדעקונג, אָבער יעדערער באַזונדער און יעדערער פאַר זיך. „פאַר מיר איז זי שייך, גיי דערצייל דאָס וועמען, וועט ער נישט גלויבן“... די האָר האָט זי געטראָגן גלאַט פאַרקעמט, ווי די שוועסטער אירע. זיי זענען אָבער געווען אָן אַ גלאַנץ און נישט אַזעלכע נאָכגיביקע, געדיכטע און שווערע זענען זיי געווען. אינ- דערהיים פלעגט באַסיע מיט איין טרעסל מיטן קאַפּ אַראָפּוואַרפן די האָבנאָדלעך, און צוויי שוואַרצע, מאַטע צעפּ פלעגן מיד זיך אויפּוויק- לען און זיך אַראָפּגליטשן אויפן רוקן. באַסיע פלעגט זיי פאַרוואַרפן אויף פאַרנט, זיי זאָלן נישט אָפּציען דעם קאַפּ. געדאַכט האָט זיך, אַז די דאָזיקע שוואַרצע, גראַבע שלאַנגען צוויי האָבן זיך מיטן בלוט פון איר פנים אָנגעזופּט. דעריבער איז איר פנים אַזוי טונקל- בלאַס. באַסיע פלעגט טאַקע אָפּט לייַדן אויף קאַפּ-ווייטיק פון אירע שווערע האָר.

זי איז איצט געזעסן אין א באליבטער פאָזע זיין „זע מיך אָן, נישט ריר מיך אָן“. אין טערקישן שאַל איינגעהילט, איינגעצויגן זיך ווי א קעצל, מיט די פיס אויף דער אָטאָמאַנע, און די גרויסע אויגן מיט די טונקעלע רעדער איינגעשפּאַרט אין שייקען מיט א ליבלעכן שפּאַט.

שייקע האָט זיך געמאַכט א באַקוועם געלעגער אויף דר'ערד, אויפן טעפּיך, אונטערגעבעט געהאַפטענע קישעלעך, וויפל זענען אים נאָר צו דער האַנט געקומען, צוגעשטעלט א פויסט צו די ליפּן און אויסגעפייבט אַ שטילע סערענאַדע. דאָס איז געווען אין דעם זעל= ביקן אָוונט, ווען ער האָט זיך געטראָפּן, פון דער אַרבעט גייענדיק, מיט ישראלן ביי דער וואַסער-פּאַנע.

נאָך דער באַגעגעניש האָט שייקע שוין באַוווּן א סך אויפצו= טון: זיך אויסגעפּאָדן אין דער וויסל, איבערגעשיפט זיך מיט שקצים איבערן טייך, ביי איינעם צעבראַכן אַ ווענטקע און שיער נישט געכאַפט קלעפּ. אַהיים געקומען, האָט ער זיך אויסגעפּוצט אויף זיין שטייגער מיט אַ ציגיינערישער עלעגאַנץ — אַ גריין זיידן העמדל מיט אַ קראַוואַט פון אַ זילבערנער סטענגע. איין זאַך האָט ער פּאַרגעסן, שייקע: ברענגען אין אַרדענונג דעם חשוב זיינעם. האָט דער קאַפּ זיינער אויסגעזען, ווי אַ ברענענדיקער דאָרן. ישראל איז טאַקע בלאַנד געווען, שייקע איז אָבער געווען רויט ווי זאַפרען. ער האָט אָפּגעגעפּן אָוונט-ברויט און געלאָפּן אַהער מיט זיין נייעם ליד, ווייזן עס לעאָנען — באַסיעס מאַן. פון לעאָנס מבינות האָט שייקע שטאַרק געהאַלטן.

איז אָבער לעאָן נאָך געווען אין דער רעדאַקציע. ער וועט ערשט אַהיים קומען אַרום עלף. האָט שייקע זיך געמאַכט אַ באַקוועם געלעגער אויפן טעפּיך, אויף דער פּאָדלאָגע און אויסגעפייבט אַ סע= רענאַדע לכּבוד דער שווייגנדיקער באַסיען. ער האָט געהאַט אַ גאַל= דענע טבע: אומעטום זיך געפילט, ווי אין דער היים.

— דערציילט עפעס, שייקע! איר האָט דאָך אַ פּאַרג מיט מעשיות. אלץ וואָס עס קאָן נישט פּאַרלויפן מיט אַ לעבעדיקן מענטשן, האָט זיך דאָך געטראָפּן מיט אייך.

— ווער זאָגט ?

— לעאָן זאָגט.

אָ, לעאָן טרייבט איבער.

שייקע האָט אַ קנייטש געטון מיט די אויגעלעך, אַ שופּ גע-
טון מיט דער נאָז — אויס שייקע, ס'איז געוואָרן אַ כינטשיק.
באַסיע האָט זיך צעלאַכט.

— איר זייט אַ קאָמענדיאַנט, שייקע.

— וואָס — ניין? כ'האַב שוין מיט מיין פנים געלט פאַרדינט.

— דערציילט.

— נו, דאָס איז אַ צו לאַנגע מעשה. ס'איז געווען נאָך איי-
דער איך בין געוואָרן אַ קלעזמער אויף חתונות.
— אַ קלעזמער אויך?

שייקע האָט זיך עפעס דערמאַנט. ער האָט זיך צעלאַכט.

— כ'וועל אייך בעסער דערציילן, באַסיע, ווי אזוי אַ מיידל

האָט מיך איבערגעוואַלד פאַרליבט אין זיך.

— וואַרט, וואַרט...

באַסיען האָט זיך אויסגעוויזן, אַז דאָס קינד וויינט. זי האָט
זיך אַ הויב געטון פון דער אַטאַמאנע האַסטיק און אזוי פאַרשטאַרט
געבליבן, אָנגעשפאַרט אויף די הענט און זיך צוגעהערט מיט די
גרויסע אויגן. „זי איז ענלעך צו אַ הירש“ — האָט זיך שייקע געטראַכט.
— ניין, דאָס קינד שלאָפט, — האָט זי זיך באַרויקט און
חידער זיך איינגעדרייט ווי אַ קעצל.

שייקע האָט אַ וויילע אַריינגעשמיכלט אין זיינע געדאַנקען
אַריין. זיי האָבן צו אים אַראָפּגעוונקען פון סופּיט.

— דאָס מיידל, פאַרשטייט איר, איז אַראָפּגעקומען צו אונז
אין שטעטל זיך זען מיט אַ חתן. איז דער חתן געווען מיט אַ לאַנג-
גע קאַפּאַטע און מיט אויסגעצוואַגענע פּאות, פאַרלייגט הינטער די
אויערן. און דאָס מיידל איז געווען, פאַרשטייט איר, אַ היינט-וועל-
טיקע. אזוי האָט מען מיר איבערגעגעבן. מען האָט מיר אויך אי-
בערגעגעבן, אז זי חלשט צו באַקענען זיך מיט מיר. זי האָט פיל
פון מיר געהערט... אפילו געזען אויך. ביי איר אין שטעטל האָב
איך אַמאָל געשפּילט מיט אַ טרופּע „הערשעלע דובּראָוונער“.

האָט זי מיך, הייסט עס, אונטערגעקויפט מיט מיין אייגענער

פאפולערקייט. אוי, באסיע, א שווערע זאך צו זיין פאפולער! וואָס זאָל איך טון? בין איך אַריינגעקומען. פאַרפאַרן איז זי צו אַ מומען אין שטעטל און דאָס הויז איז מיר נישט פּרעמד געווען. אַ מיידל האָב איך דאָרט געהאַט, וואָס איך פלעג שפּאַצירן מיט איר ביי דער נאַכט איבערן שאַסיי. אויסזאָגן, באַסיע? מיר פלעגן זיך טאַקע קושן אויך.

איז מײן מיידל געווען שטאַלץ מיט מיר.

— אָט איז ער, אונזער אַרטיסט און מוזיקער. איך האָב די ערע אייך פאַרצושטעלן!

די צערעמאָניע האָט אפשר געפאַסט פאַר דער געקומענער פּלה, אָבער איר מאַמע און די מומע, די שדכנטע, וואָס איז געקומען מיט איר — זיי האָבן זיך געקרימט און מיר אָפּגעשטעקט אַ שטייף בינטל פינגער. וואָס ווייסן זיי פון העפלעכקייט!

כ׳מוז אייך זאָגן, אַז זי איז געווען אַ הנעוודיק מיידל, די פּלה מיינע. ס׳הייסט: נישט מיינע, די געקומענע. אָבער שטראָף מיך גאַט, אויב איך געדענק, ווי זי האָט אויסגעזען. איך געדענק נאָר דאָס ליפּעלע — אַ פּינס און אַ חן-פינטל איבער דער ליפּ, פון דער זייט אַ ביסל.

נו, האָב איך זיך פאַרקוקט אויף דעם פינטל און געשמועסט וועגן טעאַטער. ערשט ביים אַוועקגיין האָב איך זיך געכאַפט, אַז מיט מײן מיידל, מיט דעם היימישן, האָב איך די גאַנצע צייט קיין וואָרט נישט אויסגערעדט. בין איך געקומען אויף מאָרגן, זיך צו פאַרבע-סערן, און געגאַנגען מיט ביידע מיידלעך אויפן שאַסיי. אויפן דריטן טאָג בין איך שוין מיט איר אַליין געגאַנגען אויפן שאַסיי, מיט דער פּלה דער געקומענער.

— עס וועט פון מײן שידוך גאַרנישט אַרויסקומען — האָט זי מיך געטריסט און געגעבן האָפענונג. — מײן חתן, זאָגט מען, איז אַ כּניאַק. איך שטעל מיר שוין פאַר די צאַצקע.

הפּלל, באַסיעניו, דאָס מיידל איז געקומען אָנקוקן אַ חתן און אויסגעקוקט מיך. ווהיין אַנטלויפט מען? און אַנטלויפן האָב איך גע-מוזט, ווי פון אַ בייז אַנשיקעניש. דאָס מיידל איז מיר געפעלן גע-ווען? יאָ, כּיהאַב געוואָלט מיט איר זיך טרעפן? יאָ. און אַ סוד

וועל איך אייך אויסזאגן, באסיעניו, אז קושן זיך האָט זי בעסער
געקאָנט פֿאַר מיין היימיש מיידל, אַ ליפעלע געהאַט אַ זאַפטיקס.
אַבער וואָס קומט אַרויס דערפֿון, אז ווי נאָר איך פֿאַרפֿלייב אליין,
אזוי פֿאַרגעס איך און עטעם אָפּ מיט אַ לייכטער האַרץ. הצלף:
אַנטלויפֿן. האָב איך מיר געמאַכט אַ פּעקל און איך לאָז מיך צו
פֿוס אין אַ שכנישן שטעטל מאָלן אַ שיל. ס'הייסט: כּיהאַב אזוי
איינגערעדט דער מאַמען, אז איך גיי מאָלן אַ שול. אויפֿן וועג —
זי איז דאָ מיין פֿלה. ווייט אויפֿן שאַסיי מיט אַ פֿור מיך אָנגעיאָגט.
— כּיהאַב דאָך דיר געזאָגט, שייקע־לעבן, אז פֿון דעם שידוך
וועט גאָרנישט אַרויסקומען.

— און וווּ איז די מאַמע? די מומע — די שדכנטע?
— כּיהאַב זיי איבערגעלאָזט — זאָגט זי — אין שטעטל פֿאַר
אַ משפּון. און לאַכט מיט דעם ליפעלע. אַ פֿלה אין אַ וואָגן מיט היי,
דאָס פֿראָווינצער היטעלע אויף דער זייט. אַ ראָז קליידל. אידיליש.
— נו, וואָס זשע שטייטו, שייקעלע גולם! ? קריך אריין אין
וואָגן!

— איך גיי דאָך קיין ליפעווע מאָלן אַ שול.
— דריי נישט קיין מה, שייקעלע! דו פֿאַרסט מיט מיר קיין
פֿאַרטשעוו, צו אונז אַהיים, זאָלן מיר ביידע אזוי לעבן!
— וואָס! ?

— אוי, באַסיעניו, אָט דאָ האָב איך ערשט אַרויסגעזען, ס'אַר
אַ געפֿערלעך פֿאַלק איר זייט, חייבער. אייך, אז עס פֿאַרווילט זיך
עפעס... איך זינק שוין אין טרוקענעם היי לעבן מיין פֿלה, איך פֿאַר
שוין מיט איר קיין פֿאַרטשעוו. אַ סוף. אַ גלייכער זיווג. ציגיינער
צוויי. און אז איך פיל זי אזוי נאָנט לעבן זיך — איז זי מיר
טאַקע נאָענט, דאַכט זיך מיר, אז מיר ליבן זיך שוין פֿון יאָרן. און
אויפֿן האַרצן איז אזוי שווער, באַסיענו, און עס גלֹסט זיך אזוי
לאַכן, לאַכן...

געקומען קיין פֿאַרטשעוו נאָך האַלבע נאַכט. ווהין פֿאַרפֿאַרט מען?
— וואָס הייסט ווהין? צו אונז, שייקעלע!
— אָבער...
— גאָרנישט גערעדט.

געעפנט האָט אונז אַ פאַרשלאָפּענער בחור אין גאַטקעס, ווי
איך האָב זיך שפעטער דערוואַסט — איר ברודער.

און די מאַמע וווּ?

— די מאַמע וועט מאַרגן קומען.

קוקט ער זי אָן, דער ברודער.

— איך זע שוין, קריינדעלע, אַז דו האָסט עפעס אָנגעאַרבעט.

און ער קוקט פאַרדעכטיק אױף מיין פּערזאָן אין וואָגן.

— דאָס איז קריינדעלע, זיסע־ליבעס אָן אייניקל — דערקלערט

זי אים — געקומען קיין פאַרשעוו מאַלן די שול.

האַט מען מיר אויסגעבעט אין אַ גרויסן ליידיקן צימער אויף

אַ סך בעטגעוואנט, און די פּלה אַליין איז שפעטער אַראָפּגעקומען אַ

באַרוועסע, זען צי איך בין איינגעדעקט.

— שלאָפסט, שייקעלע?

— ניין, קריינדעלע.

— מאַ גיב מיר אַ קוש און שלאָף געזונט.

אין אַ וויילע אַרום, ווען איך דרעמל שוין איין:

— שלאָפסט, שייקעלע.

— מ-ו-נאָך נישט, קריינדעלע.

— ס'איז דיר נישט קאַלט?

— אַז דו זיצסט, איז מיר וואַרעמער...

שוין האַלבער טאָג געווען, ווען איך האָב אויפגעריסן די אויגן.

וואו בין איך? ווער שרייט עס דאָרט?

עס עפנט זיך שטייל די טיר און איך דערזע דער מומעס --

דער שדכנטעס זויער פנים.

— נאָ, אָט האָסטו אים דאָ דעם תנא-ברא אירן.

און איך הער זי טרייסט שוין די ווייענדיקע מאַמע מיין פּלהס.

— מ-נאָ! וואָס וועט דיר העלפן דיין וויינען, פעסיניו? גם זו לטובה,

אַ באַשערטע זאך, די הצופה דייע האָט געקאַנט ערגערס עפעס אָפּטן.

נו, געוויס בין איך אַ חתן, וואָס פאַר אַ רייד, באַסיעניו! דאָס

מיידל איז מיר ליב, צוגעקלעבט, צום האַרצן, און אויפן האַרצן איז

מיר שווער, באַסיעניו! מען דאַרף זיך אַראָפּכאַפּן אַ היים איבער-

שמועסן מיט דער מאַמען, אַ זעמל מיט דריי האַרטע אייער אויסגע-

נארט ביי דער קינפטיקער שוויגער. געלט אויף א פור? ווער דארף
געלט, באַסיעניו? וועלכן משוגענעם וועט דאָס איינפאַלן, אז אַ חתן
קאָן אַנטלויפֿן אין אַזאַ שלאַקס-רעגן! איך בין געלאָפֿן באַסיעניו, ווי
דער רוח וואָלט מיך געטראָגן. אז די מאַמע האָט מיך דערזען, האָט
זי אויסגעשריגן: שמע ישראל!

באַסיע האָט האַרציק געלאַכט פֿון שייקעס מעשה. האַרציק אָבער
שטיל. ס'האַבן זיך נאָר אירע אַקסלען געטרייסלט. און שייקע האָט
ערנסט געקוקט אויפֿן סופֿיט, אויפֿן אָנגעפלאַצטן טינק. ווען מען
זאָל דערגאַנצן מיט אַ פּאַר ליניעס — אַן אַראַבער מיט אַ ביקס
אויף אַ קעמל רייטנדיק.

— ניין, באַסיעניו, דאָס איז נאָך נישט דער סוף. איר ווילט
הערן ווייטער?

אודאי וויל זי הערן

— איר וועט זיך נישט באַליידיקן אויף מיר?

נאָ דיר, נו! אויף שייקען וועט זי זיך באַליידיקן!

און שייקע דערציילט:

קריינדלעך האָבן איך געטראָפֿן מיט אַ יאָר שפעטער, אין שער-
לעך. זי האָט מיך דערקענט אויף דער גאַס און צוגעפאַלן מיך קושן.
מיט איר איז געאַנגען אַ דיקלעכע יידענע אין אַ קאַראַקולענעם
זשאַקעט. שלעפט זי מיך צו דער יידענע, וואָס שטייט, ווי אַ דונער
וואָלט זי געטראָפֿן.

— דאָס איז מיין שוויגער.

און מיך האָט זי פּאַרגעשטעלט ווי איר שוועסטערקינד. אין איי-
נעם זיך אויסגעהאָדעוועט, סטייטש! אַזאַ גאַסט! אַזאַ גאַסט!

— ביסט שוין לאַנג דאָ, שייקעלע? געקומען מאַלן אַ שול?

— אַ שול.

— וועסטו דאָך קומען צו אונז, וועסטו דאָך וווינען ביי אונז!
איך פיל, איך בין שוין ווידער געפענטעט. דאָס ווייבל איז מיר
צום האַרץ און אויפֿן האַרצן איז מיר שווער. איר מאַן האָבן איך
געזען פאַרבלייפֿנדיק. ווען מיר זענען געקומען, האָט ער זיך גע-
פאַקט צו פאַרן קיין לאַדזש. אַ ציגן בערדל, אַ לאַנגע קאַפּאַטע, אַ
ייד אַ סוחר.

האָב איך געווינט ביי מיין געוועזענער כלה, באַסיעניו, דריי טאָג, אין אַ באַזונדערן צימער. כ'האָב זיך אָבער אַרויסגעצויגן פון דער וווינונג.

און וויסט איר ווי אזוי, באַסיעניו? דווקא דורכן פענצטער, כאָטש ס'איז געווען אַ הויכער פאַרטער. פרעגט שוין נישט פאַרוואָס. די שוויגער אירע האָט געהאַט די הוצפה אין דער פרי איינצוקוקן אין שליסל-לאָך. זי איז, ווייזט אויס, פאַר דעם געווען ביי דער שנור אין צימער און זי דאָרט נישט געטראָפן. איז איר איינגעפאַלן — וואָס אַ שוויגער קאָן איינפאַלן! — טאָמער טרעפט זי זי ביי מיר. נו, רעדט שוין גאַרנישט! אָן אומגליק האָט זי געטראָפן! האָב איך געהאַלטן פאַר גלייכער זיך ארויסצוציען דורכן פענצטער, כאָטש ס'איז געווען אַ הויכער פאַרטער.

באַסיע האָט אינגאַנצן זיך פאַרגראָבן מיטן פנים- אין דער אָטאָ-מאנע און שטיף זיך בעטרייסלט. דאָס האָט זי געלאָכט. אין שייקע האָט ערנסט באַטראַכט אירע שיינע שווערע צעפ, וואָס האָבן זיך קיין אָרט נישט געקאָנט געפינען, און דאָן איז זיין בליק אַריבער אויף איר שלאַנקן פוס, וואָס איז אַראָפגעהאַנגען פון דער אָטאָמאנע. אויך דער גלאַנצדיקער שפיץ פון איר לעטשל האָט געציטערט פאַר געלעכטער.

— נו, הערט זשע שוין אויף צו לאַכן אַ מאָל!

— אוי, שייקע, איר זייט קאָמיש.

— וואָרט, באַסיעניו, ס'איז נאָך נישט דער סוף.

האָט באַסיע זיך אַ הויב געטון האַסטיק, ווי אַ הירש און אָנ-געשטעלט אויף אים אַ פאַר הירשן-אויגן.

— נאָך נישט דער סוף?

— דער סוף, באַסיעניו, איז זייער באַלערנט. און זייער ליטע-

ראַריש, אויב מען קאָן זיך אזוי אויסדריקן.

— נו?

— קריינדעלע, פאַרשטייט איר מיך, האָט דאָס איריקע דער-

גרייכט. זי האָט גענומען גט פון דער קאפּאַטע און באַקומען אַ מאָן אַ היינטוועלטליקן, אַ כקולפּטאר פון פאַריז, אַ יינגמאַן אַ צאַצקע

און דווקא פון א חסידישער משפחה. יחוס מיט וועלטלעכקייט פאר איין מאָל.

— נו ?

— טאָ הערט זשע דעם סוף, באַסיעניו. איך גיי אזוי אַמאָל אין לובלין, פאַרביי דער שול, שבת אינדערפרי איז דאָס געווען — זע איך עס גייט מיר אַ ווייבל אַנטקייגן. אַ ווייבל מיט אַ גראָפן קרבן-מנחה. און דאָס פנימל — פרום, שפּן-זית. אָבער דאָס ליפעלע, דער חן פינטלט! עס גלוסט זיך מיר אויסשרייען: קריינדעלע! און אפשר איז דאָס גאַרנישט קריינדעלע? אַזאַ עלעכקייט! כ'האַב מיך נאָכגעפרעגט ביי באַקאַנטע. יאָ, טאַקי קריינדעלע, די זעלביקע קריינדעלע, וואָס האָט זיך צוויי מאָל אָנגעכאַפט אָן מיר, פּדי אויסגעלייזט צו ווערן פון אַ מאַן אין אַ קאַפעטע. די זעלביקע קריינדעלע, וואָס האָט זיך דערשלאָגן צו אַ מאַן אַ סקולפּטאר, אַזש פון פאַריו.

און וואָס האָט זי געטון קריינדעלע? נישט מער און נישט ווייניקער: דעם מאַן דעם סקולפּטאר געמאַכט פאַר אַ מצבה-קריצער און אַריינגעזעצט אים אין אַ לאַנגע קאַפּאַטע. אויף אלע יום-טובים ריכט זי אים אַליין אויס צום מאָדזשי-צער רבין. קריינדעלע האָט איבערגעפּאַקט און איבערגעמאָזלט איר היינט-וועלטקייט.

פון דעם סוף פון דער מעשה איז באַסיע געווען אויפגעבראַכט, זי האָט געקלאַפט מיט דער האַנט אָן דער ווייכער אָטאַמאַנע. — שייקע, ס'איז אַ ליגן! שייקע, עס קאָן נישט געמאָלט זיין! — נו, גיי דערצייל מענטשן דעם אמת — האָט שייקע געזאָכט. האָט זיך אַריינגעמישט דאָס גלעקל פון טעלעפּאָן. באַסיע איז צוגעלאָפן. דאָס האָט לעאָן אָנגעזאָגט דורכן טעלעפּאָן, אַז ער דאַרף היינט פאַרבייטן דעם קראַנק-געוואָרענעם נאַכט-רעדאַקטאָר אין ער וועט אַהיימקומען שפעט. דערהערט, אַז שייקע איז דאָ, האָט ער געבעטן אים אַראָפּקומען אין רעדאַקציע, ס'וועט זיין היימלעכער. איז באַסיע פאַרבליבן אַליין.

טונסט מיט נאַרבייסעכץ

שייקע האָט געטראָפֿן לעאַנען אין רעדאַקציע אַרומשפּאַנען
אין מאַנטל מיטן שטעקן אין דער האַנט.

— איר האַלט, זע איך, ביים אַוועקגיין? נו, און די נאַכט־
רעדאַקציע?

— קומט, קומט, שייקע, דער נאַכט־רעדאַקטאָר איז שוין גע-
זונט געוואָרן.

אויף דער גאַס האָט ער שייקען גענומען אונטערן אָרעם,
מעשה קאַלעגע. דאָס איז געווען אַן אויסערגעוויינלעכער פּאַל, אַז
לעאַן ברוינער, אַ שריפטשטעלער מיט אַ נאַמען, זאָל נעמען אונ-
טערן אָרעם אַ דיכטער אַן אָנפאַנגער.

— וואָס מאַכט דאָס קינד, שייקע? שלאָפּט רויק?

שייקע האָט זיך קוים אָנגעשטויסן, וואָס פאַר אַ קינד ער מיינט
עס לעאַן. ער, שייקע, האָט דאָך נישט קיין קינדער.

— באַריגקע, מיינט איר? יאָ, ער שלאָפּט.

— און וואָס האָט באַסיע געטון אַ גאַנצן אָוונט?

— גאַרנישט, מיר האָבן זיך דערציילט מעשיות.

— אזוי? מעשיות גאָר? כאַ-כאַ-כאַ! איר זייט אַ ווילער בחור,

שייקע. — און לעאַן האָט אים אַ זעץ געטון מיט דער ברייטער

האַנט איבער דער פלייצע — אָבער היט זיך איר זאָלט באַסיען

דעם קאַפּ נישט פאַרדרייען, איר הערט? באַסיע איז נישט ווי אַלע

פרויען. באַסיע איז אַ קינד.

און דאָ האָט ער ווידער גענומען שייקען אונטערן אָרעם. אומ-
אַנגענעם איז שייקען געווען לעאָנס נאַנטע גוט-פריינטשאַפּט אין דעם
מאַמענט. ער האָט ביז איצט נישט געהאַט קיין שום קרומע מחשבות
וועגן באַסיען. ער האָט זיך אַפילו נאָך רעכט נישט צוגעקוקט צו
איר. וואָס קאָן ער אויסן זיין, אָט דער לעאָן ברוינער דערמיט,
וואָס ער האָט אים אַליין אונטערגערוקט אַ שלעכטן געדאַנק.

— מירן גיין צו ריטאָון אויף אַ ביבקע — האָט לעאָן אים פריינט-
לעך געטרובעט אין אויער. — באַסיען קאָן איך אַהין נישט מיטנע-
מען. איר פאַרשטייט דאָך, שייקע, איר זייט דאָך אַ גוטער-ברודער.

אַבער שייקע האָט נישט אָנגעהויבן צו פאַרשטיין. ער האָט בלויז
פאַרשטאַנען, אז ער פאַרשטייט נישט, ווי לעאָן וואָלט גערעדט צו אים
אויף אַן אנדער שפּראַך, נישט אויף יידיש. אזאָ געפיל האָט שייקע
אויך געהאַט, ווען ס'פלעגן אים קומען צו דער האַנט לעאָן ברוינערס
נאָוועלן, אָדער די פעליעטאַנען זיינע. דאַכט זיך: באַקאַנטע ווערטער,
אַבער דעם אינהאַלט זייערן פאַרשטייט ער נישט.

אָט זעט ער פאַר זיך באַסיען אין איר טערקישן שאַל איינגע-
וויקלט, איינגעקוילט, ווי אַ קעצל, מיט די פיס אויף דער אַטאַמאַנע.
זי קוקט מיט אַזעלכע גרויסע, שטילע, קלוגע אויגן. אַליין זיצט זי
דאָרט, גאָר אַליין. פאַרוואָס טאָר זי נישט זיין אויף דער ביבקע ביי
ריטאָון? באַסיע איז אַ קינד? נישט אמת. גיכער איז שוין אַ קינד
אַט דער גרויסער מאַנספאַרשוין. מיט די גרויסע הענט און פיס, מיטן
ברייטן קאַפּעליוש און גראָבן שטעקן, דער מאַנספאַרשוין, וואָס שרייבט
לאַנגע נאָוועלן און טיפע פעליעטאַנען — לעאָן ברוינער.

און אפשר האָט דער מאַן געוואַסט וועגן זיין פרוי עפעס אַ סוד
אַזא, וואָס ער, שייקע, אַ מענטש אַ פרישער און אַ זייטיקער, האָט עס
נישט געקאַנט און נישט געדאַרפט וויסן. אפשר האָט באַסיע אַ שוואַב-
קייט אַזא, וואָס זי טאָר זיך נישט געפינען אין קיין פריילעכע קאַמ-
פאַניעס. אַ שווייגנדיקע איז זי דאָך, מאַדנע ווי זי שחייגט.

און לעאָן ברוינער האָט דערוויל פאַר זיך געטראַכט:

— נו, איך בין עפעס אנדערש. איך בין אַ קינסטלער-נאַטור.
איך מוז מיך פון צייט צו צייט אָפּפרישן אין מיין אייגענער סטיכיע.
אַבער אַלץ אויף דער גאַס, ווייט פון דער היים. די היים איז הייליק.

די היים איז אומבאריר לעך. א ווייב, א קינד, א שרייבטיש. פרצעס
בילד אויפן שרייבטיש. אין דער היים זאל מיר זיין ליכטיק און
זיכטיק און קיין זאך זאל נישט פעלן. ארבעט איך דאך צוליב דעם
טאקע אין א רעדאקציע. שרייב איך דאך, איך, לעאָן ברוינער, צוויי
מאָל אין דער וואָך פעלעיצטאָנען, וועלכע גייען מיר אָן ווי פּאַראַ-
יאָריקער שניי. ניין, באַסיע, קעגן דיר בין איך שוין אין אַרדענונג.
— און האַנקען האָט איר שוין געזען? — גיט ער שייקען
פּוּצלינג אַ צופּ פּאַרן אַרעם.

— האָ? וועלכע האַנקע?

— ווי הייסט וועלכע? וויפל האַנקעס פּאַרמאָגט עס וואַרשע?
אין מאַהאָמעט אין איין האַנקע. נו, די שיינע האַנקע, ריטאוּס
אבן-טובּ.

— אַ פּלֶה זיינע?

— איר האָט אַ בורוזשאַזע פּסיכאָלאָגיע, חבר! נישט קיין פּלֶה,
נאָר אַ מאָדעלֶקע. צוליב איר האָט ער דאָך גענומען דעם פּריז אויף
דער לעצטער אויסשטעלונג. צוליב דעם טאקע מאַכט ער דאָך די
ביבע...

— וואַרט, וואַרט!..

שייקען איז געוואָרן ליכטיק אין קאַפּ. צוליב דעם, הייסט עס,
זיצט באַסיע איינע אליין אויף דער אַטאַמאַנע, איינגעקנוילט, ווי אַ
קעצל. צוליב דעם, הייסט עס, שפּאַנט דער גופיקער שריפטשטעלער
אזוי האַפּערדיק צו ריטאוּן אויף דער ביבקע. און צוליב דעם, הייסט
עס, האַלט ער אים, שייקען, גוט-ברודעריש אונטערן אַרעם און רוקט
אים אונטער דעם פּאַסקודנעם געדאַנק וועגן פּאַרדרייען באַסיען דעם
קאַפּ! האַנקע! איר גאָלדענעם אַקסל האָט ער היינט געכאַפט מיטן
אויג אין דער אָפּענער טיר פון ריטאוּס אַטעליע.

און פאַר גרויס שמחה, וואָס אים זענען קלאָר געוואָרן אייניקע
זאַכן פאַר אַ מאָל, האָט שייקע אין מיטן דער גאַס און גאָר אומגע-
ריכט פאַר לעאָנען אזוי קונציק און הילטיק אַ גרילץ געטאָן, ווי אַ
קאַץ, וואָס מען האָט איר אָפּגעטראָטן דעם וויידל, אַז לעאָן איז
אַפּגעשפרונגען, ווי אַן אָפּגעברייטער.

פון אלע זייטן האָבן מענטשן זיך אומגעדרייט, אומגעקוקט און
געזוכט מיט די אויגן די אומגליקלעכע קאָץ. אויך שייקע האָט זיך
ערנסט פאַרנומען מיט זוכן די קאָץ. לעאָנען האָט געשטיקט דאָס
גרויס געלעכטער.

— משוגענער, הער אויף, — האָט ער זיך געבעטן פון דער
ווייטן, — כוועל מער מיט דיר אויף דער גאָס נישט אַרויס. קאָנסט
אומגליקלעך מאַכן אַ מענטש!

דערזען, אַז שייקע איז גרייט איבערצוזוהרן די חכמה מיט דער
קאָץ, האט אים לעאָן אַ כאַפּ געטאָן פאַרן קאָלנער, ווי אַ רוח דעם
מלמד און אריינגעשליידערט אין דער פאַרבייפאַרנדיקער דראָזשקע.
— דו האָסט אַ בורזשואַזע פּסיכאָלאָגיע! — האָט שייקע גע-
כריפעט מיט אַ פאַרשטיקט קול.

לעאָן האָט נישט אָפּגעלאָזט זיין קאָלנער.

— כוועל דיך דערשטיקן, משוגענער! — און אַליין שיער נישט
דערשטיקט געוואָרן נאָר געלעכטער.

אזוי זענען זיי געקומען צופאַרן אויפן אַלטן מאַרק.

די שמחה ביי ריטאָון איז שוין געווען אין פּוילן ברען, ווען
די אַטעליע איז באַרייכערט געוואָרן מיט לעאָנס היפשע פיגור און
גאָלדענע בריילן און מיט שייקעס גרין העמדל, פּלאַמענדיקן דאָרן-
קאָפּ און כינעזישע אייגעלעך. ריטאָוס ריזיקער, ווייכער טאַפּטשאַן,
דער קוואַל פון טרייפע שמייכלען פאַר האַלב וואַרשע, איז געווען
אַקופירט פון צוויי טויז דאַמען-פּיס און זיידענע לייב-קאָלירענע זאַקן.
הויך אַ פּוס אויף אַ פּוס פאַרוואַרפן, ווי איין פּוס וואַלט אויפן צווייטן
געשפּילט — טשעללאָ. אַ שטומער קאָנצערט פון דאַמען-פּיס. די
אייגנטימערניס פון די פּיס זענען געווען צוריקגעוואָרפן, אויף דעם
באַרג קישעלעך אָנגעלענט. זיי האָבן זיך געסודעט און געלאַכט. און
דאָס איז געווען די אייגנשאַפט פון ריטאָוס באַרימטן טאַפּטשאַן.
זעצט מען זיך אויף אים, מוז מען זיך סודען אין לאַכן. מענער
האָבן זיך ברייט צעלייגט אויפן טעפּיך, אין שכנות פון די דאַמען-
פּיס און אַ היפשע קאָמפּאניע האָט גענומען מיט שטודיעס דעם טיש
מיט צובייסעכץ. עס האָט זיך געדאַכט: ניכטער זענען אלע און יע-
דער באַזונדער רעדט צו דער זאַך. אַבער שיפור איז נאָר געווען די

לופט ביי ריטאָון אין אַטעליע, זי איז געווען שיפור, און זי האָט
עס געטומלט אָן אַן אויפהער און געוואָרפן אַ טשאַד אין קאַפּ.

צוויי שר-המשקים האָבן פאַרכאַפט דעם בראַנפן ביים טיש, אַ
דיכטער מיט אַ מאָלער, ביידע לאָדזשער חברה-לייט. ביידע פוטו-
ריסטן, ביידע מיט באַקנבערדלעך, מיט משונה-גרויסע שטיינער אין
די רינגען און מיט משונה-ברייטע קראַוואַטן, אָבער דער פוטוריום
פאַרייניקט היפּוכים. דער דיכטער האָט געהאַט גלאַטע, לאַנגע, נאַסע
האַר און אַ נאַז אַ לאַנגע, אַ סענטימענטאַלע, אַ שלעפּעריקע, און דער
מאָלער האָט געהאַט צוויי שטעכיקע שוכבערשטלעך פון ביידע זייטן
לבנה-פליך, און זיינע פאַריסענע נאָזלעכער האָבן געקוקט יעדן גלייך אין
די אויגן אַריין, ווי די פאַרלאָשענע לאַמטערנעס פון אַ לאַקאָמאָטיוו.
ביידע, זיין פון לאָדזשער סוחרים — האָבן זיי באַוווּן, ווי
שווער עס איז אַרויסצובאַקומען דאָס, וואָס עס פאַלט צו זיי אין
יד אַריין. מען האָט זיך געקאַנט אויסציען פאַר אַן איבעריקן גלעזל
בראַנפן. זיי האָבן ציניש באַרעכנט יעדן שלוק.

— האָסט דאָך שוין אויסגעזשלאָקעט פינף גלעזלעך, אַ בראַנד
דיר אין די קישקעס אַריין, וויפּל איז דער שיעור ?

— אָבער זייט נישט קיין חזירים און גיט מיר אַ גלעזל. דאָס
וועט זיין דאָס דריטע.

— מאָל דיך, אַז ס'איז דאָס פערטע.

— אַ פרייליך טאַטשע! ביטע, ביטע! איר ווילט אַ דריט גלע-
זלע קאַניאַק ?

— נידער מיט די לאָדזשער ! — האָט עמעצער רעוואָלטירט
אין די הינטערשטע רייען.

— שאַ! ווער האָט עס געשריען ? לאַמיר נאָר מאַכן אַ הקירה-
ודרישה! ווער מאַכט עס דאָ רעוואָלוציעס ?

און די לאָדזשער האָבן באַהאַלטן דעם בראַנפן און דערקלערט
אַ לאַקאָוט. מען האָט געדאַרפט האָבן די אינטערווענץ פון ריטאָון
אַליין און מען האָט אים אַרויסגעשלעפט פון צווישן די דאַמען מיט
זיינע קרומע פיסלעך און פרויען-גזשיווקע איבערן שטערן.

דורך אַלע האַלב-שיפורע און געמאַכט-שיפורע אויסגעשרייען,
האַט זיך געוויקלט, ווי אַ רויטער פּאָדים אַ ליטעראַרישע דיסקוסיע.

קלעפיק און שטארק זענען זיי די פעדים פון די לײטער ארישע דיס-
קוסיעס. מען דארף נאָר אַרויסציען אַ ברעג. ציט זיך און ציט זיך
און רייסט זיך נישט איבער. שולדיק איז דאָ געווען איינער אַ מי-
זאַנטראָפּ אין ברילן. די לאַדזשער האָבן אים שלעכט באַהאַנדלט און
ער האָט זיך געהאַלטן ביי זיין לײדיק גלעזל. האָט ער כּאַטש גע-
וואָלט פאַרסמען דעם עולם מיט זיינע ביטערע ציגאַרן און איינגע-
געסענע רײד.

— און איך זאָג אייך, קאַלעגן, אַז אַנשרייבן אַ ראָמאַן איז
גאָר נישט פון די קלײניקייטן — האָט ער געצויגן דעם פּאָדיום —
גוטע ראָמאַנען האָבן מיר ווינציק. פאַרוואָס שרייבסטו נישט קיין ראָ-
מאַן, לעווקאַווסקי? פאַרוואָס זאָלט איר זיך נישט אַ נעם טון צו אַ
ראָמאַן, חבר שטיינבערג? אַהאַ! איר האָט מורא!

שטיינבערג און לעווקאַווסקי האָבן זיך געפילט באַלײדיקט.
דער לאַנגער שטיינבערג האָט אַזש פאַרלוירן זיין מאָנאַקל פון
אויג און זיך פאַרשפּריצט מיט קאַניאַק די נייע הויזן. און לעווקאַו-
וסקי מיט די שוואַרצע ברעמען איז אַוועק צו די דאַמען. האָט דער
מיזאַנטראָפּ מיטן לײדיקן גלעזל דערווייל זיך צוגעשטופּט נענטער צו
די לאַדזשער.

— מען גיט שוין אַמאָל אַ גלעזל קאַניאַק, צי נישט?
— דו שווייגסט, צי נישט, ווילטיר איינער! — האָט דער
לאַדזשער מיט די שוכבערשטלעך זיך פאַרמאַסטן איבער אים מיט
דער פּלאַש — דיר וועל איך געבן קאַניאַק! דיר! פאַר די פּאַסקודנע
דיסקוסיעס דיינע?

— וואָס דען? בין איך נישט גערעכט אַוודאי? מען שרייט
ביי אונז: ראָמאַנען — פע! ראָמאַנען זענען שונד! ראָמאַנען
זענען באַבע מעשיות. נו, אָט פרעגט דאָרט ביי דעם בן-עיר
אייערן, ביי גליקסאַנען, לעזט מען עפעס אַ סך די פוטורעזן זיינע?
האָט ער פרנסה פון זיי?

גליקסאַן האָט אָנגעשטעלט אויף אים די לאַנגע נאָז מיט די
צוויי סאַווע-אויגן.

— ווער איז דיווער מאַן? וואָס פאַרלאַנגט ער היר? ווי קומט
ער אין זאָ איינע אָנשטענדיקע געזעלשאַפט?

אַבער דער פּאָדים פון דער ראָמאַנען-דיסקוסיע האָט זיך דער-
ווייל אַריבערגעוואָרפן צו אַ צווייטער גרופּקע, ביים דריטן פענסטער.
און באַלד איז אַרויפגעשפרונגען לעווקאַווסקי אויף אַ שטול מיט
אַ גלעזל אין דער האַנט.

— הוראַ! — עס האָט זיך אויסגעפונען אַ בעלן אָנצושרייבן
אַ ראָמאַן אויף אַ געוועט, איך ווינש אים דערפאַלג אין זיין נוד-
נער אַרבעט.

— ווער? ווער איז דאָס?

פאַר דעם בעלן האָט זיך אַרויסגעוויזן לעאַן ברוינער. אינ-
דערשטיל האָט ער שוין לאַנג זיך אַרומגעטראָגן מיטן געדאַנק אָנצו-
שרייבן אַ גרעסערע זאַך. ער האָט נאָר געדאַרפט האָבן אַ שטויס.
און אָט איז דער שטויס געקומען. נאָכן דריטן גלעזל האָט ער גע-
זאָגט, צו שטערנען מיט אַ געמאַכטער פּוילקייט:

— און איר מיינט, חבר, איך וואָלט נישט אָנגעשריבן אַ ראָ-
מאַן? איך וועט זיך מיט אייך.

— וואָס עפעס וועט איר זיך?

— ווייל אויב כ'וועל זיך נישט וועטן, וועל איך אים קיינמאָל
נישט אָנשרייבן.

מען האָט גלייך אויסגעפונען אַ בעלן אויפן געוועט אויך. דאָס
איז געווען אַ שווייגנדיקער שמייכלענדיקער, געקרייזלטער יונגערמאַן,
ברייט אין שטערן און שמאַל אין דעם קין. דער עולם האָט אים
צוגעזאָגט אַ צוקונפט פון אַ גרויסן מעצענאַט ביי יידן, צוליב דער
פעטער ירושה, וואָס ער האָט ערשט נישט לאַנג אָפּגענומען. ביז
איצט האָט אים ריטאָו געהאַלטן לעבן זיך. אָדער ביי די דאַמען
אָדער ביי זיינע בילדער אויף די ווענט. איצט האָט אים ריטאָו גע-
מוזט אָפּטרעטן אויף דער קורצער צערעמאָניע פון געוועט.

דער יונגערמאַן — באַסקיס האָט ער געהייסן — איז צוגעגאַנ-
גען צו לעאַנען מיט אַ פאַרשעמטן שמייכל און ראָז-לויכטנדיקן שטערן.
— גוט, איך וועט זיך מיט אייך.

— אין וויפּל?

— אין פינפהונדערט רובל.

— הוראַ!

ריטאוו האָט געמוזט איבערשלאָגן די הענט. שייקען האָט מען
אוועקגעזעצט שרייבן אַן אָפּמאַך מיט געכתיבעטע אותיות.

שייקע האָט נישט געטרונקען. „איידער אָנקומען צו די לאָדזשער—
האָט ער געזאָגט — איז שוין בעסער בלייבן נישטער.“ ער האָט
געזוכט מיט די אויגן די הויפט-שולדיקע אין דער שמחה, האַנקען,
און נישט געקאָנט זי געפינען. אייגנטלעך האָט ער זי שוין געזען
און געקענט פון די גרויסע און קליינע לייוונטן אויף די ווענט.
איצט האָט ער שוין געוויסט, אַז דאָס איז די האַנקע.

צום ערשטן מאָל, ווען ער איז געווען ביי ריטאָוו, האָט זיך
אים אויך געוואָרפן אין די אויגן איר געשטאַלט אויף דער וואַנט.
ער האָט אָבער אויף קיין רגע נישט געקאָנט דערלאָזן, אַז דאָס זאָל
זיין אַן אַקט פון אַ לעבעדיקער, איצטיקער פרוי, גיכער עפעס אַ
קאָפּיע פון אַן אַלטן מייסטער. נאָר אַמאָל, פאַרצייטן — האָט זיך
אים געדאַכט — האָבן געקאָנט זיין אַזעלכע אויסגעהלומטע געשטאַלטן
אויף דער וועלט. איצט ווייסט ער, אַז דאָס איז האַנקע, איצט ווייסט
ער, אַז האַנקע שפּרינגט עס אַראָפּ פון דער וואַנט מיט אירע גאָלד-
דענע רייפּע היפטן, מיט אירע צעקריגטע צווישן זיך, שפיציקע, האַלב-
רייפּע בריסט, מיט איר צניעותדיק רבניש פּנימל אין דער מופּטע
פון זיידענע לאָקן.

אומעטום, אויף אַלע לייוונטן איז זי די זעלביקע, נישט קיין
אויסגעדיכטעטע, אַ צעקלונגענער גאַלדענער פרויען-קערפּער — אַליין
אַ קונסט-ווערק.

האַנקע — די בעל-שמחהטע אַליין איז נאָך נישט געווען. דער
עולם האָט זיך נאָך נישט געלאַנגווייליקט. די דאַמען אויף דער אָטאָ-
מאַנע זענען נאָך געווען פּאַרנומען מיט זייערע אייגענע רייד און
נישט געפאַדערט מען זאָל זיך מיט זיי עקסטערע פאַרנעמען. באמת
שיפור איז נאָך קיינער נישט געווען און דער עולם האָט זיך אייני-
געטיילט אין גרופּעס, יעדע מיט אירע געשפרעכן. די שטימונג האָט
שיר נישט קאָליע געמאַכט דער מיזאַנטראָפּ, ער האָט זיך טאַקע
דערשלאָגן צו אַ גלאַז וויין און שוין כּמעט אויסגעזופּט. האָט ער
זיך דערמאַנט, אַז עס וואָלט אַ יושר געווען צו האַלטן אַ טאַסט
לכבוד ריטאָוו און דעם פּרוי, וואָס ער האָט באַקומען. אויפן חשבון

פון דעם טאָסט האָט ער געפאָדערט נאָך וויין. פארן טאָסט האָבן אָבער די לאַדזשער מורא געהאַט און קיין וויין נישט געוואָלט מער געבן.

לעאָן האָט זיך דערווייטערט פון אלעמען און געפונען אַן אַרט פאַר זיין איינזאַמקייט אויפן ברייטן פענסטער פון אַטעליע. פונדער-הויך האָט ער געזען דאָס גאַנצע ירידל. און געקוקט אויף אלעמען פון אויבן אַראָפּ, ער איז נישט געווען אויף אַזויפיל נישטער, אַז ער זאָל הרטה האָבן אויפן געוועט זיינעם אַנצושרייבן אַ ראָמאַן. פאַר-קערט. ס'איז גענוג געווען ער זאָל אַריינפאַלן אין דער קאַמפאַניע פון שרייבער און דיכטער און דערביי אויסטרינקען איין גלעזל, און שוין האָט אים באַהערשט אַ יינגלשע קאַמף-שטימונג. ער וועט זיי ווייזן — די אלע האַלבע און גאַנצע טאַלענטלאָזיקייטן, וואָס לעאָן ברוינער קאָן! איין זאַך האָט אים באַאומרויקט: פאַר זיין ראָמאַן האָט ער קיין טעמע נישט. אַ טעמע, געוואָלד, אַ טעמע! אַ האַלבע מלוכה פאַר איין טעמעלע! און שוין, די מינוט וואָלט ער אַוועק פונדאָנען און זיך צוגעשרויפט צום שרייב-טיש.

אויפן פענסטער איז ער געווען איינער און עס וואָלט אים געווען באַקוועם אין זיין דערהויבענער איינזאַמקייט. געשטערט האָט נאָר דאָס פאַרבאַרגענע פאַרל, וואָס האָט זיך הייס געסודעט הינטער דער שווערער פאַרטיערע כמעט ביי זיינע קני.

— ווער קאָן דאָרט זיין? — האָט ער אַ פאַר מאָל אַ טראַכט געטון.

און אַט האָבן זיי זיך באַוויזן פון הינטער דער פאַרטיערע, פריער — ער, שפעטער — זי, ביידע ראָז צעפלאַמטע, האַלב-שיכורע. לעאָן האָט זיך אַ קנייטש געטון, ווען ער האָט דערקענט ביסטריצ-קיס ברייטן, צינישן שמייכל. און לעאָן האָט זיך אַזש אַ טרייסל געטון, ווען אין דער זי האָט ער דערקענט די קליינע דאָראַטשקע מיטן בולטן שטערן און בלאַע בלומען-אויגן.

און ס'איז געווען פון וואָס זיך אויפצוטרייסלען. דאָראַטשקע איז מיט איר אויסזען געווען כמעט אַ קינד. אַנגעטון איז זי געווען ווי אַ באַשיידענע שילעריין. און זי איז נאָך טאַקע געווען אַ קינד און אַ שילעריין.

— אָט האָסטו דיר אַ טעמע פאַר אַ ראָמאַן — האָט לעאַן גע-
טראַכט, נאָכקונדיק מיט עקל ביסטריצקין מיט זיין קליינער דאַמעלע.
זיי זענען דאָרט אַוועק צום טיש טרינקען וויין.

און ביסטריצקי האָט איצט פון דאָרטן אַלעמען באַטראַכט פון
אונטער זיין ברייטן שטערן, ווי פון אונטער אַ דאַשיק אַרויס. צום
שטערן האָט זיך אים צוגעקלעפט זיין נאַפּאָלעאַנישער לאַק און די
ברייטע ליפּן זיינע זענען אויך געווען ווי צוגעקלעפט, פאַרשנירלט.
ער האָט אויסגעפונען מיט די אויגן לעאַנען אויפן פענסטער, אויפגע-
הויבן דאָס גלאַז וויין און געשמיכלט צו אים פונדערווייטן. און שמייכ-
לענדיק, האָט ער לאַנגזאַם געעפנט דעם מויל זיינעם, לעאַנען האָט
זיך אויסגעוויזן, ער זאָגט דאָרט:

— אַז איך וויל, קאָן איך דיך אויפעסן.

שייקע האָט אויסגעפונען ריטאָון צווישן די דאַמען, אַראָפּגע-
שלעפט אים פאַרן אַרבל און אָנגעוויזן פונדערווייטן אויף ביסטריצקין.
— פאַרוואָס מאַלט איר אים גישט, ריטאָו ?

ריטאָו האָט אַ קניפּ געטון זיין בערדל, אַ גלעט געטון די
גזשיוקע און זיך געקליבן שייקען אויסצוידלען, פאַרוואָס ער האָט
אים אַוועקגעשלעפט פון די דאַמען. אָבער פּלוצלינג האָט ער זיך
אויך פאַרקוקט אויף ביסטריצקין און אָנגעהויבן צייכענען מיט די
פינגער אין דער לופט.

— איר זענט גערעכט, שייקע, כ'לעבן ! ס'איז אַ אידעע !

דאָראַטשקע האָט גענומען עטלעכע לויטערע טענער, וועלכע
האָבן אָפּגעקלונגען אין געטומל, ווי דער גרעסטער אמת צווישן אַ
חברה ליגנער. אַן איבעריקע זאך.

דאָראַטשקע איז אָבער גישט געווען פון די נאַטורן, וואָס זאָלן
זיך אָפּזאָגן פון דעם, וואָס עס האָט זיך זיי פּלוצלינג פאַרגלוסט.
דאָראַטשקע האָט געוואָלט זינגען. זי האָט זיך שוין דורכגעשלאָגן
אַ וועג צו דער פּיס-האַרמאַניע אין ווינקל.

האָט אַ קלינג געטון און אַ בראַזג געטון די גלעזערנע טיר און
אין אַטעליע איז ווי אַ דונער אַריינגעפאַלן האַנקע.

א טעמע

- קוק נאָר אָן! ווי פון הימל אראָפּגעפּאַלן!
 - ווי אַ יוון אין סוכה!
 - טראַסקע, האַנקע, אַז די שייבן זאָרן פּלאַצן!
 און פון די ווייטערע ווינקלען האָט מען זי באַגריסט מיט אַן
 אויסגעצויגענעם, פאַרשפיצטן - א-א-א-א!
 איז האַנקע געשטאַנען אין מיטן אַטעליע און האָט נערוועז
 געלאַכט מיט אַ שטילן ברוסט-געלעכטער. זי האָט אַראָפּגעריסן דעם
 בערעט און מיטן קאַפּ אַ טרייסל געטון. אַ פּריזור - ווי אויף
 הייוון, אַ פּאַפּאַכע אַ גאַנצע. דאָס פּנימל האָט אַרויסגעקוקט ווי פון
 אַ מופּטע. מיט אַ שלאַנקן בויג האָט זי געפרוּווט אַרויסשפּרינגען
 פון איר קורץ מאַנטעלע. נאָר דאָ האָט זי דערזען דעם וויין אויפן
 טיש און אירע נישט-פּראָפּאַרציאָנעל-גרויסע אויגן האָבן אויפגעבליצט.
 - איך מוז מיך אָנשיפורן!
 - וואָס עפעס אזוי שפעט, האַנקע? - ריטאַווס פּראַגע איז
 געווען אין אַ פאַרדעכטיקן טאָן.
 - איך פּרעג מיך ביי קיינעם קיין דעות נישט. ווען איך
 וויל - קום איך. - האַנקעס תּשובּה איז געווען צוגעוואָרפּן פּאַר-
 ביסן און אויפּגערעגט, מיט דער גרייטקייט אָנצוהויבן אַ קריג.
 ס'איז געווען צו זען, אַז צווישן איר מיט ריטאַווז איז לעצטנס
 אַ שוואַרצע קאַץ דורכגעלאָפּן.

זי איז צוגעלאָפֿן צום טיש און אַ כאַפּ געטון דאָס פֿלעשל
קאַניאַק.

— לאָזט נישט! לאָזט זי נישט! — האָט ריטאַו פֿאַרצווייפֿלט
אויסגעשריגן. ער האָט, ווייזט אויס, מורא געהאַט, אַז האַנקע זאָל
זיך נישט אָנשיפורן.

האָט זיך אָנגעהויבן אַ קאַמף פֿאַרן פֿלעשל קאַניאַק. דער ערש-
טער קרבן איז געפֿאַלן דער לאָדזשער פּוטוריסט מיט די בערשטלעך
אַרום פֿליך. ער האָט געכאַפט פֿון האַנקען אַ פֿאַטש. דעם לאָדזשער
דיכטער האָט זי צעדראַפֿעט דאָס פֿנים. לעווקאַווסקין מיט די שוואַר-
צע ברעמען באַגאַסן מיט קאַניאַק. און אַלץ מיט אַ קוויטש אין
מיט אַ ברוסטיק געלעכטער. ענדלעך האָט זי געמוזט דאָס
פֿלעשל אָפֿלאָזן. און, ווען זי האָט באַקומען פֿון די גרויסמוטיקע
שונאים דאָס ערשטע גלעזל קאַניאַק. האָט זי דאָס זייער גרויסמוטיק
אויסגעגאַסן אויפֿן טישטוך און אַוועק צו די דאַמען אויף דער אַטאַ-
מאַנע — שאַ-שטיל.

די שטימונג איז ווידער געוואָרן געמיטלעכער, כאַטש נישט אין
דער פֿולער מאָס. מיט האַנקעס קומען איז עפעס ענגער און הייסער
געוואָרן אין אַטעליע. עס איז אויסגעקומען, ווי עפעס פֿאַר איר
וואָלטן דאָ גאָר קיין פֿרויען נישט געווען און אָט איז געקומען די
פֿרוי.

די דאַמען האָבן שוין געדאַרפֿט, מען זאָל זיך פֿאַרנעמען מיט זיי.
— לאָמיר שפּילן אין אַ טעלעפֿאָן!
— פֿע—ע—ע!

שייקע האָט גאָר פֿאַרגעשלאָגן אַ שפּיל אין האַנטוכער. ער
האָט זיך אויסגעלערנט דעם שפּיל אין טורמע. אַלע זעצן זיך אין
אַ ראָד און דעם האַנטוך גיט מען איבער פֿון איינעם צום צווייטן
אונטער די קני. דער האַנטוך דאַרף זיין מיט אַ קניפּ, און בעת דער,
אויף וועמען עס פֿאַלט דער גורל, זוכט דעם האַנטוך אין איין זייט.
כאַפט ער דערווייַל מיטן קניפּ פֿון דער אַנדערער זייט, און ער דאַרף
טרעפֿן ווער ס'האָט אים געשלאָגן.

— אויסגעצייכנט!

— פֿע—ע—ע! אַן אַרעסטאַנטן-שפּיל!

— שטייט אייך אודאי נישט אָן — האָט באַמערקט ביסטריצקי.
ער איז איצט געשטאַנען נעבן שייקען.
— זאָגט נאָר, ביסטריצקי, ווי קומט איר אין דעם קרייז —
האָט אים שייקע געפרעגט — דאָ זענען דאָך, ווי איך זע, אַלץ גאַנ-
צע און האַלבע קינסטלער, נישט קיין פּאָליטיקער.
ביסטריצקי האָט זיך ברייט צעלאַכט.

— ביסט אַ בהמה, שייקע, כאָטש דו פייפסט ווי אַ נאַכטיגאַל.
לויטן פאַרטייאישן פּאַס מעסט מען נישט קיין מענטשן. איך בין, ברוי-
דערל, אַליין אַ קינסטלער. פּונקט, ווי אַ קאסע-ברעכער, אַ קאָרטן-
שפילער אָדער — אַן אַנדער מוזיקער — זענען קינסטלער. קונסט —
דאָס איז מיין סטיכע. כ'האַב ליב אַלע חתונות, ווו עס שמעקט מיט
נבלה. כ'האַב ליב צו זען, ווי די ווערעם פרעסן זיי. האָסט אפּשר
אַ פאַפּיראַס, שייקע ?

אַ שאָד. ביסטריצקי האָט זיך פאַרמאָסטן אויף אַ גאַנצע דרשה.
אַבער דאָראָטשקע האָט אים אָפּגערוּפּן אָן אַ זייט אויף אַ פּאַר ווער-
טער. און אַט שטייט ער שוין און דרשנט אין אַ צווייטן ווינקל.
אומעטום וואַקסט ער אויס. אומעטום הערט מען זיך צו צו זיינע
רייד גאַנץ אויפּמערקזאַם, אפילו מיט אַ ביסל מורא. פון דעם ווייטסטן
פון דעם טונקלסטן ווינקל אַרויס איז צו באַמערקן, ווען ביסטריצקי
טוט אַ שמייכל מיט זיין ברייטן מויל.

סאיז ווידער געוואָרן אַ טומל.

— ווער ? ווער האָט אַראָפּגעכאַפט דאָס פּלעשל קאָניאַק פון טיש ?
דער קאָניאַק איז פאַרשוונדן.

אַבער מיטן קאָניאַק צוזאַמען איז פאַרשוונדן האַנקע. קיינער
האָט נישט באַמערקט ווען זי האָט אָפּגעטון דאָס שטיקל אַרבעט.
ריטאַו האָט גערועז געפויקט מיטן פּוס אין דער פאַרשלאָסע-
נער טיר פונם אַלקער.

— האַנקע ! נו, האַנקעלע ! גיב אָפּ דעם קאָניאַק ! איין מאָל
אַ חכמה.

ריטאַו איז צוגעלאָפּן צום טיש און, גלעטנדיק די גזשיווקע
און צופּנדיק דאָס בערדל, אויסגעבייטלט צו די לאָדזשער אַלע ביי-
זע חלומות, פאַרוואָס מען האָט האַנקען געלאָזט ציונעמען דעם קאָניאַק.

— זי טאָר גאַרנישט טרינקען! — האָט ער שיר נישט גע-
ווינט פאַר פעס — זי איז אזוי אויך האַלב משוגע! וואָס האָט איר
געטוהן?

לעווקאַווסקי מיט די שוואַרצע ברעמען האָט אים געטרייסט.
— ס'וועט איר גאַרנישט זיין. זי וועט זיך אַנטרינקען און איינ-
שלאָפן. מיינסט, דו אַליין קענסט האַנקען? איך קען זי אויך.
— איך קען זי אויך — האָט געזאָגט ברוינער — זי וועט
זיך אַנשיכורן, וועט זי וויינען.

— איז וואָס? אַלע ווייבער וויינען שיפורערהייט.
דאָראַטשקע האָט אַוועקגעשלעפט ריטאַוון צו דער פיסהאַר-
מאַניע. נאָך אויפגערעגטערהייט האָט ער געבלעטערט די נאָטן און
געפרעגט: וואָס שפילן מיר?

דאָראַטשקען איז געווען אַלצאיינס וואָס צו זינגען, אַבי זינגען.
ריטאַו האָט גוט געקענט איר רעפערטואַר. אין אַ וויילע אַרום האָט
זיך שוין איבערן שיכורלעכן טומל געוועבט דער אייגנאַרטיקער קוהיט
פון רובינשטיינס אַ פּערסיש ליד אויף די ווערטער פון האַפּיז:

און זאָל דעם חכמס מידה זיין
בייטאַג, ביינאַכט, באַגינען,
אין האַנט אַ בעכער אַלטן וויין
אַ נייער וויין אין זינען...

דאָראַטשקע האָט געהאַט אַ נאַטירלעכע קאָלאָראַטור. זי האָט
געזונגען לייכט, ווי געלאַכט מיט אַ זילבערן גלעקעלע. דער עולם
האָט געהערט און געשמייכלט. נאָכן זינגען האָבן די דאַמען אויף
דער אַטאַמאַנע געפאַטשט בראַוואָ און די מענער — געמאַכט אַ נייע
כוסה. אָן האַנקען האָט מען אינגאַנצן פאַרגעסן.

אַבער ריטאַוון איז איינגעפאַלן צו געבן אַ שטיקל קאַנצערט.
ער האָט ליב געהאַט באַכן און פאַר אַ היימישע קאַמפּאַניע פלעגט
ער גאַרנישט שלעכט אויספירן אויף דער פיסהאַרמאַניע אייניקע לייכ-
טערע זאַכן. האָט ער פּלוצלינג אַ ברום געטון אויף די באַסן און
ס'איז געווען, ווי עס וואָלט זיך אויסגעקערט אַ פאַס האַניק. אַ גע-
דיכטע זיסקייט פון דער קאַנטאַטע האָט זיך שווער צעגאַסן איבערן
שיכורן טומל.

ריטאָוו וואָלט עס געוויס נישט געטון, ווען ער וואָלט געדענקט
אָן האַנקען. פאַר דעם יאָר צייט, וואָס דאָס מיידל געפינט זיך ביי
אים אין אַטעליע האָט ריטאָוו איין גוטע זאָך פאַר איר אויפגעטון:
ער האָט זי אויך אָנגעשטעקט מיט אַ ליינדשאַפט צו באַכן, און,
הויפטוועכלעך, צו זיין באַליבטער קאַנטאַטע.

אינמיטן שפּילן האָט זיך טאַקע דערהערט אַ קלאַפּ פון אַ פּאַלנ-
דיק פּלעשל אין אַלְקער. הייזעריק פון אויסגעטרונקענעם קאַניאַק האָט
האַנקע געשריגן פון דאָרט:

— וויצעק, הויב אָן פון אָנהויב!

האַט ער אַ ציטער געטון:

— האַנקע, מאַך דיך נישט משוגע!

— וויצעק, איך זאָג דיר הויב אָן נאַכאַמאָל!

— שעם זיך כּאָטש פאַר לייטן, האַנקע!

ריטאָוו האָט זיך אומגעקוקט אומבאַהאַלפּן. האַנקעס פאַרלאַנג,
אַז ער זאָל אָנהויבן נאַכאַמאָל איו, ווייזט אויס, געווען פאַרבונדן מיט
אַ שטיקל סקאַנדאַל, וואָס נאָר ער אַליין האָט געוויסט פון דעם.
אַבער נישט אָנהויבן האָט ריטאָוו אויך נישט געקאַנט. סיי ווי האָט
איר הייזעריקע שטים געדראָט מיט אַ סקאַנדאַל. פון גרויס אומבאַ-
האַלפּנקייט האָט ער זיך אַזש צעשמייכלט. זיך אַ גלעט געטון איבער
דער גזשיווקע און ווידער אויסגעקערט דעם פאַס האַניק.

שייקע איז געזעסן אומגעדוילדיק. ער האָט גלאַט געוואָלט הערן
שפּילן. בעסער — ערגער, אָבער דער אָנהויב פון דער קאַנטאַטע
האַט אים פאַראינטריגירט: זע נאָר אַ מענטש האָט זיך דאָס צע-
גאַסן! — האָט ער געטראַכט וועגן באַכן.

האַט איבער אים זיך אָנגעבויגן ביסטריצקי און, ווי מיט אַן
אייוערנע רייף איינגעדריקט זיין האַנט ביים אָרעם. ברייטלעך האָט
ביסטריצקי געשמייכלט.

— או, שייקע, ביסט אַ בהמה!

— פאַרוואָס?

— ווייל דו קוקסט נישט ווהין מען דאַרף.

און ביסטריצקי האָט אים אַ וונק געטון מיט די אויגן אין
דער ריכטונג פון אַלְקער. שייקע האָט זיך אומגעקוקט.

די טיר איז דאָרט געווען אָפּן. און אויפן פינסטערן פּאָן האָט זיך געגאָלדיקט אַ לעבעדיק וואַנט-געמעל: האַנקע איז אין דער טיר געשטאַנען אַ נאַקעטע.

זי האָט זיך געוויגט צום טאַקט, געמאַכט אַ טריט און נאָך אַ טריט פון אַלקער אַרויס און מיט אַ מאַיעסטעטישער גראַציע אַ שוועב געטון איבערן טעפּיך, אינדערמיט אַטעליע אויף די שווערע האַנקע-וועלן פון באַכס קאַנטאַטע.

עמעצער האָט פון איבעראַשונג קורץ אַ לאַך געטון. עמעצער האָט געמאַכט: — ש—ש—ש! און אין דער געוואָרענער שטיילקייט האָט שוין בלויו באַך געברומט מיט אַ ליידנשאַפטלעכער הייליקייט, און אַנטקעגן די טענער האָט האַנקע געטראָגן איר הערלעכן נאַ-קעטן גוף מיט אַ הייליקער ליידנשאַפט. איר קליין פנים איז אינ-גאַנצן פאַרזונקען אין שאַטן פון דער פאַפּאַכע אירער. עס האָט לאַנג-זאַם געשוועבט אַ ריין-גאָלדיק לייב מיט חוצפהדיקע קליינע שפיציקע בריסטן, צעקריגטע, אָפּגעקערטע איינע פון דער אַנדערער. הויך דער מוזיק האָבן נאָך גערעדט צום אויער האַנקעס באַרוועסע טריט איבערן טעפּיך. אירע באַוועגונגען זענען געווען לייכט. אָבער דער דינער פּוס האָט שווער געדריקט דעם באַדן, דערציילנדיק וועגן דער רייפֿ-קייט פון איר גרויסן גאָלדיקן לייב. אויך שווער האָט זי געעטעמט, האַנקע. און עס האָט זיך געדוכט: זי וויינט, זי כללפּעט.

דער עולם איז נישט געווען אויף אַזויפיל שיפור, ער זאָל נישט קאָנען באַמערקן די שיינע זייט פון האַנקעס שיפורער אימ-פּראָווינאַציע. מען האָט זיך צוגעקוקט שווייגנדיק, כאַטש יעדער האָט געפילט, אַז אַט-אַט ברעכט אויס אַ געשריי.

אָבער האַנקע האָט אַליין קאַליע געמאַכט איר דרייסטן שפּיל. איר האָט זיך פּלוצלינג דער קאַפּ פאַרדרייט און זי האָט זיך אָנגע-געכאַפט אָן טיש, נישט אומצופאַלן. ריטאַוו האָט געשפּילט, ווי ער וואָלט מורא געהאַט איבערצורייסן, זיך אומצוקוקן.

דאָן האָט אים האַנקע אויסגעפונען מיט אירע פאַרשיפורטע אויגן, וואַקלדיק אַוועקגעשפּאַנט צו אים און אין איר גאַנצער שיפורער נאַקעטקייט און אין דער קאַנטאַטע האָט זיך פּלוצלינג אַריינגערירן איר הייזעריק-היסטערישער אויסגעשריי:

— דו! דו, וויצעק, האָסט מיך אומגליקלעך געמאַכט!
זי איז אומגעפאַלן אויף דער אָטאָמאַנע, צווישן די דאַמען.
און שפירנדיק איר איינציקע נאַקעטקייט צווישן אַלע באַקליידעטע
לייבער, האָט זי זיך געקנוילט און געקאַרטשעט און היסטעריש גע-
שריגן:

— מיידלעך! הערט מיידלעך! ער האָט דאָך מיך גענומען! ווי
אַ גאַסן פרוי מיך גענומען! ווי אַ צויג! אָט אזוי-אַ האָט ער זיך
אַרויפגעוואַלגערט אויף מיר! איצט בין איך אַ נאַקעטע! איר זעט!
האַנקע האָט געוואַלט אויפשטיין און זיך אַראָפּגעגליטשט אויף
דער פּאָדלאָנע. איר הייזעריקייט איז פאַרשוונדן. זי האָט געשריגן
מיט אַ ריינער ברוסט-שטים:

— איך שפיי אויף אייך! אַ נאַקעטע בין איך אין דער גאַס
אַרויסגעלאָפן! אין סאַלאָן אויף דער אויסשטעלונג, אויף פּאַסט-קאַרט-
לעך בין איך אַ נאַקעטע אַריינגעלאָפן אין אַלע וואַרשעווער הייזער!
אַנן, פרווט איר אזוי! אַ נאַקעטע! כאַ—כאַ—כאַ!

מען האָט זי שוין איינגעהילט אין אַ שאַל, געטומלט אַרום איר,
געפרווט אַריינגיסן קאַלט וואַסער צווישן די פאַרהאַקטע ציין, לעאָן
ברוינער, וואָס האָט זיך דער ערשטער אַ וואָרף געטון זי צו באַ-
רויקן איז אַפּגעטרעטן מיט אַ צעדראַפּעט פנים.

דאַמען האָבן געקוויטשעט און געגעבן עצות. ריטאָוו האָט זיך
צוגעקלעפט צו דער פיסהאַרמאַניע און, אַ פאַרלוירענער, געצופט דאָס
בערדל. פון גרויס פאַרלוירנקייט האָט ער אפילו געפרווט שמייכלעך:
— זי... לייגט! ס'איז אַלץ אַן אָנשטעל אַזא... אַזאַ משוגעת
ביי איר... אַלע, דוכט זיך איר, ווילן איר טון שלעכטס...
און ער האָט געשמייכלט.

שייקע האָט איצט געזוכט מיט די אויגן ביסטריצקין. וואָס וועט
יענער עפעס זאָגן צו דעם אַלעם? אָבער ביסטריצקי האָט זיך אינ-
גאַנצן נישט אַריינגעמישט אין טומל. ער האָט געהאַט דאָס זייניקע
צו טון. דאָראַטשקע האָט פּלוצלינג באַקומען אַן אַטאַק פון איר
שווערער קרענק, וואָס מען האָט אויסבאַהאַלטן פאַר לייטן. זי איז
פון גרויס אויפטרייסלונג אַיינגעשלאָפן אַ פאַרגליווערטן שלאָף, זיצנ-
דיק אויף דער ערד, אין אַ ווינקל אַטעליע.

צווישן דער גאַנצער צערודערונג, שפרייזנדיק אן אויפגערעגטער
אין די איצט גרוימע ווינקלען פון אטעליע און ווישנדיק מיט א
טיכל די שמאַרצנדיקע ווונדן, וואָס האַנקע האָט אים אָנגעקראַצט
אויפן פנים, האָט לעאָן ברוינער באַמערקט ריטאָון, ווי ער צופט זיך
דאָס בערדל און שמייכלט. ער שטייט, ווי צוגעקלעפט צו דער פיס-
האַרמאַניע. מיט זיין גושיווקע און בערדל, אַ צעשמייכלטער אין זיין
אייגענער בוסה און אומנליק, אן אָנגעבויענער איבער דער האַלב
אָפגעדעקטער האַנקען אויף דער פּאַדלאַגע, האָט ריטאָון אויסגעזען
ווי אן אומגליקלעכער סאַטיר.
לעאָנען האָט אַזש אין מוח אַ זעץ געטון: אַ טעמע פאַר אַ
ראַמאַן!

חברה זוכט א טרייסט

לעאָן ברוינערן איז נישט באַשערט געווען צו לויפן גלייך מיט דער טעמע אַהיים און זיך צושמידן צום שרייב-טיש. די לאָדזשער פוטוריסטן האָבן אים פאַרשטעלט דעם וועג אונטן, ביים אַרויסגאַנג. מיט זיי איז אויך געשטאַנען דער מיואַנטראָפּ מיט די שלעכטע צי-גאַרן, לעווקאַווסקי מיט די שוואַרצע ברעמען, און שייקע. ביים גע-היימניספּולן שייך פון פאַרצייטיקן לאַמטערן, וואָס איז אַראָפּגעהאַנגען פון סופּיט, אין געוועלפטן קאַרידאָר האָט מען אָפּגעהאַלטן אַ באַראַ-טונג וווּ אַהינצוטון די פּאָר שעה פון דער אויסגעוועבטער נאַכט.

— אָט איז לעאָן אויך. קומט, לעאָן, מיט אונז.

— ווהיך?

די פאַרצייטיקע געשמידטע טיר האָט זיך געעפנט מיט אַ סקריפּ און זיי זענען אַרויסגעפאַלן פון פינסטערן קאַרידאָר אויפן אַלטן מאַרק אַרויס. דער אַלטער מאַרק איז גראָ געווען. ער האָט אויסגעזען ווי אַן אַלטע, פאַרטונקלטע גראַווור.

לעאָן האָט נישט געפועלט ביי זיך אַפּצושטיין פון דער קאַמ-פאַניע. ס'איז דאָך געווען אַזוי נאַטירלעך אַוועקצוטרייבן דעם קאַצנ-יאמער בצבור. אַלעמען האָט געדריקט די שווערע שטימונג, וואָס זיי האָבן אַראָפּגעטראָגן פון דער הויך, פון אונטערן גלעזערנעם דאָך. מען האָט זיך אַזוי ווי אַפּגעטרעדט נישט צו רעדן חעגן דעם. און לעאָן האָט מיט אַ שיכורלעכן חשד אַ טראַכט געטון, אַז מיט דער

טעמע מוז מען זיך צואיילן, אז נישט אים אליין איז זי אריין אין
דער נאָז.

— אָבער ווהין גייען מיר ?

— קומט, קומט... האָט קורץ קאָמאנדירט דער לאָדזשער מיט
די בערשטלעך.

— און געלט ?

— אָט איז געלט ! — לעווקאָוסקי האָט אַרויסגעשלעפט פון
דער קאָמפּאַניע באַסקיסן, דעם יונגן, פאַרשעמטן מעצענאַט. ער איז
געווען פאַרשעמט פון דעם גרויסן גליק, וואָס איז אים אויסגעפאַלן
היינטיקע נאַכט. דער סקאַנדאַל ביי ריטאַוון האָט איבערגעשטיגן זיינע
דערוואַרטונגען און באַסקיס האָט געפילט, אז דער דאָזיקער סקאַנדאַל
פאַרקניפט אים, מאַכט אים פאַר אַ היימישן צווישן דער חברה קינסטלער.
דער אַלטער מאַרק האָט געדוילדיק איבערגעוואַרט ביו די קליי-
נע צעהיצטע קאָמפּאַניע וועט אַריבער מיט איר געפילדער, פּדי צו
ענדיקן רויק זיין פאַרטאַגיקן זיסן שלאָף. ווייט גיין האָט מען נישט
באַדאַרפט. די צווייטע גאַס נאָכן מאַרק איז שוין געווען אַזאַ, אז
ווהין דו זאָלסט נישט ווענדן דעם בליק — שפּאַרט ער זיך איין
אָדער אין דעם ווינקל פון אַ קאָסציאַל אָדער אין אַ רויטן לאַמ-
טערן. און די זייטיקע, נאָך שמעלערע געסלעך זענען אויך געווען
באַצירט מיט רויטע לאַמטערנעס. זיי האָבן זיך געהאַלטן אין דער
הויפטגאַס ווי די כינעזישע מינדעריעריקע גאַסן-פרויען אָן דער מאַ-
מעס פּאַלע.

דער לאָדזשער פּוטוריסט איז געווען דער אָנפירער. ער האָט
פאַרקירעוועט אין אַזאַ שמאַל געסעלע אַז מען האָט, דוכט זיך, גע-
קאַנט אונטערשפּאַרן די מויערן מיט ביידע אויסגעשטרעקטע הענט.
— שטילער, קינדער, דאָ קאָן מען נאָך כאַפּן מיט אַ מעסער
אין זייט.

— און דו האָסט שוין געכאַפט ?

האָט פאַר אים געענטפערט זיין חבר דער דיכטער מיט דער נאָז,
געענטפערט מיט אַ זיפּ:

— יאָ, געכאַפט... אָבער נישט אין זייט און נישט מיט אַ מעסער.

— ב-ר-ר !

לעפן האָט געטראַכט וועגן זיין טעמע. ער האָט איינגעפונען, אז אפילו די איצטיקע עקספעדיציע אין די שמאַלע געסעלעך מיט די רויטע לאַמטערנעס קאָן מען אין דער טעמע אַריינפדעכטן. און, בכלל, ווען מען זאָל האָבן אָפּענע אויגן, איז די גאַנצע ווירקלעכקייט איין שטיק ליטעראַטור. מען דאַרף נאָר זיין געשטימט צו קוקן אַרום זיך דורך... פּאַפּירענע בריילן — אַ הערלעכע שטימונג!

— ש—שאַ, חברה!

דער לאַדזשער האָט אָנגעקלאַפט אין אַ פּאַרהאַנגענעם גענסטער. שייקען האָט זיך געדוכט, אז דאָס פענסטער איז פּאַרהאַנגען מיט אַ פּרויען-העמד. און אַט האָט זיך אַ ברעג פון העמד אויפגעוויבן. זעט ער: צוויי אויגן מיט אַ באַרד. אין אַ וויילע אַרום האָט זיך שטיף געעפנט די דערבייאַיקע טיר און דער עולם האָט זיך אַריינגעשאַטן אין אַ פינסטערע קאַטאַקאַמבע. מען האָט זיך געהאַלטן איינער פאַרן אַנדערן, זיך אָפּגעטראָטן די פיס און פאַרשטיקט גע-לאַכט. אַלע האָבן געשוויגן, ווי צונויפגערעדט זיך. אַ בלעכערנער עמער איז אומגעפאַלן און קיינער האָט שוין נישט אויסגעמיטן זיך אָנצושטויסן אָן אים מיטן פּוס. עס האָט געהאַלטן ביים אויסברעכן דאָס גרויס געלעכטער. האָט זיך געעפנט אַ ליכטיקע טיר און אַ באַרד האָט זיך געבעטן פון דאָרט רחמים.

— אָן געוואַלדן, מענטשן! איר וועט מיר אויפּוועקן מייע געסט!
 — אַ, געסט, געסט! וואָס מאַכט מען עפעס? וואָס האַסטו דאָרט אין קעשענע, מיינ בלאַנדין?

שייקען האָט אַרוםגעכאַפט אַ ברוינעטקע מיט הייסע הענט און אַ הייס לייב. ער וואַלט שווערן, אז דאָס מיידל האָט אַ געהעכערטע טעמפּעראַטור. מיט דער הייסער באַק האָט זי זיך צו אים צוגע-טוליעט.

— פאַרוואָס האָט מען דיך אַזוי לאַנג נישט געזען ביי אונז?
 — אַ דאַנק פאַרן פרעגן. וואָס מאַכסטו עפעס?

שייקען האָט דאָס מיידל געזען דאָס ערשטע מאָל פאַר זיין לעבן. ווען ער וואַלט זיך נישט געשעמט צו זאָגן דעם אמת וואַלט ער אַהער בכלל נישט אַריינגעקומען. ביי זיין גאַנצער צעוואָרפנקייט האָט ער קיינמאָל נישט געהאַט קיין נאָענטע באַגעגניש מיט אַ גאַסן-פּרוי.

און אָט פאַרבינדט זי אים אזוי היימיש דעם קראַוואַט, ווי גאַר
אַ נאַענטע באַקאַנטע און ענטפערט אים אויף זיין פראַגע, וואָס זי
מאַכט, מיט אַ צינישער פאַכמענישער פשטות.

די איבעריקע חברה איז שוין אויך פאַרטיילט פאַרווייז מיט פאַר-
שלאָפענע מיידלעך, גראַבע און דאַרע, האַלב-נאַקעטע און אָנגעטוענע,
ווי צום גיין שפּאַצירן.

ביים לאַדזשער מיט די בערשטלעך זיצן אויף צוויי מיידלעך
אויף די קני, לעאָן שמועסט זיך דורך מיט אַ קליין מיידל, וואָס
אימיטירט מיט איר אָנטון אַ גימנאַזיסטקע, אַ גימנאַזיסטקע מיט אַ
פנים פון אַ סאָלדאַט. און דער צימער איז אומהיימלעך-לאַנג, ווי אַ
האַנגאַן. און עס פעלן בענקלעך, זיך אַוועקצוזעצן. מיט דער פאַרד
פערטראַקטירט דער לאַדזשער דיכטער מיט די נאַסע האַר, און דער
פעטער שאַקלט צו מיטן קאַפּ און ציילט מיט די אויגן, די פרי-
שע געסט.

— נו, נו, מ'עט שוין קריגן, פאַר געלט קריגט מען. דריי
פלעשער, פיר פלעשער, האָ? עכטן, עכטן! פון פוקערס ווינקעלער,
וואָס מיינט איר עפעס. צו מיר קומען אַריין אָפיצירן!

און דער פעטער ציט אַרויף זיין קאַפּאַטע אויפן לאַנגן גע-
קעסטלעך קאַפּטל אַרויף. ער וועט גיין באַזאָרגן וויין. שייקע האָט
געפונען אַן אָרט צום זעצן זיך, אין ווינקל צימער, אויפן שלאָפּ-
באַנק. דאָרט איז עפעס אַ שוואַרץ קליין פעקעלע געלעגן. ער האָט
באַמערקט דאָס פעקל ערשט דאָן, ווען די מיידלעך האָבן געמאַכט
אַ קוויטשיקן גוואַלט, פאַרוואָס ער זעצט זיך. זיין הייסע ברונעטקע
האַט אויך געשריען און אים געשלעפט ביי דער האַנט פון שלאָפּ-
באַנק. צום גליק האָט זיך נאָך שייקע נישט געהאַט אַוועקגעזעצט.
באַצייטנס זיך אומגעקוקט אויפן פעקעלע.

— וואָס איז דאָ אַזוינס?

— אַ קינד! זעסט דען נישט?

אין פעקל איז באמת געלעגן אַ קליין קינד, אין גאַנצן פון
אַ וואַכן פינף-זעקס. געלעגן איינגעוויקלט אין שוואַרצן און רויק
געשלאָפּן.

האַט איצט דער גאַנצער עולם נייגעריק אַרומגערינגלט די

שלאַפּפּאַנק, געקוקט אויפן קליינעם שלאַפּפּנדיקן פּנימל. אַ קינד אויפן
שלאַפּפּאַנק אין שאַנד הויז.

שייקע, וואָס האָט שיר זיך נישט אַוועקגעזעצט אויף דעם,
האַט זיך אָנגעבויען און אַ קוש געטון דאָס שלאַפּפּנדיקע קינד.
מיידלעך הינטער אים האָבן זיך צעלאַכט.

— וועמענס איז עס? — האָט עמעץ פון דער חברה געפרעגט.

— אינזערס — האָבן די מיידלעך געענטפערט.

— אירס, האָט איינע אָנגעוויזן אויף שייקעס ברונעטקע.

זי האָט זיך געטוליעט צו אים מיט איר הייסן לייב און שייקע
האַט פאַרשטאַנען, פאַרוואָס זיין דאַמע האָט אַזאַ הויכע טעמפּעראַטור.
ער האָט זי אַרומגענומען ביי דער וואַרעמער טאַליע און זיך
צוגעדריקט צו איר הייסער באַק.

— לאַמ—טאָ—דאָ—ריטאַם! — האָט דער לאַדזשער דיכטער

זיך צעוונגען — וועלן מיר מאַכן אַ מזל-טוב.

און דער פעטער האָט געפינטלעט מיט בלייענע אויגעלעך און

זיך געבעטן.

— אָבער שטילער! איר וועט מיר אויפוועקן מייע געסט.

און פּלוּצלינג איז ער געוואָרן אינטיים אָפּנהאַרציק.

— וואָס זאָגט איר צו מײן אומגליק? — ער האָט אָנגעוויזן

אויפן קינד אין פעקל — האָבן זיך איינגעשפּאַרט: האַדעווען
דאָס קינד!

האַט זיך אים אַנטקעגנגעשטעלט די אינטימירטע גימנאַזיסטקע

מיטן שוואַרצן שערצל.

— פאַרוואָס נישט? און אַ קאַץ מעגט איר האַלטן, פעטער

עוזר? און אַ קאַנאַריק? צוויי קאַנאַריקעס!

ביים פעטער עוזר האָט זיך אָנגעגאַסן דער קאַרק מיט בלוט

און די בלייענע אויגעלעך זענען פאַרלאָפּן אונטערן שטערן.

— בהמה! וואָס פאַרגלייכסטו! דאָס איז דאָך אַ מענטש!

— כאַ—כאַ—כאַ! אויך מיר אַ מענטש! — האָבן געליאַרעמט

די מיידלעך אַרום און מיט גרויס אייפּערזוכט אָפּגעטריבן איינע די

אַנדערע פון שלאַפּפּנדיקן קינד. יעדערע האָט עס געוואַלט אַ קוש טון.

אין אַ מינוט צען אַרום איז די גאַנצע קאָמפּאַניע געזעסן אין

א באזונדערן צימער ביי צוויי צוזאמענגעשטעלטע טישלעך. שטולן
האָבן געפעלט, איז מען געזעסן אויף די מיידלשע בעטן און פון
דער וואנט האָבן אַראָפּגעקוקט צוויי פּאַרטנערען: דער קיזער מיט
דער קיזערין.

דער פעטער עוזר אליין האָט געעפנט די פּלעסער וויין און
אַנגעגאַסן אין טיי-גלעזער. ער האָט זיך געפילט מאָדנע היימיש מיט
דער קאַמפּאַניע, ווי ער וואָלט זי אויפגענומען ביי זיך, אויף אַ היי-
מישער שמחה. אַ פּאַר מיידלעך האָבן זיך באַצייטנס אויסגעטון און
געזעסן ביי זייערע קאוואַלערן אויף די קני אין איינע העמדער. אַ
יידל מיט רויטע אויגן און מיט אַ קויש איז אויסגעוואַקסן אין צי-
מער און פּאַרגעלייגט קויפּן שפיגעלעך, קעמעדעך, שמעקעדיקע זייף.
אַ צווייטער ייד אין אַ געשטריקטן קאַמוזיל און מיט אַ פנים פון
דער באַבע יאָכנע האָט אַריינגעברענגט אַ גיטאַרע מיט נאַטן און זיך
אזעקגעזעצט גרימפּלען פון „שולמית“.

דער לאַדזשער מיט די בערשטלעך האָט געהאַלטן אַ העברעישע
דרשה מיט אַ ספרדישער הברה. דער עולם האָט געלאַכט, די גיטאַרע
האָט געשפּילט „התקוה“, און איינע פון די מיידלעך, אַ צעהיצטע פון
דעם וויין האָט אויסגעשריען צום לאַדזשער:

— דו לייגסט ווי אַ הונט! דו קאַנסט גאַר קיין העברעיש
נישט. דו מאַכסט דעם אָנשטעל. האָט זיך טאַקע אַרויסגעוויזן, אַז זי
האָט יאָ געקאַנט אַביסל און זי האָט טאַקע אמת געזאָגט. דער לאַ-
דזשער פּוטוריסט האָט זיך אָבער נישט אָפּגעשראַקן און פונקט ווי
ער האָט פריער אימיטירט די קלאַנגען פון אַ העברעישער דרשה
האָט ער איצט אָנגעהויבן רעדן ענגליש, ווי וואַסער, און קיין ענג-
ליש האָט ער אויך נישט געקאַנט.

זיין חבר מיט די נאַסע האָר האָט אָנגעקלאַפּט מיטן בלייפע-
דער אין טיש, אַלס צייכן, אַז ער האָט געענדיקט שרייבן זיין אימ-
פּראָוויזאָציע. ער האָט זיך אויפגעשטעלט און גענומען לעזן פון פּאַפּיר:

אַן אַלטער לץ ברומט אויס אויף זיין גיטאַרע
דאָס שטילע ליד, דעם ניגון פון שולמית.
אין זומפּ פון טומאה, אויפן גאַלד פון טהרה
צעשמייכלט זיך אַ קינד פון זיבן מאַמעס

און אלע מאמעס — יונגע ווייבער זיבן —
זיי שטרעקן אויס צום קינד די פולע בריסטן
און ריינע מילך פון מוטערלעכער ליבע
באשפריצט די ווענט פון טומאה-זינד פארמיסטיקט

און ס'ציטערן ביים לץ די פינגער דארע,
דערוועקנדיק א קלאנג פון זיין גיטארע,
באוועגנדיק די הארציקע שולמית,
צו זינגען פאר דעם קינד פון זיבן מאמעס.

— בראוואָ! בראוואָ! פאַר דעם נייעם וואַרשעווער בירגער!
— פאַר דיין קינד! — האָט שייקע פשוט געזאָגט צו זיין
הייסער דאָמע — און ער האָט אָפּגעזופּט פון גלאַז וויין. די שוואַרצע
האַט זיך דאַנקבאַר געדריקט צו אים, און זי האָט אים געשטערט.
ער האָט געהאַלטן אין צייכענען דעם גיטאַריסט. אויף אַ ברעג טיש,
אויף אַ שטיקל פאַפּיר. יענער האָט דאָס באַמערקט און זיך באַ-
ליידיקט.

— איך וויל נישט, יונגערמאַן! איר הערט? איך וויל נישט,
איר זאָלט פון מיר מאַכן חוּזק! אַרויסטראָגן מיין חרפה פאַר דער
וועלט! גענוג, אַז מען האָט איין מאָל פון מיר חוּזק געמאַכט. האָט
מען מיר כאָטש באַצאָלט ווי געהעריק.

דער אַלטער מיטן פנים פון דער באַבע יאָכנע האָט געטרונ-
קען און געוויינט. לעאָן איז צו אים צוגעשטאַנען, ער זאָל דערציילן,
ווי אַזוי מען האָט פון אים חוּזק געמאַכט און באַצאָלט פאַר דעם.
און די באַבע יאָכנע האָט געוויינט, געזופּט פון גלאַז און
דערציילט:

אַמאָל איז ער יונג געווען. אַמאָל האָט ער געשפּילט ביי גאַלד-
פאַדענען אין בוקאַרעשט. אָבער רחלע האָט אים נישט געוואָלט:
וואָס טויג איר אַ בחור אַ קבצן? איז אַראָפּגעקומען קיין בוקאַ-
רעשט אַ צירק מיט לייבן. לייענט ער אַן אַנאָנס: ווער עס נעמט
זיך אונטער צו געבן קאַנצערט אין אַ לייבנשטייג, וועט קריגן גוט
באַצאָלט. איז ער אַוועק צום דירעקטאָר. איז ער גרייט צו זינגען
שולמית אין לייבנשטייג!

דריי מאָל האָט ער געזונגען און אָפּגעגעבן רחלען די שווערע
געלטער, זאָל זי קלויבן, וועט ער אנטלויפן מיט איר קיין אמעריקע.
נאָכן פּערטן קאָנצערט האָט ער שוין נישט געהאַט וועמען אָפּ-
צוגעבן דאָס געלט.

רחלע האָט געהאַלטן, אז זי האָט גענוג. בעת ער האָט געזונ-
גען ביי די לייבן איז זי אנטלאָפן מיט אַ ציגיינער קיין סטאַמבול...
— אזוי, אַ מעשה!

— לאַמיר טרינקען פאַר דער ליידנדיקער מענטשהייט!

— הוראַ! הוראַ!

— ברידער און שוועסטער פון אַרבעט און נויט...

— קינדער, מאַכט נישט קיין טומל, מיינע געסט וועלן זיך

אויפכאַפן!... ווער טון אייך בלייבט שלאָפן?

— ווער שלאָפן? וואָס שלאָפן? ס'איז דאָך שוין טאָג!

— זאָל לעבן דער נייער טאָג!

מיט דער טעמע האַלט שמאַל

אין פריען פרימאָרגן חאַט לעאַן געשפּאַנט אַהיים אַ פאַרשלאָ-
פּענער. שלאָפּן האָבן, דוכט זיך, בלויו די אויגן געוואָלט. דער קאַפּ
איז געווען מונטער, די פּאַנטאַזיע האָט אָנגעפויט פּיתום ורעמסס.
איבער דער נאַכט איז די טעמע פון זיין ראָמאַן זיך צעוואַקסן און
האַט, דוכט זיך, געהאַלטן אין וואַקסן מיטן קוק, ווי עס וואַקסט מיטן
קוק דער זאַנג פון מאַנגאָ, וואָס אַ אינדישער פּאַקיר האָט פּאַרוזיט.
מאַמענטנווייז, ווען לעאַן ברוינער האָט גייענדיק געכאַפט אַ דרימל,
האַט זיך אים אויסגעוויזן, אַז צענדליקער קאַפּיטלען האָט ער שוין
אָנגעשריבן און זיי ליגן ביי אים אין טיש-קעסטל, גרייטע צום דרוק.
ס'איז אים נאָר געווען אַ שאַד, וואָס די אויגן פּאַלגן נישט און
קלעפּן זיך און לאָזן פאַרביי אַזאַ שיין קאַפּיטל פון לויטערן פּרי-
מאַרגן, ווען מענטשן גייען צו דער אַרבעט. די גאַס, די הייזער, די
מענטשן — זיי קלאָפּן אין די לאַדנס פון זיינע אויגן-לעפל און
בעטן זיך רחמים: נעמט אונז אַריין אין ראָמאַן! און אָט שטייט
שוין לעאַן ביים טויער פון זיין הויז און אין די אויגן רייסט זיך
אים אַריין די פיגור פון דעם סטרוזש מיטן בעזים. די פיגור פאַר-
נויגט זיך טיף הכּנעהדיק און מיט אַ באַסאָוון געלעכטערל אויפן
ניכטערנעם האַרצן.

— דזשיען דאָפּרי פּאַנו רעדאַקטאָראַווי! כּע-כּע-כּע! שוין
באַלד דער פּופּצנטער! כּע-כּע-כּע!

אַ פאַרכישופּטע דאַטע איז געווען דער פּופּצנטער. אין דעם

טאָג פֿלעגט וואָיטשעך באַקומען פֿון די רֶאָקאַטאָרן הודש-געלט.
און, וואָס נענטער צום פופצנטן — אַלץ טיפער פֿאַרנויגט ער
זיך, אַלץ העכער באַגריסט ער. און, וואָס ווייטער פֿון פופצנטן —
אַלץ שטייפער ווערט זיין סטרוזשער רוקן, ביז עס ווערט שטייף
און גלייך ווי דער שטעקן פֿון זיין בעזים און פֿאַרנויגט זיך נישט
און דערקענט שוין נישט דעם פֿאַן רעדאַקטאָר. איצט פֿאַרנויגט ער
זיך טיף און נעמט אַראָפּ דאָס היטל. וואָיטשעך האַלט אין היטל די
פֿאַטשט. און אָט דערמאַנט ער זיך, אַז ס'איז אָנגעקומען אין
אָונט אַ בריוו צום פֿאַן רעדאַקטאָר, האָט ער אים ביים בריוו-טרע-
גער איבערגענומען.

— פּראָשע! דליאַ פּאַנאַ רעדאַקטאָראַ!

מיט שלאָפּנדיקע אויגן האָט רֶעאַן אויפגעריסן דעם קאַנווערט
אויף די פינסטערע שטיגן און אין זיין האַלבן דרימל האָט זיך אים
געדאַכט, אַז נישט ער טוט עס, נאָר עפעס איינער פֿון זיינע העלדן
פֿון ראָמאַן. מען האָט נאָך געדאַרפט צוטראַכטן אַן אינהאַלט פֿאַר
דעם בריוו, אָבער אויף דעם איז שוין דער מוח צו מיד געווען.
דאָס וועט ער רֶאָזן אויף מאָרגן, און רֶעאַן, ס'הייסט, נישט ער,
דער העלד פֿון זיין ראָמאַן רוקט אַריין דעם בריוו אין קעשענע. אָט
מיט אַזאַ באַוועגונג.

און אָט האָט ער שוין דערטאַפט מיטן שליסל דעם לֶאָך פֿון
קלאַפּ-שלאָס. און אָט איז ער כשוין ביי זיך אין קאַבינעט. רֶעאַן
קוקט פֿאַרבענקט אויף דער ווייער קאָזעטקע. באַלד וועט ער זיך
אויסציען און כאַפּן דעם אמתן דרימל. אין שלאָפּצימער וועט ער
נישט אַריין. ער וויל נישט אויפּוועקן באַסיען.

אגב, האָט זיין פֿאַרשלאָפּענער מוח אַ שטיקל מיין דערביי. ער
וועט קענען זאָגן, אַז ער איז פֿריער געקומען אַהיים, אַז ער איז
געזעסן ביי זיך אין קאַבינעט און געאַרבעט.

אָבער ביים אויסציען זיך אויף דער קאָזעטקע פֿאַלט זיין בליק
אויפֿן קאַלענדאַר: דער צענטער. נעכטיקע דאַטע. מען דאַרף אַראָפּ-
רייסן... שוין באַלד דער פופצנטער, פּאַניע רעדאַקטאָזשע! כע-כע-
כע! אַ קאַמישע בריאה דער וואָיטשעך! וואָס האָט ער עפעס צו-
געטראַכט אויף די שטיגן? יאָ: ווי אַזוי אַזאַ מין וואָיטשעך דער-

לאנגט א בריוו דעם העלד פון זיין ראמאן. אָבער ווי פאלט עס אים איין אזא סצענע? אך, ניין, דאָס איז דאָך געווען אינדעראמתן, וואָיטשעך האָט אים דאָך טאַקע דערלאנגט אַ בריוו. אָט שטעקט אַרויס פון קעשענע אַ בלאָער קאַנווערט, און לעאַנען פאַראינטערע-סירט מיטאַמאָל דער קאַנווערט. זיין אויפגעוואַכטער מוח זאָגט אים, אז אַ בריוו אויפן היימישן אַדרעס קאָן ער באַקומען העכסטנס פון אַ דיכטער און אָנפאַנגער, וועלכער וויל נישט אַריינפאַלן אין קאַרב פון דער רעדאַקציע, אָבער דער קאַנווערט איז עפעס צו עלעגאַנט פאַר אַ פּראָווינציעלען קאַרעספּאָנדענט. אפשר שרייבט עס גאָר אַ מיידל צו אים? וואָס איז? האָט זיך דען נישט געטראָפן, אז ער האָט באַקומען בריוו פון אומבאַקאַנטע מיידלעך?

לעאַנס גרויסער גוף ליגט מיד — אָפהענטיק, אויף דער קאָ-זעטקע אויסגעצויגן, די פאַרושמורעטע אויגן זעען דעם שפיץ פון דעם בלויען קאַנווערט, ווי דורך אַ שיטערן פאַרהאַנג און דער מוח לויפט אין אַ שלעפעריקער פאַנטאַזיע, ווי אַ משוגע-געוואָרענער זייגער. ... זיין העלד האָט באַקומען אַ בריוו פון אַן אומבאַקאַנט מיידל. טייערער מייענער! ליבסטער מייענער! — שרייבט זי אים. דו קענסט מיך נישט און דו וויסט מיך נישט, אָבער מיין האַרץ איז מיט דיר שוין פון לאַנג, זינט איך האָב איבערגעלעזן דיין פרעכטיקע נאָוועלע: „דער גאָרטן שטייט אין בליעכץ“

לעאַן כאַפט זיך אויף פון אייפערזוכט. ער איז אייפערזוכטיק אויף זיין העלד. וואָס? ער וועט גיין באַשאַפן העלדן, כדי אומבאַ-קאַנטע מיידלעך זאָלן צו זיי שרייבן ליבעס-בריוו? ער אַליין איז בילכער!

און ער צעלאַכט זיך, לעאַן, שוין אינגאַנצן אָפּגעטרייסלט פון זיך דעם דרימל. דער בריוו איז דאָך טאַקע צו אים!
ער שפּרינגט אַראָפּ פון דער קאָזעטקע, ציט אַרויס דעם בריוו פון קאַנוועט און אָט ליגט ער שוין און לעזט:
„האַרציקע מייענע, איינציקע מייענע!“

וואָס? דאָס שרייבט גאָר דער העלד? נו, זאָל זיין אַווי. די פאַנטאַזיע האָט זיך אירע קאַפּריזן, וועלכע מען מוז אַמאָל נאָכגעבן. אינטערעסאַנט!

„האַרציקע מיינע, איינציקע מיינע! דו וויסט דאָך סאַראַ הייס בלוט איך האָב. און אַט דאַרף איך
דיך צערטלען מיט ווערטער, אַנשטאַט צו צערטלען דיך מיט מיינע
הייסע, משוגענע הענט.“

— אָהאַ! — לעאַן גיט זיך אַ הויב אויפן עלנבויגן, גיט זיך
אַ קניפּ אין באַק.

— ניין, ער חלומט נישט. ער פילט אפילו, ווי עס קלאַפט
אים דאָס האַרץ. גאָט שיקט צו דעם שפינער זיין לייך און דעם
טרינקער זיין וויין. אים, לעאַנען האָט גאָט צוגעשיקט עמעצנס אַ
הייס ברייזל צו אַ דאַמע. און דער קאַמישער וואַיטשעך האָט עס באַ-
דאַרפט זיין דער שלײַח. וואָס פאַר אַ פּרעכטיקע קאַמבינאַציע! אמת,
טאַקע, עס פאַסט נישט צו לעזן קיין פּרעמדע ברייז. אָבער ער לעזט
דאָך שוין סיי-ווי-סיי. דעם קאַנווערט האָט ער דאָך נאָך פריער אויפ-
געריסן. און דאָס שרייבט דאָך אַ יונגעראַן מיט טעמפּעראַמענט.
ניין, ער וועט שוין לעזן ביזן סוף און נאַכהער זיך צוקוקן דורכן
פענסטער פון קאַבינעט צו די דאַמען, וועלכע וווינען אין דעם הויף
און פרווון טרעפן, צו וועלכער פון זיי איז געווען אַדרעסירט דאָס
ברייזל. ער מוז טרעפן — צו וועלכער. ער האָט זיך קיין מאָל נישט
אינטערעסירט מיט די יונגע, אויסגעפאַשעטע שכנות פון הויף. ווי
קאַלטע פיש האָבן זיי אויסגעזען אין זיינע שרייבערישע אויגן. אוי,
לעאַן, ביסט אַ טיפּש! דו וויסט אפילו נישט, אַז אונטער דער אוי-
סערלעכער קאַלטקייט פליסט אַזויפיל הייס-זינדיק בלוט!

און גלאַט, ווי פיין דאָס איז: ער, זי און לעאַן דער דריטער,
הינטער דער פאַרטיערע פון זיין פענסטער. ער ווייס זייער סוד און
קען אפילו זייערע נעמען נישט! וואָס זשע שרייבט ער צו איר?

„דו וויסט דאָך סאַראַ הייס בלוט איך האָב...“ דאָס האָט ער
שוין געלעזן... ווייטער-אַט: „...דו וויסט דאָך וואָס פאַר אַ ביטערע
נעכט איך האָב. ווי עס פייניקט מיך, פאַרפאַלגט מיך דער בלאַסער
פלאַם פון דינע איידעלע גלידער! מיינע אויגן ווערן מיר טרוקן
פון אויסקוקן די הייסע פינסטערניש. און מיינע הענט קנייפן און
רייסן די קישן, קנייפן ביז בלוט מיינ אויגן לייב. איך בין גרייט
זיך צעברעכן די פינגער...“

— א קאוואזער טעמפערעמענט; — אנטציקט זיך לעאָן —
א קאוואזער! אויב ער זאָגט נאָר קיין ליגן נישט...
... צו וואָס שרייב איך דיר דאָס? איך ווענד זיך נישט צו
דיין האַרץ, וואָס איז פאַרשלאָסן אויף זיבן שלעסער, נישט צו דיין
בלוט, וואָס דו האָסט דעם כח צו הייסן עס שטיל-שוויגן. איך ווענד
זיך צו דיין מח. איך ווייס, אז דיין גאַנצע ליידנשאַפט איז קאָנ-
צענטירט ערגעץ אין מח ביי דיר. דאָרט שפּילן זיך אָפּ די ווילד-
סטע אַרגיעס. דיין פנים איז בלאַס, דינע אויגן — שטיל. אָבער
דיין מח איז אַ גהנום. און איך וויל דעם גהנום נאָך מער אינטער-
צינדן... מעגן אַפילו מיינע ווערטער אָפהילכן אין דיין מח, ווי דאָס
רעווען פון אַ צערייצטן אָקס!..."
— הם! אַ בחור!

לעאָנען ווערט מיט אַ מאַל נישט אָנגענעם דאָס לעזן דעם
פּרעמדן בריוו. ווי דער ריח פון הייסן, פּרעמדן שווייס וואָלט אים
אין דער נאָז אַ זעץ געטון. אָדער, טאַקע, ווי דאָס רעווען פון אַן אָקס.
לעאָנען ציטערט די האַנט מיטן בריוו. אים דוכט זיך, אז
ער איז אייפערזיכטיק אויף יענער אומבאַקאַנטער דאַמע, וואָס אַ
פּרעמדער יונגער מאַן פאַלט אָן אויף איר לייב און לעבן מיט זיין
קאוואזער טעמפערעמענט. ווייזט זיך אַרויס, אז באַאַבאַכטן יענעם
אפענע ליידנשאַפט איז גאָרנישט פון די עסטעטישע זאַכן. און זי,
די בלאַסע דאַמעלע? עפעס קומט זי פאַר לעאָנען צו זיין באַקאַנט.
אָבער לעאָן איז אַ דזשענטלמען. ער וועט נישט אויפהויבן
דעם בלויען קאַנווערט, וואָס האָט זיך אַראָפּגעגליטשט אויף דער
פאָדלאָגע. ער וועט נישט נאָכקוקן דעם אַדרעס פון אַן אומבאַקאַנ-
טער דאַמע, וואָס מיט עטלעכע הייסע ווערטער האָט דער צערייצ-
טער קאוואזער אָקס פון איר לייב די קליידער אַראָפּגעריסן. דאָס
איז זייער זאָך. זייער אינטימע זאָך.
דער יונגער מאַן שרייבט זיך אונטער מיט אַ צעשוּיבערטן
איניציאַל.

אפשר מאַכט עס! דיין ט. און אפשר: דיין ש.
דער בריוו איז שוין אויך אַרויסגעפאַלן פון דער מידער
האַנט און זיך אַראָפּגעגליטשט אויף דער פאָדלאָגע. אַ ווילע איז

לעפן געלעגן ווי אין הינהערפלעט, געווארט, ביז עס וועט זיך
אויסוועפן דאס שטארקע אָבער אומאָנגענעמע געפיל פון בריוו.
אָבער דאָס געפיל האָט זיך נישט אויסגעוועפט. די ווערטער
האָבן נאָכגעהילכט מיט אַ שטארקן רעזאָנאַנס. די נייגריקייט האָט
גובר געווען דעם דזשענטלמען און לעפן האָט אַ הויב געטון דעם
קאָנווערט פון דער פּאָדלאָגע. ער מוז דאָך, סוף-כל-סוף איינשלאָפן
און ער וועט זיך נישט באַרויקן, ביז ער וועט זיך נישט דערוויסן
דעם נאָמען פון דער שכנה, וואָס דער טיפּש וואָיטשעך, האָט איר
געדאַרפט איבערגעבן דעם בריוו.

וואָס? ער הלומט ווידער? וואָס איז דאָס פאַר אַ העסלעכע
פּאַנטאַזיע?

„צו דער געערטער פרוי באַסיע ברוינער — אין די אייגענע
הענט“.

אין אזא פּאַל זאָגט מען: ווען אַ דונער וואָלט אַריין דורכן
פענסטער, וואָלט עס אים ווייניקער איבערראַשט.

ניין, ס'איז פאַראַן אַן ערגערע איבערראַשונג. די איבערראַ-
שונג פון אַ מענטשן, וואָס איז אַע זיינע טעג געווען אזוי מיט
זיך אַליין פאַרנומען, אז ער האָט זיך נישט אַרומגעזען, ווען איז
ער געשטאַרבן. איצט האָט ער זיך אויפגעכאַפט נאָכן טויט.

און מיט אַ פּרעמדער טויטער האַנט האָט לעפן נאָך אַמאָל
צוגעטראָגן דעם קאָנווערט צו די אויגן. יא, עס שטימט. צו באַסיע
ברוינער איז דער בריוו. צו זיין שטילער באַסיע. ער איז געווען
אזוי זיכער אין זיין פעסטונג, אין זיין שטיי, ער היים. אָט ברענט זי
זיין שטיי, ע היים, פּלאַקערט הע, און לויטער. מיט אַ קנאַק. זיין
נעסט האָט זיך צעפּאַקערט, בעת ער איז געשלאָפן, אַליין אין זיך
פאַרטון.

— געוואָלד!

ווער שרייט עס געוואָלד ווען דער דאָך האָט שוין אָפּגע-
ברענט? עפן זיצט אויף דער קאָזעטקע אַן איינגעהויקערטער, מיט
גע, יימטע הענט און פיס,

— געוואָ— אַלד!

ווער שרייט עס דאָרט? ווער געוואָלדעוועט אזוי פאַרשפעטקט?

ער האָט זיך אויפגעכאַפּט נאָכן טויט. קאָן דען ווער דערהערן די געוואָלדן פון אַ טויטן?

וואָס וויל דער טויטער טון? ער וויל וועקן באַסיען, אַרייַנ-שטעכן איר דעם בריוו אין אירע אומפאַרשעמטע, שווינגדיקע אויגן? אַ שטיף וואַסער גראַבט טיף.

צו שפּעט האָט ער זיך געכאַפּט, אַז אַ שטיף וואַסער גראַבט טיף. — כאַ—כאַ! דער טויטער וויל פאַטשן! ער וויל לויפן אויס-פאַטשן די אומפאַרשעמטע, בלאַסע באַקן אירע! ווער וועט עס הערן אין ווער וועט עס פילן זיינע טויטע פעטש?

און האָט אַ טויטער דאָס רעכט צו זיין אייפערזיכטיק? ער, דער קאַמאַנדאַר פון דאָן-זשוואַן! אַבער, ניין, לעאָן ברוינער איז נאָך נישט אינגאַנצן טויט. טויטע פילן נישט אַזאַ שטאַרקן וויי-טאַק, טויטע געוואָלדעווען נישט אַזוי פון געברענטע ווונדן. און טויטע לאַכן נישט אַזוי סאַרקאַסטיש פון זייער אייגענער מענטשליע-כער נאַרישקייט!

ער, לעאָן ברוינער, וואָס ער קומט ערשט פון אַ שאַנד-הויז, האָט געפונען עמעצנס אַ ליבעס-בריוול צו זיין ווייבל! אָט איז אַ טעמע! אַ גאַלדענע טעמע! באַסקיס האָט זיך געוועט מיט אים אין אַ פינפהונדערטער. איז דען נישט ווערט קיין פינפהונדערטער אַ לעבעדיק שטיק פלייש פון זיין אייגן האַרץ אויסגעשניטן? באַסקיס—שיילאַק, לעאָן—אַנטאַניאַ! ניין, צו ביליק פאַרקויפט ער זיין פלייש. צען מאָל, צוואַנציק מאָל ווערט זיין האַרץ אויפגעשניטן. אַ גרויסער פּלאַג איז צו פאַרמאַגן אַ לעבעדיקע פאַנטאַזיע, וועלכע איז דיין אייגענער שונא און לאַזט זיך נישט צוימען. צענדליקער באַקאַנטע מענער ווימלען פאַר זיינע אויגן. דווקא אַזעלכע, וואָס ער האָט זיך געהאַלטן ווייט פון זיי. וואָס טוט זי מיט זיי — מיט די מענער אָט די בלאַסע באַסיע זיינע, די פרוי מיט די פשרע אויגן? אָט טאַנצט זי אַ נאַקעטע, ווי האַנקע אין ריטאַווס אַטעליע, אַ נאַקעטע און אַ ניכטערע. און ניכטערעהייט פאַלט זי אַ נאַ-קעטע צו יעדן פון זיי אין די אַרעמס. לאַזט זיך דריקן, לאַזט זיך האַלזן, זויגן דאָס לייב, שלענגלט זיך אַרויס פון איינעם, פדי צו פאלן אין די אַרעמס דעם צווייטן, דעם דריטן!..

— אוי—אוי—אוי ! דאָס וויינט ער אזוי, לעאָן. דאָס וויינט אין אים אזוי. ער הערט נישט, ווי ער וויינט. ער פילט אָבער ווי אַלץ וויינט אין אים. זיין גוף האָט זיך אויסגעלאָדן אין אַ מבול פון געוויין. אַלע טויטע וויינען אָן טרערן און אָן אַ שטים. ער אויך.

ער פילט אפילו נישט ווי טרערן רינען אים איבער די באַקן. טריפן אַראָפּ אויף די געליימטע הענט. און אָט ליגט ער שוין מיטן קאָפּ צו דער וואַנט, אַ מיידער, אַ צעבראַכענער. די נערוון זענען אָפגעשוואַכט. די פאַנטאַזיע האָט נאַכגעלאָזט איר משוגענע מאַלעריי פון העסלעכע פיינלעכע בילדער.

לעאָן פילט זיינע אָנגעברענטע אויגן, ווי ער וואָלט די גאַנצע צייט פון זיי דעם בראַנפן אויסגעוויינט, דעם בראַנפן, וואָס ער האָט די פאַרגאַנגענע נאַכט אויסגעטרונקען ער, דער באַהעמע-מענטש. ער טראַכט. סקאַרבאַווע מחשבות טראַכט ער.

מען לעבט נישט אויף צוויי וועלטן. מען איז נישט קיין באהעמע-מענטש אין גאס און באַלעבעסל אין דער היים. דאָס עפן איז זיך נוקם פאַר אַזאַ קאַלטער חכמה. ווער האָט אים דען גע-הייסן זיך שאַפן אַ אי-זויע פון ריינעם פאַמי-יען-לעבן ! אמת, ער האָט זיי בירושה די באַלעבאַטישע נויגונגען. פון באַ-לעבאַטישע טאַטע-מאַמע זיי איבערגענומען, האָט דאָך דער טאַטע גע-האַנדלט מיט מעל און די מאַמע — געבענטשט ליכט !

און ער ? ער האַנדלט דאָך מיט עסטעטיק, מיטן פיינעם וואָרט. ער ווייס דאָך יאָ וואָס הינטער דעם פיינעם וואָרט שטעקט. ער, דער מאַדערנער מענטש, האָט דאָך יאָ געדאַרפט וויסן, אַז דער חלום פון אַ שטילער משפחה איז איין גרויסער פרימאַ-אַפּריל-ליגן, וואָס מען קאָן מיט אים בלויז נאַראַנים אָפּנאַרן. וווּ איז זיין שכל ? פאַרוואָס האָט ער זיך אַליין געלאָזט פאַרפירן פון אייגענער איינרעדעניש ? און פאַרוואָס פילט ער זיך איצט, ווי נישט ער אַליין, נאָר באַסיע וואָלט אים אָפגענאַרט ? וואָס איז דען שולדיק באַסיע, אַז עס ברענט דער גיהנם אין איר מוח ? ווי גוט ער האָט דאָס באַמערקט — דער אַנאַנימער ליבהאַבער אירער ! אַ זינדיקן מוח האָט זי, באַסיע. זי איז געווען גוט און פרום און שטיל און צניעותדיק, אָבער דער

גאנצער פלאם האָט געבושעוועט ביי איר אין מוח. האָט ער דען
נישט געוויסט, לעאָן? און האָט ער זי דען נישט ליב געהאט הויפט-
זעכלעך טאַקע פאַר דער נישט אויסגעלאָדענער זינדיקייט אירער,
וואָס ער האָט געפילט אין איר, וואָס ער האָט געקענט אין איר?
„וויילדע אָרגיעס אין מוח ביי איר“! דאָס איז משמעות די בלום, צו
וועלכער אַלע מענער פליען, ווי די פינען. ער האָט געוואָלט זי
אויסבאַהאַלטן, איינהיטן פאַר זיך. ער האָט זי פאַרשלאָסן אין שטוב,
געפרייט זיך, וואָס זי איז צום קינד צוגעבונדן. ער האָט ברוטאַל
אַרויסגעריסן פון איר האַרצן אירע חלומות וועגן דער פינע, וועגן
אַרטיסטישער טעטיקייט, ווייל אין די חלומות האָט ער געזען איר
דראַנג צו באהעמע, צום הפקר-לעבן. דער גיהנום האָט זיך געוואָלט
אַרויסרייסן פון איר מוח אויף דער פרייער וועלט אַרויס.

— וואָס פאַר אַ טאַלאַנט האָסטו? ווייבערישע איינרעדענישן!
קאָקעטעריע, היסטעריע און זינדיק בלוט! וואָס פאַר אַ טאַלאַנט
האָסטו? וועסט גיין אויף דער פינע און גיין פון האַנט צו האַנט!
אַזוי, אומגעפער אַזוי, האָט ער פון איר מיט געברענטע איינס
אירע חלומות אויסגעברענט. און זי, די שטילע באַסיע, האָט נאָכגע-
געבן. זכות-אבות! ווי אים זיין איינגעבוירן באַלעבאַטיש געפיל, האָט
באַסיען פאַרפאַלגט די געירשנטע צניעות אירע, און די אַלטע, גוטע
מידה צו זיין געהאַרכזאַם צו איר מאַן. וואָס זשע האָט ער אויסגע-
פירט, לעאָן? האָט די מפה פון איר זינדיקייט נישט אויסגעשלאָגן
אינדרויסן — איז דער סם אַריין אין אירע געבליטן. אַך, וואָס פאַר
אַ פאַרגעניגן דאָס איז פאַר איר אויסגעלאַסענעם מוח, אָפצונאַרן
אים, לעאָנען, אינדערשטיל!

ניין, קיין אָפענע פרייע ליבע וואָלט איר אַזאַ תענוג נישט
פאַרשאַפט!

ער וועט אָבער דעם תענוג פון איר סוד ביי איר אוועקנעמען.
כאָטש דאָס זאָל זי נישט האַבן!

לעאָן האָט ווידער געוויינט, ווי אַ קינד אַ באַליידיקט קינד.
געוויינט מיטן האַרצן, אָן טרערן. מיד פון, אייגן געוויין, איז
ער געבליבן ליגן אַ פאַרשטיינערטער, אַ פאַרשטאַרטער, מיט אַ צו-
געקוועטשטן געדאַנק, וואָס האָט שוין נישט קיין פוח געהאַט צו פיש-

טשען אפילו. ווען א שרפה זאל אויסברעכן אין חוץ, וואָלט ער זיך פֿון אַרט נישט גערירט.

אזוי איז ער געלעגן, ווען באַסיע איז אַריין אין קאַבינעט. אין איר לייכט, עלעגאַנטן שלאָפֿראַק איז זי אַריין, די בלאַסע, באַר-וועסע פּיס אין געשטריקטע, ווייכע גאַלדפֿאַרביקע, עטשעלעך, און די זע-ביקע טונקעלע בלאַסקייט אויף איר בלוזן האַלז. די צעפֿ האַבן איר דעם קאַפֿ אָפּגעצויגן, צניעותדיק האָט אויסגעזען איר גלאַטער, מיידל-שער קאַפֿ.

און אַט האָט זי פֿון צעשפּילעטן, לייכטן שלאָפֿראַק אָן עטעם געטון אויף אים מיט דער דופּטיקער וואַרעמקייט פֿון איר, ייב. לע-אָן האָט די פֿאַרקוועטשטע פּויסטן נאָך מער פֿאַרקוועטשט, די נעגל אין דער דלאַניע זיך איינגעשטאַכן.

— לעאַן, ביסט שוין לאַנג געקומען? שלאָפֿסט, לעאַן? פֿאַר וואָס ליגסטו אזוי שטיל? פֿאַרוואָס האָסטו מיך נישט אויפגעוועקט? דו שווייגסט?

אומרויק ווערט איר בלאַס פנים. זי הויבט לאַנגזאַם און נישט זיכער די האַנט, וויל אָנרירן זיין שטערן.

— ביסט נישט געזונט, לעאַן? עפעס אַ מאַדנעם אויסזען האָסטו. ווי דו וואָלסט געוויינט. האָסט געוויינט? מיט אַ האַסטיקער באַווע-גונג ווענדט ער אָפּ דעם קאַפֿ פֿון איר געצילטער האַנט. בלייבט איר האַנט אין דער לופּט. קוקט זי פֿאַרחידושט. דערזעט זי דעם בריוו אויף דר'ערד.

האַט זי דעם בריוו לאַנגזאַם אויפגעהויבן, דערקענט די האַנט-ערפֿט און זיך לאַנגזאַם אויסגעגלייכט. זי האָט זיך אָפּגעקערט, אַרויסצויגיין פֿון צימער. זי האָט זיך אָבער אַנטשידן אומגעקערט און נאָך אויפגעהויבן דעם קאַנווערט אויך. און דאַן ערשט איז זי לאַנגזאַם אַרויס מיט אָן אויפגעהויבענעם קאַפֿ. די שווערע צעפֿ האַבן איר דעם קאַפֿ אָפּגעצויגן.

האַנדל — האַנדל!

דאָס בילד וואָס מען האָט אַלע טאָג פאַר די אויגן, הערט מען אויף צו זען. עס ווערט בטל, עס בלייבט נאָר איבער אַ גרופע פלעקן אין אַ ראַם, מעג דאָס זיין אפילו די באַרימטע דושיאַקאָנדע אַרײַן.

דאָס בילד פון די טומלדיקע נאַלעווקעס — דאָס איז געווען די „דושיאַקאָנדע“, וועלכע ישראל האָט אַלע טאָג געהאַט פאַר די אויגן, גייענדיק צו דער אַרבעט און פון דער אַרבעט.

מיט דריי יאָר צוריק, ווען ישראל איז אַראָפּגעקומען קיין וואַרשע און דאָס ערשטע מאָל דערזען די נאַלעווקעס, האָט ער גע-עפנט אַ פאַר קיילעכדיקע אויגן און אַנגענומען פולע, ונגען מיט נאַלעווקע-ופט. — קיין עין הרע, אַ בינט יידעלעך! דאָס איז דאָך אַ קאַפּיטאַל, וואָס גייט צו גרונט! ווי מאַכט מען, אז דידאָזיקע יידישע מאַסן-ענערגיע זאָל זיין אַנגעווענדט אויף שעפּערישער אַר-בעט? אין צוואַנציק יאָר וואָלטן זיי דאָך אַ לאַנד אויפגעבויט!

נו, מיט דריי יאָר צוריק איז ישראל נאָך געווען מער אַלגע-מיינער ציוניסט. דער פּראָלעטאַרישער פּאַלעסטיניזם האָט זיך ערשט רעכט ביי אים אין וואַרשע אויסקריסטאַליזירט. איצט וועט ער שוין נישט זאָגן, אז דער הו-האָ פון די נאַלעווקעס איז דער אויסדרוק פון יידישער מאַסן-ענערגיע. די געזונטע ענערגיע זעט ער שוין בלויז אין די אַרבעטער-וואַרשטאַטן, אין די קעלערן, וווּ עס רוישן מאַשינען. דאָרט זאַמט זי זיך די ענערגיע און זי איז שוין אַג-געזאַמלט, ווי דער אַטער וויין, ביי פּוקערן אין זיין פינפהונדערט-יעריקן וויינקעלער. זי דאַרף נאָר אַ געהעריקע פאַרווענדונג, און די נאַלעווקעס מיט איר געפלאַטעריי פון שוואַרצע קאַפּאַטעס, מיט די קאַשקעטן „פּאַ קאָזאַצקו“ אויף די פאַרשוויצטע מוחות — דאָס איז דער שוואַרצער יידישער שוים, דער געלויף פון פאַרסמטע מיין...

ישראל האָט איבערגעטריבן. ער האָט, פשוט, קיין אויג נישט געהאַט פאַר דער אייגנאַרטיקער, שנעל-ריטמישער פּאַעזיע פון האַנדל.

און, אזוי ווי ער האָט געהאַלטן, אז ס'איז נישטאָ אויף וואָס צו קוקן, האָט ער, מיט דער צייט, אויפגעהערט די נאַלעווקעס צו זען. כאַטש ער פּלעגט זיי דורכשפּאַנען פיר מאָ, א טאָג. די טריקאַטאָני פאַבריק, וווּ ישראל האָט געאַרבעט איז געווען אין מיטן רעכטן קאָך, אויפן ראָג פראַנצישקאַנער. איצט האָט ער אין דעם גערויש פון די נאַלעווקעס בלויו געהערט דעם המשך פון די רוישנדיקע שטריק-מאַשינען, אין דעם געווימל פון מענטשן בלויו געזען דאָס געדריי פון שוואַרצע שפּולקעס וואָל.

ער איז געגאַנגען פון מיטאָג צו דער אַרבעט און געטראַכט וועגן סלאַווען, וואָס ער האָט געטראָפּן א פאַרוויינטע, א דערשלאָגענע, זיך סודן מיט זיין דינהן אין דער היים. וואָס פאַר אַ סודות די חברטעס האָבן געהאַט צווישן זיך האָט ער נישט געוויסט. ער האָט נאָר געזען, אז דינה האָט זיך שטאַרק איבערגענומען מיט סלאַוועס צרות. געהערט האָט ער אָבער, מען דערמאָנט עפעס באַסיען מיט איר מאָ, לעאָן ברוינערן.

הייסט עס: אין די צרות איז פאַרמישט אַ ברייטערער קרייז. און דאָס איז פאַר ישראלן געווען אַ שטיקל טרייסט. צוליב די מאָד-נע באַצוינגען פון זיין דינהן צו שמואלן, האָט ער שטאַרק מורא געהאַט פאַר צרות, וואָס קאָנען אָנרירן איינעם פון זיי פיר, דינהן, סלאַווען, אים אָדער שמואלן. סיי ווי סיי וואָלט זיך עס אָפּגערופּן אויף זיי אַעמען. צוליב שמואלס קראַנקייט איז דינה שיר נישט אַריינגעפאַלן אין אַ קרענק. זי איז אזוי לאַנג געלאָפּן צו אים, אזוי דאַנג געאַרבעט מעשים ביז זי האָט זיך פאַרקײט און אָט טאָר זי שוין גאָר פון שטוב נישט אַרויס. פאַר איר צושטאַנד און ביי אירע שוואַכע כוחות, ווער ווייס וואָס עס קאָן נאָך אַרויסקומען!

דאָ האָבן די נאַלעווקעס אים אָפּגעריסן פון זיינע מחשבות. און אז די נאַלעווקעס האָבן צו אים אַ רעד געטון, מסתמא איז שוין געשען עפעס אַ קאַטאַסטראָפּע. אַנדערש וואָלט זיך ישראל דען אומ-געקוקט?

וואָס טוט זיך דאָרטן? מענטשן לויפן אין איין ריכטונג. עס הערן זיך קולות פון זידלעריי און געשלעג. אויפן ראָג פראַנצישקאַ-נער ווערט אַן ענגשאַפט.

ישראל כאפט אָן אַ קאַשקעט מיט אַ באָרד פאַרן אַרבע :

— וואָס איז דאָרט געשען?

— ווייס איך וואָס! מעקלערס האָבן זיך צעפאַנטשט. מײן באַ-

צעט צעטק! כײַהאַב היכטיקער צעטקײט! — און זײַר קאַשקעט רײט
זיך אַרויס. אַוועקגעפּוּיגן.

דער קאַשקעט איז געווען אַן אויסנאַם, ווייל ער איז געלאָפּן
קעגן שטראָם. אַנדערע קאַשקעטן האָבן דווקא געשטרעבט צום ראָג
פראַנצישקאַנער. און ישראל האָט הנאה געהאַט פון דעם געוויף. —
ווי זײַ האָבן דאָס צײַט די פאַרשמייעטע יידע, עך! שוים, אמתער
שוים!

און, רעזאָנירנדיק אַזוי, האָט ער אַליין נישט באַמערקט, אַז
ער אַליין לױפט שוין אויך צוזאַמען מיט אַע צום ראָג פון פראַנ-
צישקאַנער. ער וויל זיך איינרעדן, אַז דאָס לױפט ער צו דער אַר-
בעט, ער איז שוין אָבער אין מיטן געדרענג, צוריקציען זיך קאָן
ער שוין נישט. דער עולם שפּאַרט אָן אויף אים פון הינטן. שטופּט
זיך ישראל פּאַרויס.

אומעטום געפינען זיך יידן צו מאַכן אַ פּשרה. דאָס געשלעג
איז שוין איינגעשטימט. אַ פּאַר צעהיצטע מעקלערס פּאַכען נאָך מיט
די שטעקע, עך קעגן דעם נישט אָנזעוודיקן שונא און יידן בני-
רחמים נעמען זײַ איין מיט קוּגע רייד.

— באַדאַרף מען זיך שלאָגן אין מיטן גאַס? באַדאַרף מען
אַריינפאַן צו די פּאַניעס אין צערקל אַריין? זײַ האָבן דאָך אים
געמיתט האָבן זײַ אים דאָך! זעט, זעט, וואָס מען האָט געמאַכט
פון אַ יידן!

— ער איז קיין ייד נישט! אַ צלם-קאַפּ! אַ לײטוואַק! כײַהאַב
אים אַליין געוען פּרעסן חזיר, זאָל איך אַזוי זיין אַ טאַטע צו מײַ-
נע קינדער!

דאָס האט זיך געקאַכט איינער פון די מעקלערס מיט אָנגע-
דראָלענע אָדערן אויפן מאַגערן רויטן הינערשן העלול. ער האָט
געפּאַכט מיטן שטעקעלע צום טויער. און דאָן האָט ערשט ישראל
באַמערקט דעם קרבן פון געשלעג.

אויפן טרעפּל פון אַ טויער-געוועלב איז געזעסן אַ ייד אין

א צעביילטן הארטן קאפעליש און נ ט א שמוציק נאָז-טיכל געווישט
דאָס בלוט פון דער נאָז און פון פנים.
און וואָס מער ער האָט געווישט, אלץ מער האָט ער צעשמירט.
ער האָט געמאַכט דעם איינדרוק פון אַ געשאַכטענעם. מיט בלוט
איז געווען פאַרשפּריצט דאָס טרעפל וווּ ער איז געזעסן און אָט
האָט אַ ברודיקער באַרוועסער פּוס אָנגעטראָטן אויף אַ בלוט-פלעק
און מיטן שטיינערנעם טרעטער. פרעמד און איינזאַם איז געזעסן
דער צעבלוטטיקער ליטוואַק אין זיין קורצן רעקל און צעביילטן קאפעליש
און ברעמד. האָט זיך צוגעקוקט צו אים די רונדע וואַנט פון שוואַרצע קאַש-
קעטן. מער נישט איין יידענע האָט אין טויער געיאָמערט ווי נאָך
אַ טויטן.

— וואָס ט'עץ געהאַט צו אים, יידן? פאַרוואָס האָט עץ עס
דערהרגעט, יידן? וואָס האָט ענק געאַרט, אז אַ ייד האָט געלעבט?
אַבער דער צעבלוטטיקער אליין האָט געשוויגן. מיט אַ טעם-
פער רויקייט האָט ער געטאַפט מיט דער פאַרבלוטטיקער האַנט אַרום
די ציין, צי זיי זענען אים נישט אויסגעזעצט געוואָרן, אזוי אַ שטיי-
גער, ווי אַ סוחר טאַפט זיך אַרום, צי ער האָט נאָך דעם בייט.
דער ליטוואַק האָט אויפגעוהיבן זיינע אויגן. און אז ישראל
האָט זיי דערזען האָט אים אָנגענומען ביים האַרץ. אזעלכע געדול-
דיקע, רויקע, הכנעהדיקע אויגן מוזן זיך איינשניידן אין האַרצן.
ווי אַ גוט קאַלב האָט געקוקט דער צעבלוטטיקער ליטוואַק אָן
דאָך זענען די אויגן זיינע נישט טעמפּ געווען. אָן שרעק האָט ער
געקוקט אין אָן פּעס האָט ער זיי געווענדט אַהין, וווּ דאָס ייד, מיט
די אַדערן אויפן היגער-העלזל האָט געקרייעט:

— מאַאן שיתף איז אַ נאַר, מאַאן שיתף! יאָך וואָלט דעם
ליטוואַק אַ לעבעדיקן אין דרערד אַריינגעשלאָגן — יאָך! וואָס הייסט
עפעס פאַרלויפן אין מסחר, וואָס הייסט? זיך אָנגעלאָדן ווי די פּערד,
פאַרשוואַרצט געוואָרן, געמאַכט אַ משא-ומתן — קומט ער עפעס פון
דרערד אַרויס מיט זיין טריפהנעם וואַגאָן סחורה, און רייסט דעם
מקח!

— אַבער אזוי צעמזיקן אַ מענטשן!
— מאַאן שיתף איז אַ נאַר, מאַאן שיתף.

— שא, האט גייט א מענטע!

און ווי א כאפטע פויגלעך צעלויפן זיך די שווארצע קאשקעטן.
איצט האט דער ליטוואק אנגעשטעלט זיינע שטימע אויגן אויף
ישראל. ס'איז געווען פמעט פיינלעך צו פארטרעגן זייער בליק.

— העלפט מיר אויפשטיין — האט דער ליטוואק אים גע-
בעטן, פירט מיך אוועק פון דאנען. איך בעט אייך!

און ישראל איז גערן אים געקומען צו הילף. ער האט אים
ארויסגעפירט פון געדענג, און אים אריינגעפירט אין טויער, ווו
זיין פאבריק איז געווען. רעכטס ביי דער האנט איז געווען א בא-
קאנטע קאווארניע. ישראל האט דעם ליטוואק אריינגעפירט גלייך
אין קיך אריין, צום קראן.

— שרהלע, סט'געבן א שטיק זייף מיט א האנטוך.

א מיידל מיט רויטע פיסקעס האט א פליאסקע געטון אין די
געשוואלענע הענט.

— אוי, וויי איז מיר, חבר ישראל! וואס איז אים געשען?
א קרבן פון דער הערשנדיקער אָרדענונג?

דאָס איז געווען א מיידל פון א „קרייז“, און זי האט גע-
רעדט, ווי זי האט געהערט רעדן.

— גיי שוין, גיי שוין מיט דיין אָרדענונג — האט זיך גע-
פעסט די באַלעבאַסטע — דערלאנג א שטיקל זייף, זעסט דאָך!
אָפגעוואשן דעם ליטוואק און געברענגט אין אָרדענונג זיין
צעביילטן קאפעלוש, האט ישראל אים אריינגעפירט אין צווייטן צי-
מער טרינקען טיי.

עפעס האט דער ליטוואק אים צוגעבונדן צו זיך מיט זיין
מענטשלעכן שווייגן. ישראל האט נישט געקאנט אזוי לייכט זיך
שיידן מיט אים. ער האט א קוק געטון אויפן זייגער: ער האט
נאָך צען מינוט צייט.

— ווי הייסט איר, פעטער?

— איך הייס פינעס, הייס אך. איך בין א סאָקאָלקער, היי-
טער ביאליסטאָק.

— און וואָס טוט איר אין וואַרשע?

— פרעגט בעסער: וואָס טו איך נישט אין וואַרשע? איך מעקל,
איך כאַפּ קלעפּ...

— פאַר וואָס האָבן זיי אייך געשלאָגן?
— ווייזט אויס, אַז איך בין ווערט געווען. — צום ערשטן
מאַל האָט ישראל דערהערט פון ליטוואַק אַ זיפּן — געקראַכן יידן
אין פּרנסה. אַ וואַגאַן גרויפּן צוגעשטעלט מיט אַ האַלבן פּראָצענט
ביליקער.

— פאַר וואָס האָט איר דאָס געטון?
— וואָס איז? איך דאַרף נישט לעבן, דאַרף איך נישט? נישט
מיין וואַגאַן, נישט מיין סחורה. כּיבין אַ מעקלער, בין איך. מען
הייסט מיר געפינען דעם בעלן, געפין איך.
דער ליטוואַק האָט ווידער אַ טאַפּ געטון, צי ער האָט אַלע
ציינ. די נאָז און די ליפּ זענען געווען ביי אים אַנגעשוואַלן.
אונטערן אויג — אַ פּלייש-רויטער צייכן, אונטערגעהאַקט.
— דעם ערשטן מאַל טרעפט זיך מיר, אַז יידן זאָלן מיך
שלאָגן — האָט ער געזאָגט מיט אַ רוי יקער פאַרווונדערונג. — ביי
יידן זאָל זיין אַזאַ רציחה!

ער האָט אָפּגעביסן מיט אַ קנאַק אַ שטיקל צוקער, און זיך
אַנגעכאַפט ביי דער באַק. אַנגעגאַסן זיך טיי אין שאַל און פון שאַל
געטרונקען, כּלאַפּנדיק הויך. שלינגענדיק הויך און הויך זיך פאַר
סמאַקעוועט. נאָך די קעפּ איז אים דאָס ביסל טיי געווען אַן אמ תּערפּואה
נאָך דעם, ווי ער האָט אויסגעזופּט דעם טיי, האָט ער פאַר
זיכטיק אָפּגעווישט מיטן אַרבל די צעקלאַפטע ליפּ און זיך צעשמייכל
צו ישראלן מיט אַ פּריינטלעכן שמייכל. אַ שמייכל האָט דער צע
קלאַפטער ליטוואַק געהאַט אַ יכטיקן. דאָס גאַנצע קיילעכדיקע
פנים האָט ביי אים אויפּגעלויכטן.

— איר האָט אין מיר אַזאַן אַנטייל גענומען און איך הייס
נישט ווי איר הייסט...

— ישראל הייס איך. איך בין דאָ אַ שטריקער-אַרבעטער.
— אזוי — האָט דער ליטוואַק זיך אין גאַנצן דערפרייט. קאָן
איך אייך דאָך רופן חבר!

— זאָל זיין חבר — האָט ישראל מיטגעשמייכלט. וואָס עס

קאן ליגן אין קאפ א צעמויקטן ליטוואק! פינעס איז געווען אמאל
ראזירט אדער אפגעשוירן. איצט האט א בריוו קורץ בערדל ארומ-
גענומען זיין רונדן פנים ווי א פלאטשיק פאזשיילכל קעגן צין-
ווייטיק.

ווען ער האט ווידער אנגעגאסן טיי אין שאַל האט ישראל בא-
מערקט, אז די האנט ציטערט אים.

— זיי האָבן אייך שטארק צעקלאַפט, חבר פינעס?

— ע—עט! ביז דער חתונה וועט פארגיין! — איז ער, הייסט
עס, א בחור. — און פאר בלוט שרעק איך מיך נישט, חבר ישראל.
אַט ווי איר קוקט מיך אָן. האָב איך שוין געארבעט אין טשיקאגאָ
אין די שלאַכט-היינער. מיין עבודה איז דאָרט געווען אונטערשטעלן
א ברייטע שיסל אַזא, ווען מען פלעגט אויפשניידן דעם האַלז ביי
די אָקסן.

און זיין פאָר קינדישע אויגן, קעלבערנע אויגן מיט א קעל-
בערנעם שטילן ווייטאַק האָבן א גלעט געטון ישראלן איבערן פנים.
— אָ—אָך, מיין פריינט, איך בין שוין אמעריקע צופוס אויס-
געקראַכן. און מיין קעסטל מיט די זאַכן נאָכגעשלעפט איבער מי-
סיסיפּי אויף א שטריק...

ישראל האָט פאָרגעלייגט דעם ליטוואַק צוצעבייסן. מיט וואָס
קאָן זיך א ליטוואַק דאָס האַרץ דערקוויקן, אז נישט מיט א ציבלקע
מיט הערינג?

הייזט זיך גאָר אַרויס, אז חבר פינעס עסט קיין הערינג נישט.
חבר פינעס איז גאָר א וועגעטאָריער.

דער זייגער האָט געשלאָגן דריי. ישראל האָט שוין געדארפט
זיין ביי דער אַרבעט. ער האָט זיך טאַקע געקליבן אוועקגיין, כאַטש
ס'איז אים א שאַד געווען זיך צו שידדן מיט דעם מאָדנעם פאַרשוין,
וואָס ער האָט פון דער גאַס א יפג הויבן.

פינעס האָט בשום-אופן נישט געלאָזט באַצאָלן פאַר זיין גלאַג טיי.
— אז איך האָב געלט. איך האָב גענוג געלט.

ער האָט ישראלן נאָך א וויילע פאַרהאַלטן.

— איך בעט אייך, אפשר קענט איר דעם זשורנאַליסט ש.?

— דעם זשורנאַליסט ש.? — ישראל האָט אים געקענט פון

זיינע ארטיקלען. ער האָט געוואָסט, אַז ש. איז אַ גוטער סטיליסט
און אַ רעליגיעזער דענקער. ביי אים איז ער פאַררעכנט געווען פאַר
אַ רעאַקציאָנער.

ער האָט עס אַלץ געזאָגט פינעסן, און יענער האָט געשמייכלט.
— אַ שאַד, אַ שאַד, וואָס איר קאָנט מיך נישט באַקענען מיט
אים. איך בין נישט קיין היגער, איר זעט דאָך.

פינעס האָט געהאַט אַ קורצן האַלדז. איצט, ווען ער איז פאַר-
זאָרגט אַריין מיטן קאַפּ אין די פלייצעס, האָט ער גאָר אויסגעזען
ווי אַ הויקער.

— אָבער צו וואָס דאַרפט איר אים, חבר פינעס? אַ מאַמער
עפעס? וואָס?

— מער, זעט איר, פעלט מיר נישט, ווי שרייבן מאַמרים —
האַט זיך פינעס באַליידיקט — גלאַט, כ'האַב געוואָלט אים קענען.
געוואָלט אים אויסזידלען. אפשר קאָנט איר עפעס אַן אַנדער שריי-
בער אין וואַרשע?

— אויף אויסצוזידלען?

— אויב ער וועט עס פאַרדינען — פאַר וואָס נישט? אָבער
איך דאַרף האָבן אַ זעלכן נישט צוגיב זידלען זיך, אין דאַרף אי-
בערשמועסן וועגן אַ ענין.

„אַ מאַדנער מעקלער!“ — האָט ישראל געטראַכט. ס'איז אים
איינגעפאַלן אַ פלאַן צו באַקאָנען פינעסן מיט געאָן ברוינערן. פאַר
יענעם איז דאָס אַ גאַלדענער טיפּ.

— גוט, האָט ער געזאָגט — איך וועל אַ טראַכט טון. קומן
זייגער זיבן, נאָך דער אַרבעט אַהער אין דער קאוויאַרניע אַרייט
וועלן מיר איבערשמועסן.

און זיי האָבן זיך געזעגנט, ווי אַלעטע גוטע פריינט.

חבר-באלעבאָס

ביים גערויש פון די שטריק-מאַשינעס, ביים געזאַנג פון די נייטאַרינס האָט ישראל אָנגעשטרענגט געטון זיין אַרבעט, אָנצויאָגן די פאַרשפּעטיקטע צייט. ערשט איצט האָט זיך אים געדוכט, אַז דאָס שטייט ער אין דער מיט פון די רוישנדיקע נאַלעווקעס. אַ קופּע רויט וואָל, וואָס איז געלעגן אין אַ ווייטן ווינקל, איז אים אַזוי געקראַכן אין די אויגן אַריין. אָט האָט אַ ברודיקער באַרווע-סער פּוס אָנגעטראָטן אויף רויטן. אָט זיצט דער צעבלאָטיקטער לייט-וואַק און קוקט מיט קעלבערנע, אויסגעוואַשענע אויגן. אָפּגעוואַשן דאָס בלוט פון פנים און פרעגט זיך נאָך אויף אַ שרייבער. אַ מאַד-נער מענטש!

צו ישראלן איז צוגעגאַנגען די חברטע מינע פון דער דרי-טער אָפּטיילונג נייטאַרינס — אַ הויך מיידל מיט אַן ערנסט שמאַל פנים.

— איר וויסט, חבר ישראל, אַז מיר גרייטן זיך צו אַ שטרייק?
— וועט מען שטרייקן, — האָט ער אָפּגעענטפּערט מיט אַ שמיכל און צוגערוקט צו איר אַ שטויס צוגעשניטענע סוועטערס — נעמט, חברטע, זאָגן זיי נישט זיצן ליידיק צוליב מיר.

די חברטע מינע איז געווען ישראלס אַ פאַרטייאישע קעגנע-רין, און, וויפּ, ער האָט זיך נישט באַמיט איינצוזען אירע פּערזענ-לעכע מעלות, האָט ער נישט געקאָנט פון זיין פאַרפרוירן האַרץ ארויסבאַקומען אַ פריינטלעכן טאָן פאַר איר.

ווען מינע מיט די צוגעשניטענע סוועטערס האָט זיך שוין פאַרנומען אוועקצוגיין, האָט ער נישט-נויטיק איבערגעחזרט;
— אַז מען וועט דאַרפן, וועט מען שטרייקן.

ער האָט אוודאי געמיינט, אַז דאָס מאַל וועלן זיינע ווערטער קלינגען פריינטלעכער, זיי זענען אָבער פאַרבליבן טרוקן-אָפּציעל. בכּ, האָט ישראל פאַר זיין פאַרטייאישע קעגנערין געהאַט ווייניק ווערטער.

א חוץ פרינציפיעלע חלוקי-דעות האָט נאָך ישראל געהאַט איין גרויסע טענה צו מינעס פּאַרטיי: זי נעמט אָן באַשלוסן אויף דער אייגענער האַנט און שטעלט אַלע אַרבעטער פאַר אַ געשעענעם פּאַקט. אָט, צום ביישפּיל, דער איצטיקער שטרייק. וועמען האָבן זיי דען אָנגעפרעגט? און, פּונדעסטוועגן וואַקסט זי — די קעגנערישע פאַר-טיי און פאַרברייטערט איר השפּעה...

— אַך, ווען מיר זאָלן דאָס האָבן זייער ביסל אינטעליגענץ! אפילו מינע אַליין איז אַ גאַנצע אינטעליגענטקע! און ישראל האָט געפּאַנעוועט פּלענער, ווי אזוי צו באַקעמפּן דעם געפּערלעכן קעגנער.

פון דער מאַשינען-אַפּטיילונג האָט אַריינגעטאַנצט דער חבר-באַלעבאַט. אזוי האָבן די עלטערע אַרבעטער גערופן דעם פּאַבריק-קאַנט פּאַדראַטקי. ער איז געווען ברייט-פּלייציק און רירעוודיק. ער האָט געהאַט אַ פנים פון אַ יונג יינגל, דאָס בערדל זיינס האָט אויס-געזען ווי צוגעקלעפט, דער קאַפּ — נישט צוגעקעמט.

— הא, ישראל? וואָס, ישראל? ס'וועט זיין ביי מיר אַ שטרייק? וואָס? ווי?

זיין יינגליש פנים האָט געהאַט אַ שעמעוודיקן אויסדרוק און רעדנדיק, האָט ער די אויגן שעמעוודיק אַראָפּגעלאָזט.

— פון וואַנען וויסט איר דאָס, חבר-באַלעבאַט?

— פטור, נו! איך וועל נישט וויסן! מיינע האָט מיר גע-זאָגט. מיר זענען דאָך עפעס שטיקלעך חברים... געוועזענע. וואָס הייסט? ביי מיר וועט מען נישט שטרייקן!

— פאַרוואָס מיינט איר אזוי?

— ע, מע! כ'וועל נישט דערלאָזן. מ'עט דורכקומען. אַ רענדל אַרויף — אַ רענדל אַראָפּ, ווי זאָגט איר? כ'בין דאָך עפעס נישט קיין הינטעראויוונדיקער...

אַ שעמעוודיק פנים, צאַפּלדיקע אויגן-לעפּלעך — אַרויף און אַראָפּ, ווי ער וואָלט נישט קיין מוט געהאַט אַ מענטשן אין די אויגן צו קוקן, צעוואַרפענע, צעבראַכענע נישט דעררעדטע רייד און ביי דעם אַלעם אַ זיכערער, פּמעט שניידנדיקער טאָן.

ער האָט געהאַט אַ ברילאַנטענע טבע דער חבר-באַלעבאַט, אַשר

פאדלאסקי: ער האָט געקאָנט באַלאַנסירן. ער איז נישט געגאָנגען מיט קיין פעסטן, גלייכן טריט. ער האָט געטאַנצט, באַאַנסירנדיק. ער האָט נישט גערעדט קיין פעסטע, גלייכע רייד. ער האָט אַזוי באַלאַנסירט, אַז אין יעדן פּאַל זאָל אויסקומען דאָס גלייכגעוויכט אויף זיין זייט. פון יעדער ריזיקאַלישער פּאַזיציע פּלעגט ער אויס- באַלאַנסירן פאַר זיך דעם מאַקסימום נוצן. אַפּילו זיין יינגליש אויס- זען און זיין שעמעוודיק פנים האָבן אים געדינט. מיט סוחרים האָט ער זיך געהאַלטן מעשה יינגל, וואָס מען דאַרף פאַר אים קיין סודות נישט האָבן און מען דאַרף זיך נישט היטן פאַר אים. און אין דער נויטיקער מינוט פלעגט ער אַזוי אַ דריי טון, אַז די באַ- נאַרישטע סוחרים פלעגן האָבן צו זינגען און צו זאָגן.

ביי זיינע אַרבעטער האָט ער אויסגענוצט די פּאַזיציע פון חבר- באַלעבאָס. ער איז אין דער אמתן נישט געווען קליינלעך, נישט גע- האַלטן פון דעם פּלע, אַז אַ פאַרמעגן קאָן מען מאַכן פון נידעריקע לוינען. אַ פאַרמעגן, פלעגט ער טענהן, קאָן מען מאַכן בלויז פון פּאַנטאַזיע. ווער עס האָט אַ ברייטערן פאַרנעם, דער מאַכט אַ גרע- סערן כאַפּ. און עס האָט זיך געקאָנט דוכטן, אַז נישט אַזוי דעם כאַפּ איז ער אויסן, ווי דעם פּראָצעס פון מאַכן אַ כאַפּ. געלט, ווען ער האָט עס געהאַט, האָט ביים חבר-באַלעבאָס קיין ראַלע נישט גע- שפּילט. מיט געלט פלעגט ער זיך וואַרפן.

די גרעסטע ראַלע האָט אָבער ביי אים געשפּילט אַ וואָרט. מיט אַ וואָרט איז ער געווען אָפּגעהיט. אַזוי ווי אין פּאַנטן-שפּיל פלעגט מען ביי אים די ווערטער יאָ און נין קיין מאַל נישט קאָנען אַרויסבאַקומען. אַלע מאַל האָט ער זיך דורכגעגליטשט צוהישן יאָ און נין. און, נישט געבנדיק קיינעם קיין וואָרט, פלעגט ער במילא בלייבן אַ וואָרטסמאַן. איז טאַקע געווען שווער צו טרעפן, צי איז דער חבר-באַלעבאָס אַן ערלעכער-מענטש, צי איז ער דער גרעסטער אַפּעריסט פון די נאַלעווקעס.

די שטרייק-טעמע האָט דער חבר-באַלעבאָס שוין איצט געהאַלטן פאַר אויסגעשעפט. ביי אַ געלעגנהייט וועט ער קאָנען זאָגן, אַז מיט ישראלן האָט ער שוין איבערגערעדט, פּמעט זיך אויסגעגלייכט. איז

ער אריבערגעשפרונגען צו א צווייטער טעמע, וואָס האָט, דוכט זיך ארויסגעברוינט פון אים צוליב זיין יינגער שער אָפּנהאַרציקייט.

— איר ווייסט, ישראל. דער פעטער מיינער קומט צופאָרן. ווי איך בין א ייד! האָ? וואָס? טאַקע בכבודו ובעצמו, פּאָדלאַסקי בערל, פון די גרויסע מאַיאָנטקעס. איך וויל אים צורעדן, ער זאָל אַרײַן אין געשעפט. ווי מיינט איר? ס'וועט גיין? מירן אַנדרייען אַ געשעפט, אַז בענק וועלן טרעשטשען זאָג איך אייך! מירן אַנשפּאַרן קיין סטאַמ-בול, קיין יאַוואַ, קיין יאַפּאַן און וווּ נישט? אָבער, קודם — אַ נייע פּאַבריק בויען. איך האָב שוין אַ פּלאַץ. אַ פּאַבריק, אַ ליכטיקע, אַ גרויסע, אַ באַקוועמע, אַ היגיענישע, ווי דען? דאָס איז דאָך אַ לאַך, אַ הקדש איז דאָ. איך ווייס דען נישט, אַז מען טאָר דאָ נישט אַר-בעטן? אידע זאָגט אויך אַזוי?

זיין העכסטע אינסטאַנץ איז געווען אידע. אָט דאָס יינגל מיטן בערדל איז געווען אַ מאַן פון אַ ווייב און אַ טאַטע פון צוויי קינדער. און, אויב ער האָט זיך געקאָנט פאַרגינען דעם לוקסוס צו פאַרבלייבן ביי זיינע יינגלשע גענג — איז דאָס געווען בלויו זיין ווייב, אידען צו פאַרדאַנקען, ווייל די אמתע מיושבדיקע סוחרטע איז זי געווען. דער חבר-באַלעבאָס מיט זיינע ברייטע פאַנטאַזיעס האָט זיך געריסן אין דער לופטן ווי אַ באַלאַן אויפן ווינט, און ווי אַ באַ-לאַן פאַרן שטריקל האָט אידעס מיושבדיקע פעסטע האַנט געהאַלטן דעם פליענדיקן מאַן אירן און געהאַמעוועט זיינע דרייסטע פאַנטאַזיעס. און אפילו פון דערדאָזיקער באַגרענעצונג האָט זיך פּאָדלאַסקי גע-קליגט אויסצובאַלאַנסירן אַ שטיקל נוצן פאַר זיך. עס זענען געווען פאַלן, ווען עס האָט פשוט געלוינט צום געשעפט.

— איך — מיטן גאַנצן האַרצן! אָבער אידע לאָזט נישט... פאַר ישראלן איז קיין נייעס נישט געווען, אַז פּאָדלאַסקי זאָל זיך מיט אים אָדער מיט אַנדערע עלטערע אַרבעטער אַן עצה האַלטן אין די אָנגעלעגנהייטן פון פּאַבריק, אָדער אין מיטן דער אַרבעט זאָל ער פונקט קומען מיט אַ היימישן שטיקל נייעס. דערפאַר האָט מען אים דאָך טאַקע געקרוינט מיטן נאָמען חבר-באַלעבאָס. אין די פאַ-מיליען אָנגעלעגנהייטן פון די פּאָדלאַסקיס זענען די אַרבעטער געווען אַ היפש ביסל באַהאַונט.

ישראל איז גארנישט נתפעל געוואָרן פון חבר-באַלעבאַס פראָ-
יעקטן אַרײַנצוציען דעם רײַכן פעטער אין געשעפט. ער האָט עס
געהאַלטן פאַר פּוּסטע פּאַנטאַזיעס.

— אויף וויפל איך האָב געהערט פון אייער פעטער, פּאַני
פּאַדלאַסקי, איז ער נישט פון די מענטשן, וואָס לאָזן זיך אַזוי
לײַכט אַרײַנציען אין מסחר. ער וועט זיך אויסלאַכן פון אַלע אייערע
פּראָיעקטן. איר וועט שוין זען.

— האָ, וואָס? אויסלאַכן זיך גאָר? פון וואַנען ווייסט איר?

— איך בין מיך משער.

— נו, גוט, וועלן מיר שוין זען. ס'געהערט? אויסלאַכן זיך!
וואָס איז דאָס געלעכטער? און פּוילישע פּריצים בויען דען קיין
פּאַבריקן נישט, וואָס? שאַ, אָט גײט דער טאַטע, לאָמיר ביים טאַטן
פר עגן.

עס איז אַרײַן אַ ייד, אַ לאַנג געקלײדעטער, אין אַן עלעגאַנ-
טער געהאַקטער קאַפּאַטע און גלאַנצנדיקע שטיוועלעך. ער האָט גע-
האַלטן אין פּונאַנדערקעמען זיין קופערנע באָרד.

— טאַטע, הער וואָס ישראל זאָגט. טאַטע! ער זאָגט, אַז דער
פעטער בער, וועט נישט קומען!

פּאַדלאַסקי האָט גערעדט מיט דעם נאַיוון יינגלשן טאָן, ווי
פאַרמסרט אַ חבר פאַרן רבין.

דער טאַטע האָט זיך אַ קנייטש געטון און אַ פאַטש מיט די
ליפּן:

— אַ, וואָס? וואָס באַדאַרפסטו פּוּיקן, וואָס? וואָס מאַכסטו דעם
טראַסק, וואָס? וועט ער יאָ קומען, בערל, וועט ער נישט קומען.
בדלות בין איך!

דער טאַטע האָט געהאַט גאָר אַ דעקאַראַטיוון אויסזען. אַ
באַרד, אַ בייכל און אַ שניט-ראַק מיט אַ טאַליע. אָבער אין געשעפט
האַט ער געהאַט די קלענסטע דעה. ער האָט אַלײַן אָנערקענט, אַז
דער זונדל אַשרקע שטייגט אים צען מאָל איבער אין סוחרישע פע-
קייטן, און אַז די שנור האַלט די מול-ברכה אין אַרענדע. אָבער פאַר
לײַטן האָט ער געמאַכט דעם אָגשטעל, אַז ער איז דאָ באַלעבאַס
אין אַז אַשרקען דאַרף מען אויסשייגען פאַר זײַנע יינגלשע שטיק.

— שממען האָסטו דיך געמעגט, דו פויקער דו! זע נאָר זע,
אַ טאַטע פון צוויי קינדער איז דאָס! אַ גדולה אויף אים, דער פּע-
טער בערל קומט צופאָרן!

דער טאַטע פּאָדלאַסקי האָט אַראָפּגענומען דעם קאַשקעט און
גענומען זיך ווישן דעם ראָזן פאַרשוויצטן פליך מיט אַ הימל-בלוי
טיכעלע.

— אַי, אַ היץ אַביסל! דו זאָג מיר בעסער, ישראלקע, ווען
דאַרף דאָס ווייבֿל דיינס געלעגן ווערן, ווען דאַרפן מיר זיך גרייטן
אויף אַ ברית, האַ?

— מען וועט אייך שוין אָנזאָגן, ר' יונה!

— נו, גוט, גוט! ביסט אַ כּוואַט, ישראלקע! — און דער אַל-
טער האָט ישראלן מכבד געווען מיט אַ גוט-ברודערישן קיצל אין
זייט — מען זאָגט דאָך, אַז דו רעדסט אויף די פאַרזאַמלונגען, צי-
טערן די ווענט. ווען וועסטו שוין אַראָפּוואַרפן דעם קייזער, ווען?

— איר וועט שוין וויסן, ר' יונה. מען וועט שיקן איטשע
דעם שמש אייך אָנזאָגן...

— אַזוי? כּאָ-כּאָ-כּאָ! נו, קום אשר, קום אין קאַנטאָר אַריין.
איך האָב עפעס מיט דיר איבערצורעדן.

און צום לערן-יינגל, וואָס האָט זיך געפּאָרעט אַרום די צע-
וואָרפענע בינט וואָל, פּדי זיי צו ברענגען אין אַרדענונג, האָט דער
אַלטער פּאָדלאַסקי זיך געווענדעט מיט אַ שטרענג פנים:

— וואָס טרעטסטו אויף סחורה, וואָס? עס קאַסט דיר קיין
געלט נישט? אַ, יונגע, יונגע! אָפּגעלאָזט די לייצעס און גאָר!

ווען דער טאַטע מיטן זון זענען געאַרעמט דורכגעגאַנגען
דורך אַלע פיר ריזיקע צימערן פון פאַבריק, פּדי צו קומען אין דער
קאַנטאָר אַריין, האָבן אַרבעטער זיי נאָכגעקוקט מיט אַ שפּאַטישן שמייכל.
— לצים!

און איינער, אן אַלטער מאַשיניסט האָט אַ פינטל געטון מיט אן אויגל.

— שדימלעך!

— וואָס איז דאָס אזוינס?

— אין אונזער געגנט רופט מען אַלע פּאָדלאַסקיס: די שדימלעך.

ווי ער ווייכט אָבער וווּ צו טרעפן!

ישראל האָט דערווייל פאַרגעסן אָן פינעסן. ער האָט געטראַכט וועגן באַרימטן פעטער פון חבר-באַלעבאַס, וואָס דאַרף, פֿלומרשט, קומען קיין וואַרשע מאַכן געשעפט. די פּאדלאַסקיס, האָבן, אייגנט-לעך, אַליין דעם פעטער באַרימט געמאַכט צווישן די אַרבעטער פון זייער פאַבריק. דער זון, דער טאַטע און די געלאַסענע אידע האָבן אַפילו אויסגעמאַלט דעם פעטער בערל אין אַזעלכע פּאַנטאַסטישע פאַרבן, אַז פאַר די אַרבעטער איז אויסגעוואַקסן עפעס אַ לעגענדאַ-רישער רעוואָלוציאַנער. און דאָס פּיקאַנטע איז דאָ געווען, וואָס פעטער בערל דער רעוואָלוציאַנער האָט איבערגענומען נאָכן טאַטנס טויט אַ גרויסן פאַרמעגן. אַראָפּגעקומען פון סיביר, ווי ער איז געווען פאַרשיקט פאַר אַ פּאָליטישן פאַרברעכן, און גענומען באַלע-באַטעווען אין גרויסן מאַיאַנטעק זיינעם גאָר אויף אַ משונהדיקן שטיי-גער. דער פעטער בערל, האָט, מיט דער הילף פון זיין גרויסן פאַרמעגן, דאַכט זיך, געוואָלט צו איילן די גאַולה אויף דער וועלט. אזוי איז דאָס אויסגעקומען לויט די רייד פון די פּאדלאַסקיס. און ישראל האָט זיך געטראַכט:

ווען אין די אלע מעשיות וועגן פעטער בערל זאָל זיין איין צענט הלך אמת, איז אויך אינטערעסאַנט צו באַקענען זיך מיט אים. יעדנפאַלס איז דאָס אַ פיגור, וואָס צעשטערט אין גאַנצן דעם סיס-טעם פון קלאַסן-פאַרטיילונג. עפעס אַ מאָדנע בריאה, אַ קאַפיטאַליסט-

אידעאליסט. ישראלן האָט זיך זייער געוואָלט, אַז דער באַרימטער
פעטער בערל זאָל זיך שוין באַוויזן אַמאָל אין וואַרשע, און מ'זאָל
קאָנען זען, וווּ ענדיקט זיך די לעגענדע און וווּ הויבט זיך אָן
דער אמת אין די מעשיות איבער אים, ער האָט אָבער נישט פאַר-
גונען דעם חבר-באַלעבאָס, און דער באַרימטער פעטער זאָל זיך אַרײַן-
לאָזן אין געשעפטן מיט אים. דאָס וואָלט צעשטערט די גאַנצע אי-
לויזע פון זיין רעוואָלוציאָנערישקייט.

„אויב ס'איז אמת, וואָס מען דערציילט וועגן אים, וועט ער
זישט קומען. און, אויב ער וועט קומען, וועט ער קיין געשעפטן
דאָ נישט מאַכן.“ — אזוי האָט ישראל געטראַכט, שוין גייענדיק פון
דער אַרבעט. ער האָט זיך געכאַפט, און ער איז אייפערזיכטיק אויפן
לעגענדאַרן פעטער בערל, ווי אויף אַ שטיקל פאַרטיי-חבר, כאָטש ער
האָט גאָר קיין גרונד נישט געהאַט פאַר אַזעלכען אים צו פאַררעכענען.
— שמאַלץ-הערינג, שמאַלץ-הערינג! גוטע שמאַלץ-הערינג! —
אַ ייד איז געלאָפן מיט אַ פאַרקאַטשעטן אַרבעל און מיט אָן
עמער שמאַלץ-הערינג, ווי ער וואָלט זיי נאָר וואָס געפאַנגען אין
ווייכסל און מען יאָגט אים נאָך.

ישראלן האָט אַ זעץ געטון דער ריח פון הערינג אין דער
נאָז אַרײַן. און דאָס האָט אים אָן עפעס דערמאַנט. עס האָט אים
דערמאַנט, און ער האָט זיך באַקאַנט מיט אַ מענטש, וואָס עסט קיין
הערינג נישט. פינעס הייסט ער. ער האָט דאָך אָפגעשמועסט מיט
אים אין דער קאָוויאַרניע צו טרעפן זיך! ווי אזוי האָט ער דאָס
פאַרגעסן אָן אים?

און ישראל קערט זיך אום פון דער מיט פראַנציסקאַנער צו-
ריק צום טויער פון דער פאַבריק. צווישן שיטערלעכן עולם אין
קאָוויאַרניע איז דער ליטוואַק גאַנץ געמיטלעך געזעסן, באַטראַכטנדיק
פון אלע זייטן אַ פאַר נייע, בלויז סקאַרפעטן.

דער הענדלער איז געשטאַנען איבער אים, באַלאַגערט מיט
פינט סקאַרפעטן און זאַקן אויף די הענט און אויף די אַקסלען. דער
הענדלער האָט אים פאַרגעלייגט אַ גרויסן אויסוואַל. אָבער פינעס
האָט, ווייזט אויס, געפונען יענע איינציקע פאַר בלויז סקאַרפעטן,
צו העלכע ער האָט געשטרעבט פון לאַנג. ער האָט זיך נישט גע-

וואָלט שײַדן מיט זײ. מען דאַרף זײ נאָר באַטראַכטן ווי געהעריק, פּרוּוון זײער שטאַרקײט, אַרײַנקוקן אײנעווייניק און נעמען אַן ערן-וואָרט בײַם הענדלער, צי עס קריכט נישט אָפּ די פאַרב. דאָן וועט מען אַ שמועס טון וועגן מקח.

אָבער דאָ איז אָנגעקומען ישראל און פּינעס האָט מיט האַרצ-ווייטיק אָפּגעגעבן דעם הענדלער די סקאַרפּעטן צוריק.

— אַן אַנדערש מאָל — האָט ער געזאָגט — איך האָב אײַצט

קײן צײט נישט.

און דאַנקבאַר געגלעט ישראל און מיט זײנע קעלבערנע אויגן.

— זײער פּײַן, וואָס איר זײט געקומען, חבר.

— אָבער לאַנג פאַרברענגען קאָן איך נישט, חבר פּינעס.

— וועלן מיר דאָס מאַכן בקיצור. איר האָט אים שוין?

— וועמען?

פּינעס האָט אים אָנגעקוקט מיט אַ שטילן פאַרווורף:

— האָט זשע מיר קײן פאַריבּל נישט, חבר, האָט איר דאָך אַ

קורצן זכרון. מיר האָבן דאָך אָפּגעשמועסט וועגן אַ שריפטשטעלער.

ישראל האָט זיך געחידושט, וואָס פּינעס טרעט צו אַזוי ראַפּ-

טום צום ענין, לאַזט אפּילו נישט פּרעגן, וואָס ער מאַכט נאָך די

הײנטיקע קלעפּ.

די נאָז איז אים שוין אָפּגעגאַנגען, אָבער די לײב איז נאָך

געווען געשוואַלן און צעראַצט. אונטערן אויג, אָנשטאַט אַ רויטן

צײכן — אַ בלויער.

— אַ שריפטשטעלער האָב איך — האָט ישראל געשמייכלט —

ער הייסט ברוינער, לעאָן ברוינער.

— און ווי חתמעט ער זיך? וואָרט אַקאָרשט. נישט ברוין דער

פעלעטאַניסט?

— יאָ, אים מײן איך טאַקע.

— וואָרט אַקאָרשט, חבר! פאַרוואָס האָב איך עפעס די לעצטע

צוויי וואָכן נישט באַמערקט זײנע פעלעטאַנען?

— איר לעזט דען די גאַנצע פרעסע?

— וואָס איז? ווי גרויס איז דען אונזער פרעסע, אַז איך זאָל

זי נישט לעזן?

ישראל האָט זיך אַלץ מער געחידושט אויף זיין נייעם באַ-
קאַנטן. יענער האָט נישט נאָר געלעזן די פרעסע, נאָר געוואָס וואָס
ער לעזט!

אַט האַלט פינעס מיט זיך אַליין אַ ישובּ הדעת אינדערהויך.
— וואָרט אַקאַרשט. ברוין... אפילו גאָר אַן אַנדער פאַרשוין,
ווי איך באַדאַרף. וואָס איז ער דען? אַ צווייפּער, אַ סקעפטיקער.
ער האָט דאָך צום מאָל אַליין קיין אמונה נישט אין דעם, וואָס ער
שרייבט. נו, פאַרפאַן. זאָל זיין ברוין.

— אָבער צו וואָס, אייגנטלעך, דאַרפט איר אים?
דער ליטוואַק האָט אַ מאַך געטון מיט דער האַנט.

— נו, מירן נאָך שמועסן באַריכות, דאָס איז אַן ענין גאָר אַ
וויכטיקער. אַ שאַד נאָר, וואָס איך ווין אזוי ווייט, אזש אויף פּראַ-
גע. אפשר ווייסט איר עפעס פון אַ שטיקל דירה, חבר? כּדאַרף,
אייגנטלעך נאָר אויף צום שלאַפּן. כּוועל באַצאָלן בכבוד גדול.
איז ישראלן איינגעפאַלן, אַז דער פאַרשוין קוואַליפּיצירט זיך אויסגע-
צייכנט אין פּייגע-פעסעס קאַמונע אַריין. ער איז אַן אַרעמאַן מיט
האַנאָר. וועגן אינטעליגענץ איז דאָך אָפּגערעדט.

— אויסגעצייכנט! — האָט ער אויסגעשריען — קומט, איך
וועל אייך אַוועקפירן צו מיין שוויגער, ס'הייסט, אייגנטלעך, צו מיר
אהיים!

— הערסט, טאָ וואָס שווייגט איר, אַז איר האָט אַ דירה!
קומט!

— שוין?

— פון מיין זייט איז קיין מניעה נישט.
פינעס האָט זיך אַ ריס געטון פון אָרט, אָבער זייער לאַנגזאַם
און שווער זיך אויפּגעהויבן.

— אוי, די פּיס מיינע... ווי די קלעצער. האָט איר אַן אַנונג,
וואָס מען לויפט זיך אָן אַ טאָג פאַר די פּאַר גילדן חיונה.
די פּיס, ווי די פּיס, אָבער די שיד זענען ביים ליטוואַק גע-
ווען היסטאָרישע, און אפשר, גאָר פאַרהיסטאָרישע, פון דעם פעל

פון א מאמאָנט. אין יענע צייטן האָט מען, ווייזט אויס, נאָך נישט געוואָסט פון דער חכמה רעכט אָפצושוואַרצן א פאָר שידך. זיי זענען געווען גאַנץ, אָבער אַן אויסזען האָבן זיי געהאַט, ווי נאָך פאַר פּי-נעסן וואָלט זיי געטראָגן דער מאמאָנט אַליין.

דערפאַר זענען די הויזן ביי פּינעסן געווען קירצלעכע און קיי-לעכדיקע, ווי א פאָר רעגן-רעגן. און דעם לייטוואַקס גאַנצע פיגור מיטן קורצן האַלז און רונדע פלייצעס איז געווען קיי-לעכדיק, ווי אויסגעבעט מיט וואַטע.

— וואָס באַטראַכט איר מיך אַזוי, חבר ?
ישראל האָט זיך פאַרשעמט.

— קומט, קומט ! כ'האַב מיך אַזוי עפעס פאַרטראַכט...

פון פענסטער פון קאָוואַרניע האָט זיי ביידן נאָכגעקוקט די מויד מיט די פּיסקעס, די חברטע פון קריינו. זי האָט געזען, ווי ישראל פירט זיך אַרום מיט פּינעסן און געטראַכט :

— אַ ברויזנדע פּערזענלעכקייט מוז זיין אַט דאָס פאַרשויןדל ! און אַז פּינעס איז אַ שלים-מזל לויטן באַרוף, דאָס האָט זיך אַרויסגעוויזן גלייך, ווי ישראל האָט אים אַריינגעפירט אין שטוב אַריין. געעפנט האָט זיי שניאָר, ווי דער שטייגער איז. שניאָר פלעגט פאַר אַלעמען עפענען די טיר. דאָס איז שוין געווען זיין תּוקה, און געסזן האָט ער דאָס, נישט צוליב וועלן זיך אַיינקויפן ביי לייטן, נאָר צו שטיילן זיין גרויס נייגעריקייט : טשעקאַווע צו וויסן ווער עס קומט !

האַט ישראל פאַרויס אַריינגעשטופט פּינעסן. און, כאָטש שניאָר איז געווען אַ דאַרער און אַן אַיינגעשרומפענער, אָבער ער איז דאָך אויך געווען אַ לייטוואַק. האָבן זיך ביידע לייטוואַקעס אין די האַרטע קאַפּעלען אָנגעקוקט קרום און בייז, ווי זיי וואָלטן מורא געהאַט, מען זאָל זיי נישט פאַרבייטן חלילה, צוליב זייער ענלעכקייט. האָט זיך שוין פּינעס באַמיט, עס זאָל זיך זען אַ חילוק. אין דער טונקעלער קיך האָט ער גלייך ביי דער ערשטער באַגריסונג אָנגעטראָטן שניאָרן אויפן קראַנקן הינער-אויג.

האַט שניאָר אַרויסגעלאָזט אַ ברום פון אַ לייב, קיין עין-הרע, און אַוועקגעטאַנצט איז ווינקל, אויסהויכן די נשמה. פּייגע-פעסע האָט

דערווייף פאַר שרעק שיר נישט איבערגעקערט דעם וויקשאפט און
עס האָט פאַרנומען אַ היפש ביסל צייט, ביז דער איינדרוק פון פי-
נעסעס ערשטן אַריינפאַר איז געמילדערט געוואָרן. פינעסן איז דאָ
דוקא שטאַרק געפעלן געוואָרן. ער איז מושווה געוואָרן מיט פיגע-
פעסען און גלייך אויפן אַרט אַרויסגענומען אַ זילבערנעם רובל האַנט-
געלט. אַ גאַנצן רובל האָט פיגע פעסע שוין לאַנג פאַר די אויגן
נישט געזען. איז זי געוואָרן סענטימענטאַל.

— וואָס זאָל איך דיר זאָגן, ישראל, — האָט זי דעם איידעם
געפאַקט אין אַ ווינקל ערגעץ — וואָלט איך אזוי בטוח געווען, אַז
ער וועט האָבן פּרנסה, ווי בטוח איך בין, אַז ער וועט מיינס, הילילת
נישט פאַרלאַנגען. מען זעט דאָך גלייך: אַ דימענטענער מענטש.
און אַן איידעלער.

— יאָ, אַן איידעלער! — האָט זיך געהערט אַ בת-קול פון אַ
צווייטן ווינקל. דאָרט איז צוריק שניאָור ערשט קוים צום לעבן גע-
קומען.

ישראל איז אַריין צו זיך אין צימער און געטראָפן דינהן אויפן
בעט ליגן. דאָס בעט איז געווען נישט פאַרבעט גאָך פון פּרימאַרגן
און דאָס פלעגט זיך אָפט טרעפן ביי דינהן, ווען זי פלעגט אַריין
אין אַ שלעכטער שטימונג: צו וואָס פאַרבעטן דאָס בעט, אַז מען דאַרף
עס אינאַחנט צוריק אויסבעטן?

— שלאָפסט, דינהלע?

— ניין.

— וואָס איז דיר, מייך קינד? ביסט ווידער נישט מיט אַלעמען?
ישראל האָט זיך אָנגעבויגן איבער איר און דינה האָט זיך
פויל און לאַנגזאַם אויסגעצויגן, ווי אַ קעצל.

זי האָט אַרומגענומען זיין האַלז מיט אירע דינע הענטלעך.

— אוי, ישראל, ישראל, ישראל, כ'האַב מורא איך זאָל נישט

שטאַרבן!

— אַז דו טוסט גאַרנישט, דינהלע, דו ליגסט און דו טראַכסט

איבער, קריכן אין קאָפּ אַלע נאַרישקייטן.

— וואָס זאָל איך טון, ישראל? וואָס קאָן איך טון? אַז קיי-

נער גלויבט מיר נישט, ווי איך האָב קיין פּוח נישט, כ'האַב גאָר

קײן פֿוח נישט. און דו גלויבסט אויך נישט! ביסט אַ שלעכטער.
ישראל האָט שיר נישט אויסגעשריען:
„און צו שמואל'ן צו לויפן דריי מאָל אַ טאָג האָסטו פֿוח?“
און פונקט ווי זי וואָלט הערן זיינע געדאַנקען, זאָגט זי מיט
אַ זיפֿן:

— איך בין שוין ביי שמואל'ן דריי טעג נישט געווען. ווער
ווייסט, וואָס ער מאַכט!

— ס'לאָזט איז דאָך היינט געווען ביי דיר.
— ס'לאָזט האָט אויך אַ פֿאַרדרייטן קאַפּ, צוליב דער שוועס-
טער אירער. ווייסט, ישראל'ינקע, ס'איז דאָך אַ גאַנצע געשיכטע מיט
באַסיען. לעצן ברוינער איז אַוועק פֿון דער היים און ער וויל זי
נישט קענען, נישט וויסן.
— באַסיען?

— וואָס-זשע ווונדערסטו זיך אזוי? נאַרעלע! אַלע ווייבער זענען וויי-
בער. דו ווייסט, ישראל'ינקע! איך ליג מיר אזוי און איך טראַכט, וואָס פֿאַר
אַן איידעלער מענטש דו ביסט. אָט חבר איך זיך מיט שמואל'ן און
איך הער פֿון דיר קײן הויך וואָרט נישט. האָסט אַזעלכע ווייכע האָר,
ישראל. איך האָב אזוי ליב צו גלעטן דייע האָר. ביי שמואל'ן זע-
נען די האָר האַרטערע ווי ביי דיר.

דינה האָט צוגעצויגן זיין קאַפּ צו זיך, אַוועקגעשאַרט אים די
האַר און אַריינגעטעמט הייס אין אויער.

— ביסט אַ וויכער, ישראל. אַ האַרציקער ביסטו... אזו איך
בין אַ שלעכט ווייב. איך ווייס דאָס אַיין, אַז איך בין שלעכט.
און אַמאָל פֿאַרדריסט מיר, פֿאַרוואָס דו רייסט מיך נישט ביי די
האַר, פֿאַרוואָס דו שלאָגסט מיך נישט אָן, פֿאַרוואָס דו ביסט אַ שמאַ-
טע... כאַ-כאַ-כאַ!

— שמואל רייסט דיך דען ביי די האָר?

— וואָי פֿאַלט דיר איין?

— דערפֿאַר, וואָס דו... ליבסט אים אזוי...?

ישראל האָט אַליין נישט געהערט, ווי אזוי ער האָט די ווער-
טער אַרויסגערעדט און ער האָט אַליין נישט געפילט, וואָס פֿאַר אַ
באַוועגונג ער האָט דערביי געמאַכט מיט די הענט.

ער האָט נאָר דערזען פאַר זיך דינהס אַנטציקטע גרויע אויגן
אין זייער טונקעלער ראַם.

— אַך, ישראל! ... ווי דו ליידסט!

און זי האָט פאַרביסן די ליפּן נישט אַ געשריי צו טון. ישראל
האָט פאַרדריקט ביז ווייטיק אירע דינע הענט.

פון עס-צימער האָבן זיך דערהערט קולות. פינעס האָט זיך
דאָרט מיט עמעצן געקריגט.

— שוין, אזוי ראַפטום! — האָט זיך ישראל געחידושט און
איזד ארויס אַ קוק טון מיט וועמען דער נייער לאַקאָטאַר קריגט
זיך אָרט.

פינעס האָט געהאַלטן ביסטריצקין פאַרן ביינערנעם קנאַפּ פון
זיין ווייס רעק, און אַריינגעשריען אים איז ברייטן, צעשמייכלטן
מויל אַריין.

— דו אכזר, דו! דו רוצח איינער! מיר וועסטו איינרעדן,
אז אין נאָמען פון מענטשן-ליבע מעג מען אָפטון פֿל דבר-אסור? מיר?

— אָבער לאָז אָפּ דעם קנעפּל, לאָז אָפּ!

— גיי אין דר'ערד אַריין מיט דינע קנעפּלעך! ווער דאָרף
זיי, ווער? אָבער אין נאָמען פון מענטשן-ליבע זאָלסטו מיר נישט

רעדן, דו הערסט? וואָרום אין נאָמען פון מענטשן-ליבע האָב איך
דיך געדאַרפט...

פינעס האָט באַמערקט ישראל'ן און איז אָפּגעטרעטן פון ביי-
סטריצקין.

— וואָס טוט זיך דאָ ביי אייך, — האָט זיך ישראל געחידושט, —
איר קענט זיך דען?

ביסטריצקי האָט זיך ברייט צעלאַכט:

— חבר פינעס איז געקומען פאַרענדיקן אַ דיסקוסיע פון פאַר
דריי יאָרן.

— שוין פיר יאָר, — האָט פינעס מיט פֿעס אויסגעבעסערט.

— פון וואַנען קענט איר זיך?

— פון ביאַליסטאָק...

פינעס האָט געוואָלט נאָך עפּעס זאָגן. ער האָט זיך אָבער איינ-
געהאַלטן. אַן אויסדרוק האָט ער געהאַט אַ האַפּנונגסלאָזן. ער האָט

ארויסגעקוקט דורכן פענסטער, ווי די זון, וואָס איז דאָרט אַרגאַנ-
גען, וואָלט פאַרגאַנגען אויף אייביק. פינעס האָט, ווייזט אויס, זיך
ערשט געכאַפט, ווי גרויס זיין שלים-מזל איז.

באדאָרף ער אַריינקומען אין אַ פרעמדע שטוב און אַנטרעטן
אַ יידן אויפן ליבסטן הינער-אויג.

באדאָרף ער דאָ טרעפן אַ מענטשן, וואָס מאַכט אַ תל פון זיין
גאַנצן אויסגעווייטאַקטן גלייכגעוויכט און ער איז גרייט שיר זיך
נישט צו פאַטשן מיט יענעם.

און ביסטריצקי האָט זיך גאַנץ קאַלט-בלויטיק אַרויסגענומען
דאָס זעקעלע טאַבאַק פון קעשענע, פאַרשטעקט די אָנגעשטאַפטע פיי-
קע אין די ציין, אַ לאַך געטון און דערקלערט ישראלן, וואָס איז
נאָך אַלץ געשטאַנען פאַרחידושט.

— פאַרשטייסטו מיך. חבר פינעס האַלט נישט פון אינדיווידו-

עלן טעראַר.

ער האָט פאַרשטעקט די הענט אין די קעשענעס און גענומען
אַרומשפאַנגען אין זיינע ווייכע שטעק-שיך, מעשה באַלעבאַס.

איז אַריינגעקומען דער אַלטער מאיר דוד, אַ פאַרשוויצטער,
אַ פאַרסאַפעטער, ווי ער וואָלט היינט מי יודע וועלכע גרויסע גע-
שעפטן דורכגעפירט. קודם כל האָט ער אַוועקגעשטעלט זיין שטעקן
אין ווינקל.

— פייגע פעסע, איך בין הונגעריק! פייגע פעסע, האָב

רחמנות, פייגע פעסע...

ער האָט פאַרזשמורעט די אויגן און זיך צוגעקוקט צום פענ-
סטער, וווּ פינעס איז געשטאַנען. און מיטאַמאָל האָט ער זיך אויסגע-
גלייכט און געבליבן שטיין אין דער קלאַסישער פאַזע פון לוטס
ווייב, בעת זי איז געוואָרן איינגעזאַלצן. פינעס, ווידער, אַז ער האָט
דערזען מאיר דודן, האָט ער קיין רגע נישט געקלערט און אָנגע-
הויבן זיך צו רוקן פאַזע וואַנט, נענטער צו דער טיר צו.

האָט ביי מאיר דודן אָנגעהויבן עפעס צו ברומען און צו סיידן
אין זיין גרויסער גופיקייט, און ער האָט פּלוצלינג אויסגעשאָסן

— שטיי, דו טרייפּענער פּיסק, דו! דו צלם-קאַפּ, דו! אַ

אין שטוב אַריין געקומען מיך דערהרגענען? געוואָלט. יידן!

און ער האָט זיך אַ וואָרף געטון אין ווינקל נאָך זיין שטעקן.
פינעס האָט זיך פאַרבאַריקאַדירט מיט אַן אומגעשליידערט בעטל.
פייגע פעסע איז אַריינגעלאָפֿן מיט אַ קוויטש. ישראל האָט געכאַפּט
מאיר דוקן ביי דער אויפגעהויבענער האַנט. ווי משה רבנו, האָט
דער אַלטער מעקלער אויסגעזען אין זיין פלאַמענדיקן גרימצאָרן, ווי
משה רבנו, וואָס גרייט זיך צעברעכן די לוחות.

ס'איז געווען קלאָר: מאיר דודן מיט זיינע שותפים איז דאָס
דער ליטוואַק אַריינגעפאלן אין עסק מיט זיין וואַגאָן גרויפן.
— איך וועל דיך! — האָט דער אַלטער זיך געצאַפּלט — איך
וועל דיך!!

— שווער! איר זאָלט אוועקלייגן דעם שטעקן, זאָג איך אייך!
ישראל האָט מיט אַ פּלוצלונגער קראַפּט אַ טרייסל געטון דעם
אַלטן מאיר דודן, און יענער איז געבליבן זיצן מיט אַן אָפּן מויל.
— האָ? וואָס?

— ווי אַ ייד האָט עס קיין בושע נישט! באַפאלן אַ מענטשן
אין מיטן גאַס! וואָס האָט ער אייך געטון, וואָס?
— ער האָט דאָך מיך געקוילעט! ער האָט דאָך מיך שיר
נישט אוועקגעקוילעט! — האָט מאיר דוד זיך צעשריגן.
— טאָ רעדט מען זיך אויס, גייט מען צו מענטשן.

און מענטשן, קיין עין-הרע, האָבן שוין דאָ אין שטוב אויך
נישט געפעלט. שנאור איז געווען. ביסטריצקי איז געווען. דער פּלאַ-
ציקער זייגער-מאַכער איז אָנגעקומען. די געפאַר פון אַ געשלעג איז
שוין אַריבער. און ווונדערלעך זענען גאָטס וועגן, באמת! אַז מען
האָט גערעדט און מען האָט געטענהט, יעדער פון זיין צד, האָט זיך
אַרויסגעוויזן, אַז פינעס, לאַ די, וואָס ער האָט געכאַפּט קלעפּ פון
מאיר דודס שותפים, איז ער נאָך פאַרבליבן מיט זיין וואַגאָן גרויפן
אַן אַן אָפּנעמער.

— טאָ וווּ איז ער, דער וואַגאָן אייערער?
— אַ-ט-אַ האָב איך דאָך די פראַכטן, ייד!
— הערסט, ליטוואַק! טאָ רעדט זשע אַזוי!
וויינט זיך אַרויס, אַז מאיר דוד זוכט איצט אַרום סחורה, ווי
מיט ליכט. ס'איז געוואָרן אַן אויסכאַפעניש אויף גרויפן. ער האָט

אפשר זיבעצן בעלנים. און דאָ זיצט אַ לײטוואַק מיט אַ וואַגאַן סחורה
און וויל וואַרפן דעם מקח.

— דאַרף מען זיי נישט ברענען און בראַטן די לײטוואַקעס?
הפּלל, וואָס איז דאָ צו רעדן, מען האָט געשלאָסן שותפות און
מען וועט, בעזרת ה', פאַרדינען אַ שיינע פאַר רובל. פייגע פעסע
האַט אַוועקגעשטעלט דאָס ביסל בראַנפן אויפן טיש.

— נו, בין איך נישט גערעכט געווען — שמייכלט מאיר
דוד — אַ לײטוואַק דאַרף מען אַנלערנען, ווערט ער אַ מענטש.
און פיינעס האָט אַריינגעקוקט אין מילכיִקן טעלער לאַקשן מיט
אַ פאַר גוטע, קעלבערנע אויגן.

יא אינטעליגענטיש, נישט אינטעליגענטיש

היינט איז ישראל נישט געגאנגען צו דער ארבעט, כאָטש ס'איז געווען אין ברען פון סעזאָן און די פאָבריק האָט געארבעט איבער-שעהן. ער האָט געלאָכט פון דעם חבר-באַלעבאָס, וואָס איז נעכטן אין מיטן אַרומטאַנצן, געבליבן שטיין ווי אַ בלעכן מענטשע-לע, ווען ער האָט אים געמאָלדן, אַז מאָרגן פאַרמיטאַג קומט ער נישט.

— וו'הייסט, ווי הייסט ? איר קוליעט דאָך מיך אַוועק, ישראל !

— אַ האָפענונג, אַז איר וועט בלייבן לעבן.

— אָבער, וואָס איז געשען ? דאָס ווייב גייט געלעגן ווערן ?

— גיין.

— משוגענער !

— משוגע זאָלט איר אליין ווערן, חבר-באַלעבאָס.

נאָך דעם געמיטלעכן שמועס האָט ישראל אים געמאָלדן, אַז ער האָט אַ פאַרטייאישן ענין צו דערליידיקן. האָט דער חבר-באַלע-באָס געמאָכט אַן אויסגעצויגן פנים מיט אַן ערנסטער מינע.

— אויב אַזוי, איז עפעס אַנדערש. הערסט ! וואָס זשע האָט איר גלייך נישט געזאָגט ? אין דער פאַרטייאישן איז, הייסט עס, אויך סעזאָן

קיין סעזאָן איז אפילו אין ישראלס פאַרטייאישן נישט געווען. אָבער אַ פרישער נומער פון פאַרטייאישן העפט האָט איצט אַרויס-

געשטעקט ביי אים פון קעשענע, בעת ער האָט האָפּערדיק געשפּאַנט
איבער דער זוניקער גאַס.

א חוץ אַ פּאַר גראַנע דרוק-פעלערן איז דאָס העפט אַרויס
גלענצנד און מיט אַ שפּאַר ביסל מאַטעריאַל. און אויף אַ בוידעם-
שטיבל אויף נאָוואַליפּיע האָט מען איצט געפּאַקט פעקלעך און גע-
מאַכט די עקספעדיציע. אַ שווער לייעניש האָט ישראל דאָס מאָל גע-
האט ביז ער האָט אַרויסגעבראַכט דאָס העפט אויף דער לייכטיקער
שיין. אָבער איצט איז שוין די אַרבעט אָפּגעטון, און ישראל שפּאַנט
ווי אַ שטיקל בעל-שמחה.

עס קומט אים אַנטקעגן לעאָן ברוינער אין זיין ברייטן קאַפּע-
לויש. דעם שטעקן האַלט דער געערטער שריפטשטעלער מיטן הענטל
אַראָפּ, פאַרשטעקט אין קעשענע. און אזוי שפּאַנט ער לאַנגזאַם, ווי
אַ זעלנער פון דעם פּולק מרה-שחורהניקעס.

— וואָס מאַכט איר, לעאָן?

— אַ דאַנק. וואָס הערט זיך, חבר? זייט איר שוין מיט מזל

אַ טאַטע געוואָרן?

— ניין, ס'איז נאָך נישט צייט

— דאָס, זעט איר, קען שוין קיין טאַטע נישט וויסן.

אָבער לעאָן פאַרכאַפט זיך גלייך מיט אַ שולדיקן שמייכל.

— כ'האַב, דוכט זיך, געזאַגט אַ נאַרישקייט?

— ווי איר פאַרשטייט.

— און וואָס שטעקט אַרויס ביי אייך פון קעשענע? אַהא! לוי-

טעראַטור. רעוואָלוציע און פּאַלעסטינע? רעוואָלוציע מיט פּאַלעסטינע.

ווי בינדט זיך דאָס?

— זעט איר דאָך!

לעאָן האָט אַ שמייכל געטון.

— אַנטשולדיקט, חבר. עמעצער פון אונז האָט ווידער געזאַגט

אַ נאַרישקייט.

ישראל איז רויט געוואָרן. ער האָט נישט געוויסט וואָס צו

ענטפּערן. געפילט האָט ער, אַז דערדאָזיקער פאַרהיטערטער אינטעלי-

גענט גייט אים קאַליע מאַכן די זוניקע שטימונג.

לעאָן האָט אים אַרויפגעלייגט זיין שווערע האַנט אויפן אַקסל.

— הערט, ישראל! איר זענט פאָרט אַ ווילער בחור, דער איינ-
ציקער אפשר, וועלכער מיינט ערנסט מיט זיין אַרבעט. אָבער... אָבער
צו וואָס, מײן פריינט, שיקט איר צו מיר אַלע אידיאָטן?
— וועמען?

— נו, פינעסן, צום ביישפּיל.

ישראל האָט זיך געפילט באַליידיקט פאַר פינעסן. ער האָט
אָבער קיין מוט נישט געהאַט פאַר אים זיך איינצושטעלן.
— מיר דוכט, ער איז גאָר קיין נאַר נישט, פינעס.
— אַן אידיאָט! האָט איר געהערט אויף אייער לעבן אַ ייד
זאָל אין צוואַנציקסטן יאָרהונדערט זיך אַרומטראָגן מיט אַ פּראַיעקט
פון אַ יידישע מאַסאַנעריע?

— צוליב דעם האָט ער אייך געדאַרפט?

— אוודאי! ער דאַרף, זאָגט ער, אַ שריפטשטעלער, וואָס זאָל
פאַפּולאַריזירן זיין גלענצנדע אידעע.

— וואָס פאַר אַן אידעע?

— דערצייל איך דאָך אייך. ער האָט איינגעפונען, אייער לאַנד-
חכם, אַז אַלץ איז בלאָטע. ער איז אויסגעווען, זאָגט ער, אין אַלע
פאַרטייען און אויסגעדינט אַלע עבודה-זרות און געקומען צום אויס-
פיר, אַז העכער ווי יידישקייט איז נישטאָ גאָר קיין אידעע אויף
דער וועלט.

— צוליב דעם האָט ער דאָך געדאַרפט דעם שריפטשטעלער ש.!

— און איר האָט אים גאָר צו מיר געשיקט. אַ שיינעם דאַנק
אייך. אָבער אפשר אינטערעסירט אייך זיין אידעע?

— ס'איז טאַקע אינטערעסאַנט.

— טאָ הערט מיט קאַפּ: היות יידישקייט איז די העכסטע אי-
דעע, איז יעדער ייד אַ שטיק אידעען-טרעגער, אפילו דאָס ערגסטע
שלימוזליקע יידל, אפילו אַזאַ פושע ישראל און צווייפּלער, ווי איר,
זענט דאָס אין דער אייגענער פּערזאָן, הער לעאָן ברוינער...

— אַזוי האָט ער געזאָגט?

— זיינע ווערטער. אָבער הערט ווייטער: אַזוי ווי יעדער ייד

איז אַ שטיק אידעע (ער האָט זיך אויסגעדריקט: אַ שטיק קדושה)
און מען קאָן נישט וויסן, וואָס פון אַ ייד קאָן אַרויסוואַקסן פאַר דער

וועלט (איינעם האָט שוין די וועלט פאַר אַ גאָט געמאַכט), דעריבער איז מצוה עלינו צו דערהאַלטן דעם קיום פון ייִדישן מין, וואָס גייט נעבעך אונטער צוליב פינסטערע גזירות און צוליב דער שלעכטער עקאָנאָמישער סטרוקטור. זיין פּלאַן איז איינפאַך: שאַפן אַ וועלט-אַר-גאַנצוואַציע פון די אַלע, וועלכע האַלטן, אַז ייִדישקייט איז אַזאַ מין עטישער וועלט-עלעקסיר, וואָרום, טאַמער, חלילה, וועפט ער זיך אויס דער עלעקסיר... הכלל, וועגן וואָס איז דאָ צו רעדן? אַ הונדערט-פּראָצענטיקער אידיאָטיזם. כ'האָב זיך קוים איינגעהאַלטן נישט אַראָפּ-צוואַרפן אים פון אַלע טרעפּ. אָט דאָ ווײַן איך. קומט אַרויף צו מיר. ישראל איז נישט איינמאַל געווען ביי לעאָנען אין ווײַנג. ער האָט איצט פּאַרחידושט געקוקט אויף דער פּרעמדער טיר. ווי קומט ער דאָ צו ווײַנען? ער האָט זיך אָבער דערמאַנט, אַז לעאָן ווײַנט שוין נישט צוואַמען מיט פּאַסיען און עס האָט אים פּאַראַינטערעסירט צו זען, ווי אַזוי אַזאַ איינער אַרדנט זיך אין אין זיין איינזאַמקייט. איז ער אַרויף. אַ קאַוואַלערישער צימער פיין און ציכטיק צוגעקליבן. ישראלן איז אָבער פּלוצלינג געוואָרן ענג. ער האָט נישט געוואָלט זיך אַוועקזעצן. אים האָט זיך געדוכט, אַז ער וועט מיט דעם העלפּן לעאָנען צו באַפעסטיקן זיין פּאַלשן שריט.

— לעאָן, איך בעט אייך, איז דאָס אַלץ אמת...?

— וואָס אמת? וואָס איך האָב דערציילט פון פינעסן?

— ניין, וואָס איר האָט זיך אַרויסגעצויגן פון דער היים.

— דאָ איז מײַן היים. וווּ מײַנע ביכער זענען — דאָרט איז

מײַן היים. איך האָב מער גאַרנישט, ישראל.

ער האָט אַ ווייַצע אַרומגעשפּאַנט מיט פּאַרלייגטע הענט און זיך

צעלאַכט:

— איך קלויב מיר, ישראל, אָנשרייבן אַ ראָמאַן. טו איך נאָך קנוט

האַמטונען. קודם: אַנטלאָפּן פון דער היים. ס'איז אַ סגולה זאָגט מען

צום שרייבן.

ישראל האָט זיך צו אים צוגעקוקט. זיין פנים איז גע-

ווען פּאַרחושכט, ווי אָפּגעברענט, פּאַרשפיצט און אויסגעצויגן ביי דער

קין. פון פּריערדיקן לעאָנען איז נאָר דער הויכער ווינקל-שטערן

פּאַרבלײַבן. לעאָן האָט ווייטער געשפּאַנט איבערן צימער. האָט ישראל

אויך פארלייגט די הענט אויף הינטן און געשטעלט זיך אים אין וועג.
 — הערט זיך איין, לעאָן, איר האָט אָפּגעטון אַ נאַרישקייט!
 — אזוי זאָגט איר? נו, רעדט, אדרבה, לאַמיר הערן.
 כ'האַב שוין געזאָגט.
 — און ווי וואָלט איר געטון, למשל, ווען איר דערוויסט זיך...
 ווען איר דערוויסט זיך...
 לעאָנען איז אזש רויט געוואָרן דער שטערן פאַר אויפּרעגונג.
 ער האָט זיך געשעמט אַרויסצוברענגען די נויטיקע ווערטער
 — נו, צום טייוול! ווען איר דערוויסט זיך...
 — אַז מײן פּרוי איז קעגן מיר נישט אין אַרדענונג... —
 האָט אים אַרויסגעהאַלפּן ישראל.
 — נו, לאַמיר זאָגן, אזוי...
 — און אַז איך וועל אייך זאָגן, וועט איר מיר דען גלויבן?
 איר, אינטעליגענטן, האָט נישט די טבע צו גלויבן אַפילו איינער דעם
 צווייטן, וועט איר מיר גלויבן, מיר, רעם פשוטן חי-וקיים.
 — איך וועל אייך גלויבן.
 וועל איך אייך זאָגן, לעאָן, איך וואָלט מיט מײן ווייב זיך
 איבערגעבעטן, אויב זי וואָלט עס נאָר געוואָלט.
 האָבן בײַ לעאָנען גערוועזן געציטערט די פענסנע, צוזאַמען מיט
 דער הויט אויף די באַקן ביינער.
 — כ'וועל דאָס פאַרנאָטירן... פאַר מײן ראַמאַן... אזוי דענקט
 אַן אַרבעטער. אָבער, צי זאָל איך אייך גלויבן, חבר?
 ישראל האָט זיך טיף באַליידיקט.
 — פאַרנאָטירט עס, לעאָן, פאַר אייער ראַמאַן... כ'מײן, אייערע
 ווערטער פאַרנאָטירט! אזוי רעדט אַן אינטעליגענט.
 — כ'האַב נישט געמיינט אייך צו באַליידיקן, ישראל, אסור!
 אָבער איך וויל, איר זאָלט מיך פאַרשטיין. כ'מײן: טאָמער איז דער
 געדאַנק נישט אייערער, אַרויסגעלייענט ערגעץ. ערנסטע אַרבעטער
 זענען זייער גענויגט אָנצונעמען פרעמדע תורות... בפרט אין געפיל
 זאַכן...
 — אהא... איך פאַרשטיי שוין... פילן קאָנען נאָר אינטעלי-
 גענטן... וואָס קאָנען דען פילן מיר, גייענדיקע מאַשינעס? מיר קאָ-

נען נאָר איינחורן אַ קאָפּיטל פּאַליטישע עקאָנאָמיע, נישט אזוי, לעאָן ?
לעאָן האָט זיך געוונדערט אויף ישראלס דרייטע און גליי-
כע רייד. ער האָט ביז אַהער געהאַלטן דעם דאָזיקן בלאָגדן שטרי-
קער-אַרבעטער פאַר אַ פּבד-פה. ערשט איצט האָט ער אָנגעהויבן צו
רעדן מיט אים, ווי מיט אַ גלייכן. און זיין ערנסטע פּוונה איז דאָך
געווען אויסצוהערן די מיינונג פון אַ מענטשן מיט אַ פּשוטן שכל,
ווייל אַליין האָט ער זיך שוין צו פּי, פאַרפּאַנטערט אין זיינע
געפּילעכצן.

— הייסט עס, ישראל, איר האַלט יאָ פון אַ משפּחה-לעבן.
גוט. טאָ זאָגט זשע מיר, ווי אזוי בויט מען זי, די משפּחה, אויב
איר זענט נישט זיכער, אַז אייער ווייב איז אייך טריי, אַז אייער
קינד איז טאַקע אייערס?...

אין דער ערשטער רגע האָט זיך ישראל אַפּילו נישט אָריענ-
טירט אין דעם זין פון לעאָנס רייד. צי מעסט עס לעאָן אָן אויף
אים זיינע אייגענע ליידן, צי רעדט ער טאַקע וועגן ישראלס שווע-
רע אַבערלעבענישן? ער האָט געמוזט אָנטון זיך אַ פּח גובר צו
זיין זיין האַרץ-דריקעניש.

— לעאָן, מיר האָבן נאָך אַלע אַ היפש ביסל בורזשאַזע פאַר-
אורטיילן.

— אַך. לאָזט מיך געמאַך! פאַפּירענע ווערטער!

— איר זענט גערעכט, לעאָן, ווערטער זענען גאָר נישט
ווערט. וויכטיק זענען מעשים. און איר האָט געהאַנדלט ווי אַ וויל-
דער עגאָאיסט, זאָט איר מיר מוחל זיין. איר זענט אַליין אומגליק-
לעך אין פּאַסיען אומגליקלעך געמאַכט!

אַהיים איז ישראל געגאַנגען מיט אַ שווער געמיט. עס האָט
אים פאַרדראָסן, פאַר וואָס ער האָט לעאָנען אַריינגעזאָגט די לעצ-
טע האַרבע ווערטער. בפרט, אַז אין גאַנצן גערעכט האָט ער זיך
אויך נישט געפּילט. עפעס האָט ער זיך דאָרט אין דעם עלעגאַנטן,
קאַוואַלערישן צימער אָנגעשטעקט מיט אינטעליגענטישן סם. איצט
האָט ישראל געבענקט נאָך דער פאַבריק, נאָך דער אַרטעגלעכער,
מעכאַנישער אַרבעט. אַ האַלבן טאָג נישט געאַרבעט — האָט ער זיך
געטראַכט — און געוואָרן אינטעליגענטיש געשטימט, ווען ער זאָל

זיך נישט שעמען — וואָלט ער איצט אוועק אין פאַבריק, נישט
ווארטנדיק ביז נאָך מיטאָג. אָבער דאָס האָט ער נישט פאַרגונען
דעם חבר=באַלעבאָס.

אויף אַ גאָס פון דער אַלט=שטאָט, נאָענט פון דער היים האָט
ער באַגעגנט דינהן. ווי אַלע ווייבער פון מקום, וואָס פילן זיך דאָ
ווי אין איין גרויסער דירה אָן אַ דאָך, איז דינה געגאַנגען מיט אַן
אָפגעדעקטן קאָפּ, מיט דער מאַמעס פאַטשיילע פאַרשטעלט דעם שוואַג-
גערן בויך.

ס'איז איר געווען שווער צו גיין, זי האָט געהאַט אַ מידן,
אָבער אַ מונטערן אויסדרוק. דינה האָט זיך מיט ישראלן דערפרייט
און געענטפערט אויף זיין פאַרחידושטן, פרעגנדיקן בליק.

— געווען אין מאַרק, ישראלינקע. דו זעסט מיין מיטהעלפער?
פון צווישן עולם האָט אַרויסגעטויכט פינעס מיט אַ פולן קויש
זילבערנע פישעלעך. ער האָט גוטמוטיק געשמייכלט און געגלעט
גאָטס וועלט מיט זיינע קעלבערנע אויגן. אַ שנירל האָט זיך אים
אָפגעבונדן אויף איינער פון זיינע העלפאַנט-שיך און ס'איז אים גע-
ווען נישט באַקוועם צו גיין. דעם קויש האָט ער אָבער ישראלן
נישט אָפגעגעבן.

— לאָזט, לאָזט, חבר! ס'איז מיין מצוה.
— אָבער וואָס איז דיר איינגעפאַלן, דינהלע? זע נאָר די
באַלעבאָסטע! און איך האָב געמיינט, אז דו שלאַפסט נאָך.
האָט דינה אָנגעבלאָזן די ליפעלעך.

— דיך קאָן מען נישט צופרידנשטעלן, ישראל. לייג איך, —
שרייסטו, איך בין אַ ליידיקגייערין. אַרבעט איך — הייסטו מיר
לייגן.

און זי האָט זיך צעלאַכט.
— ווי זאָל איך זיך לייגן, אז איך האָב שוין פאַרבעט דאָס בעט?

אין תהום

פרייטיקצונאכט ווערט אין דער קאָמונע פארפרי שטיל. נאָך דער וועטשערע דערפילט מען ערשט די מידקייט פון אַ גאַנצע וואָך האַרעוואַניע און אַרומלויפּעניש. אין איין טייל פון גרויסן עס-צימער ציט זיך נאָך אַ פּוילע דיסקוסיע, דורכגעפלאַכטן מיט הויכע געניצן. אין צווייטן טייל שפּרייטן זיך שוין אויס די לייונטענע בעטלעך, שטולן קומען זיך צוזאַמען אין אַ מזומן צו שאַפן אַ געזעגער-דער גרויסער עס-צימער פון פייגע-פעסעס קאָמונע ווערט ביסלעכ. ווייז פאַרוואַנדלט אין אַ הקדש. עס גייט אַ סדרה קרעכצן. אָט הערט זיך שוין אַ כראַפען און אַ פייפן מיט דער נאָז. געלאָזט אין גאַנג דעם סקריפענדיקן מאַטאָר פון חלומות.

פרייטיקצונאכט איז מאיר-דוד זיך נוהג צו פירן אַ געראַנגל מיטן שלאָף פאַר זיין נשמה-יתירה. אַ גאַנצע וואָך אַ מעקלער, פאַר-וויילט זיך איר, צוזאַמען מיטן שבת-קודש, צו לאָזן אָפעטעמען דעם אלטן בעל-מגיה און אַריינקוקן אין אַ ספר. עס העלפן אָבער נישט די קיילעכדיקע בריילן אויף דער צעפאַרעטער נאָז. דער מעקל-לער וויל שלאָפן.

מוסרט אים דער בעל-מגיה:

— פריש דיך אָפּ! כאַפּ אַ יידיש וואָרט! וועסט דאָך פאַר-

שימלט ווערן!

ענטפערט דער מעקלער מיט אַ גרעבן.

אזוי ראנגלען זיי זיך דער מעקלער מיטן בעל-מגיה פאר
דער נשמה-יתירה, און מאיר-דוד ווערט שוין גאר א דריטער צד.
א זייטיקער עדות, ער פיקט מיט דער נאָז אין די גרויסע ברילן.
גיט ביידן גערעכט.

אין א ווינקל פון גרויסן צימער, הינטער א פאראוואניק
ברענט א ליכט און עס וויקלט זיך א שטילע דיסקוסיע, וועלכע
וויל זיך גארנישט אויסשעפן. ישראל מיט פינעסן אַמפּערן זיך וועגן
דעם ווערט פון יידישקייט, דינה רופט פון צווייטן צימער מיט א
רחמנותדיקן קול.

— ישראל'ינקע, גיי שוין אמאָל שלאָפן.

— באַלד, באַלד, דינה'לע, נאָך איין מינוט.

אין די ווייטערע צימערן איז שוין פינסטער און שטיל.

ביסטריצקי הערט, ווי עס עפנט זיך די טיר פון זיין צימער,
אין א וויילע אַרום שוועבט איבער זיין פנים א צארטע, כמעט קינ-
דישע האַנט.

— טאָדעק, דו שלאָפסט?

ער ענטפערט נישט, ער רוקט זיך נאָר פויל אָפּ צו דער
וואַנט. דאראטשקע גייט צו אים אין בעט אַריין, טויליעט זיך צו.

— טאָדעק, פאָרוואָס צערטלסטו מיך נישט? צערטל מיך!

נעבן אים ליגט א מיידעלע לויטן ווקס, אָבער א רייפע
פרוי, לויט איר באַנעמונג. ביסטריצקי מיט דאראטשקען שטייען
אין אינטימע באַציונגען שוין דאָס דריטע יאָר. זי איז געווען א
שילערין פון דריטן קלאַס. בעת זי האָט חתונה געהאַט מיט ביס-
טריצקי אָן חופה און קדושין.

ווען ביסטריצקי איז אָנגעקומען אין פייגע-פעסעס קאַמורע, האָט
אים גלייך א זעץ געטון איבער די נערוון דאָס מיידעלע מיטן
הויכן שטערן און מיטן לויטערן, רייפן געלעכטער.

זי איז פאַרבייגעלאָפן מיט איר טעקע ביכלעך אין דער שול
אַריין און אים צוגעוואָרפן א חוצפהדיקן בלויען בליק, פול מיט חוזק.

— א קליינע דאַמע.

פון דער שול איז די קליינע דאַמע צוריקגעקומען מיט פינ-

גער איינגעשמירט אין טינט און געלאָזט זיך פון דער מאַמען לאַנג
בעטן די הענט אָפּצוואַשן.

— סיי ווי, מאָרגן וועל איך ווידער איינשמירן!

און זי האָט געלאַכט און דערציילט אַ מעשה, ווי אזוי זי
האָבן היינט אויסגענוצט דעם לערערס הוט פאַר אַ בריוו-קעסטל, צו
די שילער פון פּוּזנערס גימנאַזיע. זיי האָבן אַריינגעשטופט די בריי-
זעלעך צווישן דער ברייטער סטענגע פון דעם לערערס הוט. דער
לערער האָט שפעטער אָנגעטון די פּאַסט אויף זיין פליך און אוועק-
מאַשריט צו פּוּזנערן אויף אַ לעקציע פון געשיכטע. דאָרט האָבן
שוין די יינגלעך די פּאַסט אַרויסגענומען.

לאַכנדיק האָט זי געווישט די נאַסע הענט און געקוקט אויף
ביסטריצקין ווי פאַר זיינעטוועגן האָט זי דאָס דערציילן און שפעטער
האַט זי אים גענומען פאַר אַן עדות, אז זי האָט שוין ריינע הענט

— איר זעט ?

אזעלכע קליינע, און דאָך רייף אויסגעטאַקטע הענטלעך האָט
ביסטריצקי געזען צום ערשטן מאָל אויף זיין לעבן. האָט ער זיך
פאַרליבט אין דאָראַטשקעס הענט.

שפעטער אַביסל האָט ער זיך פאַרליבט אין איר שטים. זי
האַט געהאַט אַ לויטערן סאָפּראַן. אָבער, אז מען זאָל צומאַכן די
אויגן איז גאָר שווער צו זאָגן, אז דאָס זינגט אַ דרייצן-יאָריק מיי-
דעלע, אזוי פיל געפיל און טעמפּעראַמענט אין איר געזאַנג.

און ביסטריצקי האָט אָנגעהויבן אויך דרך-ארץ צו האָבן פאַר
דער קליינער דאָראַטשקעס וויסן.

אין פאַרגלייך מיט אים איז זי געווען אַ געבילדעטע. —
זי האָט פיל געלעזן. און אַלץ וואָס זי האָט געלעזן, האָט
זי געדענקט.

און ער אַליין, ביסטריצקי, איז אַראָפּגעקומען פון ביאָליסטאָק
אַ רויער מענטש. לויטן פּאָך — אַ פּריווירער, לויטן פּאָליטישן
סטאַזש אַ אַנאַרכיסט און, לויטן וויסן — פּמעט אַ אַנאַלאַפּבעט.

קיין האַלב יאָר איז נישט אַריבער, ווי דער ברייטפלייציקער
פּריווירער מיטן חוצפהדיקן ברייטן מויל איז שוין געווען אין גאַנצן אונ-
טער.

טער דעם איינפלוס פון דעם קליינעם מיידעלע מיט די הוצפהדיקע
בזיע אויגן.

זי איז געוואָרן זיין לערערין און ער איז פון אָנהויב נתפעל
געוואָרן פֿאַר איר וויסן, פענאַמענאַלן געדעכעניש און רייפן שכל.
דאָראַטשקע איז געווען פון יענע אַרטיסטישע נאַטורן, וועלכע צע-
בליען זיך אַלץ רייכער, וואָס מער מען אָנערקענט זייערע פע-
קייטן. פֿדי זיך אויסצופיינען פֿאַר ביסטריצקין מיט אירע קענטע-
נישן, פֿלעגט זי גאַנצע נעכט אָפּזיצן איבער גראָבע ביכער און אַ
חוץ די לעקציעס פון געאָגראַפֿיע, געאָמעטריע און פֿראַנצויזיש, האָט
זי אָנגעהויבן צו פֿאַרשיטן איר שילער מיט גאַנצע טראַקטאַטן אי-
בער ליטעראַטור און קולטור געשיכטע. ביסטריצקי האָט אָבער נישט
בלויז באַווונדערט זיין קליינע לערערין. ער האָט זיך אויך געלערנט.
און דאָראַטשקע האָט פֿריער מיט פֿרייד און שפעטער מיט
שרעק באַמערקט, אַז זיינע פעאיקייטן שטייגן אפֿשר אריבער אירע
אייגענע. חוץ דעם האָט דער פֿריזירער געהאַט אַן אייזערנעם ווילן,
נישט געוויסט פון קיין מידקייט און ביכער האָט ער אָנגעהויבן שלי-
גען מיט זיין פֿרייטן מויל. אויך ביסטריצקי איז געווען פון די
נאַטורן, וואָס דאַרפן האָבן אַ שטויס אין לעבן, צו באַווייזן זייערע
פעיקייטן אָבער אַ שטויס צו אַ פֿראַקטישן ציל. און זיין פֿראַקטי-
שער ציל איז געווען: מאַטורע און, שפעטער, בערן. אין איין יאָר
האַט ער דאָראַטשקען אַריבערגעיאָגט אין קענטענישן. זיינע רייד
זענען פון טאָג צו טאָג געוואָרן וואַגיקער און באַקומען דעם שטעמפל
פון סיסטעמאַטישן וויסן. פֿאַר אירע אויגן איז ער אויסגעוואַקסן —
דער מענטש, וואָס מען הערט זיך שוין צו צו זיינע רייד מיט
גרויס אויפֿמערקזאַמקייט. געוויס איז דאָראַטשקע שטאַלץ געווען מיט
איר שילער. געוויס האָט זי געפֿילט אַז זי האָט אים געשטעלט
אויף די פֿיס. איר שטאַלץ איז אָבער באַגלייט געווען פון שטענ-
דיקער, וואַקסנדיקער שרעק: זי וועט אים נישט איינהאַלן נעבן זיך.
ער איז זי אַריבערגעוואַקסן...

און זי האָט אים שוין פון לאַנג קרענקלעך ליב געהאַט. זייער
לעבן איז געווען אַ דאָפֿלט לעבן. אַ טאָג-און-נאַכט לעבן. ביי טאָג
איז דאָס געווען אַ שוין לעבן פון פֿאַרמעסטן זיך אין פעיקייטן און

גייסטיק פוחות. אָבער ביי דער נאַכט האָבן זיי געפירט אַ לעבן פון צוויי צעווילדעטע געשלעכטער, וועלכע ווייסן נישט פון קיין צוים און פון קיין אָפהאַט.

ביסטריצקין האָט גערייצט איר פריע רייפֿקייט. דאָראַטשקען האָט גערייצט אָט דער דערוואַקסענער מאַנספאַרשויך, וואָס שפילט זיך מיט איר, ווי מיט אַ גרויסער. אינדערפרי וועט ער זי באַגלייטן צו דער שול און אונטערטראַגן איר טעקע מיט ביכער. זי וועט זיך גע-זעגענען מיט אים און לויפן צו די חברטעס, פֿלוידערן קינדערשע רייד און אינדערשטיל וועט זי לאַכן, לאַכן פון אירע נאַרישע חבר-טעס, וועלכע ווייסן גאָרנישט ווער זי איז און ווי זי לעבט.

אָבער צוזאַמען מיט דאָראַטשקעס ביינאַכטיק לעבן איז אויך אויסגעוואַקסן איר עפילעפטישע קרענק. נאָך גאָר ביי די ערשטע אינטימע באַגעגענישן האָט זיך די קרענק באַוויזן. זי האָט זיך אויסגעדריקט אין דעם, וואָס דאָראַטשקע פֿלעגט פֿלוצלינג פאַר-שטייפט ווערן אין אַ שטיינערנעם שלאָף, אַמאָל אויף מינוטן, אַמאָל אויף שעהן גאַנצע. און ס'איז שווער געווען צו זאָגן, צי איז די קרענק אירע גורם געווען איר פריע געשלעכטלעכע רייפֿקייט, צי איז די פריע רייפֿקייט גורם געווען איר קרענק.

אַ שייכות איז דאָ זיכער געווען, וואָרום ווען ביסטריצקי איז אויף אַ געוויסע צייט געווען אַוועקגעפאַרן קיין ביאַליסטאָק, צו ברענגען אין אָרדנונג זיינע דאָקומענטן, האָבן ביי דאָראַטשקען די אַטאַקן זיך פאַרשטאַרקט. עס האָט איר שוין פאַרפעלט דאָס ווילדע נאַכט-לעבן.

זי האָט זיך אויסגעלערנט דראַסטיש צו מאַנען:

— טאַדעק, צערטר מיר!

האָט די דראַסטישקייט אירע פון אָנהויב ביסטריצקין באַרוישט, אַריינגעוואַרפן אין אַ ווילדע ליידנשאַפט. מיט דער צייט אָבער האָט ער אָנגעהויבן מורא צו האָבן פאַר דער ביינאַכטיקער דאָראַטשקען. אין דעם עראַטישן רוף אירן איז געווען אַ באַפעל און אַ דראָאונג. די ביינאַכטיקע דאָראַטשקע איז געוואָרן אַ געהיימניספול, פרעמד באַשעפעניש פאַר ביסטריצקין, עפעס ענלעך צו יענע שפינען-נקבות, וואָס דערשלינגען די זכרים ביים געשעכטלעכען פאַרקער. נישט איר

ליידנשאפט האָט אים אָפּגעשטויסן, נאָר דער מוז נאָכצוגעבן איר דראַסטישן רוף, די דראָאונג פון אַן עפּילעפּטישן אַטאַק, אויב ער וועט פאַרבלייבן קאַלט צו איר. ביסטריצקי וואָלט שוין לאַנג אַנט-אָפּן, וווּ דער שוואַרצער פּעפּער וואַקסט, ווען צו דאָראַטשקען וואָלט אים נישט צוגעבונדן אַ צאַרט און ליידנשאַפּטלעך געפּי, אָבער דאָס געפּי איז שוין געווען אָנגעבראַכן, פאַרסמט סיי פון רחמנות צו דעם קראַנקן מיידל, סיי פון פּראָטעסט, וואָס איר קראַנקייט פאַר-קנעכטעט אים. בייטאָג האָט ער זי ליידנשאַפּטלעך ליב געהאַט. ביי דער נאַכט פּלעגט ער זיך דאַרפן אַ פּוח אָנטון צו פאַרטראָגן איר נאָענטקייט אויפן געלעגער. דערצו איז נאָך צוגעקומען אַ זייטי-קע סיבה, וואָס האָט פאַרטיפּט דעם תּהום צווישן אים מיט דאָראַטש-קען. אָבער אין איר טעמפּער ביינאַכטיקער פאַרבליענדעניש האָט דאָ-ראַטשקע נישט געקאָנט פּילן ווי ווייט עס האָט זיך אָפּגערוקט פון איר אָט דער מענטש, וואָס האָט איר שטום אָפּגעטרעטן און אָרט אויף זיין געלעגער, זי האָט נישט געקאָנט פּילן וואָס אין זיין האַרצן טוט זיך. זי האָט זיך נאָר געחידושט און געמאַנט: — טאדעק!

ניין, זיי ווערט אונערטרעגלעך, העסלעך.

ער האָט זי אַרומגענומען און געגלעט:

— שלאָף, דאָראַטשקע, שלאָף!

— איך וויל נישט שלאָפן! איך בין נישט געקומען שלאָפן!

ער האָט געפרוווט זאָגן מיסר:

— דאָראַטשקע, נאַריש מיידעלע! וואָס קומסטו זיך בעטן ביי

מיר? ס'איז נישט שוין אַ פרוי באַדאַרף זיין שטאַלץ.

האָט זי אים איבערגעשלאָגן:

— דאַרפסט מיך נישט לערנען, טאדעק! איך קאָן נישט זיין

שטאַלץ. מיר איז ליב, וואָס איך דערנידעריק זיך פאַר דיר.

— אָבער ס'איז צייט דו זאָלסט וויסן, דאָרע, אז אַ מאַן האָט

אויך זיינע געפּילן, זיינע שטימונגען.

האָט זי זיך איינגעביסן מיט די ציין אין זיין אַקסל און אומ-

באַהאַלפן געוויינט:

— טאדעק, דו ביסט אַנדערש געווען!

ביסטריצקי האָט זיך געראַנגלט צווישן רחמנות און פּראָטעסט.

און דער פראָטעסט האָט גובר געווען. ווי לאַנג איז דער שיעור צו זיין פאַרקנעכטעט ביי אַ קיין, קראַנק מיידל!

— נו, גוט, דאָרע, שטעל דיר פאַר, אז איך בין טאַקע אַן-דערש געוואָרן. אפשר... האָב איך עפעס אַנדערע געפילן? אפשר... געפעלט מיר אַן אַנדערע פרוי?... עס קאָן זיך דען נישט טרעפן? שטעל דיר פאַר, אז דו פאַרליבסט זיך...

ער האָט גערעדט לאַנג און מיט אַ מעסיקער שאַרפקייט, אויס-גערעכנט אויף דעם, אז דאָראַטשקע זאָל זיך באַליידיקן, ווערן אָפּ-געקילט צו אים, אָבער, דאָך, נישט שטאַרק ליידן. ווייל אפילו איצט, דורך זיין ווידערגעפיל צו איר, האָט ער זי דאָך ליב געהאַט. ס'איז אים געווען אויף איר אַ רחמנות. און דאָראַטשקע האָט אויפּמערקזאַם זיך צוגעהערט צו זיינע שניידנדיקע רייד און אים נישט איבערגע-שלאָגן. ער האָט געענדיקט רעדן און זי האָט אַלץ עקשנותדיק גע-שוויגן. ווייזט אויס, צו טיף איז געווען די באַליידיקונג. צו פיל שאַרפע רייד האָט ער אין איר האַרץ אַריינגעשטאַכן. פאַר וואָס זשע וויינט זי נישט? פאַרוואָס אַנטלויפט זי נישט? ביסטריצקין האָט זיך געדוכט, אז דאָראַטשקע ראַנגלט זיך צווישן יאָ און ניין אַרויסצו-שפרינגען פון בעט. ער האָט זי אַ גלעט געטון און דערוואַרט, אז איר האַנט וועט אים אָפּשטויסן. אָבער איר האַנט איז געווען שטייף צו דער ברוסט צוגעדריקט, ווי אַן אייזערנער פּרענט. פאַר דער צייט, וואָס ער האָט גערעדט איז דאָראַטשקע אַריינגעפאַלן אין איר שטיי-בערנעם, עפילעפטישן שלאָף. איצט ליגט זי נעבן אים איינגעקאָר-טשעט, אומבאוועגלעך, ווי אַ טויטע. מען הערט אפילו איר אָטעם נישט. קיין מיטל זי צו וועקן איז נישטאַ. דאָס דאַרף מען וואַרטן, ביז זי וועט אַיין זיך אויפכאַפן. ווי לאַנג?

ביסטריצקי ליגט נעבן דעם קליין פאַרשטאַרטן קערפערל און ציילט די מינוטן. און, וואָס לענגער עס געדויערט איר אַטאַק, אַלץ ענגער ווערט אים אַרום האַלז. עס פאַרפעלט אים אָטעם, ווי מען וואַלט צוזאַמען מיט דאָראַטשקען אים באַגראָבן לעבעדיקערהייט. דאָס האָט ער מיט זיינע רייד זי אַריינגעטריבן אין דעם שטיינערנעם שלאָף. דאָס קליין מיידלש קערפער, וואָס ער האָט אַזוי אָפּט און אַזוי

לייִדנשאַפּט האָט אים אָפּגעשטויסן, נאָר דער מוז נאָכצוגעבן איר
 דראַסטישן רוף, די דראָאונג פון אַן עפּילעפּטישן אַטאַק, אויב ער
 וועט פאַרבלייבן קאַלט צו איר. ביסטריצקי וואָלט שוין לאַנג אַנט-
 אָפּן, וווּ דער שוואַרצער פעפּער וואַקסט, ווען צו דאָראַטשקען וואָלט
 אים נישט צוגעבונדן אַ צאַרט און לייִדנשאַפּטלעך געפּי. אָבער דאָס
 געפּי איז שוין געווען אָנגעבראַכן, פאַרסמט סיי פון רחמנות צו
 דעם קראַנקן מיידל, סיי פון פּראָטעסט, וואָס איר קראַנקייט פאַר-
 קנעכטעט אים. בייטאָג האָט ער זי לייִדנשאַפּטלעך ליב געהאַט. ביי
 דער נאַכט פּלעגט ער זיך דאַרפן אַ פּוח אָנטון צו פאַרטראָגן
 איר נאָענטקייט אויפן געלעגער. דערצו איז נאָך צוגעקומען אַ זייטי-
 קע סיבה, וואָס האָט פאַרטיפּט דעם תּהום צווישן אים מיט דאָראַטש-
 קען. אָבער אין איר טעמפּער ביינאַכטיקער פאַרבליענדעניש האָט דאָ-
 ראַטשקע נישט געקאָנט פּילן ווי ווייט עס האָט זיך אָפּגערוקט פון
 איר אָט דער מענטש, וואָס האָט איר שטום אָפּגעטרעטן אַן אָרט
 אויף זיין געלעגער, זי האָט נישט געקאָנט פּילן וואָס אין זיין
 האַרצן טוט זיך. זי האָט זיך נאָר געחידושט און געמאַנט: — טאַדעק!
 בייך, זיי ווערט אונערטרעגלעך, העסלעך.
 ער האָט זי אַרומגענומען און געגלעט:
 — שלאָף, דאָראַטשקע, שלאָף!
 — איך וויל נישט ש. אָפּן! איך בין נישט געקומען שלאָפּן!
 ער האָט געפרווט זאָגן מוסר:
 — דאָראַטשקע, נאַריש מיידעלע! וואָס קומסטו זיך בעטן ביי
 מיר? ס'איז נישט שוין, אַ פּרוי באַדאַרף זיין שטאַלץ.
 האָט זי אים איבערגעשלאָגן:
 — דאַרפסט מיך נישט לערנען, טאַדעק! איך קאָן נישט זיין
 שטאַלץ. מיר איז ליב, וואָס איך דערנידעריק זיך פאַר דיר.
 — אָבער ס'איז צייט דו זאָלסט וויסן, דאָרע, אז אַ מאַן האָט
 אויך זיינע געפּילן, זיינע שטימונגען.
 האָט זי זיך איינגעביסן מיט די ציין אין זיין אַקסל און אומ-
 באַהאַלפּן געוויינט:
 — טאַדעק, דו ביסט אַנדערש געווען!
 ביסטריצקי האָט זיך געראַנגלט צווישן רחמנות און פּראָטעסט.

און דער פראַטעסט האָט גובר געווען. ווי לאַנג איז דער שיעור צו זיין פאַרקנעכטעט ביי אַ קליין, קראַנק מיידל!

— נו, גוט, דאָרע, שטעל דיר פאַר, אז איך בין טאַקע אַן-דערש געוואָרן. אפשר... האָב איך עפעס אַנדערע געפילן? אפשר... געפעלט מיר אַן אַנדערע פרוי?... עס קאָן זיך דען נישט טרעפן? שטעל דיר פאַר, אז דו פאַרליבסט זיך...

ער האָט גערעדט לאַנג און מיט אַ מעסיקער שאַרפּקייט, אויס-גערעכנט אויף דעם, אז דאָראַטשקע זאָל זיך באַליידיקן, ווערן אָפּ-געקילט צו אים, אָבער, דאָך, נישט שטאַרק ליידן. ווייל אפילו איצט, דורך זיין ווידערגעפיל צו איר, האָט ער זי דאָך ליב געהאַט. ס'איז אים געווען אויף איר אַ רחמנות. און דאָראַטשקע האָט אויפּמערקזאַם זיך צוגעהערט צו זיינע שניידנדיקע רייד און אים נישט איבערגע-שלאָגן. ער האָט געענדיקט רעדן און זי האָט אַלץ עקשנותדיק גע-שוויגן. ווייזט אויס, צו טיף איז געווען די באַליידיקונג. צו פיל שאַרפע רייד האָט ער אין איר האַרץ אַריינגעשטאַכן. פאַר וואָס זשע וויינט זי נישט? פאַרוואָס אַנטלויפט זי נישט? ביסטריצקין האָט זיך געדוכט, אז דאָראַטשקע ראַנגלט זיך צווישן יאָ און ניין אַרויסצו-שפּרינגען פון בעט. ער האָט זי אַ גלעט געטון און דערוואַרט, אז איר האַנט וועט אים אָפּשטויסן. אָבער איר האַנט איז געווען שטייף צו דער ברוסט צוגעדריקט, ווי אַן אייזערנער פרענט. פאַר דער צייט, וואָס ער האָט גערעדט איז דאָראַטשקע אַריינגעפאַלן אין איר שטיי-בערנעם, עפילעפטישן שלאָף. איצט ליגט זי נעבן אים איינגעקאָר-שטעט, אומבאוועגלעך, ווי אַ טויטע. מען הערט אפילו איר אָטעם נישט. קיין מיטל זי צו וועקן איז נישטאַ. דאָס דאָרף מען וואַרטן, ביז זי וועט אַיין זיך אויפכאַפן. ווי לאַנג?

ביסטריצקי ליגט נעבן דעם קליין פאַרשטאַרטן קערפערל און ציילט די מינוטן. און, וואָס לענגער עס געדויערט איר אַטאַק, אַלץ ענגער ווערט אים אַרום האַלז. עס פאַרפעלט אים אָטעם, ווי מען וואַלט צוזאַמען מיט דאָראַטשקען אים באַגראַבן לעבעדיקערהייט. דאָס האָט ער מיט זיינע רייד זי אַריינגעטריבן אין דעם שטיינערנעם שלאָף. דאָס קליין מיידלש קערפער, וואָס ער האָט אַזוי אָפּט אין אַזוי

הייס געצערטלט האָט ער מיט עטלעכע בייזע ווערטער פאַרוואַנדלט
אין אַ שטיין.

און עס ברייט אים אָפּ אַ הייס חרטה-געפיל. דאָס איז שוין
נישט קיין רחמנות. דאָס איז אַ שטראָם ליידנשאַפט צו דער אַנטלאָ-
פענער דאָראַטשקע, וואָס האָט דאָ, נעבן אים, איר פאַרשטיינערטן
גוף איבערגעלאָזט. ער מוז זי אויפוועקן! ער מוז זי צוריק צום
עפן ברענגען, מיט זיינע ביסן, מיט זיינע קישן, מיט זיינע צערט-
לעכקייטן. ער באַפאַלט איר קערפער מיט אַ ווילדער ליידנשאַפט, ער
קישט זי, ער בייסט זי. ער פרוּווט צענעמען אירע הענט און פיס.
אַבער די קליינע הענט באַשיצן די ברוסט, ווי אייזערנע פרענטן.
און די קליינע פיס זענען ווי מיט אייזערנע רייפן צוזאַמענגעשמידט.
די קליינע פרוי, וואָס האָט זיך דערנידעריקט פאַר אים, שטעלט אים
אַ ווידערשטאַנד אין איר עפילעפטישן שלאָף.

די באוואסערונג פון מעסאָפּאָטאַמיע

אין דער זעלביקער צייט האָט אין עס-צימער הינטערן פּאַראַ-
 האַניק זיך געזעבט אַ שטילע אָבער לייַדנשאַפט, עכע דיסקוסיע צווישן
 ישראל מיט פינעסן איבער דער באַדייטונג פון ייִדישקייט פאַרן קיום
 פון דער וועלט. פינעס האָט געהאַלטן פון ייִדישקייט אַן עולם ומלואו
 און געזען אין דעם דאָס אויבערשטע פון שטייַסל. פאַר ישראלן איז
 אָבער וויכטיק געווען אָפּצוטיילן דעם לעבעדיקן ייד פון דער אַב-
 סטראַקטער ייִדישקייט. ער האָט נישט געקאַנט אַריבערשרינגען אין
 ראיות פון רמב"ם צו דאָרווינען, אַזוי ווי פינעס האָט עס געטון
 און ס'איז אים נישט נויטיק געווען.

— אַלץ וואָס איר רעדט, מײַן פריינט, איז פשוטער שאַהיניזם
 און ווייטער גאַרנישט. יידן האָבן ביז אַהער געלעבט און ווילן אויך
 ווייטער לעבן. דאָ איז דאָס גאַנצע פּראָבלעם. וועלן זיין יידן אויף
 דער וועלט — וועט איר האָבן ייִדישקייט, אויב עס גייט אייך אין
 דעם. ס'איז אַ פּראָגע, ווי אַזוי די ייִדישקייט וועט אויסזען. פון מײַ-
 נעטוועגן מעג זי זיין אַ פּראָלעטאַרישע.

— אָט—אָט—אָט—אָט! — האָט זיך פינעס דערפרייט, ווי
 ישראל האָט אים אַרויסגעהאַלפן אין אַ גרויסער דערפינדונג. —
 ענדלעך רעדן מיר זיך צוזאַמען. מיר גייען צו איין צייל פון פאַר-
 שידענע זייטן. דער עיקר, אַז יידן זאָלן זיין, אַ פּאָלק זאָל זיין, אַ
 פּאָלק מיט אַ געזונטער סטרוקטור, מיט אַ נאַרמאַלן לעבנס-שטייגער.

פינעס האָט אָנגעהויבן צו רעדן פאַרשטענדלעכע רייד. געוויס איז ער נישט געווען קיין ציוניסט. קיין פּראָלעטאַרישער פּאַלעסטי-ניסט אויך נישט. ער האָט אָבער געהאַט אַ ווייטן קוק און אַ בריי-טע פּאַנטאַזיע. לויט זיין פּשוטן חשבון, געשטיצט אויף סטאַטיסטי-קעס איז אויסגעקומען, אַז אין פּופּציק יאָר אַרום וועלן מיר האָבן איבער פּערציק מיליאָן יידן אויף דער וועלט, אָט די פּערציק מיליאָן יידן, ווייזט זיך אַרויס, האָבן אים שוין לאַנג נישט געלאָזט רוען אין געפּאָדערט: פינעס! שאַף אַ פּראָיעקט, אַז מיר זאָלן קאָנען לעבן אויף דער וועלט! האָט ער טאַקע געטון און געשאַפן. דריי יאָר האָט ער געשאַפן אַ פּראָיעקט.

— און איצטער — זעט!

און ער האָט פּון זיין נייער, אָנגעבלאָזענער בוזים-קעזשענע אַרויסגעשליפעט אַ באַרג פּאַפּירן, צוזאַמענגענייט מיט שוואַרצן פּאַדים אין אַ בייכקן העפט. ישראל האָט אַריינגעקוקט אין דעם העפט און עס האָט אים אָנגעהויבן שווינדלען פאַר די אויגן. ציפּערן און דיא-גראַמעס, דיאָגראַמעס און ציפּערן. פּלענער און נאָך פּלענער. און לאַנד-קאַרטעס. און אַלץ פּון אויבן ביז אַראָפּ פאַרשריבן מיט דראַ-בינקע, שפּאַרעוודיקע אותעלעך.

— אָבער וואָס איז דאָס אַזוינס? — האָט ער געפּרעגט פאַר-

צווייפּלט.

— דאָס איז... דאָס איז — האָט פינעס פייערלעך דערקלערט —

אַ פּראָיעקט צו באַוואַסערן מעסאָפּאָטאַמיע, — און ער האָט אָנגע-הויבן צו געבן דערקלערונגען:

— איר זעט, חבר! אָט דאָס איז דער אַריינפיר, אַ היסטאָרי-

שער איבערבליק. דאָס איז די קאַרטע פּון דעם לאַנד-שטח, לויט די בעסטע ענגלישע קוועלן. דאָס איז די קאַרטע פּון דער אוראַלטער באַוואַסערונג פּון אור-כּשדים אין די צייטן פּון האַמוראַבי. איצט גייט דאָס ערשטע קאַפיטל. אייניקע ווערטער וועגן דער געדיכטקייט פּון דער באַפּעלקערונג אין האַלאַנד... איר ווילט הערן!

— ניין, ניין! — האָט ישראל זיך דערשראָקן — איך פאַר-

לאָז מיר שוין אויף אייך.

מיט איין וואָרט, שוין ביים זיבעטן קאַפיטל פּון פינעסעס פּראַ-

יעקט האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז פּערציק מיליאָן יידן זענען פּאַר-
זאָרגט מיט אַ גוט באַוואַסערט לאַנד אויף קינדער און קינדס-קינדער.
— און וואָס וועט זיין אין דרייהונדערט יאָר אַרום איז פּרי-
צייטיק צו טראַכטן. נישט אַזוי, חבר?

פּינעס האָט רעפּערירט מיט היץ און געטייטלט מיטן פּינגער
אויף דעם און אויף יענעם אָרט פּון זיין פּראַיעקט. ישראל האָט גע-
האַט אַ געפּיל, ווי ער וואָלט מיטאַמאָל אויסגעטרונקען אַ גאַנצע
קוואַרט בראַנפּן. דער קאַפּ איז שוין געווען פּול מיט דיאַגראַמעס
און לאַנדקאַרטעס. ס'איז געווען שווער זיי איינצוהאַלטן, קאָפּן זיי
זיך איינגעגעסן אין מאַרץ. איז פּון זיין איינפאַכן, מענטשלעכן מאַרץ
געוואָרן אַ לאַנדקאַרטע פּון אַ באַוואַסערטער געגנט מיט זייער פּיל וואַ-
סער-אַדערן. און פּאַר די אויגן האָט זיך פּון די פּיל ציפּערן אַלץ
געטאַפּלט. עפעס האָט געווימלט פּאַר זיינע אויגן אַכציק מיליאָן יידן
מיט נבוכדנצר-בערד, יידן, אָנגעטון אין גאַלד און אין זילבער, נאָר
אַלע אָן הויזן.

— אָבער שטייט! אָבער וואַרט, חבר פּינעס! וווּ וועט איר נע-
מען די מיליאָרדן אויף דורכצופירן אייער פּראַיעקט?

פּינעס האָט אים אָנגעקוקט מיט באַדויערונג, ווי אַ מענטש וואָס
איז געשטערט געוואָרן אין מיטן טון זיין וויכטיקע אַרבעט.

— פּאַר דעם, חבר, דאַרפט איר שוין זאָרגן. איר און אַלע
יידן, וועלכע פּאַרגיבן זיך מיט פּראַבלעם פּון קיום פּון דער יידישקייט.
דאָס ליכטל, וואָס איז געווען צוגעשמאַלצן צום ברעג טיש,
האַט געהאַלטן ביים אויסגיין. עס האָט זיך געשמאַלצן. און אויפן
ברעג טיש האָט זיך שוין אָנגעהויבן די באַוואַסערונג. דאָס ליכטל
האַט גוססדיק אויסגעשטרעקט דאָס צינגל:

— יידן, האָט רחמנות, קומט צו אַ תּכּלית! איך גיי אויס!
אָבער דאָס ליכטל איז נישט אויסגעגאַנגען אויף אַ נאַטיר-
לעכן אופן. עס האָבן זיך אַריינגעמישט סטיכישע כּוחות, נעמלעך,
דער ליטוואַק שנאור, וואָס האָט געסקריפעט אין בעטל אויף יענער
זייט פּאַראַוואַניק. אין היץ פּון דער דיסקוסיע האָבן זיי נישט גע-
הערט ווי ער קרעכצט און ווי ער ברומט. איז ער פּלוצלינג אַרויס
מיטן לשון, מיט אַן אויסגעוואַשענער שטים:

— רוצחים, געשעדיקט זאלט איר ווערן! זוי לאנג איז דער
שיעור נישט לאָזן צומאכן אן אויג? — און ער האָט אַקצענטירט
זיינע ווערטער מיטן פּוס.

האָט דער פּאַראַוואַניק דערשראָקן אַ קרעכץ געטון, אַ פּאַל אויף
ביידע דיסקוטאַנטן, פּאַרלאָשן דאָס ליכט, און דער מעסאָפּאָטאַמישער
פּראַיעקט האָט אַ כליאַפּ געטון ווייט אונטערן בעט.

עס איז געווען די העכסטע צייט צו לייגן זיך שלאָפּן.

אַבער אין יענער נאַכט האָט שוין ישראל נישט געקאַנט איינ-
שלאָפּן. פאַר די אויגן איז אים געשטאַנען דער מעסאָפּאָטאַמישער
פּראַיעקט און, ווי אַ העלער פּראָזשעקטאַר, באַלויכטן דאָס ייִדישע
לעבן. ווונדערלעך האָט אויסגעווען דאָס ייִדישע לעבן אין דעם ליכט
פון מעסאָפּאָטאַמישן פּראַיעקט!

ביי די אָן-הויזנדיקע יידן מיט נבוכדנצר-בערד זענען אויסגע-
וואַקסן גלעזערנע פּליגעלעך, צו צוויי פּאַך גלעזערנע פּליגעלעך ביי
יעדן איינציקן. און אַליץ האָט געווימלט און געזשומעט און דיסקו-
טירט אין דער לופט און גלעזערנע פּליגעלעך האָבן, פּלאַטערנדיק,
געשפּילט אויף דער זון מיט די פּאַרבן פון רעגנבויגן, געשפּילט און גע-
ברומט. אונטן, אָנשטאַט אַ באַדן, איז געווען אויסגעשפּרייט פינעסעס פּאַפּי-
רענער פּראַיעקט מיט די לאַנדקאַרטעס...

נו, געוויס איז ישראל נישט געווען קיין דענקער. אַזאַ לוק-
סוס קאָן זיך אַן אַרבעטער נישט דערלויבן. אויפן מאַרק פון גייס-
טיקע פּאַרטיקע קליידער זענען פּאַראַן וועלט-אַנשויונגען פון אַ דריי-
פיר נומערן און פּאַסאַנען. ישראל האָט זיך צוגעקליבן מער-ווייני-
קער לויט זיין מאָס און געשמאַק דעם פּוּעלי-ציוניזם. ער האָט נישט
געהאַט בדעה זיך אויסצוטון. אָבער געפּילט האָט ער, אַז דיִדאָזיקע
קליידונג הענגט אויף זיין איך, ווי אַ נאַך.

„נישט דער מענטש פאַר די קליידער, נאָר די קליידער פאַרן
מענטש!“ — האָט ער זיך געטראַכט — „מען דאַרף די קליידער
צופאַסן. וווּ — אַרייַננעמען און וווּ — אַרויסלאָזן...“

ס'איז אים פּאַרגעשטאַנען אַ שווער שטיקל אַרבעט; רעווידירן
זיינע אָנשויונגען, נישט אָננעמען אויפן וואָרט קיין גרייטע טעאַ-
ריעס, וואָס שמעקן מיט פּאַפּיר און מיט לופט, ווי דער מעסאָפּאָטאַמי-

שער פראַיעקט. צום ערשטן מאל האָט ער דערפילט, אז אויך זיין פּוּעל־ציוניזם פאַרמאָגט אַ היפש ביסל פּאַפּיר. און דאָס געפיל איז אים געווען פּינלעך.

„וואַרט אַקאַרשט, וואַרט אַקאַרשט! פון וואַנען נעמען זיך די טעאַריעס?“

און ישראל מאַכט אַ פּלוצלונגע אַנטדעקונג, אז טעאַריעס זע- בען נישט קיין תורה מסיני, אז טעאַריעס שאַפן מענטשן, וועלכע ווילן הערשן, ווילן זיין מייסטערס איבער דער וועלט, איבער דער מענטשהייט, איבער אַ פּאַלק.

גו, און וואָס וויל ער, ישראל?

ישראל וויל נישט זיין קיין הערשער און קיין וואַרט-גייער. ביי אים האָט זיך נאָכנישט אַנטוויקלט די דאָזיקע אמביציע. ישראל וויל לעבן, פשוט זיך אויסלעבן. פּראַקטיש אָנווענדן דעם געדאַנק, וואָס ער האַלט פאַר גלייך צו זיין אייגן לעבן. ער וויל זיין אַ מייסטער איבער זיך אַליין. „אַ ייד אָן אַרבעטער! וואָס דאַרף טון אַ ייד אָן אַרבעטער, פּדי נישט צו פליען אין דער לופטן? פּדי נישט פאַרוונקען צו ווערן אין פּאַפּירענע רעזעפטן?“

די באַן, מיט וועלכער ישראל איז ביז איצט געלאָפן האָט זיך אָפּגעשטעלט. ער האָט אַראָפּגעשטיגן אַנטאָפּן דעם ווייטערדיקן וועג. און ער האָט נישט געוואוסט, ווי ער וועט זיך אָן עצה געבן. „קודם כל לאָמיר זיך האַלטן ביי דער ערד, לאָמיר נישט פליען.“

ניין, ישראל איז באמת נישט געווינט געווען צו דענקען. ער האָט ביז איצט געדענקט פאַרטייאיש, געדענקט אויף באַרג. ער האָט זיך געפילט, ווי אַ קינד, וואָס לערנט זיך גיין

און דינה האָט לעבן אים עפעס שטייל גערעדט פון שלאָף. די האָט דערמאָנט בלאַע פּאַטשערקעס. — מען דאַרף — זאָגט זי — די בלאַע פּאַטשערקעס אויפהענגען ביי מאיר דודן אין ספרים-שענקל, הינטער אַ גמאָז. זענען אים אַריין אין האַרצן אירע שלעפעריקע רייד. עפעס, ווי אַ פּאָדים פון אַ גוטער עצה וואָלט זיך געצויגן פון אירע רייד צו זיינע אויפגערודערטע געדאַנקען.

— ווי זאָסטו, דינהלע? — האָט ער שטייל זי איבערגעפרעגט,

נישט אויפצוועקן.

דינה האט עפעס נאך א מורמל-געטון און אים פארווארפן אויפן האלד איר דינע ווארעמע האנט. האט ער פלוצלינג זיך דערפילט פעסט און זיכער, צוגעבונדן צום באַדן. איר האנט אויף זיין האלד איז געווען, ווי א צוגעוואָרפענע שטריק אין אַ שיפל, ביים שטורעמדיקן ברעג.

אַט איז דאָס לעבעדיקע לעבן. די געגנווארט אין געשטאַלט פון דער שוואַכער דינה, און די נאָענטע צוקונפט, וואָס באַוועגט זיך שיין אין איר אינגעווייט. ווי איינפאַך דאָס איז און ווי מיסטיש! עגאָ-איסטיש? די ווייטע צוקונפט—באַשטייט זי דען נישט פון מיליאָנען שוואַנגערע דינהס, וואָס פאַר זיי וועט די מענטשהייט מאַכן רע-וואָלוציעס?

מיט ליבשאפט, רחמנות און דאַנקבאַרקייט האָט ישראל זיך צוגעהערט צו דעם אַטעם פון זיין שלאָפנדיק ווייבל און אַ באַרויק-טער, אַ צעשמייכלטער אַליין איינגעשלאָפן. פינעסעס פראַיעקט האָט אים באַגלייט אַזש אין חלום, אָבער דער חלום איז געווען אַ לוס-טיקער.

זיבעציק מיליאָן יידן מיט נבוכדנצר-בערד און מיט גילדערנע קרוינען האָבן זיך גענומען פאַר די הענט און געטאַנצט אַ קאָראַהאַד ווי אין דער יידישער אָפּערעטע.

און געוונגען האָבן זיי אויפן מאַטיוו פון אינטערנאַציאָנאַל:

ברוב עם ישמח מ'ך!

ברוב עם ישמח מלך!

דער פעטער איז געמומען !

שבת אין דער פרי האט זיך ישראל אויפגעכאפט מיט א קאפ-ווייטאק און מיט א פאסקודנעם טעם אין מויל. דער קאפ-ווייטאק האט נאכגעלאזט באלד ווי ישראל האט זיך אפגעגאסן מיט קאלט וואסער אונטערן קראן און דער פאסקודנער טעם איז אראפ ערגעץ נידעריק, צום הארצן. דאָרט איז ער געבליבן שטעקן, ענלעך צו א מין חרטה-געפיל. פון וואנען נעמט זיך דאָסדאָזיקע געפיל ? צוויי פאסקודנע קלייניקייטן האָט ישראל איצט געהאט אויף זיין געוויסן. ערשטנס : דעם מעסאפאטאמישן פראָיעקט. ער האָט זיך געשעמט פינעסן אין די אויגן צו קוקן. אזוי פיל צייט מיט אים אוועקגעפטרט צוליב אַ בטלנישער דיסקוסיע ! צווייטנס האָט ער זיך געשעמט פאַר דעם וויזיט, וועלכן ער דאַרף היינט אָפּשטאַטן. ווי קומט ער עפעס מיט וויזיטן צום חבר-באַלעבאַס ? און ווי מאַכט מען. אז אין דער היים זאָל מען זיך דערפון נישט דערוויסן ? אפילו דינה אויך נישט. וואָרום פון דינהן וועט עס אַריבער צו סלאַווען. פון סלאַווען צו שמואלן און אין גיכן וועט שוין די גאַנצע חברה וויסן, אז ער גייט צו די באַלעבאַטים מיט שבתדיקע וויזיטן. איין טרייסט האָט ער געהאַט, וואָס חוץ אים וועלן נאָך צוויי עלטערע אַרבעטער זיך קאַמפּראַמירן מיטן דאָזיקן וויזיט, פאַדלאַסקי האָט אויך פאַרבעטן די חברטע מינע און זלמן-קיווע דעם מאַשיניסט, דעם אַלטן פּ.פּ.ס.ניק.

ישראל האָט זיך אַרומראַזירט און אָנגעטון שבתדיק, מיט אַ
בייעם קראַוואַט אַפילו. און פונקט דאָן איז אָנגעקומען סלאַווע.
— זע נאָך, זע! וווּהין קלויבט איר זיך דאָס? אויף אַ באַל?
— יאָ, אויף אַ באַל — האָט ער זיך צעלאַכט און איז רויט גע-
וואָרן — וואָס איר, זעט איר, פראַווע שוין בעלער!..
סלאַווע איז געקומען נעמען דינה זיך דורכגיין. דינה האָט זיך
געפּוילט, געקווענקלט, זי האָט אַראַפּגעלאָזט אירע באַשירעמטע אויגן-
לעפּל און מיט אַ נעבעך-שמייכל געקוקט אויפן אייגענעם גרויסן
בויד.

— ווי באַווייזט מען זיך פאַר מענטשן?
— גיי, גיי, דינהלע, — האָט ישראל איר צוגערעדט — דו
דאַרפסט זיך מער באַוועגן, נישט זיצן אויף אַן אָרט.
האַט זי ווידער געשמייכלט.
— וואָס זאָגסטו, סלאַווע, צו מיין פראַפּעסאָר? ער ווייס, וואָס
איך דאַרף! און דו, ישראל, בלייבסט אין דער היים?
— איך בין איצט פאַרנומען. כוועל אפּשר אַריינכאַפן זיך פון
דער גאַס צו שמואל'ן... אויב דו וועסט דאָרט זיין.
און פּלוצלינג האָט ער זיך צעלאַכט.
— דינהלע! וואָס פאַר אַ בלויע פאטשערקעס האָסטו דאָס גע-
הייסן ביי דער נאַכט אויפהענגען צו מאיר דודן אין שענקל?
זי האָט נישט געוואוסט פון וואָס צו זאָגן.
— גיי, גיי! ביסט אַ ליגנער! האָסטו אויסגעטראַכט.
ביסטריצקי איז אַריין פון דער קיך אַ צעקניטשטער, אַ פינס-
סערער אין הייסן רעקל.

ער האָט געטראָגן אַ גלאַז קאווע.
— שטעל דיר פאַר, ישראל, זי האָט ערשט נישט לאַנג זיך
אויפגעכאַפט.
דאָס האָט געהייסן, אַז דאַראַטשקע האָט געהאַט אַ לאַנגן עפּי-
לעפּטישן אַטאַק.

— מען דאַרף אַריינגיין צו אַ דאָקטאָר, טאַדעק!
האַט ביסטריצקי האַפנונגסלאָז-ביטער אַ לאַך געטון.
— וואָס וועט עס העלפן, מענטש! אַן אַרגאַנישער פעלער...
—

און פון דריטן צימער האָט דאָראַטשקע גערופן מיט אַ פּאַר-
ענדערטער, הייזעריקער שטים.

— טאָדעק, גיב שוין די קאווע, כווער דערשטיקט!

— איך גיי! איך גיי!

געוויינלעך פלעגט ביסטריצקי זיך פאַרהאַלטן שטאַלץ און פאַר-
ריסן צו אַלע אַרומיקע. אָבער איצט האָט ער אויסגעזען צעבראַכן
און אונטערטעניק און, דאָכט זיך, געבעטלט מיט די אויגן ביי ישראלן
אַ שטיקעלע מיטגעפיל, ער האָט האַסטיק אַוועקגעשפּאַנט אין זיינע
שטעק-שיך מיט דעם גלאַז קאווע.

דאָראַטשקעס הייזעריקייט נאָכן אַטאַק פלעגט נישט אָנהאַלטן
לאַנג.

ווען ישראל איז שוין געווען גרייט אַוועקצוגיין האָט ער דער-
הערט דעם זילבערנעם גלעקל פון איר סאַפּראַן.

— דאָ-רע-מי-פּא-סאָל-פּא-מי-רע, דאָ-רע-מי-פּא-סאָל

פּא-מי-רע-דאָ-אַ-אַ!

ישראל איז אַרויס אויפן אַלטן מאַרק. דאָ איז געווען זוניק
און שבתדיק-פּריילעך. יינגלעך אין סאַמעטענע קאַשקעטן, אין אויס-
געוואַשענע טלית-קטנס האָבן צוזאַמען מיט ווייס-קעפּיקע שקצימ, עך
געלאָזט פאַפּירענע טויבן אַרום דער וואַסער-פּאַנע און לעבעדיקע
גרויע טויבן זענען האַסטיק און חוצפּהדיק-שרעקעדיק אומגע-אַפּן
איבערן פּלאַץ. אויטאָמאַטיש געבוקט מיט די קעפּלעך און שעמערירט מיט
די מוטערפערלעך קערקלעך אויף דער זון.

פאַר ישראלן איז אויסגעוואַקסן שייקע מיט אַ דאַמע אין מיטן
זוניקן פּלאַץ, אַרומגערינגלט מיט מוטערפערלעך, רירעוודיקע טויבן.
שייקע מיט זיין דאַמע זענען געשטאַנען געאַרמט און מיט די פּרייע
הענט געשאַטן קרישקעלעך פאַר די טויבן. שייקעס רויטער, אָפּ-
געדעקטער קאַפּ האָט אויף דער זון ממש געפּאַקערט. די דאַמע
איז געווען אַ הויכע און אַ שלאַנקע און האָט אויסגעזען פון דער
ווייטנס זייער שייך.

— דעם יאָט האָט אָפּגעגאַלטן! — האָט זיך ישראל צעשמייכלט.

שייקע האָט אים דערזען און צוגערופן מיט אַ ברייטן גוט-

שבת.

מיט שייקעס גוט-שבת זענען די טויבן זיך צעפלויגן אין אלע
עקן פון פירקאנטיקן פלאץ.

— זיי זענען אַנטיסעמיטן — האָט שייקע אויף זיי לאַכנדיק
אַנגעוויזן, און באַגריסט ישראל'ן מיט אַ פֿלעם איבערן אָס.

— דאָס גיי איך, ברודער, אַן אָנגעלאָדענער מיט צוויי פּאָע-
מעס. איינע אָט דאָ — האָט ער זיך אַ פּאַטש געטון איבער דער
קעשענע — די צווייטע — אָט איז זי!

און ער האָט שיר נישט אַ פֿלעם געטון זיין דאַמע איבערן
אָסל. זי האָט זיך אָפּגערוקט.

— שייקע משוגעת!

— זייט באַקאַנט, פּרייליך האַנקע! דאָס איז מיין ערשטער רע-
דאַקטאָר. מען דאַרף אים די הענט מיט די פיס צעברעכן, ערשטנס—

פאַר דער שלעכטער קאַרעקטע און צווייטנס, סתם דערפאַר, וואָס ער
האַט אָפּגעדרוקט מיין ערגסטע ליד. אפשר קאָן מען צוריק-ציען די
אויפלאַגע, ישראל? וואָלט מיר אַן אמתע טובה געטון.

שייקע איז געווען אין אַ ווילקאַנישער שטימונג.

— געפעלט דיר עפעס מיין דאַמע, ישראל? קוק זיך גוט צו

צו די גרויסע אויגן אירע און זע ס'אַראַ ציינדלעך וויסע! אַי,
קאָן זי בייסן, זאָג איך דיר!

ער איז אָפּגעשפרונגען, ווייל האַנקע האָט זיך פאַרמאַסטן אויף
אים מיטן שירעם. איר סאַמעטענער בערעט איז געזעסן אויף דער

זייט פון איר שוואַרצער האַר-פּאַפּאכע און, דוכט זיך, געהאַלטן ביים
אַראַפּפּאַלן. זי איז געווען אָנגעטון געקירצט פון אויבן און פון

אונטן, עלעגאַנט און פאַרשייט. זי איז מיט איר היפשן גוף אַרויס-
געוואַקסן פון די קליידער און, דוכט זיך, ביי דער ערשטער רא-

שער באַוועגונג, וועלן די לייכטע קליידער זיך צעקנעפּלען און אַראַפּ-
פּאַלן. זי איז אויך פון דער נאָענט געווען שייך, אָבער ישראל'ן

האַט איר שיינקייט אויסגעזען צו שרייאַיק, נישט נאַטירלעך, ווי ביי
די פאַרזער וועקסענע דאַמען אין די שווי-פענסטער אויף מאַרשאַל-

קאָווסקאַ. זי האָט איצט געהאַט טענות צו ישראל'ן:

— פאַרוואָס פירט זיך אויף ווי אַ יינגל אייער חבר?

— ווייל ער איז נאָך אַ קינד — האָט ישראל זי געטרייסט.

ער וועט עלטער ווערן, העט ער קליינער ווערן, ביים געזעגענען זיך
איז פארלאָפן אַ קליינער אינצידענט. האַנקע האָט צו הויך אַ הויב
און אַ בויג געטון איר שיינע, בלויע האַנט. ישראל איז נישט גע-
ווינט געווען צו קושן ביי אַ דאַמע די האַנט. האָט שייקע אויסגע-
נוצט די רגע פון ישראלס פאַרלעגנהייט און ער האָט אַ קוש גע-
טון האַנקען אין דער האַנט. האָבן זיך אַלע צעלאַכט.

— ווי געפעלט דיר עפעס, האַנקע, דער חבר מייער ?

הינטער זיינע פלייצעס האָט איר שייקע שוין געזאָגט דו.

ישראל און האַנקע האָבן זיך גלייכצייטיק אויגעקוקט, זיך גע-

טרלאָפן מיט די אויגן און ווידער זיך צעלאַכט.

דער זייגער אויפן אַלמן קאָסציאַל-טורעם האָט געקלונגען צוהעלף

און ישראל האָט זיך צוגעאיילט. די פּאָדלאַסקיס האָבן געווינט ווייט,

אין די פּריזישע אַלעען. דער חבר-באַלעבאַס האָט זיך די האַר פון

קאָפּ געריסן, וואָס עס קומט אים אויס צו פּאַרן אַזאָ ווייטעניש. אין

האַרצן איז ער אָבער צופּרידן געווען, וואָס ער ווינט צווישן

פּריזיס. און געווען איז דאָס אידעס אויפּטו. צוליב די קינדער —

האָט זי געזאָגט — מוז זי ווינען אויף אַ גאָס מיט אַ ריינער לופּט.

שווער צו פאַרשטיין, וואָס האָט די דאָזיקע מולדיקע פּאַבריקאַנטן-

פּאַר באַווויגן צו פאַרענטפּערן זיך פאַר די אַרבעטער מיט זייער

ווינונג אויף אַ רייכער גאָס. ווייזט אויס, אַז מיטן געוויסן האָבן

זיי נאָך געשטעקט אין דער יידישער אַרעמקייט. מען האָט לעצטנס

אין פּאַבריק זיך געריכט אויף אַ סטרייק. ישראל, מינע און זלמן-

קיווע האָבן דאָס געדאַרפּט קומען מיט פּאָדערונגען אין נאָמען פון

די אַרבעטער. איז אָנשטאַט אַ סטרייק גאַר אויסגעוואַקסן אַ גוט

לעבן. דער חבר-באַלעבאַס האָט מיט גאַר אַ קליינער דינגעניש נאָכ-

געגעבן די פּאָדערונגען און פאַרבעטן די דריי אַרבעטער אויף שבת

צו מיטאַג. אויף זיין יינגלשן פנים איז געווען צעגאַסן אַ ליכטיקער

סוד און ער האָט אים לאַנג נישט געקאַנט איינהאַלטן.

איז פאַר די אַרבעטער געוואָרן פאַרשטענדלעך צוליב וואָס

מען רופּט זיי. מען דאַרף זיי פאַר אַ דעקאַראַציע ביים טיש, וווּ

מס וועט זיצן דער משונהדיקער פעטער בערל, דער רעוואָלוציאָנער

עיט מאַיאַנטקעס. און אפשר דאַרף מען דאָס צוליב געשעפט ? ס'איז

געווען אין דער הייסער מינוט, ווען מען איז דורכגעקומען מיט די פאָדערונגען און אָפּזאָגן זיך פון דער איינלאָדונג וואָלט געווען ממש נישט העפּלעך. דער חבר-באַלעבאָס האָט עס אין דעם מאַמענט נישט פאַרדינט.

ישראל האָט אַ קליין ביסעלע פאַרשפעטיקט אויף די אַלייען. ער האָט אָנגעקלונגען און אין אַ רגע אַרום האָט די טיר אָנגעהויבן ברומען און שווער און שטיל זיך אַליין געעפנט.

אויבן האָט אַ פּריילין אין אַ ווייסן שערך צוגענומען ביי אים דעם הוט מיטן שטעקן. אַ געדיכטער געברום פון שטימען האָט דער-לאַנגט פון אַ זייטיקער טיר. אין עס-צימער האָט ער געטראָפּן אַ גאַנצן ערב-רב, וואָס האָט דערמאָנט אן די בעסערע צייטן פון פיי-גע-פעסעס קאַמונע, אָבער אין אַ עלעגאַנטער אויסגאַבע.

דאָ זענען געווען סוחר-לאַנג-געקליידעטע, אָן היטלען און אין היטלען, מיט פליכן און הדרת-פנימער. דאָ זענען געווען עט-לעכע לייטוישע סוחרים, טייל ראַזירטע, ווי די אַקטיאָרן און טייל מיט אַן אויסזען פון פאַרזעענע ישיבה-בחורים. דאָקטאָר ליינדע מיט עטלעכע שיטערע הערעלעך און מיט אַ באַברילטער רויטער נאָז, דאָקטאָר בריסקער מיט אַ דעקאָראַטיוו גרויען קאַפּ, ווי מיט אַ זיל-בערנער קאַסקע אַרום דעם ליימענעם פנים. דאָ איז אויך געווען דער אַדוואָקאַט יאַקובסאָן, דער שייניקער, מיטן געשניצטן נעזל און געשליפענע ליפּן — ווי אַ פאַרצעלייענער, און אן אַלטער, פאַרדייטש-טער אַקטיאָר איז געזעסן און געדרשנט. דער אַקטיאָר האָט געהאַט אַזאַ שפיציקע קין, אז אין פּראָפּיל האָט ער אויסגעזען, ווי מיט צוויי נעזער איינע אונטער דער אַנדערער. און צווישן דעם דאָזיקן עולם האָט זיך אַרומגעדרייט זלמן-קיווע, דער אַלטער פּ.פּ.ס. ביק מיט זיין באַקאַלט מלמדיש בערדל און מיט אַן עכט-גוישער אונטערגע-שורענער פּאַלקע און ער האָט נישט געהאַט וווּ אַהין צו טון זיינע גרויסע ידים, כאָטש די קעשענעס פון זיין שבתדיקע, מאַרינאַרקע זענען געווען אָפּגעשטאַנען ברייט און זיך געבעטן: פאַרפאַרט צו אונז!

אָבער דעם גרעסטן רושם האָט אויף ישראלן געמאַכט די חברטע מינע. צו דער חברטע איז ישראל געווען נישט גלייכגיל-

טיק צוליב פארטייאישער קאָנקורענץ. ער האָט שטענדיק געקוקט אויף איר מיט אַ שטיקל חשד און דעריבער קיין מאָל נישט באַמערקט, צי זי איז שייך. דערצו האָט ער זי נאָך קיין מאָל נישט געזען אַ שבתדיקע. דאָ איז זי געווען פאַר אים אַן אמתע אַנטפּלעקונג אין איר באַשיידענער עלעגאַנץ. ער האָט העפּלעך געענטפּערט פּון דער-ווייטן אויף איר באַגריסונג און ערשט נאַכהער האָט ער זי דער-קענט, האָט ער אַזש דאָס מויל געעפּנט. מען האָט נישט געקאָנט זאָגן, אַז זי איז שטאַרק דעקאַלטירט. פּונקט אַזוי פּיל, אַז עס זאָלן זיך אַנזען די שיינע רונדע ליניעס פּון האַלז צום נאַקן און צו די אַקסלען. אַ קונציקע אָפּער אויך באַשיידענע פּריזור האָט גאָר גע-מאַכט רונדער איר לאַנגן פנים. און פּון וואַנען האָבן זיך גענומען חן-גריבעלעך אין אירע באַקן? זי האָט געדרייט אַ בלימל אין די פינגער און זיך געוויצט מיטן שייניקן אַדוואַקאַט יאַקובסאָן. און אסור אויב זי האָט זיך פאַרלוירן נעבן זיין פאַרצעלייענער שיינקייט. ישראל איז צוגעגאַנגען נענטער און דערהערט, אַז חברטע מינע דיסקוטירט עס אַזוי מיט אַ שמייכלענדיקער עלעגאַנטער מינע.

— ניין, פאַניע מעצענאַשיע, עס זענען נישטאָ קיין פּלל ישראל אינטערעסן. עס זענען נאָר פאַראַן בורזשואַזע איטערעסן און אַר-בעטער אינטערעסן — האָט זי אים געדראָט מיטן בלימל — און די טעאָריעס, וועלכע אונזער געערטער גאַסט פּרוּווט זיך דאָ פאַר-שפּרייטן — זיי ברענגען נאָר אַריין אַ כאַאס אין די מוחות — און חברטע מינע האָט דערביי אַזוי אַ שפּיל געטון מיט די אויגן, אַז דער פאַרצעלייענער אַדוואַקאַט האָט פאַרשפּרייט די הענט און זיך פאַרנויגט.

— איך גיב זיך אונטער, פרייליך מינע! איר האָט מיך באַזיגט!
 צו דעם געשפרעך האָבן אויך צוגעלייגט אַן אויער צוויי לאַנג-געקליידטע נגידישע סוחרים.

— נו, איטשע מאיר, וואָס זאָגסטו צו איר? — פרעגט דער אין די גאָלדענע בריילן ביי יענעם מיט דער גאָלדענער פאַרד.
 — יאָך זוג, אַז מיר זענען אין גלות, זענען מיר, זוג יאָך!
 איז פון דער אַנדערער זייט צוגעשפּרוּנגען דער דאָקטאָר ליני-

דע מיט די שיטערע הערעלעך און האָט קריגעריש באַפעסטיקט די
ברילן אויף דער רויטער נאָז.

— און ווי וועט איר אויסטייטשן די פּאָגראַמען, חברטע ? און
דעם עקאָנאָמישן באַיקאָט ? און אַנדערע גזירות ? ליידיט פון זיי דער
כלל ישראל, צי נאָר די בורשוואַזיע ?

— איך האָלט פּוּלשטענדיק מיט דער חברטע ! — האָט פּאָטע-
טיש געמאָלדן דער אַדוואָקאָט.

ישראל האָט נישט געהערט, וואָס מינע האָט אָפּגעענטפּערט
דעם דאָקטאָר. ער האָט זיך אַריינגעקוועטשט אין ענגן רעדל, וואָס
האָט אַרומגערינגלט דעם גאַסט, דעם פעטער בערל. ענדלעך זעט ער
אים פאַר זיך דעם לעגענדאַרישן פעטער, דעם רעוואָלוציאָנער מיט
די מאַיאָנטקעס ! אָט ווי אַזאַ איינער זעט אויס !

אַ הויכער, רונדער שטערן, צאַרט-ווייס — און דאָס פנים —
טונקל-אָפּגעברענט. אַ שוואַרצע הערצ-באָרד און אַ ברייט ווייס ר-
טיש העמד. מיט אַ לעדערנעם גאַרטל און מיט קעשענעס. אַ פאַר-
הויכע, עלעגאַנטע ברוינע שטיוול מיט שטייפע כאַלעוועס, די פּוּס-
האָט ער פּונאַנדערגעשטעלט ברייטלעך, ווי נישט אויף אַ טעפּיך
שטייט ער, נאָר אינמיטן פּעלד. ער האָלט אַ גראָבן זיגאַר צווישן
די פינגער און פון צייט צו צייט פאַרציט ער זיך. און צוזאַמען
מיטן רויטן-זיגאַר-פייערל צינדן זיך אָן צוויי רויטע פינטעלעך אונ-
טער זיינע צוזאַמענגעוואַקסענע ברעמען, וווּ ס'איז אַזוי פינסטער.
ער הערט זיך צו צו דעם וויפּוה, וואָס דער דאָקטאָר בריסקער מיט
דער זילבערנער קאַסקע פירט מיט אַן אויסגעפאַשעטן לייטוואַק, דער
ליטוואַק האָט אַליין אַ פנים פון אַ דאָקטאָר, אַדער אַן אַקטיאָר.
איזן — איז ער אַ געריבענער רייזדער מיט אַ געשליפּן צינגל.
ער לאָזט פּמעט דעם דאָקטאָר צום וואָרט נישט קומען און וואַרפט
אויגן צום שמייכלענדיקן, געלאַסענעם פעטער בערל, ער וויל אים
אַריינציען אין וויפּוה. אָבער פעטער בערל לאָזט זיך נישט אַריינציען
און דער לייטוואַק קאַכט זיך.

— פרעגט מיך, דאָקטאָר ! איך בין אַ רייזדער מיט אַן אלטן
מאַגן-קאַטאַר. איך ווייס אלע וועגן און איך קען אלע מערק. פון
טאַמאַשאָוו ביז קאַמטשאַטקע. יידן האָבן נישט וואָס מורא צו האָבן

פארן עקאָנאָמישן באַיקאַט, די וועלע איז פאר זיי אָפן. בפרט אין אזא בראַנזשע, וואָס האָט נאָך זיך אַליין נישט באַגראָבן. אָט נעמט, צום ביישפּיל, טריקאַטאַזש. וווּ איז דאָס אַשר פּאַדראַסקי, דער פּאַב־ריקאַנט אונזערער? ער איז דאָך אַ גאון אין דערדראַזיקער בראַנזשע אזא מענטש מיט געהעריקע קאַפיטאַלן, קען דאָך... וווּ איז ער אַקאַרשט? ברענגט אים נאָר אַהער!

אַבער דער חבר-באַלעבאָס איז אזוי ווי אויסגערוּנען. ישראל האָט אים שפעטער באַמערקט הינטער דער טיר. אין צווייטן צימער, דאָרט האָט אים אַ היגער פעטער, דער פעטער עוזר, אויך אַ טרי-קאַטאַזשן-פאַבריקאַנט געהאַלטן ביי דער קלאַפּע, און אין אים אַרייַנ-געטענהט.

— זאָג איך דיר אַשרקע, זאָלסט מיטן נישטגענועם פעטער בערל דיינעם אין קיין עסקים זיך נישט אַרייַנאַזן. וועסט בדי-הדל ווערן! ער איז דאָך אַ סאַציאַליסט, רחמנה-לייצלן! וועסט אַנשפּאַרן קיין סיביר, געדענק מיין וואָרט. און דער חבר באַלעבאָס האָט זיך גע-לאָזט טרייסלען ביי דער קלאַפּע און פאַרשעמט געקוקט אַראָפּ און געשמייכלט. אז דער פעטער עוזר ווישליצער ציטערט פאַר קאַנקו-רענץ און האָט אַליין מורא בדי-הדל צו ווערן — דאָס איז אים קלאָר פון לאַנג. אייגנטלעך, האָט ער אַליין געמאַכט, אז דער פעטער זאָל אים נישט אַפּלאָזן און טרייסלען ביי דער קלאַפּע. דאָס האַלט ער גאָר צו דעם פעטער עוזר, אז יענער זאָל זיך נישט אַרייַנמישן דאָרט אין וויכוח. גענוג, אז דער פעטער עוזר האָט אַנגעשטעלט פון זיין צד דעם דעקאָראַטיוון דאָקטאָר בריסקער. דערפאַר איז אַבער פון אַשרס צד דער ליטוואַק מיט אַ פּיסק... גוט אזוי זאָל ער אים האַלטן ביי דער קלאַפּע.

און דער פעטער עוזר איז צופרידן, וואָס זיינע רייד האָבן אַ ווירקונג. אָט שטייט ער, אַשרקע, ווי אַ יינגל און שעמט זיך אים גלייך אין די אויגן צו קוקן. און פעטער עוזר גלייכט זיך אויס, ווי אַ דראַגון. ער איז אַ הויכער, מיט גלייכע פלייצעס און פעטער עוזר בערשט זיך זיין שטרויען פרייזש בערד, מיט דער דלאָניע אויף צוויי העלפטן. אַ הויך דער שטייפקייט פון אַ דראַגון, אַ הויך אַ פרייזש בערדל האָט פעטער עוזר נאָך אַ מעלע. ער איז אַ דעמאָנסטראַ-

טיווער אַרטאָדאָקס און טראַגט אַן אַכט-קאַנטיק. זיין קאַפּל אויפן
מוח. וואָס צו גאָט איז צו גאָט, וואָס צו לייט איז צו לייט.
דער חבר באַלעבאַס האָט באַמערקט ישראלן ביי דער טיר און
זיך שטאַרק דערפרייט.

— גוט שבת, ישראל, גוט שבת אייך! איר זענט שוין לאַנג
דאָ? האָט קיין פאַראיביל נישט. מיר האָבן זיך פאַרשמועסט. באַלד
גיט מען צום טיש.

ער האָט זיך העפלעך אַרויסגעכאַפט פון פעטער עוזרס אַפּטרופּסות.
אַרופּגעלייגט ישראלן אַ האַנט אויפן אַקסל, גאָר מעשה חבר, און
געפרעגט בסוד.

— געפעלט אייך פעטער בערל? דער אמתער אַריגינאַל, האָ?

— יאָ, זיין הילוף...

— כאַ-כאַ-כאַ! ער שעמט זיך נישט, וואָס? ער פייפט אויף
דער וועלט! דאָס איז ער ערשט מיט אַ שעה צוריק אַראָפּגעקומען.
זיין באַגאַזש וואָט מען נאָך נישט געבראַכט. נו, קומט צום טיש,
אידע רופּט.

אידען האָט ישראל געזען אַ פאַר מאָל דורכלויפן. זי איז גע-
ווען פאַרבאַלעבאַטעוועט, צעהיצט דענערווירט און צעשמייכלט. אָבער
אין איר באַנעמונג צו די געסט, די זעלביקע צוריקגעהאַלטענע,
אויסגערעכנטע, טאַקטישע, באַלעבאַסטע, וועלכע ער האָט געקענט פון
דער פאַבריק. קיינעם נישט פאַרזען. פאַר יעדן אַ וואָרט, אַ שמייכל,
אַ נויג מיטן קאַפּ פאַרביילויפנדיק, צו דער ריכטיקער צייט.

אויב מיטן באַלעבאַס האָט זיך ישראל געקאַנט פאַרהאַלטן אוי-
סערלעך מעשה גוטע-ברידער, האָט ער זיך אָבער געהאַלטן פון דער
ווייטן פון אידען. ער האָט קיין שום צוטרוי נישט געהאַט צו דער
דאָזיקער קלוגער פרוי, וואָס איר טאַקטישקייט און קאַלטבלוט זענען
געווען אין סתירה צו איר ברייט-אַפענעם און ליידנשאַפטלעכן
פנים. זי האָט געהאַט אַ הוט פון ציגל-קאַליר, ווי ער וואָלט זיך
אַנגעהיצט ביי אַן אָפענעם אויוון, אָדער ווי אויף אים וואָלט געפאַלן
דער אָפּשיין פון אַ זוניקער ציגלנער וואַנט. און אַן אויסדרוק האָט
זי מיט זיך געטראָגן, ווי זי וואָלט נאָר וואָס מיט עמעצן זיך צע-
קריגט. און מיט דעם דאָזיקן אויסדרוק פלעגט זי קאַנען אַריינזאָגן

די פיינסטע הערלעכקייטן. ישראל האָט שוין ביי זיך לאַנג באַשלאָסן, אַז אידע איז אַ פאַלשער מענטש און קיין זאך וואָס זי רעדט מיינט זי נישט. איין זאך האָט ישראל נישט געקאָנט באַגרייפן: פון וואָנען נעמען זיך צו דער דאָזיקער האַרטער, פאַלשער פרוי אַזעלכע דינע, זיידענע, צעשטויבטע האָר? די האָר זענען געווען ווי פון אַן אַנדער מענטשן, אָפּנהערציק-קאַפּריזונע, צעפּלויגענע. אַרום איר קאָפּ האָט זיך שטענדיק אַרומגעטראָגן אַ זוניקער כאַאַס, וואָס האָט געקאָנט אונטערקויפּן, מאַכן זי אין לייטנס אויגן מילד און סימפּאַטיש. און איר אַרט פאַרריכטן די האָר מיט דער האַנט איז אויך געווען אַ מילדער און אַ סימפּאַטישער, ווי זי וואָלט זיך אַנטשולדיקט אָדער געלאַכט איבער זיך אַליין:

— איר זעט, ס'אַר אַ צעוואָרפענע איך בין?

אַפילו באַרן ענג-באַזעצטן טיש האָט זיך אידע אַרויסגעהאַלפּן מיט דעם דאָזיקן זשעסט. זי האָט געהאַט צו דיריגירן מיט אַ היפּשן כאַר. מיט דער דינערשאַפּט איז זי אויסגעקומען בלוז מיטן בליק און מיט אַ פאַר האַלבע ווערטער אויף אַ גידעריקער אַקטאַווע. מאַכלים און משקאות האָבן זיך געטוישט צו דער ריכטיקער מינוט. מיט די געסט איז געווען אַביסל שווערלעך. גיי רייס איבער די דיסקוסיע ביי מינען מיטן אַדוואָקאַט אָדער ביי דעם פריידענקער דאָקטאָר לינדע מיטן אַרטאָדאָקסישן פּע-טער עוזר.

אידע איז ביזו געווען, וואָס איר מאַן האָט צוליבן פעטער צונויפגענומען אַזאַ משונהדיקע קאַמפּאַניע. זי האָט אָבער געלאָסן געשמייכלט.

— עסט, מיינע פריינט, ס'וועט זיך אָפּקילן וועט איר קיין הנאה נישט האָבן!

דאָקטאָר! צו אייך רעד איך, דאָקטאָר! פעטער עוזר! און דערווייל כאַפּט זי אַ קוק פאַרזאָרגט און צעשמייכלט צום גאַסט, צום פעטער בערל, צי פעלט אים נישט וואָס?

מיטן פעטער בערל האָט זי געקאָנט זיין צופרידן. ער האָט סיסטעמאַטיש געקייט, סיסטעמאַטיש געטרונקען און גערויכערט ביים טיש. און זיין איינציקע זאָרג איז, דוכט זיך, געווען, אַז דער אַש פון זיין ציגאַר זאָל זיך האַלטן וואָס לענגער, נישט אַראָפּפאַרן. אין

די געשפרעכן ארום טיש האָט ער זיך אויך איצט נישט געמישט, נאָר
אנטייל גענומען אין זיי מיט די אויגן.

און אָט איז ער גאָר אויפגעשטאַנען, דער פעטער בערל. אויס-
געטרונקען אַ האַלבע גלאָז וויין, אַ קוק געטון אויף זיין גאַלדן
בראַסלעט-זייגערל, וואָס האָט זיך באַהאַלטן אין פויערישן אַרבל פון
זיין העמדל, און, פאַרצויגן זיך מיטן ציגאַר, אַרויסגעלאָזט דעם רויך
אין דער ריכטונג פון פעטער-עזרס אַרטאָדאָקסישע יאַרמולקע.
ארום טיש איז געוואָרן שטיל, מען האָט געמיינט, דער גאַסט
גייט האַלטן אַ ספּיטש.

דער גאַסט האָט אָבער באַוויליקט צו זאָגן:

— מיינע הערן, האָט קיין פאַריבל נישט. איך בין מיד פון
וועג. איך גיי זיך לייגן שלאָפן.

און ער האָט לאַנגזאַם פאַרקערעוועט זיינע ברייטע, בערישע
פלייצעס און אין די הויכע שטיוול. אוועקגעשפאַנט איבערן גלאַנציקן
פאַרקעט. די געסט האָבן נאָר געהאַט די זכיה צו זען, אז זיין
העמדל איז געשטוקעוועט. אַ גלאַטע פלייצע און, נידעריקער, אין
פערדלעך. אַזעלכע העמדער פלעגט טראָגן לעוו טאַלסטאַי.

פעטער בערל קאָן טאָנצן

דער חבר-באלעבאָס האָט דאָנקענדיק נאָכגעטאָנצט יעדערן פון די געסט, וואָס האָט זיך אָפגעזעגנט אַוועקצוגיין. ער האָט אויך נאָכגעטאָנצט זיינע דריי אַרבעטער, וואָס זענען אַרויסגעגאַנגען צו-זאַמען, ווי אָפגעשמועסטערהייט.

— איך דאַנק אייך, איך דאַנק אייך זייער, אין מיין נאָמען, אין אידעס נאָמען... אָט אַזוי חבריש, היימיש... איך דאַנק אייך נאָך אַמאָל. און אויפן פעטער דאַרפט איר נישט פאַראיבל האָבן. אַ מענטש פון וועג, מיד...

אונטן האָבן זיי נאָך געדאַרפט וואַרטן ביז די טיר האָט זיך עלעקטריש צעברומט און דאָן זיך געעפנט. האָבן זיי אַ שפּאַר גע-טון אַדע מיטאַמאָל, ווי אויס מורא צו פאַרבלייבן הינטערשטעליק. מינע מיט ישראל זענען צום ערשטן מאָל געווען אין אַזאַ חברישער נאָענטקייט, צום ערשטן מאָל געהאַט גלייכצייטיק דאָס אייגענע גע-פיל — דאָס איז געווען אַ געפיל פון באַליידיקונג און קאַמפּראָמי-טאַציע. זיי האָבן זיך אָנגעקוקט — ביידע מיט רויטע פנימער — און זיך צעלאַכט אין מיטן דער גאַס. און דער אַלטער מאַשיניסט זלמן-קיווע האָט אַ קעם געטון מיט די פינגער דאָס באַקאַלכט בערדל פון אונטן אַרויף און געזאָגט פילאָזאָפּיש:

— מילא, אַז דער מיליאָנשטיק איז אַ פּלב שבּפּלבים איז

דאך קלאָר ווי דער טאָג, אָבער וואָס האָבן מיר זיך דאָס האַרץ אָפּ-
צוועסן, האָ?

און פון דער אָפגעשטאַנענער קעשענע האָט ער אָנגעהויבן
שלעפּן לעקעכלעך, וואָס זענען אַהין אויף אַ ווונדערלעכן אופן אַריין-
געפאלן פון רייכן טיש.

— נאָט אייך, קינדער, אונזער פּראַצע. עס מעג אונז ווילן באַ-
קומען. האָ?

מינע מיט ישראלן האָבן זיך ווידער צעלאַכט. אָבער באַלד האָט
דאָס געלעכטער זיך אָנגעבראַכן. מען איז אַוועק שווינגדיקע. זלמן-
קיוועס טרייסטן זיך מיט פּאַדלאַסקעס לעקעכלעך האָט נאָך מער אויפּ-
גערייצט און באַליידיקט.

צוזאַמענגערופן מענטשן, פּדי צו ווייזן זיי דעם רוקן! דאָס
קאָן זיך דערלויבן אַ משוגענער מיליאָנער! געוויס זענען זיי קאַמ-
פּראָמיטירט אַלע!

און זלמן-קיווע זאָגט אַרויס אינדערהויך אַלעמענס געדאַנק.
— זאָלט איר וויסן, קינדער, מיין פּוס וועט מער דיִדאָזיקע
שוועל נישט אַריבערטערען. זאָל ער זיך אויפהענגען מיט זיין פעטער
איניינעם, דער חבר-באַלעבאָט!

מינע איז געווען דאָפּלט באַליידיקט. ווי אַן אַרבעטערין און
ווי אַ יונגע פּרוי, אויף ווע, כער דער גאַסט האָט זיך פּמעט נישט
אומגעקוקט.

האָט זי געשוויגן און געפּלאַמט, און ישראלן האָט זיך אויס-
געוויזן: זי איז נאָך שענער געוואָרן.

ישראל אַליין איז אויך געווען טיף דערשלאָגן. שוין אָפּגע-
רעדט פון דער קאַמפּראָמיטאַציע. אַן אילוזיע איז אים צעבראַכן גע-
וואָרן. ער האָט זיך געמוזט, נעבעך, מודה זיין, אַז אַ היפשע צייט
האָט ער זיך אַרומגעטראָגן מיט אַ משונהדיקער פּאַנטאָזיע וועגן אַ
קאַפיטאַליסט-אידעאָליסט, וועלכער קאָן אין דער באַוועגונג אַזוי נוצ-
לעך זיין...

אַט אַזוי זעט ער אויס דער אידעאָליסט, וואָס זיינע הויכע
שטיוול קאַסטן מער, ווי דער טייערסטער אַנצוג. און דאָס זייגערל
אויפן גאָלדענעם בראַסלעט אין דעם טעאַטראַליש-פּויערשן אַרבל!...

— דאָס ערשטע און דאָס לעצטע מאָל! — האָט ער געטראַכט
וועגן זיין היינטיקן וויזיט.

אַבער אַ מענטש קאָן נישט איבערטראַכטן.
גרויס איז געווען זיין שטוינונג, ווען אויף מאָרגן האָט דער
חבר באַלעבאָס אַריינגעטאַנצט אין דער פּאַבריק אַ יום-טובדיקער און
געזונטער און גענומען עפעס שלעפּן פון די קעשענעס. ער האָט
געשלעפט און פּאַרטיילט דעם פעטער בערלס וויזיט-קאַרטן מיט אַ
פּערזענלעכער איינלאָדונג אויף היינט אין אָונט אין „סאַוואַי“.

— איך גיי נישט! — האָט ישראל געזאָגט צו זיך, באַקומענ-
דיק אַזא איינלאָדונג. — איך האָב גענוג דאָס נעכטיקע.

ער האָט זיך דערמאַנט און איז רויט געוואָרן.
אַבער אין משך פון טאָג האָט ער אייניקע מאָל איבערגעטראַכט.
ערשטנס, האָט זיך אים שטאַרק געוואָלט זען נאָכאמאָל דעם
דאָזיקן אויסטערלישן פּאַרשויך. אמת, ישראל האָט זיך אַנטוישט אין
אים. ער האָט אַבער דאָך געמאַכט אַן איינדרוק, דער פעטער.
צווייטנס... צווייטנס, האָט זיך אים פאַרוואָלט צו געבן דעם דאָזיקן
פאַרדיענעם נגיד אַביסל פּעפּער צו שמעקן, האָבן מיט אים אַ צו-
זאַמענשטויט. און אָט מאַכט זיך די געזונטהייט. ער וועט זיך שוין
אַפּרעכענען מיטן מיליאָנער פאַר מינען און פאַר זלמן-קיווען אויך.
אין ישראלן האָט פּלוצלינג אויפגעוואַכט דאָס געפיל פון אַרבעטער-
סאָלידאַריטעט, כאָטש מינע און זלמן-קיווע זענען געווען זיינע פאַר-
טייאישע קעגנער.

דריטנס איז זיין דעם גרויסאַרטיקן רעסטאָראַן „סאַוואַי“
גלאַט אַן אַטראַקציע פאַר אַן אַרעמען אַרבעטער. פאַרוואָס זאָל ער
נישט אויסנוצן די זעלטענע געלעגנהייט? ער איז עפעס אַ סך מאָל
געווען אין דעם באַרימטן סאַוואַי?

פּערטנס, לעזט ער מאַדנע פּשוטע ווערטער:
„חבר ישראל! טוט מיר אָן דעם פאַרגעניגן און כאַפט זיך
אַריין אין סאַוואַי אויף אַן אָונטברויט אין אַ ענגערן היימישן
קרייז.“ — חבר גאָר! אָדער דער פעטער בערל איז בלוז נעכטן
געווען משוגע, אָדער ער, ישראל, וועט אים היינט דערווייזן, אַז ער
איז בטבע אַ משוגענער. ער וועט זיך נישט שעמען פאַר אים.

אין אָוונט איז ישראל, צו זיין גרויס פאַרוונדערונג, געווען
 אין סאוואָי, און צו זיין נאָך גרעסערער פאַרוונדערונג, אונטן אין
 פּאַאַיע, זיך אָנגעשטויסן אויף מינען, וועלכע האָט, ווייזט אויס, זיך
 אויך געלאָזט איבערבעטן. האָבן ביידע זיך פאַרשעמט, רויט געוואָרן
 און געפרוּווט מאַכן אַן ערנסטע מינע, ווי יעדערן פון זיי וואָלט
 אַהערגעבראַכט זיין פּריוואַטער ערנסטער ענין, וואָס איז דעם צווייטן
 נישט באַוווּסט. דער אָנשטעל האָט אָבער לאַנג נישט אָנגעהאַלטן. זיי
 האָבן זיך דערפֿילט ווי חברים פון איין פאַרברעכן מיט זייער אַרייַן-
 דרינגען איז דעמדאָזיקן פּורזשוואַזן פרעס-טעמפּל. און דאָס האָט צום
 צווייטן מאָל דערנענטערט די ביידע פאַרטייאישע קעגנער. זיי האָבן
 זיך געלאָזט גלייכצייטיק גיין איבער די ברייטע, ווייך-געדעקטע שטיגן
 ארויף און צו זיי אַנטקעגן זענען אויך אַרויפגעשטיגן אַ ישראל מיט
 אַ מינע אין דער שפיגל-וואַנט. האָט מינע זיך דערזען אין שפיגל
 און גערוועזן פאַרריכט די זיידענע פּלאַסע רויז, וואָס איז געווען צו-
 געשפּיליעט צו איר סאַמעטענעם אַקסל. ערשט אין שפיגל האָט ישראל
 באַמערקט, אַז מינע איז אָנגעטון אין סאַמעט און מיט בלויווע הענט
 און אין געפרעגטע, לאַקירענע לעטשלעך — אַ וואַרשעווער נגידישע
 טאַכטער און גאָר!

— איך שטעל מיר נאָר פאַר, ווי דער גאַסט וועט דאָ אויס-
 זען אין זיינע הויכע שטיוול מיט דעם רוסישן העמדל!
 מינע האָט עס געזאָגט און איר אייגענע שטים נישט דערקענט.
 ס'האָט געקלאָנגען מיט אַ גערוועזן ציטער. זי האָט אין שפיגל איר
 אייגענעם פּליק נישט דערקענט. זי האָט באַמערקט אין איר אויג אַ
 גערוועזן ברייאַנט. זי האָט עס באַמערקט אין יענער רגע, ווען פון
 דער הויך איז זיי אַנטקעגנגעקומען אַ ברייטער שטראָם טענער פון
 פּידלען און פּלייטן.

פון אָנהויב האָבן זיי זיך פאַרלוירן אין די גרויסע, געדיכט-
 באַזעצטע, העל-באַלויכטענע זאַלן. זיי האָבן געזוכט מיט די אויגן
 די כאַראַקטערע פּיגור אין אַ ווייס העמדל און מיט אַ שוואַרצער פּאַרד.
 און נישט זיי האָבן פּאַדאָסקין געפונען, נאָר ער האָט זיי פון דער
 ווייטן באַמערקט און צוגעשיקט צו זיי דעם גאַרסאַן, זיי צו ברענגען
 צום טיש.

עס איז געווען פאר זיי א נייע איבערראשונג.
 ביי צוויי צוזאמענגערוקטע טישן, צווישן א היפשער קאמפאניע
 איז געזעסן בערל פאדלאסקי, אָבער גאַרנישט דער נעכטיקער בערל.
 זיין באַרד איז גאָר קלענער און עלעגאַנטער געוואָרן און אָנגעטון
 איז ער געווען אין אַן ענגלישן אַנצוג פון זייער אַן איידעלער פאַרב;
 קאַקאַ מיט מילך. און דער אַנצוג איז געלעגן אויף אים ווי אויס-
 געגאַסן און די פאַרב האָט האַרמאָנירט מיט זיין אָפגעברענטער ברוי-
 גער הויט אויפן פנים און אויף די הענט. נאָר דער הויכער געוועל-
 ביקער שטערן איז געווען מיט זיין וויסקייט, ווי צוגעשטוקעוועט.
 פאָדלאַסקי האָט געשמייכלט און גערויכערט, ווי נעכטן ביים טיש.
 ער איז אָבער געווען מונטערער און באַרעדעוודיקער און זיך פאַר-
 האַלטן, ווי אַן אמתער באַלעבאַס, וואָס פאַרוויילט זיינע געסט. אידע
 האָט מיטגעהאַלפן דעם פעטער אויפצונעמען און צו פאַרנעמען די
 געסט. און געסט האָבן געהאַלטן אַלץ אין איין אָנקומען און טוישן
 זיך. בערל פאָדלאַסקי האָט פאַרוואַנדלט דאָס ווינקל פון סאַוואַי אין
 זיין געשעפטס-קאַנטאָר און אָפגעהאַלטן קורצע קאַנפערענצן מיט זיי-
 נע וואָר שטוער אינטערעסאַנטן.

ער האָט זיך זייער פריינדלעך באַגריסט מיט ישראלן און מיט
 מינען און דער גאַרסאָן האָט אויף זיין ווונק צוגעשטעלט פאַר זיי
 נאָך צוויי שטילן. נענטער צו אים.

— ווי איר זעט, חברים, האָב איך דאָ קיין עין הרע מיט
 וועמען צו רעדן. וועט איר דאָך פרעגן, פאַרוואָס האָב איך דאָ גע-
 מאַכט מיין קאַנטאָר? וועל איך אייך ענטפערן: עס מאַכט מיר אויס
 ביליקער. איך דאַרף קיין דירה-געלט נישט צאָלן און איך פטר אָפּ
 אַלע פאַראַמאָל.

און ער האָט זיך צעלאַכט, בערל פאָדלאַסקי, געבעטן אידען
 מיטן בליק זיך צו פאַרנעמען מיט די נייע געסט און אַליין זיך
 אָפגעקערט צו די אינטערעסאַנטן. ערשט איצט האָט ישראל באַמערקט,
 אז הינטער פעטער בערלס שטיל זיצט אַ דיקלעכער יונגערמאַן מיט
 אַ דייטשישן אויסזען און פאַרנאָטירט אין אַ ביכעלע אַלץ, וואָס פע-
 טער בערל הייסט אים פאַרנאָטירן. צייטנווייז מאַכט ער אויך זיין
 אייגענע באַמערקונג אין געשעפטלעכן געשפרעך. אידע האָט זיך אָנ-

געבויען צו ישראלן און מיט יראת-הפבוד אים דערקלערט, אז דער
יונגערמאן איז דעם פעטערס ווארשעווער אדוואקאט און געשעפטס-
פארטרעטער. ישראל האט צום ערשטן מאל געזען, ווי ווייניק צייט
עס פארנעמט צו רעדן וועגן גרויסע געשעפטן. אָט זיצט אַ גופיקער
זאָפּרענדיקער ייד מיט אַ פנים און מיט אַ באַרד, וואָס וואָלטן גע-
פּאַסט פאַר שלמה המלך. ער שמועסט געלאָסן מיטן פעטער וועגן
וואָלד. עס פּלען אין געשפּרעך צענדליקער טויזנטער — ישראל
זויסט נישט וואָס: ביימער צי רובלס. און שמועסנדיק, שפּילט זיך
שלמה המלך מיט זיין אייגענער באַרד. אַ האַנט איז ביים סוחר ווי
פון רויען ווייסן טייג און באַשאַטן מיט זומערשפרענקעלעך. שפּילן,
שפּילט זיך די האַנט מיט דער באַרד אויסציענדיק זאָפּרן-הערעלעך
איינציקווייז, איינציקווייז. און אָט שטייט ער שוין אויף צום געזע-
גענען זיך. דאָס געשעפט איז געשלאָסן. דער דייטש פּאַרנאָטירט.
אויף זיין אָרט זיצט שוין אַ צווייטער גופיקער מאַנספּאַרשויך, וואָס
זיין ראַזירט פנים איז אונטן פּי, ברייטער ווי אויבן. פון זייערע
פאַרשוואַלענע נעסטן לאַכן אַרויס זיינע קליינינקע, קלוגיטשקע אייגעלעך אַן
הענט מיט פינגער האָט ער אַזעלכע, וואָס מען קאָן מיט זיי ברעכן קופּערנע
צענערס. ער טראָגט אַ שווערן רינג אויף אַ פינגער — אַ באַנקיר.
נישט ער רעדט, נאָר ער שוועבט, ער פליט. דוכט זיך, פּאַדלאַסקי
אַליין קאָן מיטן אויער נישט נאָכפליען די שנעלקייט פון זיינע רייד.
אַפּגעפּטירט. דער דריטער אינטערעסאַנט — אַ מיליטערמאַן פון אינ-
טענדאַנטור, מיט אַראַפּגעהאַנגענע באַקן און אַראַפּגעהאַנגענע וואַנצעס.
מיט אים אַ יידישער מעקלער מיט אַ ליינען-בערדל און מיט אַ קליין
פּליכל. דער מעקלער האָט, ווייזט אויס, צוליב דעם באַזוך אין סאַ-
וואַי עקסטראַ אויסגעטון די לאַנגע קאַפּאַטע און ער פּילט זיך איצט
אין זיין קורצן רעקל, ווי אַ הונט אָן אַן עק.
און ביים טיש גייט דערווייל אַ היימישער שמועס. דאָקטאָר
לינדע האָט זיך אויך דאָ צוזאַמענגעטראָפּן מיטן פעטער עוזר, וועל-
כער זיצט נאַטירלעך אָן אַ קאַפּל און זיי שפּיען ווייטער דעם פּאָ-
דים פון זייער נעכטיקן דיספּוט איבער רעליגיע און פרייען געדאַנק.
דער באַלעבאַס קוקט אויף זיי מיט אַ יינגלשן געלעכטער און רייצט
זיי אָן איינעם אויפן אַנדערן. די מימע זלאַטע איז אויך דאָ. דאָס

איז דעם פעטער עוזרס פרוי. זי האָט אַ פּריציפּן אויסזען אין זי רעדט מיט אידען וועגן איינגעמאַכץ. דער אדוואָקאַט יאַקובסאָן איז נישט געשטימט. אים פאַרדריסט, הפנים, וואָס נישט ער איז פעטער בערלס פאַרטרויונגס-מאַן אין וואַרשע. איז ער דעריבער געשטימט פעסימיסטיש צום גלות און פאַרעמיזירט מיט מינען.

אידע זאָגט אַרויס גאַנץ דריסטע ציוניסטישע געדאַנקען. אין צו ישראלן ווענדעט זי זיך:

— חבר, מאַכט מיר קלאָר, איך בעט אייך! ווי ווייט איז פון אייך ביז מיר, צום ביישפּיל? פון דעם פּועלי-ציוניסט ביז דער בור-זשאַזער ציוניסטקע?

איר ברייט רונד פנים איז, ווי שטענדיק, ליידנשאַפטלעך און אויפגערעגט. צוליב דער רויטלעכער ציגל-פאַרב דוכט זיך: עס איז באַלויכטן פון אַן אינערלעך פייער. און אַן אויסדרוק — ווי זי וואָלט זיך געהאַט ערשט מיט עמעצן געקריגט. אָבער אידע רעדט מילד און געלאַסן, און מיט הומאָר אפילו. זי איז אָנגעטון צום פאַרב פון פנים, רויטלעך-ברוין; זעט זי אויס, ווי פון איין גוס. אַ געשטאַלט פון רויטלעכן אייזן, אַ שטאַרקע געשטאַלט. און אַרום קאָפּ — אַ רויכיקער כאַאָס פון צעשאַטענע האָר. זי פאַרריכט זיי מיט אַ הוי-מאַריסטישער באַוועגונג.

— איך פאַרשטיי נישט, ישראל, מאַכט מיך קלוג וואָס איז צווישן מיר מיט אייך דער חלוק? מיט וואָס טויג איך זיך נישט פאַר אַ פּועלי-ציוניסטקע?

מינע כאַפּט אונטער מיטן אויער דאָס געשפרעך און קוקט אויף איר פאַרטיי-קאָנקורענט ישראלן מיט אַ פאַרניכטנדיקן שמייכל.

— איך מיין אויך אזוי, פרוי פאַרלאַסקי.

— דערוויייל איז נאָך פאַראַן אַ שטיקל פּרינציפּיעלער חלוק —

פרוויט ישראל זיך אַרויסמאַכן פון אַ דיסקוסיע.

— אַ האַפענונג, אַז מיר וועלן זיך דערנענטערן, ישראל.

און אידע שטרעקט אויס צו אים איבערן טיש איר געזעלע

ליקער, זיך אָנצוקלאַפּן אַן זיין גלעזל.

— אַם ירצה השם, נאָך דער סאַציאַלער רעוואָלוציע, אידאָ. —

און קלאַפּט אָפּ זיין גלעזל אַן אירן.

אפיציאנטן מיט ווייסע גארטן, מיט פנימער פון ענגלישע לאַרדן
דערלאנגען צום טיש. און ישראל מיט מינען האָבן זיי אויפן פראָ-
לעטאָרישן געוויסן. ס'איז אויסגעוואַקסן אַ ניקלאָנער עמער מיט שאַמ-
פאַניער אויף אייז אונטער אַ טישטובל. ישראלן ווערט קאַלט. דער
אַלטער יונה פאַדלאַסקי גלעט די באַרד מעשה פריץ און פרוווט רוי-
כערן דעם ציגאַר אַזוי ווי בערל, זיין יונגער שטיף-ברודער, דער אַש
זאַל נישט אַראָפּפאַלן.

ענדלעך זענען שוין ביים טיש קיין אינטערעסאַנטן נישט פא-
ראַן. בערל פאַרלייגט אַ סערוועטל הינטערן קאַלנער. דער חבר-באַלע-
באָס האַלט אין אַריינרעדן אין אים.

— איר זעט דאָך, פעטער, ביי מיר איז אַ האַלבע קאַמונע אין
פאַבריק. מיט די אַרבעטער זענען מיר אויסגעבונדן. אַט פרעגט
ישראלן...

בערל האָט זיך צעשמייכלט צו מינען.

— אַנטקעגן דעם, חברטע מינע, וואָס איר האָט נעכטן גע-
טענהט: נישטאָ ביי אונז קיין פּלע-אינטערעסן. אַט עסן מיר דאָך
צוזאַמען.

— יא, מיר עסן... על חשבון הגביר... — האָט זיך מינע
צעלאַכט.

דער חבר-באַלעבאָס האָט זיך דערשראָקן און געוואַרט מיט זיין
אויסדרוק ביז דער פעטער האָט זיך צעשמייכלט.

— אָבער ניין, חברים. איך האָב נעכטן נישט גערעדט וועגן
פּלע-ישראל-אינטערעסן אין דעם זין, ווי מיט דעם אויסדרוק פאַנוצט
זיך די בורזשאַזיע... וואָס איך האָב דעם צווייפּלהאַפטן כבוד צו
געהערן צו איר...

דער פעטער בערל האָט מיט קורצע הפסקות גערעדט און גע-
געסן. און ישראל האָט אָנגעשפּיצט די אויערן, וואַרטנדיק אויף דעם
מאַמענט, ווען ער וועט דאַרפן אַריינפאַרן דעם פעטער בערל מיט אַ
ביטער פּראָלעטאַריש וואַרט. ס'האַט זיך אָבער נישט געמאַכט די גע-
לעגנהייט.

— דער אונטערשיד צווישן מיר און איך, חברים — פאַד-
לאַסקי האָט בפירוש גערעדט צו מינען מיט ישראלן, אינגאַרנדיק

די איבעריקע, ווי זיי וואָלטן גאָר ביים טיש נישט געווען — דער
אונטערשיד צווישן מיר און אייך איז דער, וואָס איך האָב געלט
און איר נישט. אָבער דער צוועק אונזערער איז איינער. דאָס, וואָס
איר ווילט מאַכן דורך אַ סאָציאַלער רעוואָלוציע, פרוּוו איך זיך, איז
די ראַמען פון מיינע מעגלעכקייטן, צו מאַכן פאַר מיין געלט.

ישראל און מינע — ביידע פאַרטיי־קעגנער — האָבן זיך אומ-
רויך איבערגעקוקט און פאַרשטאַנען זיך. די צעשטערטע אילווע פון
אַן אידעאָליזירנדיקן קאַפיטאַליסט איז פאַר זיי ווידער געוואָקסן. ווי
צו רעאַגירן האָבן זיי נישט געוואוסט. זיי האָבן פאַרזיכטיק איבערגע-
קליבן וואָס פאַר אַ פראַגע צו שטעלן.

— וואָס קאָן דען איין מענטש אויפטון, הער פאָדלאַסקי?

— און וואָס ווילט איר אויפטון? — האָט מינע דרייַסטער

געפרעגט.

— איין מענטש קאָן פיל אויפטון, ווען ער האָט מיטלען און

איניציאַטיוו — האָט פעטער בערל געענטפערט ישראלן און דאָן
זיך געווענדט צו מינען.

— וואָס וויל איך אויפטון? איך טו דאָס, וואָס עס דיקטירט

מיר מיין רעוואָלוציאָנער און יידיש געוויסן, חברטע. צי טו איך גוט

אָדער שלעכט — קומט אַראָפּ צו מיר, וועט איר זען. קומט אַראָפּ,

חברים. איך מײַן ערנסט. אשר! זיינע אַרבעטער האָבן ביי דיר

אורלויב?

— אַ שאלה! וויס ווי דען? — דער חבר באַלעבאָס האָט זיך

צעשמייכלט און נערוועז געטאַנצט אויף זיין זיך-פלאַץ — וואָס מיינט

עפעס דער פעטער, איך בין אַ עקספּלאַטאַטאָר בין איך? הא, מינע?

זאָל מינע זאָגן.

הפּלל, דער פעטער בערל פאַרבעט די אַרבעטער, ישראלן מיט

מינען, הייסט עס, אַראָפקומען צו אים אין מאַיאָנטעק אונטער ליא-

סאָווע און זען מיט די אייגענע אויגן זיינע ראַדיקאַלע רעפּאַרמען דאָרטן.

דער חבר-באַלעבאָס איז צופרידן. אידע ווערט סענטימענטאַל. אַזאַ

מין קאַסן-דערנענטערונג! די אַרבעטער פאָרן צו גאַסט אין מאַיאָנ-

טעק! דאָ — מאַכט דער פעטער אַ נייע פאַבריק בשותפות. אַן

אמתע פּלל-ישראל, אידיליע. דעם חבר-באַלעבאָס ווילט זיך אויפהויבן

א פוס פאר דעם איצטיקן מאַמענט. ער האַלט אָבער פאַר וויכטיקער צו כאַפּן מיטן פעטער אַ שמועס וועגן דער בשותפותדיקער טריקאַ-טאָזש-פאַבריק. דוכט זיך, אַז דער משוגענער אידעאַ-יסט, וואָס איז רייך ווי קורח, לאָזט זיך אַנרעדן.

דער חבר-באַלעבאָס האָט נאָר וואָס אויף רעכט אַנטוויקלט זיי-נע ברייטע געשעפטלעכע פּלענער פאַרן פעטער. אידע האָט אים נאָר וואָס געמאַכט די ערשטע באַמערקונג, אַז ער זאָל נישט פּליען צו הויך אין זיינע פּאַנטאָזיעס, — ווען... ווען די מוזיק האָט אָנגעהויבן שפּילן אַ וואַלס.

האַט דער רייכער פעטער איבערגעשלאָגן דעם שמועס, עלאַס-טיש זיך אויפגעהויבן, פאַרזיכטיק אַוועקגעלייגט דעם ציגאַר, אַז דער אש זאָל נישט אַראָפּפּאַלן און פאַרבעטן אידען צום טאַנץ.

קיינער האָט זיך נישט געריכט אויף דעם און אַלע האָבן פאַרלעגן געשמייכט. אידע האָט האַסטיק אַוועקגעשאַרט די צעשאַ-טענע האָר. און אָט שוועבן זיי שוין צוזאַמען מיט אַנדערע פאַרן, איבערן ליכטיקן פאַרקעט צווישן די באַזעצטע טישלעך. דער רייכער פעטער האָט געטאַנצט מיט אַ פעסטער גראַציע, געטראָגן אידען, ווי אַ סטאַטועטקע פון רויטלעכן שטיין. און זיין שוואַרצע באַרד און אירע רויכיקע האָר האָבן גלייך צוגעצויגן פּרעמדע אויגן ביי די טישלעך. ווען ער האָט צוריקגעקערט מיט זיין צעפּלאַמטער דאַמע האָט מען אים ביים טיש באַגעגנט מיט אַ בראַוואָ. אַפּילד דער פעטער עוזר האָט געפּאַטשט, די מומע זלאָטע האָט געפּאַטשט. דער חבר-באַלעבאָס האָט געמיינט, אַז מען קאָן זיך שוין אומקערן צום וויכטיקן שמועס. ווען די מוזיק האָט אָנגעהויבן שפּילן אַ פּאַלקע, האָט דער רייכער פעטער זיך אָפּגעשטעלט מיט די אויגן אויף מינען. מינע איז רויט געוואָרן. און נאָכמער — ישראָל, ס'איז אים געווען אַ רחמנות אויף זיין פאַרטיי קעגנערין, וואָס זי איז אויסגעשטעלט אויף אַ בורזשואַזן נסיון. צום גליק קאָן זי אַוודאי נישט טאַנצן, וועט זי נעבעך אָפּקומען פּלויז מיטן רויט-ווערן.

אָבער ווער זאָגט עס, אַז מינע קאָן נישט טאַנצן? זי שטייט אויף די פאַררעטערין פון אַרבעטער-קלאַס. זי לייגט אַוועק איר האַנט אויפן ברייטן בורזשואַזן אַקסל פון קאַליר קאַזע מיט מילך. שעם דיך, וואַרשעווער אַר-

בעטערשאפט! און זי טאנצט. זי טאנצט זייער לייכט די משונה-
דיקע פאלקע. דעם קאפ פארבויגן, די אויגן אראפגעלאזט.
בלאס, סענטימענטאל — די חברטע מינע. אבער די פיס אין די לעטש-
לעך ארבעטן מונטער און לעבעדיק. צי חלומט זי נישט איצט פון
געבראטענע טייבעלעך?

א אפיציאנט איז צוגעגאנגען צום טיש און פראפעסיאנעל
זיך פארבויגט:

— מען פרעגט זיך אויף דעם הערן פאדלאסקי.

— ער איז פארנומען. ער טאנצט.

דער אפיציאנט האט עס גענומען צו קענטעניש און העפלעך
אפגעווארט אין דער זייט, ביז דער רייכער פעטער האט געענדיקט
טאנצן און אפגעפירט זיין דאמע צום טיש. דאן האט דער אפיציאנט
אים שטיל העפלעך עפעס איינגערוימט און פאדלאסקי האט אים אָנגעקוקט
מיט פארווונדערטע אויגן. ער איז אבער ארויס נאך אים פון זאל.

— אוודאי ווידער א סוחר.

— אן אייזערנעם קאפ דארף ער האבן, דער בערל!

— ער האט דאך א דייטש.

— איז דער דייטש שוין לאנג אוועק שלאפן.

דערווייל איז דער פעטער געקומען צוריק צום טיש. ער האט
עמעצן רויק געזוכט ביים טיש און זיינע אויגן האבן געשפילט. זיי
האבן זיך אפגעשטעלט אויף ישראלן.

— דאס מיינט מען, חבר, אייך. א דאמע פרעגט זיך.

— צו מיר? א דאמע? — ישראל האט נישט געגלויבט.

— יא, א דאמע, א פרייליך היסט עס. א יונגע, א שיינע.

— צו מיר א דאמע? ישראל איז אויפגעשטאנען א פארשעמ-

טער. ער האט אלץ נישט געגלויבט.

האט פאדלאסקי אָנגעשריען:

— גייט, חבר ישראל! אז א פרייליך רופט, לאָזט מען זיך

נישט בעטן.

— אבער ווער איז זי? וואָס וויל זי?

ישראל האט זיך געפילט נישט באקוועם אונטער אלעמענס
שמיכלעך. און פאדלאסקי האט איינציקווייז אויסגעלייגט אירע סימנים.

— זי איז אַ קלייניקע... האָט פּרעכטיקע הענט... בלויז אויגן.
ישראל האָט זיך, ווייזט אויס, אָנגעשטויסן אין ער איז האַסטיק
אַרויסגעלאָפּן.

פּאַדאַסקי האָט זיך צעשמייכלט צום עולם
— זיין שוועגערין. איך האָב מיך שיר נישט פאַרליבט.
ישראל איז באַלד צוריקגעקומען אַ צערודערטער.
— איך בעט אַלע אַנטשולדיקן. איך מוז לויפן אַהיים.
— אָבער וואָס איז געשען?
פּאַדאַסקי האָט אים אָנגעכאַפט ביי דער האַנט און נישט אָפּ-
געלאָזט.

— לאָמיר פריער מאַכן לחיים.
— איך קאָן נישט.
— טאָ זאָגט כאַטש אויס, וואָס לויפט איר אַזוי? איר שעמט
זיך, וועל איך זאָגן. מענטש! ס'איז דאָך אַ יידישע זאָך.
ער האָט אָפּגעלאָזט ישראל און פייערלעך געמאַלדן:
מיר וועלן האָבן אַ שמחה, יידן! ישראלס ווייב גייט צו קינד!
ישראל איז שוין נישט געווען דערביי, ווען פאַר זיין פּוּד
וועגן האָט אויסגעשאָסן די ערשטע פּלאַש שאַמפּאַניער.

א סגולה פאר ליטעראטן

אז א מענטש איז א גולן איבער זיך אליין איז אים קיינער נישט שולדיק. לעצן ברוינער האָט צעבראַכן זיין פאמיליען-עבן איבער עמעצנס אַ הייס בריוול צו זיין ווייב און, ווער דער איינער איז האָט ער עד היום נישט געוואסט. ער האָט געשאפן פאר זיך דעם ריכטיקן גיהנום. ס'איז שוין נישט געבליבן קיין איינציקער פון זיינע פריינט און גוטע באקאנטע, וועמען ער זאָל נישט חושד זיין, אז צוליב אים האָט ער דאָס געמוזט פון דער היים אוועק. לעצן ווערט אַ מיזאַנטראָפּ. ער האָט פיינט געקריגן דעם פאַררעטערישן מין — אלע ווייבער. ער האָט שוין אָבער אויך פיינט דעם פאַר-פירערישן מין — אלע מענער. אים דוכט זיך, אז ער איז דער איינציקער צדיק אויף דער וועלט. אָבער צוליב איין צדיק וועט ס'דום נישט איינשטיין. און, צייטנווייז דוכט זיך אים, אז ער איז דער איינציקער נאַר אויף דער וועלט, דער נאַר וואָס האָט זיך אליין אָפגעשמיסן, דער טייוול האָט אים געשטויסן צו אַנטלויפן פון דער היים. באַסיע האָט דאָך אים סיי ווי סיי גאָר נישט אויסגעזאָגט. און ס'איז נאָך אויסגעקומען, אז זי איז געבליבן די באַעוואַלטע.

ער האָט אָבער געמוזט אַנטלויפן. פון זיך אליין איז ער גע-לאָפן. זיינע אייגענע פויסטן אָפגעטראָגן, עס זאָל נישט קומען צו קיין קלעפּ, וואָרום ער האָט געפילט: עס האַלט דערביי.

אז זי שווייגט. קוקט אים אָן מיט דעם ביצל, וואָס האָט זיך

אָנגעצונדן אין איר שטענדיק מאַטן בליק און — קיין וואָרט נישט. ער רייסט זיך שיר די האָר פון קאָפּ. שרייט ביטערע און נאַרישע ווערטער און זי — נאָר איין טענה :

— האָסט מיך באַליידיקט.

— סטייטש! אַזאָ בריוו!

— ס'איז גאָר נישט געשען, לעאָן.

— פאַר וואָס זשע זאָגסטו מיר נישט, ווער דאָס איז?

צעלאַכט זיך ביזן דאָס בליצל אין אירע אויגן.

— און אַז איך וועל דיר זאָגן, וועסטו געהאַלפן ווערן? אַבי

מען טענהט, אַז מיר, ווייבער, זענען נייגעריק.

— האָסט אים ליב?

— איך ווייס נישט. אפשר.

ער שטוינט. ווי איז דאָס געשען, וואָס אין דעם דאָזיקן צאָרטן,

טונקל-בלאַסן פּשרן קערפּער האָבן זיך פאַרקליבן שדים פון פאַלש-

קייט און שמוץ?

ער קאָן דאָס נאָך איצט נישט באַגרייפן, ווען ער ווינט שוין

אָפּגעזונדערט און האָט פיל ביטערע שעהן צו טראַכטן און איבער-

צוטראַכטן, צו רייצן די אייגענע ווונד.

נו, געוויס האָט ער געמוזט אַנטלויפן, נישט צו לאָזן אין

גאַנג זיינע פאַרפּרעסטע פּויסטן. נאָך דאָס האָט אים געפּעלט!

לעאָן ברוינער האָט אויסגעצייכנט פאַרשטאַנען און מיטגעפּילט די

מענער, וואָס שלאָגן זייערע ווייבער אין אַזאָ פאַל, וואָס שלאָגן די

געליבטע פון זייערע ווייבער.

אַז ער האָט דאָך אויך געשלאָגן. מיט פאַרקריצטע ציין, און פאַר-

גאַסענע אויגן, פאַרשלאָסן זיך אין זיין איינזאַמען צימער האָט ער

פאַרפּרעסט זיינע פּויסטן און געשלאָגן באַסיען מפות-רצה... אין דער

פאַנטאַזיע, פאַרשטייט זיך. ער וואָלט יענעם אויך צורעכט געמאַכט,

ווען ער זאָ. וויסן, ווער ער איז — דער יענער. אָבער זיין פּויסט

טרעפט אין דער לופט. נישטאָ קיין יענער. ס'איז נאָר דאָ אַ ברויזל

און באַסיעס פאַרביסענער שוויגן. לעאָן האָט איצט דערפּילט דעם

ביטערן טעם, וואָס הייסט האָבן קנאַפע אינפאַרמאַציעס וועגן זאַכן,

וואָס זענען אים אַם מיינסטן נוגע. שוין אָפּגערעדט פון זיין היים און פון

באסיען. ער האָט זיך דאָך פון זיין איינציק קינד אָפגעריסן צוליב אורזאָכן, וועלכע זענען נישט קלאָר גענוג און נישט וואָגיק פדי אזוינס צו טון. ניין, וואָג האָבן זיי, די אורזאָכן, ווייל ער איז אַנטלאָפן פון דער היים. אָבער קלאָרקייט? ס'קאָן זיין, אז קיין מאָל וועלן זיי אים נישט קלאָר ווערן! און זיין לעבן האָבן זיי דאָך צעבראָכן.

לעאָן ברוינער איז געווען אַ פעיקער נאוועליסט: די צרות פון לייטן זענען אים נישט אָנגעגאַנגען. דאָס זענען געווען פאַר אים נישט צרות, נאָר טעמעס. ביי אים איז אפילו געווען אַ הומאַרעסקע וועגן אַ מענטשן מיט אָפּגעהאַקטע הענט און פיס. און דער דאָזיקער הומאַריסטישער העלד זיינער, אָן הענט און אָן פיס איז אים אַנט-קעגן געקומען אין זיינע איצטיקע ליידן.

— האָסט געזינדיקט מיט דיין פען! האָסט געזינדיקט! האָט דיר עפעס שטאַרק וויי געטון, ווען דו האָסט מיט דיין פען מיך געמאַכט פאַר אַ וויסטע קאַליקע?

אן אמת! עס האָט אים נישט וויי געטון. ער, וואָס האָט פלומרשט געדאַרפט פילן פאַר זיינע אַרויסגעפירטע העלדן, האָט נישט געפילט פאַר זיי, ווייל ער האָט נישט געליטן, ער איז נישט געבענטשט געווען מיט ווייטאָק. איצט, ווען ער האָט פלוצלינג דער-זען די וועלט אין דעם שיין פון זיין אייגענעם ווייטאָק איז דאָס געווען פאַר אים אַ נייעס, און איבערראַשונג. אַלץ וואָס ער האָט אָנגעשריבן ביז איצט האָט זיך אים אויסגעוויזן ווי שוואַרץ-קינצלע-ריי. ער האָט, ווייזט אויס, געקענט די קונץ פון פאַרבלענדן דעם זענער מיט דער אויסערלעכער צייכענונג, מיט דער פאַרביקער פראַוע. ניין, לעאָן שרייבט נישט מער. ער אַנטלויפט פון שרייבטיש. ער מיידט אויס מיט די אויגן זיין פאַרושאַווערטע פען. זאָל זי זשאַווערן. אויב ער וועט זיך שוין נעמען צום שרייבן, וועט ער שרייבן מיט בלוט, מיטן בלוט פון זיין האַרצן. אָבער ווער עס האָט שוין דעם האַרציקן רויטן טינטער, ווער עס איז שוין מיט ליידן געבענטשט — דער ווערט קאַרג אויפן וואָרט, אייפערזיכטיק אויפן פאַפיר, וואָס דאַרף דאָס דאָזיקע רויטע וואָרט דאָס ערשטע אויפנע-מען אויף זיין ווייס געלענער. לעאָנען איז שווער זיך צו שידן

מיט די ווערטער, וואָס זאמלען זיך אין זיין האַרצן. ווי צייטיקע
רויטע עפל זאמלען זיי זך דאָרט. ער שפּירט זייער שווערקייט און
זייער זאָפט און, אָנשטאַט צו מאַכן שותפות מיט דער פאַרזשאַ-
ווערטער פען, שפּאַנט ער בעסער איבערן צימער אין דער קרים, פון
ווינקל צו ווינקל, די הענט פאַר ייגט אויף הינטן. ער שפּאַנט, און
אים דוכט זיך — ער שרייבט.

— יאָ, חברים ליטעראַטן! אייגענע צרות זענען אַ גייסטיקע
דעזינפעקציע! איך ווינש זיי אייך, וואָס מער! אָבער נישט וועגן
זיינע אייגענע צרות האָט לעאָן געשריבן אין געדאַנק, שפּרייזנדיק
איבער זיין צימער. ער האָט געוועבט אין געדאַנק דעם ראַמאַן, וואָס
האָט גענומען זיין אָנהויב ביי ריטאַוון אין אַטעליע, בעת האַנקע
האָט געטאַנצט. דער עפּיאָד מיט דער טאַנצנדיקער האַנקע האָט
איצט אָנגענומען בלוט און קאַנדענסירטע פאַרבן. ס'איז געווען אַ
גרייטער נשמה-געשריי. וואָס פאַר אַ פּאָעמע פון גאָדן לייב און
בלוטיקע לייזן דאָרף עס אויסוואַקסן, אויב דער טאַנץ אירער איז
דאָס ערשטע געשריי, דער ערשטער אַקאָרד! די טעמע איז אָבער
איבערגעוואַקסן די העלדין. אויב האַנקע האָט געטויגט פאַר אַ מאָ-
דעל צו ריטאַווס פרעמירטער „חיה“, האָט דאָך ריטאַוו געמאַלן לייב
דורכויס לייב און ווייב. לעאָן האָט אָבער געוואָלט אַרויסבאַקומען
עפעס מער: אַ פאַרבלוטיקטע נשמה. און האַנקע — די האַנקע,
וועלכע לעאָן האָט געקענט, איז געווען אַ צו שוואַכער מאָדעל. זאָל
ער וויסן וועגן האַנקען מער, ווי ער האָט געוואוסט וועגן באַסיען, ווי
ער ווייס וועגן זיך אליין, דאָס הייסט, וועגן יענע פאַרנעבלטע אומוועגן,
וועלכע האַבן אים געבראַכט צו זיין איצטיקן בראַך?

לעאָן האָט פּלוצלינג פאַרלוירן דעם גלויבן אין זיין חוש און
אינטואַיציע. ער האָט זיך דערפּיט, ווי אַ יאַכט-הונט, וואָס פאַרלירט
דעם שפּור. און דאָס געפיל איז געווען פּיינלעך. דאָס געפיל האָט
אים געמאַכט פאַר אויס שרייבער און איבערגעאַזט אים אויג אויף
אויג מיט זיינע אייגענע פּרישע ווונדן. ער האָט פאַרלוירן די טרייסט
פון קאַנען אַריינדרינגען אין פרעמדע לייזן און, דורכדעם פאַרטויבן
די אייגענע, נישט האַבן קיין צייט פאַר די אייגענע צרות.
לעאָן האט איצט צופיל צייט געהאַט פאַר די אייגענע צרות.

ער האָט זיך אָפגעריסן פון מענטשן, געלעבט, ווי אַ נזיר און, אַהויך
דער רעדאקציע מיט קיינעם זיך נישט געטראָפן.

דער איינציקער, וואָס פלעגט אים ברענגען גרוסן פון דער
וועלט איז געווען — שייקע. שייקע האָט געטראָפן דעם וועג צו
זיין איינזאַמער באַהעלטעניש.

בייז אויף דער גאַנצער וועלט, האָט לעאָן צום ערשטן מאָל
אים אויפגענומען זייער נישט פריינטלעך:

— פון וואָנען קומסטו אַהער? ווער האָט דיר געזאָגט?

האָט שייקע תמימותדיק געענטפערט;

— באַסיע האָט מיר געזאָגט.

האָט אים לעאָן אַ כאַפּ געטון ביים אַקסל, ווי מ'ט אָן אייזער-
נער צוואַנג.

— צו באַסיען גייסטו? וואָס האָסטו עפעס צו טון ביי באַ-
סיען, האַ?

— לאָז אָפּ! לאָז אָפּ די האַנט זאָג איך דיר!

שייקעס כינעזישע אויגעלעך זענען פּלוצלינג רונד געוואָרן.
מיט פאַרביסענע ציין האָט ער זיך אַ ריס געטון און זיך אַרויסגע-
ריסן פון לעאָנט אייזערנער האַנט. ער האָט אָנגעקוקט דעם ליטע-
ראַרישן נזיר מיט רונדע אויגן און אויסגעשריען:

— אידיאָט איינער! אין וואָס בייסטו מיך חושד?

און ער איז אַוועק צום פענסטער וויינען. לעאָן האָט אים לאַנג
איבערגעבעטן.

אַט דער דאָזיקער אינצידענט האָט דווקא באַפעסטיקט זייער
פריינטשאַפט. שייקע איז געווען ביי לעאָנען דער איינציקער אָפטער
איינגייער און דער איינציקער פּאָדים, וואָס האָט אים פאַרבונדן מיט
זיין פאַרלירענער היים. שייקע איז אויך מיט באַסיען געווען באַפריי-
דעט און ער האָט נישט נאָר פון דעם קיין סוד נישט געמאַכט, ער
פלעגט יעדעס מאָל ברענגען לעאָנען פרישע גרוסן פון זיין קינד.
און לעאָן איז אים געווען דאַנקבאַר. וועגן באַסיען האָט ער נישט
נאָכגעפרעגט. ער האָט געוויסט, אַז נישט שייקע אין דער מענטש,
וואָס מען קאָן געברויכן אויף אויסצושפירן דעם ווייבס געהיימיסן.

און אז לעפֿן האָט וועגן באַסיען נישט געפרעגט, האָט שייקע אויך געשוויגן.

ער איז פֿלוצלינג פֿאַרלוירן געגאַנגען, שייקע. אַ טאָג צען זיך נישט געוויזן. און אויך אזוי פֿלוצלינג האָט ער זיך אָפּגעפונען. אריינגעשפרונגען מיט אַ צעשוּיבערטן, פֿלאַמענדיקן קאַפּ און מיט אַ פּוילן בויך נייעס.

— מזל טוב, לעפֿן! ישראל איז אַ טאַטע געוואָרן!

— מזל טוב, וואָס? אַ זון? אַ טאָכטער?

— שטעל דיר פֿאַר אַ מזל פֿון אַ קבצן. אַ זון מיט אַ טאָכ-

טער. כאַ-כאַ-כאַ! דאָס דיין ווייבעלע האָט אים באַשאַנקען מיט אַ צוויילינג.

— אַ קשיה אויף די ווייבער!...

— מען זאָגט אָבער אַ שווערער קימפעט געווען. דינה איז שיר נישט אוועק פֿון דער וועלט.

— איך שטעל מיר שוין פֿאַר!

לעפֿן האָט זיך נערוועז פֿאַרקרימט. עס האָט אים אויפּגעשוּי- דערט. לעצטנס פֿלעגט ער אַ פרעמדן ווייטאַק זיך נישט פֿאַרשטעלן. ער פֿלעגט אים פיזיש דערפֿילן מיט די נאַקעטע נערוון.

— און צוליב דעם ביסטו דאָס אזוי לאַנג נישט געקומען?

ניין, שייקע איז אין יענע פֿאַר מעת-לעת אפֿילו נישט געווען אין וואַרשע. געקומען שוין נאָך אַלעמען. דאָ, אייגנטלעך, שטעקט די צווייטע נייעס. שייקע איז אַ העלד פֿון אַ ראַמאַנטישער געשיכטע. די העלדין איז... האַנקע.

— האַנקע גאָר?

— וואָס ווונדערט עס דיך אזוי?

לעפֿן האָט נערוועז אויפּגעלעבט.

— דערצייל, דערצייל! ס'איז דאָך גאָר אינטערעסאַנט! זעסטו,

דאָס האַסטו דאָך מיר צו פֿאַרדאַנקען, וואָס דו קענסט זיך מיט איר!

— אָבער די געשיכטע, ברודער, איז גאָר אַ ווונדערלעכע,

כ'האַב מורא, וועסט נישט גלויבן.

— פארוואָס עפעס נישט גלויבן ?
— די גלויבסטו דען ש"מ"רן ?
— המ... — לעאָן האָט זיך ווידער נערוועז פאַקרימט, שוין
פון אייגענעם ווייטאַק. נישט קיין ש"מ"ר=העלדין האָט ער געדאַרפט.

שייקע דערציילט זיין ש"מ"ריאדע.

...איך מוז דיר זאָגן, אז דו קענסט נאָך נישט האַנקען. אַלץ וואָס זי טוט איז מיט אַ ברייטן פאַרנעם און מיט אַ הילכיקן אָפּקלאַנג. מאַכט זי אַ סקאַנדאַל – איז דאָס איינער אין וואַרשע. פאַרט זי צו אַ חתן נעמט זי מיט אַ באַגלייטער אויף פּל צרה שלאַ תּבוא. זי איז אַ מיידל מיט פּאַנטאַזיע, געדענק מיין וואָרט: זי וועט נאָך מאַכן אַ קאַריערע!

אַבער לאָמיק דיר קודם דערציילן, ווי אזוי קום איך גאָר צו איר. פאַרשטייט; אז גאָט וויל שטראָפּן אַ מענטשן, נעמט ער ביי אים אַוועק דעם שכל. און ביי מיר איז דאָס געשען, אז אין איין פּרי-מאַרגן האָב איך אָפּגעטון דריי נאַרישקייטן, איינע גרעסער פאַר דער אַנדערער. כ'האָב דאָס געהאַלטן בסוד. אַבער איצט איז דאָס מער קיין סוד נישט. געדענקסט יענע נאַכט ביי די מיידלעך דאָרט, נאָך דער פיבע ביי ריטאָון? האָסט רעכט מיר נישט צו גלויבן. דאָס איז געווען דאָס ערשטע מאָל, ווען מיין פּוס האָט באַטרעטן די שוועל פּון אַ שאַנד-הויז. כ'האָב ווייניק געטרונקען. אַבער דער סקאַנדאַל ביי ריטאָון און, שפעטער די סצענע ביי די מיידלעך האָבן מיך גע-מאַכט שיפור. כ'האָב געפילט, אז דער מאַרץ ליגט מיר נישט אויף זיין שטענדיקן פּלאַץ, אז ער האָט זיך מיר איבערגעדרייט אין מוח מיטן אונטערשלאַק ארויף. פאַרשטייט? דאָס ווירקט אויף די אויגן אזוי, ווי די גאַנצע וועלט וואָלט בין איצט געווען אַ פּאַטאַגראַפישער

נעגאטיוו און ערשט איצט האָסטו דערוען דאָס עכטע, דאָס אמתע
אין זייער ריכטיקן פארהעלטעניש, דאָס איז די העכערע נישטערקייט
פון שיפרות, ווען מען הויבט אָן פריש דערקענען און פריש פארשטיין.
מיט אזא רעוואָלוציע אין קאָפּ בין איך אַרויס פון די מיר-
לעך אין דערוען דעם ריכטיקן פרימאָרגן.

וואָס הויבט מען איצט אָן צו טון? איז מיין ערשטער גע-
דאַנק געווען: זיך אָפּטובלען אין דער ווייפּסל, פאַרטרייבן דעם
ש, אָף און אַראָפּשווענקען דעם שפינוועבס פון דער משוגענער נאַכט
מיינער. אַ געדאַנק, דאַכט זיך, אַ נישטערער, טאָ הער-זשע די קאָג-
סעקווענצן. זיך אויסגעבאָדן — פיל איך: איך בין געוואָרן גאָר
אַן אַנדערער, אַ נייער מענטש, ריין, ווי דער הימל און לייכט ווי
דאָס וואָלקנדל, איז מיר געוואָרן אַ שאַד, אַז דער נייער מענטש
זאָל זיך אוועקלאָזן אויף פראַנציסקאַנער מאָלן סופּיטן אין פּוסטע
היליכיקע ווינונגען. אַ נייער מענטש דאַרף כאַפּן אַ דרימל אין וועלדל,
ביי דער ווייכסל נאָך דער באַד. פאַרן נייעם מענטשן זינגען דאָך די פיגע-
לעך! הפּלל! איך האָב געכאַפט אַ שפּאַרן דרימל אויף אַ פייכטער,
הילצערנער באַנק אין זיך אויפגעכאַפט, ווי ערשט פון אַ קרענק
אַרויס. די זון האָט מיך אויסגעוואַרעמט. כ'האַב געוואָלט אַרומ-
נעמען די גראַבע וועלט ביי איר שוויסיקער טאַליע אין כאַפּן מיט
איר אַ טענצל אויף דער זון. גיין צו דער אַרבעט איז שוין געווען
צו שפּעט. פאַרלוירן אַ טאַג. און דאָס איז געווען די ערשטע נאַ-
רישקייט מיינע אין יענעם פרימאָרגן. דאַרף מען דאָך מיט עפעס
דעם טאַג אָנפילן. לאָז איך מיך גיין אויפן מאַרק. אויפן מאַרק,
פאַרשטייטו, איז וויל. ערשטנס — אַ סך מענטשן, ס'איז דאָ אויף
וועמען די אויגן אָפּצושטעלן. אַ גאַנצע ביבליאָטעק פון פּנימער.
און צווייטנס — טויבן. דו פאַרשטייט זיך עפעס אויף טויבן? ס'איז
אַ באַזונדערע וועלט און אַ באַזונדערע תורה. פאַר די באַרוועסע
שקצים, וואָס האַנדלען מיט טויבן דאַרף מען גרויס דרך-אַרץ האָבן.
ס'איז נישט קיין קלענערע ספּעציאַליטעט, ווי טראַנזאַקציעס מיט
אַקציעס און אָפּליגאַציעס, בפרט, ווען מען נעמט אין באַטראַכט, אַז
די פאַרקויפטע טויבן דאַרפן קומען צוריק צו פלעיען צו זייער ערשטן
באַלעבאָס און נאָך מיטברענגען מיט זיך פּרעמדע טויבן. גיי איך

מיר אזוי איבערן מארק, קוויק זיך מיט די שוויסיקע פנימער און
 זיך טויפן. דערזע איך גאר העמדלעך. פארשטייסט? אזעלכע קליי-
 נינקע קינדישע העמדלעך מיט שפיצן, אָנגעצויגן אויף א שטריקל,
 אויפן לאָדן פון א קראָם, צעניק, פלאַטערן זיי די ווייסע העמד-
 לעך, ווי צוגענאָגטע טויפן. טראַכט איך מיר: ווער דארף עס אזעלכע
 פיצניקע העמדלעך פאר קינפעט-קינדער? פאַלט מיר איין, אז איך
 אַליין דארף זיי. הפּלֶס, א חרפה אָן א זייט, שייקע האָט איינגע-
 האַנדלט א האַלב טויז קליינינקע, וויסינקע העמדלעך. טאַקע יענע,
 וואָס זענען געהאַנגען אויף א שטריקל פאַר דער טיר. קודם — זאָלן
 זיי נישט פלאַטערן, ווי די געקרייציקטע טויפן. האָב איך שוין הייסט
 עס, א שיינע מתנה, וואָס מאַכט מיר א לאַך אין מיין ביזנזשעט.
 אָבער — עס שאַדט נישט. כ'האַב פאַרשטייטו מיר, דערפילט א
 א טאַטנס א פליכט. וואָרום, ווען דאָס קינד האָט קיין טאַטן נישט
 זענען דאָך אַלע זיינע טאַטעס, גאַנץ וואַרשע. איך אויך. איך בין דאָך
 דאָרט אויך געווען ביי זיי, ביי די מיידלעך. הפּלֶס, איך האָב אַוועק-
 געגעבן א שייגעצל דאָס לעצטע פון מיין קליינגעלט און אָפגעוואַרט,
 ביז ער איז אַריין צו די מיידלעך מיט מיין מתנה. דאָן האָב איך
 געמאַכט פיס. איז דאָס געווען — מיין צווייטע נאַרישקייט. די דריטע
 קומט ערשט. עס קייטלט זיך איינס מיטן אנדערן. דערזען, פאַר-
 שטייטו אז מען יאָגט אים נישט נאָך, שטייט שייקע — די גאַלדע-
 נע נשמה — אין מיטן אַלט-וואַרשע און זיינע אויגן זענען אים אויף
 א נאַס אָרט. ער איז געוואָרן סענטימענטאַל.

— אוי, שייקע, ס'אַראַ האַרציקער מענטש דו ביסט! זאָג
 נאָר, סערצע-לעבן, אפשר וועסטו זיך גאַר צעקושן מיט יענער גויע
 מיט דער בלויער נאָז און לעדערנע אַרבל, וואָס שטייט דאָרט ביי
 דער טון הערינג? האָסט דאָך אָנגעהויבן א ניי קאַפיטל, וואָס דארף
 הייסן: דאָס הייליקע לעבן פון שייקע פיפער! נו, נו, מיר'ן זען
 דייע ווייטערדיקע טאַטן! איז דער ווייטערדיקער טאַט געווען: א
 באַזוך ביי ריטאַוון. פאַרוואָס עפעס אַהין? דאָס נעכטיקע בילד איז
 געשטאַנען פאַר די אויגן, ווי אן איבערגעריסענע לענטע אויפן
 עקראַן: ריטאַו שטייט אַ פאַרלוירענער און צופט זיך דאָס בערדל,
 האַקע — אַ נאַקעטע, קאַרטשעט זיך אויף דער אַטאַמאַנע אין

היסטעריקע, ווי אין קינפעט און שרייט ארויס זייער ביידנס חרפה פאר דער וועלט. אלע זענען אוועק און זיי זענען פארבליבן אויג אויף אויג מיט זיך און מיט זייער גיהנום. א רחמנות. מיינסט, כ'האָב נישט געטראָפֿן ? פונקט, ווי כ'וואָלט דערביי געווען. זי — אין איר שאַלכֿ, א צעבראָכענע, אַ פאַרלירענע, מיט אַ פנים, ווי זי וואָלט אומגעבראַכט אַ קינד. ער — אַ צעקנייטשטער, אַ פינסטערער, דער קאָפּ איז אים אין די אַקסל אַריינגעקראָכן, די הענט — ציטערן. מען רעדט נישט, מען קוקט נישט, מען רויכערט. אַ גאַנצער האַגל פון אויסגערויכערטע פאַפיראַסן אויף דער פּאַדלאָגע. נו, געוויס האָבן זיי זיך דערפרייט מיט מיר. פאַרדינט אַ מצוה. אַרויסגעשלעפט צוויי מענטשן פון דעם טורעם פון שוויגעניש. זיי האָבן זיך צערעדט. כ'האָב נישט דערלאָזט דערמאַנען דאָס נעכטיקע. פאַרציילט באַב-מעשיות, געהאַקט אַ טשייניק, געמאַכט קונצן און זיי אָנגעפייפט אַ פוילן קאָפּ. ריטאָו האָט מיר פעסט געדריקט די האַנט, האַנקע איז אַראָפּ מיך באַגלייטן. אויף די שטיגן האָט זי מיך אַרומגענומען און אַ קוש געטון.

— ביסט אַ האַרציקער בחור, קום צוגיין.

אזוי בין איך, פאַרשטייטו, דורך דעם טויער פון דריי נאַ-רישקייטן אָנגעקומען צו האַנקען.

און איצט הער, ווי אזוי איך בין געפאָרן מיט מיין דאָ-מע הינטער פּלאַצק, צו טרעפן זיך מיט איר חתן — דעם באַראָן. נישט קיין באַראָן, נאָר אַ גראַף אַ גאַנצער. דאָ, אייגנטלעך הויבט זיך אָן ש"מ"ר. ווילסט גלויבן — גלויב. נישט — איז אויך רעכט. אַבי מיין האַנקע האָט פאַנטאַזיע.

דאַרפסטו וויסן, אַז צוליב גרויס פריינטשאַפט האָט דאָס מיידל מיר פאַרטרויט אַ פאַר איינצולקייטן פון איר יחוס. און געצויגן האָט זי איר יחוס אַזש פון בערעק יאסעלעוויטשן. דער זידע אירער האָט געטראָגן אמתע שליאַכעטסקע וואַנצעס מיט באַקנבערד. אַזעלכע וואַנ-צעס מיט באַקנבערד מיט אַ ראזירטער קין קאָנסטו זען אויף די בילדער פון די באַרימטסטע יידישע משומדים אין פוילן. דער טאַטע אירער האָט שוין קיין באַקן-בערד נישט געטראָגן, דערפאַר האָבן די וואַנצעס איבערגעשטיגן דעם זידנס. ער איז געווען סרסר אין גראַפס

וועלדער און געווינט געווען, אז פויערם זאלן ציען די היטלען
 פאר אים, ווי פאר א פאן. געווינט האבן זיי ביים גראף אין הויף,
 אין איין הויז מיטן דייטש — דעם פארוואלטער, און אזוי ווי
 דער סרסר האָט געשטאַמט פון די יאָסעלעוויטשעס און דער פריץ
 אליין, גראָף פלאַטען-מאַיעווסקי האָט געצויגן זיין יחוס פון די פראַנ-
 קיסטן, האָבן זיי ביידע געהערט צו דער נייער ראַסע פּאָליאַקן מיט
 יידיש בלוט. קיין ווונדער נישט, אז דער גראָף האָט זיין סרסר
 פּראָטעזשירט און אז האַנקע האָט געכאַפט דעם פּריצישן שניט, אפילו
 געלערנט זיך אין פּלאָצק, אין אַ פענסיע פאַר פּריצישע מיידלעך.
 נו, דאָ, אייגנטלעך הויבט זיך אָן דער ראָמאַן. פאַראַן אַ יונגער
 פּאָן אַדאַם פּלאַטען-מאַיעווסקי, אַ שילער פון רוסישן קאַדעטן-קאַרפּוס, —
 אַן אויסגעצויגענער בחור מיט קורצע אַרבל און מיט אַ פנים — פּויל
 פּרישטיקעס, פאַראַן זיינע צוויי שוועסטערלעך, אַניעלציאַ און בראַנ-
 קאַ — האַנקעס חברטעס פון דער פענסיע און נאָך צוויי שוועסטער-
 לעך, אַ קיטי מיט אַ מיצי מיט גראָבע פּיסלעך און שטרוענע צעפ-
 לעך — דעם פאַרוואַלטערס טעכטער. פון עלטערן דור — דער אַל-
 טער גראָף מיט זיין טערקישער ליולקע, אַן אַלטע פּאַננע מיט אַ
 שיטער פלעכטל אויפן שפיץ-קאַפּ און קיטי-מיצים מוטערקע, וואָס איז
 זיך אזוי צעוואַקסן, אז ווען זי קערט זיך אָפּ, דוכט זיך: אַט שטיי-
 ען צוויי שוואַגערע דייטשקעס. דער ראָמאַן צווישן האַנקען מיט פּאָן
 אַדאַם האָט זיך אָפּגעשפּילט אין פּעריען-צייט, אין פּינסטערן פאַרק
 מיט פּויל הונדערטיעריקע בויער, ביי דער פאַרשימלעטער סאַזשלקע אויף
 אַ שטיינערנער באַנק. אין דער סאַזשלקע זינגען זשאַבעס. זינגען פאַר-
 שידן: אַנדערע פרווון געדולדיק, שעהן לאַנג אָפּדרייען אַ פאַרושא-
 ווערטע קליאַמקע. און אַנדערע האַלטן אין שווענקען דעם ברייטן
 האַלז: אַ—ר—ר—ר—אַ! אַן אמתע וואַקאַנאַליע פון לאַנגווייליקייט.
 האָבן צוויי קריסטלעכע נשמות זיך מרחם געווען איבער דער פאַר-
 ליבטער פאַר און זיי אויסגעלייזט פון די זשאַבעס. די שמאַלע אַל-
 טע פּאַננע מיטן פלעכטל און די דאָפּלטע דייטשישע מוטערקע האָבן
 אונטערגעקוקט וואָס עס טוט זיך אָפּ אויף דער שטיינערנער באַנק
 און פאַרמסרט דעם פּריץ מיט דער ליולקע. האָט פּאָן אַדאַם גע-
 מוזט, נעבעך, זיך צוואַיילן צוריק אין קאַדעטן-קאַרפּוס און האַנקען

האָט מען אויסגעריכט צו אַ מומען אין וואַרשא. דערווייל איז גע-
שטאַרבן דער טאַטע מיט די וואָנסעס און דער פּריץ מיט דער ליוולקע.
האַנקען האָט זיך פּלוצלינג פאַרגלוסט צו פּאַרן קיין פּלאַצק, זען
זיך מיט איר אַמאָליקן חתן. עפעס האָט איר עמעצער איבערגעגעבן,
אַז פּאַן אַדאַם איז אַראָפּגעקומען פּון פעטערבורג אַ פּריש-געבאַקע-
נער אָפיציר.

באַדאַרף, הייסט עס, שייקע זיין איר באַגלייטער און באַשיצער
און ריטאָוו דאַרף אינז בענטשן אויפן וועג. ריטאָוו האָט געבענטשט
ער האָט געבענטשט די שעה, ווען ער קאָן פטור ווערן פּון זיין ביז
אַנשיקעניש אויף אַ פּאַר טעג. הלוואי — האָט ער געזאָגט — לאָזט
זיך אויס אַן אמת פּון אירע פּאַנטאַזיעס און האַנקע בלייבט ביים
חתן אין פּלאַצק. און איך האָב טאַקע געוואָלט וויסן, צי איך לעב
צי איך שוועב, בעת איך האָב גענומען האַנקען אונטערן אַרעם און
זיך געלאָזט מיט איר צום דאַמפּער אויף דער ווייכסל. מיר זענען
געשווימען צווישן טאָג און נאַכט, דאָס האָט מיך געפּאַנגען אַ בת-
מִכָּה און געפּירט אין ערגעץ לאַנד. האַנקע איז געזעסן שווייגנדיק,
פאַרהלומט, ערנסט — אַן אמתע בת-מלכה. איך בין געווען איר
געפּאַנגענער קנעכט.

— שייקע, דערלאַנג דעם רידיקיוול! שייקע, דעק מיר צו די
פיס מיטן פּלעז! שייקע, ברענג מאַזאַגראַן פּון בופּעט.
דאָס איז אפשר געווען גאַלד קעגן דעם, וואָס איך האָב נאָך
געהאַט אויסצושטיין. פּון פּלאַצק דאַרף מען פּאַרן מיט אַ פּור אַ
פּאַר צענדליק וויאַרסט. הייסט זי דווקא דינגען אַ פּאַעטאַן, פאַר
פּופּצן רובל. פאַרפּאַלן. איך בין איר קנעכט. געזעסן בין איך אין
מיין גרינעם זיידענעם העמדל נעבן שמייסער, אזוי האָט מיין קעניגין
פאַרלאַנגט. איך האָב מיך אייגנטלעך, יעדע מינוט געקאַנט אויסלאַכן
פּון האַנקעס פייערלעכען ערנסט און פּון דער גאַנצער קאַמעדיע. איך
בין שוין אָבער אַריין אין דער ראַלע און איך האָב מיך געפּלייסט
זי אַפּצושפּילן וואָס ערנסטער. איך בין האַנקעס לאַקיי. אַ קאַזאַט-
שאַק" — אייגנט. עך. איך בין געווען אין מיינע הויכע שטייול.
געלויבט אָבער האָב איך, אַז דאָס איז אַלץ אַ פאַרבלענדעניש, אַז
די פּערד זענען קיין פּערד נישט און דער שמייסער — קיין שמיי-

סער נישט. באַלד וועט ער מאַכן אַ קאָזיעליק, ווייזן אַ צונג און זיך פאַרוואַנדלען אין אַ צאַפּ. און קיין „הויף“ איז נישטאָ און פאַרן וועלן מיר עד סוף פֿל הַדורות.

אַ הויף האָט זיך אָבער באַוווּן, נאָך צוויי שעה פאַרן מיטן שליאַך און אויפן טויער — אַ בפירושער שילדל: „דאָמיניום פֿון די גראַפן פֿלאַטען מאַיעווסקיס“. פֿון האַנקעס פֿאַנטאַזיע האָט אָנגעהויבן זיך אויסצושייפֿן אַ ווירקלעכקייט. און אָט זענען מיר אין פאַרק. האַנקע לויפט פֿאַרויס אין איר קורצן זומערדיקן קליידל מיטן שירעמל. איך, ווי עס פֿאַסט פֿאַר אַ גוט דערצויגענעם קאָזאַטשאַק, גיי איר נאָך באַשיידן, אויף אַ היפּשן מהלך. איך בין באַלאָדן מיט איר מאַנטל, מיט איר פֿלעד און מיט איר טאַרבע.

האַנקע איז ערגעץ פֿאַרשווונדן און איך שטעל מיך אָפּ ביי דער סאָזשלקע מיט די זשאַפּעס. זיי דערציילן מיר איבער די גאַנצע געשיכטע אויף זייער אַמערויקאַנער ענגליש. האַנקע האָט נישט אויסגעטראַכט. אָט איז די שטיינערנע באַנק.

— ניין, יאַסניע-ויעלמאַזשאַ פֿאַני, פֿאַן אַדאַם האָט נישט געקאַנט קומען. ער איז אין די פֿראַמאַטישן קאַרפּוס אין אויסלאַנד. באַ-וויליקט אין די צימערן, יאַסניע ויעלמאַזשאַ פֿאַני!
האַנקע קומט אָן מיט דער אַלעע פֿון גרויע, פעלזיקע שטאַמען; זי קומט אין דער באַגלייטונג פֿון אַ גרינעם, אַלטן יעגער. אפילו די באַקבערד זענען אים גרין. און ער בויגט זיך אין דרייען פֿאַר איר. איז עס ווידער אַ פֿאַרבלענדעניש?

דער יעגער שטעלט אָן אויף מיר אַ פֿאַר פֿאַרווונדערטע אויגן און פֿרעגט מיטן בליק ביי האַנקען, צי האָב איך צו איר אַ שייכות.
— דער לאַקיי מייגער — באַרויקט זי דעם אַלטן.

זי באַדאַנקט אים פֿאַר די אינפֿאַרמאַציעס מיט אַ קעניגלעכן זשעסט און גיט אים די האַנט אַ קוש צו טון. דער אַלטער פֿאַר-בויגט זיך אין דרייען.

מיר פֿאַרן צוריק, אַזוי ווי מיר זענען געקומען. זי אין פּאַעטאַן, איך נעבן שמיסער. פּויערים שטעלן זיך אָפּ, שלעפּן אַראָפּ די היטלען, פֿאַרבויען זיך. האַנקע ענטפּערט זיי קוים מיטן קאַפּ. געקומען אין פֿלאַצק און ס'איז נישטאָ מיט וואָס צו באַצאָלן פֿאַרן פּאַעטאַן.

מיין גרעפין מאַכט מיר אַ שטרענגן פּאַרווורף, פּאַרוואָס איך האָב
נישט גענומען קיין געלט פון דער היים. שטיי איך מיט אַ געבויגע-
נעם קאַפּ אַ שולדיקער. מיין גרעפין האָט אָבער אַ פּאַנטאַסטישן
אויסוועג. זי נעמט אַראָפּ אירע לאַנגע אָנגעבלאָזענע אויערינגלעך
און הייסט מיר זיי אַריינטראָגן צום יידישן זייגעראַכער. איך מאַך
די לעצטע אָנשטרענגונג נישט אויסצושיסן דאָס גרויע געלעכטער.
אָבער איך פּאָלג, איך מאַך זיך צום נארן.

אַ ייד מיט אַ שפּאַקטיוו אויפן שטערן פּאַטראַכט די מציאה און
פרעגט וויפּל וויל איך.

— די גרעפין — זאָג איך — פּאָדערט פאַר דעם זעכציק רופּל.
מיין ייד קוקט ארויס צום פּאַעטאָן, פּאַטראַכט נאָכאַמאָל די
מציאה און — דרייסיק רופּל גיט ער שוין.

איך האָב זיך איינגעשפּאַרט און גענומען פינפּאונפּערציק.
איך האָב נאָך הינטער זיך זיין טיר נישט פּאַרמאַכט, הער איך:
— מ—מנא! אַ וועלט אָביסל! שרה! קום נאָר אַהער, שרה:
וועסטו זען אַ שיינס!

מיין גרעפין האָט זיך געבייזערט, פּאַרוואָס איך האָב זי גע-
לאָזט לאַנג וואַרטן. דעם שמייסער גיט זי צוויי צענערלעך. ערשט
אויפן דאַמפּער אין דער קאַפינע פון ערשטן קלאַס, וווּ חוץ אונז
איז קיינער נישט געווען, האָט מיך מיין גרעפין דערהויבן פון ניי-
דעריקן גראַד.

זי האָט זיך מיר געוואָרפן אין די אַרעמס.
— אוי, שייקלע, ס'אַראַ טייערער בחור דו ביסט! ווי מען
קאָן מיט דיר שפּילן טעאַטער!

און מיר האָבן זיך ביידע צעלאַכט דאָס גרויס געלעכטער.
געשווומען אין דער נאַכט, צווישן הימל און וואַסער און איך
האָב ווידער נישט געוואַסט, צי איך לעב, צי איך שוועב. זי איז
פּאַרבלויבן אין מיינע אויגן די גרעפין. אָבער אַליין בין איך געוואָרן
אַ גראַף. און די גרעפין איז געווען דעם גראַפּס געליבטע.

מיר זענען געשטאַנען אַרומגענומען אויפן פּאַרטן פון שיף
אין דער וואַרעמער נאַכט און זיך צוגעקוקט, ווי אונזער מעכאַני-
קער פּישופּט אַרויס מיט זיין הען רעפּלעקטאָר שטיקער פּאַנטאַס-

טישע ווירקלעכקייט דאָ פון רעכטס, דאָ פון לינקס פון פינסטערן
כאַָס. אַ זילבערנעם וואָלד, אַ ברעג מיט פאַרשטאַרטע מענטשעלעך
מיט פּיאָלעט-טויטע פּנימער, אַ פּאַס זאַמד מיט אַן איבערגעקערט
שיפל, וואָס איז געפאַנצערט אין זילבערנע שופּן. און אין ריוויקן
ליכט-קאַָנס פון רעפּלעקטאַר, וואָס איז נישט מיד געוואָרן אַרומצו-
טאַפּן די פינסטערניש האָט עס אומאויפהערלעך געשנייט — אַ זיל-
בערנער שניי: די נאַכט-פּליגעלעך פון דער גאַנצער וועלט זענען
זיך אָנגעפּלויגן אויף אינזער חתונה. עמעצער, וואָס איז געשטאַנען
איבערן פּאַרטן אָנגעבויןן האָט מיט אַ שטאַנג דעם גרונט פון ווייסל
געטאַפט און פון דאָרט די בייזע גייסטער אַרויסגעטריבן: ער האָט
ויק מאָנאַטאַן געזאָגט זיין שפּראַך:

— צוויי... אַנדערטהאַלפּן... צוויי... צוויי אַ האַלפּס...

אונזער שיף האָט אונז געוויגט און געטראָגן אין ערגעץ לאַנד
צו אַ אינדישער פּאָגאָדע, וואָס דער רעפּלעקטאַר האָט פּלוצלונג
אַרויסגעריסן פון דער פינסטערניש.

שייקע האָט פאַרויכערט אַ פּאַפּיראַס.

— ווילסט גלויבן — גלויב. נישט — איז אויך רעכט.

לעאָן האָט אויף אים געקוקט מיט חשד און מיט קנאה.

— וואָס איז די מעשה, שייקע, וואָס אַלע גליקן טרעפּן מיט

דיר? סיידין דו האָסט עס אויסגעטראַכט.

האָט שייקע זיך צעלאַכט און פאַרלוירן פון מויל דעם פּאַפּיראַס.

— כאַ-כאַ-כאַ-כאַ! באַסיע מיינט אויך אַזוי.

צום ערשטן מאָל האָט ער היינט דערמאָנט באַסיעס נאָמען.

געקומען זיך געזענענען

נאך שייקעס אוועקגיין האָט לעָאָן געטראַכט און איבערגע-
טראַכט וועגן די ווונדערבארע וועגן פון אַ ראָמאַן. זאָל זיין, אַז
שייקע האָט די מעשה מיט האַנקען אויף צוויי דריטל אויסגעטראַכט.
נישט אַלץ האָט ער דאָך געקאַנט אויסזויגן פון פינגער. איז דען
אַבער אַזאַ מעשה נישט אינטערעסאַנטער פאַר דער וואָגיקער און
וואַכעדיקער גראָער שילדערונג? און וווּ שטייט עס געשריבן, אַז אַ
ראָמאַן דאַרף זיין נישט אינטערעסאַנט?

יא, לעָאָן האָט זיך אַריינגעלאָזט אין פראָפעסיאָנעלע מחשבות,
פדי צו פאַרטויבן זיין אייגענע טרויעריקע ווירקלעכקייט. אַבער וועגן
שייקען איז ער זיך טועה געווען. שייקע איז בטבע נישט געווען
קיין ליגנער. ער פלעגט נאָר אַביסל פאַרשענערן די זאך. האָט שוין
במילא זיך באַקומען אן אויסטערלישע געשיכטע, ווי אויסטערליש עס
איז געווען די רויטע טשוּפרינע זיינע. זיין אייגענער ראָמאַן מיט
האַנקען האָט זיך באַמת פאַרקניפט אַזוי, ווי ער האָט עס געשילדערט
פאַר לעָאָנען. האָט זיך פון דעמדאָזיקן פאַנטאַסטישן קניפּל געצויגן
אַ דין פעדימל צו אים אין האַרצן אַריין, אַ פעדימל אַ רעאַלס, מיט
די פינגער אַנצורירן. שייקען האָט זיך געדוכטן, אַז ער האָט זי טאַ-
קע ליב, האַנקען.

אויב נישט, טאָ וואָס וואָלט אים געצויגן איצט אויף אַלט
שטאַט, צו דעם אַלטן מאַרק, צו ריטאַווס אַמעליע, צו דעם גאַנצן

אָפגעשלאָסענעם וועלסט פון אַלט-וואַרשע? די דאָזיקע אַלט-וואַרשע האָט
איצט אין זיינע אויגן אַ באַזונדערן חן, דווקא צוליב דעם, ווייל
דאָרט וווינט האַנקע, די היסטערישע פּאַנטאַזיאַרקע מיט דער שוואַרץ-
זיידענער פּאַפּאַכע, מיט די פאַרגרעסערטע, ווי אונטערגעשלאָגענע
אויגן, וואָס צוזאַמען מיט זייערע בלויע שאַטנס, פאַרנעמען זיי דאָס
גרעסטע אָרט אויף איר קליין פּנימל.

אַבער געקומען אויפן אַלטן מאַרק און פאַרריסן דעם קאַפּ אַרויף,
צו ריטאַווס אַטעליע, דערפילט שייקע אַן אומעט אין האַרצן. פון
דעם דינעם פעדימל, וואָס ציט זיך פון קוים-באַלויכטענעם אַטעליע —
האַנקעס נעסט, אַראָפּ, צו שייקעס האַרץ, וואָס טרינקט זיך איצט
אין אָונט-שפינוועבס פון אַלטן מאַרק, פון דעם פעדימל איז געוואָרן
אַ שטריקל, אַ גראַ און שניידיק צוקערשטריקל. דאָס שטריקל פאַרציט
זיך און אין האַרצן ווערט ענג.

„וואָס איז די מעשה, שייקע, וואָס אַלע גליקן טרעפן זיך
מיט דיר?“

„כאַ—כאַ—כאַ! באַסיע זאָגט אויך אזוי!“

אַט דאָס איז דאָך די מעשה! מיט פיל מער פאַרגעניגן וואָלט
ער זיך איצט געוואַלגערט אויפן טעפּיך, ביי באַסיען אין שמאַלן
קאַבינעט און געפייפט אַ סערענאַדע און געקוקט אין די שטומע
שוואַרצע אויגן צוויי, וואָס שטופן זיך אָפּ און האַלטן זיך צו מיט
זייער מענטשלעכן טרויער און ווייבערישן סוד. אַבער צו באַסיען
קאָן מען נישט גיין, ווען עס ווילט זיך, נאָר ווען זי באַשטימט אַליין.
און צו האַנקען איז דער וועג אזא שווערער, אזא ווייטער. גאַנצע
פּינף שטאָק אַרויפצוקלעטערן.

שייקע קוקט נאָך אַרויף מיט פאַרזשמורעטע אויגעלעך און
קראַצט זיך די טשוּפּרינע אין פוילער פאַרלעגנהייט. ענדלעך זיפצט
ער אָפּ גאָר גוטמוטיק: „זייט מיר געזונט, ווייבער, מיט אייערע
חנדלעך און זיסקייטן. וואָס ווייטער פון אייך, אַלץ ליבער זענט
איר מיר“!..

און פון גרויס ליבשאַפט צו האַנקען און צו באַסיען, פאַרנעמט
ער זיך גאָר צו ישראלן, דערוויסן זיך וואָס מאַכט די קימפעטאַרין.
ווען ער איז אַראָפּגעשטיגן פון די פּינסטערע, שטיינענע טרעפּ, וואָס

פאלן צו דער ווייסל. האָט זיך אים אויסגעוויזן, אז באַסיע האָט פאַרבייגעשוועבט. ביים שיטערן שיין פון ווייסן גאַז-לאַמפּ האָט אַ שוועב געטון אַ פרויען-סילועט און פאַרשוונדן. אַ פּאָר ליניעס פון געשטאַלט, דער לייכטער טראַט פון פיסל האָבן דערמאָנט אָן באַסיען. אַ דין פעדימל האָט זיך געצויגן פון זיין האַרץ אַהין, וווּ די פרוי אין פאַרשוונדן אין דער פינסטער. אָבער ווי קומט באַסיע אין דעם דאָזיקן לאַפּירינט פון אַלט-וואַרשע? שייקע וויל נאָכגיין און באַ-טראַכט זיך: ער דאַרף דאָס נישט טון. אפשר וויל זי גאַרנישט, אַז אַ באַקאַנטער זאָל זי דאָ טרעפן? ער איז דאָך לעאָנס פריינט, אַזוי ווי אירער. עס פּאַסט נישט ער זאָל נאָכקוקן אירע סודות. ער איז צופרידן, אַז ער ווייס נישט פון זיי...

ביי דער שמאַלער קאַטאַקאַמבע, וואָס פירט צו דער קאַמונע וואַרט אַ פּאַעטאָן. אַ האַלב געסל האָט ער פאַרנומען און ס'איז שווער צו פאַרשטיין, ווי אַזוי האָט ער זיך אַריינבאַקומען אַהער, אין לאַפּירינט. אַ פּאַעטאָן אין די געסלעך איז אַן אויסנאַם. אַוודאי געקומען צופאַרן פון אַנשטאַלט די קימפּעטאָרן מיטן צוילינג... שייקע לויפט אַרויף אין דער הויך, פּאַלט אַריין אין דער קאַמונע און פּלאַצט אויס, ווי אַ באַמבע:

— מזל-טוב!

האָט זיך דער עולם ביים טיש צעלאַכט און שייקע בלייבט פאַרחידושט. אויפן-טיש — אַן אמתער מזל-טוב. וויין, פרוכט, לע-קעכלעך, און אַלץ פון דער ברייטער האַנט. אַרום טיש -- סאַמע מענער: ישראל, ביסטריצקי, פינעס דער ליטוואַק, דער צווייטער ליטוואַק און, אויבן-אָן — עפעס אַ פּריזישער ייד. אין אַ רוסיש העמדל און מיט אַ הערצל-באַרד; אַ פינסטערע באַרד מיט אַ יכ-טיקן שטערן.

שייקע שטויסט זיך אָן, אַז דאָס איז דער פאַרימטער בערל פּאַדלאַסקי, וואָס סיי אייגענע, סיי פּרעמדע, רופן אים שוין: דער רייכער פעטער. ווי קומט ער אָבער אַהער?

שייקע האָט נישט געווסט, אַז בערלס וויזיט אין דער קאַמו-נע האָט דעם היימישן עולם פאַרחידושט, נישט ווייניקער, ווי אים אַליין. ישראל האָט זיך געפילט באַזונדערס אַזמגליקלעך צוליב דעם

גאסקראָנאַמישן מאָנאַזין פון וויינען און גוטע זאַכן, וואָס פּאָדלאָס-
קי האָט אָנגעבראַכט מיט זיך.

אַבער דער רייכער פעטער האָט אַרויסגעוויזן זיין גוטברודע-
רישקייט אויף זיין אייגענעם שטייגער.

— זייט נישט קיין שוטה. איך בעט אייך! איך בין געקומען
אַפגעבן מזל-טוב. ווי קומט מען דאָך עפעס מיט ליידיקן? דאָס האָב
איך דאָך דער ערשטער אייך אָנגעזאָגט, אז איר זענט אַ טאַטע גע-
וואָרן. אגב — פאַר איך שוין אַוועק. געקומען זיך געזעגענען.

אין אַ וויילע אַרום איז ער שוין דאָ געווען אַ היימישער.
אויך שייקע האָט זיך דערפילט מיט אים היימיש, גלייך נאָך דער
ערשטער באַקאַנטשאַפּט.

ער האָט מיט פאַרגעניגן אַ פיר געטון מיט דער האַנט איבער
פעטער בערלס ברייטן אַקסל און אָנגעטאַפט דעם שטייפן מוסקל;
וואָס האָט קאַקעטיש אַרויסגעשפאַרט דורך דעם דינעם ברייטן אַרבע-
טער.

— אַ סיביריאַק! אַן אמתר סיביריאַק!

פּאָדלאָסקין האָט דער קאַמפּלימענט הנאה געטון.

ער האָט אָנגעקניפט דעם שמוצע, וואָס שייקע האָט געהאַט
צעשטערט מיט זיין קומען.

— יאָ, קינדערלעך, איך בין נישט קיין טעאָרעטיקער. כ'האַב
דורכגעמאַכט אַ שווערן חדר, נאָך פאַר סיביר. אַנטלאָפן פון אַ רייכן
טאַטן, געווען אַ סטאַליער, אַ שלאָסער, אַ טרעגער, אַ משורר ביי
אַ חזן: אין די זאַלץ גרובן געאַרבעט. גוטע לערער געהאַט —
נאַראַדאָוואַלצעס. איצט...

ישראל האָט זיך שוין געפילט מיט אים גענוג היימיש. פּדי
אים איבערצושלאָגן.

— איצט זענט איר, חבר, אַ רעוואָלוציאָנער אין די מאַיאָנט-

קעס און אַ טריקאַטאַזש-פאַבריקאַנט אין וואַרשע.

— האָט איר טאַקע נישט געטראַפן — האָט זיך פּאָדלאָסקי
צעשמייכלט — זאָל מײן פלימעניק אשר אַליין בויען פאַבריקן. פאַר
מיר איז דאָס אַ פּוילער ענין. איך פאַר אַוועק.

— טאַקע? האָט זיך ישראל דערפרייט — כ'האַב אים געזאָגט

דעם חבר=באלעבאָס, כ'האָב אים געזאָגט, אַז גיכער וועל איך שוין ווערן אַ שותף מיטן פעטער בערל איידער ער.

— ס'קאָן גרייַעך געמאַלט זיין — האָט פּאָדלאַסקי ווייטער געשמייכלט. ער האָט געשמייכט מאָדנע געלאַסן, צוריקגעהאַלטן, ווי ער וואָלט זיך נישט פאַרגונען קיין פּוילן געדעכטער.

— כ'האָב אייך דאָך געזאָגט, חבר ישראל! קומט אַראָפּ צו מיר אין מאַיאָנטעק, וועט איר זען אַז מען קאָן מאַכן רעוואָלוציע מיט געלט. איר וועט ווערן אַ שותף. — קומט אַלע, ווער עס וויל נאָר! — האָט ער זיך געווענדט צו די איבעריקע. — אָבער פּוילע זאָלן זיצן אין דער היים. און קיין טעאָרעטיקער באַדאַרף איך אויך נישט.

— אָט דאָס געפעלט מיר! אידעאָליזם און אַליין-הערשאַפט! דאָס איז געווען די איינציקע באַמערקונג, וואָס דער שווייגן-דיקער ביסטריצקי האָט געמאַכט ביים טיש. און עס האָט זיך געקאַנט דוכטן — ער איראָגניזירט. אָבער זיין ברייטער מויל האָט נישט גע-וואָלט שמייכלען היינט. ביסטריצקי איז געווען שלעכט געשטימט און אויפגערעגט. ער האָט זיך געצוונגען צו זיצן ביים טיש און צו שווייגן. און, אפילו, אויף זיין איינציקער באַמערקונג האָט אים באַנג געטון. ער האָט פאַרפרעסט די ברייטע ליפּן און צוגיפּגע-פּלאַכטן די הענט אַרום דער קני.

פּאָדלאַסקי האָט אים אָנגעקוקט מיט זיין געלאַסענעם האַלבן שמייכל.

— חבר... ביסטריצקי! איר וואָלט אויך געהערשט, ווען איר האָט די געלעגנהייט.

— איך? איך ווייס נישט...

זיי האָבן זיך ביידע אָנגעקוקט. צוויי פרעמדע מענטשן, ביי זייער ערשטער און, אפשר איינציקער באַגעגעניש. זיי האָבן זיך אָנגעקוקט מיט קעגנזייטיקן אומחן.

— אָבער ווי פאַרגינט זיך דאָס אַ ייד צו האָבן אזעלכע מוס-קולן? — האָט שייקע נישט געקאַנט ביישטיין זיין אַנטציקונג.

— איר האָט אפשר אַ קופּערנעם צענער? — האָט פּאָדלאַסקי געפרעגט.

צ'ענער האָט זיך געפונען. און דער רייכער פעטער האָט געשעפטלעך און ערנסט גענומען די מטבע.

און מיט אַ קליינער אָנשטרענגונג זי צעבויגן, כמעט איינגע-קנייטשט אויף העלפט.

— איר קאָנט אויסגלייכן — האָט ער צוגעוואָרפן דעם פאַר-קריפּלען צענער צו ביסטריצקין.

יענער האָט זיך אויפגעהויבן, אַ שמייכל געטון און איז אַוועק פון טיש.

אויך פעטער בערל האָט זיך אויפגעהויבן.

— נו, חבר ישראל, מירן זיך געזעגענען. איך דאַרף שוין פאַרן. לאָזט גריסן אייער פרוי און האָט נחת פון אייער צוילינג. באַזונדערס לאָזט גריסן די קליינע דאָראַטשקען. זאָגט איר, אז איך האָב געוואָלט זי זען און זיך נישט דערוואַרט.

פּאָדלאַסקי האָט אַ וויילע נאָכגעדענקט.

— מאַדנע. כ'האָב געזען דאָס פרייליך איין מאָל, גערעדט מיט איר געצייילטע ווערטער — דאָן אין סאַוואַי, בעת זי איז געקומען צו ליפּן נאָך אייך. און מיר דאַכט זיך, אז מיר קענען זיך שוין פון לאַנג. אלטע חברים.

פּאָדלאַסקי האָט זיך געזעגנט און ישראל האָט אים באַגלייט ביז צו דער טיר, ווייטער, פון טרעפּ אַראָפּ האָט זיך דער רייכער פעטער נישט געלאָזט באַגלייטן.

ישראל איז געשטאַנען אין דער אָפּענער טיר און זיך צוגע-הערט, ווי דער גאַסט גייט אַראָפּ פון די שטיגן. ער האָט געפילט אַ דערלייכטערונג. פונקט האָט אים אַנגעטראָגן אַהער, דעם רייכן פעטער, ווען אין דער היים איז קיין איין פרוי נישט געווען, וועל-כע זאָל קאָנען ווי געהעריק דעם גאַסט אויפנעמען. פייגע-פעסע און דאָראַטשקע זענען ביי דער קינפעטאַרן אין אַנשטאַלט. באַלד דאַרפן זיי קומען צופאַרן מיט דינה'ן און מיט די קינדער. סלאָווע איז אויך דאָרטן. זיי וועלן זיך אַריינרייסן מיט זייער ווייבערישן טומל און מיט די קוויטשעריי פון די פיצלעך קינדער. גוט וואָס דער גאַסט איז אַוועק באַצייטנס.

אַבער אָט דערלאַנגט צו ישראלן בערל פּאָדלאַסקיס האַרטלעכע

שטים פון אונטן, פון די שטיגן. אים ענטפערט אָפּ דאָראַטשקעס
לויטערער געלעכטער. זיי האָבן זיך געטראַפן אין דער קאַטאַקאַמבע.
אין אַ פּאַר מינוט אַרום איז שוין דאָראַטשקע אויבן, אַ צע-
פּלאַמטע.

— אוי, אַ קאַמיקער דיין פּריצישער חבר, ישראל! נישט אַנ-
דערש געוואָלט זיך מיט מיר געזעגענען, אַז איך זאָל אים אַ קוש
טון. ב—רר! סאַשטעכיקע באַרד ער האָט!
— וווּ איז דינה? די מאַמע?

— זיי פּאַרן. זיי פּאַרן שוין. דאָס בין איך געקומען צולויפן
צוגרייטן דאָס בעט, איבערציען די ציכלעך.
זי האָט אַראָפּגעריסן דאָס היטעלע פון איר הויכן שטערן און
עס אַ שליידער געטון אויף הפּקר.

זי איז אַריינגעלאָפּן ברענגען אין אַרדענונג דער שוועסטערס
צימער און פאַר איין וועג געכאַפט אַ קוק צו ביסטריצקין.
איז זי געבליבן שטיין פאַר דער טיר.

ביסטריצקי האָט געפּאַקט און געבוידן אין שטריק זיינע ביי-
כער — זיין איינציקע באַלעבאַטישקייט.
— וואָס... וואָס טוסטו, טאַדעק?

האָט ער פאַרשאַרט די האָר פון שטערן און שווער אָפּגעעטעמט.
— זעסט דאָך. איך פּאַק זיך.
— טאַדעק!

— אָבער זיי דאָך נישט קיין קינד, דאָראַטשקע. איך מוז
דאָך אַנטלויפן פון דאַנען. אַן ענגשאַפט...
די שוועסטער מוז האָבן דאָס צימער... און די פּיצלעך קינד-
דער... ווער וועט עס קאָנען אויסשטיין זייער געשריי? ווער וועט
עס קאָנען לערנען זיך ווייטער?

אַלץ, וואָס ביסטריצקי האָט גערעדט, איז געווען זייער לאַגיש
און אַפּעלירט צום גלייכן פאַרשטאַנד. אָבער פון אַ הויכן באַרג, אַז
עס פליען שטיינער, פליען זיי אויך מיט אַ באַשטימטער לאַגיק. און
וויי איז צו דעם, וואָס שטייט אונטערן באַרג. דאָראַטשקע איז איצט
געשטאַנען אונטערן באַרג און אויף איר זענען געפּלויגן די לאַגישע
שטיינער.

— הייסט עס... א סוף?

— ווו א סוף? וואָס א סוף? קינד איינע!

— האָסט מיר גאָר נישט געוואָגט, גאָר נישט דערציילט...

— אז ערשט היינט האָב איך געקריגן א צימערל...

אין עס-צימער האָט זיך אויפגעוויפן א טומל. ער איז אָנגע-
פילט געוואָרן מיט ווייבערשע שטימען. די ערשטע איז אַריין סלא-
ווע, מיט א קינד אין א קישעלע, מיט לויכטנדיקע אויגן.

— מיר זענען געקומען, חברים! גיט אונז אַפּ מזל-טוב!

נאָך איר, מיטן צווייטן קינד איז אַריין פייגע-פעסיע מיטן
שייטל אויף א זייט, גאָר א יונגע, א צעפלאַמטע.

— דאָראַטשקע. דאָרע! האָסט צוגעקליבן? צורעכט געמאכט

דאָס בעט?

ישראל, וואָס איז אַראָפגעלאָפן אונטן, ווען ער האָט דערהערט
זיי צופאָרן, האָט אַריינגעפירט דינהן אונטערן אַרעם. זי איז נאָך
געווען זייער שוואַך. זי איז קוים געגאַנגען.

און אז דאָראַטשקע איז אַרויס פון ביסטריצקין, פאַרטויבט פון איר
אייגן אומגליק, האָט סלאַווע שוין באַוווּן דאָס קינד אין קישעלע
אָוועקצולייגן אויפן בעט און אין איבערפלאַס פון גליקלעכקייט איז
זי איר אויפן האַלז געפאַרן.

— דאָראַטשקע! מזל-טוב דיר! ביסט דאָך שוין מיט מזל אַ

מומע!

שייקע האָט זיך צעלאַכט צו דאָראַטשקען:

— אזא פּיטשינקע און שוין א טשייניק!

צווייטער טייל

ש ד י ם = ט א נ ן

אלע אינטענדאנט-אפיצירן, וואָס ווייס אלע גענוג און הינטער-גענוג, וואָס האַלט אין זיינע הענט די שליסלעך פון די צענדליקער פּאָד-ראַדן. אַ פשוטער ליטוואַק, זאָגט מען. ווער זאָגט עס אזוי? ביסטריצקי איז קודם אַ קאָפּ-מענטש. און דאָן אַ געבילדעטער מאַן. אַרײַן אַ דאָקטאָר. און זײַן טאַטע איז געווען, זאָגט מען גאָר, אַ מיליטע-רישער דאָקטאָר, אַ פּולקאוניק, דעריבער האָט ער אַזאַ גרויסע פּראָטעקציע.

ווי די מעשה זאָל נישט זײַן, אָבער איינס ווייס מען זיכער: ביסטריצקי האָט אָנגעהויבן דרייען זײַנע געשעפטן אָן אַ פּרוטה אייגן געלט. געלט דאַרף מען דען? אַ מענטש דאַרף מען זײַן. געלט אין וואַרשע וואַלגערט זיך אין בלאָטע. מיט געלט בעט מען זיך ביי אים, מען שלאָגט אים אָפּ די שוועלן. וואָלט ער נאָר וועלן נעמען אזוי פיל! איז ער אָבער אַ גרויסער מפּונק, ביסטריצקי. דאָ געפעלט אים נישט דער שוּתף, דאָ שמעקט אים נישט דאָס געשעפט. און אז ער וויל, לאָזט ער זיך גאָר נישט כאַפּן. נישט אין דער היים, נישט אין קאַנטאָר, נישט אין סאַוואַאי, וווּ ער טרינקט מיט די אָפיצירן. וואַרשע איז אַ ים. און איבער דעם דאָזיקן ים, שמײען אַרום יידן אויף דראָזשקעס. יידן פאַרסאַפעטע. מיט פּולע פאַרטפּעלן קנאַקעדיקע פינפהונדערטער. דאָס יאָגט מען זיך נאָך ביסטריצקין מיט אַ גאַל-דענער נעץ.

עס זענען שוין אַפילו אַרײַן אין השיבות יענע יידן, וואָס מען זאָגט וועגן זיי, אז זיי ווייסן וווּ מען קאָן ביסטריצקין אויסגעפינען. אז זיי קאָנען האָבן צו אים אַ שטיקל צוטריט.

צו פּאָדלאַסקין אין טריקאָטאַזש פּאַבריק, וווּ מען אַרבעט איצט הענטשקעס און סוועטערס פאַר דער אַרמײַ לאָזט זיך אַרײַן אַ האַל-בער מנין בכבודיקע יידן.

דער פּאַבריקאַנט איז נישטאָ אין קאַנטאָר, מען בעט זיי צו-וואַרטן. אָבער זיי דאַרפן נישט דעם פּאַבריקאַנט, זיי שפּאַרן אין צווייטן צימער, פון צווייטן איז דריטן. ביז זיי געפינען ישראל דעם צושניידער.

— צו אייך דאַרפן מיר טאַקי. פּאַני-לעבן!

א יום-טוב אזא, ווען די שרעק איז געשטאָרפן. ווען מענטשן מיט
אַפגעריסענע קעפּ טאַנצן פראַנק און פריי אין דער גאַס אַרום

און אויב נישט איך פאַר זיך — טאָ ווער-זשע? און אויב נישט
איצט — טאָ ווען-זשע? די שטאַט לעבט מיט אַ דאַפּלטן דופק,
ווי באַקומען אַריינגעשפּריצט קאַנפער. די שטאַט איז פול מיט שפע
און לייכטע מלחמה-פאַרדינסטלעך. זיי נאָר נישט פויל!

ריזיקע פורן מיט מיליטערישע באַשטעלונגען שפאַרן זיך
קוים פון די טויערן אַרויס אויף גענשע, אויף פראַנצישקאַנער.
גרויסע שווערע פערד, ברעכן דעם ברוק מיט די פאַדקאַוועס, באַרירן
דעם ברוק מיט די גזשיוועס, צו רירן פון אַרט די איבערגעלאַדענע
צווייטמאַקיקע וועגענער. און פאַרווילדעטע שמייסערס מיט בלוז-
רויטע פנימער, צו קיין יידן נישט ענלעך, צו קיין מענטשן נישט
ענלעך, טרייבן אָן די פערד מיט נישט-מענטשלעכע הייזעריקע קולות.
און די אַדערן — ווי בלויע שטריק. און די שטריק אַרום גאַרטל
ווי אַרויסגעקראַכענע קישקעס. אַ צעיושעטע אַנשמרענגונג פון חיהשן
ווילן ביי זיי. נישט פון אַ ווילן — פון אַ מזל.

לויפן לייכטע סוחרים אויף געיעג. אויף דראַזשקעס, אויף
אויטאָס, אַהא, מען פירט שוין פאַרווונדעטע! עמעצן האָט דאָך
אַפגעגאַלטן צושטערן לייונט פאַר די לאַזאַרעטן! אזא מענגע לייונט!
ווי געמט מען דאָס שטיקעלע מזל! עס ליגט דאָך ביי דער האַנט
ערגעץ. געלט וואַלגערט זיך אין דער בלאַטע. מען דאַרף נאָר קאַנען
אויפהויבן. אָבער ווי אזוי? די סוחרישע מעטאָדן פון דער רויקער
צייט זענען אַפגעשפּילט. ערלעכקייט — בטלנות. פאַר אַ שווינדל
קאָן מען מאַכן מיט אַ קאַפּ קירצער. זיי ערלעך און שווינדלער
גלייכצייטיק! צו דעם באַדאַרף מען דאָך טאַלענט, טאַלענט פון אַ
מלחמה-ספּעקולאַנט, אַ ברכה פאַר געציילטע. זיי זענען איבער דער
גאַכט אויסגעוואַקסן. נעכטן האָט מען זיי נישט געקענט. היינט —
בוקט מען זיך פאַר זיי, פאַר די נייע, סוחרישע מלחמה-טאַלענטן.

היינט דאַרף מען זיין אַ ביסטריצקי. ווער איז ביסטריצקי?
בו, ווער קען אים דען נישט? אָט דער, וואָס איז אויסגעבונדן מיט

פארהאנג דער ציניש-נאקעטער קנאלן פון קארטעטש. יעדער איינער קוקט זיך אום, צי די מלחמה איז נישט הינטער זיינע פלייצעס. און איבער דעם ברומען און קנאלן און איבער די אויסגע-שרייען פון המון שטייגט אויף א טיפער, פלושענער אקארד, פילט אן הימל און ערד, דרינגט אריין אין אלע אויערן. איבער דער וועלט האָט זיך צעשפילט אן אָרגל. ער קאָן אָבער נישט אַרויס-קריכן פון די ערשטע פעכיקע טענער. דאָס איז הויך איבער די וואַלקנס געגאנגען אויף וואַרשע אַ צעפעלין און שטאַלק געטראַגן קעגן דער זון זיין באַלויכטענע רונדע ברוסט פון אַ פעטער גאַנז. קליינע רויכלעך ווערן געבוירן און צעשוומען אין די צענד-ליקער אויף ביידע זייטן הימל-וועג פון דעם גייענדיקן צעפעלין. דאָס יאָגט אים נאָך די רוסישע קאַרטעטש און טרעפט נישט. ערגעץ וווּ אויף דער גאַס קנאַלן די פאַלנדיקע קוילן אָן ברוק, ווי אַ שפּיל אין ניס. און, ווי אַ ריזיקע ניי-מאַשין שטעפט ערגעץ אַ קוילן-וואַרפער.

דער עולם אויף דער גאַס פאַרמערט זיך. דער עולם ווייס נישט פון קיין שרעק. דער אויטאָריטעט פון פּאַליציי איז געפּאַלן. אָט שטייט ער דער פּאַליציי-מאַן אין ווייסע הענטשקעס אַליין צווישן עולם. אַ מענטש אַ פאַרחידושטער, ווי אַלע אַרום אים. שטייט אויף איין פּאַר פּיס, מאַכט מיט איין פּאַר הענט, גאַפט מיט איין פּאַר אויגן אויפן צעפעלין אין דער הויך. פון וואַנען האָט זיך פּריער גענומען די מורא פאַר דעם דאָזיקן פשוטן שטערבלעכן אין ווייסע הענטשקעס ?

ניין, דער עולם ווייסט נישט פון קיין שרעק. אַ קנאַל און נאָך אַ קנאַל. שוין נישט קיין וואַלקן-דונער, נישט קיין האַרמאַטן-שאַס. עפעס אַ נייעס. ווי די שטאַט וואַרשע וואַלט איין מאָל נאָכן צווייטן באַקומען מיט אַ מעשענער פּויסט אין די ציין אַריין ווייס מען נישט וואָס האָט אזוי פאַרקלונגען, צי דער מעש, צי די ציין. די שטאַט וואַרשע האָט זיך אַ וואַקל געטון. דאָס פאַלן באַמבעס פון צעפעלין, דאָס ווערן מענטשן געהרגעט. און דער עולם גאַפט. גאַפט און שווייגט. מענטשן פאַלן אין מיטן געלאַף און בלייבן ליגן. אַז זיי איז ליב - איז דעם עולם נחא. ס'איז

א יום-טוב אזא.

אויף דער קראָקאווער פּאַרשטאַט. פון ביידע זייטן „זיאָוד“ האָט זיך פּאַרזאַמלט אַן עולם צו זען און צו באַגריסן די אויטאָמאָ-בילן מיט פּאַרווונדעטע, וואָס מען האָט געפירט דירעקט פון שלאַכט-פעלד אין שטאָט אַרײַן. יעדע וויילע פלעגט קומען צופליען פון דער בריק אַ פרישער אויטאָמאָביל מיט קלאָרע לײלעכער פאַרבעט מיט נאַקעטע הענט און פיס אין פאַרבלוטיקטע באַנדאַזשן. דאָס „טעאַטער פון קריגס-האַנדלונגען“ האָט זיך צוגערוקט נאָענט צו וואַרשע און איצט האָט מען געפירט די אַקטיאָרן פון דער שפּיל — די העלדן.

אַבער די פּנימער פון די פּאַרווונדעטע העלדן האָט מען כמעט נישט אַרויסגעזען. פאַרשטעלט האָבן זיי יונגעלייט מיט פּריילינס מיט בענדער פון רויטן קרייץ אויף די אַרעמט — באַרמהאַרציקע שוועס-טער און ברידער, וואָס זענען מיטגעפאַרן מיט די אויטאָמאָבילן, פון פּאַרנט פון הינטן, אויף די טרעפּלעך. און זיי, די ברידער-און-שוועסטער, האָבן דאָס אַראָפּגעקוקט פון זייערע פלעצער מיט פּלאַם-און-פאַראַכטונג פון אמתע העלדן.

און, בעת דער עולם צושויער האָבן באַגריסט די פּאַרווונדעטע מיט געמאַכטער אָדער אמתער התפעלות, האָט אומאויפהערלעך גע-ברומט אין דער ווייט די שווערע אַרטילעריע, ווי פאַרטויבט פון שווערע דיקע פּאַרהאַנגען. און אָט רייסט זיך דורך דורכן טויבן

— צו מיר? — ישראל האָט קיינמאָל נישט געהאַט צו טון מיט אַזעלכע יידן.

— צו אייך, פּאַני לעבן, צו אייך. — יידן מאַכן עס בקיצור. נישטאָ קיין צייט. יידן לייגן זיך צוזאַמען צו פּופּציקער — צוויי הונדערט מיט פּופּציק קאַרבן, קנאַקעדיקע, נייע מלחמה באַנקנאַטן. עס טרעט אַרויס זייער ראש המדברים.

— אויף אייך, זאָגט מען, פּאַני לעבן, אז איר זענט אַ שטיקל קרוב מיט ביסטריצקין, פּאַני-לעבן. כאַטש, צוריק געשמועסט, לייגט זיך נישט אויפן שכל. וואָרן, וואָס וואָלט איר דען געשטאַנען און געאַרבעט, איר זאָלט זיין זיינס אַ קרוב?

ישראלן ווערט הייס אין די ביינער. ער מאַכט מיט דער שער, ווי אַ פּריזידער, צווישן איין האַר-שניט און אַ צווייטן. ער באַמיט זיך צו רעדן קאַלט.

— יא, ליבע יידן, ביסטריצקי איז טאַקע מיינער אַ קרוב. אָבער ווייסט איר, וואָס איך וועל אייך זאָגן? גייט און צעברעכט הענט און פיס! בלוט-זויגער! אַרויס, וואָרן איך וואַרף אייך די שער אין קאַפּ!

ישראל האָט געענדיקט מיט אַ קוויטש, ווי אַ פּעסדיקע יידע-נע. די סוחרים האָבן זיך אַרויסגעשאַרט און זיך געישובט הינטער דער טיר, צי פּרוּוון דאָס מזל נאָך אַמאָל, מוסיף זיין אַ הונדערטער. און ביי ישראלן האָבן זיך הענט און פיס געטרייסלט פאַר אויפּרעגונג.

אַט דער ביסטריצקי, וואָס האָט אַ תל געמאַכט פון דער קליי-נער דאָראַטשקען, אין אַ קרענק זי אַריינגערופן און אַוועקגעוואָרפן, אַט דער ביסטריצקי, וואָס האָט פאַרביטן זיינע ביכער און אַנאַרכיסטישע טעאָריעס אויף דער געמיינער מלחמה-ספּעקולאַציע — ער איז אין ישראלס אויגן געווען דער סימבאָל פון מלחמה און פון אַל-דאָס בייז אויף דער וועלט. ביסטריצקי — דאָס איז דער צעיושעטער קאַפיטאַל, וואָס ווייסט נישט פון קיין הייליקייטן, וואָס טאַנצט איבער ברידער-קברים, וואָס האָט אים, ישראלן, אַנגעשטעלט צושניידן מלחמה-סוועטערס.

ער, ישראל, וויל דאָך נישט צוהעלפן צו דער מלחמה. און

ער העלפט. ער מאכט סוועטערס פאר דער ארמיי. מיט פיר יאָר צוריק האָט ישראל זיך באַפרייט פון מיליטער-דינסט צוליב דעם, ווייל עס האָבן אים געפעלט די פאָדערשטע ציין אין מויל. ערשט שפעטער האָט ער זיך אַריינגעשטעלט גאַלדענע. ביים אויסברוך פון דער מלחמה איז ער געווען זיכער, אז ער וועט צו איר קיין האַנט נישט צוילייגן. האָט אָבער ביסטריצקי אַנדערש באַשטימט: ישראל מוז מאַכן סוועטערס פאַר די זעלנער...

און וואָס זאָלן שוין זאָגן יענע אַרבעטער, וואָס מוזן מאַכן גראַנאַטן, וואָס מוזן מאַכן דום-דום קוילן?

אַמאָל האָט דאָך ישראל געגלויבט אין אַ סאַציאַלער רעוואַ-
לוציע. אַמאָל? ווי לאַנג איז דאָס דען געווען? אין אַ רויקער צייט
האָט מען געקאָנט וועבן חלומות. איצט איז דער גלויבן אַוועק מיטן
רויך. איצט האָט ישראל געזען, ווי מעכאַניש און פאַרהיפּנאַטיזירט
מענטשן גייען רייען-ווייז, פולקן-ווייז מיט אָפּענע פּאַנען, ביים מע-
שענעם ברום פון אַרקעסטער — גייען צום טויט. איז אויף דעם
אַרט פון אַמאָליקן גלויבן אין דער סאַציאַלער רעוואַלוציע אויסגע-
וואַקסן אַ וויסטעניש פון פאַרצווייפּלונג. אין פּראָטעסט האָט ער
דאָך געגלויבט.

ווען אַ טייל באַוווסטזיניקע אַרבעטער — האָט ער געטראַכט —
זאָלן זיך צוזאַמענעמען אין אַרויס קעגן די אָנגעלאָדענע קוילן-
וואַרפּערס: שיסט אין אַנז! מיר ווילן נישט קיין מלחמה! נו,
וואָלט מען זיי צעשאַסן. זיי וואָלטן אָבער געווען אין אַרדענונג,
די אַרבעטער, זיי וואָלטן געהאַט אָפּגעטון זייערס. איצט... מאַכן זיי
סוועטערס און דום-דום קוילן.

ער איז געווען פאַרביטערט, ישראל, און איבערגעמאַטערט פון
דער אָנגעשטרענגטער אַרבעט. אין שטוב איז געוואַקסן די נויט.
ס'איז שווער געווען אָנצוויאַנגן די הוצאה. דינה האָט צוגעקערנקט.
די קינדער זענען אויך נישט קיין איבעריקע גבורים.

ישראל איז איין מענטשן מקנא געווען. פינעסן דעם ליטוואַק.
יענער, אַן עלטערער בחור, אַ פרייער מענטש האָט פון אָנהויב אָן
געהאַט דעם מוט זיך צו שטעלן אין דער פּאָזע פון פּראָטעסט.
ווען פינעס האָט געבראַכט דעם ערשטן לייכט פאַרדינטן הונ-

דערטער פון מלחמה-מעקלעריי, האָט ער אים אַרויסגעצויגן פון קע-
שענע מיט צוויי פינגער און געהאַלטן פון דער ווייט, ווי אַ שרץ.
— פייגע-פעסע! — האָט ער געזאָגט — לאָמיר מאַכן אַ
חשבון, וואָס קומט אייך. דאָס איז מיין לעצט געלט. מער וועל
איך שוין נישט האָבן.

און ער האָט אמת געזאָגט. מער האָט ער שוין קיין געלט נישט פאַר-
דינט. ער האָט זיך אָפגעטרייסלט פון מלחמה-מעקלעריי.

— שלאָגט אייך, קינדערלעך, איך וועל צו דעם ענין קיין
האַנט נישט צולייגן.

און עס האָט זיך אָנגעהויבן פאַר פינעכץ אַ צייט פו נסיונות.
ער איז אָנגעקומען אין אַ הענטשקע-פאַבריק און זיך אָפגעטרייסלט.
ער האָט איינגעפונען, אז אויך דאָ העלפט ער מיט צו דער מלחמה.
איז ער אינגאנצן פאַרשוונדן פון דער קאָמונע. ישראל האָט
אים געפונען אין אַ קליין בית-המדרש אויף נאַלעווקעס. פינעס איז
געשטאַנען מיט זיין גרינעם קאָפעליש איבער די אויערן און זיך
געשאַקלט דער גמרא.

— איך זאָל אַפילו וויסן, אז איך וועל אויסגיין פון הונגער —
האָט ער געזאָגט, צו דער מלחמה וועל איך מיין האַנט נישט
צולייגן.

— אָבער וווּ שלאָפסטו? וווּ עסטו?

— גוטע מענטשן פאַרלאָזן נישט.

יא, באַלעבאַטים האָבן געוואָרפן אַן אויג אויפן ליטוואַק, אים
אויסגעהאַלטן מיט טעג. איז ער אָבער אין אַ וואַך אַרום געקומען,
ווי אַן אָפגעברייטער. ער האָט זיך געכאַפט, אז דאָס עסט ער טעג
ביי מלחמה-ספעקולאַנטן.

זיין מנוחה האָט ער איצט געפונען אין אַ בעקעריי. הענט זענען
אומעטום נויטיק. און ברויט איז אַ נייטראַלע זאַך. אלע דאַרפן
ברויט.

ישראל האָט אַפילו געוואָלט אונטערזעגן דעם צווייג, אויף וועלכן
דער ליטוואַק האָט זיך אַרויפגעכאַפט, געוואָלט אים דערקלערן, אז
דאָס פאַרבייט ער אייגנטלעך אַן אַרבעטער, וואָס איז אַוועק אין שלאַכט,
און אַפילו דורך דעם העלפט ער צו דער מלחמה. ישראל האָט אים

אָבער צורו געלאָזט, צופיל נאַיווער ערנסט האָט אַרויסגעקוקט פון
פּינעסעס קעלבערנע אויגן, אַז מען זאָל זיך קאַגען דערלויבן אויף
אַזאַ שפּאַס מיט אים.

ענדלעך איז פּינעס געוואָרן אויפגעריכט. אין וואַרשע האָט אַ
שפּאַר געטון דער גרויסער שטראַם היימלאָזע. גוטע מענטשן האָבן
איינגעאַרדנט קיכן פאַר זיי. אַ קלוגע האַנט האָט דערטאַפּט פּינעסן,
אים אַרויסגעשלעפּט פון דער בעקעריי און אָנגעשטעלט פאַר אַ משגיח
איבער אַזאַ קיך. דער ליטוואַק האָט געפונען זיין ריכטיקן פּלאַץ.
אַהיים פלעגט ער איצט קומען ביי דער נאַכט, אַ פאַרהאַרע-
וועטער, אַן אויסגעשמירטער אין מעל און אין קרייטעכצער. ער פלעגט
אַנידערפאלן ווי אַ סנאַפּ, פּדי מיטן פרימאַרגן ווידער צו לויפן אין
קיך אַריין.

ער האָט זיך אָבער נישט באַקלאַנגט אויף זיין אַרבעט, כאָטש
פון טאַג צו טאַג האָט ער אויסגעזען ווילדער, באַוואַקסענער. ער האָט
אַפילו אויפגעהערט צו רעדן ווי אַ מענטש, נאָר געברומט, ווי אַ
בער אין רציחה, און זיין בליק האָט פאַרלוירן די קעלבערנע ווייכ-
קייט. ישראל האָט אים איינמאָל געזען אין זיין קיך ביי דער אַרבעט.
ביי די לאַנגע, רייע טישן איז געווען אַן אָנגעלויף, ס'איז אָנגעגאַנגען
גען אַ שפּאַכט פאַר די ערטער. בערדיקע יידן, ווייבער, קינדער,
אַרומגעריסענע, פאַרווילדעטע, פאַרלוירן די בושע צוזאַמען מיט זייער
היים האָבן געליאַרמט און געוואַלדעוועט. געקראַכן מיט די פּויסטן,
מיט די נעגל אין פנים אַריין. און העכער פאַר אַלעמען האָט גע-
וואַלדעוועט פּינעס אַליין. ער האָט געאַרבעט מיט די פּויסטן אויף
רעכטס און אויף לינקס. דאָס האָט ער געמאַכט אַרדענונג.
— זיצט, זאָג איך אייך! זיצט אויף די ערטער! אַז נישט
וועל איך אייך... ר' ייד, אַרויס פון דאַנען, אַרויס! וואַרט אויף דער
צווייטער פאַרטייע!

— דו ליטוואַק איינער, וועסט מיך גיין וואַרפן? דיין טאַטע
האַט מיין מיסט נישט פאַרמאַגט! איך וועל דיך...
— אַרויס!

עס איז אָבער דאָך שטילער געוואָרן. פּינעס שלעפּט קוישן
ברויט. פּינעס שרייט אין קיך אַריין.

בארמהארציקע פריילינס אין וויסע פארטוכער, פריילינס מיט
דחמנות און עקל אויף זייערע פנימער טראָגן פּוּנאַנדער שיסעלעך
געקעכץ.

א שוואַרצע פאַטראָנעסע מיט אַ לייאַרניאַן ביי דער נאַז שרייט
אויף פינצסן.

— איר האַלט נישט קיין אָרדענונג! ס'איז שמוציק, ס'איז אָנ-
געשפיגן! פּוּי!

און פינעס שרייט איר אין לייאַרניאַן אַריין.
— האַלט ס'מויל!

און די צווייטע פאַרטיע צעשוּיבערטע קעפּ, וואָס שפּאַרן אין
דער אָפענער טיר און האַלטן זיך צוריק ביי דער שוועל ווי דורך
אַ פּישוף, שרייט צו פינעסן:

— גנב! לייטוואַק! זויפסט אונזער בלוט! לאָזט אונז הונגערן!
און פינעס שרייט צו אַ פּאַר בערדיקע גבאים:

— וואָס מישט איר זיך דאָ, וואָס מישט איר זיך? אין קיך
אַריין גייט! זעט נאָר די גרויפן זעט נאָר! טוכלע גרויפן. ווי פאַר
הינט! מנדבים!

ישראל האָט זיך אַרויסגעריסן פון דער קיך, ווי פון אַ גיהנום,
אַ פאַרטויבטער, אַ באַרוישטער.

אויף דער גאַס האָט געשיינט די זון. אַן עשעלאָן דראָגנער
האַבן געהאַגלט אויף דעם וויסן ברוק מיט די פּערדישע קאַפעטעס,
ווי צערייצטע בולדראָגן האַבן געבילט אין אויער אַריין עלעגאַנטע
אויטאָמאָבילן. און אַט גייט אַריבער די גאַס אַן אָפיציר מיט אַ
דאַמע. ער איז אַ הויכער, זי — אַ קלייניקע, נישט קיין גלייכע
פאַר. און זיי גייען זייער אומבאַהאַלפן. ער איז אַ דראָגנער,
נישט געווינט צו גיין צו פּוס. מיט איין האַנט האַלט ער צו די
לאַנגע שווערד, זי זאָל זיך אים נישט פּלאַנטערן, מיט דער אַנדערער
האַנט האַלט ער צאָרט געאַרעמט זיין קליינע דאַמעלע. די דאַמעלע
איז אויף דער צייט. ער פירט זי פּאַרויכטיק אַריבער די גאַס און
קוקט מיט שרעק אין אַלע זייטן, זי אָפּצוהיטן פון אַ בייז באַגע-
געניש.

ביסטריצקי.

— אָט-אָט-אָ! אָט סאַרט ער!
א כאַפּטע יידן אין קאשקעטן און קאפּעלושן האָבן זיך אַ לאַז
געטון פון טויער צו דער דאָראַטשקע און זי באַלעגערט פון אַ ע זייטן.
— פּאַניע ביסטריצקי, צוויי ווערטער!
— פּאַניע ביסטריצקי, מיר וואָרטן אויף אייך!
— יידן! וואָס זענט איר באַפּאַלן דעם הער ביסטריצקי, יידן!
לאַזט מעך צו, מעך!
און אז ביסטריצקי האָט אויפגעוויפן זיין האַנט, זענען אלע
שטיל געוואָרן. ס'איז געווען נישט קיין פשוטע האַנט, נאָר אין אַ
לייקענער הענטשקע און געהאַלטן האָט די האַנט אַ זילבערן בייטשל
און געווען איז זי איינגעפאַסט אין אַ קלאָרן מאַנקיעט מיט אַ גיל-
דערנער ספינקע.
— יידן, דוַלט מיר נישט קיין קאַפּ און לויפט מיר נישט נאָך.
ווער עס האָט צו מיר אַ געשעפט — זאָל זיך מטריח זיין אין קאַנ-
טאַר אויף קרולעזוסקי.
— אז מען קאָן אייך דאָרט נישט כאַפּן!
— אז מען קאָן זיך נישט דערשלאָגן
— אז מען לאַזט גאָר נישט צו!
ביסטריצקי האָט געשמייכלט מיט זיין ברייטן מויל, אַראַפּקונ-
דיק צו דער בערדיקער, טומלדיקער חברה.

— אין דער היים נעם איך נישט אָן. ביי מיר איז איצט מיר
טאָג. איר פאַרשטייט ?

— וועלן מיר וואַרטן.

— ווי איר ווילט.

ער איז אַראָפּ פון דער דראָזשקע און זיך דורכגעשלאָגן אַ
וועג צו דער שווערער, דעמבענער טיר מיט דער מעשענער שמידאַכץ.
די טיר האָט זיך געעפנט, זיך צעשמייכלט פאַר ביסטריצקין מיט די
ווייסע מאַרמאַרנע שטיגן און זיך צוגעמאַכט ביי די יידן פאַר דער נאָז.
די שטיגן זענען געווען פלאַכע און פרייטע. אין זיין לייכטן
ספּאַרט-אַנצוג האָט זיך ביסטריצקי געפילט אויף זיי גרינג ווי אַ
פעדער. ער האָט געשוועבט אַרויף, פאַכנדיק מיט זיין זילבערן ריטל.
אַבער אויפן צווייטן שטאַק האָט ער זיך געמוזט אָפּשטעלן
— טאָדעק! וואַרט, טאָדעק?

דאָס האָט אים געפעלט! אים האָט דאָ אָפּגעוואַרט דאָראַטשקע
מיט דער היטעלע אין האַנט, נישט קיין פאַרקעממע, דוכט זיך,
נישט קיין געוואַשענע, אַ פאַרשטויבטע, אַ צעקנייטשטע — די אָפּ-
געלאָזנקייט אליין איז פאַר אים געשטאַנען, און געשטאַנען איז זי
נעבן דער גיפּסענער דיאַנע, וואָס האָט באַצירט די נישע אויף די מאַרמאַרנע
שטיגן. די גיפּסענע פיגור איז געווען גרעסער פאַר דאָראַטשקען, האָט מיט
פאַראַכטונג זיך אָפּגעקערט פון דאָראַטשקען, ווי פון אַן אַלטער בעטלערין.
צוויי שעה איז זי געשטאַנען ווי אַ בעטלערין ביי דער נישע
אויף די שטיגן און אָפּגעוואַרט ביסטריצקין. און, אז זי האָט אים
דערזען, האָט איר פאַרכאַפט דעם אָטעם און זי האָט שוין נישט
געהאַט וואָס אים צו זאָגן. זי האָט קוים געשמייכלט :

— טאָדעק...

— נו ?

— ניין, גאַרנישט, טאָדעק. אָן סצענעס. געקומען דיך זען.

איך פאַר... איך פאַר אוועק...

— הם...

— דאָס מעג איך דאָך... זען דיך. פרייע מענטשן... דו ביסט

אַ פרייער מענטש, טאָדעק. גוט אַזוי.

דאָס זענען געווען ברעקלעך פון די רייד, וואָס זי האָט גע-

האט צוגעגרייט, ווארטנדיק. די געדאנקען אליין זענען געווען צע-
שאסן, פרעמד, ווי אפגעשאסענע הענט און פיס.

זי האט גובר געווען די ערשטע, הארטע טרערן און געשמייכלט.
ביסטריצקי האט אפגעזיפצט.

— ווי דו זעסט אויס, דאָרע! זע דיין הילוך! ווי אפגעלאָזט!..

— זאָרג נישט, טאָדעקל, זאָרג נישט... ס'וועט איבערגיין. מען

קומט זיך צוזאמען, מען גייט זיך פונאָנדער. מענטשן זענען... ווי

די פליגן. ס'וועט איבערגיין. איך אַרבעט שוין אין אַ קינדערהיים.

פריער אַ רגע האָט זי געזאָגט, אַז זי פאָרט אַוועק, איצט —

אַז זי אַרבעט, און לויט איר אויסזען אין הילוך האָט ביסטריצקי

פאַרשטאַנען, אַז בייִדע זאַכן זענען נישט אמת. גיכער שלעפט זי

זיך אַרום איבער דער שטאָט און בלייבט ערגעץ וווּ נעכטיקן אויף

פרעמדע שטיגן.

— איז ווי-זשע, טאָדעק? קיין מאָל זיך נישט זען? טאַקע

קיינמאָל נישט?

— דאָרע, מיר מוזן זיך אויסהיילן איינע פון די אַנדערע.

— יאָ, זייער גלייך. זייער גלייך האָסטו געזאָגט. איך מוז זיך

היילן, טאָדעק. איך בין משוגע.

— דאָרע!

— נו, איז דאָס נישט קיין משוגעת, אַז איך קום צו דיר

אויף די שטיגן? זי קאָן נאָך אַנקומען, זי!

— דאָרע!

— נו, נו, איך גיי שוין. זיי געזונט. יאָ, וואָס האָב איך דיר

געוואָלט זאָגן, קיין ליגן נישט?.. גאָרנישט. זיי געזונט, טאָדעק!

זי האָט אַ כאַפּ געטון זיין האַנט אין דער הענטשקע, אַ קוש

געטון און אַראָפּגעלאָפּן פון די שטיגן. ביסטריצקי האָט געמאַכט

אַ פאָר טריט נאָך איר און זיך אַפּגעשטעלט.

— בעסער אַזוי. זאָל שוין נעמען אַ סוף. וואָס וועט ער איר

נאָכגיין? אַ פאַרגאַנגענע קרענק. אַמאָל האָט ער ליב געהאַט דאָס

דאָזיקע אַפּגעלאָזענע באַשעפעניש. זי איז דאָך אַלעמאָל געווען אָפּ-

געלאָזט. ווי האָט ער זי געקאַנט קושן? ווי האָט ער געקאַנט זיין

נאָענט צו איר? ביסטריצקין הויבט אָן איבלען ביי דעם געדאַנק. עס

איבילט אים אָבער נישט פון זיין פאָרגאַנגענער ליבע. אַ פאַרטריקנט
בלויז אין האַרצן. אַ חלום פון פאַרגאַנגענעם דופט.

ער איז האַסטיק אַרויף אַ שטאַק העכער, אָנגעקלונגען. גע-
עפנט האָט אים אַ באַיאָרנטע פרוי אין אַ וויסן טשיפיק, אָפגענומען
זיין הוט און רוט אין פאַרצימער און זאַכלעך און פינקטלעך אים
געמאַלדן פון אַ פאַרשריבן צעטלע, ווער עס איז געווען און ווער
עס האָט צו אים געקלונגען. אַ פאַר נעמען האָט ער אַריינגעשריבן
אין נאַטיק.

— די פאַני איז אין דער היים ?

— יאָ, מיין הער, די פאַני איז היינט נישט אַרויסגעגאַנגען.

קאָן מען דערלאָנגען צום טיש ?

— באַלד.

ער איז דורכגעגאַנגען דעם עס-צימער, דעם קאַבינעט און שטיל
זיך דערנענטערט צו דער אָפּענער טיר פון איר צימער.

זי איז געזעסן נעבן דער אָפּענער פּיאַנינאָ, מיטן רוקן צו
דער קלאַוויאַטור און זיך געשפּילט מיט אירע אייגענע פינגער, ווי
אַ קינד. האָט ער זי אַ וויילע אָנגעקוקט מיט אַ ברייטן צעשמייכלטן
מויל, געוואָרן ערנסט און שטיל אַ הוסט געטון. זי האָט אויפגע-
הויבן דעם קאַפּ — באַסיע.

זי האָט אים באַטראַכט מיט איר רויקן טוינקעלן בליק, וואָס
האָט געהאַט די מאָדנע אייגנשאַפט צוצוציען און אָפּצושטויסן גלייכ-
צייטיק און, אַזוי לאַנג ווי זי האָט אים ערנסט באַטראַכט, איז ביס-
טריצקי געשטאַנען, ווי צום אָרט צוגעשמידט. אָבער אירע אויגן האָבן
אָנגעהויבן שמייכלען. דאָן איז ער צוגעגאַנגען, שוועבנדיק-שטיל, ווי אַ לעם-
פּערט. העפלעך אַ קוש געטון איר בלאַסע האַנט און דורשטיק-פאַר-
ליבט צוגעפאַלן צו אירע פּוילע ליפּן.

זי האָט אים אַ גלעט געטון איבערן קאַפּ און אָפּגעשטופּט פון.
זיך. און, האַלטנדיק זיין קאַפּ ביי די האַר, האָט זי אים באַטראַכט
פונדערווייטן מיט פאַרוונדערונג, ווי זי וואָלט נישט פאַרשטיין, וואָס,
אייגנטלעך, פאַר אַ שייכות האָט צו איר אַט דער מאָדנער שטאַרקער
קאַפּ מיטן קאַנטיקן שטערן און ברייטן מויל.

— איך זיך און טראַכט, ביסטריצקי, איך טראַכט און טראַכט... —

זי האָט באַפרייט זיין קאָפּ פון געמאַנגשאַפּט.
— וועסט גאַרנישט איבערטראַכטן, באַסיע. דאָס לעבן איז
צו קורץ.

— און געשעפּטן — אזוי פיל.
— און עסן ווילט זיך, האַרציקע...
— וואַרט, זיך אַ וויילע. איך זע דיך אזוי זעלטן.
האָט ער זיך אַוועקגעזעצט ביי אירע פיס און זיי אַרומגענומען—
די צוויי שלאַנקע צווילינג-שוועסטער. און זי האָט אים ווידער אָן-
געכאַפּט ביי די האַר, מיט אַ כאַפּ פון אַ רויב-פּויגל. און געווען
איז זי אַזאַ שטילע דערביי, אַזאַ צאַרטע.
— ביסטריצקי, ווער בין איך? איך וויל חיסן ווער איך בין.
דיין ווייב?

— באַסיניו!...
— פאַרשטייסט? ס'איז מיר די שטוב אַ פרעמדע. איך אליין
בין זיך פרעמד.

— דיין שטוב, באַסיניו. מעגסט אַלץ איבערדרייען און אַרויס-
וואַרפן וואָס דיר געפעלט נישט. נאָר מיך וואַרף נישט אַרויס.
און ער האָט זיך צוגעטוליעט צו אירע פיס. צווישן די ברע-
מען איז אים געלעגן אַ קנייטשל פון שווערן ערנסט.
— הם... מאַדנע. בין איך, הייסט עס: פרוי ביסטריצקי... גאָר...
זי האָט, ווייזט אויס, געוואַלט נאָך עפעס צוגעבן. אָבער —
פאַרשחיגן. ביסטריצקי האָט שטאַרק געוואַלט צעשלאַגן אירע רעיונות.
ער האָט עס אָבער נישט געטון. ביי זיי ביידן זענען געלעגן אויף
דער שפיץ צונג די זעלביקע פאָר ווערטער: דאָס קינד.
און די ווערטער זענען אַזוי פאַרבליבן דאָס מאָל נישט אַרויס-
געבראַכט.

— ער איז אויפגעשטאַנען און זי געבעטן צום טיש. זי האָט גע-
זאָגט: באַלד, און איז געבליבן זיצן.
איז ער אליין אַוועק צום טיש. ער האָט שוין געהאַלטן אין
מיטן עסן, ווען באַסיע איז אַריין אין עסציימער. אירע צעפּ זענען
איצט געווען פאַרלייגט אַרום קאָפּ אין שווערע רייפן און ס'איז געווען
אַזוי נאַטירלעך, וואָס זי האָט ביי יעדער געלעגנהייט דעם קאָפּ אַראָפּ-

געבוירגן. אזעלכע שווערע רייפן!
זי האָט נישט גלייך גענומען זיך צום עסן. לאַנג באַטראַכט
אַ זילבערנע עסלעפל, ווי אַ פּרעמדן זעלטענעם חפּץ. מיט דר-
אַרץ און אַביסל מיט מורא האָט זי געקוקט אויף דער באַיאָרנטער
קעכין אין טשיפּיק, וואָס דערלאַנגט צום טיש אזוי געניט - באַ-
ע- באַטיש.

ווען די קעכין איז אַרויס :

— זעסטו, ביסטריצקי, אַלץ וואָלט גוט געווען, ווען נישט די
געשעפטן דיינע. זיי נעמען דיך אַוועק ביי מיר, נעמען זיי דאָך
אַלץ אַוועק. איך האָב דאָך קיינעם נישט. איז אפילו די היים נישט
מיינע.

— ווידער דאָס אייגענע.

— ניין, ניין, זיי נישט ביזו, ביסטריצקי. איך בלייב מיט זיך
אַליין. פאַרשטיסט? איך דאַרף נישט בלייבן מיט זיך אַליין...
— אָבער די געשעפטן, מייך קינד, קאָן מען נישט אָפּלייגן
און מען דאַרף זיי נישט גרינגשעצן.

ער האָט זיך אַרומגעקוקט אויף די נייע סאָלידע מעבל פון
עסציימער, אויף די פינע טאַפעטן, אויף די פּאָר בילדער. ער האָט
איר ווי פאַרבעטן מיטן פּליק מיטצומאַכן דעם זעלביקן שפּאַציר מיט
די אויגן, פּדי זי זאָל פאַרשטיין, אז דאָס האָבן זיי בלויז צו פאַרדאַנ-
קען די געשעפטן, וואָס זיי זענען ענדלעך צוזאַמען און סאָליד אייני-
געאַרדנט.

— איך בין אָבער, באַסיע, נישט קיין געשעפטס-מאַן, ווי דו
ווייסט. די צייט איז אַזאַ. אַ געלעגנהייטס-צייט. און איך בין אַ
רענעסאַנס-נאַטור. איך קאָן אַלץ. איך קאָן אפילו די צייט און די
מענטשלעכע נאַרישקייט אויסנוצן. און איך האָב פון דעם הנאה.
וואָס דען? נישט אויסנוצן די מענטשלעכע נאַרישקייט און זייער
אומשוואַדיקן דראַנג צו פאַרניכטן איינע די אַנדערע?

ער האָט צוזאַמענגעדריקט די סערוועטקע און זי אָפּגעוואָרפן
אָן אַ זייט אויפן טיש.

— איך בין דורכגעגאַנגען אַ גיהנום און געלעבט ערגער ווי
אַ הונט, אזוי לאַנג, ווי זיי זענען געווען ביים שכל און זיך פּריד-

ל'עך געטיילט מיטן אָנגערויבטן פארמעג. איצט, ווען זיי טיילן זיך
פעטש — לאַמיר קודם אַוועקנעמען פון גרייטן טיש דאָס מייניקע.
זיי רויק, באַסיע, דאָס געשעפט וועט מיך נישט אויפגעסן.
— אָבער מיך !...!

האַט ער זיך פארטראַכט.

— יאָ, דאָס איז נישט גוט, באַסיע. מען דאַרף זען עפעס
אָן עצה.

און די עצה איז ווידער געלעגן ביי ביידן אויף דער צונג :
דאָס קינד. באַסיע דאַרף נעמען צו זיך דאָס קינד, פּדי צו געווינען
איר גאַנצקייט און גלייכגעוויכט.

ס'איז אָבער געווען לייכטער צו טראַכטן, ווי אַרויסצורעדן.
ווייל ביידע האָבן געוואָלט, אַז פון רעדן ביז טון איז אַ גרויסער
מהלך. נישט זי איז געווען די איינציקע בעל-דעה אין דער אָן-
געלעגנהייט. און מיטן צווייטן צד, מיטן פּאָטער פון דעם קינד איז
נישט לייכט דורכצוקומען.

און פאַרוואָס זאָל עפעס לעאָן וועלן איר טון אזא געפעליקייט,
ווי אָפּטרעטן דאָס איינציקע קינד ?

נאָכן עסן איז באַסיע אוועק צו זיך, מאַכן איר טואַלעט אויף
אַרויסצוגיין. זי האָט בפּיוון אָפּגעלייגט דעם טואַלעט-ענין אויף נאָכ-
מיטאָג, פּדי ווי עס איז אָנצופילן די ליידיקע צייט.

און ביסטריצקי, פארבייגייענדיק די עלעגאַנטע ביבליאָטעק, האָט
געעפנט דאָס מאַסיווע טירל און אַראָפּגענומען אַ פּראַכט-באַנד פון
פּאָליצע. דאָס איז געווען מאַליער אין אַריגינאַל.

איז ווידער געשטאַנען פאַר אים דאָראַטשקע, נישט דאָס דער-
שלאַגענע באַשעפעניש, וואָס ער האָט היינט געטראָפן אויף די שטיגן,
נאָר דאָראַטשקע פון אַמאָל, מיט איר קלינגענדיקער אויסשפראַך, מיט
איר לויטערער שטים. זי האָט אים געלערנט פּראַנציוזיש.

באַסיעס שטים איז אַ מאַטע, ווי די אויגן אירע. קיין פּראַנ-
ציוזיש קאָן זי נישט.

ביסטריצקי האָט צוליב אַן אַסאַיאַציע אָפּגעקלונגען די
מאַרסעליעזע אין די אויערן. ער האָט זי אָנגעהויבן אויסצופייפן.
אָבער, פּמעט גלייכצייטיק, דערהערט ער, צו זיין גרויסער פאַרוואַנ-
דונג.

דערונג, די מאַרסעליעזע אין מעטאַלענע טענער אויף דער גאַס. ער
ווייל נישט גלויבן זיינע אויערן. ווי איז דאָס מעגלעך אזא צוואַ-
מענטרעך? ער לויפט צו צום פענסטער, קוקט אַראָפּ.
נ, געוויס די מאַרסעליעזע. דאָס גייט מיליטער מיט אָפּענע
פענער צום פּראָנט. דאָס שפּילט מען לכבוד דעם פּראַנצויזישן פּאַר-
בינדעטן.

טון בלויז אין אירע שווארצע זיידענע צעפ און שווארצע זיידענע זאָקן. אָט איז איר פאַרקויפט לייב. פאַר דעם צאָלט ביסטריצקי, אַ מענטש וועלכן זי האָט אפשר ליב. ס'איז זיינס. אונטער דער לינקער ברוסט, אויפן בויך בלויז צייכנס פון זיינע נאָגנדיקע קושן. זי באַטראַכט זיך אין די שפיגלען מיט גרויס פאַרווונדערונג. זי איז שלאָנק, זי איז שיין. איר לייב איז טאַקע יונג. אָבער נישט נאָקעט. איר לייב איז נישט מסוגל צו אַבסאָלוטער, אויגן-שטעכנדיקער נאָ-קעשקייט. אַ דין רויכל פון אויסגעאיידלטן יחוס-בלוט האָט אַרומ-געוועבט איר הויט מיט אַ בלאַס-גרינעם שלייער, איינגעהילט איר לייב אין אַ פאַנצער פון צניעות. שעמעוודיק האָבן זיך צוזאַמענגע-פרעסט אירע גלידער פאַר זייער אייגענער אָפּשפיגלונג.

באַסיע דעקט זיך האַסטיק צו מיט אַ געפיל, ווי זי איז באַ-גאַנגען אָן עבירה דורך דעם, וואָס זי האָט זיך אָנגעקוקט. עס שלאָגט אַרויס אַ טונקעלע רויטקייט אויף אירע באַקן.

איר געדאַנק האָט זיך ביז איצט געדרייט אַרום דעם אמת, פּדי זיך אַליין אָפּצונאַרן און דעם אמת אויסצומיידן. אָבער דער אמת ציט אַרײַן אין אַ קעסל-גרוב. זי האָט זיך נישט פאַרקויפט צו ביס-טריצקי. און נישט צוליב דער גרויסער ליבע איז זי אַוועק צו אים. לעאָן איז שולדיק. לעאָן האָט געוואָלט פון איר אויסבילדן אַ צאַרטע, היימישע חיה'לע, פאַר זיין אייגן געברויך, פאַר זיין אייגענער רויטקייט. האָט ער אָנשטאַט דעם קולטיווירט און פאַרשטאַרקט אירע פאַרבאָר-גענע איך-געפילן, איר גרויסן פּראָטעסט. אויס פּראָטעסט איז זי אַוועק פון אים. אויס פּראָטעסט האָט זי פאַרביטן איר פאַרשקלאַפט-קייט אויף פאַרקויפטקייט! און דאָ איז דער פּלאָנטער. איר איך איז ווידער אין ספּנה. און דאָ איז נאָך אַ גרעסערער פּלאָנטער. ביסטריצ-קיין האָט זי אפשר ליב. זי וואָלט שוין נישט געוואָלט זיך אָפּזאָגן פון זיינע צערטלעכקייטן. אָבער לעאָנען האָט זי נאָך זיכער ליב. און מיט פאַרגעניגן וואָלט זי, די אַנטלאָפענע פרוי מיט די אויפגע-וועקטע געבליטן פון ביסטריצקיס באַרירונג, מיט דעם זוימען פון הפּקות פון דער פאַרזוכטער פּרייהייט, געקומען אויך צום געליבטן לעאָנען ביי דער נאַכט אויפן געלעגער.

זי האָט געוואָסט, אז זי וועט עס נישט טון און זי קאָן דאָס
נישט טון. איר צניעותדיק לייב וואָלט דאָס ערשטע פּראָטעסטירט
קעגן צוזאַמענלעבן מיט צוויי מענער. זי איז אָבער מקנא געווען
יענע פּרויען, וואָס קאָנען דאָס יאָ.

און דאָס איז געווען דער שפּיל פון איר אָנגעצונדענעם מוח,
דער שפּיל, וואָס האָט פאַרסמט אירע נעכט.

אירע טעג האָבן פאַרסמט די געדאַנקען וועגן קינד. און דאָ
איז אויך געווען די זאַך נישט אזוי פשוט, ווי ביסטריצקי האָט גע-
קאָנט מיינען. ס'איז נישט געווען קיין געוויינלעכע בענקשאַפט פון
אַ מוטער. אויך דאָ איז די בענקשאַפט געווען פאַרמישט מיט שנאה
און פּראָטעסט. ביסטריצקי אַליין וועט זיך קיינמאָל נישט דערוויסן,
וואָס פאַר אַ ראַלע דער קליינער באַרינקע האָט אָפּגעשפּילט אין
פּאַסיעס אָפּענער דערנענטערונג צו אים.

באַסיע האָט דאָך נישט געמאַכט דעם ערשטן שריט זיך צו
באַפּרייען פון לעאַנט שווערע ליבע. לעאַן האט דער ערשטער פאַר-
לאָזן זיין הויז, נאָך דעם ווי ער האָט אַראַפּגעשלאָנגען דעם ביטערן
פּיל פון אייפּערזוכט. באַסיע איז פאַרבליבן מיטן קינד, האַלב גע-
בונדן, האַלב באַפּרייט. און דאָ איז באַסיען באַשערט געווען אַ וויי-
טאָק, וועלכער האָט אינגאַנצן באַצאָלט פאַר דעם צער, וואָס זי האָט
פאַרשאַפט לעאַנען.

בארינקע האט געבענקט נאָכן פּאָטער. און וואָס מער ער האָט
געבענקט נאָכן פּאָטער, אַלץ קעלטער איז ער געוואָרן צו דער מו-
טער. ער האָט זי אָפּגעשטויסן פון זיך. ס'איז געקומען אַ נאַכט,
ווען דאָס קינד האט נישט געוואָלט, אַז די מוטער זאָל אים אויס-
טון און קושן פאַרן שלאָף. געטון האָט עס די דינסט. און באַסיע
איז אַרומגעלאָפּן איבער די צימערן אַ פאַרווונדעטע.
ענדלעך איז זי אַריינגעלאָפּן צום קינד, אויפּגעדרייט דאָס
ליכט אין צימער.

באַרינקע איז געלעגן אויף זיין בעטלע, פאַרלייגט די הענט-
לעך הינטערן קאָפּ, ווי דער טאַטע אין ערנסט געקוקט צום סופּיט
מיט צוויי גרויסע אויגן. באַרינקע האָט געטראַכט.
באַסיע האָט זיך אַוועקגעזעצט נעבן זיין בעטלע און האַסטיק,

מיט א שניידנדיקן ערנסט, ווי מען רעדט צו א דערוואקסענעם, א
פרעג געטון:

— זאָג מיר, מיין זון, צו וועמען ווילסטו בעסער? צום טאָטן
אַדער צו דער מאַמען?

— צום טאָטן. — איז געווען די קלאַרע תשובה.

באַסיע האָט שוין אינדערהיים נישט געקאָנט נעכטיקן. זי האָט
זיך געפילט אינגאנצן באַפרייט, באַפרייט פאר דעם טייערסטן פרייז.
זי האָט זיך געפילט פריי און אויסגעליידיקט.

זי האָט זיך אָנגעטון און איז אַוועק צום פעטער עוור, וווּ
איר שוועסטער סלאָווע האָט געווינט.

— גיי דו צום קינד, איך קאָן נישט.

די שוועסטער האָט זיך געבעטן ביי איר. די שוועסטער האָט
געוויינט פאַר איר. באַסיע איז געבליבן ביי דאָס איריקע.

איז סלאָווע אַוועק צום קינד. און באַסיע האָט אָנגעשריבן צו
לעאָנען א קורץ ברייול, אַז ער פארשפאַרט שוין איר שיקן געלט
אין קאָנווערטן. ער קאָן קומען אַהיים. ער וועט אַלץ געפינען אין
אַרדענונג.

די שוועסטער האָבן זיך געביטן מיט די ערטער. סלאָווע האָט
געוויינט ביי לעאָנען. באַסיע — ביים פעטער עוור. מער ווי א יאָר
צייט איז אַריבער, ביז זי האָט באַשלאָסן צו באַטרעטן די שוועל
פון ביסטריצקיס נייער וווינונג.

אַבער איצט איז זי זיך אַליין הושד געווען, אַז ווען ביסטריצקי
זאָל פאַרברייבן אַן אַרעמאָן, וואָלט זי נישט אַריבער צו אים וווינען.

חברטעס

ישראל האָט געהאַט אַ שווער געפיל. דינה און די קינדער האָבן פסדר צוגעקרענקט און זיך גענויטיקט אין דאָקטוירים און אין רפואות. אין די קליינע צוויי צימערלעך האָט געשמעקט, ווי אין אַפטיק און ישראל האָט זיך געפילט שרעכט אין דער היים. אָבער נישט בעסער איז געווען אין דרויסן. אויף דער וועלט האָט זיך אָפגעשפילט אַ שדים-טאַנק, וואָס האָט געקאָנט אַזעק-נעמען דעם מוט ביי דעם מוטיקסטן. דער טאַג האָט זיך אָנגעהויבן פון לינגערישן קריגס-באַריכט און זיך אויסגעלאָזט מיט אַן עקסטראַ טעלעגראַם וועגן געהרגעטע און פאַרווונדעטע שונאים. דאָס פאַרטיי-לעבן, וואָס האָט גלייך מיטן קריגס-צושטאַנד זיך פאַרבאָרגן אין די טיפסטע אונטערערדישע קעלערן, איז דאָרט דערשטיקט געוואָרן אָן לופט. די יוגנט איז געווען צעזייט און צעשפרייט און דעזאָריענטירט. שמואל, דער ליידער האָט זיך פאַרלאָזט אַ בערדל אנגעטון אַ האַרטן קראַנג און געגעבן העברעישע לעקציעס אין אויפגעקומענע הייזער. ישראל פלעגט זיך זעלטן מיט אים טרעפן. סיידן ווען ער פלעגט פילן, אז ער ווערט דערשטיקט. פון דער מלחמה-לופט, אז ער מוז אויסרעדן אַ וואָרט מיט אַן אַלטן חבר, דאָן פלעגט ער לויפן זוכן שמואלן.

און, ביי דעם שווערן געמיט זיינעם, ביי די גרויע, אַלטעגלע-כע דאגות האָט ישראל דאָך באַמערקט אַ זאך, וואָס האָט אים תחילת שטאַק פאַרחידושט.

ווי האָט עס געקאָנט פאַרלויפן, וואָס אזעלכע צוויי האַרציקע
חברטעס ווי דינה מיט סלאָווען זענען פֿלוצלינג געוואָרן אָפגעקילט
איינע צו דער אַנדערער? דעם לעצטן אויסדרוק פון זייער אידעאלער
גוטפריינטשאַפט געדענקט ישראל פון יענער צייט, ווען דינה איז גע-
לעגן אין קימפעט.

סלאָווע איז דאָן פון איר נישט אָפגעטראָטן. געפועלט ביים
דאָקטאָר זי איבערצולאָזן ביי דער קימפעטאָרין ווי אַ פֿלעגערין.
אין די געבורט-ווייען האָט דינה מיט אַ שמערצלעך אויסגע-
קרימטער ליפּ און מיט רונדע, אויסגעבלייכטע אויגן, זיך געקלאָמערט
אָן דער חברטע.

— סלאָוועשי! כ'האָב מורא איך וועל שטאַרבן!
און סלאָווע, אַ באַהנטע אין דעם ווייסן כאַלאַט פון אַ פֿלע-
גערין, אַ צעפֿלאַמטע פון מיטלייד, האָט זיך געטוליעט צו דער חבר-
טע מיט איר בויגעוודיק-מיידלשן גוף, גרייט, דוכט זיך, איבערצונעמען
אַ חלק פון אירע חבלי-לידה.

— שטאַרק דיך, דינהלע, שטאַרק דיך!
אפילו ישראלן האָט סלאָווע אַרויסגעבעטן פון צימער.
— וואָס וועט איר אונז דאָ העלפֿן, ישראל? לאָזט אונז בע-
סער אַליין און פאַרלאָזט זיך אויפן דאָקטאָר.
און אלע האָבן שפעטער געהאַלטן פֿאַר נאַטירלעך סלאָוועס
נאַיווע, שטאַלצע באַרימערין:

— מיר האָבן געבוירן אַ צוילינג! ...
קיינער אַ זייטיקער איז דערביי נישט געווען, ווען מיט אַ צען
טאָג שפעטער, נאָכן קימפעט, איז צווישן דינהן מיט סלאָווען פֿאַר-
לאָפן אַ קורצער אויסטויש פון ווערטער.
דינה; מיך האָסטו, סלאָווע, באַזאָרגט מיט צוויי פיצלעך און
אַליין ביסטו אַ פרייער מענטש.

סלאָווע (פֿאַרוונדערט): ס'איז מיר נישט איינגעפֿאַלן, זעסטו!
זי האָט פלייסיק און מיט אַ דערוואַרבענער געניטקייט איבער-
געלייגט דאָס אומבאַהאַלפֿן-שרייענדיקע קינד אין אַ פֿרישן קאַנווערט.
בעת דינה האָט דאָס צווייטע קינד געהאַלטן ביי דער ברוסט.

זי האָט אַוועקגעלייגט דאָס קינד נעבן דער מוטער און עס
נישט אַ קוש געטון ווי שטענדיק.

— סיי ווי סיי, וואָס איך וועל פאַר דיר נישט טון, וועסטו
מיינען, איך צאָל דיר אַ חוב.

סלאַווע האָט געהאַט שאַרפע, שוואַרצע ברעמען. זיי זענען זיך
איצט פּמעט צוזאַמענגעקומען ביי דעם קנייטש איבער דער נאַז.

און, פּדי דינה זאָל נישט מיינען, אַז סלאַווע צאָלט איר אַ
חוב, האָט די חברטע אָנגעהויבן אַרויסצוווייזן אַ קאַלטקייט. אין
האַרצן, איז זי זיכער געווען, האָט זי דינהן ליב, ווי פּריער.

ס'איז אָבער געווען אַ טעות. פון דער פּכיונדיקער קאַלטקייט
איז אויסגעוואַקסן אַ נאַטירלעכע. סלאַווע האָט אויפגעהערט אַרויפ-
צוקומען. און איינמאָל האָט ישראל געטראַפּן דינהן וויינען, ווי אַ באַ-
ליידיקט קינד. ער האָט נישט געוואוסט ווי זי איינצונעמען.

— אפשר אַריבערגיין נאָך סלאַווען ?

— לאַז געמאַך! זי איז אַ פאַלש מענטש. אַלע מאָל געווען

אַ פאַלשע!

דינה איז געווען אַן אומבאַהאַלפּענע מאַמע. מיט די קינדער
האַבן זיך פאַרנומען פייגע-פעסיע, ישראל און אפילו דאָראַטשקע, ווען
זי איז געווען אינדערהיים. דינה אַליין איז געלעגן און געטראַכט,
זי דאָס לעבן איז אַ מאַמע פאַר איינעם, אַ שטיפּמאַמע פאַר אַנדערן.

ישראל האָט זי נישט געקאַנט פאַרשטיין. זי איז געווען צו
אים צאַרט און דאַנקבאַר, ליגנדיק און טראַכטנדיק, דאַכט זיך, מער
איך זינען געהאַט ישראלן, ווי די קינדער. וועגן שמואלן פלעגט זי
קיין וואָרט נישט דערמאָנען. אָבער ישראל האָט זיך דאָך אָנגעשטויסן,
אַז די שנאה צו סלאַווען שטאַמט ביי איר פון קנאה. זי האָט נישט
פאַרגונען סלאַווען איר פּרייהייט. זי האָט נישט פאַרגונען סלאַווען,
וואָס יענע קאָן זיך זען מיט שמואלן, בעת זי — דאַרף וויגן די
קינדער.

האָט זיך דער הימל אַליין אָנגענומען סלאַוועס קריודע. דער
דאָקטאָר האָט איינגעפונען, אַז זי טאָר נישט נערן די קינדער מיט
דער ברוסט, איר מילך איז פאַר זיי שעדלעך. האָט מען די קינדער
אָנגעהויבן נערן מיט זויג-פלעשלעך און די מאַמע האָט באַקומען מער

פרייע צייט. דינה האָט אָנגעהויבן אַרויסצוגיין. דעם ערשטן לענגערן באַזוך האָט זי געמאַכט, פאַרשטייט זיך, ביי שמואל'ן, און געקומען איז זי גאָר אָן אויפגעמונטערטע. אירע לענגזאַמע מלכותדיקע באַווע-גונגען האָבן, דוכט זיך, פאַרשנעלערט זיין טעמפּ.

דינה איז געווען צופרידן פון איר באַזוך און צופרידן פון דעם, וואָס ביי שמואל'ן האָט זי סלאַווען נישט געטראָפּן. ווייזט זיך אַרויס, אַז אויך סלאַווע איז ביי אים אַ זעלטענער גאַסט. אַז אויך סלאַווע האָט אויף זיך דעם עול פון אַ מאַמע. נישט איבער אָן אייגן קינד, איז איבער דער שוועסטערס. סלאַווע האָט איצט געווינט ביי לעאַנען, דערצויגן באַרינקען און געפירט די ווירטשאַפט. דינה האָט טריומפּירט.

ביידע קינדער זענען איינגעשלאָפּן. פייגע-פעסיע האָט אָנגעטון אַ פּאָר בריי'ן און זיך גענומען צירעווען זאָקן. ווען זי זאָל לעבן צוויי לעבנס, וואָלט זי נישט געענדיקט פאַרצירעווען דעם באַרג זאָקן, וואס זי האָט אָנגעוואָרפּן אויפן טיש, פייגע-פעסיע האָט אָבער געהאַט אַ ברייטן פאַרנעם. און איצט, ווען זי האָט זיך געפאַרעט אַרום די פּיצלעך קינדער, האָט זי זיך דערמאַנט אָן אירע יינגערע יאָרן און זי איז טאַקע גאָר יינגער געוואָרן מיטן אויסזען אויך. איז זי פול געווען מיט ענערגיע. און מיט גאָר אַ יונג-ווייב'לשן שמייכל אויפן פנים, האָט זי זיך פאַרמאָסטן אויף דעם באַרג לעכערדיקע זאָקן. אויף מאיר-דידן, פאַרקערט, האָט מיט דעם קומען פון צוויי-לינג אויף דער וועלט, זיך אָנגערוקט די עלטער, ער האָט איצט מער געדערעמלט ווי געוואָכט. מער געקרעכצט ווי געגעסן. פון דעם גרויסן עס-צימער פלעגט ער פמעט אויף דער גאַס נישט אַרויס. ער האָט מורא געהאַט פאַר אַ באַמבע פון אַ עראָפּלאַן.

די קאָמונע האָט געהאַלטן ביים צעפּאָלן זיך. דאָס יונג-וואַרג איז זיך צעלאָפּן. פון די עלטערע האָבן אויך אַ פּאָר געפעלט. דער פּלאַטשיקער זייגערמאַכער האָט זיך אויף דער גאַס פאַרגאַפּט אויף אַ משוגהדיקן משהית, וואָס האָט זיך אליין באַוועגט און קיין מענטשן האָט מען נישט אַרויסגעזען — אַ טאַנק. ער האָט זיך אַזוי פאַראַינ-

טערעסירט מיט דער דאזיקער מאַשינקע, אַז ער האָט נישט געהערט.
חי אַן אויטאָמאָביל איז אָנגעפאַרן. האָט דער אויטאָמאָביל אים גע-
מאַכט נאָך פֿאַטשיקער ווי געווען. איצט ליגט ער אין שפיטאַל.
דער דאַרער לייטוואַק, שניאור, האָט זיך איצט געכאַפט צו אַ
מלחמה-געשעפט. ער האָט געהאַנדלט מיט צייטונגען אויף דער גאַס
און פֿלעגט זעלטן אין שטוב אַרייַנשמעקן, איצט, ווען פייגע-פעסיע
האָט זיך גענומען צו די זאַקן, איז שניאור גראָד אַרייַנגעקומען אויף
אַ קורצער הפסקה צווישן צוויי עקסטראַ-טעלעגראַמעס. האָט ער
קודם-פֿל געעפנט דאָס פענסטער: ער האָט זיך צוגעווינט צו פֿרי-
שער לופט.

איז פייגע-פעסיע אויפגעשטאַנען און צוגעמאַכט דאָס פענסטער.

— משוגענער ייד! איר וועט פאַרקילן מאיר-דודן!

ס'איז געווען אַן אויסרייד. זי האָט אַליין מורא געהאַט פֿאַר
פֿרישער לופט.

האָט שניאור, אַן אויפגערעגטער, אַ הייזעריקער פון אויסשרייען
די נייעס פון טעלעגראַמעס, גענומען דערווייזן, אַז פֿרישע לופט איז
געזונט, על פֿי שכל און על פֿי מעדיצין.

האָט פייגע-פעסיע גענומען דערווייזן פֿאַרקערט.

האָט זיך אַרייַנגעמישט אין דער מהלוקת דאָס ווייטע געקלאָ-
פֿעריי פון אַ קוילנוואַרבער: ער ווייס בעסער, וואָס איז געזינטער.
ישראל האָט נישט געהאַט ווי זיך אַהינצוטון. ער האָט געווענדט
זיינע אויגן צו דינהן. זי איז געלעגן און געטראַכט, געלעגן און
געוואַרט. זי האָט אויך נישט געהאַט ווי זיך אַהינצוטון.

— קום צו שמואלן, דינה!

— גוט.

און אויף דער גאַס האָט געווימלט פון מענטשן. ישראל האָט
פעסט געהאַלטן דינהן ביים אַרעם, פֿדי נישט צו פֿאַרלירן זי. אי-
בערן טונקעלן הימל האָבן זיך אומגעדרייט און געקרייצט ריזיקע
ליכט-שטראַלן. דאָס האָבן פֿראַזשעקטאַרן געזוכט אַ דייטשישן אַעראַ-
פֿלאַן. פון ערגעץ ווייט האָט דערלאַנגט דער צים-צאָם פון מעשענע
טעלער: מיליטער איז געאַנגען מיט מוזיק. אויף קראַקעווער פֿאַר-
שטאַט איז געווען אַן אמתער יריד פון גאַסן-פרויען און דערנעבן.

ביי דער מאדאָנע, אויפן פּלאַץ, האָבן געברענט בלויז לאַמטערנעס
און עטלעכע מנינים גלויביקע האָבן געקניט אויף דער גאַס און גע-
זונגען תפילות. אַ קליין רוסיש זעלנערל, וואָס האָט ערגעץ דעם
פּאַסיק פּאַרלאָרן, האָט זיך געדונגען מיט די גאַס-פרויען און גע-
קנאַקט באַניקערן. ער איז נישט דורכגענומען מיטן מקח און איז
אוועק צו דער מאדאָנע קניען און מחפּלל זיין.

דינה האָט פּלוּצלינג זיך מיטש געווען: זי וויל נישט צו
שמואלן, זי וויל צוריק אַהיים.

— וואָס טוט זיך מיט דיר, דינה? וואָס מאַכסטו דירך נא-
ריש? קום!

— ווער? זי מאַכט זיך נאַריש? אז זי איז אומרויק פאַר זי
קינדער מאַכט זי זיך נאַריש?

דינה איז אַריינגעפאַן אין קאַרב פון באַליידיקונג און קאַפּריז.
און צוליב אַ קלייניקייט. צוליב דעם, וויל זי האָט זיך און ישראלן
געוואָלט איינשמעסן, אז זי וויל צוריק אַהיים צוליב די קינדער.
געוואָלט האָט זי צו שמואלן, אָבער אָן דעם באַגלייטער אירן. און
ישראל האָט עס נישט געקאַנט פאַרשטיין.

— אגב, אויב דיר אין נישט נוחה, דינהלע, קאַנען מיר גיין
אַהיים.

ניין, איצט איז איר שוין אַלץ איינס. זאָל זיין צו שמואלן.
מען גייט דאָך צו שמואלן.

ווען ישראל זאָל זיין אינטעליגענטישער, וואָלט ער זיך איצט
געדאַרפט איינשפּאַרן: דווקא אַהיים. עס וואָלט געווען פיינלעכער,
אָבער אַ גלייכע פאַר וואָלט עס דאָך געווען. און אַ גלייכע פאַר
קאָן זיך אַמאָל אויפּרעדן. איצט זענען זיי געגאַנגען צו שמואלן,
געגאַנגען געאַרעמט, טאַטע-מאַמע פון צוויי פּיצלעך קינדער און צוויי
פרעמדע מענטשן.

ביי שמואלן האָבן זיי געטראָפּן סלאַווען, די חברטעס האָבן
זיך קאַלט באַגריסט. דינה מיט פאַרשנירלטע ליפּעלעך און סלאַווע
מיט פאַרייניקטע שוואַרצע ברעמען ביים קנייטשל איבער דער נאָז.
אָבער סלאַוועס איצטיקע אומצופרידנקייט מיט דער חברטעס
אַנקום האָט געשטאַמט גאָר פון אַן אַנדער מקור. נישט פון דעם,

וועגן וועלכן דינה האָט געטראַכט. סלאַווע האָט זיך באַשטעלט מיט שמואל'ן צוליב אַ וויכטיקן געשפרעך, צוליב אַן עצה. און דינה מיט ישראל'ן האָבן מיט זייער אָנקום איבערגעריסן דעם וויכטיקן געשפרעך און דער מיט.

ישראל איז געקומען זיך אָפרעדן דאָס האַרץ. גערעדט האָט מען, פאַרשטייט זיך, וועגן דער מלחמה און וועגן איר מעגלעכן סוף. ביי אויסברוך פון דער מלחמה האָט מען זיך אָנגעברייט מיט גע-דילד אויף געצייילטע וואַכן. איצט איז מען שוין פאַרקראַכן אין לאַנגע חדשים און מען זעט נאָך נישט קיין סוף. נישט נאָר פעלקער, רעגירונגען, אַלע קלאַסן זענען אַריינגעצויגן אין דעם מלחמה-אימ-פעט. דער אַרבעטער-קלאַס אויך. וואָס האָט דאָ צו טון דער אַרבע-טער-קלאַס? ישראל האָט דאָס נישט געקאָנט תּופּס זיין און געזען די צוקונפט אין שוואַרצע פאַרפן.

שמואל איז אָבער געווען אָפטימיסטיש. שמואל האָט געהאַלטן, אַז די מלחמה קאָן ברענגען צו גרויסע סאָציאַלע איבערקערענישן, צו רעוואָלוציעס אפילו. שמואל האָט גערעדט, ווי פון בוך אַרויס. ער האָט אַלעם ערשטן געלייגט גרויסע האַפענונגען אויפן דייטשישן פראַלעטאַריאַט.

סלאַווע האָט זיך געזענגט אַהיים צו גיין. באַרינקע וועט אַן איר נישט איינשלאָסן. און לעאָן קומט באַלד פון דער רעדאַקציע. שמואל האָט זי באַגלייט אויף די טרעפּ. דאָרט האָט ער אַ אַרומ-גענומען ביי דער טאַליע, ווי זיין שטייגער איז געווען. ווען ער האָט געשמעסט מיט אַ נאָענטער חברטע, און סלאַווע, צוגעווינט צו דעם דאָזיקן שטייגער, האָט זיך נישט געווערט. זי האָט פאַרטרוילעך אים אַרויפגעלייגט די ווייכע האַנט אויפן אַקסל.

— נו, שמואל, וואָס וועסטו זאָגן וועגן דעם?

— איך האָב דיר שוין, אייגנטלעך, מיין מיינונג געזאָגט. דאָס פאַמיליען-לעבן איז אַן אָפגעלעבטע אינסטיטוציע. עס ברענגט נישט קיין גליק, עס גיט נישט קיין פרייד.

שמואל האָט גערעדט ווי פון אַ בוך אַרויס, מיט דער פולער איבערצייגונג, מיט אַ באַשטימטן דרוק אויף זיין צוהערערין. דאָס געפיל פון זעלבסט-שוץ האָט אים צוגעגעבן דעם איבער-

צייגנדיקן טאָן, ווען ער האָט פאַרענטפערט סלאָוועס האַרבע פראַגע
וועגן פאַמיליען-לעבן. גלאַט אין דער וועלט אריין וועט דאָך אַ נאָ-
ענטע חברטע נישט שטעלן אים אַזאַ פראַגע. מסתמא האָט זי אַ מיין
דערביי. מסתמא זיך מתקנא געווען אָן דינהס פאַמיליען-גליק. און,
ווער ווייס, אפשר האָט זי איצט אַן אויג אויף אים, אויף שמואל'ן?
שמואל'ס פרינציפיעל-בחוריש האַרץ האָט אַ ציטער געטון פאַר
דער געפאַר. ער האָט באַשלאָסן אָנצונעמען אַ שטעלונג, און סלאָווע
האָט אויסגעהערט זיין נעגאַטיווע שטעלונג צום פאַמיליען-לעבן אָן
איבעריקע קרענקונג. זי האָט געטראַכט, אַז דאָס רעדט ער אַזוי דער-
פאַר, ווייל ער האָט פאַרן אויג דעם טרויעריקן ביישׂיל פון איר
שוועסטער מיט לעאַנען. אויף אַזוי פיל איז ער גערעכט, אָבער... זי
האָט אויך געהאַט אַ שטעלונג.

און שמואל האָט דערווייל געטראַכט וועגן די גליקלעכע, אומ-
געפערלעכע צייטן, ווען זיי האָבן געשפילט אַ ליבע זאַלבעדריט, ער
סלאָווע און דינה. עס פלעגט טרעפן, אַז דעם לאַמפ פלעגט מען
אינגאַנצן פאַרדרייען און קושן זיך און האַרזן זיך אין דער פינס-
טער. ווי גוט עס איז געווען! דינהס צעבראַכן געלעכטערל אָדער
סלאָוועס אָן אָנגעגלייט ווארט, אַרויסגעשליידערט מיט אַ טיפער
ברוסט-שטימע (אין אַזעלכע מינוטן פלעגט איר שטים באַקומען טיפע
סאַמעטענע טענער) פלעגן ווי זעלטענע שטיינער אין וואַסער אַריין-
פאַלן אין דער סודותדיקער שטילקייט. און, אַז דעם לאַמפ האָט מען
אויפגעדרייט, זענען געווען די פנימער גליקלעך-צעפלאַמט, די אויגן
האָבן געגלאַנצט אומהיימלעך-שטיפעריש און פאַרשעמט. ס'איז געווען
פיקאַנט און קרענקלעך, אָבער אָן סכנות. גליקלעכע, אומגעפערלעכע
צייטן, ווען אַ פרינציפיעל-בחוריש האַרץ האָט פאַרשפאַרט צו ציטערן
פאַר דער געפאַר פון פאַמיליען לעבן!

— שמואל! ווי מיינסטו, וואָס פאַר אַ מענטש איז לעאַן?

לעאַן? העלכער לעאַן? וואָס האָט דאָ לעאַן צו זאָגן?

ווידער האָט שמואל'ס האַרץ אַ ציטער געטון, דאָס מאַל — אַן
אַנדער מין ציטער: אַט פאַרלירט ער עפעס. אָבער מיטן פאַרלוסט
באַפרייט ער זיך פון סכנה.

— הייסט עס: עס האנדלט זיך גאָר וועגן דיר מיט לעאַנען?
אזוי איז גאָר די מעשה?
— יאָ.

זיין האַנט האָט אומבאהאַלפֿן זיך געקלאַמערט אַרום איר האַלז.
אַט פאַרלירט ער זי! און ער וויל זי נישט פאַרלירן. אָבער זיין
מויל האָט שוין געלויבט לעאַנען אין זיבעטן הימל אַרײַן. געוויס,
טיילט ער נישט לעאַנס איבערצייגונגען, לעאַנס לעבלעכן, בירגער-
לעכן סאַציאַליזם. ער איז אָבער אַ מענטש מיט טאַלאַנט. יאָ, זי-
כער. און אַ מענטש מיט אַ ריינעם נאָמען. אָן צווייפל... און...
— הוראַ, לעאַן! האָסט מיך באַפֿרייט!
און:

— סטייטש, לעאַן! פאַרוואָס קומט עס מיר, זאָלסט עס באַ-
רויבן?

די לעצטע געדאַנקען האָט שמואַל, נאַטירלעך, נישט אַרויס-
געזאָגט. אָבער סלאַווע האָט, ווייזט אויס, זיך אָנגעשטויסן אויף דעם
ביטערן ויתרונצו, וואָס ער האָט איצט אַדורכגעמאַכט. זי האָט אַראָפּ-
גענומען זיין האַנט פֿון איר האַלז צאָרט אָבער אַנטשלאָסן. און
שמואַל, אָט דער באַלעזענער, אַלזויטיקער שמואַל, וואָס האָט זיך
לעצטנס פאַרלאָזט אַ בערדל, האָט זיך דערפֿילט מעשה ייִנגל קעגן
איר. דוכט זיך אים: אַ צו טייערן פֿרייז באַצאָלט ער פֿאַר זיין
פֿרינציפֿיעלע בחורישע פֿרייהייט.

— האָסט אים לײַב? יאָ? דו האָסט אים לײַב?
ווען שמואַל וואָלט בייגעווען אמאָל די ביטערע סצענע צוהיטן
באַסיען מיט לעאַנען, וואָלט ער געזאָגט, אַז ער הערט איצט דאָס
זעלביקע וואָרט מיטן זעלביקן ברוסט-טעמפֿער.
— אפשר...

סלאַווע האָט זיך געלאָזט פֿון שמואַל אַ קיש טון צום געזע-
גענען. זי האָט אָבער געבראַכן די טראַדיציע און נישט געענטפֿערט
אויף זיין קוש.

א מזלדיקער

שמואל איז צוריק אריין אין צימער א צעקניטשטער, א דע-
 גערווירטער. און אים האָט כמעט ווי באַליידיקט, וואָס ער האָט גע-
 טראָפן ישראלן מיט דינתן שטיין און לאַכן איינעם קעגן אַנדערן.
 ישראל האָט געפאַכט מיט עפעס אַ בריוו אין דער האַנט און
 דינה האָט געהאַט צו אים טענות.

— ווי איז דאָס אַ מענטש אַזא פאַרחושטער ?

ווייזט זיך אַרויס, אַז דעם בריוו האָט ישראל אָפגענומען גיי-
 ענדיק צו דער אַרבעט. ער האָט אים אַרומגעטראָגן צוויי טאַג אין
 קעשענע און זיך ערשט דערמאָנט אין אים. דער בריוו איז געווען
 פון שייקען. ער האָט דעם בריוו געשריבן מיט אַ בלייפּעדער, זיצנדיק
 אין ליימיקן שוץ-גראָבן. שייקע איז שוין געווען אַ געריבענער קריגס-
 מאַן. דריי שלאַכטן האָט ער שוין דורכגעמאַכט און איז נאָך געווען
 גאַנץ אויף אַלע אברים. ער האָט זיך געוויצלט און געוונדערט אי-
 בער דעם. דער עיקר האָט אים געוונדערט, וואָס ער קאָן בשום
 אופן נישט אָפמשלען דאָס איז אַזויגס אַ שלאַכט. ער האָט זי נישט
 געזען. די שלאַכט. מען האָט געהייסן גיין אין אַטאַקע — איז ער
 געלאָפן. מען האָט געהייסן שיסן — האָט ער געשאָסן אויף גאַטס
 באַראָט. פאַרביין אויער האָבן געשומעט בינען. זעלנער האָבן זיך
 אויסגעגליטשט און געפאלן אָבער שייקע האָט זיך אַלץ געטראַכט:
 אויך מיר אַ שלאַכט! עס האָט לחלוטין געפעלט דאָס בילד פון

ער באטאליע. עפעס אַ וואַכעדיקע שלאַכט. און וואָס האָט אים גע-
 ערגערט? וואָס אים איז באַשערט געווען צו פאַרגיסן זיין בלוט
 פאַרן פּאָטערלאַנד אויף גאָר אַ מיאוסן אופן: אַ גרויסער פעלד-
 שטשור האָט אים אַ ביס געטון ביי דער נאַכט אין די ווייכע ער-
 טער. ער האָט געמאַכט אַ געוואַלד. מען האָט געשמירט מיט יאָדי-
 נע אין אויף מאַרגן איז ער געדעגן אויפן בוך, זעצן זיך נישט
 געקאָנט, און געדאַרפט צוהערן ווי עס לאַכט זיין באַטאליאַן, זיין
 ראַטע, זיין פּוֹלק. ער איז געוואָרן פּאַפּולער אויף אַ האַלבן פּראָנט...
 שרעק? פאַר דער גאַנצער צייט האָט ער נאָר איין מאָל געזען די
 שרעק אין אַ פּאַר בלויע קאָזאַקישע אויגן. דער קאָזאַק איז נאָר
 וואָס געקומען פון אַ „ראַזוויעדקע“ וווּ זיי האַבן איבערגעלאָזט צוויי
 חברים אויפן פעלד. אַ הויכער, אַ ברייטער, אַ „קלאַפּטער אין די
 אַקסל“, ווי מען זאָגט ביי דעם רוס, איז געשטאַנען דער בלוי-אוי-
 גיקער קאָזאַק און זיך געצלאַמט מיט אַ ציטעריקער האַנט. צום ערשטן
 מאָל פאַר זיין לעבן איז ער געווען אין געפעכט. דער דייטשישער
 הויזאַר האָט זיך אים אונטערגעדרייט אונטער דער שווערד. האָט ער
 אַ פּאַך געטון מיט דער שווערד פון אויבן אַראָפּ און געבליבן
 נשתומם. פון הויזאַרישן פּערד זענען אַראָפּגעפלאָן צוויי האַלבע דייטשן.
 „האַספּאַדי פּאַמילוי!“ — ער האָט זיך קיינמאָל נישט פאַרגעשטעלט,
 דער קאָזאַק, אַז אַ מענטש איז אַזוי ווייך...

עמעצער האָט אָנגעקלאַפּט אין דער וואַנט און דינה האָט אַ
 קוויטש געטון. מען האָט געהאַלטן אין מיטן לעזן שייקעס בריוו.
 שמואל איז אַרויס עפענען די טיר און צוריק איז ער אַריין מיט
 דאָראַטשקען.

דאָס איז געווען אַ שטיקל איבערראַשונג פאַר דינהן מיט
 ישראלן. ווי קומט עפעס דאָראַטשקע אַהער? צי איז עפעס אין דער
 היים נישט געשען?

ניין, דאָראַטשקע קומט נישט פון דער היים, זי קומט פון
 שטאַט. און אַן אויסזען האָט זי, ווי זי וואַלט געקומען פון דאָרף.
 פאַרשטויבט און אַרומגעצופּט. זי זעצט זיך אַ מידע, זי פּילט זיך
 גאַנץ היימיש. ווייזט אויס, אַז ביי שמואלן איז זי נישט צום
 ערשטן מאָל.

כדי א סוף צו מאכן צו דינהס אָפענער פאַרווונדערונג, הויבט
שמואל אָן צו רעדן געשעפטלעך.

— איר האָט מיך טאַקע געפאַלגט, דאַרע. איר לאָזט זיך אי-
בעררעדן. זייער גוט. ס'איז אַ שווערער פּאַסטן, אָבער אַ גוטער.
דער עיקר: מער דיסציפּלין סיי פאַר זיך, סיי פאַר די קינדער. דאָס
זענען דאָך כּמעט גאַסן-קינדער.

— גוט, שמואל, מיר וועלן נאָך רעדן וועגן דעם. אפשר האָט
איר אַ שטיקל ברויט מיט פוטער. איך בין הונגעריק.

דינה מאַכט איר אַ פאַרווורף:

— האָסט נישט געקאַנט גיין אַהיים אָפעסן?

— כ'האָב נישט געוואָלט.

דאָראַטשקע זיצט אויף אַ הויכן טאַבורעט. אירע פיס אין די
אויסגעקרימטע שיכלעך הענגען אַראָפּ, דערלאַנגען נישט צו דער
פּאָדלאַגע. זי וואַרפט מיט די פיס, ווי אַ קאַפּריז קינד.

— כ'האָב נישט געוואָלט, בין איך נישט געגאַנגען.

שמואל האָט אַרויסגענומען פּון שענקל ברויט מיט פוטער,
געשטעלט אויפן טיש. דאָראַטשקע האָט געגעסן מיט אָפעטיט און
געוואָרפן מיט די פיסלעך.

מען האָט געענדיקט לעזן שייקעס בריוו.

ישראל האָט געמאַכט אַ באַמערקונג.

— נישטאָ קיין העלדן ביי יידן. אָט, שייקע...

האָט זיך דינה הייס אַנגענומען שייקעס קרוידע. אין אירע
אויגן איז ער אַ העלד. אין דריי שלאַכטן געווען. ווייסט נישט פּון
קיין שרעק...

— ניין, דינה, דאָס איז נישט קיין העלדישקייט. דאָס איז
אפשר דרייסטקייט, אָבער נישט קיין העלדישקייט.

צו דינהס פאַרווונדערונג האָט שמואל געהאַלטן מיט ישראלן.

— דאַרפסט וויסן, דינה, אז יידן שלאַגן זיך אויף אַלע פּראָנטן.

שלאַגן זיך מוזן זיי. מען צווינגט זיי. אָבער די גאַנצע מלחמה האָט
אין זייערע אויגן אַ פנים פּון חוזק. יידן זענען נישט קיין קריגס-
פּאָלק. ישראל איז גערעכט.

און ישראל האָט זיך געקווענקלט, צי זאָל ער אַרויסזאָגן דעם
געדאַנק, וואָס האָט אים געדריקט.

— איך וואָלט וועלן, איר זאָלט מיך פאַרשטיין. שמואל. דאָס
זענען נישט קיין פּראָלעטאַרישע געדאַנקען. איך פיל, אז איך בין
קאַליע געוואָרן. איך וויל אָבער רעדן, ווי אַ ייד. מלחמה איז טא-
קע אַ ווילדע זאַך. אמת. ווען אַ ייד אָבער זאָל האָבן פאַר וואָס
צו שלאָגן זיך, פאַר וואָס צו קריכן אין פייער... דאָן, דאָן וואָלט
עס געווען אַ גוטע זאַך. דאָן וואָלט אזאַ שייקע געווען אַ העלד,
נישט קיין לץ, וואָס שפילט זיך מיטן טויט. דאָן... איך אַליין
וואָלט דאָן געלאָפּן זיך שלאָגן.

— איר זענט מיליטאַריסטן געשטימט, ישראל. אַ ספּנה מיט
אייד.

ישראל איז געווען ראָון, פאַרשעמט. איצטער איז ער ביז גע-
וואָרן.

— מלחמה איז אַ ווילדע זאַך. יידן לאָכן פון מלחמה און זיי
זעען נישט סאַראַ ווילדע ברואים זיי זענען אַליין.

— מיר זענען קינדער פון אַ דרייטויזנטיעריקער קולטור.
— אַ ליגן! — ישראל האָט אַ זעץ געטון אָן טיש מיטן פויסט
און מיט שנאה געקוקט שמואלן גלייך אין די אויגן אַריין. אויף די
שלייפן האָבן זיך אים אָנגעגאַסן בלויע אַדערן. — אינטעליגענטישע
בטלנות זענען אייערע רייד! דאָס גאַנצע פּאָלק — אַ אינטעליגענ-
טישער בטלן! דער ייד לאַכט, ווייל ער איז אַן אויסגעוואָרצלטער.
עס פעלן אים די רויע, פרימיטיווע חושים, וואָס ציען זיך, ווי
וואָרצלען פון דער ערד. גיט מיר פאַר וואָס — גיי איך זיך שלאָגן!
ישראל האָט ווירקלעך געהאַט אַן אויסזען, ווי ער וואָלט זיך
שויק, די מינוט פאַרמאַסטן צו שלאָגן זיך און שמואל האָט זיך אַ-
ביסעלע אָפּגערוקט פון אים.

סיי דינה, סיי דאָראַטשקע האָבן געקוקט אויף ישראלן, ווי
אויף גרויסע חרושים. פון וואַנען נעמט זיך דאָס צו אים אזאַ פעס?
ס'איז געוואָרן אומאַנגענעם שטיל. צי איז דאָס געווען אַ גרינג-
שעצונג, צי אַ טאַקטישקייט. שמואל האָט נישט געוואָלט מער דעבאַ-
טירן. דינה מיט ישראלן האָבן זיך געקליבן אַהיים.

— דו גייסט? — האָט דינה געפרעגט ביי דאָראָטשקען.
— כ'האָב געטראָפּן אַהער אַליין, איך וועל אַליין אַהיים טרעפּן.
אויף דער גאָס האָט זיך געצויגן דער המשך פון אומאַנגע-
נעמען, הייליכן שווייגן.
דינה האָט דאָס שווייגן איבערגעריסן.
— ווי איז דאָס אַ מענטש אזוי ווילד?
— שווייג!

איז דאָס געווען איין איינציק געשריי אויף איר, אפשר צום
ערשטן מאָל, וואָס זיי קענען זיך.
און דינה האָט אַ צימער געטון און זיך צוגעטויליעט צו איר
מאָן, ווי אַ דערשראָקן קינד. צום ערשטן מאָל האָט זי דערפילט, אַז
ער איז עלטער און חשובער פאַר איר. צום ערשטן מאָל האָט זי
דערפילט, אַז זי האָט אים טאקע ליב.
אויך ביי שמואל'ן אין צימער האָט נאָך זייער אוועקגיין זיך
געצויגן דער המשך פון אומאַנגענעם שווייגן. שמואל האָט אומגע-
שפּאַנט איבערן צימער און דאָראָטשקע איז אים נאָכגעגאַנגען מיטן
בליק.

ענדלעך האָט ער זי באַמערקט אין ווינקל אויף איר הויכן
טאַבורעט. ער האָט זיך האַרטלעך צעלאַכט.
— וואָס... וואָס זיצט איר, ווי אַ כינעזישער מאַנדאַרין? פאַר-
וואָס רעדט איר נישט.

שמואל איז אַריבער אין אַ קריג-שטימונג. דער היינטיקער אָונט
איז געווען פאַר אים אַן אָונט פון מפּלות. פריער סלאָווע. גאָר
נישט די, וואָס אַמאָל. אַ זעלבסטשטענדיקער מענטש. האָט אים אָפּ-
געשטויסן.. איצט דער... ישראל. אויך אַ גאַנצער קענער געוואָרן.
וואָס טוט זיך דאָס?

— נו, דאָרע, איר נעמט אָן דעם פּאַסטן, צי נישט?
נאָך איר אויסדרוק האָט ער געזען, אַז נאָכן פּאַסטן אין דעם
קינדער-היים יאָגט זי זיך נישט, נאָר זי וויל הערן ווי ער רעדט.
אים איז אנגענעם געווען דער בליק פון אירע בלויע אויגן, וועלכע
האָבן זיך אָנגעלענט אן אים, ווי אויף דער לעצטער רעטונג.
דאָראָטשקע האָט זיך אָנגעשפּאַרט מיט דער האַנט אָן טיש.

דער אַרבל פון איר מאַנטל איז טאַקע געווען פאַרפעצט און אַרומ-
געביסן, אָבער פון דעם דאָזיקן אַרבל האָט זיך אַרויסגעגליטשט אַ
האַנט אַ פּרעכטיקע, אַ האַנט — אַ געטאַקטע מיניאַטור, יעדעס פינג-
גערל אויסצוקושן.

ער האָט זיך אַוועקגעזעצט און גענומען זי צורעדן צום פּאַסטן.
און, רעדנדיק, האָט ער גענומען איר קליינע האַנט און זיינע און זיך
געשפּילט מיט אירע פינגערלעך. דאָס האָט אים מאַדנע באַרויקט.

אַז ער האָט זיך שטאַרק צערעדט, איז ער אויפגעשטאַנען און
גענומען זי גלעטן איבערן נישט פאַרקעמטן קאַפּ. דאָוואַטשקע האָט
זיך אַלץ אָנגעהאַלטן אָן אים מיט איר בלויען בליק.

און פּלוצלינג האָט זי אַ ציטער געטון און געזאָגט היינערליק:

— שמואל, מיט מיר טאָר מען נישט אַזוי.

— וואָס — אַזוי ?

— איר קענט מיר נישט, שמואל, מיר טאָר מען נישט אָנרירן.

איך שעם מיר. איך בין אַ ווילדע.

— פאַרוואָס עפעס, דאָראַטשקע ? וואָס איז דען פאַר אַ חטא ?

— זענט איר דען אַזאַ צנועה?

— ניין, שמואל, איר קענט מיר נישט. איך קאָן אַריבערכאַפּן

די מאָס. איך קאָן זיין גראַב, ציניש.

— וואָס ? איך וואָלט עס וועלן זען.

— עס וועט אייך אָפּשטויסן פון מיר.

— אַ מאַדנע זענט איר, דאָראַטשקע. — און ער האָט זי אַ

קוש געטון אין די ליפּן.

— האָט זי פאַרהאַלטן זיין ליפּ מיט די ציין, אויסגעשטרעקט

אַ האַנט און דעם לאַמפּ פאַרדרייט.

און איר שטים האָט אָפּגעקלונגען מיט אַ זילבערנער לויטערקייט.

— שמואל, צי רט? מיר !

געשעפטן! געשעפטן!

דער חבר-באלעבאָס האָט אָפּגעגאַלט זיין רונד בלאַנד בערדל, וואָס האָט זיך אַמאָל אזוי פּלאַטשיק געוויקלט אַרום זיין פנים, ווי אַ געל טיכל קעגן צאָן-ווייטאַק. ער האָט איצט באַקומען דעם אויסזען פון אַן אָפּגעריסענעם שייגעץ מיט אַ טשוב. ער האָט שוין יאָ גע-האַט אַ צוטריט צו ביסטריצקין און דווקא אין דער פּריוואַט-ווי-נונג און נישט אין די אויפנאַם-שעהן. ער האָט געאַרבעט מיט בי-סטריצקין בשותפות און חוץ דעם זענען זיי גלאַט געוואָרן גוטע פריינט.

— אַ מאַיע אושאַנאָוואַניע, פּאַני באַסיאַ! וואָס האָט איר זיך אזוי אויסגעפּוצט? אין דער אָפּערע אַריין — וואָס?
באַסיע האָט אים אויסגעשטרעקט איר בלאַסע האַנט אַ קוש צו טון. זי איז געווען געצירט אין שוואַרצן סאַמעט.

— מיר גייען אויף אַ קאַנצערט, פּאַניע פּאַדלאַסקי. ביסטריצקי טוט זיך אָן. ער וועט באַלד אַריינקומען. זעט, פאַררעדט זיך נישט לאַנג. מיר'ן פאַרשפּעטיקן!

— הם, אַ שאַד, כ'לעבן. איך גיי אין דער אָפּערע. מען מוז אומעטום זיין. ס'געשעפט פּאַדערט.

— ביסטריצקי האט אוריד עפעס געברומט, אַז ער מוז עמעצן טרעפן, אַ גראַף עפעס...

— אָט, אָט... איצט איז די צייט, פּאָני באַסיאָ, איצט איז די צייט.

און, מאַכנדיק מיט די הענט, ווי אַ ווינט-מיל, האָט פּאָדלאַסקי זיך אויסגעדרייט און אַרויסגעטאַנצט פון צימער — אַן אויסנעפּוצ-טער שייגעץ מיט אַ ווייסן גאַרס און מיט אַ טשוב.

מיטן שותף האָט ער זיך געטראַפּן אין קאַפינעט. ביסטריצקי איז אויך געווען גאַל, מיט אַן אויסגעשניטענעם וועסט און האָט אויסגעזען ווי אַ דיפּלאָמאַט און ווי אַן אַבער-קעלנער גלייכצייטיק. זיין פירקאַנטיק פנים מיטן ברייטן מויל, מיט די אויגן פון אונטערן שטערן אַרויס האָט געהאַט גאַר ווייניק אַריסטאָקראַטישעס אין זיך. דאָס איז אין פאַס. אַבער דערפאַר האָט ביסטריצקי געהאַט אַ פּיינעם פּראָפּיל. קורץ געשניצט, דער שטערן — ווי אַ דאַשיק איבער די אויגן, די קין רונד און שאַרף אַרויסגעשטעלט — אַן אָדלער.

פּאָדלאַסקי אַבער האָט זיך מיט קיין פּראָפּיל אויך נישט גע-קאַנט באַרימען. אַרום און אַרום — אַ קיילעכדיקער שייגעץ, מאַדערן אַרומגענייט, ווי אַ נייע פּוטבאַל-פּילקע.

— אַ, דו ביסט עס, אַשר? — ער האָט זיך געפּאָרעט מיט די שליסעלעך ביי דער קליינער אייזערנער קאַסע — נו, וואָס וועסטו זאָגן?

— וואָס זאָל איך זאָגן? מען טראַסקעט. איך גיי אין דער אַפּערע דו אין קאַנסערוואַטאַריום. ווו טרעפּן מיר זיך?

— אין קאַפּע, מיין טייערער. יאָ, אַ גוטע נייעס. מיט די זאָט-לען גייט עס אויף אַ דרך. איך האָב שוין געהערט, אז זיי טויגן נישט.

— טאַקע? זעסט שוין, אז איך האָב אַ קאַפּ אויף די פליי-צעס, האָ?

באַסיע האָט אָנגעקלאַפט און געעפּנט די טיר.

— ביסטריצקי, מירן פאַרשפּעטיקן.

ס'איז געווען צווישן בקשה און באַפּעל.

— באַלד, באַלד, מיין טייערע!

און די שותפים האָבן זיך אַריינגעלאָזט אין אַ שנעלן סודות-

דיקן שמועס מיט האַלבע, נישט דערעדטע ווערטער, ווי די ווענט
וואַלטן געהאט אויערן.

באַסיע האָט דערווייל זיך אָנגעקוקט אין שפיגל. זי האָט גע-
קאַנט צופרידן זיין פון איר לייכטע, מיידלשע פיגור, נעט אַרומגע-
נומען מיט שוואַרצן סאַמעט. פון דעם אויסשניט איז איר פולער
האַלז אַרויסגעוואָקסן, ווי אַ בלאַסע מאַרמאַרנע וואָזע. דער מאַרמאַר
האַט נישט געבלאַנקט, ער האָט געטראָגן זיין גרינלעכן שאַטן אין
זיך. איינס האָט זיך געוואָרפן אין די אויגן: די לאַנגע בריִלאַנטענע
אוירינגלעך, וואס זי האָט היינט אָנגעטון צום ערשטן מאָל.

מיט זייער חוצפהדיקן גלאַנץ האָבן זיך אָנגעשטעקט אירע אויגן
און אויך אָנגעהויבן חוצפהדיק צו גלאַנצן.

— ביסטריצקי! צייט צו גיין!

דאָס איז שוין געווען אַ באַפעל.

ביידע שוהתפּים זענען אַריין צעפלאַמטע און צופרידענע פון
זייער שמועס. ביסטריצקי האָט אַ בליק געטון אויף באַסיען און
זיין שטערן האָט זיך אויף אַ רגע פאַר גדולה אַ הויב געטון אי-
בער די אויגן. ער האָט גאַרנישט געזאָגט, נאָר ברייט געשמייכלט.
פון די שטיגן איז מען אַראָפּ זאלבעדריט און אויף דער גאַס זיך
געוועגנט מיט פּאַדלאַסקין.

באַסיע האָט זיך נישט געמישט אין ביסטריצקיס געשעפטן.
ער האָט אָבער געהאַלטן פאַר העפּלעך אַליין איר זאָגן עפעס.

— פאַרשטייט, באַסיניו, עס רוקט זיך אָן אַ גרעסערע זאַך.

איך דאַרף זיך נאָך היינט זען מיט אים נאָכן קאַנצערט.

— אפּשר שטער איך דיר? אפּשר ווילסטו גאָר נישט גיין?

— חלילה!

אָבער באַסיע איז שוין געווען באַליידיקט. איז שוין דער אַוונט
אויך נישט אינגאַנצן אירער. נאָר אַ געפאַרגטע פאַר שעה, און,
ווייל ביסטריצקי איז געווען ווי אַ ווינש-פינגערל, נישט צו כאַפּן אים,
נישט איינצוהאַלטן נעבן זיך, האָט זיך באַסיען אויסגעוויזן, אַז זי
וואַלט געווען פיל גליקלעכער, ווען זי קאָן אים וואָס לענגער נעבן
זיך איינזעהאַלטן, הייסט דאָך עס: זי האָט אים ליב! אָבער צוליב
איר וואַלט ער אַפילו אויפן קאַנצערט נישט געגאַנגען. שוין לאַנגע

חדשים, אז זי האָט קיין מוזיק נישט געהערט. און זי האָט דאָך אזוי ליב בעטהאָווענען. זי האָט אזוי זיך געפרייט מיטן היינטיקן קאָנצערט. איצט איז שוין די פרייד אויך פאַרסמט. זי גייט אויפן קאָנצערט, ווייל ביסטריצקי דאַרף דאָרט האָבן אוודאי עמעצן, וואָס איז אים נויטיק צום געשעפט.

און, פונקט צו איר איצטיקער שטימונג האָט אָנגעהויבן רע-גענען, נאָך איידער זיי האָבן באַוווּן צו כאַפן אַ פיאַקער. אין קאָנצערט-זאַל זענען געווען מיליטער-לייט מער ווי ציווילע. עס האָט זיך געדאַכט: אַלע אָפיצירן פון פראַנט האָבן זיך דאָ גע-ראַטעוועט פון געפאַר און פון שלאַק-רעגן. אויף דער גאַס האָט געגאַסן אַ מבוּל. און דאָ זענען געווען די ריזן-פענסטער פאַרהאַנגען, נישט אַרויסצולאָזן אויף דער גאַס די אנגענעמע ליכטיקייט פון עלעקטרישע קאנדעלאַברעס. דאָ האָט מען געשפילט בעטהאָווענען און פלייכן זענען געזעסן רייענווייז און זיך צוגעהערט, פאַרפישופטע. אויף דער וועלט איז אָנגעגאַנגען אַ פאַרפלייצונג. מענטשן האָבן זיך געחייקט אין די פינסטערע, פאַרגאַסענע שוץ-גרובנס, מענטשן האָבן זיך געוויקט אין דער פינסטערער וויסטעניש, אויף אָנגעלאַ-דענע פּוירלעך מיט בעטגעוואַנט, מיט בעצעכעס, פאַרטריבענע, פאַר-יאַגטע פון זייערע היימען; בהמות, וואָס האָבן פאַרלוירן דעם שטאַל זענען געשטאַנען אין פינסטערן פעלד, מיטן אויסגעבויגענעם רוקן צו די רעגן-בייטשן און נידעריק גערעדט צו דער ערד. אויף דער וועלט איז אָנגעגאַנגען אַ מבוּל. און דאָ איז געווען ליכטיק אין זאַל, ליכטיק און פייערלעך. אַ זאַל — אַ תיבה.

און געשוואַמען איז די תיבה איבערן מבוּל און אָנגעפירט מיט דער תיבה האָט בעטהאָווען. ווהין פירט ער זי און ווהין וועט ער זי ברענגען — דער נוצלאָזער גאון?

ביסטריצקי האָט די גאַנצע צייט געזוכט וועמען מיט די אויגן. ענדלעך האָט ער זיך צעשמייכלט.

— זעסט, באַסיע! יענער אין די בריִלן, דער גרויער, דאָס איז גענעראַל רודזסקי, און דער, פון רעכטס, מיט די באַקן-בערד, דער אַדיוטאַנט זייער, גראַף...

דעם נאָמען האָט באַסיע נישט דערהערט. זי האָט געמאַכט אַן

אומגעדולדיקע באוועגונג, ער זאל איר נישט שטערן הערן די מוזיק.
אין פאָיע, בעת דער פּויעז, האָט ביסטריצקי געהאַלטן אויפן
אויג רודזסקין מיטן אַדיוטאַנט.

ער האָט פּלוצלינג אַ צי געטון באַסיען ביי דער האַנט:

— זע!

און ס'איז טאַקע געווען וואָס צו זען. נישט זיי אליין האָבן
זיך געצויגן מיטן בליק צו דער אויסטערלישער סצענע.

נאָך פּריער האָט זיך געהאַט זיי געוואָרפן אין די אויגן אַ
שלאַנקע דאַמע מיט אַ קליין פּנימל און ווילד-צעקרייזלטע האָר.
קינדיש האָט אַרויסגעקוקט איר אויסגעטאַקט פּנימל מיט די גרויסע אויגן
פון ריזיקן האָר-געמאַך. עס האָט אויסגעזען: דער קאַפּ וועגט אַרי-
בער איר שלאַנקער פיגור. די דאַמע האָט געגלאַנצט מיט ברייליאַנטן
און געבלאַנקט מיט די גאַלדיקע אַקסלען, וואָס האָבן זיך אַרויסגע-
וויקלט פון גרין-פאַרוועקטן בראַקאַט. זי איז געשווומען איבערן
פּאָיע אין דער באַגלייטונג פון אַ עלטערן הער מיט אַ פּליך פון אַ
פּראָפּעסאָר און מיט אַ נאַקן פון אַ קצב. ער איז איר נאָכגעגאַנגען
הכנעהדיק, ווי אַ קו נאָך אַ קאַלפּ. און ס'איז געשען, אז אין אומ-
אויפהערלעכן שפּאַציר איבער דעם לאַנגן פּאָיע האָט זיך דאָס דאָ-
זיקע פּאַרל צוזאַמענגעטראָפן מיט רודזסקיס אַדיוטאַנט. און דאָס
איז געווען די סצענע, וואָס האָט צוגעצויגן אַלעמענס אויפּמערקזאַמ-
קייט. סיי די דאַמע, סיי דער אַדיוטאַנט האָבן זיך פּלוצלינג אָפּגע-
שטעלט. אַנגעקוקט, זיך צוריקגעצויגן און זיך אַ וואָרף געטון איינער
צום צווייטן. זיי האָבן, דאַכט זיך, קוים זיך באַהערשט נישט צו
פאלן איינער דעם צווייטן אין די אַרעמס. זיי האָבן ביידע עפעס
אויסגעשריען און האַרציק זיך געדריקט די הענט. דערביי איז גע-
שטאַנען דער הער מיטן פּראָפּעסאָרישן פּליך און געזוכט זיינע קע-
שענעס וווּ די הענט אַהינצוטון. זיין קצבישער קאַרק האָט זיך
אַנגעגאַסן מיט בראַנד.

ביסטריצקי האָט פון אָנהויב געקוקט אויף דער גליקלעכער
פּאַר און פּרייט צוגעשמייכלט. פּלוצלינג איז אים פאַרלאָפן אַ קנייטשל
צווישן די ברעמען. די דאַמע מיט די גאַלדענע אַקסלען האָט אים
אויסגעוויזן באַקאַנט און ער האָט זיך נישט געקאַנט דערמאנען וווּ

ער האָט זי געזען. אויך האָט אים פאַרדראָסן, וואָס צוליב דער דאַמע
 וועט ער מוזן אָפּלייגן זיין באַגעגעניש מיטן אַדיוטאַנט, וואָס ער
 האָט אים נויטיק געהאַט צו זאָגן אַ פּאַר ווערטער.
 שוין אָפּפירנדיק באַסיען אַהיים, האָט ער זיך פּלוצלינג אין
 דער קני אַ פּאַטש געטון און זיך צעלאַכט:
 — צום טייל! דאָס איז האַנקע!
 — וועלכע האַנקע? — האָט באַסיע זיך פאַרווונדערט.
 — נו, די הויכע דאַמע, וואָס האָט זיך אַזוי דערפרייט מיטן
 אָפיציר.

— קענסטו זי?
 — אַ, איך קען זי זייער גוט, אויב דאָס איז זי. — ער האָט
 חידער געצווייפלט. — אָבער ווי קאָן דאָס געמאָלט זיין? ווי קומט
 אַהער האַנקע?
 פּאָדלאַסקי האָט געוואַרט אויף אים אין קאַפּע ביי דער אָפּערע.
 ווען ביסטריצקי איז, נאָכן באַגלייטן באַסיען אַהיים, אַריינגעקומען
 אין קאַפּע, האָט ער געטראָפּן זיין שותף ביי אַ בעכער מאַזאַגראַן
 מיט אַ פאַרשעמטער מינע, איבערן צעבראַכענעם שטרוי.
 — נו, אשר. ווי איז דאָס די דאַמע דיינע?
 — זי האָט מיר אָנגעפייסט, ברודער. איך זאָג דיר בפירוש,
 זי האָט געזאָלט זיין אין דער אָפּערע. צוזאַמען האָבן מיר געדאַרפט
 פּאַרן אין סאַוואַי. אַזוי האָבן מיר אָפּגעשמועסט מיט גאַריעלאָון.
 — און ווער איז גאַריעלאָון?
 — אַך, גאָט מיינער, ס'אַראַ קורצער זפרון ביי דיר! כ'האַב
 דאָך געזאָגט, אַז גאַריעלאָון — דאָס איז איר מאַן. אַז זי הייסט
 מאַדאַם גאַריעלאָווא. העלענאַ אסיפּאָוונאַ גאַריעלאָווא, פון פעטערבורג.
 — ווי אַזוי? העל... העלענאַ! וואַרט נאָר. איר מאַן האָט אַ
 געשוירן בערדל.
 — יאָ.
 — אַ פּלייך?
 — איבער די אויערן.
 — הם... ווי מען וואַלט אים אויסגעפליקט די האַר פון קאַפּ
 אין צוגעקעפט צו דער גאַמבע?

— דו קענסט אים ?
 — אשר, ביסט א טיפש. זיי זענען געווען אויפן קאָנצערט.
 — וואָס רעדסטו ?
 — איך ווייס וואָס איך רעד. געווען אויפן קאָנצערט און זיך
 געטראָפן מיט אונזער חברה-מאָן.
 — מיטן גראַף פלאַטען-מאָיעווסקי ?
 — יאָ, און עס ווייזט זיך אַרויס, אז דיין העלענע מיט אים
 זענען אַלטע באַקאַנטע.
 ביסטריצקי האָט פאַר זיין שותף אָפגעמאַלט די סצענע אין
 פּאָיע פון קאָנצערט-זאַל. פּאָדלאַסקי איז פון אַרט געשפרונגען. עס
 איז אים באַפאַלן אַ נערוועזע איילעניש.
 — קום... קום פאַרן אין סאַוואַי ! אפשר זענען זיי דאָרטן.
 איך מוז עס זען מיט מייע אויגן...
 ביסטריצקי האָט אָנגעקוקט זיין שותף שאַרף און פאַרדעכטיק.
 — זאָג נאָר, בחור ! צי ביסטו אַמאָל נישט פאַרליבט אין דער
 דאָזיקער העלענע ?
 — המ... רעדסט נאַרישקייטן. — פּאָדלאַסקי האָט אויסגעמיטן
 זיין בליק. און פּלוזלינג איז ער אַריין אין גרימזאַרן.
 — און אויב פאַרליבט איז וואָס ? קומט דיר אַרויס אַ חלק ?
 ליבע, ברודער, איז נישט שותפות, און צום געשעפט וועט עס אינז
 נישט שאַטן.
 זיי האָבן זיך אַוועקגעלאָזט אין סאַוואַי און אַריין אין דער
 סאַמע געדיכטעניש פון רוסישן פּראָנט.
 די טישן זענען געווען באַזעצט דורך מיליטער-לייט פון אַלע
 ראַנגען און פאַרמען, וועלכע האָבן זיך דאָ „באַפעסטיקט אויף די
 פריער צוגעגרייטע פּאָזיציעס“. אַ קליינע צאָל ציווילע, ווי אַן עקס-
 טעריטאָריאַלע מינדערהייט איז געווען צעשפּרייט און אויף קעסט ביי
 די מיליטערישע טישלעך. אייניקע ציווילע האָבן אויסגעזען, ווי
 איבערגעטוענע מיליטער-לייט, אייניקע מיליטער-לייט — די רעזערוו-
 אָפיצירן, ווי איבערגעטוענע קרעמער און באַאַמטע. דאָמינירט האָט
 אָבער די עכט מיליטערישע ראַסע, אָנהויבנדיק פון די אַנגליזירטע
 שטאַב-אָפיצירן מיט האַלב-פּראָפעסאָרישע, באַברילטע פּנימער און

אויסגעלאָזט מיט די בערדיקע אַרמיי-קאָזאַפּעס מיט אָפּגעברענטע פּנימער און אויסגעבלייכטע, אָפּגעפּאָלירטע שפיציקע באַקן-ביינער. די אַרמיי האָט געפרעסן, געזויפּן און געלאַכט, אַ היליכיק-רוסישן געלעכטער, וואָס האָט דערמאנט אַן קנאַקנדיקע קוילנוואַרפּערס. ביי אייניקע טישלעך איז מען געגאַנגען אויף אַטאַקע און געשריען הוראַ. דער סאַוואַי-אַרקעסטער האָט געשפּילט דעם רוסישן הימן און גע-צווונגען די הונדערטער פּאַר באַשטיוולטע, באַשפּאַרנטע פּיס זיך צו-זאַמענצוציען מיט אַ גערויש, און די נישט ניכטערע גופים זיך אויס-צוהויבן און אויסגלייכן. אַן אַלטער שיפורער פּאָלקאַוויק האָט נאָכ-דעם מיט טרערן אין די אויגן זיך געבעטן ביים קאַפּעלמייסטער.

„גאַלובּטיק, טו דאָס נישט! וועסט קאַמפּראַמיטירן מיין עלטער!“

ביסטריצקי מיט פּאָדלאַסקין האָבן זיך געשאַרט צווישן די טישלעך מיט אַ היימישן „פּאַרדאָן“, זוכנדיק די באַקאַנטע קאַמפּאַניע. די גאַריעלאָווס האָבן זיי געפונען אין אַ זייטיקן פּאַויליאָן, ווייט פון דער מוזיק. מיט זיי איז געזעסן דער אַדיוטאַנט פּלאַטען-מאַ-יעווסקי—אַ פּרעכטיקער קאָפּ קאַשטאַנען האָר און צוגעשוירענע באַקן-בערד אַלאַ פּאַניאַטאַווסקי. נאָך אַ פּאַר מיליטער-לייט זענען געזעסן ביי דעם זעלביקן טיש.

פּאָדלאַסקי איז געשטאַנען, ווי אַ פּאַרלירענער, געשטאַנען פאַר אַ האַרבן פּראָבלעם: מסחר אָדער ליבע? צו דער שיינער מאַדאַם גאַריעלאָוואַ איז ער געווען גאָר נישט גלייכגילטיק פון ערשטן טאָג אָן, ווען ער האָט זיך באַקענט מיט איר. אָבער מיט דער הילף פון דערדאָזיקער שיינער פּרוי, וואָס האָט געוואוסט אַלע גענג און הינטערגענג אין די מיליטערישע הויכע פענסטער האָט ער שוין דורכגעפירט אַ פּאַר פיינע מסחרים. לעצטנס איז אים איינגעפאַלן, אַז דעם ענין מיט די זאַטלעך, וואָס איז שטאַרק אָפּהענגיק פון פּלאַטען-מאַיעווסקיס עקספּערטיזע, אַז דעם דאָזיקן ענין וועט מען קאָנען דורכפירן מיט דער הילף פון מאַדאַם גאַריעלאָוואַ. פּלאַטען-מאַיעווסקי איז אַ גוטער ברודער און אַ גרויסער קאַרטן-שפּילער. אָבער אַמאָל צינדט זיך אָן אין אים דער האַנאַר און ער ווערט איינגעשפּאַרט ווי אַ נאַראָוויסטער פּערד.

קלאָר, ווי דער טאָג, אַז וואָס אַזאַ פּלאַטען-מאַיעווסקי וועט נישט

טון צוליב קארטן, וועט ער זיכער טון צוליב די שיינע אויגן פון
 א מאדאם גארעלעאָוואַ. און טון דארף ער א קלייניקייט, נישט קיין
 פעלשונג חלילה. אלס איינער פון די ווינציקע עקספערטן דארף ער
 זען צו פארבראָקירן די ריזיקע פאַרטיע יאפאנישע זאַטלען, וואָס די
 פירמע „הערקולעס“ האָט צוגעשטעלט. די פירמע „הערקולעס“, דאָס
 זענען אייגנטלעך, ביסטריצקי, פאָדלאַסקי און נאָך אייניקע סוחרים.
 צו וואָס טויג דאָס דער פירמע צו האָבן היזק פון א פארבראָקירטן
 ריזן-טראַנספאָרט דאָס איז שוין איר זאך. די זאַטלען זענען פרעכט-
 טיקע, זיי האָבן אָבער א פלאַכע קאָנסטרוקציע און די רוסישע ריי-
 טער זענען צו זיי נישט געוויינט. דאָס איז דער מאַטיוו צום פארברא-
 קירן פאַר דער עקספערטיזע. דאָ קאָן מען געהאַלפן ווערן דורך
 פלאַטען-מאָיעווסקיס וואָרט און מאַדאם גארעלעאָוואַ שיינע אויגן.
 ווען איז דאָס גערעדט? — ווען די באַקאַנטשאַפט פון דעם אַדיו-
 טאַנט מיט דער דאַמע קומט דורך אים, דורך פאָדלאַסקן.
 אָבער דער אַדיוטאַנט מיט דער מאַדאם גארעלעאָוואַ — זעט
 ער — זיצן גאָר ביים טיש איבערגעבויגן איינער צום אַנדערן, ווי א
 פאַר אַלטע, האַרציקע גוטע פריינט. זיי רעדן צווישן זיך אַזוי
 אינטיים, זיי שמייכלען זיך איבער אַזוי אָפן, ווי דערביי וואָלטן גאָר
 קיין זייטיקע נישט געווען.

שטייט טאַקע פאָדלאַסקי א פארלוירענער, געפרעסן פון פאַר-
 דרוס און פון אייפערזוכט און טראַכט זיך:
 — אָט דאָס הייסט שלעכטע פיש געגעסן און פון שטאַט אַרויס-
 געטריבן.
 גארעלעאָו האָט אים דערזען און פריינדלעך צוגערופן. זיי האָבן
 זיך געדריקט די הענט, ווי צוויי אומגליקס-חברים. פאָדלאַסקי האָט
 פאַרגעשטעלט זיין שותף און די דאַמע האָט אים באַגריסט מיט אַ
 פרעמד-העפלעכן אויגן-שמייכל. ביסטריצקי האָט שוין מער נישט
 געצווייפלט, אַז דאָס איז האַנקע, אַזוי ווי ער איז אָבער גע-
 קומען אהער נישט צוליב דער דאַמע, נאָר צוליב געשעפט, האָט
 ער זיך קודם-פֿל פאַראינטערעסירט מיט דעם געשפּרעך, וואָס גאָר-
 יעלאָו האָט געפירט מיט די אַנדערע צוויי אָפיצירן. גארעלעאָו האָט
 גערעדט באַזאַכט און צעצויגן, ווי אַן אַלטער, גענויער געשעפטס-

מאן, וואָס זיין וואָרט דאַרף זיין פעסט און דעמאָנסטראַטיוו ערלעך
ווי אַ זיכערער ווינקלשטיין אויף צו בויען אַ קלויסטער. ער האָט
זייט געזאָגט זיך צו פאַרזיען, ער האָט זייט געהאַט צו שוועבן
איבער האַנקעס גאַלדענע אַקסל מיט אַ פאַרליבטן, פאַרשמאַלצענעם
בליק און דעם פּאָדים פון געשפרעך האָט ער נישט אַרויסגעלאָזט.
ער האָלט, אַז די צעשאַסענע בריק אויפן נאַרעווי איז נאָר אַ שטע-
רונג פאַר די מיליטערישע באַוועגונגען. די אַקציען-געזעלשאַפט, וואָס
ער איז איר פאַרשטייער וואָלט זיך גערן געלאָזט אין אונטערהאַנדלונגען
אַראָפּצונעמען די בריק אויף שמעלץ.

דאָס וואָס זיין ווייב קאָן זיך נישט אַפּרייסן פון דעם שיינעם
אַפיציר האָט אים, אין גרונט גענומען, הנאה געטון. ער האָט נאָר
געמאַכט אַן אַנשטעל פון באַליידיקטן אומשולד, ווען צו זיין אויער
זענען דערגאַנגען זייער פאַמיליערע: פּאַניע אַדאַסיו, פּאַני האַנקאַ!
ס'וועט טויגן צום געשעפט. צוליב געשעפט איז ער דאָך
אַראָפּגעקומען אַהער מיט זיין רוסישער ברייטקייט און פּעטערבורגער
קאַרעקטקייט. צוליב געשעפט דאַרף ער אַרויסווייזן צו זיין ווייב
די פולע מאַלעראַנץ.

גאַרעלאָוו האָט מיט אַ רחבֿותדיקער גראַציע אַ מאַך געטון מיט
דער האַנט צום אָבערקעלנער און באַשטעלט שאַמפּאַניער. אָבער אין
דעם זעלבן מאָמענט האָט זיך אין גרויסן זאַל אָנגעהויבן אַ גערו-
דער, אַ טופּען און שאַרן מיט די פיס און ס'איז דאָרט פּלוצלינג
שטיל געוואָרן ווי אין אַן אויער. די מוזיק האָט זיך איבערגעריסן
אין מיטן שפּילן, און אין דער שטיילקייט האָט זיך פּלוצלינג דער-
הערט איין שטים, וואָס האָט געקלונגען, ווי אַ געפּלאַצטער מעש.
די שטים האָט פאַרקלונגען מיט אַ העפטיקן רוסישן מי שפּרך. ביס-
טריציקי האָט אָנגעקוקט זיין נייע באַקאַנטע. די אָפיצירן זענען גע-
זעסן פאַרגליווערט און בלאַס. ביי דער טיר, וואָס פירט צום זאַל
איז שוין אויסגעוואַקסן אַ געזעמל.

אויך ביסטריצקי האָט אַ שפרונג געטון צו דער טיר. אַ מאָדנע
בילד האָט מיט זיך פאַרגעשטעלט דער איבערפּולטער זאַל. אַלע מי-
ליטערישע געסט זענען געשטאַנען אויסגעצויגן ביי זייערע טישלעך,
אַלע מיטן פנים צום הויפט-אַריינגאַנג, אַלע פאַרשטיפט, ווי פאַרצוי-

בערטע. און א הויכער גענעראל מיט א גראָ בערדל האָט גע-
שפּאַנט אויף א פּאַר לאַנגע פּיס, געמאַכט גרויסע טריט, ווי א שפּין
פּון איין אויסגעצויגענעם אָפיציר צום צווייטן און מיט דער לאַנגער
האַנט אין דער וויסער הענטשקע געטיילט פעטש אין די פּאַרשטייפ-
טע באַקן.

— וואָס טוט איר דאָ, הינטישע זין, אין אייער מאַמען אַרײַן!
אויפן פּראָנט! די מינוט אויפן פּראָנט!
— איך האָרן, אייער דורכלויכט!

אין דער געפאַטשטער אָפיציר איז ווייטער געבליבן שטיין א
פּאַרגליווערטער.

ביסטריצקי האָט געהערט, אז דער הויפטקאָמאַנדיר, ניקאָלאַי
ניקאָלאַיעוויטש מאַכט פּון צייט צו צייט רעוויזיעס אין די וואַרשע-
ווער נעסטן פּון שיכרות. געזען אָבער האָט ער עס צום ערשטן
מאָל. און ער איז געווען אַנטציקט, ווי פּון א זעלטענער מיסטעריע.
ווען ער האָט זיך אומגעקוקט אויף די הינטערשטע טישלעך,
האָט ער דערזען, אז דער פּאַויליאָן איז כמעט ליידיק. די אָפיצירן
זענען אַנטלאָפּן דורך דער הינטער-טיר, און די עטלעכע ציווילע
לייט זיצן ביי א פּרידלעכן שמועס, ווי מענטשן זייטיקע, וואָס ווילן
זיך נישט מישן אין מיליטערישע ענינים.

אונטער דעם רושם פּון דער עפעקטער סצענע האָט ביסטריצקי
זיך צוריקגעקערט צום טיש פּון די גאַריעלאָווס א פּאַרשיפורטער.
מען האָט געשוויגן און געשמייכלט. נאָר האַנקעס גרויסע אויגן זענען
געהאַנגען אין רוים, ווי פּאַרהיפּנאָטיזירט. גאַריעלאָוו האָט מיט אַ
רחבותדיקן זשעסט צוגערופּן דעם אָבער און געבעטן אַ רעכענונג.
שפעט ביי דער נאַכט איז נאָך ביסטריצקי געזעסן ביי זיך
אין קאַבינעט און שטום געשמייכלט. פּאַר די אויגן איז אים געשטאַ-
נען דאָס פּרעכטיקע בילד מיט אויסגעצויגענע אָפיצירן און געשעפּט-
לעך-פּאַטשנדיקן לאַנגן קריגס-קאָמאַנדיר. געפעלט האָט נאָר די מע-
שענע שטים. האָט ביסטריצקי זיך אויפגעהויבן, זיך אומגעקוקט און
זיך אָפּגעשטעלט מיט די אויגן אויפן איינציקן בילד, וואָס איז ביי
אים אין קאַבינעט געהאַנגען. דאָס איז געווען באַקונינס פּאַרטרעט.
האָט ער געמאַכט אַ פּאַר לאַנגע טריט צו באַקונינען, אויס-

געצויגן די האנט, אויף ווי ווייט ער האָט געקאָנט און זיך פאַר-
מאַסטן אויף אַ פאַטש.
— אויפן פראָנט, הינטישער זון, אין דײַן מאַמען אַרײַן! וואָס
טוסטו דאָ?

פארוואס וויינט טאטעשי?

לעאָן ברוינער האָט געהאַלטן אויף דער קני זיין זעקס-יאָריקן זון, אַרומגענומען און צוגעטויליעט צו זיך. פון דעם קינדס קערפערל האָט איינינעם מיט דער וואַרעם-קייט זיך אַריינגעגאַסן אין זיין האַרץ אַ שטילע, נאָגנדיקע טרייסט. ווען ער זאָל וועלן דאָס געפיל איבערגעבן אין ווערטער, וואָלט זיך אומגעפער, אַזוינס באַקומען:

— אַ קינד איז אַ וועלט. אַ קינד איז — האַפענונג. אַ ניי לעבן. נישטאָ קיין אייביקע פינסטערניש, ווען עס בליט אַ פונק פון אַ ניי לעבן. עס קייטלט זיך דאָס לעבן. נעכטן — ליכטיק, היינט — פינסטער. מאַרגן קאָן ווידער אויפשיינען די זון. דער, וואָס גייט אַוועק, פילט נישט. דער, וואָס בלייבט — דאַרף זיך ווענדן צו דער האַפענונג.

באַרינקע איז געזעסן שטיל און ערנסט, איבערגעגעבן דעם תענוג פון זיין פאָטערס טרויעריקער צערטלעכקייט. איינינעם מיטן פאָטער האָט ער זיך לאַנגזאַם געוויגט הין און צוריק און געטראַכט האָט ער וועגן די ווונדערבאַרע אַעראָפלאַנען, וואָס פליען אַזוי הויך און ברומען אַזוי ווייט, און לויטן ברום איז שווער זיי אויסצוגע-פינען אין הימל. פלוצלינג האָט באַרינקע דערפילט, אויף זיין בע-קעלע אַ וואַרעמען טראָפן. ער האָט אַ וויש געטון מיטן הענטעלע — נאַס. ער האָט זיך אומגעקוקט אויפן טאטעשי. ביים טאטעשי

איבער דער נישט ראזירטער באַק איז גערונען אַ טרער. דער טאָ-
טעשי וויינט. באַרינקע האָט נישט געגלויבט, אַז אַ טאַטע קאָן וויי-
נען. ער האָט האַסטיק אַראָפּגעצויגן ביים טאַטן די גאַלדענע פענסע
פון דער נאַז און פאַרקראַכן מיטן הענטל צו די אויגן, זיך ער-
קינדליקן. נאַסע אויגן, דער טאַטעשי וויינט. האָט דאָס קינד זיך איבער-
גענומען מיט שרעק:

— טאַטעשי! טאַטעשי! וואָס וויינטו?

אַנשטאַט צו באַרויקן, האָט אים דער טאַטעשי געענטפערט:
דער טאַטעשי וויינט, מיין קינד... ער וויינט, ווייל... אַ פעטער
איז אַוועקגעפאַרן. אויף אַלע מאָל...

— ער וועט שוין קיינמאָל נישט צוריקקומען?
— ניין.

— און ווער איז ער דער פעטער? איך קען אים נישט?
לעאָן האָט צוגערוקט צום קינד דאָס בילד, וואָס איז געשטאַנען
אויפן שרייב-טיש אין אַ רעמעלע.

דעם פעטער מיט די גראַבע וואַנצעס האָט באַרינקע געקענט.
ער האָט זיך נישט געקאַנט גלויבן, אַז דער פעטער איז אַוועקגע-
פאַרן אויף אַלעמאָל.

— טאַטעשי, וויין נישט. פעטער פּרץ וועט צוריקקומען. פע-
טער פּרץ איז אַ גוטער.

— ניין, מיין קינד, ער וועט שוין נישט צוריקקומען. ער קאָן
שוין נישט צוריקקומען.

איצט האָט באַרינקע צוגעדריקט דאָס בילד צו זיך און אויך
געוויינט. און לעאָנען איז געווען טרייסטיק-ליב, וואָס זיין קליינער זון
העלפט אים באַוויינען דעם גרויסן פעטער פּרץ.

ער האָט געגלעט און געצערטלט דעם קינדס קעפּעלע און גע-
טוליעט עס צו זיך, געפרוּווט באַרויקן:

— מיין קינד! וויין נישט מער, מיין קינד!

ס'איז אַריינגעקומען סלאָווע, און דערזען לעאָנען מיטן קינד
וויינענדיק איבער פרצעס בילד, האָט זי זיך אָפּגעקערט צו דער וואַנט
און גענומען שטיל צוקן מיט די אַקסל. לעאָן האָט איר איבערגעגעבן
דאָס קינד, אויסגעווישט די אויגן און זיך פאַרנומען אַוועקצוגיין. דער

לוויה-קאָמיטעט האָט געזאָלט אָפהאַלטן אַ זיצונג אין דער וווינונג פון פאַרשטאָרבענעם דיכטער.

אויף אַ הויכן שוואַרצן פיעדעסטאַל, צווישן טראַפישע געוויקסן און ברענענדיקע ליכט איז געלעגן דער טויטער פּרץ אין זיין גרויסן קאַפינעט, וועלכער איז איצט אַזוי ענג געוואָרן. די שווער-פאַרהאַנג-גענע פענסטער און די ברענענדיקע ליכט האָבן דאָ גענומען אין געפענגעניש אַן אַלטע יום-פפור נאַכט. אַ פאַר פריינט קינסטער האָבן ערפּורכטיק געצייכנט דעם טויטן, פאַראייביקנדיק אויפן פאַפיר צוזאַמען מיטן דיכטער די טראַפישע געוויקסן און די ליכט. און אַן אַלטער ייד איז געזעסן אין אַן אַטלעסענער קאַפּאַטע, וואָס האָט אים געפלאַצט אויפן ברייטן הויקער. געזעסן אין געשאַקלט מיט דער ווילדער באַרד איבערן תהלים. און די באַרד און דער ייד און זיין געפלאַצטע קאַפּאַטע — אַלץ איז געווען גריין, ווי פון לאַנג שוין געשימלט אין קבר און איצט אַרויסגעצויגן אויף דער שיין פון יום-פפור ליכט.

אַן ערנוואַך איז געשטאַנען ביי דער טיר און אַריינגעלאָזט די יידישע גאַס, וואָס איז געקומען זיך געזעגענען מיטן דיכטער. לעאַן, וואָס האָט מורא געהאַט פאַר אומאַרדנונג, האָט די יידישע גאַס נישט דערקענט. אַ שטילע, אויף די שפיץ פינגער האָט זי פאַרכטיק פאַרבייגעטראָגן פאַרביי דעם הויכן פיעדעסטאַל אירע דאַנקבאַרע אויגן און פאַרחייטאַקט האַרץ. פון צייט צו צייט אַרויסגעטראָגן אַ פאַרשטיקטע טרער. די גאַס האָט זיך געצויגן דורכן צימער ווי אַ שאַטן. די גאַס האָט זיך אויסגעלערנט צו טרויערן אין דער שטייל. און, ווי אַ זעמדלע פון דער יידישער גאַס, האָט לעאַן זיך פאַרשטעקט אין אַ פינסטער, זייטיק הדירל און אונטערן שטיילן גערויש פון די אומאויפהערלעכע טריט זיך אויך אינדערשטייל אָפגעגעבן מיט זיין טרויער. געטרויערט האָט ער נאָך אַ פריינט. אָט אין דעם קליי-נעם חדרל איז דאָס געשעען, ווען פּרץ האָט אים אַריינגערופן, די טיר פאַרמאַכט און אָנגעשטעלט אויף אים זיינע פאַרשנדיקע קלוגע אויגן.

— זאָגט מיר לעָאָן, וואָס איז אייך געשען? מיט אייך איז
עפעס געשען אַ שלעכטע מעשה. איך האָב עס דערקענט גלייך,
ווי איר זענט אַריינגעקומען.

און געווען איז עס דאָן, ווען לעָאָן איז אַוועק פון דער היים.
ווער ווייסט ווי ער וואָלט עס איבערגעלעבט, ווען נישט אַ פריינטס
אויפריכטיקע מיטלייד. דאָס האָט ער פּרצן פאַרטרויט זיין שווער
געמיט. דאָס האָט אים פּרץ געהאַלפּן ליידן. איצט ליגט ער דאָרט
אַ שטייפער אויפן הויכן פיעדעסטאַל, דאָס פנים איינגעקניטשט פון
דער גיפּפענער טויטן-מאַסקע, וואָס מען האָט פון אים אַראָפּגענומען,
צוגעפלאַטשיקט די וואָנצעס און אָפּן דאָס מויל מיט די גאַ, דענע ציין.
לעָאָן דערמאַנט זיך עמעצנט אומהיימלעכן הונגער-בליק אויף די דאָזיקע
גאַלדענע ציין וואָס קוקן פון טויטן מויל אַרויס...

ער ציטערט אויף און פאַרשטעלט זיך דאָס פנים. אפילו מיט
זיין טרויער קאָן ער זיך איצט נישט אָפּגעבן אין גאַנצן. עס דריקט
אים די גראָע זאַרג, אַז די לוויה זאָל דורכגיין בשלום, עס זאָל
נישט זיין קיין אומכבוד פאַרן מת. לעָאָן גלויבט פאַרט נישט, אַז
די יידישע גאַס, וואָס האָט הונדערטער יאָרן געלעבט אן פאַרם זאָל
איבער דער נאַכט ווערן אַן אַנדערע און קאַנען באַגלייטן איר דיכ-
טער מיט ווירדע.

די לוויה איז אָבער צוגעגאַנגען פשוטה. יוגנט מיט רויטע און
מיט ווייס-בלויע בענדער אין קרעפּ האָבן זיך געהאַלטן פאַר די הענט
אין אַ ריזן-קייט פון ביידע זייטן גאַס. און פון ביידע זייטן אַ וואַנט
פון יידישע פּנימער, אַ וואַנט פון שוואַרצע קאַשקעטן, צוגעשמידט
צום אָרט. לעָאָן האָט אָפּגעלייגט זיין טרויער אויף שפּעטער, ווען ער
וועט קומען אַהיים. ער איז געווען צווישן די אָרדנער. ער איז
געווען אינגאַנצן אַריינגעטון אין אויג און אין אויער, אינגאַנצן אָן-
געשטרענגט ווי אַן אָנגעצויגענער בויגן.

ער האָט יעדע רגע דערוואַרט, אַז די פאַרשטיינערטע ווענט
וועלן אַ ציטער טון, אַז די קייט וועט זיך איבעררייסן, די לוויה
וועט זיך אָפּשטעלן, עפעס וועט געשען. עפעס מוז געשען.
און ס'איז געשען דאָס, פאַרוואָס ער האָט אַזוי מורא געהאַט.
די עגל'ה האָט זיך פאַרהאַלטן אין פּלוצלינגן געדראַנג, די קייט פון

פייערלעכער שטילקייט האָט געפלאַצט, עס האָט זיך דערנענטערט אַ
האַגל פון טומל און געשרייען.

לעאָן האָט זיך געלאָזט לויפן צו דעם טומל און געדערענג,
צו דעם אָרט, וווּ די קייט איז געווען איבערגעריסן. און ער האָט
דערזען :

אַ גרויסער מיליטערישער אויטאָמאָביל מיט אָפיצירן און צי-
ווילע האָט זיך איינגעקנאַטן אין דער שוואַרצער יידישער מאַסע און
זיך דורכגעשניטן אַ וועג אין דער קווער. די אָפיצירן זענען געווען
טויט שיכור. זיי האָבן געדראַט מיט רעוואָלװערן פאַר וועלן פאַר-
האַלטן דעם שאַפער. לעאָן האָט אויפגעהויבן אַ האַנט, געוואָלט עפעס
זאָגן, אָבער דאָס לשון האָט אים אָפגענומען. ער האָט זיך געטראָפן
מיט די אויגן מיט דער דאַמע וואָס איז געזעסן אין אויטאָמאָביל.
דאָס איז געווען באַסיע. נעבן איר — ביסטריצקי. ביידע שיכור.

אויף אַ רגע האָט אין באַסיעס אויגן אויפגעבליצט אַ ניכטער-
קייט און שרעק. זי האָט אָנגעכאַפט ביסטריצקין ביי דער האַנט.
געוואָלט דאַכט זיך אַראָפּשפּרינגען. און אפשר האָט זיך דאָס לעאָנען
אויסגעוויזן. ער האָט גאַרנישט מער געדענקט. מען האָט אים גע-
בראַכט אַהיים צופירן אַ פאַרהלשטן. און אז ער איז געקומען צו זיך
האָט ער נאָר געקאַנט שרייען :

— אוי—אוי! אוי—אוי—אוי! און זיך שלאָגן מיטן קאָפּ אָן דער
וואַנט און זיך רייסן דאָס העמד אויפן ברוסט.
ווען ער האָט זיך אָביסל באַרויקט האָט מען אַריינגעפירט באַ-
רינקען. האָט זיך לעאָן פאַרשטעלט דאָס פנים און אָנגעהויבן שרייען :
— נעמט אים אַוועק !

דאָס קינד מיט די מאַטע בעקעלעך און גרויסע, שווינגדיקע
אויגן איז געווען אזוי ענלעך צו באַסיען. לעאָן האָט גאָר ביז
איצט גישט געפילט, ווי שטאַרק עס קאָן זיין אין אַ מענטשלעך האַרץ
די האַס און שנאה.

שייקע האָט צוגעשיקט פון פּראָגנאָ אַ לידל אַזאַ :

אַריבער די שלאַכטן, ס'איז שטייל אויף דער וועלט.
מען הערט נאָר די ווערים אין קבר ביים שכן,
דאָס שפּראַצן פון גרעזער פון אויבן, אין פעלד...

ווהין ביסטו, יידל, אין קבר פאַרקראַכן?
מען קאָן דאָך דאָ אויסגיין צו הערן אַ וואָרט.
און אפשר אַ קלאַפּ טון אין קבר צום שכן?

אַ קלאַפּ און אַ פּרעג און מען ענטפּערט אים : טשאָרט
אַ קלאַפּ אין אַ צווייטן — באַ ניץ נייע ראָזומיעם!
אין דריטן — אַ בת-קול : פאַרפּלוכטער, גיי פּאַרט!
און ליגן אַזוי, ביז משיח וועט קומען ?

געהאנדלט אַ מציאה.

אידע, דערוען אַז אשר גייט אַוועק:

— פליסט שוין ווידער?

— ס'געשעפט, מיין טייערע!

— פוסטע גליקן, נעכטיקע טעג. די פאַבריק וועט גיין צו

גרונט, געדענק מיין וואָרט!

— ע—עט!

— און וואָס מיינסטו דיר: איך וועל דיר היטן די פאַבריק

און דו זאָלסט אַרומלויפן שדים ווייסן ווו און מיט וועמען?

מיין פּרה איז עס!

פאַדלאַסקי, וואָס האָט איצט שוין געהאַט אַ פנים נישט פון

אַ שייגען, נאָר פון אַן אָפּגעפרעסענעם אַמעריקאַנער, האָט געפרוּווט

מאַכן אַן ערנסטע מינע.

— מיט וועמען, אַ שטייגער, זעסטו מיך דאָס אַרומלויפן?

אידע האָט זיך פאַרגאַלאַפירט. זי האָט געוואָלט זיך איינ-

האַלטן און שוין נישט געקאָנט.

— לויף, לויף צו דער מאַדאם גאַריעלאָוואַ דיינער — אַז ברע-

נען זאָל די ערד אונטער אייך איננינעם — האָט זי צוגעגעבן אַ

יידישן פרוש צו דעם רוסישן פאַמיליען-נאָמען.

אידע איז געווען אויפגעבראַכט און אייפערזיכטיק ביז גאָר.

און ערשט איצט האָט איר לייַדנשאַפטלעך-זוּניק פנים מיט זיין פּעס-

דיקן אויסדרוק געהאט די פולע פארענטפערונג. ערשט איצט איז אידע געווען אידע. און דאָס רויכל פון די קאָפּריונע האָר, וואָס זענען געפלוּיגן אַרום איר קאָפּ אין אַלע זייטן האָט אונטערזעט טראָכן אין איר דאָס מכשפּהלע. זי האָט אָבער צורעכט געמאַכט די האָר מיט אַ צאַרטן, אויפריכטיקן זשעסט:

„אזא בין איך שוין. נעם נישט פאַר אומגוט...“

אשר האָט זיך געהיידושט. אידע, זיין קלוגע אידע, זיין פירערין און דעה-זאָגערין, די מאַמע פון זיינע קינדער! וואָס איז געוואָרן מיט איר? ער האָט דאָך פון איר קיינמאַל קיין הויך וואָרט נישט געהערט?

אשר האָט אָבער איינגעפונען, אז איצט איז די צייט זיך צו באַליידיקן. נישט צו הידושן זיך. האָט ער זיך געצווינגען אַ געשריי צו טון, און אַ טופע צו טון מיטן פּוס.

— רעד נישט אזוי וועגן אַ מענטשן, וואָס דו קענסט אים נישט, הערסט?

איז זיין געשריי אַרויסגעקומען מער דערשראָקן ווי שרעקנדיק און זיין טופע מיטן פּוס איז שוין געווען גאַר מעשה חדר-יינגל. ער האָט עס אַליין געפילט און האָט זיך שטיל אַרויסגערוקט פון צימער, דער ניי-געבוירענער אַמעריקאַנער.

יא, אידע האָט אַראָפּגעוואָרפן פון זיך דעם גאַנצן מאַנסזילישן יאָך פון טאַקט און אויסגערעכנטקייט. זי האָט געהאַט אַ פּוח יאָרן-לאַנג נישט אויסצוטון די מאַסקע פון אַ געזעצטער פרוי, כאָטש דאָס פנים האָט זי פאַרראַטן. געוויס איז אידע געווען אַ מענטש פון שטאַרקער ליידישאַפּט. זי האָט אָבער מיט זיך נישט געפעלשט. איר זאַטקייט האָט איר צוגעהאַלפן צו פירן אזאָ לעבן ווי זי האָט געפירט. אַנשטאַט געשליידערט צו ווערן אויף די וועלן פון בלינדע ליידישאַפּטן, האָט זי איר גאַנצע ליידישאַפּט אַריינגעטון אין ווילן. זי האָט געבויט פאַר זיך אַ הויז, געשאַפן פאַר זיך אַ ווילן-שטאַנד, דערצויגן קינדער. אַפילו אַ מאַן פאַר זיך דערצויגן, איז בערלאַונדיק אים זיינע אייגענע גענג אויף אַזויפיל, אז זי זאָל נישט דאַרפן צו זיך קיין טענות האָבן: זי האָט אים צעבראַכן.

הינטער זיין אייביקן פלאַנעווען פלענער און לופטיקע סוחרישע

קאמבינאציעס איז אָבער שטענדיק געשטאַנען איר פראַקטישער שכל
און אויסגעפירט דאָס, וואָס מען האָט געדאַרפט און נאָכגעגעבן דאָרט.
ווי עס האָט געלוינט... און, אז עס האָט געלוינט, איז פון דער
אַמאָליקער פאַנטאַסטישער ציוניסטקע, וואָס האָט אַפילו געענדיקט
זעברעישע פרעבל-קורסן, אויסגעוואַקסן אַ פראַקטישע סוחרטע פון
די פראָזאַישע נאַלעווקעס. אידעס מאַס פון עס לוינט און עס לוינט
נישט, איז נישט געלעגן אין דער שמאַלער געלט-גייציקייט. זי האָט
געבויט פאַר זיך אַ הויז, זי האָט איינגעאַרדנט פאַר זיך אַ לעבן,
ווי אַ מענטש מיט אַ געזונטן אַפעטיט. ס'איז אָבער גענוג געווען,
אז אין דער גאַנצקייט פון איר געביידע זאָל ווערן אַ שפאַרע, אז
איר אשר, וועלכן זי האָט פון אַ יינגל געמאַכט פאַר אַ בפּבודיקן
מענטש, אז איר אשר זאָל פאַרלירן דעם קאַפּ נעבן עפעס אַ הסקר-
פּרוי, נעבן אַ מאַדאַם גאַריעלאָוו — און שוין איז זי ליידנשאַפט-
לעך גרייט געווען צעברעכן מיט אירע אייגענע הענט אַלץ, וואָס זי
האָט אויפגעבויט. אויף קאָמפּראַמיסן איז זי נישט איינגעגאַנגען.
צוליב אַ זאַטן מיטאַג און אַ רייכער וווינונג זיין אַ פאַבריקאַנטין —
ווייל זי נישט, אַפילו צו די קינדער איז זי געוואָרן קאַלט. אידע
האָט געדאַרפט האָבן אַדער אַ גאַנץ לעבן, אַדער אַ גאַנץ אַנדער
לעבן.

ווען אשר וואָלט עס פאַרשטאַנען, וואָלט ער, זיכער זיך דער-
שראָקן. אשר האָט אָבער נישט דערשאַצט אידעס אויפרעגונג. ער
האָט זיך נאָר געוונדערט.
— אזא קלוגע... אַ מאַנספּילישער קאַפּ, דאַכט זיך. היינט גיי
ווייס, ווי די יידנע שטעקט. נישקשה! זי וועט זיך איבערבעטן!
אַ יידענע בלייבט אַ יידענע!

אָבער פאַר דער „יידענע“ האָט ער מורא געהאַט אַפילו היי-
טער די אויגן. ס'איז נישט געווען קיין טעמפע מורא, ס'איז געווען
דרך ארץ. ס'איז געווען די מורא זיך צו קאָמפּראַמיטירן אין אירע
אויגן. און, אויפן וועג צו די גאַריעלאָווס, איז אים אין לעבן גע-
גאַנגען זיך איינצושמעסן, אַז ער גייט, דער עיקר, צוליב געשעפט.
און פאַרוואָס זאָל אים טאַקע נישט געלינגען מיט דער הילף
פון זיין שיינער באַקאַנטער, וועלכע ווייסט אַלע גענגן און הינטער-

גענג, פארוואס זאל אים טאקע נישט געלינגען דורכזעצן זיין פראג-
יעקט ?

זיין פראיעקט — אָט איז ער : אַ געשטריקטער אַנצוג פאַר
לופט-פליער לויטן פינלענדישן פאסאָן.

אַ שפרונג אין אַנצוג — און דער לופט-פליער איז באַקליידט.
זאָן, הויזן אַ סוועטער, אַ היטל, הענטשקעס, אַלץ פון איין שטיק.
אַן אַנצוג — אַ זאָק. אַ צי אַראָפּ דעם זאָק — און דער לופטפליער
שטייט אַ נאַקעטער. דער פראַיעקט האָט זיך אַשרן אַליין אויסגעוויזן
פאַר פראַקטיש און עקאָנאָמיש.

אויסגעטון — אָנגעטון. וועגן איין זאך האָט ער פאַרגעסן צו
טראַכטן : צוליב וואָס דאַרף עס דער לופטפליער אַזוי אייליק זיך אָנ-
טון און אויסטון ? וואָס האָט ער, אייגנטלעך, קיין צייט נישט ?

דאָס האָט ער, פּאָדלאַסקי, קיין צייט נישט געהאַט. ס'איז אים
געאַנגען אין לעבן אויפצוהויבן די פאַבריק, וואָס האָט לעצטנס
גאָר שוואַך געאַרבעט. נאָך די ערשטע מייליטערישע באַשטעלונגען,
ווען די פאַבריק איז געווען אין פולן גאַנג, האָט ער נישט געקאָנט
פאַרטראַגן די טויטע אומבאַזעגלעכקייט פון גרעסטן טייל מאַשינעס.
אַ מאַשין לעבט, אַ מאַשין דאַרף זיך באַוועגן ! און, אחוץ דעם,
ויל ער טאָקע אידען דערווייזן.

— זעסטו שוין ? אַהאָ ? ווער איז געווען גערעכט ?

און אפּשר וועט ער נאָך, מעשה יינגל, איר אויסשטעלן אַ צונג.
מיט דער אויסגעשרעקטער צונג האָט זיך פאַרענדיקט זיין
פאַבריקאַנטישע זאָרג. איצט האָט זיך אָנגעהויבן זיין אייגענע. ער
האָט גענומען פּלאַנעווען פלענער, ווי אַזוי פטור צו ווערן פון אַלע
די שלעק, וועלכע דרייען זיך אַרום דער מאַדאַם גאַריעלאָוואַ און
קושן זי און גלעטן זי, ווי עפעס אַ קהלישע זאָך.

מילאַ, מיט דעם אַלטן גאַריעלאָו וואָלט ער דורכגעקומען. מען
קאָן בכלל מיטן אַלטן דורכקומען. אַ ווילער ייד. פאַרן גראַף, ווי-
דער, האָט ער נישט וואָס מורא צו האָבן. היינט איז ער דאָ —
מאָרגן אויפן פראַנט.

אַנג, האָט ער קיין געלט נישט, דער גראַף. פאַרדינט און
פאַרשפּילט. און אָן געלט איז מיט דער מאַדאַם גאַריעלאָוואַ קיין

שפיל נישט. וואָס טוט מען אָבער מיט די איבעריקע שלעק?
פּאָדלאַסקי האָט שווער אָפּגעזיפּצט.

ער איז אַרויף צו די גאַריעלאָוס אין זייער פּראָוויזאָרישער
ווינונג אין האָטעל. ער האָט קודם אָנגעקלאַפט צום אלטן.
— אַריין!

גאַריעלאָוו האָט אַרומגעשפּאַנט אין שטעק-שיך, אין דער קריס
פון צימער, פאַרמוחט — אָן אמתער פּראָפּעסאָר.

ער האָט מיט אַ ברייטן זשעסט אָנגעוויזן אַשרן אַ פּאָטעל און
ווייטער געשפּאַנט. ער האָט, ווייזט אויס, געהאַלטן אין באַטראַכטן אַ
וויכטיק פּראָבלעם.

— איך שטער אייך אפשר?

— גיין, גיין... — און גאַריעלאָוו האָט אָנגעהויבן לאַנגזאַם
אַרויסצושיילן זיינע געדאַנקען.

— איך רעכנן... איך רעכנן... אַז מען דאַרף זיך קלויבן אין
וועג אַריין, מיין יונגער פּריינט, פּאָדלאַסקי!

— וואָס הייסט עפעס?

— נו, פאַרשטייט זיך, קיין פּאַלעסטינע נישט, דערווייל... ביז...
ביז די ענגלענדער וועלן נישט ברענגען אין אָרדנונג... איך בין דאָך
אין גרונט גענומען, אויך אַ ציוניסט, אָבער... נישט אין דער מלחמה
צייט. איך מיין, יונגער פּריינט פּאָדלאַסקי, אַז מיר דאַרפן זיך צוריק-
ציען... אויף די פּריער צוגעגרייטע פּאַזיציעס...

— וואָס... וואָס הייסט עפעס?

— אַך, גאָט מיינער! קיין מאַסקווע, נו קיין מאַסקווע! אָדער
קיין פעטערבורג, לאַמיר זאָגן. קיין פעט-ראַ-גראַד! זענט איר ווען
געפּאַרן אויפן ים, מיין יונגער פּריינט?

— גיין, נאָך.

— אַ שאַד. אַ גרויסער שאַד. איר וואָלט פיל געלערנט, יונג-
גער פּריינט פּאָדלאַסקי, פיל געלערנט! וואָס ווייסט איר, צום ביישפּיל,
וועגן די שטשורעס אויף אַ שיף?

— שטשורעס?

— יא, מיין פּריינט, שטשורעס! זיי האָבן אַ זעלטענע אייגן-
שאַפט, די שטשורעס. זיי דערשפירן די ערשטע, אַז די שיף איז

אין געפאר. — און... זיי טראָגן זיך אָפּ, אויב ס'איז מעגלעך.
ער האָט זיך אָפּגעשטעלט מיט פּאַרלייגטע הענט, סאָליד און
גופיק, ווי אַן אַלטער בּוהאַיי, וועלכער האָט נאָך גענוג פּוּח אין די
בײַנער.

— פאַר אונז איז די צײַט זיך אָפּצוטראָגן פּוּן דאַנען: פּרײַנט
פּאָדלאַסקי! און, מיר דאַכט זיך, אַז אין קורצן וועט צו שפּעט זײַן.
— פאַרוואָס עפעס?

— כע—כע—כע! איר זענט נאָך גאָר אַ יונגער שטשור! איר
ווילט, נישט אַנדערש, ווי פּאַסטן העניתים בײַ די דײַטשן!
— איר מײַנט אַזוי?

— און אפשר קאָנט איר נאָך רײזיקרן. איר זענט יונג. אין
אײערע יאָרן האָב איך אויך רײזיקירט. אָבער איצט — דאַרף איך
וויסן מײַן אָרט. פאַרדינט — און באַסטאַ. טראָג זיך אָפּ.
— איר פּאַרט אינגיכן, הער גאַריעלאָוו?

בײַ פּאָדלאַסקין האָט די פּראַגע זיך אַרויסגעריסן צו אײליק.
דער אַלטער האָט זיך צעלאַכט מיט אַ וײַטן, אײַנגעפאַלענעם דונער.
— איר ווילט, זע איך, וואָס גיכער פּוּן מיר פּטור ווערן?
— הילף.

— זאָגט, זאָגט, יונגערמאַן, שעמט זיך נישט. אָפּנהערציקייט
איז אַ גוטע מידה. מיר, אין רוסלאַנד, האָבן עס לײב.
— איך האָב נישט וואָס צו זאָגן, באַמת!
— נישט אמת, יונגערמאַן, נישט אמת! איר האָט יאָ וואָס
צו זאָגן. איך ווייס, אַז איר האָט עפעס צו זאָגן.
— דהײַנו?

— הים... איר ווילט טאַקע, איך זאָל רעדן פאַר אײך? גוט...
איר פּאַרט טאַקע אַוועק, פּאַניע גאַריעלאָוו? און די מאַדאַם גאַריע-
לאָוו סאָרט אויך מיט, צי זי בלייבט?
— פּאַניע גאַריעלאָוו?

— אָפענע קאַרטן, יונגער פּרײַנט, אָפענע קאַרטן. זי געפעלט
דאָך אײך.

— אײער פּרוי!
— ווער זאָגט עס? זי איז מײַן פּרוי, ווען זי איז מיט מיר.

אייערע — ווען מיט אייך. איך האָב מיט איר קיין תנאים נישט אויסגענומען. אז זי זאל קיינעם נישט קושן.

— אָבער... ווי רעדט מען דאָס אזוי וועגן א... ווייב? —

פאָדלאַסקי איז געווען איבערראַשט און אויפגעבראַכט.

— אַ ווייב, אַ ווייב! זייט נישט-קיין מויל-אייזל, יונגער פריינט

פאָדלאַסקי. אן אַקטיאַר האָט אויך אַ ווייב. די וואָס מאַכט מיט אים מיט דעם סעזאָן. אַ טעאַטראַליש ווייב — הייסט עס. מײן טעאַטער איז, נאַטירלעך, הינטערן פראָנט.

— איז העלענאַ אַסיפּאָונאַ אייער מלחמה-ווייב?

— אָט, אָט, אָט!

דאָ האָט פאָדלאַסקיס איבערראַשונג אויסגעשאַסן אין אַ פרייד-

געשריי.

— און זי בלייבט נאָך אייער אוועקפאָרן?

— קיין ראייה נישט, יונגערמאַן. איך האָב דאָס נישט געזאָגט.

ס'איז המ... ס'איז אָפּהענגיק פון אייניקע סבות. איך, צום ביישפּיל, האָב גאָרנישט קעגן דעם, אז זי זאל מיטפאָרן.

דאָ האָט שוין פאָדלאַסקי געשטוינט. אזאַ סוחרישן-קאַלטבלוט

האָט ער אַפּילו פון דעם אלטן גאָריעלאָוו נישט ערוואַרט. דאָס איז געווען אויף חידושים. גאָריעלאָוו האָט געהאַלטן ביים ליקוידירן זיינע פראָנט-געשעפטן און פאַר איין וועגס אַרויסגעשטעלט אויף ליק-וידאַציע זיין צייטווייליק ווייב.

וואָס באַטייט שוין פאָדלאַסקי מיט זיינע טריקאַטענע לופט-

פראַיעקטן קעגן דעם אלטנט געניאַלער סוחרישער פשטות?

און גאָריעלאָוו האָט אָפּגענויגט פון זיין גלייכן מאַרשרוט אין

דער קווער פון צימער, ער איז צוגעגאַנגען צו דער וואַנט. ביי דער וואַנט איז געשטאַנען אַ גרויסע, גאַלדענע ראַם מיט שוואַרצן טיול

פאַרהאַנגען. די דאָזיקע ראַם האָט פאָדלאַסקי באַמערקט נאָך ביי איי-נעם פּוּז זיינע פריערדיקע באַזוכן, זי איז אָבער דאָן געשטאַנען

פאַררוקט אין אַ ווינקל און פון איר איז קיין רייד נישט געווען. איצט האָט זיך די ראַם אַרויסגערוקט אויבן אָן, ווי ביי אַ ליציטאַציע.

— זעט, יונגערמאַן. אייך מעג איך עס ווייזן. איר האָט אַ

באַציונג. איר וועט עס אָפּשאַצן.

גאָריעלאַהס זעטער באַריטאָן האָט די ווערטער אַרויסגעזונגען מיט אַ צעצויגענער זעלבסטווירדע. אזוי רעדן די פּלאַמאַטן און קונסט-מעצענאַטן.

ער האָט אָפּגעשפּיליעט די אויבערשטע קנאַפקעס און דער טיול האָט זיך אַראָפּגעגליטשט פון ראַם.

דאָן האָט פּאָדלאַסקין אַ בליץ געטון פאַר די אויגן זיין איי-גענער הלום, דער הלום פון זיינע אויסגעהונגערטע נעכט. מאַדאַם גאָריעלאַוואַ איז געשטאַנען אין דער גאַלדענער ראַם אַ נאַקעטע.

אמת, אויפן בילד האָט זי אויסגעוויזן יינגער, לייכטער און מיידלשער. אירע גרויסע אויגן האָבן דאָ געהאַט אַ פרום-פאַרחלומטן אויסדרוק, וואָס אין לעבן האָט אים פּאָדלאַסקי נישט געווען; אָבער דאָס איז געווען דאָס אייגן רייך און גאַלדיק לייב, וואָס ער האָט ביי יעדער באַגעגעניש אַרויסגעבענקט פון אירע קליידער. און ווי גוט האָט דער קינסטלער פאַרשטאַנען אינטערזושטרייכן דעם גאַלד פון איר לייב, די רייפע רונדיקייט פון אירע היטטן און די קאַפּריזנע, צעקריגטע האַלבע מילגראַמען פון אירע ברוסטן!

אויך איר האַנט האָט געהאַלטן אַ מילגראַם. ניין, אַן עפל. אין צוגעראַכטן טונקעלן הינטערגרונט, אַרום אַ צוגעראַכטן בוים האָט זיך געוויקלט אַ בלאַסע שלאַנג. דאָס איז געווען די „חיה“ פאַר וועלכע דער קינסטלער ריטאָו האָט פאַר דער מלחמה גענומען דעם פּריז.

— פאַרן בילד האָב איך באַצאָלט — האָט גאָריעלאַו געברומט מיט צעצויגענער זעלבסטווירדע — פאַרן בילד האָב איך באַצאָלט פיר טויזנט רובל. כּהאַב נישט געוואָלט, אַז עס זאָל הענגען פאַר דער עפנטלעכקייט.

ער האָט עטוואָס צוגעמאַכט דאָס לינקע אויג, באַטראַכטנדיק דאָס בילד. פאַר איין גאַנג האָט ער אויך געכאַפט אַ קוק אויף פּאָדלאַסקין. ער האָט אָפּגעשאַצט דעם איינדרוק, וואָס דאָס בילד האָט געמאַכט אויף זיין יונגן פריינט און פאַרגעלייגט אין פּשטות: — איר קאַנט עס אָפּקויפן אין קאַסטן-פּרייז. טייער? בין איך גרייט צו פאַרלירן אַ טויזנטער. וואָס טוט מעו נישט צוליב אַ פּריינט. וואָס איז אַ מבין אויף שיינקייט?

פאָדלאַסקי האָט געוואָלט עפעס זאָגן, אָבער גאָריעלאָוו האָט
שוין ווייטער גערעדט:

— איר פאַרשטייט? ווהיין זאָל איך מיטפירן דאָס דאָזיקע
בילד? אַ מאַשין אַ גאַנצע. נישט באַקוועם, אָבער איר זענט אַ
היגער. נו, אויב נישט איר, וועט זיך שוין געפינען אַ בעלן. דריי
טויזנט איז אַ מציאה. אָט, ביסטריצקי צום ביישפּיל...

פאָדלאַסקי איז געווען אין אַ געדריקטער שטימונג פון די דריי
טויזנטער, וואָס וועלן באַלד ביי אים פּלאַצן. דערהערט אָבער דעם
נאָמען ביסטריצקי, האָט ער זיך צעשמייכלט.

— נו ביסטריצקי וועט נישט אויסכאַפן. אַן אייגענער מענטש.
און ווו, איינגלטעך, וועט ער אַליין אַהינטון דאָס בילד, ווען
ער זאָל עס אַפילו קויפן?

ער האָט זיך אַפילו פאַרגעשטעלט, ווי ער הייסט אַוועקטראָגן
דאָס בילד צו זיך אַהיים און אידע ציט אַראָפּ דעם טיולענעם צודעק,
אַ קוק צו טון אויף דער מציאה...

צוליב אַ סאַמאָוואַר האָט אַ קאַצאַפּ חתונה געהאַט. געווינען אַ
סאַמאָוואַר אויף דער לאַטעריע און נישט געהאַט ווער עס זאָל אים
אַנשטעלן. ער, פאָדלאַסקי, וועט צוליב דעם בילד מוזן דינגען אַ
צימער, אַז דאָס בילד זאָל האָבן ווו צו הענגען. אויך אַ הוצאה.
אָבער אַבי אין וואָס פאַר אַ צימער קאָן מען נישט אויפהענגען אַזאַ
רייך בילד. הייסט עס, אַז אַ צימער וועט ער מוזן דינגען אַ גרויס-
אַרטיקן און פיין אים אויסמעבלירן. טאָ וואָס-זשע קאָן שוין שאַדן
ווען העלענאַ אַסיפּאָונאַ אַליין וועט זיך אַרומדרייען אין צימער אַ
לעבעדיקע?

— סעמיאָן לאָורענטעוויטש! (אַזוי האָט זיך געהייסן רופן
גאָריעלאָוו און פאָדלאַסקי האָט גאָר זעלטן ריזיקירט אַרויסצוטראָגן
דעם נאָמען מיט זיין פאַרפּוילישטער צונג.) — סעמיאָן לאָורענטעוויטש-
וויטש! זאָגט מיר דעם אמת: אויב העלענע זאָל דאָ בלייבן, בלייבט
איר אויך?

— ניין.

— דאָס בילד איז געקויפט. צוויי טויזנט גיב איך.

— קיין צוויי טויזנט מיט ניינהונדערט אויך נישט. איר האָט
צו טון מיט אַן ערן-מאַן.
ווען מען איז נאָך אַ לאַנגן דינגעניש געקומען צו אַן אויס-
גלייך און גאַריעלאָוו האָט באַקומען אויף דער האַנט אַ לעבעדיקן
טויזנטער, האָט פּאַדלאַסקי זיך ערשט אַרומגעזען וואָס פאַר אַ מציאה
ער האָט דאָ אַריינגעכאַפט. געקויפט אַ בילד און באַקומען די לע-
בעדיקע מאַדעל פאַר אַ צולאַג.

בעת ביי גאַריעלאָוו איז אָנגעגאַנגען דער סימבאָלישער מסחר
מיטן בילד, איז אין צווייטן צימער פּאַרגעקומען אַ אינטימער שמועס.
געשמועסט האָט האַנקע מיט איר יוגנט-פּריינט, פּלאַטען-מאַיעווסקי.
דער יונגער גראַף מיטן פּאַניאַטאַווסקי-קאַפּ האָט נעכטן ווידער
פאַרשפּילט אין קאַרטן אַ גרויסע סומע געלט. און, כאָטש זיין פּוּד
איז געווען געראַטעוועט, אָבער פאַרבליבן איז ער אָן אַ גראַשן.
דער גראַף האָט געהאַט איין גרויסע מעלה און דערמיט איז ער
געווען אַן אויסנאַם צווישן קאַרטן-שפּילער. זיין האַזאַרד האָט אָנ-
געהאַלטן אזוי לאַנג, ווי לאַנג ער האָט געשפּילט פאַר אייגן געלט.
דער קאַפּ פלעגט אים ווערן אָפּגעקילט מיט די אויסגעליידיקטע
קעשענעס. געקומען איז ער צו האַנקען אַ שמעק צו טון, צי האַלט
עס נישט ביי עפעס אַ נייער באַשטעלונג, וווּ ער זאָל קאָנען אָפּלעקן
אַ פעט ביינדל קורטאַזש. ער האָט איר אויסגעזאָגט דעם סוד, אַז
ער האָט קיין געלט נישט. קיין טראַגעדיע דערפון נישט געמאַכט.
אָבער איר האַרץ האָט דערשפּירט, ווי באַליידיקט ער דאַרף זיך
פּילן פון זיין צייטווייליקער אַרעמקייט. זי האָט געוואָלט נעמען
פאַר אים אַ סומע געלט ביי גאַריעלאָוו.
האַט ער זיך אויפגעוויבן גאַר אַן ערנסטער און פאַטעטיש
געזאָגט:

— וועסט דאָס נישט טון, האַנקע!
— ניין, פאַרוואָס? איידער דו זאָלסט אַרומגיין אָן אַ גראַשן...
— האַנקע, וועסט מיך באַליידיקן.
זי האָט אַ שמייכל געטון.

— ביסט צו שטאַלץ, אדאָסיאַ! —
 — צו שטאַלץ. ביסט גערעכט. אויף מלחמה — ווי אויף מלחמה.
 אין ער האָט פאַרבראַכן זיינע לאַנגע, אַריסטאָקראַטישע פינגער
 און פאַרביגן זיין שיינעם פּאַניאַטאָוסקי-קאַפּ.
 — וואָס איז געוואָרן פון אונז, האַנקע ?
 — און וואָס האָט דען געוואָלט ווערן ?
 ער האָט געוואָלט אויסשרייען: איך — אַ קאַרטן-שפילער, אַ
 שווינדלער. דו — אַ...
 ער האָט נישט אויסגעשריען. כמעט מיט שנאה האָט ער זי
 אָנגעקוקט. און אויך מיט צער.
 די זעלביקע האַנקע, נאָר אויסגעוואַקסן, אויפגעבליט. אַ פרוי
 אין פּולער בלוינג. אַ שיינע פרוי, אָבער — אַ גראַבע הויט אויף
 איר. ס'איז נאָר אַ פאַרבלענדעניש די איידעלע גאַלדיקייט.
 — געדענקסט, האַנקע, די זשאַבעס אין וואַסער ?
 — יאָ, אדאָסיאַ, איך געדענק. זעץ דיך אָט דאָ, נעבן מיר.
 איך וועל דיר אַלץ דערמאָנען.
 אויף מלחמה — ווי אויף מלחמה.
 פּלאַטען-מאַיעווסקי איז געקומען אַהער, כדי זיך צו דערוויסן
 וועגן עפעס אַ לייכט פאַרדינסטל. איצט זיצט ער מיט ליידיקע
 קעשענעס ביי האַנקעס פיס און דאַרף אויסהערן אירע נאַרישע ערי-
 נערונגען, זי געדענקט אַלץ, וואָס ער האָט איר געזאָגט, וואָס זי
 האָט אים געזאָגט. ווי זיי זענען געווען אָנגעטון, ווי זיי האָבן זיך
 געהאַלט און געקושט. איינס געדענקט זי נישט: זיי זענען דאָן
 געווען קינדער. זיי האָבן דאָן געטראָגן אַ הייליקייט אין האַרצן.
 און די הייליקייט איז ביי ביידן פאַרלוירן געגאַנגען. מילא ער,
 פּלאַטען-מאַיעווסקי, ווייסט וואָס ער איז איצט. ער האָט אָבער אַ בענק-
 שאַפט צו דער פאַרלוירענער הייליקייט פון זיין קינדהייט. זי אָבער,
 האַנקע, איז ווי אַ לעבעדיקער פאַרווורף, ווי אַ דאָרן אין אויג. מיט
 איר רייפן, שיינעם און אומריינעם גוף רייסט זי זיך אַריין אין די
 ווייטע עריגערונגען. זי געדענקט אַלץ, אָבער נישט די הויפטזאַך.
 זי זעצט אַוועק אויף דער אַלטער שטיינערנער באַנק די איצטיקע
 האַנקע!...

— האַנקעלע, האַנקע! פאַרשטיי דאָך! מיר זענען דאָך קינדער
זענען!

— נו יאָ. אָבער די קינדער האָבן פאַרשטאַנען צו טון ווי
די גרויסע...

זי נעמט אים אַרום און ער שטויסט אַוועק אירע הענט.
— ריר מיך נישט אָן, דו! באַשמוץ נישט דאָס ביס, ריינקייט,
מיר זענען דאָך איצט... פּראָסטיטוטקעס!
זי האָט אים אָנגעקוקט מיט בייטאַגיקע סאָווע-אויגן. קיילעכדיק
און בלינד.

— יאָ, יאָ! פּראָסטיטוטקעס. איך האָב דיך פיינט, ווייל איך
האָב זיך פיינט. איך האָב דיך לייב ווייל איך האָב לייב דאָס אַמאָליקע,
דאָס ריינע. אָבער דו ביסט דאָך נישט דו! וואָס מיינסטו לאַקט מיך
אין דיר? אָט די צוויי שיינע פיס דיינע? די ברייליאַנטענע זאָקנ-
בענדלעך, וואָס גאַריעלאָוו האָט דיר אָנגעטון? זע!

ער איז צוגעפאלן און דראַסטיש פאַרריסן איר דין זיידן קליידל.
זי האָט צוגעכאַפט די פיס מיט אַ פאַרשטיקטן, דערשראָקענעם קוויטש.
— פאַרדאָן, מאַדאַם!

און ער איז אָפּגעטראָטן אַ בלאַסער.
עפעס האָט זי דורכגענומען. עפעס האָט זי דערפילט אין זיינע
רייד. נישט נאָר זי האָט ער געמיינט צו באַליידיקן. עפעס האָט ער
אויך צו זיך אַ טענה געהאַט.

האָט האַנקע פאַרשטעלט אירע אויגן מיט די הענט און גע-
ציטערט מיט איר גאַלדיקן רונדן אַקסל, וואָס האָט זיך אַליין אַנט-
בלויזט. איז פלאַטען-מאיעווסקי געשטאַנען פון דער זייט, צוגעקוקט
זיך און געשאַקלט מיט זיין שיינעם פּאַניאַטאַווסקי-קאַפּ. ער האָט
נישט געגלויבט, אַז דער דאָזיקער לעבעדיקער גאַלדענער קבר פון
דער אַמאָליקער האַנקע זאָל עפעס קאָנען פילן, זאָל עפעס קאָנען
באַווינען. ס'איז אַן אַנשטעל.

ער האָט געפילט צו איר אַן עקל און גלייכצייטיק אַ רחמנות.
וואָס האָט ער צו איר פאַר אַ טענות? פאַרוואָס האָט ער איר דאָס
קליידל פאַרריסן, געשטאָכן איר די אויגן מיט איר אייגענער חרפה,
ווי מען טוט עס מיט אַ הינטל, בעת מען שטויסט אים מיטן פּיסקל
אין זיין אייגענער אומריינקייט?

פלאטען-מאיעווסקי האָט חרטה געהאט, פלאטען-מאיעווסקי איז
בעגאנגען זי איבערבטען.

— פאָרגיב מיר, האַנקע, איך בין היינט שטאַרק אויפגערעגט.
נו, פאָרגיב.

ער האָט געקושט איר האַנט און זי האָט אים אָנגעקוקט מיט
אירע רונדע, שיינע און פראַזאיש פעסדיקע אויגן.

— אז דו האָסט פאַרשפילט אין קאָרטן, בין איך שולדיק?
כ'האַב דאָך געזאָגט: כ'וועל נעמען געלט ביי גאַריעלאָוון!

עס האָט נישט פיל געפעלט, אז דער גראַף מיטן פאַניאַטאָוס-
קי-קאָפּ זאָל אַרויסכאַפּן זיין רעוואָלוצער און אַריינשיסן, פריער איך
איר, נאָכהער אין זיך. זיי האָבן אָבער ביידע אָפגעשפילט מיט חסד,
ווייל ער האָט זיך באַצייטנס אַיינגעהאַלטן. ער האָט נאָר אַרויפגע-
שלעפט אויפן קאָפּ זיין ברייט מַסַחמה-היטל און איז אַרויסגעלאָפּן
פון צימער.

און ס'איז אים נאָכגעלאָפּן איר פאַרצווייפלטער געוויין:

— אַדאַטיאַ!

ווי אַ קינד האָט זי אים נאָכגעוויינט. און ביים אויסגעשפילטן
ראַמאַנטיקער האָט אַ ציטער געטון דאָס האַרץ.

איצט איז אַריין גאַריעלאָוון. פון דעם קורצן געוויין האָבן די
אויגן אירע זיך אויסגעוואַשן און זי האָט אים באַגעגנט מיט אַ
לויטערן בליק.

— ווילסט עפעס, פאַפּקאַ?

זי איז האַלב געלעגן, האַלב געזעסן אין טיפּן פאַטעל אין אַן
אומעטיקער פּאָזע. בלויז דער קערפער אירער האָט געדענקט וועגן
דעם אומעט. איר האַרץ איז שוין געווען אויסגעוואַשן ווי אירע
אויגן.

זי האָט געמיינט, אז ער איז געקומען זי רופן צו מיטאַג-
אָבער ס'איז נאָך צו פרי געווען:

— ווילסט עפעס, פאַפּקאַ!

— איך וויל... איך וויל דיר אויסקושן די גלידער דיינע!

גאַריעלאָוו האָט עס געזאָגט מיט אַ ציטער און מיט אימפעט. גאַר נישט דער רויקער, געזעצטער גאַריעלאָוו, וואָס געשעפטס-לייט האָבן געקענט. אפילו זיינע הענט האָבן געציטערט. אפיסל, אמת, פון די יאָרן, אָבער נאָך מער פון שטורמדיקער ליידנשאַפט.

אבי מען רופט אים: דער אַלטער גאַריעלאָוו. יינגערע האָבן זיך געמעגט הינשן זיין טעמפּעראַמענט און זיין קאָנען ליבן. ער האָט געקאָנט ליבן און געקאָנט געניסן פון ליבע. פון דעם ביסעלע, וואָס איז נאָך פאַרבליבן אויף זיין חלק האָט עס קיין טראָפּן נישט געוואָלט פאַרלירן.

האַנקען איז ער געווען צום האַרצן. עס איז געווען פיקאַנט אַרומצונעמען דעם באַיאָרנטן פּראָפעסאָרישן קאַפּ, וואָס גלייט מיט יונגע ליידנשאַפטן. נישט איין מאָל פלעגן זיי זיך בייטן מיט די ראָלן, זי פלעגט אָננעמען אַ פאַרזאָרגטן, מוטערלעכן טאָן:

— אין דייע יאָרן, פאַפּקא, דאַרף מען זיך נישט היצן אַווי דו קאָנסט, חלילה, אויסברענען, ווי אַ סטעאַרין-ליכט.

— וואָס דערמאָנסטו מיר אָן מיינע יאָרן, וואָס, אַז געבן דיר חער איך יינגער?

ס'איז אמת געווען, אַז געבן איר האָט ער זיך געפילט יינגער און, ווען נישט זיין קאַלטער סוחרישער קאַפּ אויף די פלייצעס, וואָלט ער אויסגעברענט געבן האַנקען מיט זיין לעצטן פלאַם.

גאַריעלאָוו האָט אָבער געוואָלט לעבן מיט אַ תכלית. גאַריע-לאָוו האָט נישט געוואָלט אויסגיין ביי אירע פיס, ווי אַ סטעאַרין-ליכט. האָט ער זיך אויסגעלערנט קאַלטבלוטיק צו קוקן אויף האַנקעס זייטיקע באַקאַנטשאַפטן מיט דעם און מיט יענעם. און אפילו דאָס לעצטע געשעפט, וואָס ער האָט געמאַכט מיט פּאַדראָסקין איז געווען מיט אַ דאָפּלטער אויסרעכענונג. אמת-טאַקע: צוריקנעמען כאָטש אַ טייל פון זיינע הוצאות. אָבער הויפטזעכלעך, איינהיטן און פאַרלענ-גערן, ווי ווייט מעגלעך, דאָס רעשט פון זיין לעבנס-קאַפיטאַל. ער וויל נישט אויסגיין ווי אַ ליכט. ער האָט נאָך פיל אַנדערע אינ-טערעסן. ארץ-ישראל, צום ביישפּיל... אָבער מען דאַרף נישט דרינגען פון דעם, אַז ער האָט זי נישט ליב, האַנקען. נישט מער:

ער האָט זיך אויך לײַב. און בײַ דער איצטיקער באַגעגעניש גיסן זיך צוזאַמען די בײַדע לײַבעס אין אײן פײַערדיקן שטראַם :

— די גלידער דײַנע וועל איך אויסקושן. אַלע דײַנע גאַלדענע גלידערלעך... די הענטלעך, די פיסעלעך...

— טײַערער פאַפּאָ! — זי האָט אַרומגעכאַפּט זײן פּראָפּעסאָ-רישן קאַפּ און זיך אײַנגעזויגן אין זײַנע גראָבע ליפּן מיט אירע זאַפּטיקע. זי האָט געקושט נאַגנדיק, בײַסיק, וואַמפּיריש, אַזוי ווי ער האָט לײַב, אַזוי ווי ער האָט זי געלערנט. און דער אַלטער האָט זיך געדרייט אין אירע גאַלדענע אַרעמס, ווי אַ רשע אויפן פײַער-פּאַן.

— אַ—אַ—אַ—אַ! — ער האָט געליבט אַזוי. שפּעטער איז ער אַרױסגעגאַנגען.

איצט איז אַרײַנגעקומען פּאָדלאַסקי מיט זײן גאונישן פּראָיעקט וועגן אַ געשטריקטן פּליער-אַנצוג. ער האָט זיך גערײבן די הענט, ווי די באַשטעלונג איז שוין בײַ אים אין קעשענע.
— אַ, פּאַני האַנקאַ! מאַיע אושאַנאָואַניע!...

וועגן דער שלעכטער קאנסטרוקציע פון פארטעפיאן.

אידע האָט זיך אָנגעטון אַ כּוח אויפצופאַסן די פּאַבריק. זי האָט, אמת, געזאָגט: „מיין כּפּרה איז עס!“ ס'איז אָבער נישט אַזוי לייכט, אָפּצושלאָגן כּפרות מיט דעם, וואָס די אייגענע הענט האָבן אויפגעבויט. זי האָט אַרויסגענומען פּון שווערס צעקראַכענע הענט אַ באַשיידענעם שטריקער-וואַרשטאַט און אין איינע פינף זעקס יאָר, צווישן איין קימפעט און אַ צווייטן, דערפירט דעם וואַרשטאַט צו דער מדרגה פּון אַ ערשט-קלאַסיקער טריקאַטאַזש פּאַבריק, וואָס קאָן באַשעפטיקן צוויי הונדערט מענטשן. אמת, לעצטנס האָבן געאַרבעט קוים פּערציק-פּופּציק מאַן, אָבער דערין איז שוין שולדיק געווען סיי די צייט, סיי אַשר מיט זיינע לופט-פלענער און מלחמה-געשעפטן אַשר האָט זיך אָפּגעשאַקלט פּון דער אַרבעט. ער פלעגט אַריינקומען אין פּאַבריק, ווי אַ פרעמדער, ער פלעגט אַריינקומען נאָר דאָן, ווען ער האָט געדאַרפט האָבן געלֶט פאַר זיינע זייטיקע געשעפטן. אין אַן אַנדער צייט וואָלט אידע זיך אויסגעצייכנט אַן עצה געגעבן אַליין. אָבער איצט האָבן זיך ממש די הענט נישט געהויבן. זי האָט פאַרלוירן דעם מוט און דאָס גלייכגעוויכט, געמאַכט איין פעלער נאָכן אַנדערן, פאַרשפעטיקט מיט צאָלונגען, איבערגעדרייט באַשטע-לונגען, אויסגעשטעלט וועקסלען, נישט דאָרט, וווּ מען דאַרף. זי האָט זיך אַרומגעדרייט איבער די ריזיקע צימערן ווי אַ לייכטע כּעס-דיקע בין, איינגעטונקט אין זוניקן ציגל-שטויב, זי האָט אויסגעלאָזט

איר כעס צו די ממשטשן, וואָס זענען איר אונטער דער האַנט גע-
קומען.

— טאַבענקין! — האָט זי געשריען אויפן אַלטן בוכהאַלטער —
טאַבענקין! מען האָט ווידער נישט געשיקט פאַרבן די וואָל! שוין
צוויי וואָכן ווי איך האַלט אין איין שרייען! וואָס טוט זיך דאָ?
ער האָט פאַרלייגט די פען אונטערן אויער און אָנגעשטעלט
אויף איר זיינע מידע, פישענע אויגן.

ערשטנס איז דאָס נישט זיין זאך צו שיקן פאַרבן די וואָל.
אויף דעם זענען אַנדערע אָנגעשטעלט. צווייטנס איז די וואָל שוין
העכער אַ וואָך אָן אָפגעפאַרבטע. נישט מער, מען האָט זי פאַר-
שטופט אין אַ ווינקל און געאַרבעט נישט פון דעם נויטיקן קאָליר
און נישט פון דעם נויטיקן מוסטער.

און די בייזע בין פליט שוין צו די נייטאַרינס און שרייט
אויף זיי, כאַטש זיי ווייסט, אַז זיי שרייט נישט אויפן ריכטיקן אַדרעס.
מינע האָט אַוועקגעוואָרפן די אַרבעט און איר פשוט געזאָגט:
— הערט זיך איין, אידע! אויב איר זענט לעצענס נישט אויפ-
געלייגט, טאָ לאַזט-זשע נישט אויס אייער כעס צו זייטיקע מענטשן.
ס'איז פשוט נישט שייך!

האָט זיך אידען אויסגעוויזן, אַז מינע מאַכט פון איר חוזק.
מינע ווייסט, וווּ דער שוך קוועטשט איר. זיי ווייסן אַלע — די ניי-
טאַרינס. אָן זייער שמייכל דערקענט זי, אַז זיי ווייסן. עס שלאָגט
איר צום האַלז אַ גאַנצער שטראָם פון אומגערעכטע געשרייען, אָבער
אידע באַהערשט זיך:

— הערט, חברטע מינע, איך בין אַ דערוואַקסענער מענטש.
איך ווייס אַליין וואָס איז שייך און וואָס איז מיאוס. איר הערט?
און זי שאַרט אַוועק דאָס רויכל פון אירע צעפּליגענע האָר
מיט אַ אָפּנהערציקן זשעסט.

— אָבער — איך קאָן מיר נישט העלפן.
און אַ זיפּץ און אַרויסגעפּלויגן — די פעסדיקע בין.
ישראל זיצט ביי אַ ליידיקן טיש. ער זיצט אָנגעלענט דאָס
פנים אויף דער האַנט, פאַרזאָרגט און פאַרמוהט. דאָס פנים איז אים
פיגסטער, זעט אויס, ווי אָפּגעברענט פון דער זון.

— פארוואָס אַרבעט איר נישט, ישראל ?
 ער האָט היינט געהאַט אויף אַ האַלבן טאָג אַרבעט.
 — טאָ וואָס וואַרט איר ? פאַרוואָס גייט איר נישט אַהיים ?
 — אין וואָס איז מיר דאָ שלעכט ?
 זי פאַרשטייט אָן זיין ווייטאַק-שמייכל, אַז ווי ס'זאָל אים נישט
 זיין דאָ — אין דער היים איז אים נאָך ערגער. אידע איז שוין
 מערנישט קיין פעסדיקע בין, דעם צווייטנס צרות שטיקן אירע איי-
 גענע, זי לעבט זיך אָן אָן ליידיקן טיש, פּרעגט מוטערלעך אין
 האַרציק:

— דינה איז טאַקע אַזוי קראַנק, ישראל ?
 ער מאַכט אַוועק מיט דער האַנט אַ פאַרצווייפּלטער.
 — מיטאַמאָל, אידע, מיטאַמאָל האָט מיך דאָס אומגליק גע-
 טראָפּן.

צינדט זי זיך אָן, ווי אַ ציגל אויף דער זון. איר מיטגעפיל
 טראָגט אויך אַ פעסדיקן שטעמפל.

— אַז איר זענט אָן עקשן, ישראל! רעד צו אייך — רעד צו
 דער וואַנט. דער פעטער האָט דאָך געבעטן, געשריבן צו אייך. אַזעל-
 כע חולאים ווי דינה דאַרפן האָבן לופט — זייער איינציקע רפואה.
 ווילט איר דאָך נישט. שטייט אייך דאָך נישט אָן צו שיקן די קראַנקע
 צום פעטער אין מאַיאַנטעק. וואָס דען — איר וועט זיך דערוואַרטן
 אויף אַן אייגענעם — יאָ ?

— ווי זעצט מען דאָס אַוועק אַ ווייב מיט קינדער ביי אַ
 פרעמדן מענטש אויף קעסט, אידע ? און מען קאָן זי דאָך אַליין
 נישט לאַזן. די שוועסטער אָדער די מוטער — עמעצער וועט דאָך
 מוזן מיטפאַרן.

— אַ פרעמדער ! בערל איז אייך אַ פרעמדער ! דאַכט זיך,
 אידעאיש איז ער נענטער צו אייך, איידער צו אונז. איר זעט דאָך,
 ווי ער ענטפערט אויף זיין פלימעניקס געשעפטלעכע בריוו. איר זעט
 דאָך די געשעפטן, וואָס ער האָט מיט אונז. אייך האָט ער אַליין
 אָנגעשריבן.

— יאָ. ער האָט טאַקע געשריבן. אַ חרפה אָן אַ זייט, אידע.
 איך וועל מוזן אַזוי טון. מיטן לעבן פון אַ מוטער מיט צוויי קינד-
 דער שפילט מען זיך נישט. איך וועל זען, אידע.

— וואָס איז דאָ צו זען? אויב איר ווילט נישט, וועל איך אליין אָנשרייבן. קיין צימערן פעלן נישט ביי אים. אַ מענטש — אליין.

ישראל האָט שוין געוואָלט זיך צוריקציען.

— איילט זיך נישט, אידע, שרייבט נאָך נישט. מען דאַרף גוט באַרעכענען, איר זענט דאָך אַלעמאָל געווען אזא געלאַסטענער, באַרעכנטער מענטש.

— אי, מיין פריינט, וואָס האָב איך פון מיין באַרעכנטקייט? נאָר אַ בינטל אייגענע צרות!...

וואָס איז מיט אידען? ווי קומט עס צו איר?

פאַר ישראלס אויגן איז פאַרגעקומען די גוואַלטיקע ענדערונג אין דער חברטע באַלעבאַסטע. זיינע אייגענע צרות האָבן אים נישט בלינד געמאַכט.

און, צוזאַמען מיט דער ענדערונג וואָס איז אין איר פאַרגע-קומען, האָט זיך אויך געענדערט זיין באַציונג צו איר.

פאַר דער גאַנצער צייט, וואָס ער אַרבעט ביי די פּאָדלאַסקיס, האָט ישראל קיין צוויי האַרבע ווערטער נישט איבערגערעדט מיט דער באַלעבאַסטע. אַרץ איז פאַרגעקומען העפלעך און קאַרעקט, אין די גוטע מינוטן — מיט אַ קליין ביסעלע שפּאַס. ישראל האָט זי געזען אויסצומיידן, ער האָט פשוט צו אידען קיין צוטרוי נישט געהאַט. אז אַ פרוי קאָן אַרומגיין מיט אזא ליידשאַפטלעך היציקן פנים און רעדן אַזעלכע קאַלטע, קלוגיטשקע רייד — איז זי אַ פאַלשע פרוי און מען דאַרף זיך היטן פאַר איר.

אזוי האָט אין זיינער צייט געפסקנט ישראלס לאַגיק און אידע האָט נישט געקאָנט צעברעכן דעם אייז פון זיין קאַלטער גוט-פריינט-שאַפט. ס'איז איר, אגב, נישט געגאַנגען אין לעבן. זי האָט געקאָנט איר שטעטל באַשטיין, ווען מענטשן זענען אפילו געווען קאַלט צו איר. אבי זיי זאָלן נישט האָבן קיין גערעכטע טענות.

איצט, אָבער, איז דער אייז געבראַכן געוואָרן. ישראל האָט זי דערזען אַרויסגעשטויסן פון איר גלייכגעוויכט. אַ פעסניצע, אַן אויפ-גערעגטע, אָבער אַן אויפריכטיקע. דאָס איז איר געשטאַנען צום פנים. איצט האָט ער זי פאַרשטאַנען, איצט האָט ער איר געגלויבט.

זי איז טאקע אַ מרשעת. זי איז אָבער קלוג ווי דער טאָג און מען קאָן זיך מיט איר דורכרעדן. דער עיקר, זי טראָגט קיין מאַסקע נישט, זי איז אויפריכטיק. וואָס געמיינט — דאָס געזאָגט.

און צום ערשטן מאָל האָט די חברטע-באַלעבאַסטע באַקומען חן אין זיינע אויגן. ער האָט באַמערקט איר יונגע, לייכטע פיגור, איר זויניק פנים. ער האָט באַמערקט, אז אידע קליידט זיך מיט אַ פיינעם געשמאַק, כאַטש איינטאָניק. אירע שיכלעך, אירע זאָקן, איר קלייד, איר טאַרבעלע אַפילו — אַלץ שלאָגט אָפּ מיטן קאַליר פון רויטלעכן ציגל און פאַרזשאַווערטן אייזן, אַלץ איז ווי אָנגעגרייט פון אַ שטאַרקן אינערלעכן פלאַם.

— זי איז אַ גאַנץ פיינע פרוי — האָט ער באַשלאָסן נאָך דעם, ווי ער האָט באַמערקט אין איר די ענדערונג. און נאָך אַ צוויי דריי אָפּנהערציקע געשפרעכן מיט איר האָט ער צוגעגעבן: — און אַ גאַנץ ווילער חבר.

אידע האָט אים נאָכאַמאָל אויסגעמוסרט, פאַרוואָס ער שיקט נישט זיין ווייב מיט די קינדער צום פעטער בערל אין דאָרף, זי האָט זיך געזענגט און איז אַוועקגעגאַנגען. ערשט דאָן האָט ער זיך געכאַפט, אז ער פטרט צייט, אז ער וועט דאָ גאַרנישט אויסזיצן ביים ליידיקן טיש. די צרות האָבן אים געמאַכט מיד און אָפּהענטיק. ער האָט געדאַרפט זיך אָנטון אַ פוח פון אָרט אויפצושטיין. ער האָט זיך אויסגעקנאַקט די ביינער, ווי נאָך אַ לאַנגן שלאָף.

צייטנווייז האָט זיך אים געדאַכט, אז ער דאַרף פון זיך אַראַפּ-טרייסלען עפעס אַ שווערע קייט און ער וועט ווערן פריי, ער וועט איבערקערן וועלטן. דאָן האָט ער געפילט, אז די מוסקולן ווערן אים אָנגעדראָלן, ווי האַרטע קאַרטאַפּל אויף זיינע דאַרע הענט. זיי האָבן געבענקט נאָך עפעס אַ שווערער, אָנגעשטרענגטער אַרבעט. אָבער נאָך אַ רגע מוט און שפּאַנונג פלעגט ער ווידער אַריינ-פאלן אין אַ הינערפלעט.

— אז מיין גאַנץ ביסל פוח דינט מיר נאָר, פדי צו קאָנען די צרות פאַרטראָגן. וואָס איז דאָס פאַר אַן אויפטו, אימשטיינס געזאָגט דער דאָקטאָר האָט פעסטגעשטעלט ביי דינהן אַ לונגען-קראַנ-קייט און זי איז אָפּגעקומען פון טאָג צו טאָג.

דער דאָקטאָר האָט נויטיק געדארפט וויסן, צי שטאַמט זי פון געזונטע עלטערן. דאן איז טאַקע אַרויסגעשווימען פון יענער וועלט דער פאַרגעסענער טאַטע - דער חזן, וואָס איז אַוועקגעפאַלן אויפן האַלד. ווי אַ געשפענסט איז ער געשטאַנען איבער דינהן און די קינדערלעך. ווייל, אויב אַ ירושה-קרענק, זענען אויך די קינדער אין געפאַר. פייגע-פעסיע איז פּלוצלינג געעלטערט געוואָרן. פייגע-פעסיע רייסט פון זיך די האַר, זי האַרעוועט אַרום דער קראַנקער איבער די פחות. זי פילט זיך גאַר פאַר די הויפט-שולדיקע אין דער טאַכטערס אומגליק. און, ווייניק האָט ישראל מיט ווייב און קינדער צו טון, קאָן ער נישט צווען דעם צער פון דער שוויגער. זי לאָזט זיך גאַרנישט טרייסטן.

ניין, ער מוז אַראָפּטרייסלען פון זיך דעם הינערפלעט. מען מוז עפעס טון, זען, לויפן. ישראלן איז באַפאַלן אַ קרענקלעכער אַטאַק פון ענערגיע. אָבער וואָס צו טון האָט ער נישט געוויסט. פונקט היינט האָט ער באַקומען אין קאַנטאַר אויסגעצאָלט פאַר אַ וואַך שכירות. די סומע איז געווען אַ קליינע, אַ נישטיקע אין פאַר-גלייך מיט דער נויט. ער האָט אָבער נישט געקאַנט זיין באַרעכנט. די אויסערגעוויינלעכע לאַגע האָט געפאַדערט אויך אויסערגעוויינלעכע הוצאות. מען טאָר זיך נישט אָפּשטעלן פאַר קיין זאַך! איז אים איינגעפאַלן אַ געדאַנק צו קויפן פאַר דער קראַנקער אַ קילאַ ווייב-טרויבן, ווען עס זאָל אַפילו קאָסטן דאָס גאַנצע געלט. ער האָט זיך נישט אָפּגעגעבן קיין רעכענונג, אַז איין קילאַ וויינטרויבן וועט נישט ברענגען צו קיין פעולה, אַז אויף מאַרגן וועט אפשר פעלן אויף אויף ברויט. די ישועה האָט זיך אויסגעמאַלט פאַר זיינע אויגן אין דעם געשטאַלט פון אַ שווערן צווייג מיט זאַפטיקע טרויבן. ער איז אומגעלאָפן זוכן דעם דאָזיקן צווייג. ער האָט דאָך געהאַט די מעגלעכקייט אים צו קויפן. אָבער, וואָס מער ער האָט געזוכט, אַלץ ווייטער האָט דער געאַרטער צווייג וויינטרויבן פון אים זיך אויס-באַהאַלטן. ער איז געלאָפן פון איין פרוכטגעשעפט צו דעם צווייטן, אַריינגעקוקט אין די גרויסע פענסטער, זיך נאָכגעפרעגט אינעווייניק. די פאַרקויפערנס האָבן אים אָנגעקוקט, ווי משוגע, געצויגן מיט די אַקסל.

— ווינטרויבן? פון וואָנען קומען איצט ווינטרויבן?
 ישראל האָט אויף אזוי ווייניק געהאַט צו טון מיט ווינטרויבן,
 אז ער האָט אַפילו נישט געוויסט, אז די דאָזיקע סהורה האָט איר סעזאָן.
 אז איצט, אין פּרילינג קאָן מען זי נישט באַקומען, פאַר קיין שום
 געלט. אָבער, וואָס שווערער ס'איז געווען זיי צו באַקומען, אַלץ
 וויכטיקער זענען זיי געוואָרן אין זיינע אויגן. ווינטרויבן! געוואַלט
 ווינטרויבן! וווּ בעמט מען זיי? וווּ קריגט מען זיי?
 ער איז אויסגעלאָפּן האַלב וואַרשע און נישט געפונען די נוי-
 טיקע לעבנס-זאָך — ווינטרויבן. ענדלעך האָט ער געפרוּווט זיך
 נעמען אין די הענט אַריין, באַקעמפּן זיין ווילר לויפעניש.
 — ווי קומט עס צו דיר, ישראל? ביסט אַן אינטעליגענט?
 האָסט זיך דערשראָקן פאַרן לעבן? דאָס איז דאָך דאָס לעבן, דאָס
 רוע, ביטערע לעבן. נישטאָ קיין ווינטרויבן, נישטאָ!
 וואָס זשע האָט אים פאַרהאַלטן דאָ, ביי דעם גרויסן פענסטער?
 אז דאָ איז גאָר נישט קיין פּרוכטן-געשעפט. אַ מאַגאַזין פון ביזשו-
 טעריע. גאַלד, זילבער, פּערל, קרעלן. בריליאַנטענע רינגען. ניין.
 דאָס קוקט ער אָן אַ בייטשעל בלויע פאַטשערקעס. ער ווייס נישט וואָס
 פאַר אַ שטיינער דאָס זענען. ער וויל פּרענגען פאַר דינהן דאָס
 בייטשעל בלויע פאַטשערקעס. ער ווייסט, אז ס'איז נישט פאַר זיין קע-
 שענע. אָבער ער איז שוין ווידער אין די נעגל פון דער היסטעריע.
 ער לויפט אַריין, ער פּרעגט אויף דעם פּרייז. ער שטעלט אויס אַ
 פאַר אויגן. ער גלויבט זיך נישט. וואָס? זעכציק רובל?
 ניין, די פאַטשערקעס קאָסטן זעכציק קאָפּיקעס. עכטע פּראַג-
 צווישע אימיטאַציע.
 ישראל קומט אַהיים מיט פאַטשערקעס. ער שעמט זיך פאַר
 זיין האַרצקלאָפּן. ער שעמט זיך פאַר זיין מציאה.
 אין דער היים האָט ער זיך באַרויקט. דינהן איז נישט ערגער
 נישט בעסער. קיין פּרישן דאָקטאָר דאַרף מען נישט. ער העלפט דער
 שוויגער לייגן די קינדער שלאָפּן.
 — זיפּצט נישט, שוויגער, זאָרגט נישט. אַלץ וועט גוט זיין,
 אַלץ...
 — הלוואי!

און דינה שפילט זיך, ווי א קינד מיט די בלויע פאטשערקעס.
צו אים איז צוגעגאנגען פינעס. פאר דער גאנצער צייט, וואָס
ער אַרבעט אין קיך, האָט זיך דער לײטוואַק אַרויפגעאַרבעט אויף אַ
פאַר נייע שיך, אַ פאַר העמדער און איין קראַוואַט. אָבער דאָס נייע
העמד איז שוין גאַרנישט פריש און דער קראַוואַט האָט שוין אַ פנים
פון אַ שטריקל. די שיך — שאַנעוועט ער, אָבער זיי כאַפן שוין
ביסלעכווייז דעם אַנבליק פון זייערע פאַרגענגער. זיי ווערן העל-
פאַנדיש.

פינעס האָט געשטיגן אויף זיין אַמט. ווען ער האָט זיך איבער-
געאַרבעט און געפאַלן קראַנק, האָט ער באַקומען אַ געהילף. איצט
איז ער פריי אין די אָוונטן. ער גייט נאָר אין קיך אַריין עסן
אַוונט-ברויט און כאַפט אַריין אַ איבעריקע שעה אַרבעט, צוליב דער
אַלטער געווינהייט.

— זאָג נאָר, ישראל, צי האָסטו נישט געזען ערגעץ דאָראַטשקען ?
ניין, ישראל האָט זי נישט געזען. ער וויל אָבער וויסן צוליב
וואָס דאָרף זי פינעס.

דינה דרעמלט דאָכט זיך איבער די פאַטשערקעס. זי עפנט
אָבער אירע גרויס געוואָרענע, לויז געוואָרענע אויגן און מאַכט הערן
איר אָפגעשוואַכטע שטים.

— גייט צו שמאַלן, פינעס. ביי אים טאָגט זי און זי נעכטיקט.
פייגע-פעסיע מישט זיך אַריין :

— צו וואָס זאָלסטו רעדן נאַרישקייטן, דינה ? רכילות אויף
אַן אייגענער שוועסטער ? דאָס קינד קומט דאָך יעדע נאַכט אַהיים
איך עפן איר אַליין די טיר.

אויף פייגע-פעסיען האָבן זיך אויסגעגאַסן די צרות פון דער
גאַנצער וועלט. ווייניק האָט זי פון דינהן מיט די קינדער. דאָרף
נאָך די יינגערע טאָכטער איר פאַרשאַפן אַזויפיל עגמת-נפש.

אָבער צו דאָראַטשקען האָט זי קיין טענות נישט. זי פילט זיך
קעגן איר נאָך מער שולדיק ווי קעגן דינהן. עפעס דאָכט זיך ישראל, אַז
די שולד פון דער גאַנצע וועלט האָט די צעטראַגענע מאַמע מיטן פאַר-
פעדערטן קרומען שייטל גענומען אויף אירע אַרעמע פלייצעס און
שלעפט דעם יאָך מיט אַ זיסער פלייסיקייט, ווי אַ פאַרדינטן עונש.

צייטנווייז דאכט זיך ישראלן, אז זיין צעטרעגנע שוויגער איז אַ הייליקע. צייטנווייז — אז זי איז אַן אויפגעקלערטער מענטש, אז זי פילט די שולד און אחריות פון אַ מוטער, וואָס האָט געבראַכט קינדער אויף דער וועלט און זי קאָן זיי נישט פאַרזאָרגן מיט דעם מינימום גליק. אָט שטייט זי שוין אין אַ ווינקל און זי ווישט זיך די אויגן אין דער שטייל.

— קינדערלעך מיינע, עופהלעך!

ישראל קאָן איר צער נישט צווען. אין דער גאַנצער פאר-טעמפטער, פאַרווילדעטער קאָמונע איז די שוויגער איצט דער איינ-ציקער מענטש, וואָס פילט און וואָס לייטערט זיך אין די אייגענע ליידן. ישראל רעדט איצט צו איר מיט אַ שטיילן דרך ארץ.

— וויינט נישט, שוויגער. ס'וועט גוט זיין. ס'וועט אַלץ גוט זיין. און פינעס איז געגאַנגען זוכן דאָראַטשקען. ער האָט זי אַרומ-געזוכט פון נאַכמיטאָג אָן ער איז שוין געווען ביי שמואלן אויך און נישט געטראָפן זי. איצט האָט ער אַוועקגעשפּאַנט אין אַ באַקאַנ-טער גאַס, אין דער גאַס, וווּ ביסטריצקי וווינט. אינסטינקטיוו איז ער אַהין געגאַנגען. און דאָרט האָט ער זי טאַקע געטראָפן. דערקענט אין דער פינסטער איר קליינע, קינדישע פיגור. זי איז געשטאַנען אויפן ברענ טראַטואַר מיטן הויט אין דער האַנט און אַריבערגעקוקט צו ביסטריצקיס הויכע, באַלויכטענע פענסטער אויפן פערטן שטאָק. פינעס האָט זיך אָפּגעשטעלט האַרט נעבן איר און אויך פאַרריסן דעם קאַפּ אַרויף. הינטער די אַראַפּגעלאָזטע פאַרהאַנגען אויפן פערטן שטאָק האָבן פאַרבייגעשוועבט שאַטנס פון פאַרן. פון דעם אָפּענעם פענסטער זענען געפאלן די קלאַנגען פון קלאַוויר.

— מען טאַנצט — האָט ער שטייל, ווי צו זיך אַליין געזאָגט. דאָראַטשקע האָט זיך אומגעקוקט און אפילו זיך נישט פאַרווונ-דערט. זי איז שוין לאַנג צוגעווינט, אז פינעס זאָל פּלוצלינג אויס-וואַקסן נעבן איר.

— יא, מען טאַנצט — האָט זי באַשטעטיקט.

— מען היליעט.

— און מען טאַנצט און מען היליעט און מען גייט אַ קאָראָהאָד

— האָט זי שטייל צוגעזונגען.

— זיי וועלן זיך דערהוליען — האָט ער אויפגעהויבן אַ פּויסט צו די פענסטער — און איר, דאָראַטשקע, דאָרפֿט דאָ נישט שטיין. — און איר, פּינעפּל, דארפֿט דאָ נישט גיין. בכלל וויל איך נישט, איר זאָלט מיר נאָכגיין.

— פאַרוואָס?

— ווייל איך בין אַ דערוואַקסענער מענטש. וואָס איך וויל קאָן איך צו יעדער צייט טון מיט זיך.

— איך זאָג אייך דען דעות?

— אָבער איר גייט מיר נאָך.

— איך בין געקומען אייך דערמאנען, דאָראַטשקע. איר האָט גענומען אַ פּליכט אויף זיך.

— איך האָלט נישט פון קיין פּליכטן.

— איך בין פאַר אייך ערוב געווען. איך און שמואל.

— האָט איר נישט געזאָלט.

— אַ לערערין זענט איר אַ גוטע, דאָראַטשקע. די קינדער

האָבן ממש אויפגעלעבט פון אייערע לידלעך און שמועסן. אַרעמע גאָסן-קינדער! פאַרוואָס זענט איר אַנטלאָפֿן?

— ווייל זיי האָבן לייז.

— דאָרע, שעמען וואָלט איר זיך געדארפֿט!

— איך האָב נישט קיין בושע.

ער האָט זי שווער אַ גלעט געטון מיט זיינע בולטע קעלבערנע אויגן און צוגעשאַקלט פאַרצווייפלט מיטן רונדן קאָפּ. דאָס נייע היטל איז געזעסן אויפֿן קאָפּ ווי אַ שוואַם, ווי אַ יאַרמלקע.

— אוי דאָרע, דאָרע. מיט וועמען קריגט איר זיך דאָרע. מיט

מיר?

ער האָט פּלוצלינג אַ מאַך געטון מיט דער האַנט און זיך צע-

לאַכט:

— נו, לאַמיר בעסער רעדן וועגן פּריילעכערע זאַכן. איר גע-

פּינט נישט איין, דאָרע, אז אַ פאַרטעפּיאַן איז אַ פּאַסקוידנער אינ-סטרומענט? הערט נאָך, ווי ער גרימפלט. אַ נאַרישער אינסטרומענט, כילעפּן!

זי האָט זיך אויך צעלאַכט.

— א נייער מבין אויף מוזיק! דאָרט שפּילט דווקא אַ גוטער אינסטרומענט. אָן עכטער „בעקער“.

— אזוי? אַ בעקער? נוי, מה רעש? כ'האַב שוין ביי אַ בעקער גאָט צו דאַנקען אויך געאַרבעט. און זעצט אַוועק ביים פּאַרטעפּיאַן רובינשטיינען און ליישטן — וועלן זיי אייך סיי ווי סיי שפּילן ווי די בעקער... ווייל אַ פּאַרטעפּיאַן איז קיין אינסטרומענט נישט. זי האָט זיך פון דאָס ניי צעלאַכט — אַ זילבערן גלעקעלע אין מיטן דער גאַס.

— ער איז פרעכטיק, דער לייטוואַק! אָט רעדט ער גאָר וועגן פּאַרטעפּיאַן און טוט אים עפעס. זיך אַלץ זענען זיי מבינים די לייטוואַקעס!

— אויף אַלץ? גאַרנישט אויף אַלץ. איר הערט מיך פריער אויס. דאָן וועט איר לאַכן.

ער נעמט זי אונטערן אָרעם אין זי לאָזט זיך פירן.

— איר פאַרשטייט, דאָרע, מיטן פּאַרטעפּיאַן איז געשען אַ גרויס מיספּאַרשטענדעניש... אָבער, זאָגט מיר, איר האָט שוין געגעסן אָונט-ברויט?

— ניין.

— טאָ קומט מיט מיר אין אונזער קיך אַריין, וועלן מיר צו-זאַמען אָפּצסן. אָבער קומט גיכער, וואָרום מען שליסט שוין באַלד. — נוי, און דער פּאַרטעפּיאַן?

— יאָ, דער פּאַרטעפּיאַן. איך דערצייל דאָך אייך. לויט מיין טיפּסטער איבערצייגונג איז עס נישט קיין אינסטרומענט. עס קאָן נישט זינגען, נאָר קלינגען. אַ קאָמפּאָזיציע קאָן נישט באַזירן אויף קיין גלאַקן-קלאַנג, וואָס איז אונטן ברייט און אויבן שפיציק. איר פאַרשטייט, פּאַרטעפּיאַן גיט אונז בלוז קלאַנגען-קאָנוסן. דאָס איז אַלץ איינס, ווי מען זאָל וועלן מאַלן אַ בילד מיט אַן אויסגעקרוםטן פענול.

דאָראַטשקע האָט זיך באַמיט צו כאַפּן זיין אומגעלומפערטן געדאַנק. עס האָט דאָך געשטעקט אין דעם אַ ווילדע לאַגיק.

לויט פינעפעס ווייטערדיקע רייד איז אויסגעקומען, אַז דער פּאַרטעפּיאַן גיט אונז נישט קיין ריינעם טאָן, נאָר אַ רמו פון אַ

טאָן, ווי דער גרויער בלייפעדער גיט אונז אַ צייכענונג דעם רמו
פֿון אַ פֿאַרב. דעריבער איז די גאַנצע פֿאַרטעפיאַן-טעכניק — אַן
איבעריקע מאַטערניש, פֿדי צו פֿאַרשטעלן די פֿוסטיקייט, די נישט
זינגעוודיקייט פֿון אינסטרומענט. און די גאַנצע פֿאַרטעפיאַן-ליטעראַ-
טור — אַ געניאַלער בלאַף.

געענדיקט האָט פינעס מיט דעם, אַז מען מוז דעם אינסטרו-
מענט רעקאָנסטרואַירן און אַז ער, פינעס, האָט דערצו אַ פֿאַרטיקן
פֿראַיעקט, וואָס שטיצט זיך אויף די נייסטע פיזיקאַלישע דערגרייכונגען.
מאָדנע אומהיימלעך האָט אויסגעזען דער וואַרשאַווער ליטוואַק
מיטן שוועמל אויפן קאַפּ און מיט זיין שנאה צום פֿאַרטעפיאַן. דאָ-
ראַטשקען האָט זיך געדאַכט, אַז אין טעמפּל פֿון דער בירזשוואַזער
קונסט האָט זיך אַריינגערופן אַ ווילדער אַנאַרכיסט מיט אַ באַמבע.
זי האָט געפרוּווט באַשיצן איר באַליבטן אינסטרומענט. דערווייל
זענען זיי אַנגעקומען צו דער קיך. זיי זענען געקומען פֿונקט צו
דער צייט. די יידענע, וואָס האָט אויפגעראַמט, האָט שוין געענדיקט
איר אַרבעט און געהאַלטן ביים אַוועקגיין.

פינעס האָט ביי איר צוגענומען דעם שליסל. ער וועט מאַרגן
פֿריער אויפשטיין און אַליין עפענען די קיך. די יידענע איז אַזעק
און פינעס האָט זיך גענומען צו דער באַלעבאַטישקייט. אויף אַ ברעג
טיש האָט ער פֿאַרשפּרייט אַ טישטוך, אַוועקגעשטעלט ברויט מיט זאַלץ
מיט קאַרטן שטשאַוו און צוגעשטעלט טיי אויף דער מאַשינקע. אין
הינקל פֿון דער גרויסער, שמוציקער קיך, וווּ די יידענע האָט נאָר
אויבערפֿלעכלעך צוגעראַמט, האָט דער ליכטיקער עלעקטרישער לאַמפּ
אויסגעזען, ווי אַ רייכער אַמעריקאַנער, וועלכער איז געקומען באַ-
קוקן די פרעמדע נויט און דערווייל זיך צוגעהערט צו דעם מאָדנעם
ווכוח פֿון די צוויי מענטשן, וואָס האָבן געשטילט זייער הונגער מיט
בריוט און מיט שטשאַוו. די מענטשן האָבן זיך געאַמפּערט איבער
דער קאָנסטרוקציע פֿון פֿאַרטעפיאַן.

די ריזיקע פֿליטע און קעסל-אויבן האָבן זיך צעלייגט אויף אַ
האַלבע קיך, ווי אַ דינאַמאַ-מאַשין. דער ווינט האָט געברומט אויפן
ליידיקן פֿלאַץ הינטער דער טיר, געפיינט אין קוימען אריין און
דער אויבן האָט אים אַפּגעענטפּערט ווי אַן אַרגל. דער גרויסער

ליידיקער עס-צימער האָט ווי אַ הונגערִיק מויל ברייט געעפנט זיינע טירן. די הונדערטער אָרעמעלייט, וואָס האָבן אין משך פון טאָג אין דעם ריזיקן עס-צימער געשטילט זייער הונגער האָבן נישט אַלץ מיטגענומען מיט זייער אַוועקגיין. זיי האָבן איבערגעלאָזט אין צימער אַ טייל פון זייער נאָגנדיקער בענקשאַפט נאָכן ביסן ברויט. און איצט איז די פינסטערע ליידיקייט פון עסצימער פול געווען מיט קנאה צו פיגעסן און דאָראַטשקען, וואָס עסן אין דער קיך ברויט מיט שטשאוּ.

פינעס האָט פאַרשלאָסן די דרויסנדיקע טיר, אַז דער ווינט זאָל זי נישט עפענען. ער האָט אָנגעגאַסן טיי אין צוויי בלעכענע—גע-בלעזטע טעפעלעך. דאָראַטשקע האָט דורשטיק געזופט דעם בריענדיקן טיי, געוואָרפן מיט די פיסלעך און אַלץ פאַרטיידיקט דעם פאַרטעפלאַן. פינעס האָט מיטאַמאָל איבערגעריסן די דיסקוסיע. דאָראַטשקען האָט זיך אויסגעוויזן אַז ער איז געוואָרן בלאָס.

— וואָס איז אייך, פינעס ?

ער האָט נישט געענטפערט. ער איז אויפגעשטאַנען, זיך גע-פאַרעט אַרום אויוון און צוריקגעקוקט צום טיש מיט אַ פאַרנומענער האַנט. ער האָט געהאַלטן אַ שטריק אין דער האַנט. איצט איז שוין זיין פנים אינגאַנצן פאַרענדערט געוואָרן. נישט רונד, נאָר פירקאַנטיק.

דאָראַטשקע האָט אינסטינקטיוו זיך אַ רוק געטון אויף צוריק. זי האָט נישט געהאַט ווהין. זי איז געזעסן אין ווינקל. פינעס איז צוגעטראָטן צו איר מיט דער שטריק.

— זאָג נאָר, דאָרע, דו גייסט מאַרגן אין דער שולע צו דער אַרבעט, אָדער נישט ?

— פינעס ! וואָס איז מיט אייך ? ...

— איך פּרעג דאָך דיך ! דו גייסט צו דער אַרבעט ?

האָט זיך אויך געענדערט דאָרעס פנים, געוואָרן שפּיציק. זי האָט האַרט אָפּגעהאַקט :

— ניין !

— דו, פאַסקודניצע ! — האָט זיך פינעס צעשריען — מיינסט, אַז דו האָסט קיין טאַטן נישט איז שוין הפקר ? ווערט מען אַ ציי-גינערין ? שוין זאָלסטו מיר צוזאָגן...

און ער האָט זיך פֿאַרמאָסטן מיט דער שטריק.

זי האָט געפרוּווט אים אַ לאַך טון אין פנים אַרייַן אָבער איר
געלעכטער האָט זיך אויסגעלאָזט מיט אַ געשריי.
די שטריק האָט אַ וואַיע געטון און אַ שניט איבערן גוף ווי
צעשניטן אים אויף צווייען.

— פינעס! וואָס טוט איר! כאָם!

— נאַ! נאַ! האָסטו דיר! האָסטו!

און די שטריק האָט געשניטן איבער די הענט, איבער די אַקסל,
איבערן רוקן, איבער די פיס.

דאָראַטשקע האָט שוין נישט געשריען. זי האָט זיך געקנוילט
חי אַ וואַרים, זי האָט געברומט, זי איז אומגעפאַלן אויף דער באַנט.
אַראָפּגעפאַלן אויף דער נאַסער פֿאַדלאָגע.

ענדלעך האָט זי אויסגעשטרעקט אַ ציטערדיקע האַנט. זי האָט
פֿאַרלוירן דאָס קול, זי איז געווען הייזערדיק.

— פינעסל, שלאָגט מיך נישט! איך בין דאָך אַ קראַנקע.

אָבער ביי פינעסן זענען די אויגן אַרויסגעקראַכן אין דרויסן.
אַ מענטש מיט אַזעלכע אויגן ווייסט נישט פון רחמנות.

— ענטפער! דו גייסט צו דער אַרבעט?

— איך גיי! איך גיי!

— שווער דיך!

זי האָט שוין געוויינט און געלאַכט, זיצנדיק אויף דער נאַסער
פֿאַדלאָגע.

— טאָ ווי זאָל איך שווערן?

— שווער דיך ביי דעם, וואָס דיר איז ליב.

— נאַרישער פינעס! אַן מיר איז קיין זאָך נישט ליב!

— דאָס לעבן איז דיר ליב, בהמה!

— אַי! שלאָגט נישט מער! איך שווער! איך שווער! — און

זי האָט זיך ערשט רעכט יאָמערדיק צעוויינט.

פינעס האָט געוואַלט אַרויסלויפן אויפן ליידיקן פלאַץ און,
ווי אַן אַקס האָט ער זיך אָנגעשטויסן מיטן קאָפּ אָן דער פֿאַרשלאָ-
סענער טיר. ער האָט קוים דעם שליסל געפונען. קוים די טיר
געעפנט.

— נו, קומט, דאָרע, קומט. אַ סוף. אַ סוף! איך וועל שוין
 מער נישט... מער קיינמאָל נישט... אָט... די עלעקטרי... באַד.
 מיט אַ ציטערדיקער האַנט האָט ער זיך גענומען פאַרריריען
 דעם לאַמפּ און דאָס גלעזל האָט געפלאַצט. זיי זענען פאַרבליבן
 אין דער פינסטער. דאָן האָט זיך אָנגעהויבן אַ מאַדנע יאָגעניש
 צווישן אים און דאָראַטשקען. אים האָט זיך געדאַכט: זי ווינט. אים
 האָט זיך געדאַכט: זי לאַכט. און אַלץ פון פאַרשידענע זייטן. דאָרט
 אויף דער פּאָדלאַגע, וווּ זי איז פריער געלעגן איז זי איצט נישט
 געווען.

— דאָ—דאָרע! דאָראַטשקע! רופט זיך אָפּ!
 האָט זי געשוויגן. האָט פינעס ווידער מיטן קאָפּ זיך אָנגע-
 שטויסן אָן דער טיר. זי איז געווען אָפּן. איז ער געלאָפּן איבערן
 וויסטן ליידיקן פלאַץ הינטער דער טיר און געטאַפּט מיט די הענט,
 ווי אין שטאַק פינסטערניש. האָט ער זיך פאַרטשעפעט און אומגע-
 פאַרן. ביי זיינע פיס איז געלעגן דאָראַטשקע. ער האָט זי דערטאַפּט
 מיט די הענט. ער האָט זי ענדלעך דערזען. זי איז געלעגן שטייף,
 איינגעקאַרטשעט, אומבאַוועגלעך, ווי די האַרטע קליינע פליגעלעך
 אויף דער לאַנקע, וואָס מאַכן זיך טויט בעת מען רירט זיי אָן.

— דאָרע! דאָראַטשקע! טייערע, איינציקע דאָראַטשקע! האַר-
 ציקע מיינע! לייכטיקע מיינע!
 לאַנג האָט געדויערט, ביז פינעס האָט ענדלעך פאַרשטאַנען
 וואָס דאָ איז געשען.
 דאָראַטשקע איז פאַר ווייטאַק און איבערראַשונג אַריינגעפאַלן
 אין איר טיפּן, שטיינערנעם שלאָף.
 ער האָט זי אוועקגעטראָגן צוריק אין דער קיך אַריין.

— אויך מאַרגן האָט איר זיבלערן גלעקל געקלונגען אין קינדער-
 היים.

א מאדנער ייד.

איבערן ברייטן סטאוו סאָטשי האָט די זון צעריסן די פרי-
מאָרגנדיקע נעפלען און זיך יונג צעלאַכט. דער סטאוו האָט אַ ציטער
געטון מיט זיין זילבערנעם שופן-פאַנצער זיך באַרויקט און זיך אויס-
געצויגן אין דער לענג און אין דער ברייט — איין גוס פאַלירטער
שטאַל.

זענען געבליבן שטיקער צעריסענע נעפלען הענגען אויף די
צווייגן פון געדיכטן הויכן וואַלד. איבערן הויכן ברעג פון דעם טייכל
איז געגאַנגען מיטן שטעגעלע אַ באַרוועסער שייגעץ אין אַ זעלנע-
ריש היטל און געפייפט אויף אַ פייפל אַ ניגון אַ נאַרישן און אַן
אומעטיקן. דאָס איז געווען דער פאַסטוך פון הויף. ווען דער שייגעץ
איז געקומען צום בריק נעבן וואַסער-מיל, דאָרט וווּ דאָס טייכל פאַלט
אַריין אין גרויסן סטאוו, האָט ער אַוועקגענומען דאָס פייפל פון מויל
און אויסגעגלאַצט אַ פאַר אויגן אויף ביז ווונדער :

ביי דער בריק, וווּ דאָס וואַסער האָט גערוישט און געשווימט
האַבן זיך אין דער מיט פון ברייט געוואָרענעם טייכל געטויכט און
געראַנגלט דריי משונהדיקע באַשעפענישן. עס האָט אויסגעזען ווי
איבער דעם אַנדערן וויל דערטרינקען. אַלע דריי, האָבן דאַכט זיך,
געריטשעט און אַלע דריי האָבן געלאַכט.

נאָר אַט איז איין קאָפּ אויסגעוואַקסן איבערן ווייסן שוים פון
וואַסער. אַ קאָפּ, אַ באַרד, אַ וויסער גוף מיט שוואַרצע פלעקן. פון

דער בלאַטע פון די טיפענישן האָט דאָכט זיך, דער ווייסער גוף אויף זיך מיטגעשלעפט די שוואַרצע פֿלעקן. דאָס איז אַבער נישט געווען קיין בלאַטע. דער ווייסער גוף איז באַדעקט געווען מיט שוואַרצע האַריקע אינוועלעך, אויף דער ברוסט, אויף די אַקסל, אויפן רוקן, אומעטום. און דאָס וואַסער האָט איצט געשנירלט פון אים אין זי. בערנע פּעדעמלעך.

אין די הענט האָט ער געהאַלטן צוויי אָנגעצויגענע קייטן. און פאַר די קייטן האָט ער געשלעפט די אַנדערע צוויי קודלאַטע קעפּ פון וואַסער אַרויס. זיי האָבן געריטשעט — די צוויי קעפּ, ווי חזירים אונטער דער שפּיז, זיי האָבן זיך איינגעשפּאַרט, נישט געוואַלט אַרויס פון וואַסער. האָט דער בערדיקער מענטש נאָכגעלאָזט די קייטן, אַ כאַפּ געטון איין קאָפּ ביי די קודלעט דעם צווייטן און זיך געלאָזט שפּאַנען צום ברעג.

דאָס פּאַסטוכל האָט געמאַכט אַ ויברה, ווען ער האָט דערזען, ווי פּאַן פּאַדלאַסקי שלעפט פון וואַסער אַרויס זיינע צוויי אויסגעהאַ- דעוועטע גרויס-געוואַרענע בערן.

— האַ, חזירים, הינטישע זיך! — האָט ער זיי געזידלט. און זיי האָבן זיך געוואַקלט, ווי די שיפורע פּויערים, אַרויסגעקראַכן אויפן ברעג, פּמעט אויפן בויד, געפּאַכעט מיט די פּיסקעס און געהאַלטן אין איין ניסן.

פּאַדלאַסקי האָט זיי צוגעבונדן מיט די קייטן. צו אַ דראַנג, וואָס איז געווען פּעסט אין דרערד אַריינגעשלאָגן.

זיצט רויק, הברהלייט! איך וועל גיין זיך אָנטון.

די בערן האָבן גלייכצייטיק גענומען זיך אָפּטרייסלען, קלינגענ- דיק מיט די קייטן.

פּאַדלאַסקי איז אָפּגעשפרונגען, זיך אויסגעזידלט און אוועק- געשפּאַנט אונטערן בריק צו זיינע זאַכן.

פּדי די בערן זאָרן אין וואַסער אים נישט אָנטרעטן אויף די פּיס, האָט פּאַדלאַסקי זיך געבאָדן אין סאַנדאַרן. ווייכע רימענדלעך האָבן זיי אַ דאָפּל נעץ פון רצועות, געדיכט אַרומגעוויקלט זיינע פּיס ביז די קני. אזוי האָט ער געשפּאַנט צו דער בריק מיט פּאַר- פּאַנצערטע פּיס און אַ נאַקעטער.

אָבער איידער ער האָט באַוווּן זיך אָנצוטון איז אויפן צווייטן
ברעג געקומען צולויטן אַ גייע מיט אַ פּאַר ברייטע זייטן, ווי די קישע-
לעך. זי האָט צוגעשטעלט די הענט ווי אַ טרובע צום מויל און געברומט:
— פּאַניע גאָספּאַדאַשו! —

איז פּאַדלאַסקי אַרויסגעקראָכן פון אונטערן בריק, איינגעהילט
פון קאַפּ ביז די פיס אין אַ ריזיקן באַד-ליילעך.
די בערן האָבן אַ קלונג געטון מיט די קייטן און זיך אַ הויב
געטון פּאַרדעכטיק פון אָרט. זיי האָבן נישט דערקענט פּאַדלאַסקין
אין ווייסן ליילעך.

— וואָס רעזעסטו, אקוליע?

— קומט גיכער, קומט! די רויטע מאַנקיע האָט זיך דערוואָרגן
מיט אַ קאַרטאַפּל!

— מיט אַ גאַנצן קאַרטאַפּל?

— יאָ!

— ברואים וואָס איר זענט! וויפל מאָל דאַרף מען רעדן צו
איין, אז קיין גאַנצע קאַרטאַפּל...

אַבער בערל האָט זיך געכאַפט, אז צו רעדן איז גאָר קיין
צייט נישטאָ. די בהמה קאָן דערוואָרגן ווערן. וועגן אַנשוין זיך —
איז אָפּגערעדט. ווי ער שטייט און גייט, אין די סאַנדאַלן און באַד-
ליילעך, האָט ער אַ שפרונג געטון אויף דער בריק און אין אַ רגע
אַרום איז ער שוין געשטאַנען אין מיטן הויף. אַ מאַן צען האָבן
זיך געפּאַרעט אַרום דער רויטער מאַנקיע מיטן אַראַפּגעהאַנגענעם קאַפּ
און אויפגעבלאָזענעם בויך. מען האָט אונטערגעשפּאַרט די בהמה פון
אַלע זייטן, זי צוגעהאַלטן פעסט און איציק דער מילנער האָט,
שטיינדיק אויף די קני, און סאַפענדיק, זיך באַמיט אַרויסצושפּאַרן
איר מיט מאַסאַזש דעם קאַרטאַפּל פון האַלז. פּאַדלאַסקי האָט איציקן
אַפּגעשטויסן אָן אַ זייט. די בהמה האָט זיך געוואַקלט, ווי אַ שיכורע.
פאַרלאָפּענע פינסטערע אויגן.

— האַלט, חברה! שטויסט זי אויף מיר, אויף מיר!

מיט איין האַנט האָט ער אָנגעכאַפט די בהמה פאַר דער צונג
און מיט דער אַנדערער איז ער איר פון דער זייט, הינטער די ציין
אין מויל אַריינגעפּאַרן.

ער האָט געשטופט די האַנט, ווי אין אַ שמאַלן אַרבל צו דער
 בהמה אין האַלז אַרײַן. מאַנקיע האָט זיך געטרייסלט און געריסן.
 — האַלט! האַלט! צו מיר שטופט זי! צו מיר!
 מאַנקיע האָט זיך געצויגן מיטן קאָפּ צו דר'ערד און מיט איר
 צוזאַמען — בערל, מיט די אָנגעשטרענגטע נישט פּינטלענדיקע אויגן.
 — אָט! אָ—אָ—אָט! אָט—אָ! און ער האָט אַרויסגעריסן די
 האַנט מיטן פאַרבלוטיקטן קאַרטאַפּל צווישן די פּינגער.
 מאַנקיע האָט זיך איצט אַרויסגעריסן און איז אַרומגעלאָפּן מיטן
 קאָפּ בײַ דר'ערד, פּאכענדיק מיט די זײַטן.
 בערל איז צו צו לוקיאָבען און אים אונטערגערוקט דעם פאַר-
 בלוטיקטן קאַרטאַפּל אונטער דער נאָז.
 — זעסט?

דאָס איז געווען לוקיאָנס שולד, וואָס אין דער פּאַילע איז אַרײַב-
 געפאַלן אַ גאַנצער קאַרטאַפּל.

אָבער מער האָט אים בערל גאַרנישט געזאָגט. נאָר אַ קריץ
 נעטון מיט די צײַן און דער קאַרטאַפּל איז פאַרפלוין ווייט הינטערן
 פּרײַט.

— מאַנקיען האַלטן אין שטאַל. געבן בלוז צו טרינקען בײַ
 פאַרנאַכט. הערסט?

ער האָט זיך אָפּגעווישט די הענט אָן גראָז, פאַרוואָרפּן דעם
 באַדלײלעך איבערן אַקסל און, מעשה בערדיקער גריך, געלאָסן אַחעק-
 געשפּאַנט פון הינטערשטן הויף.

דער עולם האָט איצט געלאָכט. צופרידן געווען פון בערלס
 נעשיקטקייט. די געראַטעוועטע בהמה האָט מען געפאַטשט אין די
 זײַטן און אַרומגעטריבן איבערן הויף, זי זאָל אַביסל קומען צו זיך.
 לוקיאָן האָט געקראַצט די פּאטיליצע און זיך געקלאָגט פאַר איציק
 דעם מילכער:

— וואָלט ער מיר בעסער געגעבן אין די צײַן. וואָס רוקט ער
 מיר דעם קאַרטאַפּל אונטער דער נאָז? איך פאַרשטיי דען נישט?
 אַ בהמה בין איר, וואָס? עך, מען דאַרף מאַכן אַ שנאַפּס! עס וועט
 שוין גאַרנישט העלפּן.

באַדלאַסקי האָט געשפּאַט צוריק צו דער בריק, וווּ זײַנע זאַכן

זענען פארבליבן. נאָר דאָ איז אים אַנטקעגנגעלאָפֿן אַ שייגעץ חי אַ
דעמב מיט פלאַקסענע האָר און איבערגעדרייטע אויגן. ער איז גע-
לאָפֿן און זיך געצלמט און זיך אַלץ אומגעקוקט אויפן בערגל און
געשריען:

— אַ יעזו!

פאָדלאַסקין האָט ער איך אָנגעהויזן אויפן ווייטלעכן בערגל.
בערל האָט גלייך פאַרשטאַנען וואָס דאָ איז געשען. די בערן זיינע
האָט דערעסן צו זיצן נעבן טייך. האָבן זיי זיך אָפגעריסן פון דראָנג
און געמאַכט אַ שפּאַציר. וואָרן זיי האָבן צעשעדיקט וועמען?
ער האָט זיך געלאָזט לויפן דעם היפּשן מהלך צום בערגל ביי
דער הוטע. קופּקעלעך מענטשן זענען געשטאַנען זון דער ווייט גרייט
יעדע רגע זיך פונאַנדערצולויפן. אין ניי-שטעטל ביי דער הוטע איז
אָנגעגאַנגען אַ קוויטשעריי. מאַמעס האָבן געשלעפט זייערע קינדער,
וואָס זענען אין איינע העמדלעך אַרויסגעלאָפֿן פון שטוב, מען האָט
געהאַלטן אין פאַרהאַקן די טירן. הינט האָבן זיך געריסן די קעל.
ביי דער אָפּנער הוטע האָט דער אַלטער אַנטאָני זיך געקליבן
שיסן פון אַ ביקס צום בערגל אַרויף, פּדי אָפצושרעקן די בערן.
פאָדלאַסקי האָט אים ביי דער האַנט אָנגעכאַפּט.

— משוגע ביסטו, אַלטער! וואָרט!

ער איז געלאָסן אַרויף אויפן בערגל, און זיך צוגעקוקט צו
זיינע צוויי חיהלעך. די בערן זענען געשטאַנען שטאַרק פאַרמוחט, זיי
האָבן אים אפילו נישט באַמערקט. זיי האָבן אַראָפּגעקוקט צו דער
הוטע, וווּ אין דער טיפּער טונקלקייט, האָבן ווי די גלי-ווערים אַרומ-
געשוועבט אויסגעצויגענע פייערלעך. די בערן האָבן געקוקט חי מען
מאַכט פלעשלעך.

ער האָט זיי אָנגענומען ביי דער קייט און ווילד-וואַלדיש אַ געשריי
געטון. די בערן האָבן זיך אַ ריס געטון און פאַר שרעק באַקומען לויזע
מאָגס.

דאָן איז ער פאַרפאַרן מיט דער פויסט אין פּיסק אַריין איינעם,
דעם צווייטן, זיי אָנגעהאַפּט ביי די קודלעס אויפן קאַרק און אוועק
מיט זיי אַהיים. די בערן האָבן דאָסמאָל געשפּאַנט זייער פלייסיק מיט
די קרומע פּיס. זיי האָבן אַליין געפּילט, אַז זיי האָבן זיך פאַרווינדיקט.

און בעת פאדלאסקי האָט געשפּאַנט מיט זיינע בערן, - ער, אין דער מיט, זיי פון ביידע זייטן - פריער פאַרבײ דער הוטע, דערנאָך דורכן נײַ-שטעטל, האָט דער עולם אים נאָכגעקוקט מיט אַ היפּשן דרױ-אַרץ.

- אַ טיױל - האָט זיך אַנטציקט דער פּלאַקסענער שייגעץ.
- אַ טיױל זאָגסטו? - האָט געשאַמקעט דער אַלטער אַנ-טאַני און געקײט מיט די יאַשלעש. - מיר װײסן. ער האָט דעם טיױל די נשמה פאַרקויפּט. אָט פרעג יענע יידן דאָרט. יאָ, די בערן. ס'איז אַ קלייניקייט. נעמען צום ביישפּיל, די לעקסטריטשעסטווע װאָס ער האָט אײנגעפירט. װאָס? פּײער איז דאָס? אפשר פּײער? ס'איז גהנום פּײער. עס ברענט און עס ברענט נישט. קאַלטער פּײער. רירט עס אָן - װערסטו פאַרכאַפּט, ברודער. מיר װײסן.
און די יידן פון נײַ-שטעטל, בערדיקע בעלי-מלאכות אין לע-דערנע פאַרטוכער מיט פאַרקאַשערטע אַרבל זענען געשטאַנען בײ די טירן און זיך איבערגעשמוצעט.

- דאָס איז אַ ייד אַביסל! אַ מזיק!

- ער איז גאָר קיין ייד נישט. בערן גאָר! טפו!

- און דער הילוך זײנער!

- אז מען שמועסט-פון די שדימלעך. קאָן דען זיין עפעס גוטס?
די אַלע געשפרעכן האָט שוין בערל נישט געהערט.

מיט אַ צעקעמטער באָרד, אין אַ װײכן, טערקישן כאַלאַט איז ער אַרײן אין עסצײמער צו פּרישטיק. װען די יידן פון נײַ-שטעטל װאָלטן אים איצט אָנגעקוקט, װאָלטן זײ געפּסקנט, אַז בערל איז אַ ייד שײד. אפילו ענלעך צו שלמה-המלך. האָט דאָך שלמה-המלך אויך געהאַט צו טון מיט חיות.

אויפן טיש האָט מיט דעם ניגון פון אַ פּליג אין שפינוועפּס, געחײנט אַ ברייטשײכיקער זילבערנער סאַמאָואַר. און בערלס פּרײנט, היים לורײע, איז געזעסן אײנגעטונקט דעם גרויען קאַפּ אין אַ גרויסן זשורנאַל און נישט געהערט װי ער איז אַרײנגעקומען.

- גוט מאָרגן, חיים!

- אַ! אָט איז ער דער בערן-טרייבער! װאָס מאַכט עפעס

מאַנקיע?

— שוין ? דו ווייטט שוין אדע נייעס ?

— אַקוילינע, זאָל געזונט זיין, ברענגט מיט דער ערשטער

פּאָסט.

חיים לוריע האָט געהאט גאָר א יונג און פריש פנים און זיין גרויע שוועלירע זעט אויס, צו זיין אַ מיספּאַרשטענדעניש. דאָס בערדל, די וואַנצעס און די ברעמען זענען נאָך עכט שוואַרץ.

ער איז בערלס עלטערער חבר און אידעען-ברודער, א טיפּי-שער, פאַרוואַלגערטער עקזעמפּלאַר פון די נאַראַדניקעס מיט די טראַ-דיציאָנעלע לאַנגע האָר און אונטערגעשוירן בערדל. דאָס פּאַלק פּלעגט זיי אַמאָל רופּן: כריסטאָסי.

איצט איז ער געווען בערלס גאסט. ער איז אַרומגעפאַרן דעם פּראָנט, אַלס אַן אַפיציר פון זיעמסקי סאַיוו. ער האָט אַפּילו געטראָגן אַפיצירן-קליידער. געקומען איז ער צו בערלען זיך אָפּ-רוען, ברענגען אין אַרדענונג זיינע נאָטיצן און אָנשרייבן אַ בוך וועגן די ווילדקייטן פון מלחמה.

לפּיבוד דעם גאסט האָט בערל געענדערט דעם סדר, געפרישטיקט מיט אַ שעה שפּעטער, ווי ער איז געווינט געווען און געפרישטיקט ביי זיך אין עסציימער, נישט מיט דער כאַליאַסטרע אין דער קאַנטיינע פון הויף. אָבער פון זיין שטענדיקן פרישטיק האָט ער זיך נישט געקאַנט אָפּזאָגן.

אַקוילינע האָט אַריינגעטראָגן פאַר אים פון דער אַלגעמיינער קיך אַ שיסל קאַרטאָפּל מיט הערינג. חיים לוריע האָט אינטעליגענט-טיש געשמירט פוטער אויף זעמל אין פאַרביסן מיט פּיינקוכן.

— וואָס לאַכסטו, אַקוילינע, וואָס?

געפּרעגט האָס עס חיים לוריע און פּונקט אין דער געפּערלע-כער מינוט, בעת אַקוילינע האָט געזאַפט טיי פון סאַמאָואַר. איר מצה-פנים איז נאָך ברייטער געוואָרן, די קישעלעך ביי די זייטן האָבן זיך אָנגעהויבן טרייסלען און, נישט געקוקט אויף איר קאָמפּלעקציע, האָט זי אָן גערויש אַ שוועב געטון צו דער טיר, דאָרט אויסצושיסן מיט אַ געלעכטער.

— אלע מאָל אזוי — האָט חיים צוגעשאַקלט מיטן גרויען קאָפּ.

— צוואָס באַדאַרפסטו זי טאַרשעמען, אידעאָליסט מיינער ?

— אז זי האָט פון דעם הנאה, מענטש! ווייז איר א פינגער —
לאַכט זי. אוי—אוי—אוי! דער קראַן! דער קראַן!
אַקוליינע האָט פאַרגעסן צו פאַררײען דעם קראַן און דאָס
הייסע וואַסער האָט זיך געגאַסן איבערן טישטוך.
לוריע האָט זיך צעלאַכט. בערל האָט זיך צעשמייכלט. מיט
מענטשן, אפילו מיט די נאָענטסטע האָט בערל קיינמאָל נישט געלאַכט
מיט אַ פּוּלן מויל.

ער האָט שנעל זיך אָפגעפאַרטיקט מיט זיין שיסל קאַרטאָפּל
און פאַרטרונקען מיט טיי.

— נו, דו שטער דיך נישט, חיים. עס, טרינק, לען, שרייב
דיין בוך, טו וואָס דו ווילסט ברודער. און מיך — אַנטשוילדיק: איך
מוז לויפן צו דער ארבעט... אגב, יאָ איך בין נעכטן איינגעשלאָפּן
אין מיטן געשפרעך. נאָך אַ טאָג אַרומלויפעניש, פאַרשטייטו מיך...
וועגן וואָס האָבן מיר גערעדט? הם, די אייביקע טעמע וועגן ליב-
האַרציקן פּאַלך ישראל...

פּאַדלאַסקי איז איצט געשטאַנען אין מיטן צימער מיט אַ צי-
גאַר אין דער האַנט און זיך צוגעהערט מיט אַ שמייכל צו זיינע
אייגענע לאַנגזאַמע געדאַנקען.

— זעטו, חיים, איך ווייס אפילו נישט ווהיין דו האָסט אָנ-
געשפּאַרט מיט דיין געדאַנק פאַר די לעצטע פּאַר יאָר. אַ וועג האָסטו
דורכגעמאַכט אַ היפּשן, אַן אומרויקן אַלנפּאַלס. פון די ס—ר'ן, זאָגסטו,
צו די ציוניסטן, שפעטער צו די טעריטאָריאַליסטן און געבליבן
הענגען צווישן זיי און פּוּעלי-ציון... הם! און איך בין, ברודער, גע-
זעסן, מעשה פויער, אויף מיינע קאַרטאָפּל און געטריקנט מיינע
זומפן.

— אויך אַן ענין.

— כ'מיי אַזוי. אָבער פאַרשטייטו מיך, איך בין געבליבן
אַפּגעריסן פון די אַלע טעאָריעס, פון דער מאָדע אַרויס. מען האָט
געדאַרפט זיך אַוועקזעצן און אַ שמועס טון. איז אָבער — קיין צייט
נישטאָ.

חיים לוריע האָט אויך פאַרויכערט אַ ציגאַר. ער האָט זיך
צעלייגט אין פּאַטעל, ווי ביים טאַטן אין ווינגאַרטן. פּלוּצלינג איז ער

אויפגעשפרונגען, מיט עפעס פון בערלס רייד איז ער נישט מסכים
געווען. האָט ער זיך אַ שטעל געטון, ווי אַן אָפגעברייטער און
געטרייסלט מיט דער גרויער שוועליר.

— דו, דו! ביסט אַ אידעאָליסט אַ פראַקטיקער, בערל! ביסט
אפשר אָפגעשטאַנען, אָבער דו האָסט, פאַרשטייטסטו, אַ היים. דיין
אַרבעט איז דיין היים. איך בין עפעס אַנדערש. איך האָב איצט
קיין היים נישט, ברודער. פאַרבליבן מיט מיינע אידעאָלן, ווי אַ סוחר
אין מאַרק. צו וועמען און מיט וועמען? פאַרשטייטסטו? די רוסישע
טעאָריעס צום יידישן לעבן קלעפן זיך נישט. לעב איך אויף צוויי
גאַסן. אין דענקען — אַ רוסי. מיטן האַרצן — אַ ייד. איינס איז
מיר קלאָר: אַ פאָלק איז אזוי ווי אַ לעבעדיקער אָרגאַניזם: אַ קאָפּ,
אַ האַרץ, אַ מאַגן, הענט און פיס... קאָפּ האָבן מיר איבערגענוג.
אַט האָבן איך געמאַכט אַ ריזע איבער גאַליציען. יידן — בלויז קאָפּ.
האַסטו געווען אַמאָל אַזאַ באַשעפעניש? זעסטו, מיט הענט און פיס
איז ביי אונז צרחדיק. הענטלעך — אויסגעדאַרטע. אימשיינס גע-
זאַגט די יידישע מלאכה. און פיס, פיס, וואָס זאָלן שטיין אויפן
באָדן — געוואָלד געשריגן! מיר האָבן דאָך קיין פיס נישט!
— האָסטו דיך ערשט, הייסט עס, אַרומגעזען, אז עס פעלט
ביי אונז דער פויערים-שטאַנד?

— אָן דעם פויער — זענען מיר פאַרלוירן!

— און דו ווילסט אים, הייסט עס, באַשאַפן?

— און דו נישט?

בערל איז אַנטשוויגן געוואָרן. ער האָט זיך נישט געאיילט צו
טראַכטן. אַ געדאַנק פלעגט ביי אים שפראַצן און אַנוואַקסן לאַנגזאַם.
אַקוילינע האָט אַריינגעטראָגן די פאַסט. בערל האָט געריסן
קאָנווערטן און געלעזן בריה. צווישן אַנדערע אַ קורץ ברויזעלע
פון ישראלן און אַ לאַנגן ברויז פון אידען. אַלץ צוליב איין ענין
צוליב דער שוואַכער דינה מיט די קינדער, וואָס דאַרפן קומען
אַהער.

בערל האָט זיך אומצופרידן אַ קנייטש געטון.

— וואָס מאַכן זיי מחזקות, וואָס אַ פראַבלעם אַביסל! מען

נעמט און מען קומט.

— הא ? זאגסט עפעס ?

דאָס האָט חיים לוריע אַרויסגענומען דעם גראָען קאָפּ פון דעם
ים פּרישע צייטונגען.

— ווער ? איך זאָג ? גאַרנישט זאָג איך. — פאַר דער צייט
איז ביי אים אנגעוואַקסן דער געדאַנק — אַנטקעגן דעם, וואָס דו
רעדסט וועגן פּויערן-שטאַנד ביי יידן. איך האָב ספקות די גריכן,
פאַרשטייטו, האָבן געדאַרפט צו האָבן דעם באַרבאַרישן שקלאָף. די
אַמעריקאַנער — דעם ניגער. די פעאַדאָלן — זייער היימישן שקלאָף.
דער איצטיקער פּויער איז דאָך זיין געזעצלעכער אוראייניקל. איבער
יידן, וואָס דו זאָגסט אַליין, אז זיי זענען אַ קאָפּ-פּאָלק, ווילסטו
מאַכן אַ קליינע אָפּעראַציע: גיי ווער פּיס. ס'איז נישט קיין תּכּלית.
פאַר קיינעם. אַ נידעריקע מדרגה צוליב אַ הויכן אידעאַל. אדרבה,
וויי, וועלכן טייל פון קאָפּ זאָל מען אויסשניידן ? אפשר נעמען די
חיים לוריעס און געבן זיי אַ רידל אין דער האַנט ? אָבער די חיים
לוריעס דאַרפן שרייבן אַ בוך וועגן דעם ענין. דאָס גאַנצע יידישע
פּאָלק דאַרף זיצן און שרייבן אַ בוך איבער דער וויכטיקייט פון
פּויערן-שטאַנד.

— נו, דאָס טרייבסטו איבער !

— קיין האָר נישט. ביי דעם איצטיקן צושטאַנד פון דער
טעכניק פון לאַנדווירטשאַפט, ביי דער איצטיקער קלאַסן-פאַרטיילונג
איז דאָך דער פּויער — אַ פּויערישער פּויער. און האָט אַ פּאָלק
די ברירה — וועט עס גיכער זיך אַ וואָרף טון צום מאַרד, איידער
צו די פּיאַטעס.

— אזאָ פעסימיסט ביסטו ?

— נו, נישט אזאָ פעסימיסט, חיים. מיין איינציקע האַפּענונג,
אז דאָס רעדל וועט זיך איבערדרייען און דאָס פּאָלק וועט קיין
ברירה נישט האָבן. עס וועט דאַרפן אָנהויבן פון בראשית אָן טע-
אַריעס. אַ גוטן טאָג... מירן נאָך שמועסן אין אָונט, אויב כּוועל
נישט איינשלאָפּן.

וואָס רעדט ער, דער ייד ? וואָס הייסט: קיין ברירה נישט
האָבן ? און מעגלעכקייט ? וווּ נעמט עס אַ קבצן די מעגלעכקייט צו
דערשלאָגן זיך צו ערד ? ווער וועט אים געבן ?

חיים לוריע האָט גערעדט צו זיך אַליין, ווייל בערל איז שוין געווען אַזעקענגאנגען. אַקולינע איז אַריין אַפּרוימען פון טיש. דעם טוד פון איר שטילן אָנקומען האָבן אויסגעזאָגט די ברעטער פון דער פּאָדלָאָגע, וואָס האָבן זיך שטאַרק צעסקריפעט. אירע קישעלעך ביי די זייטן האָבן געציטערט, ווי קאַלטער פּיש-יויך, איר מצה-פּנים ברייט — צעגאַסן.

— וואָס לאַכסטו, אַקולינשקע, וואָלט איך וועלן וויסן ?
 ער האָט עס אַ זאָג געטון מעכאַניש, לויט דער געווינהייט און איז אַזעק אין זיין אויבערשטיבל שרייבן זיין בוך איבער יידישע-מלחמה-צרות. פון פענסטער האָט ער דערזען בערלען. יענער איז געשטאַנען אויפן נאָענטן שוואַרצן פעלד און גערעדט מיטן אַגראָנאָם אין שטרויע-נעם קאַפעליוש. אַ חברה יונגעלייט אין שטאַטישע קליידער האָבן געקניט אויפן פעלד רייענזויזן און געקראָכן אויף אַלע פּיר, צווישן די שורות יונגן גרינס. דאָס האָבן חלוצים זיך געלערנט ערד-אַרבעט. שפעטער אַ וויילע האָבן בערלס ברייטע פּלייצעס זיך שוין גע-וויגט אויפן שמאַלן רייט-וועגל, געשפּאַנט מיט אַ ווייס געפּלעקט פּערדל. און בערל אין זיין ווייס העמדל און דאָס פּערדל האָבן אויסגעוויזן — איינס. בערל-פּערדל איז געשווומען מיטן ווייכן שמאַלן וועג צו די ווייטע בראַע וועלדער.

חיים לוריע האָט אים נאָכגעקוקט פון זיין אויבער-שטיבל מיט אַ גוטס-גיבערישן שמייכל. ער האָט געהאַט נחת פון זיין תּלמיד. אַ מענטש איז נישט פּאַרבליבן ביי טעאָריעס. אַ מענטש האָט דעם גאַנצן ריזיקן ירושה-פּאַרמעגן פּאַרווענדט אויף איין פּראַקטישן ציל — אַר-בעט. דאָרט וווּ עס גרינט און שוואַרצט זיך דאָס שאַכמאַט-ברעט פון פעל-דער זענען דאָך געווען זומפּן. דאָרט ביי דער הוטע, אויפן בערגל וווּ דאָס ניי-שטעטל האָט זיך אויסגעצויגן אין אַ רייע ווייסע הייזלעך מיט בלאַמען-גערטלעך, מיט סלופּעס פון עלעקטרישע לאַמפּן — דאָרט איז דאָך געווען וויסטער סטעפּ. יידישע פּראַצע און יידישע ענערגיע. וואָס זשע דרייט ער אַ מוח, אַז נאָר באַין ברירה וועלן יידן זיך נעמען צו שווערער אַרבעט ?

איז דער תּירוץ: בערל איז טאַקע אַ אידעאָליסט, ער האָט אַבער פּריצישע פּליגן אין דער נאָז. ווי עס פּאַרדרייט אים זיין פּריצישער קאַפּריז — אַזא טעאָריע מאַכט ער.

שדימלעך.

יידישע גבירישקייט קאָן נישט לאַנג אָנהאַלטן. דאָס איז אַן אַלטער פּלעץ. אָבער די פּאָדאָסקיס זענען געווען אַן אויסנאַם און דאָס האָט לייטן די אויגן געשטאַכן. ווי קומט עס, אז יידן זאָלן זיין גבירים-אדירים נאָך פון זיידן און פון עלטער-זיידן? מסתמא איז דאָ עפעס נישט גלאַט, נישט פּדרך הטבע. האָבן טאַקע זקנים געוואָסן צו דערציילן אַ פּיינע געשיכטע וועגן דער גבירישער משפּחה. און די געשיכטע האָט זיך אַזוי צוגעפּאַסט צו דער משפּחה פּאָד-לאַסקיס, אז זיי האָבן שוין כּמעט אַליין אין איר געגלויבט.

אַמאָל, אַמאָל, נאָך אין נאַפּאָלעאָנס צייטן האָט געווינט אין אַ שכנישן דאָרף אַ ייד — אַ קרעמער, אַ גרויסער אָרעמאַן. האָט ער געקויפט ביי אַ גוי אַ זעקל אַרבעט. געקומען אַ גוי מיט אַרבעט — האָט ער עס געקויפט אין גלייכן געלט. הייסט ער דעם גוי אַראָפּ-שטעלן דאָס זעקל אַרבעט אין קראָם און אַליין נעמט ער אַראָפּ אַ מעסטעלע אַרבעט אָפּצוקאַכן ל'כבוד שבת. דער גוי איז שוין לאַנג אַוועק זיין וועג, עס קומט שוין באַלד אָן דער הייליקער שבת אויף דער וועלט און דער אַרבעט קאָכט זיך און קאָכט און קאָן זיך נישט אָפּקאַכן. אַמאָל צום צענטן מאָל שעפט אָן דעם קרעמערס טאַכ-טער פון גרויסן טאַפּ מיטן היילצערנעם לעפל, בלאָזט אויס, פּרוווט צעקייען — וואָרע שטיינדלעך.

— טאמע, וואָס פאַראַ אַרבעט האָסטו געקויפט? נאָך פון מלך
סאַביעסקיס צייטן, אַוודאי! — קלאַגט זיך דער ייד — אויסגענאַרט
מיינע אַרעמע פּאַר גראַשן און גיי שיט אים זאַלץ אויפן עק. —
און פאַר כּעס, כאַפט ער דעם זודיקן טאַפּ אַרבעט און גיסט אויס
פאַר דער טיר. וואָס דען? אין טשאַלנט וועט ער זיי פאַררוקן?
ערשט — עס גיט אים עפעס אַ בלאַנק פאַר די אויגן, דעם
ייד. די אויסגענאַסענע אַרבעט בלאַנקען. ער בויגט זיך אָן, ער הויבט
אויף אַ פּאַר. ער איז מבולבל, דאָס זענען נישט קיין אַרבעט —
סאַמערנאַדנע פּערל. לויפט ער, דער קרעמער, צום זעקל אין קראָם,
בינדט אויף — אויך פּערל.

— שרה! — שרייט ער צו דער טאַכטער — שרה! פאַרמאַך
די לאַדן, גיכער! פאַרמאַך די טיר!
מיט וואָס פאַר אַ געמיט דער ייד איז מקבל-שבת געווען קאָנט
איר אייך שוין פאַרשטעלן. פון סידור האָבן זיך געשאַטן שורות
שוואַרצע פּערל, פון סידור האָט אַרויסגעקוקט דער גוי. עפעס אַ
מאָדנער גוי מיט קאָלעטענעס. ווי האָט ער עס פריער נישט באַ-
מערקט, וואָס פאַר אַ גוי דאָס איז?
און אָט קלאַפט מען שוין אין די לאַדנס. אָט זעצט מען
שוין אין דער טיר. דער ייד ענטפּערט נישט. ער קלאַפט מיט די ציין.
ער האָט דען ציין? ביי אים זענען פּערל אין מויל.
שרה האָט פאַר שרעק איינגעגראָבן איר ליכטיק פנים אין קישן
אַריין.

און אָט קוקט שוין אַרויס דער גוי נישט פון סידור, נאָר פון
געעפּנטן אויוון. מען האָט אים נישט אַריינגעלאָזט דורך דער טיר.
דעם גאַסט, איז ער געקומען דורכן קוימען. ער קוקט פון אויוון
אַרויס און שמייכלט, שוואַרץ, ווי אַ רוח, אין סאַזשע אויסגעשמירט
און פון זיין ברייטן מויל בלאַנקען די ציין — פּערל.
— דו ווילסט מיך טאַקע נישט אַריינלאָזן?
און אַ שפּרונג און אַ קלאַפּ, ווי מיט פּערדישע קאַפעטעס און
ער שטייט שוין אין שטוב.
דאָס היטל האָט ער איבערגעלאָזט אין קוימען און דעם פּעלץ

טראַגט ער אויף דער לינקער זייט. און עפעס קלאַפט זיך ביי אים פון הינטן, וואָס שטעקט פון אונטערן פעלץ ארויס. קלאַפט זיך אָן דרערד מיט תקיפות און מיט רוגז, ווי מען קלאַפט מיטן פויסט אין טיש אַרײַן.

— שוין זאָלסטו מיר אָפגעבן די אַרבעס, דו הערסט ? ס'איז נישט מיין זעקל אַרבעס, ס'איז דער באַבעס זעקל אַרבעס. די באַבע האָט פאַר די האָר מיך אַרויסגעוואָרפן, איך זאָל ברענגען די אַרבעס צוריק.

נעמט זיך אָן דער ייד מיט גבורה און צעלאַכט זיך :

— פאַרקויפט איז געקויפט ! —

שרײַט דאָך יענער :

— מקח-טעות !

ענטפערט אים דער קרעמער :

— טעות גוי — מותר — און לאַכט אים אין פינסטערן פרעזוף אַרײַן. פון וואַנען האָט זיך צום יידן גענומען אזא איינשמעלעניש איז טאַקע חידושים. אָבער דער ייד גײט נאָך ווייטער :

— הנה — זאָלסט וויסן, אז שבת פיר איך נישט קיין מסחרים. און נאָך שבת, אז דו וועסט אַראַפּקומען, וועל איך ערשט מיט דיר לערנען בלאַק. אין דיין באַבען זאָלסטו איבערגעבן — נא — אַטאַ דעם כתב.

און, פאַרגעסן אז ס'איז פרייטיק-צונאַכט, גיט ער אַ רײס אַראָפּ פון דער וואַנט איבערן בעס אָן אַלטן שיר המעלות, וואָס איז דאָ געהאַנגען קרוב אַכצן יאָר, פון דער צײט, ווען זײַן יידענע, עליה השלום, איז דאָ געלעגן מיט שרהלען אין קימפעט.

— נאָ ! זע ! קענסט עברי ? מכשפה לאַ תחיה, לאַ תחיה

מכשפה...

דער שחאָרצער פאַרשוין האָט זיך מיטן קאַפּ אָן דרערד אַ זעץ געטון, ווי אַ פינסטערער זאַק.

— לאָז אָפּ ! לאָז אָפּ ! שעלט נישט מיין באַבען !

און, ערשט איצט, רחמנה לצלן, איז געווען צו זען, וואָס ביי אים פון הינטן, פון איבערגעקערטן פעלץ האָט אַרויסגעשטעקט פאַר אַ שײנדל.

אין א וויילע ארום איז ער פארקראַכן אין א הינקל, ווי א קאץ.

— גוט — האָט ער געזאָגט. איך שענק דיר די אַרבעט, אָבער אַהיים קאָן איך שוין נישט גיין. איך טאָר פאַר דער באַצען די אויגן נישט ווייזן. איך בלייב דאָ ביי דיר.

— וואָס הייסט עפעס ביי מיר? — און דער ייד איז פלוצלינג בלאָס געוואָרן, אָפגעפאלן דער קוראָזש. עס קלאָפן אים די ציין אין מויל — פערל.

דער גאָסט אָבער זיצט שוין ביים טיש, ביי די חלות. ער פאַטשט מיט די לאַפעס אָן ווייסן טישטוך — און דער טישטוך איז שוין באַדעקט מיט אָפגעשטעמפלטע שוואַרצע הענט. די ליכט ציטערן. — איך בלייב דאָ ביי דיר, ביי דיר אין שטוב. איך וועל זיך מיט דיר מתחתן זיין. כוועל נעמען פאַר אַ ווייב דיין שרהלען.

שרהלע האָט אַרויסגעלאָזט אַ קוויטש, דער ייד — אַ געשריי. דער גאָסט האָט זיך צעהירושעט, די ליכט האָבן זיך פאַרלאָשן. זי חלות זענען אַרויסגעפלוין פון אונטערן טישטוכל און אַרומגעשוועבט איבערן פינסטערן צימער, ווי די צוויי ווייסע טויבן, נע-ונד. ס'האָט זיך געטון הושך. אָבער, ווייזט אויס, אַז דער קרעמער מיטן בעל-דבר זענען צווישן זיך דורכגעקומען און געשלאָגן בלאָט. אַ שפיל-כעלע — אַ זאק פערל!..

אזוי האָבן דערציילט זקנים די געשיכטע פון דעם פלוצלינגן גבירישן אויפקום פון דער משפחה פאַדלאַסקי מיט יאָרן צוריק. די משפחה איז זיך צעוואַקסן און די געשיכטע האָט זיך געשטאַרקט. די פאַדלאַסקיס מיט זייער עשירות, מיט זייער הנהגה, מיט זייער יעדן גייעם דור זענען מיט דער געשיכטע אַלץ מער זיך צונויפגע-וואַקסן. אין דער געגנט ווייט אַרום האָט מען זיי גערופן נישט אַנדערש ווי די שדימלעך.

און די שדימלעך האָבן אויפגעבויט זייער ישוב אויף יענער זייט טייך, הינטער דער שטאָט ליאַסאַווע. פון דאָנען שטאַמט עס דער ביינאָמען פאַדלאַסקי. דער ישוב איז זיך צעוואַקסן אין אַ רייך שטעטל מיט גערטנער, מיט פריצישע מויערן, מיט מילן און מיט טאַרטאַקעס אַרום, איבער דעם טייך איז אויסגעוואַקסן אַ מעכטיקע

בריק אויף ריזיקע פאליעס, וואָס פון ווייט פלעגט מען פאָרן אויף
חדושים זי אָנקוקן און נישט פאַרשטאַנען אויף וואָס זי האַלט זיך.
זי האָט אינגאַנצן נישט געהאַט קיין אָנשפאַר אין דער מיט אין
איז דאָך געווען אייזן-שטאַרק. ווייזט אויס, אז אויך צו דער בריק
האַט דער טייוול צוגעלייגט אַ האַנט. אָבער אין דעם רייכן שטעטל
האַט קיין זייטיקער, אַחוץ דער פאַרמערטער משפּחה פּאָדלאַסקי נישט
געווינט. זיי האָבן פיינט געהאַט צו מיטן זיך מיט זייטיקע. אין
די שנה איז אַריבער אויך אויף שידוכים פון דער פרעמד. די
פּאָדלאַסקים זענען געווען שטאַלצע, פאַרריסענע נגידים. געהאַלטן
נאָר פון אייגענעם יחוס און אייגענער עשירות און זיך מתחתן געווען
נאָר מיט אייגענע. קאַרג זענען זיי נישט געווען. געשאַטן מיט
נדבות פון דער ברייטער האַנט. ווייזט אויס, די גאַנצע קאַרגשאַפט
זייערע איז נאָר אַריין אין דער מורא, אז זייערע גרויסע פאַרמעגנס
זאָלן נישט פאַרפרעמדט ווערן. און אפשר האָבן זיי געהאַט אַ שטר
אַזאַ מיטן ערשטן בעל-דבר, אז קיין זייטיקע שידוכים זאָלן זיי נישט
טון. סיי ווי סיי דאָס נישט גוטע בלוט פון דעם ערשטן שידוך
זייערן האָט זיך אָנגעהויבן אַרויסצוווייזן אַלץ מער און מער. מאַדנע
מענטשן זענען געוואַקסן ביי די שדימלעך. עס האָט ביי זיי פאַר-
פעלט דער געוויינלעכער מין מענטש. זיי האָבן געהאַט געראַטעגע
קינדער, מיידלעך און יינגלעך, וואָס האָבן אויף מיילן ווייט געשמט
נישט נאָר מיט זייער שיינקייט, נאָר אויך מיט זייער חכמה. און זיי
האָבן געהאַט קינדער מיאוסקייטן אַזעלכע, וואָס שוואַנגערע פרויען
אין ליאַסאווע האָבן מורא געהאַט אין גאַס אַרויסצוגיין, אז אַזוינס
זאָל זיי נישט אַנטקעגן קומען. און ווייבער — גרויס ווי די דעם-
בעס און ווייבער מיט וואַנצעס און מיט אַ מאַנסבילישן קול. און
מענטשעלעך קלייניקע מיט לאַנגע הענט און גרויסע שטערנס, און
הויכע דאַרע מאַנספערשויען מיט שטערנס פאַרוואַקסענע אָן אַ סימן
באָרד און וואַנצעס. דאָס זענען אַלץ געווען די שדימלעך. אָבער
די שיינע פון צווישן זיי זענען געווען שיינ מיט אַלעמען. ס'איז
געווען די אויגן נישט אָפצורייסן פון זייערע שאַרף-געטאַקטע גרויסע
פנימער. קוקנדיק אויף אַזאַ פנים האָט זיך געוואַלט אויסשרייען:
אַט אַזי באַדאַרף אויסזען אַ מענטשלעכע נאָז! אַט אַזעלכע באַדאַרפן

זיין מענטשלעכע לייפן, אויגן, ברעמען! פארוואָס זענען אַלע מענטשן
נישט אזוי! און עס האָט זיך שוין געדאַכט, אז אין די פנימער
ליגט מער פישוף, ווי שיינקייט. און אז מ'האַט לאַנג אויף זיי גע-
קוקט איז געוואָרן אומהיימלעך. ווייל מען האָט געפילט — מען קאָן
זיך נישט אָפרייסן. און דאָס דאָזיקע געפיל פון נישט קאָנען זיך
אָפרייסן האָט נישט ווייניק עגמת-נפש פאַרשאַפט דער שטאַט ליאַסאווע.
און אומגליקן אַפילו.

מען דערציילט וועגן גט'ן און דבוקים, רחמנה לצלן, צוליב
די שדימלעך, וואָס יידישע טעכטער פון ליאַסאווע און דער אומגעגנט
זענען פאַרפישופט געוואָרן פון זייערע פנימער. און אז דער אַלטער
פריץ פון זאַזישע האָט זיך אַריינגעשאָסן אין קאַפּ אַריין צוליב אַ
שיינער שדיכע איז אויך אַ באַוווסטע זאַך. יא, ווער עס האָט געהאַט
צו טון מיט זיי, מיט די פאָדלאַסקים, האָט געציטערט פאַר זייער
שיינקייט, פונקט ווי פאַר זייער מיאוסקייט, געווייכט פון זייער גוטס-
קייט, אזוי ווי פון זייער אכזריות.

ווייל, ווי אין שוין און מיאוס האָט געפעלט ביי זיי די מאָס,
אזוי האָט זי אויך געפעלט ביי זיי אין גוטס און שלעכטס.

וועגן איינער פון די שדיכעס — אַ יידענע מיט וואַנצעס (זי
איז, דאַכט זיך, געווען בערל פאָדלאַסקים אָן עלטער-באַבע) דערציילט
מען, אז דאָס איז געווען אַ ווייבל — אַ קאָזאַק, איין סוחרטע אין
דער וועלט. דער מאַן אירער האָט געהאַט דאַרינקע הענטעלעך, די-
בינקע פיסעלעך און אַ גרויסן שטערן. ער האָט געקענט טויזנט בלאַט
גמרא אויף אויסנווייניק און איז געווען אַ שותק, אַ שווייגער, אין
דער ווייבס געשעפטן זיך נישט געמישט. ווער זשע האָט איר געהאָלפן
אין די מסחרים? פאַרשטייט זיך, די פיינע קרובים אירע נאָך פון
ערשטן זיווג, די לאַפּיטוטן. ווייל דער בעל-דבר, זאָגט מען, האָט
אַריינגעשריבן דעם קרעמער אין גדן, נישט נאָר דעם זאַק פערל,
נאָר זיינע ברידער און גליד-שוועסטערקינדער האָט ער אַוועקגעשענקט
צו די פאָדלאַסקים פאַר אייביקע קנעכט. זענען זיי געשטאַנען —
די שיינע קרובים ביי איר איבערן קאַרק, ביי דער יידענע מיט די
וואַנצעס. מהתנתטע! גיט אונז אַרבעט! עס האָט געברענט אונטער
זייערע הענט. איז די יידענע זיך מיישב: זי דאַרף שוין נישט זייער

טריפהגע הי'ף. זי האָט שוין, ברוך השם פון כל-טוב. אָבער אָפּמאָך
איז אָפּמאָך. לאַפּיטוטן מוזן אַרבעטן. לאַז זיי גיין ליידיק, קאָנען
זיי נאָך, חס ושלום, עמעצן שעדיקן. ווער ווייס? אפשר אונטער-
צינדן די שטאַט. האָט זי זיי אַוועקגעשטעלט ציילן מאָן. בערג מיט
מאָן האָבן זיי איר אויסגעציילט אין איינציקע קערנדלעך. און, וואָס
אמת איז אמת: די געגנט האָט אויפגעלעבט. אַז די לאַפּיטוטן זענען
פאַרנומען ביים ציילן מאָן, קאָנען זיך יידן פאַרנעמען מיט זייערע
געשעפטן און עס גייט זיי פשוטה...

אָט די דאָזיקע סוחרטע, די באַבע מיט די וואַנצעס — דער-
ציילט מען, איז אויף די עלטערע יאָרן אַריינגעפאַלן אין אַ מיחוש
פון גוטסקייט. גוט צו גוט איז דאָך נישט גלייך. מען באַדאַרף
דאָך נישט אַרויסווייזן דעם נגידישן אונטערשלאַק. נאָך איצט, אַז די
זקנים דערציילן דאָס, שפּייען זיי פאַר אויפּרעגונג.

וואָס האָט זי געטון? נישט מער, נישט ווייניקער, זי האָט גע-
נומען אירע דרייצן בייטשן פּערל, וואָס יעדערער פּערל איז געווען
די גרויס ווי אַ שפּאַרער אַרבעס, געאַנגען איבער די דערפער און
פאַרטיילט פּערל צו די פּויערים. וועמען דריי פּערל, וועמען פינף פּערל—
אויסגעטיילט. טפּו! עס קערט צו דער גאַל! און אַז עס האָבן זיך
אויסגעלאָזט די פּערל (דרייצן בייטשן!) האָט זי זיך גענומען צו פאַר-
טיילן די זילבערנע פּלים...

האָט איר, הייסט עס, אַ ביישפּיל פון זייער גוטסקייט.
און געווען ווידער אַ פעטער יפּוטיאל פּאַדלאַסקי, (אַז די ערד
זאָל אים אַרויסוואַרפן!) איז דאָס געווען שוין איינמאָל אַ פעטער.
(אין וואָס פאַר אַ קרובהשאַפט ער איז געווען צו בערלען קאָן איר,
אסור, נישט זאָגן. סיי ווי סיי, אַלע פּאַדלאַסקיס זענען געקניפט און
געבוזן מיטאַנאַנד.)

האָט דער דאָזיקער פעטער יכּוטיאל געהאַט אַ טבעלע, ווי,
להבדיל, אברהם אבינו, צו זיצן ביי זיינע געצעלטן און אָפּוואַרטן
אַרעמע-לייט. צום טיש, וואָס אמת, פּלעגט ער זיי נישט פאַרבעטן,
דערפאַר אָבער פּלעגט ער שענקען פיינע נדבות. וואָס שייך—שענקען?
אַז גאָלד וואַלגערט זיך, ממש אין דער בלאַטע. קום און נעם. גע-
ווען ביי אים אַן אייזערנער פאַרקאַן, צווישן איין פּרענט און צווייטן

קוים די האנט אריינצושטעקן. האָט דער נגיד נאָך געהייסן די איי-
זערנע פרענטן אַרומוויקלען מיט שמעכערס פון דראַט. אין אויף
יענער זייט פאַרקאַן האָט ער אויסגעשאַטן גאַנצע און האַלבע אימ-
פּעריאַלן, ווי צום טריקענען אויף דער זון. נעמט קינדערלעך! וואָס
איר וועט אַרויסציען — איז אייערס! האָבן גאַנצע טעג פאַרן
פאַרקאַן זיך געשטופט קבצנים מיט קינדערלעך. צו וואָס — קינדער-
לעך? ווייל אַ קינדיש הענטל וועט זיך גיכער אַריינבאַקומען צווישן
די פרענטן און שמעכערס. און דער פעטער יכתיאַל איז געזעסן
ביי זיינע געצעלטן און צוגעזען, ווי קינדישע הענטלעך ווערן צע-
בלויטקט, זיך ציענדיק צום גאַלד. און ער האָט געלאַכט.

— וואָס דען האָט איר געוואָלט, קינדערלעך? אזוי גרינג זאָל
עס אייך אָנקומען?

די צייט גייט זיך איר גאַנג. די שדימלעך האָבן זיך פאַר-
מערט און זיך צעשפּרייט איבער דער וועלט. אין דער געגנט פון
ליאַסאַווע זענען שוין גאַר ווייניק פּאָדלאַסקיס פאַרבליבן. אָבער די
לעגענדע וועגן זייער אויפקום און הנהגה האָט נאָך אָנגעהאַלטן
פעסט. און, אז מיט צען יאָר צוריק איז אָנגעקומען בערל פּאָד-
לאַסקי, דער סיבירניק און גענומען באַלעפּאַטעווען אין זיין טאַטנס
גרויסע מאַיאַנטקעס און אַרויסגעלאָזט אַ קול-קוריא: קומט, יידן, ווער
עס וויל! לאַמיר אַרבעטן צוזאַמען און מאַכן אַ לעבן בשותפות —
איז געוואָרן אַ פּריילעכער געמורמל:

— אַהא! די עלטער-באַבע האָט זיך אין אים אָפּגערופּן. די
טריפהנע שדישע גוטסקייט. יענע האָט צעטיילט אירע פּערל (דרייצן
בייטשן!) און דער גייט פאַרתלעווען דעם טאַטנס מאַיאַנטקעס!
בערלען איז אָנגעקומען נישט שווער אַריינצונאַרן צו זיך די
ערשטע פּופציק יידישע משפּחות, אָבער ווען אין דער געגנט האָבן
זיך פאַרשפּרייט גרוסן פון פּאָדלאַסקיס ניי-שטעטל, אז אין שטעטל
און אין דער הוטע אַרבעט מען שווער און ביטער, אז חוץ דער
אייגענער מלאכה דאַרפן נאָך יידן פּלאַנצן גערטנער, אז יידן — זיי
געשריגן — דאַרפן אייניגעם מיט די פּויערים קריכן טריקענען
זומפן — דאַן האָט מען זיך געכאַפט אין דעם ביטערן טעות.
נישט די עלטער-באַבע מיט די וואַנצעס האָט זיך אָפּגערופּן

אין בערל דעם סיבירניק, נאָר דער באַרימטער פעטער יכותיאַל, (אַז די ערד זאָל אים אַרויסוואַרפֿן).

ער האָט אַ זאָג געטון: קומט, נעמט, קינדערלעך, און אַליין האָט ער געמאַכט אַ דראַטענעם פאַרקאַן. און ער לאַכט, דער סי-בירניק.

— וואָס דען האָט איר געוואָלט? אַזוי גרינג זאָל עס אייך אָנ-קומען?

אַן אַנדערער אויף זיין אָרט וואָלט שוין לאַנג אויפגעגעבן אַלע ברייטע פֿלענער און פּונאַנדערגעלאָזט דעם חדר. בערל האָט אָבער געשטאַמט פון די שדימלעך. און, ווי זיי האָבן נישט געהאַט קיין מיטן צווישן שיין און מיאוס, גוט און שלעכט, אַזוי האָט זיי אויך געפעלט דער מיטן צווישן ווייכקייט און עקשנות. בערל האָט געהערט צו די עקשנים פון די שדימלעך, ער האָט זיך איינגעגעבן אין פּאָ-טער זיינעם און דיִדאָזיקע מעלה זיינע האָט אים געגעבן צו פֿילן איר אמתן טעם נאָך אין די קינדערשע יאָרן. ס'איז נישט מעגלעך געווען, אַז ער זאָל אין עפעס נאָכגעבן דעם פּאָטער, פונקט ווי ס'איז נישט מעגלעך געווען, אַז דער אַלטער זאָל אים נאָכגעבן, ווי צוויי מיל-שטיינער האָבן זיך געריבן זייער עקשנות איינע אָן דער אַנדערער און נישט איינמאָל פֿלעגט דער אַלטער אויסשרייען אין שרעק:
— ווי צו מיינע יאָרן! דאָס וואַקסט דאָך אַ בולטיקער שונא אויף מיין קאַפּ!

אַן עלטערן ברודער האָט בערל געהאַט אַ הויכן און אַ דאַרן, אַ געניאַלן בעל חשבון, אָבער אַ יינגל אַ שמאַטע. אָן אַ ווילן, אָן אַ כאַראַקטער. דער איז דאָס געווען דעם טאַטנס שיינדל. מיט אים פֿלעגט זיך דער אַלטער באַרימען פאַר די אומצייליקע געסט, סוחרים, רבנים, און ליהבדיל, גענערעלער. (נאָך פון דער טערקישער מלחמה, ווען דער אַלטער האָט פאַרדרייפּאַכט זיין פאַרמעגן, האָט ער געפירט אַ גוט-פריינטשאַפט מיט אַ פּאַר דימיסיאָנירטע גענערעלער). פאַר די געסט פֿלעגט דאָס אויסגעצויגן, דאַר בחורל דאַרפן באַווייזן זיין בקיאות אין חשבון אין כּופּל און חילוק פון ריזיקע צאָלן און בראַך-צאָלן. די געסט האָבן געאַפּט און דער אַלטער האָט זיך געשמאַלצן. אָבער ביי בערישן האָט ער קיינמאָל נישט געקאַנט פּווען, ער זאָל

א זינג-טון פאר די געסט. כאָטש, ווען קיין זייטיקע זענען נישט
געווען פלעגט דאָס יינגל פארהילכן די צימערן מיט זיין זילבערנעם
אלט, און נאָכמאָכן דעם שטאַט-חון מיט אלע שטיקלעך. קיין צו-
להכעיסניק איז בערל נישט געווען. ער האָט אָבער נישט געקאָנט
ליידן ווען מען באַפעלט אים. און דער טאַטע האָט נישט געקאָנט
אנדערש ווי באַפעלן.

— פון אייזן וואָלסטו זיין, הערסט ? וועל איך דיך צעברעכן ?
מיט וואָס האָט בעריש געענטפערט אויף דעם טאַטנס וואָר-
נונג ? ער איז אַנטלאָפן פון דער היים. פון פערצן יאָר אָן האָבן
זיך אָנגעהויבן זיינע גלגולים, פון אַ יינגל ביי אַ מינסקער שלאָ-
סער — ביז דעם פאַרשיקטן רעוואָלוציאָנער, בערל פּאָדלאָסקי.
דער דאַרער ברודער — דער בעל חשבון האָט שוין לאַנג
נישט געלעבט. דער אַלטער אַליין איז פאַראַליזירט געוואָרן און אין
שרעק פאַר דער שלעכטער עלטער און אין מורא, אז זיין פאַרמעגן
זאָל נישט פאַרפרעמדט ווערן, האָט ער שלום געמאַכט מיט זיין ווי-
דערשפעניקן זון.

— נו — איצט וועלן מיר זען ווי דו וועסט פירן — האָט ער
שווער אַרויסגעשטאַמלט מיט זיין געליימטער צונג און געפרוּווט
דערביי אַ בייזן שמייכל טון. איז איין האַלבער פנים פאַרבליבן שטייף-
און קאַלט צו דעם ענין. דאָס אַנדערע האַלבע פנים האָט זיך צע-
וויינט. ער האָט זיך פאַרשפאַרט אין זיין גרויסן הויז הינטער דער
בריק אין ליאַסאָווע פּדי מער שוין פון דאָרט נישט אַרויסצוקריכן.
און בערל האָט זיך באַזעצט אין ריזיקן ווילדן מאַיאָנטעק, אין די
זומפן ביי דער מיר. די הוטע ביי דער סאַטשי (ווייסער זאַמד גע-
ווען) און דאָס ניי-שטעטל, ווי אויך די דריי נייע דערפער אויפן
אַרט פון די אויסגעטריקנטע זומפן — דאָס איז שוין געווען בערלס
אייגענער אויפטו. אָבער די ערשטע פאַר יאָר פון זיין אַרבעט זענען
געווען די שווערסטע פאַר אים. אים האָט געטראָפן אַ שווערער
קלאָפּ פון דער זייט, וווּ ער האָט זיך אַמווייניקסטן געריכט.

לויטן מנהג פון די פּאָדלאָטקיס, האָט בערל חתונה געהאַט מיט
אַ קרובה. דער אַלטער האָט נאָך צוגעאייילט די חתונה, פּדי דעם
זון צוצופינדן צו דער היים. פון דעם זונס פלענער האָט דער אַל-

טער קיין אנונג נישט געהאט. און אז דער זון האָט אַרויסגעזאָגט זיין פאַרלאַנג חתונה צו האָבן — איז דאָך מה-טוב. ווערט ער דאָך אַ געזעצטער מענטש.

פאַרוואָס האָט בערל נאָכגעטון דעם משונהדיקן מנהג פֿון די אלע פּאָדלאַסקיס און גענומען פאַר אַ ווייב אַ ווייטע קוזינע? ס'איז שוין, ווייזט אויס, געווען ביי זיי אין בלוט. פֿון דער פרעמד-האַבן זיי נישט געקאָנט זיך צוקלייבן קיין ווייבער. און געקענט האָט ער דאָס מיידל נאָך פֿון קינדווייז. אמת, דאָס איז שוין נישט געווען די קליינע שוואַרצחנודיקע בערטע מיט די צעפּלעך, נאָר אַ דערוואַק-סענער, זעלבסטשענדיקער מענטש, אַ פֿרוי מיט העכערער בילדונג, אַ באַקטעריאלאָג אין פענסנע און מיט צונויפגעוואַקסענע ברעמען. אָבער בערלען איז געפּלען געווען דווקא דער ערנסט אירער, דער קנאַפּער שמייכל ביי די פֿריילעכסטע שמועסן, די אומאַפהענגיקע מאַניער צו פאַרריכטן די פענסנע, ווען זיי האַלטן ביי אַראַפּגליטשן זיך און דאָס גאַנצע פנים אירס. גרויס און פיין געשניצט, מיט דעם קאַלט-בלוט פֿון אַ העלדישן סאָלדאַט אויפן פּראָנט האָט די דאָזיקע בערטע דורכ-געמאַכט אַ שווערע כאַלערע-קאַמפּאַניע אין די ווייטע רוסישע געגנטן. מיט אזא פֿרוי קאָן מען זיך אַוועקלאָזן אויסטריקענען זומפֿן און איינפירן אַ גרויסע קאַלעקטיווע לאַנדווירטשאַפט. בערל האָט קיין טעות נישט געהאַט. זיין פֿרוי האָט ווי געהעריק אָפּגעשאַצט זיינע פּלענער. אַ גוט חבריש לעבן האָט זיך אָנגעפּעדמט ביי זיי אָבער דאָס אומ-גליק איז געקומען אומגעריכט. אין דאָרף איז בערטע אַראַפּגעקו-מען שוין אויף דער צייט. און אין גיכן האָט זי געבוירן אַ קינד. אַט דאָס ערשטע קינד זייערס האָט אַריינגעטריבן בערלען אין פאַר-צווייפּלונג. ס'איז אים אַנטקעגן געקומען די גאַנצע שדים-לעגענדע פֿון זייער משפּחה. דאָס קינד איז געווען נישט נאָר מיאוס — עס האָט אַרויסגעוויזן פּולטע סמנים פֿון אידיאָטיזם. אין קיין לעגענדעס האָט אָבער בערל נישט געגלויבט. די אלע פּאָדלאַסקיס, וועלכע ער האָט געקענט זענען געווען שוין אַדער מיאוס, אָבער קערפּערלעך און גייסטיק געזונטע, פּעיקע מענטשן. אפילו דער פאַרשטאַרבענער ברו-דער מיט די לאַנגע, אויסגעצויגענע ביינער איז געווען אַ געניאלער בעל חשבון.

נו יא, אָבער דער ברודער האָט געהאַט אויסגעטריקנטע ביינער.
און דער פּאָטער — איז געווען אַ פּאַראָליטיקער. און בערלען איז
באַפּאָלן אַ מוראדיקער חשד, אַז אין זיינע אָדערן פּליסט קראַנק
בלוט, אַז ער קאָן ווערן אַ פּאָטער בלויו פון אידיאָטן און קאַ-
ליקעס.

דאַרף מען זיך הייסט עס, איבערשניידן דעם וועג און וואָס
גיכער — אַלץ זיכערער, ווי אזוי? אויפשניידן זיך די אָדערן, אָדער
אַריינשיסן זיך אין מויל — אַלץ איינס. דער געדאַנק וועגן נעמען
זיך דאָס לעבן איז אים נאָכגעגאַנגען ווי אַ שאָטן. ער האָט אָנגעהויבן
אויסבאַהאַלטן פון זיך שטריק, מעסערס, דעם רעוואָלווער. ער האָט דאָך
לייב געהאַט דאָס לעבן און געקאַנט לעבן. ער האָט לייב געהאַט צו
אַרבעטן און איז געשטאַנען ביי דער שוועל פון אַ גרויסער, שיינער
אַרבעט, נישט שוין-זשע איז קיין אַנדער אויסוועג נישטאָ?

אָבער אַ טאַטע פון אַ אידיאָט? גוט, זאָל זיין ער וועט מער
שוין קיין קינדער נישט האָבן. אָבער ער האָט דאָך שוין! און אין אַ
פּינסטערן געווייטער-אָונט איז ער געקומען צו אַ פּינטטערן באַשלוס.
בערטע האָט זיך אויפגעכאַפט, ווי פון אַ שטויס אין האַרצן.
זי האָט דערזען בערלען און אַרויסגעפלאָזט אַ ווילדן געשריי. ער איז
געשטאַנען פאַר דעם קינדס וויגעלע:

— וואָס שרייסטו, בערטע, ס'איז דאָך נאָך קיין זאַך נישט
געשען?

ס'איז אָבער זייער פיל געשען. פאַר אַ האַלב יאָר צייט איז
ער צום ערשטן מאל געשטאַנען פאַר זיין קינדס וויגעלע. ער האָט
די גאַנצע צייט אויסגעמיטן צו קוקן אויף דעם. ער האָט אַפילו נישט
געקאַנט הערן ווי דאָס קינד שרייט. אים האָט זיך דאָן אויסגעוויזן,
אַז דאָס שרייט פון קבר דער טאַטע דער פּאַראָליטיקער. ער האָט
זיך אַפילו אָפגעווינט צו רעדן מיט זיין ווייב, זינט דאָס אומגליק
איז געשען. און פּלאַצלינג — בערל נעבן קינד.

זי איז שוין געשטאַנען אין איין העמד נעבן דעם וויגעלע.

— וואָס טוסטו דאָ, בערל?

— איך טראַכט, איך שטיי און איך טראַכט, בערטע, אַזאָ קינד

טאָר מען נישט פּלאָן לעבן. ס'איז אַ פאַרברעך!

זי האָט געקוקט אויף אים מיט אירע דערשראָקענע, קורצזיכ-
טיקע אויגן, באַשיצנדיק דאָס וויגעלע.

— אזוי רעדט אַ טאַטע?

— יאָ. ס'איז מיין זון. מיין ערשטער זון. און איך זאָג דיר,
בערטע, אז ס'איז גלייכער, ער זאָל נישט לעבן.

— אָבער ס'איז מיינס! מיינס!

פון איר געשריי האָט דאָס קינד זיך אויפגעכאַפט און זיך
צעהיינט, נעבעכדיק און קעציש.

בערל האָט זיך פאַרשטעלט די אויערן און איז אַרויסגעלאָפן.
דעם קינדס געשריי האָט געשמעקט אין די אויערן. אויף דער וועלט
האָט דאָן געשפילט דאָס געוויטער. דער רעגן האָט גערוישט. פון יעדן
דונער האָט זיך בערלען געדאַכט, אז דאָס הויז, מיט אים אינײנעם
פאלט אין אַ פינסטערן תהום אַריין. פון יעדן בליץ איז דער תהום
געוואָרן באַלויכטן ביז אין ווייטסטן ווינקעלע. די בליצן האָבן באַ-
לויכטן דעם תהום פון זיין געמיט. אַ סך זאכן זענען אים קלאַר
געוואָרן. ס'איז נישט נאָר זיין קינד, ס'איז אויך אירס. ס'איז נישט
נאָר זיינע אחריות — אויך אירע. זי וועט נישט לאָזן דאָס קינד
אומברענגען. ער וועט נישט וועלן — עס זאָל בלייבן לעבן. זייער
צוזאַמענלעבן איז צעריסן, צעריסן אויף אייביק. אויב זי וויל —
זאָל זי טראָגן די אחריות.

— טו, בערטע, ווי דו פאַרשטייסט.

און בערטע איז אַוועקגעפאַרן מיטן קינד קיין אויסלאַנד. גע-
הייסן האָט עס, אז זי פאַרט זיך אַן עצה האַלטן מיט פראַפעסאָרן.
אָבער אין אויסלאַנד איז זי שוין פאַרבליבן. בערל האָט פאַרקויפט
דאָס גרויסע הויז וואָס איז פאַרבליבן פון פאָטער אין ליאַסאַווע און
דאָס געלט פאַרזיכערט אין אַן אויסלענדישן באַנק אויף בערטעס
נאָמען.

ערשט איצט האָט ער זיך אויפגעכאַפט ווי פון אַ שווערן שלאָף
און מיט נייער עקשנות זיך אַריינגעוואָרפן אין דער אַרבעט. ער איז
פאַרבליבן דער אייגענער בערל, וואָס געווען, מיט אַ ליבע צום

לעבנס אלטעגלעכע פריידן און זאָרג. אָבער מיט איין קליינער ענ-
דערונג.

בערל האָט פאַרגעסן ווי מען לאַכט צווישן מענטשן מיט אַ
פולן מויל.

ווי ער וואָלט איבערגענומען בערטעס איינגעהאַלטענעם, קנאַפן
שמייכל.

בערל אין ליאסאָווע.

ס'איז מער ווי זיכער, אז ליאסאָווע וועט אויף אייך קיין שום רושם נישט מאַכן, ס'איז אַ הילצערנע שטאַט, וואָס קאָן ווייזן אַ קונץ: צוויי מאָל אין יאָר טרענקט זי זיך אין דער בלאָטע אין ווערט נישט דערטרונקען. איין מאָל אין זיבן יאָר גייט זי אוועק מיטן רויך (פאַרהאַן רחמנא לצלן ווייסע טויבן אַזעלכע, וואָס טראָגן פונאַדער דאָט פייער) און בויט זיך אויף אויף דאָסניי. ליאסאָווע האָט נאָך מיט פּערציק יאָר צוריק באַוויזן אַ קונץ אוועקצופליען פון דער באַן-סטאַציע אויף גאַנצע צוויי מייל, פּדי דאָס קלאַפן פון די רעדער און דאָס פייפן פון דער באַן זאָלן נישט שטערן איר שבת-דיקן שלאָף. איז טאַקע ליאסאָווע איבערפּולט מיט פּורמאַנעס. ביים שבת איז זי נישט געבליבן. אַלע יידן טראָגן דאָרט וואַכעדיקע, פּאַרריסענע קאַלטענעוואַטע בערד. אַזאַ באַרד קען די מלאכה צו דערשפירן פון דער ווייט אַ פנים חדשות. און, דערשפירט זי שוין — נעמט זי גלייך דעם גאַסט אין דער אַרבעט.

— שלום עליכם אַ ייד! וואָס קויפן זיי? פּערד? לעדער?

חזיר-האַר?

דאָס זענען אַלץ אַרטיקלען, פון וועלכע ליאסאָווע ציט איר חיונה, אַחוץ דעם געהילף, וואָס גייט מיטן טייך, דאָס רוב פון פּאָד-לאַסקיס נאָענטע וועלדער. ליאסאָווע האָט גוטע פליסערס, וועלכע גייען נעבען איצט אַרום ליידיק. מלחמה-צייט.

אָבער אין ליאָסאָווע קאָנט איר אויך פון צייט צו צייט באַ-
 מערקן אַ שיינעם ייד. אַ ייד אין אַ שטריימל און מיט געקרייזלטע
 פאות, אַ ייד מיט אַ ברייטן שטערן און אַ שמאַל פנים, פאַרשפיצט
 ביי דער קיין מיט אַ קליין ספרדיש בערדעלע. גייט זיך אזא ייד, די
 הענט אין די אַטלעסענע אַרבל פאַרוקט און איר וואָלט שווערן:
 ער ציילט זיך געלאָסן די צייט נישט מיט שעהן, נאָר מיט לאַנגע
 יאָרהונדערטן. דער ייד איז אַראָפּ פון אַן אַלטן קופערשטיך. פון
 וואָנען נעמען זיך אזעלכע ראָמאַנטישע יידן צווישן די פראַנצויזישע,
 אויף שנעל אויפגעבויעטע הילצערנע הייזער? איז דער תירוץ: ליאָ-
 סאָווע איז אַן אַלטע יידישע שטאָט. יחוס איז דאָ נישט קיין שפּיל-
 כעלע. אפילו דער מסחר מיט חויר-האַר פירט דאָ זיין יחוס-בריוו.
 שוין הונדערט מיט זיבעציק יאָר, אַז דער מסחר ליגט דאָ אין יידישע
 הענט, גייט איבער פון טאַטע צו קינדער.

און, ווילט איר וויסן, אַז ליאָסאָווע איז באמת אַ עיר ואם
 בישראל — גייט אַריבער, זייט מוחל, הינטער דער שטאָט, אויפן
 באַרג, אויפן אַטן בית-הקברות. דאָרט איז ערשט די אמתע שטאָט.
 דאָרט, אין דער פאַרשימלטער פעסטונג פון דער שטיינערנער וואַנט,
 וווּ ביים פונדאמענט ווימלען זיך טויזנטער קליינע, פריש-גרינע זשאַב-
 קעלעך, דאָרט וועט איר ערשט זען, ווי דער יידישער יחוס ליגט
 צעשפרייט אין דער לענג און אין דער ברייט און ניין אפילו אין
 דערער באַגראָבן.

מצבות מיט לייבן און מצבות מיט בענטש-ליכט. און מיט
 ספרים און מיט קרוינען אפילו. פאַרהאַן אַ מצבה מיט אַ מענטש,
 וואָס האָלט אַ פּייל-און בויגן. א זעלטענע זאַך. געווען הייסט עס,
 אַמאָל אַ ייד אַ שיסער אויף דער וועלט. היינט די גרויסע מצבה פון
 אַלטן צדיק ז"ל, וואָס האָט געהאַט קפיצות הדרך. היינט די אויט-
 שריפטן אויף דער שטיינערנער וואַנט, וואָס מען קאָן זי שוין נישט
 איבערלעזן, נאָר מ'איז זיך משער, אַז דאָס האָבן קדושים אַליין
 זייערע נעמען פאַרצייכנט איידער כאַמעלוק, ימח שמו, האָט זיי צע-
 שאָסן, און איין אוהל און אַ צווייטער, וווּ עס ברענען נר-תמידס
 און עס דאַונען מנינים דריי מאָל אַ יאָר. די ערד איז דאָרט אויס-
 געבעט מיט קוויטלעך, און דאָס קליין, קרום מצבהלע פון דער גרוי-

סער צדקת, וואָס ווייבער גיסן אויס דאָס האַרץ און פאַרשטעקן אין די שפּאַלטן פון שטיין פאַרביקע בענדעלעך.

דער בית-הקברות איז גרויס, נישט אַלץ קאָן מען אויסרעכענען און געדענקען. פאַרהאַן, דאָרט, למשל אַ טאָל, וווּ די שטרויכן צע-רייסן אייך די קליידער און אייערע פיס פאַרזינקען אין לאַנגע, פעטע ווילד-גראָזן. דאָרט זענען קיין מצבות נישטאָ. זיי זענען אָבער פאַרהאַן. זיי באַווייזן זיך איין מאָל אין יאָר, ערב ראש השנה. דאָן שטעקן זיי אַרויס זייערע גראָע יאַרמלקעס פון טיפן ווילד-גראָז. דאָס זענען מצבות פון לי'ו. די שטאָט האָט זיי אַמאָל פאַר-מאָגט אַ גאַנצן מינין. עטלעכע זענען דאָ צו קבורה געקומען און זיי וואַרטן אויף די איבעריקע חברים. שטאָט האַלט פון זיי שטאַרק. מען איז אָבער אויך אַ ביסל אויפגעבראַכט אויף די לי'וויקעס :

געוואָלט אַראָפּברענגען משיחן און זיך צוגעאיילט. אָפּגעטון די זאך מעשה ייגלעך — און מיאוס דורכגעפאַלן.

אויך זייערע מאָדערנע תלמידים האָבן קיין בעסער מול נישט געהאַט. נאָך מיט פינפּאונצוואַנציק יאָר צוריק אין אַ פינסטערן פרייטיק צו נאַכט האָבן די נייע משיח-ברענגער, די אַרבעטער ביי חזיר-האָר געמאַכט אין דעם טאָל אויפן בית-עולם זייער ערשטע פאַרזאַמלונג צו אַרגאַניזירן אַ שטרײק. דאָן האָט נאָך געלעבט דער אַלטער זונדעלע, זונדעלע מסור, וואָס דאָס מסרן איז געווען ביי אים אַ טבע-זאך, אזוי ווי ביי אַ פויגל דאָס זינגען. פיל אַרבעטער האָבן זיך דאָן געראַטעוועט פון דער בהלה מיט בלוטיקע ווונדן. עטלעכע זענען אויפן אָרט געבליבן ליגן. איבער אַ צענדליק האָבן אוועקגעוואַנדערט קיין סיביר. אויף מאָרגן האָט מען געזען פון בית-עולם אַראָפּקומען בערישן דעם נגידס בחורל פון הינטער דער בריק. ער איז געווען אויסגעשמירט ווי אַ רוח. אַ גאַנצע נאַכט איז ער אָפּגעלעגן צווישן אַלטע מצבות. ער איז אָבער געגאַנגען און צו-געטאַנצט און קונציק נאַכגעמאַכט דעם שטאַט-חון מיט זיין אַלט :

ישמח משה במתנת חלקו !

בעריש האָט שוין דאָן דערשפירט, אז רעוואָלוציע איז זיין

סטיכיע.

יא, דער בית-הקברות זאָגט עדות, אַז ליאַסאָווע איז אַן אַלטע

יידישע שטאָט. אָבער אַ גרויסע משפּחה מוז האָבן אירע מנוולים. ווער זענען דאָס די יעניקע, וואָס האָבן זיך צעלייגט אין דריי רייען זעבן פּאַרקאָן, ווי די זעלנער אויף צו שיסן? דאָס זענען די יעניקע, וואָס קהל האָט מיט זיי אַ גרויס חסד געטון, וואָס מען האָט זיי אריינגעלאָזט אהער. געדאַרפט זיי באַגראָבן הינטערן פּלויס. פּאַרהאַן דאָ אַלטע אפיקורסים וואָס האָבן געפרעסן חלבנע ליכט און אַזעלכע, וואָס די וועלט איז זיי געווען נישט צו דער האַנט און זיי האָבן אָפּגעטון אַ מעשה נורא: דאָס לעבן זיך גענומען. פּאַרהאַן דאָ אויך מיוחסים. ווי צום ביישפּיל, דער אייגענער זונדעלע מסור, וואָס האָט געמערט די שטאָט אפילו האַרט פאַרן טויט — אַ מעשה צו באַ-שרייבן, זיין קבר האָט מען צוגעקוועטשט מיט אַ גרויסן קיזל-שטיין; למען ידעו. אַ שאַד נאָר, וואָס דאָ פעלט דער באַרימטער פעטער יפותיאַל פון די שדימלעך (אז די ערד זאָל אים אַרויסוואַרפן) יע-זער ליגט אָן דער זייט, ווי אַ פּריץ. די פּאָדלאַסקי האָבן ווי ביים לעבן אַזוי אויך נאָכן טויט נישט געוואָלט זיך צוזאַמענמישן מיטן ערב-רב.

אַ גרויס שטיק בית-עולם האָבן זיי אָפּגעזונגען אויפן באַרג. דאַרט מקבר געווען זייערע טויטע. אין פּנסק איז אפילו געווען פאַר-שריבן, אַז פאַר דעם זכות צו האָבן אַן אייגן שטיק בית-עולם האָבן זיי אויפגעבויט די ריזיקע שטיינערנע וואַנט, וואָס וועט אוודאי בלייבן שטיין, ווען פון דער שטאָט וועט שוין קיין זכר נישט בלייבן. אָבער גיי גלויב דעם פּנסק, אַז ער איז מיט דרייסיק יאָר צוריק אַוועק מיטן רויך, אינינעם מיט דער שטאָט.

אַט דאָס שטיק בית-עולם אויפן באַרג, וואָס האָט געהערט צו די פּאָדלאַסקים, האָט איצט אַן אויסזען אַזוי, ווי די שדימלעך וואָלטן אַרויסגעקראָכן פון זייערע קברים און זיך גענומען צום בויען פתום ורעמסס. דאָ איז געוואַקסן אַ קונציקע געביידע פון בעטאָן, מיט מאַרמאָר — זיילן און דורכגענג. צענדליקער אַרבעטער האָבן זיך געפאַרעט אויף רושטאַוואַניעס און אונטן ביי די שטיינער, אויבן איז געשטאַנען בערל פּאָדלאַסקי, אין זיינע ברוינע שטיינער, מיטן ווייסן העמדל. דער מייסטער, אין אַ ברייטן איטאַליענישן קאַפּעלוש האָט פאַר אים פּונאָדערגעוויקלט דעם פּלאַן און אים אויפגעקלערט דעם

גאַנג פון דער אַרבעט. דער מייסטער האָט זיך גאַנץ גוט אָן עצה געגעבן מיט דעם האַרבן ענין. ער האָט געדאַרפט פאַררייניקן אַלע צעוואָרפענע קברים פון די פּאָדלאַסקים אונטער איין משפּחה-מאַוזאָלוי. איז געוואַקסן אַ פּאַנטאַסטישע געביידע, אַ פאַרפישופטער לאַבירינט פון זיילן און דעכעלעך, פול מיט קאַפּריו און אייגנאַרטיקע פאַרמען. און, טאַמער האָט נאָך עמעצער נישט געוואוסט די לעגענדע פון די שדימלעך, וואָלט זי אים זיכער אויפן זינען געקומען ביי דעם ערשטן בליק אויף דעם פּאַנטאַסטישן מאַוזאָלוי.

בערל האָט זיך געקאַנט פאַרלאָזן אויף דעם מייסטער. דאָס איז גע-ווען עפעס אַ באַרימטער סקולפּטאָר פון פּאַריז, אַ צווייטער אנטא-קאַלסקי, וואָס איז געבליבן שטעקן אין לובלין, דאָרט חתונה געהאַט און אזוי ווייט פאַרקראַכן אין יידישקייט, אַז דער שניפּס איז אים פאַר-שוונדן פון זיין אָפּגעלייגטן קראַגן און די פּאַלעס פון זיין ראַק האָבן זיך אויסגעצויגן ביז די קני. פון לובלין האָט דאָס פּאָדלאַסקי אים אויסגעשריבן.

בלוט איז נישט קיין וואַסער. און בערל איז פאַרבליבן אַ פּאָד-לאַסקי בן פּאָדלאַסקי. אין זיין רעוואָלוציאַנערן דעמאָקראַטיזם האָבן זיך איינגעפלאַכטן פּריצישע גענג און קאַפּריון, נישט אויסצוראָטן. נישט גובר צו זיין. ער האָט געצאָלט אַ חוב דער משפּחה זיינער ער האָט געוואָלט אַז פון איר זאָל אַן אַנדענק פאַרבלייבן. און, טאַקע וועגן זיך האָט ער אויך געטראַכט. ער לאָזט דען איבער קינדער? די מענטשלעכע שוואַכקייט צו וועלן כאַטש מיט עפעס זיך פאַראייביקן האָט אים אַרויפגעבראַכט אויף דעם געדאַנק צו בויען אַ מאַוזאָלוי. האָבן דאָך די פּרעהס פאַר זיך פיראַמידן געבויט.

איבער יעדן קבר צווישן די זיילן איז איצט געווען אַ ברוי-נער מאַרמאָר-טאָול מיט גאַלדענע אותיות — אַלץ פּאָדלאַסקים, פּאָד-לאַסקים, פעטערס, מומעס, באַבעס. צווישן די צוויי קברים פון בערלס פּאַטער און ברודער איז געווען איין טאָול אַ ליידיקער. בערל האָט לאַנג אויף דעם טאָול געקוקט און געשמייכלט. אים האָט זיך גע-דאַכט, אַז דער בלינדער טאָול בעט זיך, מען זאָל אים עפענען די אויגן מיט גאַלדענע אותיות.

— דאָ איז, הייסט עס, מיין אייגענער קבר ?

דער מייסטער האָט נישט געווסט ווי זיך צו פאַרהאַלטן צו
דעם דאָזיקן נגידישן קאַפּרין.
— נו, אז גאָט העלפט און מען קאָן זיך פאַרוואַרגן אויף איי-
בער הונדערט און צוואַנציק יאָר...
— צו לאַנג, פּאַניע מייסטער, אַביסעלע צו לאַנג.
— וואָס? דער קבר איז צו לאַנג? — האָט זיך דער מייסטער
דערשראָקן און אַריינגעקראָכן מיט די אויגן אין פּלאַן.
אַ נאַיווער מענטש דער מייסטער. אַ קינד מיט אַ באַרד. און
אין זיין ברייטן איטאַליענישן קאַפּעלוש, מיט דעם קראַנג אָן אַ שניפּס
האָט ער אויסגעזען ווי אַ בוי-מייסטער פון רענעסאַנס.
— ניין, פּאַניע מייסטער, צו וואַרטן איז צו לאַנג. אין, דער
עיקר, ווען רעכנט איר פאַרטיק צו ווערן מיט דער אַרבעט?
— אין פיר וואָכן אַרום, הער פּאָדלאַסקי.
אַביסל צו שפּעט זיך גענומען צו דעם" — האָט בערל גע-
טראַכט מיט פאַרדרוס. ער האָט פאַר עפעס מורא געהאַט.
פון בית עולם בערגל האָט זיך געזען דער וויסער שאָסיי,
וואָס האָט דורכגעשניטן ווי אַ סטרוינע די זומפיקע געגנט הינטער
ליאַסאַוולע. דאָס איז געווען אַ סטראַטעגישער שאָסיי. איבער אים האָט
זיך איצט געצויגן איין לאַנגע קייט פון שווערע, באַדרערדיקע באַ-
שעפענישן מיט אַ ווייטן אייזערנעם געקלימפער.
דאָס זענען געווען ווייט-שיסנדיקע האַרמאַטן. און געצויגן האָבן
זיי זיך פון פראַנט צו טיף-רוסלאַנד, דערציילנדיק דער העלט וועגן
דער היץ און וועגן זייער שווערקייט.
— מיר טרעטן אָפּ-האָט זיך בערל געטראַכט — מיר טרעטן אָפּ.
און ער האָט זייער געוואָלט, אז דער מאַוואָליי זאָל פאַרטיק
ווערן, נאָך איידער דער דייטש וועט אַריינקומען.
אַבער אז בערל איז אַרויס פון בית-עולם-טויער, פאַרלאָזן די
יידישע געשטאַרבענע שטאָט מיט איר באַגראַבענעם יחוס — איז דער
גאַנצער אויפטו זייער מיטן מאַוואָליי שוין געווען קליין און ניש-
טיק אין זיינע אויגן. אַ נאַרישע באַרימער, לייטן די אויגן צו
שטעכן. דאָס איז געווען אַ מינוט, ווען בערל האָט זיך קלאָר געזען
אין שפיגל פון זיינע אייגענע נגידישע חסרונות.

ביים טויער האָט אים אָפגעוואָרט די ווייסע, געפֿלעקטע בעלאַ איינ-
געשפּאַנט אין לייכטן רייט-וואָגן. נעבן איר איז געזעסן, ווי אַן אָפּ-
גוס פון שטאַל דזשעק מיט די גאַלדענע אויגן און לאַנגע אויערן,
ווי איידעלע, לייקענע טיכער. דאָס פּערד אין דער הונט האָבן זיך, דער-
פרייט מיט זיין צוריקקומען פון דער געשטאַרבענער שטאַט. בעלאַ האָט
געשיקלט מיטן בלויען ווייסל און באַוועגט מיט די אויערן.

דזשעק האָט זיך אַריס געטון פון אָרט און געלאָזט זיך לויפן
אין אַ קרייז אַרום ליידיקן פּלאַץ. דזשעקס לויפן איז געווען אַ
קונסט-ווערק, ער האָט זיך, דאַכט זיך, געטראַגן, ווי אַ וויכער, אַן
אייל איבער דרערד.

— נו, גענוג שוין, גענוג — האָט זיך בערל אויף אים אָנגע-
בייזערט.

זיין האַרץ האָט אָבער אַ ציטער געטון פון דער היהשער פריינט-
שאַפט.

דאָ מוז מען אויסזאָגן דעם סוד פון די צוויי נעמען, בעלאַ
און דזשעק. עס וועט אויסווייזן רעכט חוצפהדיק, ווען לייט וועלן
זיך דערוויסן, אז דאָס זענען נישט קיין דערזאָגטע נעמען פון בע-
לאַמי און דזשעק לאַנדאָן, בערלס צוויי באַליבטע שרייבער. ווען
מען דערמאָנט זיך אָבער, אַז צווישן מענטשן האָט בערל איינגע-
האַלטן געשמייכלט און מיט זיינע חיות האָט ער האַרציק און מענטש-
לעך געלאַכט — קאָן מען אים אויך די דאָזיקע חוצפה מוחל זיין.
בערל איז געפאָרן דורך דער שטאַט. ביי דער פּאָסט האָט ער
זיך אָפגעשטעלט און געגעבן אַ טעלעגראַמע צו ישראלן קיין וואַרשע:
„ווען וועט שוין אָנקומען אייער ווייב מיט די קינדער, נודניק

אייער זי”

אַרויס פון דער פּאָסט, האָט ער געטראַפן ביי זיין רייטוואָגן
צוויי חשובע בירגער פון ליאַסאָווע, שאַסקעסן און ראָזענקראַנצן.
שאַסקעס, דער אַפטייקער, אַ קליין, רונד מענטשעלע מיט אַ שוואַרץ
פּלאַטעראַל אונטער דער נאָז, אָנשטאַט וואָנצעס, האָט מיט דרך-ארץ
געשמעסט מיט דזשעק, וואָס איז איצט געזעסן אויפן רייטוואָגן.
ראָזענקראַנץ, דער צאָנדאָקטאָר, אַ סאָלידער ברונעט מיט אַ עספּאַ-
ניאַלעקע האָט בפרוש אַריינגעקוקט דעם פּערדל אין די ציין.

— א דעלעגאציע — האט בערל זיך אָנגעשטויסן. און ער

האָט טאַקע געטראָפּן. געקומען זענען זיי אין נאַמען פון אַרגאַניזיר-קאָמיטעט פאַר היימלאָזע. לײַטאַָווע איז פאַרפּלייצט מיט היימלאָזע, וואָס מען האָט אָנגעטריבן פון פּוילן. מען בויט אַ קיך. מען דאַרף צורעכט מאַכן די אַלטע באַראַקעס, וואָס געדענקען נאָך די צײַטן פון כאַלערע, מענטשן האָבן זיך נישט ווו אַהינצוטון. זאָל ער זיך פאַראינטע-רעסירן.

„שיקט זיי צו מיר קאַרטאַפּל גראָבן“ — איז געלעגן ביי אים אויף דער צונג. ער האָט זיך אָבער אײַנגעהאַלטן. מען דאַרף קענען דעם עלעמענט, זײַן פּרײַנט חיים לױרע, וואָס איז אַרומגעפאַרן דעם פּראָנט און שרייבט איצט אַ בוך האָט אים אָנדערצײלט אַ באַרג מיט מעשיות פון די היימלאָזע, פון זײער שוידערלעכער גויט און שוידערלעכער געפאַלנקייט. אַזעלכע מענטשן איז גאָר שווער אײַנצושפּאַנען אין דער אַרבעט. מען וועט זען. אַלנפּאַלס וועט ער זיך נישט רוקן מיט קײן אַפּוטיקא צו די דאָזיקע צוויי בירגער. בערל וויל נישט גילטן פאַר קײן נדבן. מען וועט זען.

דאָס איז געווען זײַן תשובה: מען וועט זען. און די צוויי חשובע בירגער האָבן מיט אַ חניפּהדיק שמיכעלע געדריקט די האַנט, וואָס קאָן און וויל נישט געבן. זיי זענען אַוועק. און אויף זײערע רוקנס האָט ער איבערגעלײענט דעם גאַנצן פעס און אויפּרעגונג פון זײער פאַרשפּילטער האַפענונג ווייך צו מאַכן זײַן האַרץ.

דערווייַל איז אין מאַרק געווען פּרײַלעך פון בערלס אָנקומען. ער איז געקומען נישט מיט לײדיקן. ער איז אַראָפּגעקומען אין לײאַ-סאָווע אײַנהאַנדלען פערד פאַרן הויף.

יידן מיט פאַרריסענע בערד האָבן געשמײעט איבער די גאַסן, געזוכט סחורה, געזוכט שותפים, אָנגעבאַטן מקחים. עס האָט זיך געדרייט אַ לעבעדיקער קערבל. מען האָט ממש געזען ווי ער דרייט זיך, פון אײן האַנט אַרויס אין אַ צווייטער האַנט אַרײַן.

אין גרויס חשיבות זענען הײַנט געווען אויפן מאַרק צוויי פאַר-שוינען: דער רויטער לוקיאַן, וואָס בערל האָט אים מיטגעבראַכט פון הויף. ביי אים איז שוין די נאָז אויך רויט געוואָרן פון אָפטע פּבּודים

וואָס ייִדן פּערד-הענדלער האָבן פֿאַר אים נישט געוואָלעוועט.
דער צווייטער איז געווען מאָטיע דער טימטום — אַ ייד אַ
ריו אָבער אָן באַרד און וואַנצעס, דאָס פנים גלאַנצנדיק און קאַר-
בירט, ווי גוטער ברוינער לעדער. ער האָט געטראָגן זיינע פּערדישע
הייל-מכשירים אין לעדערנעם גאַרטל מיט קעשענעס. אָבער געווען
איז ער נישט אזוי פיל אַ דאָקטאָר, ווי אַ מבין אויף פּערד. אָן אים
פלעגט נישט געמאַכט ווערן קיין גרעסערע קנייה.

די פּערדלעך האָט מען דורכגעטריבן דורכן מאַרק אויף איציק
דעם מינערס השגחה. מאָטיע האָט זיי אַריינגעקוקט אין די ציין,
געטאַפט ביי די פיס, געפסקנט: קויפן, נישט קויפן. מאָטיע האָט
נישט געלאָזט רעדן צו זיך אַ וואָרט, ווי ער וואָלט נישט געטאַרט
מפּסיק זיין. איציק האָט קורצזיכטיק פאַרשריבן אין ביכעלע און
לוקיאַן האָט די געקויפטע פּערדלעך אָפּגעפירט אָן אַ זייט.

אַ האַלבע שטאָט מיט ליידיק-גייענדיקע פּורמאַנעס האָבן זיך
אַריינגעלייגט אין דעם עסק און צוגעהאַלפן טומלען. שוין נישט צו-
ליי פאַרדינסט, נאָר אויס ליבע צו די פּערדלעך מיט זייער געיעג.
ערגעץ וווּ אויף אַ זעקסטער גאַס האָט איצט איין ייד מיט אַ
בייטש אָנגעיאָגט דעם צווייטן און אים מכבד געווען מיט אַ מורא-
דיקן פלעם איבער דער פלייצע. יענער גלאַצט.

— וואָס איז דאָס די שמחה מיט דיר?

— פּאַדלאַסקי איז דאָ!

— טאָ קום טאַקע נעמען אַ טרונק בראָנפן.

און ביי שאַסקעסן אין אַפטיק האָט זיך פאַרזאַמלט אַ האַלבער

קאַמיטעט.

— ער וועט געבן.

— ער וועט נישט געבן, זאָג איך אייך!

— פּערדלעך דאַרף ער.

— אַ קבר בויט ער זיך, אַז אין גיכן זאָל ער אים אויך

דאַרפן!

— אַ השגה פון אַ גביר! גענומען און אָפּגעדונגען אַלע

פּורמאַנעס אויף צוויי שעה און איצט האָבן פּריצים נישט מיט וועמען

צו פאַרן צו דער באַן.

— ווער ?

— פאָדלאַסקין. וועמען דען זאָל איינפאַלן אזאָ משוגעת ?

— איר שפּילט אייך מיט די שדימלעך ?

און אין אַלטן בית-המדרש, הינטערן אַלטן אויוון, איז געווען אַן אַלט יידעלע אין אַ ווייס כאַלאַטל און אַליין ווייס ווי אַ טויב. אפילו די ליפן ווייס, נאָר געהאַט האָט דאָס יידעלע שאַרפע אוי-געלעך זייער לעבעדיקע און אַ לעבעדיק קינדיש שמייכעלע. איז דאָס יידעלע געווען איבער אַן אַנגעבויכטן תהלים. דאָס איז געווען זיין טון: תהלים זאָגן. שוין העכער צוואַנציק יאָר איז דאָס יידעלע געווען הינטערן אויוון און געזאָגט תהלים. אַמאָל איז ער געווען אַן אַרבעטער ביי חזיר-האַר און געלעבט מיט ווייב און קינד אין גרויס דחקות. איז ער אַוועק אין בית-המדרש תהלים זאָגן און שוין מער נישט געקאָנט זיך אָפּרייסן פון תהלים. עס האָבן נישט געהאַלפּן נישט דער ווייבס געוויין, נישט דער מוסר פון די גוטע פרומע יידן ביז דער רב האָט געזאָגט: לאָזט אים. איז טאַקע זיין ווייב געוואָרן אַ בעקערין און ס'איז איר אַוועק כּשורה. און ער האָט געלעבט פון דעם, וואָס גוטע לייט האָבן געבראַכט. ער האָט זיך אויסגעלערנט אַ פּאָך: בודק זיין מזוזות. נדבות פלעגט ער אויך נעמען און אַרייַן-שארן דאָס געלט מיט אַ גענווענער פען אין טיש-קעסטל. דאָס געלט פלעגט ער פאַרטיילן צווישן נאָך גרעסערע אַרעמע לייט, ווי ער אַליין איז.

איצט איז ער געווען איבערן תהלים אַבער געקוקט האָט ער אויף פאָדלאַסקין און זיינע שוואַרצע אויגעלעך האָבן לעבעדיק גע-שמייכלט:

— נו, וואָס וועסטו זאָגן, בערעלע ?

— אַ טובה, רב נחומשי, איך וויל פון אייך אַ טובה.

— נו, לאָמיר הערן.

— איר וועט נעמען ביי מיר אַ גרעסערע נדבה.

— פאַרוואָס נישט, בערעלע, פאַרוואָס נישט ? כ'האַב דיר דען

ווען אַפּגעזאָגט ? אַרעמע לייט ברוך השם פעלן נישט.

— אין איר קענט זיך אויף צורת-המטבע, רב נחומשי ?
— כ'לעבן, בערעלע, דו באליידיקסט מיך. איך בין ברוך השם
א גאנצער באנקיר, בערעלע, א גאנצער באנקיר.
בערל האָט אָפגעצייגט אין פינפאונצוואַנציקערס פינף הונדערט
און צוגערוקט דאָס פעקל צום אַלטן.

— או—ווא—ווא ! — האָט דאָס ווייסע יידעלע געשעפט נחת,
אַרפֿאַשאַרנדיק דאָס פעקל מיט דער גענוזענער פעדער אין טיש-קעסטל
אַריין. און ער האָט אויסגעשטרעקט צו בערלען אַ דאַר ווייס הענטעלע.
— דער אויבערשטער זאָל דיר העלפן זאָלסט מצליח זיין.

האָסט געראַטעוועט מענטשן פון הונגער.
— אז איר וועט דאַרפן וועט איר מיר געבן צו וויסן, רב
נחומשי ?

— אַ שאלה אַביסל, געוויס. דורך פֿלטיאלן.

אין וואַלד.

מלחמה-צייט. דאָס האַרץ פון דער וועלט הענגט אויף דער פרישער ידיעה פון דער צייטונג. קאָן זיך די וועלט נישט אָננעמען מיט קיין צייטונגען. קאָן זיך די צייטונג נישט אָננעמען מיט פאַפיר. האַקט מען פאַפירוואַקעס ביי בערלען אין וואַלד. ליגן זיי די קורץ געזעגטע, ווייס געשונדענע פאַפירוואַקעס איינע אויף איינער, כאַאָטיש אָנגעוואָרפן אין וואַלד ביים וועג און, איר וואַלט שווערן, זיי בענקען נאָך דער נאַכט, צו באַהאַלטן אין איר פינסטערניש זייער ווייסע נאַקעטקייט. פיניע דער סאַרסער ציילט און שטעמפלט. אויף די אָפּ-געזעגטע רונדע הערצער פון די פאַפירוואַקעס ברענט ער אויס די שוואַרצע אינציאַלן ב. פ. (בערל פּאָדלאַסקי).

און בערל פּאָדלאַסקי שטייט אָנגע-ענט מיט דער האַנט אָן זיין ווייס געפּלעקט פערדל און פייפט מיט דער בייטש אין דער לופט.

— וואָס זשע הערט זיך, פיניע-סערצע, ווי גייט עס מיט דער אַרבעט?

— וואָס זאָל זיך הערן? אַלדאָס גוטס, כע-כע-כע! באַשטעלט אויף מאַרגן נאָך צען פּורן. דזשעק שמייט, שנאַפט צווישן די בוימער, ביי די וואַרצלען, פאַררייטט דעם פּיסק און לויפט ווייטער מיט אַ פאַרדראַסיקן, איינ-געהאַלטענעם בויך-קויטש. פיניע קוקט נאָך דעם הונט מיט צופרידענער

פארשטענדעניש אין אליין האָט ער אַן אויסזען פון אַן אַלטן צאָפּ-
פיניע מיט זיין בערדל און מיט די ווייסע אויגן, און ער לאַכט מעשה
צאָפּ.

— כע-כע-כע! ער האָט דערשמעקט דער פֿלוב! אַנוסטן האָט
זיך דאָ אומגעדרייט אַ וואָלף אַ בורער אויף הויכע רגלים, ווי אַ
קעלפֿל.

— נו?

— גאַרנישט. אַ פֿאַטש געטון אין די הענט — איז ער אָפּ-
געטראָטן. ביי דער גאַוורליכען דעם שוואַרצן הינט פֿאַרשעפט. נישט
פֿאַר אים געדאַכט — ווינקט פיניע מיטן קאָפּ אויף דזשעקן. — אַ
מציאה אַביסל! הויט און בייך. נישט געפונען עפעס בעסערס.
— געדאַרפט מאַכן אַן אָבלאַווע.
— פֿראַוילנאָ!

דאָס איז ווי אַ שאַטן אָנגעקומען דער אַלטער ארכיפּ אין די
וויכע פֿאַסטאַלעס. ער האָט אַריינגעלאָזט זיין העקל אין אַ בוים
און דער בוים האָט אָפּגעהילכט פון אונטן ביז אַרויף.
— וועגן דער אָבלאַווע — דאָס איז ריכטיק. שלעפֿן זיך דאָ
אַרום די שדים. טפו!

ערשט איצט האָט ער אַראָפּגענומען זיין קאַפּעלושל מיט די
אָפּגעביסענע ראַנדן, זיך נידעריק פֿאַרנויגט, געלאָזט דעם פֿאַן פֿאַד-
לאַסקי גוט באַטראַכטן זיין פֿויערישן ראָזן פֿליך און ווידער אָנגעטון
דאָס קאַפּעלוש. אויסגעזען האָט ארכיפּ ווי אַ וואַלד-שוואַם, ווי אַ
באַראַוויק.

די זון זעצט זיך. און אַ טייל פון דער וואַלד-געדיכטעניש
זעט אויס ווי אַ באַלויכטענער לאַבירינט פון קופּערנע זיילן, וועלכע
האַלטן אונטער אַ ריזיקן באַרג. ערשט איצט האָבן אויפּגעהערט צו
אַרבעטן די העק און די זעגן אין וואַלד. אין דער געוואָרענער שטייל-
קייט דערפֿילט בערל ווי אַלט און סודותדיק דער וואַלד איז דאָ. און
ווען פון קופּערנעם לאַבירינט זאָל אַרויסגיין דער בורער וואָלף אויף
די הויכע פיס און אויסוואַיען: — וואָס טוט איר דאָ, מענטשן? —
וואַלט פֿאַדלאַסקי נישט געווסט וואָס אים צו ענטפֿערן, הייל אין
דער רגע פֿילט ער, אַז יענער, דער בורער, איז דאָ דער אמתער באַלעבאַט.

בערל האָט אַ פּיף געטון צו דזשעקן, וואָס האָט ערגעץ הייל-
כּיך זיך צעפּילן אין דעם ים פּון וואַלד-שטילקייט. ער האָט זיך אַרויפ-
געכאַפט אויפן רייטוואָגן. ער וויל נאָך פּל זמן ס'איז ליכטיק, אָנ-
שפּאַרן אויף דער סמאָליאַרניע.

— פּלטיאל איז אין דער היים, איר וויסט נישט ?
פּיניע צעלאַכט זיך.

— וווּ דען וועט ער זיין דער ווילקאָלאַק ?
און ארכיפּ צעלאַכט זיך אויך, הייוועריק-קנאַקעדיק, ווי מען
וואַלט ברעכן צווייגן אין וואַלד.

— ליעשי! זיצט און פישופט אויף דער סמאָלע.

אַרכיפּ האָט פאַררויכערט זיין ליולקע מיט אַ פייערשטיין און
זיינע אויגן אונטער די שיווע ברעמען האָבן אויפגעפליצט מיט רויטע
פּונקען.

און דאָס בילד פּון אַרכיפּ מיט זיין פייערשטיין און זיין
צווייגן-ברעכנדיק געלעכטער האָבן בערלען נאָכגעיאָגט, ווען ער איז
שרין געווען ווייט אָפּגעפּאַרן. דאָס איז געווען אַ שפּיצל פּון וואַלד,
אויפצוועקן פאַרלאַפּענע קלאַנגען און בילדער. בערלען האָט זיך
געדאַכט: ער דאַרף זיך נאָר אומקוקן אָן אַ זייט און אָט שטייט
הינטער אַ בוים אַרכיפּ מיט דער ליולקע און קלאַפט אויס פייער פּון
זיין פייערשטיין. בערלס וואַלד-מאַיאָנטעק איז געווען גרויס און פאַר-
טיילט אויף קוואַרטאַלן. אַמגעדיכטסטן און אַמווילדסטן איז געווען דער
וואַלד אַרום דער סמאָליאַרניע. בערל האָט קיינעם נישט אויסגעזאָגט
אַז, פאַרקערנדיק פּון שליאַך צו דער סמאָליאַרניע, פאַרלירט ער אָפּט-
מאָל דעם וועג און פּלאַנקעט זיך איבער שמאָלע וואַלד-וועגן אָדער
אינגאַנצן אָן אַ וועג, אַמאָל אַן איבעריקע שעה צייט ביז ער דער-
זעט דעם רויטן רעזערוואַר מיטן לאַנגן קוימען גאַרנישט אין דער
זייט, וווּ ער האָט זיך געריכט. בערל האָט ליב דעם פּלאַנטער אויב-
טערוועגנס, אין זיין אייגענעם, דאַכט זיך, גוט באַקאַנטן וואַלד. אָבער
דאָסמאָל האָט ער פּמעט נישט געפּלאַנדזשעט. דעם רויטן רעזערוואַר-
אַר דערזען אין דער ריכטיקער צייט און שוין פּון אויג נישט אַרויס-
געלאָזט. בעלאַ איז געגאַנגען פּוס-טריט. דזשעק איז אַרויפגעשפּרונג-
גען אויפן רייטוואָגן און זיך צוגעטויליעט צום באַלעבאַס. געווען מיך

פון א טאָג אַרומלויפֿעניש. בערל האָט געטראַכט, צי האָט ער גוט געטון, וואָס ער האָט איבערגעלאָזט אויף דער באַן-סטאַציע לוקיאַנען מיטן קאַטש, טאַמער קומט אָן ביי דער נאַכט ישראלס ווייב מיט די קינדער. כאָטש פֿון ישראלס לעצטער טעג, עגראַמע האָט מען נישט גע-קאַנט אַרויסדרינגען ווען זיי קומען. לוקיאַן איז אַ זיכערער מענטש, אַז מען הייסט אים וועט ער וואַרטן. ער האָט אָבער היינט צופֿיל געטרונקען. ער קאָן נאָך פֿאַרשלאָפֿן די באַן. בערל איז געזען אַביסל אומרויק. און ער האָט זיך אַליין אויף זיך געוונדערט, פֿון וואַנען נעמט זיך די אומרוי? פֿון וואַנען נעמען זיך די פֿאַרוואַרגטע מחשבה וועגן אַ פֿרוי מיט קינדער, וועלכע ער האָט קיינמאָל פֿאַר די אויגן נישט געזען? בערל האָט נישט געהאַלטן פֿון דער מידה פֿון גוטס-קייט און ער האָט נישט געהאַלטן, אַז ער איז אַליין געכאַפט אין דער דאָזיקער מידה. גוטסקייט איז נאַרישקייט – האָט ער געטראַכט – פֿאַרשטעלטער עגאָיזם. ער האָט זיך דערמאנט אָן דער סצענע מיטן ווייסנען רב נחומשי אין בית-המדרש הינטערן אויוון און איז רויט געוואָרן. ער האָט זיך אַפֿילו אומגעקוקט, ווי עמעצער אין וואַלד וואַלט געקאַנט נאָכזען זיינע מחשבות.

פֿלטיאלן האָט ער געפֿונען אין סמאָליאַרניע פֿאַרן אויוון. דער ייד האָט זיך געפֿרעגלט אין דער ווילדער היץ אין פֿאַרדויכערטע גאַטקעס, אין אַ טלית קטן און אין אַ שפּיציקער יאַרמלקע. די פּיס האָט ער אין גרויס תּענוג אַראָפּגעשטעקט אין ציגל-גרוב, איבער די גליעבדיקע קוילן, וואָס זענען געפֿאַלן איינציקווייז פֿון אָפּענעם גיהנום-אויסן. און דער אָפּענער אויוון האָט אים געדינט פֿאַר אַ לאָמפּ. ער האָט געשמאַק אַריינגעקוקט אין אַ ספר.

– משוגענער! וועסט דאָך פֿאַרברענט ווערן!

– אַ דאָס ביסטו, בעריש? האָב נישט מורא, איך בין נישט קיין פֿרענענדיקער. פֿלטיאל האָט געהאַט אַ שטים אַ זינגענדיקע. ער האָט איצט אָפּגעקערט צו בערלען דאָס פֿנים, אַ לאַנג, שמאַל פֿנים, ווי פֿון אייזערנע צוואַנגען איינגעקלעמט. און דער שטערן אַ הויכער און די פינסטערע באָרד אַ לאַנגע. בערל האָט איצט גע-קאַנט זען אין פֿלטיאלן זיין גאַנצן משפּחה יחוס, ווייל יענער איז אויך געווען אַ פֿאָדלאַסקי און אויסגעווען פֿאַרן פייער ווי אַן אמתער

שד. די ברעמען שפיציק, די נאָז ווי אַ שנאָבל און די ווינקלעך
פון שטערן — אַ רמו אויף הערנער. אָבער די באַרד! די באַרד
האָט זיך געצויגן וואָס טיפער, אַלץ שמעלער און זיך גאַרנישט גע-
וואַלט אויסלאָזן. פּלטיאל האָט געפרעגט:

— משקה האָסטו געבראַכט?

— יאָ.

— ביסטו אַ גוטער ברודער. זיך.

— ווער קאָן דאָ אויסהאַלטן? וווּ איז סטעפּאַן?

— סטעפּאַן איז אַוועקגעפאַרן אין ליאַסאַווע נאָך ברויט. עס
פעלט שוין אויס. בין איך, פאַרשטייטו, אַ ממלא מקומו. אָט איז
די קאָטשערע. איניינעם מיט זוהר איז דאָס ווי אַנגעמאָסטן.

— דו פאַרעסט זיך שוין ווידער מיט קבלה? אַוועקגעוואָרפן

שעקספירן?

דער שד איז אין פעס געוואָרן.

— בעריש פויערוק! וואָס פאַרשטייטו אין קבלה, וואָס? אויף

קבלה שטייט די וועלט.

— און אויף שעקספירן?

— וואָס מיר שעקספיר? נאָך אַלע מעשיות איז דאָך שעקספיר

נישט מער ווי אַ קלוגער גוי.

— און אויף בראַנפן?

— וואָס פאַר אַ בראַנפן?

— גוטן בראַנפן.

— פויערוק! עס גיבט דען שלעכטער בראַנפן? בראַנפן קאָן

זיין שטאַרקער, שוואַכער. קום, לאָמיר נעמען צו קאַפּ.

זיי זענען אַרויס פון רויטן גהנום אויף דער טונקעלער גראַ-

קייט פון דער וועלט. דאָ האָט שוין פּלטיאל אויסגוזיזן. ווי פון פעך

און קרייד אויסגעקנאָטן. אין ראם פון דער באַרד דאָס שמאַלע פנים

בלאָס. די געזיכט-שטריכן גרויס און טיף געשניצט — אַ טיפישער

פאָדלאַסקי. ער איז געווען אַ מאַן פון אַ יאָר פופציק. אין דער שוואַר-

צער באַרד האָבן זיך געפלאַנטערט ווייסע בענדעלעך.

— און דו שעמסט דיך נישט מיט דעם הילוך דיינעם, וואָס?

— און דו, בעריש, האָסט קיין גרעסערע חכמה נישט געקאָנט

אויפטון, ווי זיך איבערטון פאר א פויער. רחמנה לצלן? פאר ווע-
 מען האָב איך זיך צו שעמען? פאר גאָט סיידן. איז נאָך א קשית.
 צי ער טראָגט עפעס אַליין, אַחוץ אַן אַרבע כּנפות.
 פּלטיאל האָט געמאַכט אַ פּאַר טויט פּאַרויס צוגעשטעלט די
 ווייסע הענט צו דער שוואַרצער באַרד ביים מויל, אויסגעשריען הייל-
 כּי-קווייט.

— קי-רי-לי-כא-א !

איז דאָס געווען אַ מעכטיקער אויסגעשריי וואָס האָט געשמעקט
 אי מיט ווילדן וואַלד-האַרן אי מיט בית-המדרש. יידן שרייען אזוי ווילד צו
 סליחות אין דער נאַכט אַריין: ויקרא בשם ה'!
 פּלטיאל איז אוועקגעלאָפּן אין שטיבל אָנטון די הויזן: בערל
 איז אוועק אויסשפּאַנען.

און ווידער האָט אים געפייניקט דער געדאַנק, צי האָט ער גוט
 געטון, וואָס ער האָט זיך פּאַרלאָזן אויף לוקיאַנען. עס קאָן אויס-
 ברעכן אַ רעגן. דער הימל איז פּאַרצויגן. צי וועט ער שכל האָבן
 זיי איינצודעקן, פּאַרשטעלן ווי געהעריק?
 און ווידער האָט ער זיך דערמאָנט אַן ווייסיגן ר' נחומשי
 און זיך פּאַרשעמט פּאַר זיין אייגענער נישט נויטיקער גוטסקייט, וואָס
 איז אין גאַנצן געווען קעגן זיין פּראָגראַם.
 — בערל, דו ווערסט אַ יידענע, בערל !

ווייל איז געווען צו זיצן מיט פּלטיאל אין דער רויער, סאָס-
 נאָווער שטוב. און ביי אַ גלעזל שטאַרקן בראָנפן פירן אַ ווילדן
 שמועס (מיט פּלטיאל קאָן מען דען רעדן גלייך?) צוקוקנדיק חיי
 קיריליכע, די יונגע געזונטע סאַלדאַטקע מיטן קאָקעטיש-פּאַרדרייטן
 רויטן טיכל אַרום קאָפּ טופּעט מיט די שטאַרקע ווייסע פּיס (דאָס
 קליידל קאָקעטיש אונטערגעשטעקט) צוגרייטנדיק דעם סאַמאָואַר און
 דאָס צובייסן. אויפן הויף איז פינגטער, אויפן טיש — אַ נאַפּט-
 לעמפל. דער וואַלד רוישט און אַ ווייטער דונער רוקט זיך נענטער.
 — קיריליכע, אַ גלעזל בראָנפן !

— אַ—יעי !

— דינער שיקט דיר עפעס בריוו פון פּראָנט ?
 — אַ—יעי, באַרין, ער פּוטיעט זיך שוין אַוודאי לאַנג מיט אַ
 רייטשקע דאָרט !

די אויגן אירע גלאנצן, די ציין בלאנקען, דאָס פרישע פנים
האַט זיך אָנגעצונדן פון די ערשטע צוויי גלעזלעך בראַנפן. און
פּלטיאל איז פינסטער ווי די נאַכט, זיין פנים איז אין גאַנצן אין
דער שוואַרצער באַרד פאַרזונקען. צי איז ער אייפערזיכטיק אויף
קיריליכען, וואָס קאָקעטירט זיין ווייטן קרוב. (א קרובשאַפט, וואָס
ביידע האָבן זיך שוין לאַנג אויפגעהערט ברעכן דעם קאַפּ, צו דער-
גיין אַ שטיקל טאַלק.) צי געפעלט אים נישט דער פאַרשלאַג וואָס
בערל האָט אים געמאַכט. גוט, אַ טובה. טובות דאַרפן אָבער אויך
האַבן אַ גרענעץ!

— זאָג מיר נאָר, בעריש, פון ווען אָן ביסטו דאָס אזאַ חכם
געוואָרן?

— אַ שטייגער?

— דו ווילסט נישט קריכן אין דער בלאַטע און מיך שטופסטו
פאַר דינעטוועגן. אַ שיינעם דאַנק. וואָס בין איך פאַר אַ קאַמיטע-
טשיק, וואָס? וואָס פאַר אַ עסקים האָב איך מיט זיי? אַז איך פריי
זיך, ווען איך דאַרף די טריפהנע שטאַט נישט אָנקוקן. אפשר וועסטו
מיך גאָר בעטן פאַר דיין טובה וועגן זיך אומקערן צוויק צו מיין
פּלוניתטע?

— דאָס זעסטו, איז שוין דיין זאַך. אָבער פאַר די היימלאַזע
דאַרף מען עפעס טון. וועסט געמען וויפל דו וועסט דאַרפן, אויף
דיין איינזען.

— לאָז מיך געמאַך, איך בעט דיך!

אָבער בערל האָט נישט נאָכגעלאָזט. פּלטיאל האָט זיך קיים
אָפגעבעטן ביז מאַרגן. ער וועט זיך איבערלייגן.

— געדענק זשע!

און ביידע בערדיקע פּאָדלאַסקיס האָבן צוגעשוויגן, געזופט פון
די גלעזלעך און פאַרביסן מיט זויערע אוגערקעס. זיי האָבן זיך אָנג-
געקוקט און, דאַכט זיך, הנאה געהאַט פון דעם שווייגן.

— און איך זאָג דיר, בעריש, אַז פון געלט וועט קיין גוטס
נישט אַרויס. דאָס האָב איך געזען גלייך נאָך דער חתונה, בעת מיין ווייב
ליבהאַרציקער נדן איז פאַרברענט געוואָרן איינינעם מיט דער מיל

פון יענער שריפה אָן האָב איך ליב באַקומען פייער. זאָלסט מיך
לאָזן, וואָלט איך אונטערגעצונדן דיין וואַלד.
— ביסט אַ משוגענער.

— ניין, וואָס דען? מיט געלט וועסטו די וועלט איבערבויען?
— דאָס טאַקע נישט. אָבער עפעס קאָן מען אויפטון.

— אַז איך האַלט נישט פון דעם גאַנצן אויפטו דיינעם. פּרעג
מיין בענצל און מיין מירעלען, וואָס זיצן דאָרט אין בערן — וועסטו
הערן מייע ווערטער. די גאַנצע וועלט מיטן קאָפּ אַראָפּ אוועקשטעלן.
די גאַנצע וועלט! גוט, זאָג איך, קינדערלעך. ביי מיר האָט איר גע-
פּוועלט. אָבער מינט איר, אַז די וועלט וועט שטיין מיטן קאָפּ אַראָפּ,
וועט זי שוין האָבן אַן אַנדער פּנים? עס וועט זיין — זאָג איך —
די אייגענע דוואַשע, נאָר אַנדערש געשלייערט. איר פאַרשטייט, בהמות?
— פאַרוואָס עפעס?

— ביסטו דאָך אויך אַ בהמה? איר פאַרשטייט אַפילו נישט,
אַז איבער דער וועלט רעגירן גאָר אַנדערע כּחות. מיט נישט אַרעם
נישט רייך, וועט איר די וועלט נאָך נישט אויסגלייכן.
— דהיינו?

די שוויבן האָט אויפגעריסן אַ לאַנגער שטאַרקער בליץ. נאָך
דער מאַמענטאַלער ליכטיקייט פון זיבן זונען איז אין צימער געוואָרן
שטאַרק טונקל, ווי אין דעם נאַפּט-לעמפל וואָלט אַראָפּגעפּאַלן דאָס
פייער. קיריליכע איז אויפגעשפרונגען מיט אַ קוויטש און זיך איבער-
געצלמט.

— איך וועל לויפן זען, צי די קינדער שלאָפן שוין.
עס האָט אַ זעץ געטון אַ דונער און דאָס שטיבל האָט אויפ-
געציטערט! מיטן גערויש פון וואַלד האָט זיך אָנגעהויבן צו אַמפּערן
דער רעגן.

— גיי גיי, קיריליכע, די קינדער וויינען אַוודאי?
זי האָט געעפנט די טיר. ביי דער שוועל האָט געגאַסן. זי
האַט זיך צעלאַכט. מיט איר מאַסיווער גראַציע האָט זי אַ הויב גע-
טון דאָס קורצע קליידל איבערן קאָפּ אַריבער צו פאַרשטעלן זיך פון
רעגן, און דאָס איז שוין אויסגעקומען ווייניקער גראַציעו. צוואַמען
מיטן קליידל האָט זיך אויף אַ רגע מיטגעריסן איר העמד. מיט אַ

קחיטש איז זי אוועקגעשפרונגען אין רעגן אריין. פלטיאל האָט צו-
געמאַכט די טיר. צוויי פּאָדלאַסקיס אָפּגעשלאָסענע פּון דער
וועלט.

פלטיאל, דער וואָלד-מענטש פלטיאל, האָט מיט אַ כּמורנער ליב-
שאַפט דערמאָנט זיינע קינדער אין בערן. און בערל האָט זיך דער-
מאָנט אָן ווייסע בליצן אין אזאָ שלאָקס-רעגנדיקער נאַכט, בעת ער האָט
אויפּגעגעבן זיין לעצטע האָפּענונג צו ווערן אַ טאַטע מיט טאַטעס
צוגלייך און געוואָלט אומברענגען דאָס אומגליקלעכע באַשעפעניש וואָס
איז אַרויס פּון זיינע לענדן. און ווי אַ חוזק איבער זיינע שווערע
געדאַנקען האָט זיך געבלייבט פאַר זיינע אויגן קירליכעס יונג ווייס
הינטערלייב, בעת זי האָט פאַרריסן דאָס קליידל, צו לויפן צו אירע
אייגענע קינדער. דער רעגן האָט, דאַכט זיך, לאַנג, לאַנג פּון יענער
פינסטערער נאַכט אן זיך געשנירלט דורך זיין האַרץ, ווי דורך אַ
זיפּ, מיט הייסע אָנגעגליטע שנירלעך. און פלטיאל האָט געפּינשופּט
איבערן גלעזל בראַנפן מיטן בלאַסן, שמאַלן פנים, מיט די שפיציקע
ברעמען. ער איז אַריינגעפאַלן אין אַ מעשה-טאַן.

...פאַרשטייט, צדיק מיינער? ליאַסאָוע איז דאָך אַמאָל געווען
אַ מקום תורה, אַ מקום תורה געווען. אין יעדן בית המדרש זענען
געזעסן פתות בערד און פאות און האָבן געלערנט.

אין אַלטן בית המדרש הינטערן אויוון — געזעסן דאָס מנין,
די בטלנים די צען, ווער האָט געהערט פון זיי, ווער האָט געוויסט
פון זיי? געזעסן געלערנט, איין נשמה מיט צען גופים. ווער זאָל
זיסן, אַז נאָך האַלבער נאַכט האָבן זיי השתפכות הנפש, אַז איינער
פאַר דעם אַנדערן איז שוין לאַנג אַנטפלעקט געוואָרן און אַז אַלע
צוזאַמען זענען זיי באַהערשט פון איין גרויסער כּוונה אַראַפּצוברענג-
גען משיחן?

די וויבער האָבן שטיל געקלאָגט — אַלץ באַלעבאַטישע קינדער
געווען. טאַטע מאַמעס האָבן שטיל געמורמלט. שטאַט האָט זיך נישט
געמישט. מענטשן זענען עוסקים בתורה, פאַרען זיך אין קבלה נאָך
האַלבער נאַכט, פּראַווען מקוואות — וועמען גייט עס אָן? צום מסחר
מיט חזיר-האָר וועט עס אודאי נישט שאַטן. און, ווען אַלע צען

יונגעלייט וואָלטן שוין געשטעקט אין געשעפט, וואָלט דען פאַר שטאַט גלייכער געווען? איז נישט גלייכער, אַז זיי זענען אויסגעטון פון דער וועלט, גייען אַרום קריעה-בלויה און גאַפן פאַרחלומט מיט אַן אָפן מויל און פאַרשלייערטע אויגן אין די עולמות אַריין, גלייך זיי הערן פון דאָרט מי יודע וואָס פאַר אַ מוזיק? אָבער שטאַט האָט זיך שוין אָנגעשטויסן ווער די צען יונגעלייט זענען. מען זאָגט נישט אַרויס, אָבער מען ווייסט, מען פילט, מען האָט דרך ארץ.

אין אַ ווינטערדיקן פרימאָרגן זעט מען צייכנס פון בלוטיקע טריט. וואָס פירן פון דער מקוה אין בית המדרש אַריין. פאַרגעסן, הייסט עס, די שיך אין דער מקוה און נישט געפילט, ווי די פיס פריין צו צום באַדן און בלוטיקן ביי יעדן טריט. אַ מדרגה!
מען דערציילט שוין שפעטער וועגן אַ מופת מיט אַ קינד. געגאַנגען גאַנגען איינער פון דעם מגין ערב הושענה-רבא פאַרטאָג, געגאַנגען פון פעלד מיט אַ בינטל הושענות. זעט ער פון דער שטאַט אַרויסגיין אַ ציגינערין מיט אַ פעקל.

— שטיי! וואָס טראָסטו דאָרט?

לאַכט זי, די ציגינערין. זי טראָגט אַ קינד.

— שוין זאָלסטו מיר אָפגעבן דאָס קינד, דו הערסט?

זי באַקומט אַ שמיץ איבערן פנים מיטן בינטל הושענות און דאָס קינד איז שוין ביי אים אין די הענט. און ער לויפט שוין מיט דעם איבער די שלאָפנדיקע הינטערגאַסן און קוקט אויס. זוכט אויף, ווו עס זעט זיך אַ פייער דורך די לאַדנס-שפאַלטן, ווו עס הערט זיך אַ יללה הינטער פיר ווענט.

— שאַט! שאַט! ווייבער! מינטערט אָפ די קינפעטאַרין! דאָס

קינד וועט א"ה האַבן אריכת ימים! אָט איז עס!

און מען ווייסט נישט, ווי ער איז אַריין. און מען ווייסט נישט ווי אַרויס. נאָר אַ יידענע, אַ שכנה, האָט אים געזען פאַרביילויפן און אים דערקענט.

— ס'איז דאָך איינער פון דעם מגין!

דערזען אַז מען איז בפה, ווערט שטאַרקער די תקיפות, שטעלט מען זיך איין אויף גרעסערע זאַכן. מען איז דאָך עפעס אַ מגין! און אַז מען קאָן זיך נישט דערוואַרטן אויף די איבעריקע זעקס און

צוואנציק, איז וואָס? דאָרף מען לאָזן אונטערניין אַ וועלט? נישט קשה. מען איז גענוג אויסגעפרוווט אין תעניתים בצירבור און מען באַשטימט אויפן לעצטן גרויסן פרווה אַ פשוטן דאָנערשטיק. אי — מען קאָן געניזיקט ווערן? פאַר וואָס עפעס זאָל מען געניזיקט ווערן, פאַרוואָס? תקיפים!

און די יונגע ווייבלעך, בלוט אין מילך, מיר נישט—דיר נישט. וויסטע עגונות געוואָרן. גאָרנישט. די מענער, די לוי, קוקן נישט אין דער שטוב אַריין. ווייבער פינסטערן אָפּ זייערע טעג. ווייבער לויפן איינער צו דער צווייטער זיך אויסוויינען דאָס ביטערע האַרץ. מען שעמט זיך שוין נישט. ווייבלעך מאַכן אַ בונט, ווייבלעך זוכן סגולות ווי אזוי די פאַרלוירענע מענער אַריינצובאַקומען אַהיים צוריק.

און, אז עס העלפן נישט קיין גלייכע דרכים, נישט רב מאיר בעל הנס, נישט שרה בת טובים, — זוכט מען אַ טאָטער, אפשר וועט ער העלפן. איז קיין טאָטער אין דער געגנט אויף אַ רפואה נישטאָ. דערוויסט מען זיך פון אַ פויערטע וועגן אַן אַלטער ציגיי-נערין. ווי אזוי אַ מנין ווייבערשע צינגער האָט איינגעהאַלטן דעם סוד ביו אַ צייט איז טאָקע חידושים. ס'איז, וויזט אויס, זיי אין לעבן געגאַנגען.

^{מיט} פֿל התרוצים האָט מען זיך אַרויסגעגנבעט פון טאטע-מאמע, פון שווער און שוויגער פון דער שטאָט אַרויס. און אפשר האָבן מאַמעס מיט די שוויגערס אַליין צוגעהאַלפן — אַ האַרץ אַ האַרץ פילט. פינף זענען געפאַרן צו חברטעס פֿלומרשט, אויף חתונה. דריי — צו ווייטע מומעס צו גאַסט. צוויי — אויף אַ יריד אין אַ שכנישן שטעטל. און אַלע צען ווייבער האָבן אין גרויס ציטערניש זיך צו-ניפגעטראַפן אין עק דאָרף ביי דער ציגיינערין. איז דאָס געווען שוין פון די אמתע ציגיינערנס. אויף דער שוועל איז זי געוועסן אין אירע בלויע מייטקעס און גערויכערט אַ ליולקע. און בראַסלעטן האָבן באַצירט אירע צעקנייטשטע, פינסטערע פיס. שוואַרצע פיס מיט ווייסע נעגל. און אַ גרוי בערדל האָט זי געהאַט און גערעדט האָט זי מיט אַ גרעבץ און געקלימפערט מיט די מטבעות און קמיעות אויף דער איינגעפאלענער פרוסט.

— ניין, וויבעלעך! קומט צו מיר דאָנערשטיק, פאַר דאָנער-
 שטיק נאָך האַלבע נאַכט, נעם איך אייך נישט אויף!
 איז אין דער פאַרכטיקער נאַכט אַרויסגעפאַלן אַ שניי. און די
 וועלט איז געלעגן אונטער אַ ווייסן איבערבעט און פאַרוויגט און גע-
 הוידעט פון אַ קלאָגנדיקער זאָווייע. האָבן פלינקע שנייעלעך זיך גע-
 ריסן צום ליכטיקן שפאַלט פון בית-המדרש-לאָדן, געוואָלט זוכה זיין
 אַריינצוקוקן איידער זיי פאַרגייען אין גראָען חושך.
 דאָרט האָבן געברענט ליכט. דאָס מנין איז געשטאַנען איינגע-
 הילט אין טליתים איבערן קאַפּ, צוגעטוליעט איינער צום אַנדערן.
 און זיך צוזאַמען געוויגט, ווי איין מאַן און, ווי פון איין ברוסט
 האָט זיך געריסן זייער שוואַכער פאַרפייניקטער קרעכץ:
 מן המצר קראתי יה!

— ווער פון אייך האָט אַ מחשבה זרה, יידן? ווער פון אייך
 האָט נאָך עפעס אין האַרצן אַ זעמדעלע פון אַ זייטיקן ערדישן באַ-
 גער, אַחוץ דער איינציקער גרויסער פּוונה אַראַפּצוברענגען משיח?
 דער זאָל אַרויס, אויף שניי און זאָויערוכע! דאָ וועט ער געניזיקט
 ווערן! עס דערנענטערט זיך די שעה פון הייליקע שמות און צרופים!
 דער שר פון דער תורה וועט אויפלייכטן אין זיין קרוין! ...
 ... — און ווער פון אייך, וויבעלעך, האָט נאָך הרטה, וואָס זי
 איז פאַרקראַכן אין מיין הייל אַריין — די זאָל אַרויס אויף שניי און
 זאָויערוכע! דאָ וועט זי געשעדיקט ווערן!

האָבן די ווייבער געשוויגן, געציטערט און געשוויגן, צונויפ-
 געפרעסט אין ווינקל פון דער גרויסער שטאַל, ווי אַ טשערעדע שאָף.
 און ווי קאָנען זיי דען אַרויס, ווען זיי וואָלטן אַפילו וועלן? אַז זיי
 זענען נאַקעט, אַלע ווי די מאַמע האָט זיי געהאַט, פרעסן זיי זיך
 איינע צו דער אַנדערער מיט זייערע אָנגעגליטע בייכער און בריסטן.
 און די ציגיינערין זיצט אויף טערקיש, אין דער מיט פון דער
 גרויסער שטוב מיטן נידעריקן סופיט, זיצט און מישט אין דעם שוואַרצן
 פלאַכן טאַפּ, וואָס עס קאָכט זיך אויפן דריי-פוס.

עס זעצט פון דעם טאַפּ אַ היץ, פאַרברענט צו ווערן. און די
 לייבער ווערן טרוקן-אָנגעגליט, ווי די ברענענדיקע קוילן. די ציגיי-
 נערין גרעבצט און מורמלט.

— ווילט איר, הייסט עס, ווייבער, אייערע מאַנען צוריק? ווילט
איר מיט זיי לעבן און קינדערלעך האָבן?
— יאָ! דאָס ווילן מיר! דאָס ווילן מיר!
— קומט זשע גיכער, ווייבעלעך, קומט זשע צו מיר, דער טאָפּ
יזט שוין, דער טאָפּ קאָכט שוין באַלד. זינגט מיט מיר ווייבעלעך!
טאַנצט מיט מיר!

איבער דער היץ פון דער אָנגעגליטער שטוב דרייען זיך אַרום,
שוועבן אַרום לאַנגע שוואַרצע קעץ ווי די שלאַנגען. זיי גלאַנצן אין
גרויס תענוג מיט די גרינע העליש-פייער אויגן. און די ווייבער צי-
טערן פאַר זיי, פרעסן זיך צום ווינקל, לייב צו לייב.
— אַ קיש! אַ קיש! — צעטרייבט די ציגיינערין אירע שוואַרצע
קעץ מיט אַ לאַנגן בעזים. און — האָפּ! זי זיצט שוין אויפן בעזים
רייטנדיק אין אירע בלויע לאַנגע מייטקעס.
— נאָך מיר, ווייבעלעך, נאָך מיר!
אַלע ווייבער זיצן שוין אויף בעזימער רייטנדיק און אין צע-
גליטער, צעוואַרפענער נאַקעטקייט היפּסלעך זיי אַלע נאָך דער ציגיי-
נערין אין אַ רעדל-טאַנץ אַרום זודיקן טאָפּ.

האַפּ, האָפּ אַט אַזוי!
קאָכט אַ טאָפּ מיט גרינעם גראָז
קומט אַ וויכער גיט אַ בלאָז
צינדט זיך אָן דער געלער שטרוי
האַפּ, האָפּ אַט אַזוי!

די שוואַרצע קעץ פּלאַנטערן זיך, שלאַנגלעך זיך אונטער די
נאַקעטע פיס. אונטערן נידעריקן סופיט טראָגן סאָוועס זייערע שווע-
רע לייבער אין דער לופטן, שטומע, פליענדיקע קעץ מיט בורשטי-
נענע פייערן אין די אויגן. דער סופיט הויבט זיך העכער און הע-
כער. די ערד גייט אַוועק פון אונטער די טאַנצנדיקע פיס, וויי-
בערשע הערצער זינקען אין שרעק ווי אין זיסן תענוג פון דער
חתונה-נאַכט. הערצער פאַלן אין אַנטציקונג — כּי—כּי—כּי! און די
נאַקעטע פיסהיפּסלעך הויך. אויסגעטון די בושע,
האַפּ, האָפּ אַט אַזוי! ...

— ציטערט נישט ווייבעלעך, האָט נישט קיין מורא. טופעט
אָן דרערד. לאָזט צורו די ערד. אָט אַזוי ווי איך. אין לופטן טאַנצט,
אין דער לופט שווימט און רופט אייערע מאַנען, רופט! העכער!
נאָך העכער!

— כי—כי—כי!

נישטאָ שוין פון אונטן קיין קעץ — פאַרוונקען. נישטאָ אין
דער הויך קיין סופיט — צעשווומען געוואָרן. צען נאַקעטע ווייבער
פליען רייטנדיק אויף בעזימער איבער שנייען — זאָויערוכעס אין
דער נאַכט אַרײן מיט צעלאָזטע האָר.

— או—הו—או—או! — פאַרויס די מכשפה אויף אַ גרויס
בעזים.

— האַלט אייך שוועסטערלעך! קוקט נישט אַראָפּ! דאָס קעפעלע
וועט זיך פאַרדרייען!

שנייעלעך פליען, ווי פליגן אין זומער. דאָס פליט מיט דער
זודיקער טאָפּ און טראָפּנס שפּריצן. שפּרינקלען און בריען די נאָ-
קעטע לייבער, בייסן זיך איין און צערייצן דאָס בלוט.

— רופט אייערע מענער! אָט זענען זיי! אָט! זעט וואָס זיי
טוען, ווייבעלעך, זעט!

— איטשע! חיים! שמערל! ברוך! העי!

און דאָס מנין אין בית המדרש שטייט אין פאַרציטערונג, שטייט
אין פאַרגליווערונג. די הייליקע רגע דערנענטערט זיך. אַלע ווילנס
איניינעם, אַלע פּוונות אויסגעלאָשן. נאָר איין כּוונה פון דערוואַר-
טונג. באַלד הערט זיך אַ בת-קול, אַ קול דממה דקה. דעקט אָפּ
אייערע הייליקע פּנימער, יידן! דעקט אָפּ פאַרן שר התורה דעם ווייסן
פלאַם פון אייער הייליקער בענקשאַפט צו אים, אָט שיינט שוין דער
אַפּגלאַנץ פון זיין קרוין. אָט הערן זיך שוין זיינע טריט. פאַרויס
קוקט! פאַרויס! ווער קערט זיך אָפּ אַהינטער? אי!

— ס'ברענט!

הינטער זיי ברענט. דער טיש, די שטענדערס, די וואַנט — עס
ברענט, עס פלאַקערט.

— איטשע, חיים, שמערל, ברוך! כי—כי—כי, סבין איך!

א רויטער פלאַם, אַנשטאט אַ וויסן. דער שר של אש, אַנשטאט
דעם שר של תורה.

ווער האָט פאַרראטן? ווער איז נישט זוכה געווען?
— יידן, מיר ווערן פאַרברענט!...

— כאָ—כאָ—כאָ—כאָ—כאָ! — בערל האָט זיך צעלאַכט ברייט
און דונערדיק, צום ערשטן מאל נאָך יאָרן פון איינגעהאַלטענעם
שמיכל — אוודאי אַ פאַדלאַסקי געווען צווישן דער חברה דאָרט. דאָס
גאַנצע שפּיל האָט ער קאַליע געמאַכט — כאָ—כאָ—כאָ—כאָ!
דזשעק איז אויפגעשפרונגען און פאַרווונדערט געקוקט מיט
גאַלדענע אויגן אויף זיין באַלעבאַס. פּלטיאל האָט אוועקגעמאַכט מיט
זיין וויסער האַנט.

— זעט מען דאָך באַשיינפערלעך, אז דו ביסט אַ שד!
— מיר זענען אַלע שדים, פּלטיאלקו-סערצע. או-ף, אַ גהנום-
היץ אַביסל!

ער האָט אויפגעמאַכט דאָס פענסטער און אַריינגעטעמט מיט
דער פולער ברוסט די ביינאַכטיקע וואַלד-פּרישקייט נאָך אַ רעגן.
די לבנה האָט זיך געראַנגלט מיט די וואַלקנס מיט דער דעה זיך
דורכצורייסן. ווי אַן אָפּגעזעגטער טורעם פון דער וואַסער-לייטונג האָט
זיך דערהויבן דער פינסטערער רעזערוואַר, אַ צוויי שטאַק די הויך
און פון לאַנגן שוואַרצן קוימען האָט געזעצט אַ גיהנום-פייער.
— דער אויוון הייצט זיך נאָך, פּלטיאל. קום, לאַמיר כאַפּן אַ
שוים אין רעזערוואַר.

— וואָס קאָן דיר איינפאַרן! ביי דער נאַכט! וועסט דאָך דער-
טרינקען ווערן!
— רעדסט נאַרישקייטן! וועסט אַנצינדן אַ שטורקאַץ. מען וועט
זיך האַלטן ביי דער רער.

זיך אָפּטובלען אין גרויסן רעזערוואַר איז געווען ביי בערלען
איינער פון די גרעסטע תענוגים. די מעטאַלענע רער-ספּיראַל האָט
זיך געוויקלט אין גרויסן רעזערוואַר פון אויבן ביז אַראָפּ, צום דעק
און דאָרט אויסגעטריפט דורך קראַנען דעם רויען טערפענטיק. דאָס

וואסער אין רעזערוואַר, וואָס האָט געדאַרפט קילן די רערן, האָט אַליין פאַרן טאָג זיך אָנגעוואַרעמט הייס און איז געווען דורכגענומען מיט טערפענטיין. בערל האָט געהאַלטן, אַז דאָס איז די געזונדסטע וואַנע אין דער וועלט.

אין אַ וויילע אַרום האָט שוין אויבן געברענגט און ראָז גע-רויכערט אַ ריזיקער שטורקאַץ און בערל איז געקראַכן אַרויף אויפן לייטער אַ נאַקעטער מיט די שוואַרצע האָר-פּלעקן אויף זיין לייב.

פּלטיאל איז נישט בייגעשטאַנען דעם נסיון און גענומען זיך אויסטון. און ווען ביידע האַריקע, בערדיקע פּאָדלאַסקיס האָבן שוין געטאַנצט און זיך געפּלוישקעט אין דער הויך, שרייענדיק מיט וויל-דע קולות פאַר גרויס הענוג, האָט זיי אונטן אַריבערגעשריגן קירי-ליכע, וועלכע איז געקומען צו לויפן אויף ביז ווונדער.

— אַ—יעי !

— העי, קיריליכע ! טו זיך אויס, קריך אַרויף ! קריך אַרויף,

בהמה איינע ! וועסט דיך אָפּבאַדן.

— איך שעם זיך !

— קריך אַרויף, בהמה איינע ! קיינער וועט נישט וויסן.

— אַ—יעי !

זי איז אַנטלאָפּן אין שטיבל צו פּלטיאלן. און אין אַ וויילע אַרום איז זי שוין געלאָפּן צום לייטער אַ נאַקעטע, פּלויז מיטן רויטן טיכל אויפן קאַפּ. זי האָט לייכט געטראָגן דעם מאַסיוון יונגן קערפּער אויף אירע דינע, הויכע פיס.

— האָ—האָ—האָ ! קריך, קריך, קיריליכע ! גיב אַ האַנט, איך

וועל דיר צוהעלפּן !

פּלטיאל בויגט זיך אַריבער אין דער שפיציקער יאַרמלאַקע, זיין קאַפּ איז שמאַל ווי אַ האַלאָויעשקע. די באַרד הענגט אַראָפּ ווי אַ נאַסער זאַק. אַ וואַסער-שד. ער ציט ביי דער האַנט די נאַקעטע קיריליכע, זי שפּאַנט אויפן לייטער מיט אירע לאַנגע פיס און דער פּלאַם פון שטורקאַץ טאַנצט. אַ שיפורער פון זיין אייגענעם רויטן רויך. בערל באַשפּריצט זיי ביידן מיט הייס, סאַסנע-שמעקעדיק וואַסער.

— האָ—האָ—האָ ! לעבן איז אַ מצוה ! — ער האָט אינטער-

געכאפט קיריליכען פארן קאלטן, גליטשיקן פוס, שלעפט זי אין הייסן
וואסער אריין.

— א—יעי! כוועל מיך דערטרינקען!

— האלט זיך אָן מיר, קיריליכע!

— איך האלט זיך שוין! גוט?

דער שטורקאץ האט זיך אויסגעלאָשן, ארויסגעלאָזט זיין נשמה
מיטן רויך און אלע דריי לייבער זענען גרין פון דער לבנה. ווי
נאָסע, קלעפיקע זשאַבעס קריכן זיי פון לייטער אַראָפּ, איינער נאָכן
אַנדערן און זייער געלעכטער איז ענלעך צו דער קוואַקעריי פון
זשאַבעס.

קיריליכע לאָזט זיך לויפן מיט איר פּעקל זאָכן און מיט איר
זשאַבע-געלעכטער אין שאַטן פון וואַלד. דאָס האָט זי פּלוצלינג די
בושה באַהערשט. אָבער בערל יאָגט זי נאָך אַ נאָקעטער און זי רא-
טעוועט זיך פון אים טיף אין וואַלד אַריין.

— א—הו! — שרייט זי רייצנדיק רופנדיק פון איר ווייטער
באַהעלטעניש — אזו איר געשריי איז מעלאָדיש ווי ביי אַ יונגער
חיה.

— וואַרט, וואַרט, קיריליכע! וועסט זיך נישט אַרויסדרייען!
ערשט איצט, נאָך דער הייסער באַד האָט אים אַ זעץ געטון
אין קאָפּ דער אויסגעטרונקענער בראַנפן. ער קאָן קוים נאָכקאָנטראַ-
לירן וואָס ער טוט און ער ווונדערט זיך אַליין אויף זיך: ער, בערל
פּאָדלאַסקי, וואָס האָט געקאָנט מיט לייב און לעבן אַריין אין דער
אַרבעט און לאַנגע חדשים נישט אַ טראַכט טון וועגן אַ פרוי, ער
יאָגט נאָך נאָך דער קיריליכע מיט דעם איינציקן פאַרלאַנג זי אומ-
צוואַרפן און באַהערשן איר יונג, רופנדיק לייב. און אין זיין אימ-
פעט שלאָגט אַן ערנסט, אַן ערנסט פון אַ לעבנס-צוועק. און עס
פרייט זיך אין אים דער געדאַנק, אז לעבן איז אַ מצוה.

פון דער ווייט האָט אים נאָכגעלאַכט פּלטיאל. ער הערט שוין
נישט מער זיין געלעכטער. קיריליכע לאַקט אים מיט איר טריפה-
נעם, פאַלש-שרעקעדיקן קוויטש. די וויסקייט פון איר לייב וואָס האָט
פון צייט צו צייט אַ שימער געטון צווישן די בוימער איז שוין
פאַרשוונדן. זי קוויטשעט שוין נישט מער. פאַרטייעט זיך הינטער אַ

בוים ערגעץ אָדער אין אַ גראָבן אין וואַרט, און וואַרט אויף אים
 מאָנענדיק, רופנדיק מיט דעם גאַנצן שטומען געשריי פון איר יונג
 און דורשטיק לייב. ווי לאַנג דרייט ער זיך אזוי אין וואַלד אַרום?
 אפשר אַ פערטל שעה און אפשר אַ גאַנצע שעה און אפשר אַן איי-
 בייקייט אַ גאַנצע. אין וואַלד איז איצט ליכטיק פון דער לבנה אָבער
 בערל ווייסט בשום אופן נישט וווּ ער געפינט זיך דאָ. ער ווייסט, אַז
 די סמאָליאַרניע האָט ער געלאָזט הינטער זיך און, ווען ער זאָל
 לויפן גלייך מיט דער נאָז, וועט ער אָנקומען צו קיריליכעס וואַלד-
 הייזל. אָבער איצט געדענקט ער שוין נישט, צי האָט ער זיך פאַר-
 נומען רעכטס, צי האָט ער זיך פאַרנומען לינקס פון דער סמאָליאַר-
 נייע גלייך — זיכער נישט, וואָרום אויב גלייך, וואַלט ער לאַנג שוין
 געדארפט האָבן פאַרן אויג דאָס וואַלד-הייזל. האָט ער, הייסט עס,
 פאַרבלאָנדזעט? אָבער צי בלאָנדזעט ער דאָס אין וואַלד, צי אין
 זיין שיפורן געדאַנק — וואָס מאַכט עס אויס? אַז דער עיקר איז
 דאָך נישט די צייט און נישט דאָס אָרט, נאָר די נאַקעטע ווייסע
 קיריליכע, וואָס ער דאַרף זי כאַפן און באַהערשן.

ער לויפט, ער גייט פוס-טריט, ער גייבט שטיין און עס דאַכט
 זיך אים: דער וואַלד גייט.

קיין שרעק פילט ער נישט. ערשט איצט אין זיין בלאָנדזע-
 ניש האָט זיין גאַנץ נאַקעט לייב און זעל זיך צעוונגען, אַז לעבן
 איז אַ מצוה. אַז אַ מענטש מיט אַ פאַרד קאָן פאַרבלאָנדזשען דריי
 טריט פון זיין אייגענער סמאָליאַרניע — איז דאָך ווייל! עס אינטרי-
 גירט אים אָבער פאַרט צו טרעפן ווהין ער האָט פאַרבלאָנדזעט. ער
 דערשפירט די קעלט אין זיין נאַקעט לייב און ער מאַכט אייליקע
 חשבונות: נאָך אַ צען טריט און ער וועט אַרויס אויף דער לאָנקע.
 ער לאָזט זיך לויפן צו דער לאָנקע, וואָס איז פאַרגאַסן, דאַכט זיך
 מיט לבנה-שיין — אָבער צו דער לאָנקע קומט ער נישט. זי איז
 נישטאָ. רעכטס — אַ וואַסער. ווי קומט דאָרט אַ וואַסער רעכטס?
 ער וועט פאַלד אַנטדעקן אַ סאָזשקע אין זיינע וועלדער, וועלכע ער
 קען ווי זיינע צען פינגער. ער קומט אָבער צו קיין וואַסער נישט.
 ס'איז נאָר געווען אַן אָפּגאַרעריי פון דער לבנה. די גאַנצע צייט היט
 ער זיך נישט צו טון אַן איבעריקן טריט לינקס, פּדי נישט אַרייג-

צופאלן דארט אין פינסטערן גראָבן. אָבער אָט האָט ער זיך פאַר-
טראַכט און אָט איז ער שוין האַרט ביים גראָבן, ער פאַרטשעפעט
זיך און פאַרט, און פאַרט גאָר אויף אַ בערגל!
קיין שרעק קומט נאָך אַלץ נישט. ער שמייכלט אַרויף צו דער
לַבנה צווישן די בוימער און וואָלקנס און זי, די לַבנה, זוכט אַן
אָפן שטיקל פּלאַץ אַראָפּצושמייכלען צו אים. דאָס יאָגט ער זיך גאָר
נאָך דער לַבנה, נאָך דער גרויסער אייביק נאַקעטער, אייביק לייב-
דורשטיקער קירליכע! און אין זיין שוואַרץ-באַוואַקסענער האָריקער
ברוסט דערהויבט זיך אַ גרויסע פרייד, אַ פרייד פון מענער-קראַפט
און וועלט-קראַפט, וועלכע וועט באַלד צעשפאַרן דעם ברייטן ברוסט-
קאַסטן, ער דערקענט דאָס אָרט! ניין, נישט דאָס אָרט אין וואַלד,
נאָר דאָס אָרט פון זיינע איצטיקע געפילן, פון זיין איצטיקער
בלאָנזעניש! ער איז שוין דאָ געווען, געווען אין דעם אָרט פון
בלאָנזעניש! אויך אין וואַלד. אין דעם וואַלד? אפשר אין אַן אַנ-
דערן, וואָס מאַכט עס אויס: אַלע וועלדער, וווּ דער מענטש פאַר-
בלאָנזעט, איז דאָך איין און דער זעלבער וואַלד. אָבער דאָן איז
קיין לַבנה נישט געווען. דאָן איז געווען אַ שטורם מיט אַ שלאַקס
רעגן און געפירט און גענאַרט האָבן די בליצן. און ער, נאָך אַ יונג
בחורל איז געזעסן אין דער בויד, שטאַרק צוגעטוליעט צו דער
גרויסער, וואַרעמער קירליכע. קירליכע איז דאָס געווען? וואָס
מאַכט עס אויס! אַלע יונגע, דורשטיקע פרויען-לייבער, צו וועלכע
דער מאַן פאַרט צו — דאָס איז איין גרויסע, פילפנימדיקע קירי-
ליכע. אזוי זענען זיי דאָן געוואָסן; ער, דאָס יונג בחורל, און די
פּרוי, אַ רייפּע און אַ דורשטיקע, איינע צו די אַנדערע צוגעטוליעט
און אַרום זיי האָט געוויילדעוועט דער שטורם. די בויד האָט געבלאָגן-
זעט אין וואַלד און, פאַרן שיין פון די לאַנגע שטאַלענע בליצן
האָבן זיי ביידע איינצייטיק געזען איין און דעמעלפן שדים-טאַגן
אין וואַלד. אונטער די קרומע דראַטן פון רעגן איז אין וואַלד גע-
שטאַנען אַ חופּה מיט בלאַסע חתן-פּלה אונטער איר און מיט אַ
שוואַרצן רב, וואָס האָט די ברכות געמאַכט. און אַרום דער חופּה
האָבן זיך געדרייט אין אַ ראָד, ווי אויף אַ קאריוועלע שטאַרק-באַ-
שעפטיקטע שדימלעך-מענטשעלעך אין שפיציקע כינעזישע היט מיט

פירקאנטיקע טעקטורענע פודלען דרשה-געשאַנק אין די הענט. און זייערע מייטקעס זענען קורצע געווען און די שיך — זייער לאַנג-שפיציקע און אזוי האָבן די מענטשעלעך געטאַפּטשעט אין אַ ראָד אין דער זילבערנער בלאַטע פון בליץ-באַלויכטענעם שלאַקס-רעגן-וועטער.

— זעסט בערטשיקל, זעט ?

— איך זע, איך זע.

— און האָסט קיין מורא נישט ?

— ס'איז גוט ! ס'איז וויל !

און וואָס האָט ער געהאַט מורא צו האָבן, אז די ווערטער האָבן אַנדערש געקלונגען, ווי זייער באַדייט איז געווען. אז אירע ווערטער האָבן גאָר געקלונגען : שעם זיך נישט, נאַרעלע, קיינער זעט נישט ווי דו רירסט מיך אָן !

„ס'איז גוט ! ס'איז וויל !“ און אין יונגן בחור'ל איז מיט פריי-

דיקער שיכרות געוואַקסן דער מאַן.

— קיריליכע ! ווו ביסטו, קיריליכע ?

אַט האָט זי זיך צעלייגט אַן אומפאַרשעמטע, אַ נאַקעט-צע-שפרייטע אונטער דער אָפענער לבנה.

— קיריליכע ! אומפאַרשעמטע — דו !

ניין, ס'איז נישט קיריליכע. דאָס ליגן אַ פאַר אָפגעשיילטע פאַפירווקעס ביים וועג. ווי קומט דאָ אַ וועג אין מיטן וואַלד ?

בער'ל גלויבט שוין נישט אין דעם וועג, ער גלויבט שוין נישט אין דעם קליינעם געשטאַלט, וואָס האָט אָנגענומען דעם אויסזען פון אַ שטאַט'ישן פרויען-מאַנטל און באַוועגט זיך פאַרויס פאַר אים אויף אַ פאַר צענדליק טריט. דאָס איז אַ פאַרבלענדעניש. דאָס איז אוודאי פאַרבלויבן אין וואַלד איינער פון די שדימלעך וואָס האָט געטראָגן דרשה-געשאַנק.

— אַ—הו ! ווער זינגט עס ?

ער חזרט זיך איבער דעם שדים-טאַנץ מיט זיין אַמאָליקער רעאַלער דייטלעכקייט. ער הערט אַ לויטערע זילבערנע שטים, ער הערט בולטע יידישע ווערטער :

און זאָל דעם חכמס מידה זיין
בייטאָג, ביינאַכט, באַגינען
אין האַנט אַ בעכער אַלטער וויין...
אויף איין רגע האָט זיין האַרץ אַ ציטער געטון פאַר דער
שרעק פון דער דייטלעכקייט. אָבער אין דער צווייטער רגע האָט ער
זיך שוין געיאָגט נאָכן שדף אין פרויען-מאַנטל, פדי צו צעשטערן
די אילוויע פון רעאַליזם.

— שטיי, שדף! מיך וועסטו נישט נאָרן!
דאָס שדף לויפט גלייך מיטן וועג מיט די לעצטע כחות. אָבער
אַ שוואַך שדף לאָזט זיך אַניאָגן, לאָזט זיך כאַפן ביי דער פאַלע
און ביידע פאַלן זיי אום אויף דער פייכטער ערד.

— כאַ—כאַ—כאַ! — צעלאַכט ער זיך אויף זיין שיפורער אי-
לויזיע. אָבער דאָס מענטשלעכע פנים, וואָס ער האָט פאַר זיינע אויגן,
פאַרקרימט זיך נישט, ווייזט נישט קיין צונג און פאַרשווינדט נישט.
און... ער קען דאָך זי. דאָס איז דאָך... אַן אמתע משוגעת. ווי קומט
דען דאָראַטשקע אין מיטן דער נאַכט אין זיינע וועלדער?

ער איז שוין פיינלעך ניכטער. אָבער זיין געדאַנק הענגט אי-
בער אַ תהום, הענגט אַן אייביקייט. און אָט וועקט אים איר לוי-
טערע שטים:

— אויף אַלץ האָב איך זיך געריכט, הער פאַדלאַסקי, אָבער
נישט אויף אַזאַ מאָדנעם קבלת-פנים. איר זענט דאָך אַ נאַקעטער.
און... ס'איז מיר שווער אייך צו האַלטן אויף זיך...

און איר קליינע הייסע האַנט, וואָס האָט געפונען אַ באַהעל-
טעניש ביי אים אונטערן אָרעם, קלאַמערט זיך איין אין זיין לייב ווי
אַ זודיקער פיס. דער פּרוצלינגער ווייטאַק קערט אים אום צו דער
וויקלעכקייט.

— דאָראַטשקע? פון וואַנען? ווי אַזוי?
— לאָזט מיך אויפשטיין, נאַקעטער דושענטלמען! האָט אייך
דען די קריסטן נישט געזאָגט?
— וועלכע קריסטין?
— קיריליכע.
— קיריליכע?

ווי פשוט! דאָראַטשקע איז געפאָרן פון דער באַן סטאַציע קיין
פאָדאָסיע מיט דער שוועסטער און מיט די קינדער. לוקיאַן האָט
זיי פאַרפירט צו קיריליכען איבערוואַרטן דעם רעגן. די קינדער
שלאָפן געשמאַק, אַ שאַד זיי צו וועקן אין וועג אַריין, איז זי,
דאָראַטשקע, אַרויסגעלאָפן אַביסל אויפן וועג, זיך אויסזינגען פאַר
דער לבנה.

בערל האָט זיך צעלאַכט צום צווייטן מאָל, נאָך יאָרן פון אייני-
געהאַלטענעם שמייכל.

ער האָט זי אַ הויב געטון הויך, ווי אַ געפונען קינד און
אַזוי מיט איר אַוועקגעשפּאַנט, דער נאַקעטער בערדיקער שד.

באַסיעס קאַריערע.

אין וואַרשע איז אָנגעגאַנגען די סדרה עוואַקואַציע, וואָס אויפן סוחרישן לשון האָט עס געהייסן: כאַפּ אַריין וואָס דו קאָנסט אין גלייכן געלט. סיי ווי סיי וועט פּאָניע נישט אַרויספירן זיינע רי-זיקע לאַגערן סחורות. מען וועט זיי אָפּגיסן מיט בענזין און אונ-טערצינדן. איז נישט בעסער, אַז אַ ייד זאָל פאַרדינען דערביי? ס'איז נאָך צוגעקומען אַ הומאַניסטישער מאַטיוו, וואָס האָט געפּשרט דעם מסחר: איינקויפן די סחורות פאַרן געברויך פון דער פּריד-לעכער באַפעלקערונג. עס רוקט זיך אָן דער דייטש מיט זיין הונ-גער. פּאָניע האָט דאָס פאַרשטאַנען און — פאַרקויפט, מיטן תּנאי, אַז די סחורות זאָל מען וואָס גיכער אַריבערפירן אין פּריוואַטע לאַ-גערן, ווייל די מיליטערישע דאַרף מען אונטערצינדן. ס'הייסט, מען האָט פאַרניכטעט.

די פירמע „הערקולעס“ (טאַדעאוש ביסטריצקי, אשר פּאָדלאַסקי און אַנדערע) האָט איצט געאַרבעט אויף אַלע פּלעס. מען האָט גע-פירט מיט פּערד, מען האָט געפירט מיט אויטאָמאָבילן. יעדער טאָג האָט געבראַכט אַ נייע טראַנזאַקציע, מען האָט געשמעקט ביון תּאָלז אין מסחרים. אַזוי ווייל איז געווען צו די מענער, וואָס די פּרויען האָבן זיי צוגעהאַלפן אין געשעפט! אשר פּאָדלאַסקי האָט באַקומען ברייטע פּלייצעס און אַ קאַרק מיט ראָזע רייפן. ער איז געוואָרן ענ-לעך פון הינטן צו גאַריעלאָוון, ביי וועמען ער האָט געירשנט דאָס

בארימטע בילד, צוזאמען מיט דער לעבעדיקער האנקע. אין די קא-
וויארניעס און רעסטאראנען, וואָס זענען אייגנטלעך געווען געשעפטס-
קלובן, האָט מען אים גערופן נישט אנדערש, ווי גאַריעלאָו דער
צווייטער, און מען האָט זיך דערביי איבערגעוואונקען: זי העלפט אים
אַרויס! אמת, פון האַנקעס מיטהילף פלעגן אָפט זיך שטעלן פאַר
זיינע אויגן גרינע, פֿייערדיקע רעדער פון אייפערזוכט. ער האָט זיך
אַבער אָנגעשטעקט מיט גאַריעלאָוס פילאָזאָפֿיע: ליבע איז ליבע און
מסחר איז מסחר.

אויך באַסיע האָט זיך אַריינגעצויגן אין ביסטריצקיס געשעפטן
אַבער דאָ איז דאָס פאַרגעקומען אָן שום סוחרישער אויסרעכענונג.
ביסטריצקי האָט זיך פשוט דערשראָקן פאַר איר איינזאמקייט און
ליידיק-גיין אין דער ליכטיקער תפיסה פון זיינע גרויסע צימערן...
ער האָט זי אָפט געזען זיצן ביי דער פיאַנינאָ, (מיטן רוקן צו דער
קלאַוויאַטור) און שפּילן זיך ווי אַ קינד מיט די אייגענע פינגער.
פון אָנהויב האָט ער נאָר מילד געשמייכלט מיט זיין ברייטן מויל.
שפעטער אָבער האָט ער זיך געכאַפט:

— אויב אזוי קאָן זיצן אַ מאַמע, וואָס איז אָפּגעריסן פון איר
קינד, איז דאָס אַ שלעכטער סימן. מען טאָר זי נישט לאָזן אליין...
האָט ער אָנגעהויבן זי מיטצוגעמען אין קאַנטאָר אויף קרו-
לעווסקע. שפעטער — אויף מיטאָגן מיט אינטערעסאַנטן. נאָך שפע-
טער — אָנגעהויבן פאַרבעטן די מיליטערישע אינטערעסאַנטן אויף
מיטאָג צו זיך. באַסיע האָט זיך שנעל צוגעפאַסט. זי איז געווען
די גליקלעכע שילערין אין דער שול פון ספעקולאַציע. עס האָבן
זי נישט אינטערעסירט די גראָבע פאַרדינסטן, נאָר די קונסט פון
ספעקולאַציע אליין. פון דעם שטיקל אַרבעט מיט די זאָטלעך איז זי
געווען אַנטציקט. דריי מאָל און צו דריי פאַרשידענע אַרמייען איז
געווען פאַרקויפט און ווידער אָפּגעקויפט די ריזיקע פאַרטיע יאַפּאַ-
נישע זאָטלעך. געקויפט האָט זיי די אַרמיי אויף מבינות פון עקס-
פערטן, ווייל די זאָטלעך זענען געווען פּרעכטיק אויסגעאַרבעט און
פון גוטן מאַטעריאַל. פאַרקויפט האָט מען זיי צוריק פאַר אַ פינפטל
פון מקח, ווייל נייע עקספערטן האָבן אויפגעקלערט זייער פעלער:
זיי זענען צו פלאַך פאַרן רוסישן רייטער. פאַרשטייט זיך, אַז די

פירמע „הערקולעס“ האָט געאַרבעט מיט ביידע סאַרטן עקספּערטן צו דער ריכטיקער צייט. איצט האָבן די זאַמלען ווידער געפונען אַ באַהעלטעניש ביי ביסטריצקין אין די סקלאַדעס, ערגעץ הינטער דער שטאָט. און ער לייגט נאָך אויף זיי גרויס האָפּנונג צוליב דעם גוטן לעדער.

יא, באַסיע האָט, ענדלעך, מיטגעאַרבעט אין געשעפט. איר אמאָליקער חלום צו ווערן אַן אַקטריסע איז מקוים געוואָרן אויף אַ משונהדיקן אופן: זי האָט געדאַרפט שפּילן אַ ראָלע לשם ספּעקולאַציע. זי האָט געהאַט אַ לעבעדיקן מוסטער! האַנקע. זי האָט זיך געוונשן האַנקעס ערפּאָלג. אָבער זיין אַזוי ווי האַנקע האָט זי פאַר קיין פּאַל נישט געוואָלט און זי ווָאָלט נישט געקאַנט. זי האָט צו גוט אָפּגעשאַצט אירע אייגענע מעלות. מיט וואָס נעמט האַנקע אויס ביי מענער? מיטן אָפּענעם ווונק פון איר לייב. ווייזט זי אַ פּוס — ווייזט זי אים טאַקע, אַז עס רייסט די אויגן, כאַטש דער פּוס איז שייך. ווייזט זי דעם גאַלדיקן אַקסל — איז אויך איבער דער מאַס אַפּילו אירע פליישיקע אויגן, וואָס פאַרשיכורן אַנדערע, זענען אויך אַליין פאַרשיפורט. דאַכט זיך זיי ווינקען: קום און נעם. ניין, באַסיעס מעלות זענען אַנדערע. זי איז אינטעליגענט, פריינדלעך און נישט צוטערעלעך. אויך זי האָט זיך נישט וואָס צו שעמען מיט איר געטאַקט לייב. און אויך זי פאַרשטעלט עס און פאַרדעקט עס אין דער מאַס — לייגט אין דעם אַ חן. אויך זי שמייכלט פריינדלעך, אבער — צוריקגעהאַלטן. באַסיע פאַרשטייט איר געשעפטלעכע מיסיע זייער אינטעליגענטיש. די גאַנצע פאַרספּעקולירטע, אמת-העל-דישע און פאַלש-העלדישע חברה הינטערן פּראָנט, וואָס מער זי איז פאַרגרעפט, אַלץ מער איז זי אויסגעבענקט נאָך דער צאַרטקייט פון אַ פּרוי. מען דאַרף די דאָזיקע צאַרטקייט דערלאַנגען נישט אין אַזעלכע ריזיקע קאַכלעפּל, ווי האַנקע טוט עס. און עס ווייזט זיך אַרויס, אַז באַסיע איז גערעכט. די וואָנצעס אין כאַקי-קליידער באַ-ציען זיך צו איר העפלעכער ווי צו האַנקען, זיי ווערן אָבער נישט ווייניקער באַרוישט פון איר דין פּיסל, ווי פון האַנקעס שלאַנקע, מעכטיקע קאַלאָנע וואָס איז גרייט מיטן שפּיציקן שיכל צעברעכן די כאַקי-הערצער. באַסיע האָט זיך אויסגעלערנט די חכמה

צוצוציען מענער און האַלטן זיי פון דער ווייטן. און האַנקע דאָרף זי שוין בלוז ווי אַ פאַרשריפט מיט פעלערן, וועלכע זי טאָר נישט באַגיין. ביסטריצקי האָט זיך פאַרלאָזן אויף איר טאַקט און אויף איר שכל. און, ווען ער האָט געזען, אַז אין מיטן איר געשפרעך מיט אַ גאַסט ביים טיש איז פּלוצלינג פאַרשוונדן איר פריינדלעכער שמייכל און דאָס גרינלעך-בלאַס פנים האָט זיך עטוואָס פאַררויטלט און זיך איינגעשלאָסן אין שטייפן ערנסט, האָט ער געווסט, ביסט-ריצקי, אַז דאָס האָט באַסיע פאַרשלאָסן די טיר פאַר אַ צו דרייסטן חוצפהניק.

ניין, פאַר קיין חוצפהניקעס האָט ביסטריצקי נישט מורא גע- האָט. מיט זיי וועט זי זיך אַליין אן עצה געבן. אַ שטיקל מורא האָט ער נאָר געפילט פאַר אזעלכע מענער, וואָס האָבן אין כאַאָס פון ספּעקולאַציע נאָך געדענקט צו פאַרהאַלטן זיך איידל און קאַרעקט, אויב זיי זענען נאָך געווען שוין דערצו האָט ביסטריצקי געפילט אַ שטיקל פחד. פון זיין אייגענער שיינקייט האָט ביסטריצקי געהאַלטן גאַנץ ווייניק. דערפאַר האָט ער געהאַלטן פון זיין שכל. ער האָט זיך געטרייסט דערמיט, אַז באַסיע וועט אים נישט פאַרבייטן אויף אַפּי וועלכן איידעלן פראַנט. ער האָט געקענט זיין באַסיען און גע- ווסט, אַז פאַרן שכל האָט זי אים ליב. גאָר נישט לאַנג האָט זי אים דאָס אויסגעזאָגט.

נאָך אַן אַוונט, וועלכן זיי האָבן צוזאַמען פאַרבראַכט אין אַ גרעסערער כאַקי-געזעלשאַפט, אין דער אַטמאָספּער פון רויך און פון שיכור-געפּעפּערטע וויצן, האָט ער דערזען פאַר זיך אַ מאַדנע באַסיע אין דער היים. מיט גלאַנציקע אויגן האָט זי זיך אים געוואָרפן אין די אַרעמס און זיך דערקלערט אין ליבע צו אים. ביסטריצקי האָט פון דאָס ניי איבערגעלעבט זיין קוש-וואַך. ער איז אַליין געווען פאַרליבט אין באַסיען און צווישן צענדליקער געשעפטן געפונען צייט אויך אַ טראַכט צו טון ווי גוט איז צו ווערן אַ טאַטע פון באַסיעס אַ קינד.

פאַר די לעצטע טעג האָט ביסטריצקי געהאַט אַ קאַמישע אַרומ-

יאָגעניש מיטן גראַף פּלאַטען-מאַיעווסקי, וועלכער האָט געוויילט אין
וואַרשע און ליקוידירט אַ היפשע טייל אַרמיי-באַלעבאַטישקייט. זיי
האַבן איינע די אַנדערע געדאַרפט צוליב געשעפט און זיך אַלץ נישט
געקאַיט צוזאַמענטרעפן. אָט איז אַ מענטש, פאַר וועלכן ביסטריצקי
וואָלט געקאַנט מורא האָבן, ווען ער ווייסט נישט אויף זיכער, אַז
דער גראַף מיטן פּאַניאַטאַווסקי-קאַפּ איז האַנקעס אייגנטום, זאָלן זיך
ביי אַשרן אָנגיסן מיט בלוט די רייפן אויפן קאַרק, צוזעענדיק ווי
דער גראַף מיט האַנקען קריגן זיך ווי די קינדער און בעטן זיך
איבער ווי די קינדער. אַלע באַקאַנטע זענען שוין לאַנג געווינט
צו די קאַמיש-סענטימענטאַלע סצענעס צווישן האַנקען מיטן גראַף.
ביסטריצקי וועט נישט זאָגן, אַז פּלאַטען-מאַיעווסקי איז אַ נאַר, אָבער
באַסיע זאָגט עס אַרויס אָפן און דרייסט. צום ערשטן מאל האָט זי
דאָך אַרויסגעזאָגט נאָך דעם, ווי פּלאַטען-מאַיעווסקי איז געווען ביי
זיי אויף מיטאַג און האָט זיך פאַרחאַלטן, ווי זיין שטייגער איז, זייער
קאַרעקט.

— ניין, ביסטריצקי! דער גראַף דיינער איז אַ נאַר. וואָרום וואָס, איך
בעט דיך, בינדט אים מיט דער דאָזיקער ווילגאַרער קאַקעשקע? מען
לאַכט דאָך אין די הויפּנס פון זיי מיט זייער אייביקן ברוגז-טאַנץ.
— אפשר האָבן זיי זיך ליב?

— ניין, ביסטריצקי, אויף אזא אופן האָט מען זיך נישט
ליב.

ער האָט זיך געטראַכט: זאָל זיין ווי באַסיע זאָגט, אויב ער
איז אפילו נישט איינשטימיק, וועט ער אין דעם פאל נישט גיין זי
איבערשפאַרן. אָבער צום געשעפט האָט דעם גראַפּס נאַרישקייט קיין
שייכות נישט און ביסטריצקי יאָגט זיך אַרום נאָך אים איבער גאַנץ
וואַרשע.

איז אָבער שווער אים צו פאַקן. ער איז מוראדיק פאַרנומען,
דער גראַף. קודם — מיט קאַרטן. דאָס מזל האָט זיך אַ דריי גע-
טון און פאַר דער קורצער צייט וואָס ער פאַרברענגט לעצטנס אין
וואַרשע גייט אים דורך טיר און דורך טויער. עפעס פון דער גאַנ-
צער וועלט אייזל-קעפּ יאָגן זיך נאָך דעם כבוד צו פאַרשפּילן ביים
גראַף שווערע טויזנטער. אין קיין געלט נויטיקט ער זיך נישט אָבער, דער

שפיל האָט אים אַרײַנגעצויגן. ער וויל נאָך אַמאָל און נאָך אַמאָל פרווון צי איז ער טאַקע אַזוי מזלדיק. און דאָס מזל אין קאָרטן הויבט אים אָן אָפּצושרעקן. אים דאַכט זיך: ער האָט דעם טײוול די נשמה פאַרקויפט: אַ פּוסט האַרץ און פּולע קעשענעס. די מלחמה פאַגייסטערט אים נישט. ער איז צופיל פּאַליאַק, צו זיין אַ רוסי-שער פאַטריאַט און זיך צו נעמען צום האַרצן די רוסישע מפלות: ער איז צופיל אַוואַנטוריסט, צו אינטערעסירן זיך ערנסט מיט די גורלות פון פּוילן. און ער איז צופיל נעווראסטעניקער צו קאָנען הנאה האָבן פון זיין אַוואַנטוריסטיש לעבן. צו דעם אַלעמען איז ער צו-פיל אויפריכטיק, ער זאָל נישט פילן און פאַרשטיין זיין אייגענע נישטיקייט. צוואַס זשע טויג אים דאָס מזל אין קאָרטן-שפיל? ער וועט סיי ווי אומקומען אויפן פּראָנט ערגעץ. אַזוי גלאַט, צוליב פאַר-צווייפלונג וועט ער זיך אַ וואָרף טון אין פּייער. ער האָט אפילו נישט קיין אַמביציע צו זיין אַ רוסישער העלד. נאָך איין גרויסן געווינס האָט ער אפילו אַ טראַכט געטון וועגן זיין רעוואָלוצער. אָבער דאָ האָט מען אים געוואָגט, אַז פּאַדלאַסקי קלינגט צו אים.

— אַהא! אַ געשעפטל... זאָגט, אַז איך בין פאַרנומען. זאָל ער שפּעטער אָנקלינגען.

ער איז טאַקע געווען פאַרנומען. געשטאַנען ביים בופעט און געטרונקען קאַניאַק. געשעפט איז געשעפט. ליקוידאַציע, עוואַקואַציע, מען קאָן אַראָפּכאַפּן אַ פּרישע פאַר טויונטער.

ער האָט זיך איבערגעלייגט, צו וועמען צו גיין: צו פּאַדלאַסקי-קין אָדער צו ביסטריצקין. וואָרום אַחוץ דער שותפותדיקער פירמע האָט נאָך יעדער פון זיי אָנגעדרייט געשעפט אויף זיין אייגענער האַנט. און יעדערער פון זיי האָט געהאַט זיינע מעלות, וועלכע פלאַ-טען-מאַיעווסקי האָט גוט פאַרשטאַנען און אָפּגעשאַצט.

פּאַדלאַסקי איז אַ היץ-קאַפּ, אַ פאַנטאַזיאַר, אַ ספּעקולאַנט — אַ דיכטער. ער קאָן אי זיך אי יענעם פאַרדרייען און אַראָפּדרייען דעם קאַפּ צוליב האַזאַרד, צוליב ריזיקע. מיט אים צו האַנדלען איז ווי צו שפּרינגען פון דריטן שטאַק אין אַ שמאַל וואַסערל. עס קאָן געלינגען, מען קאָן אָבער אויך טרעפּן פאַרביי. ביי זיין איצטיקער

שטימונג האָט עס פֿלאַטענען שטאַרק אימפּאַנירט. ער וועט פֿרווון דאָס מול. מיט ביסטריצקין איז עפעס אַנדערש. ביסטריצקיס אַ קאַמפּינאַציע איז אַ קונסט-ווערק פֿון קאַלטער אויסרעכענונג. דאָרט, וווּ פֿאַדלאַסקי ריזיקירט, גייט ביסטריצקי ווי אויף אַן אייזערנער בריק און עס ווייזט זיך אַרויס, אַז אַזוי ווי ער פירט דורך דאָס געשעפט איז גאָר קיין ריזיקע נישט געווען דערביי. געוויס איז דאָס איצט פֿלאַטענען ווייניקער אינטערעסאַנט. אָבער ביי פֿאַדלאַסקין וועט ער טרעפֿן האַנקען — זיין איבערגעקרענקטע קרענק. דערזעט ער זי — ווערט ער בייז אויף זיך און אויף איר און אויף דער גאַנצער וועלט, פֿון דער ווייטן — דאַכט זיך אים אַז ער האָט נאָך צו איר עפעס אַ שטיקל געפיל פֿון רחמנות. ניין, ער וויל זיך נישט קריגן מיט איר, ער וועט גיין צו ביסטריצקין. ביסטריצקין האָט ער אין קאַנטאַר נישט געטראָפֿן. אַוועקגעפֿאַרן צו אים אַהיים און אויך דאָרט נישט געטראָפֿן נישט אים, נישט באַסיען. די דינסט האָט אים אָבער אי-בערגעגעבן, אַז פֿון קאַנטאַר האָט מען זיך נאָכגעפֿרעגט, צי ער איז נישט געקומען און אויב ער איז געקומען — בעטן אים פֿאַרבלייבן אויף מיטאַג. געקלונגען האָט פֿאַני באַסיאַ, פֿאַסט אים נישט אָפּצו-זאָגן.

אַראָפּגענומען די שווערד און צעשפּיליעט דעם אומבאַקוועמען שטייפֿן מונדיר, ליגט ער, מעשה אייגענער מענטש אין ביסטריצקיס קאַבינעט אויף דער קאָזעטקע, די לאַנגע פּיס אין די שטייף און שפּאַרן פֿאַרוואַרפֿן הויך אויפֿן רוקן פֿון פֿאַטעל, די הענט פֿאַרלייגט הינטערן פֿאַניאַטאָוסקי-קאַפּ. ווי שטייף דאָ איז! געמיטלעך... אין די דאָזיקע צימערן האָט מען זיך ליב. אין מען לאַכט זיך אויס פֿון דער מלחמה מיט אירע אומגליקן... קעגן איבער זיינע אויגן הענגט אויף דער וואַנט באַקונינס פֿאַרטרעט. פֿלאַטען-מאַיעווסקי פֿרוווט טרעפֿן וועמענס בילד דאָס איז. ער באַשליסט אַז דאָס איז הערצל און אים פֿאַרדריסט אויף ביסט-ריצקין דעם ספּעקולאַנט, וואָס האָט נאָך צייט זיך אָפּצוגעבן מיט נאַציאָנאַלע אידעאַלן. יידן זענען פֿאַרט אַ קלוג פֿאַלק, טויגן זיך צו גאָט און צו לייט...

דער פּוועל-יוצא פֿון די געמיטלעכע געדאַנקען איז געווען, אַז

דער גראַף האָט אַרויסגענומען דעם רעוואָלווער פון קעשענע. היינט, נאָך דעם גרויסן געווינס האָט ער נאָר אַ טראַכט געטון וועגן רעוואָל-ווער. איצט האָט ער אים אַרויסגענומען און אַריינגערוקט זיין רער אין מויל. ער האָט אַיין קויל אין אים. וועט ער פרוּוון דאָס מזל, אַזוי ווי לערמאַנטאָוס העלד. אמת, ער קאָן צעשמעטערן דעם שיינעם פאַ-ניאַטאָוסקי-קאַפּ. און דאָן וועט די וואַנט און די קאָזעטקע באַשפּריצט ווערן מיט פּלוט און מיט פּאַרץ. ביסטריצקי וועט נאָך האָפּן אַנ-דערע אומאַנגעמעלעכקייטן, און פּאַני באַסיאַ איז אַזוי אויך בלאַס. קוים וואָס עס האַלט זיך אין איר די איידעלע נשמה. מען דאַרף זיך באַדענקען, גראַף, איידער מען גייט אָפּטון די לעצטע באַרישקייט! דערווייל הערט זיך אַ קלונג אין טיר און דער רעוואָלווער וואַנדערט צוריק פון מויל אין קעשענע. ער הערט ווי פּאַני באַסיאַ איז געקומען, ווי זי פּרעגט עפעס ביי דער דינסט, ווי זי גייט מיט איר לייכטן טריט פאַרביי דער טיר, צו זיך אין צימער, זיך איבער-טון. און עס גיט אים פּלוזלינג אַ הויב פון אָרט: ווען אַז נישט איצט וועט ער אויספרוּוון דאָס מזל?

מען זאָגט: אַז עס גייט אין קאַרטן — גייט נישט אין ליבע. אין דער צווייטער מינוט שטעקט שוין זיין שיינער קאַפּ אין דער טיר פון בודואַר.

זי האָט אים דערזען אין אַוואַלן טואַלעט-שפיגל. שטאַרק נעג-ליזשירט, מיט צעלאָזטע שווערע צעפּ, קערט זי לאַנגזאַם אָפּ צו אים דאָס גרינלעך-בלאַסע פנים, צוהאַלטנדיק מיט דער האַנט די צע-שפּילעטע פּלוזקע ביים האַלז. זי איז מער פאַרוונדערט ווי פאַר-שעמט.

— צוליב וואָס טוט איר דאָס, גראַף?

אויף אַזאַ רויקער ווענדונג האָט ער זיך אמת נישט געריכט, ער פּאַלט איר אָבער באַלד אַריין אין טאָן און ענטפּערט אַזוי רויק:

— ווייל איר זענט שוין.

— דעריבער?

איצט שמיכלט ער. ער האָט געזונטע ווייסע ציין.

— דעריבער וויל איך אייך אַ קוש טון, פּאַני באַסיאַ.

זי קוקט אים אָן אין שוויגט. פיל פרויען בליקן איז שוין אויסגעשטאנען אין זיין לעבן דער העלדישער אָפיציר. דאָ האָט ער זיך אַביסל פאַרלוירן. אויף אַ פּרעמדער שפּראַך האָט זי גע- קוקט צו אים. זי האָט זיך אַזוי אָנגעדענט אָן אים מיט די אויגן אָן שרעק און אָן שנאה. אָבער אירע אויגן האָבן אָפּגעשטופט פּוֹן זיך, אָפּגעשטופט און דאָך געקוקט אַזוי פּריינדלעך. און איר בלאַס פנים רעדט וועגן אַ גרויס ליידנשאַפט. דער יונגער אָפיציר איז גובר געווען איר בליק, ער האָט זיך געלאָזט גיין צו איר בליק אַנט- קעגן. געפלאַנט האָט ער ווי אַזוי זיין חוצפה צו פאַרוואַנדלען אין אַן אָנשטענדיקן שפּאַס, אַ קוש טון, צום ביישפּיל, אין דער האַנט און אַרויסגיין. אויסגעלאָזט האָט זיך אָבער אַנדערש. איר אויסגע- שטרעקטער פּוס אין זיידענעם זאָק איינגעפאַסט און פאַרפאַנצערט אין גלאַנציקן לעטשל האָט קוים צו באַמערקן אַ ציטער געטון. אָבער ער האָט דעם ציטער באַמערקט און ריכטיק אויסגעטייטשט. גאַנץ עלאַסטיש האָט ער פאַרקניט און צוגעדריקט זיינע ליפּן צו איר פּוס.

— לאָזט אָפּ מײן פּוס, גראַף!

ווידער דער רויקער טאָן — אָן אַ פאַרווורף, אָן אַ ציטער. אָבער ער אַליין האָט שוין אַ ציטער געטון. דווקא איר רויקער פּריינדלעכער פאַרווורף האָט אויף אים געווירקט ווי אַ גלעט. ער האָט אויפּגעהויבן דעם קאָפּ צו איר און אים שוין מער נישט אַראָפּ- געלאָזט. זי האָט אים צוגעהאַלטן מיט דער האַנט ביי די קאַשטאַן- לאַקן, אָפּשטויסנדיק, נישט אָפּלאָזנדיק. זי האָט שטום און ערנסט באַווונדערט זיין שיינעם קאָפּ. אזא בלאַסע.

— גראַף, איר האָט נישט געדאַרפט צו מיר אַזוי צוגיין.

— איר זענט דאָך אָבער פאַרט שיין.

— איר זענט אויך שיין. און איר ווילט זיך מיאוס מאַכן.

איצט האָט ער איר שטייף געהאַלטן ביי די הענט. קאַלטע

זענען זיי געווען. איצט האָט ער אָנגעהויבן פאַרשטיין אירע אויגן.

אין זיי האָט זיך געראַנגלט אומבאַהאַלפּנקייט מיט זעלבסטווירדע.

— אָבער די הענט וועט איר מיר דאָך אָפּלאָזן, גראַף. זאָגט

ווי ווילט איר מיך אַ קוש טון?

איז ער צוגעפאלן צו איר האַלז, באַסיע איז פאַרבליבן קאַלט

צו זיינע קושן, אָבער אַז זי האָט דערפילט זיינע ברענענדיקע הענט
 אַרום איר לייב, האָט זי זיך פּלוצלינג אָנגעצונדן.
 און זי האָט זיך אים אָפּגעגעבן מיט באַשיידענער גראַציע.
 דאָס לעצטע איז געווען איר פאַרווונדערטער, נישט פאַרשטייענ-
 דיקער בליק. ביסטריצקי האָט אָנגעקלונגען.

דער אָפיציר איז פאַרבליבן אויף מיטאָג. מיט פּאַני באַסיאָס
 דערלויבעניש האָט ער אָפּגעשפּילעט דעם קאָלנער פּון מונדיר, עס
 זאָל אים זיין באַקוועם. אין געשעפטלעכן שמועס האָט זיך באַסיאָ
 נישט געמישט. זי האָט זיך פאַרהאַלטן ווי אַ געלאָסן-רויקע באַלע-
 באַסטע. אַ פּאַר מאָל, אַזוי ווי צופּעליק. האָט איר טונקל-מאַטער
 בליק אָנגעטראָפּן אויפן שיינעם פּאַניאַטאַווסקי-קאַפּ, וועלכער האָט
 איצט אָפּגעשפּילט אין לייכטע באַוועגונגען די גאַנצע גאַמע פּון גע-
 מיטלעך-געשעפטלעכן שמועס ביים טיש, און געמאַכט פּון דעם שמועס אַ
 שפּאַס. און באַסיע האָט זיך צוגעהערט נישט צום געשפּרעך פּון די ביידע
 מענער. זי האָט זיך צוגעהערט ווי אין איר לייב שפּילט דער עכאָ פּון פּאַן
 אַדאַמס הייסע באַרירונגען. די ביידע מענער-שטימען האָבן דערגרייכט צו
 איר ווי פּון דער ווייט. זי האָט נישט אונטערגעשיידט קיין ווערטער. זי
 האָט נאָר אונטערגעשיידט צוויי שטימען פּון צוויי זכרים, זי, די נקבה.
 — שמעקט דיר דער זוף, ביסטריצקי? פאַרוואָס עסט איר
 נישט, גראַף? ס'וועט דאָך קאַלט ווערן.

אַ געלאָסענע, ערנסטע באַלעבאַסטע מיט אַ פּרום, בלאָס פּנים.
 אין געדאַנקען מאַכט זי אַ פאַרגלייך צווישן די צוויי זכרים, וואָס
 ביידע האָבן זי געהאַט. צום סוף מיטאָג ווערט באַסיע נערוועז אומ-
 רויק אין איר אָן אַ פּאַר מאָל דעם שטערן. זי פאַררופּט זיך אויף
 קאַפּ-ווייטיק, גיט ביידע מענער איר בלאָסע האַנט אַ קוש צו טון און
 גייט אַוועק זיך צולייגן. פּון קאַבינעט הערט זיך זייער הייסער מע-
 נער געשפּרעך. דוכט זיך: ער וויל אויפרייסן די טיר צו איר, ער
 לאָזט נישט צומאַכן אַן אויג, ער לאָזט נישט פאַרגעסן וועגן עפעס
 אַזוינס, וואָס איז גלייכער נישט צו געדענקען. עס ווייזט זיך אַרויס,
 אַז באַסיען קאָן נעמען יעדער מאַנספּערשוין, אַבי ער זאָל נאָר

נישט זיין העסלעך. פאן אדאם? יא, ער האָט אַ שיינעם קאַפּ און
איידעלע מאַניערן. ניין, ער איז נישט געווען ברוטאל. זי האָט אַליין
זיך אָפּגעגעבן, זי פילט נישט קיין שום ביי-געשמאַק.

און אפשר, באַסיע, איז גאָר בעסער אזוי? האָסט דאָך אַלע-
מאָל געבענקט נאָך אַ פּריי לעבן. וואָס הייסט פּריי לעבן? פּריי לעבן
דאַרף מען דאָך קאָנען. האָסטו דעם נויטיקן טאַלאַנט דערצו? יאָ,
אין דיין זינדיקן געדאַנק האָסטו דעם טאַלאַנט, נישט נאָר פאַר אַ
פּריי לעבן — פאַר אַן אויסגעלאָסן לעבן. אָט קאָנסטו דאָך רויק
טראַכטן וועגן ביסטריצקין און פאַן אַדאם גלייכצייטיק. דו קאָנסט שוין
איצט זינדיק טראַכטן וועגן אַזעלכע באַקאַנטע מענער, וועלכע וועלן
פּריער-שפעטער זיין נאָענט מיט דיר. האַנקע. דו ביסט געוואָרן די
צווייטע האַנקע. ווי האָט עס אַ פּרוי נישט די מינדעסטע קרענקונג
פון דעם, וואָס היינט איז פאַרלאָפּן פאַר מיטאַג? האָסטו אים דען
ליב, דעם אָפיציר? נאַרישקייט! אַ פאַרבייגייער. גיכער האָסטו האַנ-
קען פיינט. אָט אזוי איז ער געשטאַנען איבער דיר און געגלעט דיין
פנים, ווען דו ביסט געלעגן אַן אומבאַהאַלפּענע, מיט צוגעמאַכטע
אויגן. אין די צוגעמאַכטע אויגן האָסטו פאַרבאַהאַלטן זיין שיינעם קאַפּ.
זי גיט אַ ציטער.

— ווער? דו?

ביסטריצקי איז אַריין אומבאַמערקט. ער גלעט מיט דער האַנט
איר שטערן.
איר ערשטע באַוועגונג — אַ קוק טון צי איז זי נישט אומ-
פאַרשעמט אָפּגעדעקט.

— דאָס קעפעלע טוט וויי, באַסיע?

— אביסל,

— אפשר אַ דאָקטאָר?

— זי צעלאַכט זיך.

— נאַרישקייט!

און זי ווערט אָנגעצוּנדן פון איר זינדיקן געדאַנק. אפשר וויל
ער איצט זיין נאָענט מיט איר? ניין, דאָס נישט! דאָס נישט!
אַבער איר געדאַנק פּראַוועט שוין אַ הפּקר-טאַנק.

— אפשר וויסט ביסטריצקי פון דער גאנצער מעשה? אפשר
 איז דאָס ביי זיי אַ געשעפטלעכער אָפּמאַך?
 אַ וויילע שפעטער קושט זי שוין הייס זיינע ברייטע, שטייפֿע
 לײַפֿן. זי בעט ביי זיי פֿאַרצייונג פֿאַר איר ווילדן געדאַנק.
 און זי האָט זיי לײַב, די ברייטע לײַפֿן, באמת לײַב.
 — ער איז שוין אַוועק, דער גראָף?
 — ניין, ער וואַרט נאָך. מיר דאַרפֿן פֿאַרן צוזאַמען.
 — וויסט וואָס, ביסטריצקי? — מיט אַ נייעם חן און רייך
 נעמט זי אים אַרום, מיט אַ נייעם חן און רייך איז פֿאַלעבט און
 עטוואָס פֿאַררויטלט איר פנים. — טו דיין ווייב אַ געפֿעליקייט: נעם
 זי מיט אויף אַ שוואַרצע קאַווע. אפשר וועט איבערגיין דער קאַפּ-
 ווייטאַק.

— אָבער ער, פֿלאַטען-מאַיעווסקי וואַרט...
 — ער אויך. ער טאַקע אויך. פֿאַרוואָס דען נישט? זאַלבע-
 דריט. מירן נאָך פֿאַרפֿאַרן צו אשן נאָך האַנקען...
 דאָס איז געווען אַ מאַמענטאַלער און ווילדער קאַפּריז פֿון צע-
 לאַזענעם געדאַנק, וואָס האָט געזוכט די געפֿערלעכסטע, די זינדיק-
 סטע שטעגעלעך. שאַרף ווי אַ ווייטיק איז געווען דער פֿאַרלאַנג צו
 זיצן צווישן די צוויי מענער און צו פֿילן איר פֿולע געפֿאַלנקייט.
 האַנקען האָט זי אויך געדאַרפֿט צו דעם שפּיל. ס'איז דאָך איר אָפּי-
 ציר געווען.

אַ שעה שפעטער איז באַסיע טאַקע געזעסן צווישן ביידע מע-
 נער אין אַן ענגען פֿאַעטאַן. זי איז פֿמעט געזעסן ביי ביידן אויף
 די קני. דאָס איז געווען אין מיטן מאַרשאַלקאָוסקאַ-גאַס מען האָט גע-
 מוזט זיך אָפּשטעלן, די גאַס איז געווען פֿאַרשטאַפּט. פֿון איין זייט
 אַן אומענדלעכע קייט גרינע וועגענער מיט אַרמעיש האַק-און-פֿאַק:
 די עוואַקואַציע. פֿון דער אַנדערער זייט האָט זיך אין דער קווער
 פֿון גאַס אויסגעקערט אַ משונחדיק גרויסער לאַקאָמאָביל מיט אַ קוי-
 מען, וואָס האָט אויסגעזען ווי אַ פֿאַרמבולדיקע היה. מען האָט דעם
 לאַקאָמאָביל אַרויסגעשלעפּט פֿון אַ פֿאַבריק ערגעץ צום עוואַקואַירן.
 האָט ער זיך איינגעשפּאַרט, מיט זיין שווערקייט דורכגעבראַכן דעם
 ברוק און געבליבן קניען אויף די פֿאַדערשטע פֿאַרזונקענע רעדער.

באסיע קוקט אויף די דראָזשקעס, וואָס פאָרן לאַנגזאַם פאַרביי. די גאַנצע גאַס מיט פערד און וועגן מאַכט אַן איינדרוק פון איין פאַר-פלאַנטערטן קנויל און די פאַרבייפאַרנדיקע דראָזשקעס דאָס איז דער ערשטער פאַדים, וואָס מען פרוּווט פון דעם קנויל אַרויסציען. און, קוקנדיק, ציט זי זיך איין אינגאַנצן. זי וויל פאַרשווינדן, פאַר-שווינדן תיכף. דריי קעגן דריי. זי זעט זיך אַליין, ווי זי זיצט אויף די קני ביי ביסטריצקין מיט פלאַטענען. און זי זעט אויך דעם צווייטן דריילינג, וואָס אַ דראָזשקע ברענגט זיי לאַנגזאַם אַנטקעגן און פירט זיי לאַנגזאַם פאַרביי. לעאָן אין זיין ברייטן קאַפּעל'וש האָט שטייף מיט ביידע הענט זיין שטעקן פאַררעסט. ער האָט זיך אָפּ-געקערט. ער וויל זי נישט זען. נעבן לעאָנען — סלאַווע, די שוועס-טער אירע און ביי זיי ביידן אויף די קני — באַרינקע, איר זון. סלאַווע האָט זי דערוען. מיט שרעק האָט זי אַ כאַפּ געטון דאָס קינד און צוגעטויליעט צו דער ברוסט, פאַרשטעלנדיק אים אַזוי פון זיין טריפה-נער מאַמען. מען פאַרט ענדלעך.

די שוואַרצע קאַווע האָט זיך רעכט פאַרצויגן. מען האָט זי גע-טרונקען אין אַ קאַבאַרעט. איז צוגעקומען שאַמפּאַניער. זענען צוגע-קומען טענץ. באַסיע האָט געטרונקען מיט אַלעמען און געטאַנצט מיט אַלעמען, וואָס זענען געזעסן ביים טיש. ווען זי איז געווען שוין גוט באַרוישט איז זי געגאַנגען טאַנצן מיט האַנקען, אַזוי ווי די קאַ-באַרעט-מיידלעך האָבן דאָס געטון צווישן זיך. ביסטריצקי האָט כמעט מיט געוואַלד זי אַוועקגעפירט אַהיים. אויפן וועג האָט זי נאָר גע-האַלטן אין פלאַנטערן מיט דער צונג.

— ביסטריצקי, וואָס מאַטערסטו מיך? כ'האַב דאָך גאַרנישט גערעדט, גאַרנישט געזאָגט. גאַרנישט.

— איך בין אַליין שולדיק — האָט ער זיך נישט געקאַנט שטענען — אַליין שולדיק.

ער האָט נישט באַמערקט ווען זי האָט זיך אַנגעטרונקען. ער איז געווען פאַרטיפּט אין אַ געשעפּטלעכן שמועס.

אויף מאָרגן האָט מען געפירט גרויסע וועגנס מיט ברעזענט

איבערגעצויגן צו ביסטריצקיס סקלאדעס הינטער דער שטאָט. ביס-
 טריצקי איז שוין געוואָרן מיד פון ציילן. ער האָט אַ מאַך געטון
 מיט דער האַנט און זיך פאַרלאָזט אויף מענטשן. סײַ ווי, וויפל מען
 זאָל נישט גובהנען, פאַר קיין אַרעמאָן וועט מען אים שוין נישט מאַכן.
 און ער איז אַזעק אַהיים. דאָס איז געווען אין דער שניט-צײַט פון
 ספעקולאַציע, ווען יעדע מינוט האָט געקאָנט אַרייַנברענגען נייע
 אוצרות. אָבער ביסטריצקי האָט געטראַכט וועגן זיין גרעסטן אוצר,
 וועגן באַסיען. ביסטריצקי איז געווען פאַרליבט און סענטימענטאַל.
 איר נעכטיקער שיפורער קאַפּריז האָט נאָר קרענקלעך פאַרשאַרפט
 זיין געפיל. ער האָט זי געלאָזט אינדערפרי אַ שלאָפעדיקע און גע-
 בענקט וואָס גיכער צו זען זי אַ ניכטערע, אַ מונטערע, אַ פאַרשעמטע
 פאַר איר נעכטיקער שפרות. פאַרבייגעפאַרן פאַרביי אַ בלומען-געשעפט.
 זיך אָפּגעשטעלט און געקויפט בלאַסע טײַ-רויזן. אזוי ווי זי האָט
 ליב. עס האָבן אים געפלאַמט די אויערן פון זיין יינגלשן אײַנפאַל.
 מלחמה. עוואַקואַציע. אוצרות. אומגליק. און ער — נאָדיר גאָר רויזן!
 אָבער פאַרפאַן. ער איז פאַרליבט. אויף אײַניקע גאַסן איז געווען
 ענג פון דער עוואַקואַציע. אויף זיין גאַס — נישט דורכצופאַרן. ער
 האָט געמוזט אַראָפּגיין פון דער דראָזשקע. אָבער וואָס נענטער ער
 האָט זיך אַרייַנבאַקומען אין דער שטייענדיקער ענגשאַפט, אַלץ חײ-
 ניקער האָט זיך געלייגט אויפן שכל די עוואַקואַציע.

— אפשר אַ שרפה?

און גלייך נאָכדעם:

— אפשר אַ שרפה בײַ אים אין ווינונג?

ער האָט שוין נישט קיין צײַט זיך צוקוקן. מען האָט אים
 אַרומגערינגלט פון אלע זײַטן, מען שטופט אים פאַרויס און זיין
 אײַניקער געדאַנק — מען זאָל נישט צעקוועטשן די טײַ-רויזן.
 אים דוכט זיך, אַז מען קוקט אויף אים, אַז מען טײַטלט אויף
 אים מיט די פינגער.

— אַ רעוויזיע?

עס ווערט אים קאַלט, אָבער ער באַהערשט זיך. קײנער וועט
 בײַ אים גאַרנישט געפֿינען. זײַנע געשעפטן האָט ער געפירט מאַטע-

מאטיש אויסגערעכנט אויף ניינציק פראצענט פון זיכערן און לע-
גאלן דערפאלג.

אָדער אפשר?.. וועט ער גיין דער געפאר אנטקעגן, וועט ער
פרעגן ביי יענעם פאליציאנט, וואָס שטייט דאָרט אין מיטן דער גאָס.
— ער! ער! — און מען מאַכט אים אַ וואַרע, מען שטופט
אים אַרויס אויפן ליידיקן שטיקל פלאַץ, וווּ דער פאליציאנט שטייט.
דער פאליציאנט היט אַ פעקל, אַ לענגלעך שוואַרץ פעקל אין מיטן
דער ווייסער גאָס, ווי עמעץ וואַלט עס דאָ פארלוירן, אַ פעקל מיט
אַ צעלאָזטן צאָפּ, אַ פעקל מיט אַן אויסגעדרייטן פוס.
אויבן, אויפן פערטן שטאָק, ווהין מענטשן האָבן די קעפּ פאר-
ריסן און טייטן מיט די פינגער איז דאָס פענסטער געווען אָפּן. און
אַ גאָלדיקער פאָרהאַנג האָט זיך אַרויסגעגליטשט אין דרויסן און זיך
געשפילט מיטן ווינט.

אויפרודערונג.

ס'איז געווען שוין לאנג נאך דער ארבעט, אבער ישראל איז פארבליבן אין פאבריק, צוהעלפן אידען אין אירע חשובות און קאָרעספאָנדענץ. מיט אשרס אַזעקגיין פון דער היים און פון פאבריק איז די גאַנצע לאַסט געפאלן אויף אידען. די לאַסט איז איר צען מאָל שווערער ווי געוויינלעך, ווייל אין האַרצן האָט זי שוין לאַנג אָפגעשלאָגן פפרות מיט דער פאבריק. אבער שליסן די פאבריק איז געווען אונמעגלעך שוין צוליב די אַרבעטער אַליין. און אויף דורכצופירן אַ ליקוידאַציע מיט אַ סדר איז נישט געווען די פאַסיקע צייט. די פאבריק האָט נאָך געמוזט אַרבעטן אַזוי לאַנג, ווי זי האָט געהאַט פאַר וועמען צו אַרבעטן. באַשטעלונגען האָבן זיך לעצטנס פאַרמערט. רוסישע סוחרים האָבן זיך געאייילט אַרויסצושלעפן פון וואַרשע וואָס עס לאָזט זיך און פּל-זמן עס לאָזט זיך. מען האָט געצאלט גוטע פּרייזן און פאַר געלט. אידע האָט ערשט געמוזט אָנגעשטרענגט אַרבעטן, פּדי צו באַקומען אַ מעגלעכ-קייט צוצוטרעטן צו דער ליקוידאַציע. און, וויסנדיק ווי שווער עס קומט איר אָן די אַרבעט, האָט ישראל נישט געקאַרגט קיין צייט און קיין מי, איר צוהיילן צו זיין.

סוף-פּל-סוף איז דאָך פעטער בערל נישט זיין פעטער, נאָר אירער; אפילו נישט אירער, נאָר איר מאַנס. אין יעדן פאַל איז זי מיט בערלען אַ נענטערער קרוב ווי ישראל. און פּלויז איר ענערגיע

האָט ער צו פאַרדאַנקען, וואָס זיין ווייב און קינדער האָבן זיך אַרויס-
 געראַטעוועט פון וואַרשעווער גיהנום אויף די פרייע לופט אין פּאָד-
 לאַסקיס וועלדער. דאָס אויסריכטן זיי האָט אויך געקאָסט אַ סך
 געלט. אידע האָט אָנגעשריגן: נעמט און רעכנט זיך נישט! געוויס
 איז ער איר בעל-חוב און דאַרף זיך אָפּדינען מיט וואָס ער קאָן.
 אפילו מינע, זיין פאַרטייאישע קעגנערין האָט עס פאַרשטאַנען און
 געשוויגן, זעענדיק ווי ער פאַרבלייבט אין דער פאַבריק נאָך דער
 אַרבעט. די פאַבריק איז איצט נויטיקער געווען פאַר די אַרבעטער,
 ווי פאַר אידען אַליין.

אָבער אַחוץ חשבונות און התחייבותן האָט ישראל'ן נאָך צוגע-
 בונדן אַ פריינדשאַפט צו זיין חברטע-באַלעבאָסטע, אַ טיפע סימפּאַטיע
 פון איין אומגליקלעכן מענטשן צום צווייטן.

ס'איז אין גאַנצן פאַרווישט געוואָרן די גרענעץ צווישן באַלע-
 באַסטע און אָנגעשטעלטן. ביידע האָבן זיי פאַרלוירן זייער עכטע
 קלאַסן-פאַרב און ביידע האָבן דערזען פאַר זיך דעם מענטש מיט זיין
 צער און ווייטאַק.

אידע האָט געוויסט, אַז ישראל'ס ווייב איז אומהיילבאַר קראַנק
 און אַז די פרישע לופט קאָן נאָר אָפּציען אָבער נישט פאַרהיטן
 פון דער קאַטאַסטראַפּע. פריער שפּעטער וועלן די קליינע קינדער
 פאַרבלייבן יתומים. דאָס איז איר קאַפּ געווען דערביי, אַז דאָראַטשקע
 זאָל מיטפאַרן מיט דער קראַנקער און, ווי ווייט מעגלעך, אויפפאַסן
 אויף די קינדער און האַלטן זיי פון ווייטן פון דער מוטער.

ישראל, ווידער, האָט געוויסט איר צער, דעם צער פון אַ באַ-
 ליידיקטער, אַוועקגעוואַרמענער פרוי. זי איז שוין לאַנג נישט געווען
 אייפּערזיכטיק אויף אשרן. זי האָט אים שוין לאַנג פון איר
 האַרצן אַרויסגעריסן. אָבער פאַרגעסן די באַליידיקונג האָט
 זי נישט געקאָנט. מיט איר זאָל מען זיך וואַרפן! און ווער? אַ
 נישטיק יינגל, וואָס זי האָט אים געמאַכט פאַר אַ מענטשן: זי האָט
 זיך נישט געקאָנט מוחל זיין איר אייגענע קורצזיכטיקייט, פאַרוואָס
 זי האָט עס אַלץ נישט פאַרויסגעזען. פאַרוואָס זי האָט געמאַכט אַזאַ
 ווילדן טעות אין לעבן, פאַרוואָס זי האָט אירע בעסטע יאָרן פאַר-
 שפּילט.

אידע האָט נישט געהערט צו די נאַטורן, וואָס ווערן פון אומ-
גליק פאַרצווייפלט און אַפּאַטיש. אידע איז גרייט געווען שוין אָן-
צוהויבן דאָס לעבן פון אַ נייעם בלאַט. ראַטעווען דאָס, האָס עס לאָזט
זיך נאָך ראַטעווען. אָבער די פאַבריק האָט זי צוגעהאַלטן, גע-
צוונגען צו לעבן מיטן זעלביקן סדר, מיט די זעלביקע אינטערעסן,
ווי ביז אַהער.

— איר גלויבט מיר נישט, חברטע מינע, אַז איך וואָלט זיך
שוין מיט אייך געביטן ?

די ווערטער האָט זי געזאָגט מיט אַ קלוגן, ביזן שמייכל ביי
אַ קליינעם, פרינציפיעלן קאָנפליקט מיט דער ערער נייטאָרין.
מינע, וואָס האָט געטראָגן אויף אירע שמאַלע אַקסל די גדלות פון
גאַנצן פּראָלעטאַריאַט, האָט פרום אָפּגעקערט איר שמאַל פנים : בור-
זשאַזע הויכשאַפּלעריי ! אָבער ישראל האָט געוואוסט, אַז אידע רעדט
אויפריכטיק.

זיי זענען ארויס פון פאַבריק אזויגער ניין. אויף די טונקעלע
נאַלעווקעס האָט גערודערט מער ווי שטענדיק אין דער צייט. דער
שוואַרצער טייך פון קאַפּאַטעס האָט זיך אויסגעמישט מיט די ארס-
געבלייכטע כאַקי העמדלעך. מיליטער איז געגאַנגען מיד און אָן אַ
סדר. אויף אידען האָבן די נאַלעווקעס געמאַכט דעם איינדרוק פון אַן
אַנגעלויף יתומים, עלנטע מענטשן, וואָס ווייסן נישט וווּ זיך אַהינ-
צוטון.

דאָס איז אָבער געווען די בלינדע עלנט, ווען די מענטשן-
מאַסע קאָן שטראָמען און רודערן ווי אַ טייך און ווען איינער זעט
נישט דעם אנדערן. זאָל עמעצער פאַלן, וועט זיך קיינער נישט אומ-
זיקן, די מאַסע וועט אַריבערשווימען.

— וואָס איז אייך, אידע !

ישראל האָט זי געהאַלטן ביים אַרעם און דערפילט איר ציטער.
— אָט שלעכטע מחשבות.

— דאָס איז קיין ניס נישט ! — האָט ער אָפּגעזיפצט.

ער האָט געטראַכט :

— ווער באַדויערט, וואָס די רוסן טרעטן אָפּ ? ווער ווייס וואָס

דער דייטש שטעלט פאַר מיט זיך ? אָבער די גאַס פילט איצט איר

אומבאָהאַלפּנקייט. די מלחמה איז אומברחמנותדיק. זי רוקט זיך
אַן אויפן קאַפּ פון דער אומבאַשיצטער גאַס. אין דער טונקלקייט
האַט זיך די גאַס באַהאַלטן. אַז דער פּליענדיקער דייטש זאָל נישט
מאַכן פון איר אַ תּל.

— אַן עקסטרא-טעלעגראַמע! דרייסיק טויזנט געפּאַנגענע דייטשן!
מיר טרעטן אָפּ אויף די צוגעגרייטע פּאַזיציעס!

קיינער האָט נישט געגלויבט אין די ידיעות. אָבער דאָס ווייסע
בלאַט האָט זיך דאָך צעשטאַטן איבער דער שוואַרצער מאַסע, מען
איז געשטאַנען אין די טויערן ביי די ראַגן, ביי די איינצלנע פּייערן
און געלעזן. ישראל האָט געקויפט אַ טעלעגראַמע, דורכגעלאָפּן דעם
ליגנערישן באַריכט און געבליבן שטיין ביי דער כראַניק. די הענט
האַבן אים געציטערט. ער האָט איבערגעגעבן אידען דאָס בלאַט.

— וואָס ווייזט איר מיר?

— לעזט.

— אַ טראַגישער זעלבסטמאָרד. אַ יונגע פרוי וואַרפט זיך פון
פערטן שטאַק...

אין טויער, וווּ זיי זענען געשטאַנען, האָבן זיי זיך אָנגעקוקט
בלייך און צעמישט.

— נו, ישראל?

— מען האָט עס געקאָנט פאַרויסזען.

אָבער אין אידען האָט זיך אָנגעצונדן אַ וויסט נקמה-פּייער.

— איר וועט זען! זיי וועלן אַלע ברעכן דעם קאַרק... אזוי ווי

באַסיע—

— ווער?

— די גאַנצע חברה, ישראל! פאַר מיין בלוט! פאַר מיין פאַר-

גאַסן בלוט. אוי, ווען איך הער דאָס פון אשרן אַזאַ בשורה! אוי!

ישראל האָט פאַרשטאַנען, אַז אין איר האָט אויפגעפלאַצט די

פאַרבאָהאַלטענע ווונד. ער האָט זיך אָבער דערשראָקן פאַר דעם כּוח

פון איר שנאה. זי האָט געשליידערט ווערטער מיט אַזאַ קראַפט,

אַז ס'איז געווען צו גלויבן: זי, די קליינע מכשפה, קאָן מיטן מויל

אַראָפּברענגען דאָס אומגליק.

— הערט אויף, אידע! הערט אויף!

זי האָט אָבער נישט געקאָנט זיך באַהערשן. אָנשטאָט איבער-
צונעמען זיך מיט דעם אומגליק מיט באַסיען, האָט זי, דאָכט זיך,
טריומפירט און געשאָאָן פעך און שוועבל.

אין דער שעה פון שוואַכקייט שפירן מענטשן דעם נאָענטן
אומגליק הינטער זיך. פאַר ישראלן איז די צייטונגס-דייעה געווען
ווי אַן אָנזאָג פון אייגענעם אומגליק, ווי דער ערשטער סיגנאַל.

ווייטע און פרעמדע מיט זייערע איצטיקע איבערלעבענישן, זענען
זיי דאָך לאַנג געשטאַנען אין טויער צוזאַמען און מורא געהאַט צו
שיידן זיך און פאַרוזנקען ווערן אין איינזאַמקייט פון אויפגער-
דערטן מענטשלעכן ים.

אין דער היים האָט ישראל אָנגעטראָפן אויף אַן אויפרודערונג.
די אָונט-צייטונג איז געלעגן אויפן טיש. פייגע-פעסיע האָט זיך
געשאַקלט און געמורמלט, ווי זי וואָלט געזאָגט אַ תפילה אָדער גע-
פישופט.

— פאַר מיין צער, רבונו של עולם! פאַר מיין פאַרגאַסן
בלוט! וואָס ער האָט געמאַכט פון מיין קינד איז אים אַנטקעגן גע-
קומען!

און פיינעס האָט געשפּאַנט אויף און אָפּ איבערן צימער. די
קירצע הענט זענען זיך קוים צוזאַמענגעקומען אויפן וואַטאָון רוקן,
דער הוט איז אים געזעסן אויף אַ זייט. עטלעכע מאָל האָט ער זיך
אָפּגעשטעלט קעגן ישראלן, געוואָלט עפעס זאָגן און ווייטער גע-
שפּאַנט. ענדלעך האָט ער זיך דערוועגט.

— נו? ... ישראל? פאַרשטייט מיך, צי דו פאַרשטייט מיך
נישט?

און דאָס לעצטע וואָרט איז אים פּלוצלינג פאַרבליבן אין
האלז, פאַרשטיקט פון טרערן.

ער האָט אַריינגעשלעפט ישראלן אין צווייטן צימער אַריין, וווּ
די ליידיקייט האָט געשריגן נאָך דינהאַס צוועקפאַרן.

— ישראל, איך האָב מורא! אַ שרעק איז מיך באַפּאַלן, ישראל!

— אָבער וואָס איז דיר געשען?

— פאַרשטייט נאָך אַלץ נישט? פאַר דאָראַטשקען ציטער איך,

פאר דאָראַטשקען! ס'זאָל איר עפעס נישט געשען. אַ שוואַך קינד
אוי וויי איז מיר!

פינעס איז געווען אזוי אויפריכטיק אין זיין שרעק פאר דאָ-
ראַטשקען, אז דאָס האָט געדעקט דעם גאַנצן קאַמיוס פון זיין פאר-
ליבטער פּערוואַן.

ער האָט זיך צעכליפעט און זיך אָפּגעקערט.
ישראלן איז באַפאלן אַ טעמפע שרעק פאר דאָראַטשקען, פאר
דינהן, פאר די קינדער. עס האָט זיך געדוכט: נאָך דעם ערשטן
קלאַפּ דאַרף אײנפאלן דער גאַנצער סופּיט. ער האָט זיך געדאַרפט
אַנשטרענגען צו כאַפּן דעם געדאַנק, אז צווישן דעם אומגליק מיט באַסיען
און זיין שרעק איז קיין שייכות נישטאָ. ער האָט עס געזאָגט פינעסן,
אַבער יענער איז אויפגעשפרונגען.

— אוי, וויי איז מיר! ער פאַרשטייט עס נישט! קיינער פאר-
שטייט נישט!

און וואָס האָט ער דען אַליין פאַרשטאַנען, אַ חוץ זיין טעמפּער
שרעק? ער האָט פאַרשטאַנען דאָס, וואָס די לאַגיק פון זיין ליבע
האַט אים אונטערגעזאָגט. און, ווייל דאָראַטשקען האָט ער שטאַרק
געליבט, איז די לאַגיק געווען אַ ווילדער חישהער אינסטינקט. דאָס,
וואָס איז געשען מיט ביסטריצקיס צווייטן קרבן קאָן וואַרשיינלעך
געשען אויך מיטן ערשטן. ער דאַרף זיין נעבן איר! ער דאַרף זי
באַשיצן פון געפאַר! אויב ס'איז נאָך נישט שפּעט, אויב ס'איז נאָך
נישט שפּעט!

— ער פאַרט מאַרגן אוועק.

— וווּהין? משוגענער!

— ער מוז זיין נעבן דאָראַטשקען.

— און די קינד?

דאָ האָט ישראל דערוען פאר זיך פינעסן פון גאָר אַ נייעם
שיין. ער האָט זיך אויסגעגלייכט, דער ליטוואַק, פאַרריכט דעם קאַפּע-
ליוש און אָפּגעהאַקט קאַלט און טרוקן.

— וואָס איז מיין דאגה, וואָס?

די קיך פאר די היימלאַזע, וואָס אין איר האָט ער אַ שטיק
האַרץ און נשמה אַריינגעלייגט, וואָס נישט איין מאָל איז ער אַריינ-

געפאלן אין א קרענק צוליב דער שווערער ארבעט, עגמת נפש אין
ארומרייסן זיך מיט די גבאים און די הונגעריקע, די קיך, וואָס ער
האַט עקשנותדיק זיך געהאַלטן אָן איר מיט די ציין... „איך זאָל
וויסן, אז מיין טויט וועט דאָ זיין, וועל איך נישט אָפטרעטן!“ —
איצט איז זי נישט מער זיין דאגה, די קיך.

האַט דער ליטוואַק געמאַכט א פרומען אָנשטעל? געשפילט א
קאָמעדיע מיט דער קיך?

ניין, ישראל האָט אים בעסער פאַרשטאַנען.

פינעס האָט געוואָסט, וואָס ליבע איז.

ברכות.

אין א שלעכטער שעה האָט לעאָן ברוינער געמאַכט די אַנטדע-
 קונג, אַז אַ דיכטער דאַרף זיין געבענטשט מיט לייד. ווען די ערש-
 טע ברכה פון לייד האָט אַראָפּגענידערט אויף זיינע ברייטע פלייצעס
 האָט ער זיך איינגעבויגן אונטער איר לאַסט. ער האָט די ברכה אָן-
 גענומען פאַר אַ קללה. די אויגן האָבן אים אַרויסגעזעצט פאַר וויי-
 טיק. דאָן איז ער נישט געשטימט געווען צו מאַכן אַנטדעקונגען.
 ווען האָט ער דאָס אמתע געבענטשטע פנים פון לייד דערקענט? דאָן,
 בעת ער האָט שוין געהאַט צו זיינע צרות זיך צוגעווינט, בעת ער
 האָט ליב באַקומען די ווונד פון זיין צעשטערט פאַמיליען-לעבן. ער
 וואָלט שוין נישט וועלן, אַז די ווונד זאָל פאַרהיילט ווערן. מיט די
 אייגענע פינגער פלעגט ער זי צערייצן, מיט דער אייגענער פּען
 אויפשגיידן. דאָן האָט ער דאָס אָנגעשריבן די ערשטע הילכיקע קא-
 פיטלעך פון זיין ראָמאַן. געזעסן ביים שרייב-טיש, ווי אַ פּהן ביי דער
 עבודה און דאָס האַרץ איז אים געוואַקסן, זעענדיק ווי עס צעגיסט
 זיך אַ ברייטע פּאַעמע, וואָס שפּרודלט מיט פּלוט פון זיין האַרצן,
 מיט גאָלד פון זיין דיכטונג. יאָ, ער קאָן! ער האָט גאָר ביז איצט
 נישט געוויסט פון זיינע כוחות! ער האָט גאָר קיין באַגריף נישט
 געהאַט וואָס פאַר אַ מעכטיקע פּעדער ער האָט אין זיינע פינגער!
 לעאָן ברוינער האָט איינגעשפּאַנט זיין אומגליק אין זיין דיכטערישן
 ריימוואָגן, זעט איר אים ביים שרייב-טיש מיט דער פּעדער אין

האַנט און מיט טרערן אויף די אויגן — נעמט אייך נישט איבער מיט מיטלייד. ער איז גליקלעכער פון אייך. ער האָט געפונען די ברכה פון ליידי. לעאָן ברוינער איז אָבער חוץ דיכטער אויך געווען אַ מענטש, וואָס האָט געשטאַמט פון לעבעדיקע טאַטע-מאַמע. זיין טאַטע איז געווען אַ מופלג און האָט זיך אויסגעצייכנט דערמיט, וואָס ער פלעגט קאָנען אויסגעפינען פשרות ביי דער שווערסטער פלוגטא צווישן תנאים. און די מאַמע האָט געהאַט אנדערע טאַלאַנטן. דהיינו, ביי איר גאַנצער קורצזיכטיקייט פלעגט זי קאָנען צוזאַמענשטיקעווען קאָלדרעס פון פאַרשידנפאַרביקע שמאַטקעלעך. יאָ, לעאָן איז געווען אַ מענטש. און אָט דער לעאָן דער צווייטער האָט עס אויפגעשטעלט אַ גאַנצע מאַכונאַציע פון פשרות, אַ מאַכונאַציע, וועלכע האָט אי די אָפענע ווונד איבערגעלאָזט אי דאָס לעבן פאַרלאַטעט, אָבער אזוי קונציק פאַרלאַטעט, אז פון דרויסן איז געווען נישט צו דערקענען, ממש פון איין גוס, כאָטש נישט פון איין פאַרב...

דאָס, וואָס סלאַווע איז פאַרבליבן ביי זיין קינד איז געווען אַ מוז-זאך. זי האָט פאַרביטן די שוועסטער אירע. דאָס, וואָס באַרינקע האָט זיך צו דער מומע סלאַווע צוגעבונדן, איז געווען נאַטירלעך. זי איז געווען ענלעך צו זיין מאַמען און פיל ווייכער און מילדער ווי זיין מאַמע. זי האָט געהאַט ווייסע, גלעטנדיקע הענט און אַן אָפן דיבלעך פנים. קיינמאָל נישט געלענגן קיין סוד אין אירע אויגן, נאָר אַ בליץ. דאַכט זיך: באַלד שיסט זי אויס אַ געלעכטער אָדער דערציילט אַ פריילעכע מעשה.

אַ צייט לאַנג האָט לעאָן געזען אין סלאַווען נאָר אַ שאַטן פון באַסיע, אַ שוואַכע, נישט קיין פולקאַמע אָפּשפיגלונג פון איר. מיט דער צייט האָט זיך סלאַווע פאַרדאַפלט אין זיינע אויגן. אָט איז עס באַסיע, די צאַרטע געליבטע און פאַרשאַלטענע באַסיע, וואָס עס ווילט זיך זי אַרומכאַפן און דערשטיקן, און אָט איז עס אַ מיידל מיט אַ ווייס לייב, מיט אַ פעטער פיגור, אַ מיידל אָן חכמות, נאָר מיט אַ גלאַנץ אין די האַר און אין די אויגן. מיט רו און מיט אַרדנונג פילט זי אָן זיין שטוב. וואָס האָט ער צו איר? פאַרוואָס זאָל ער זי שטיקן? און אָט איז זי ווידער באַסיע. זי גייט צונעמען דאָס קינד פון זיינע קני, צו לייגן עס שלאָפן, זי בויגט זיך איבער איבער אים היימיש פאַרטרוילעך און קערפערלעך — נאָענט.

לעאָנען נעמט שווינדלען פאַר די אויגן. ער האָט דערשפירט דעם דופט פון באַסיעס לייב.

דער סוף איז געווען, אז לעאָנען זענען נאָענט געוואָרן ביידע סלאַוועס. אי זי אליין, אי דער שאַטן פון איר שוועסטער. בעת סלאַווע איז געוואָרן זיין ווייב האָט זיך די אילוויע נאָך מער פאַר-שטאַרקט. אָט דאָס ווייס מיידל מיטן פולן לייב האָט אים אָפגעברייט מיט באַסיעס קושן, ווי באַסיע אים געהאַלט און, ווי באַסיע זיך אים אָפגעגעבן. כמעט פיינלעך איז געווען די אילוויע פון איין אויסדרוק פאַר ליידנשאַפט ביי ביידע שוועסטער.

אזוי האָט לעאָן פאַרלאַטעט זיין צעריסן לעבן, איבערלאָזנדיק פון אויבן דעם ריס, ווי אַ צייכענונג, פאַר זיין אייגן עסטעטיש געברויך.

און סלאַווע? ביי איר איז געוואַקסן די ליבע צו לעאָנען דורך דער שנאה צו דער שוועסטער. זי האָט נישט געקאָנט שענקען באַסיען וואָס זי האָט פאַרביטן אויף ווייס-אין-וועמען אזא איידעלן, אינטע-ליגענטן, באַגאַבטן און געזונטן מאַן. שפעטער, ווען זי האָט דער-פילט, אז באַסיע האָט זי פיינט פון דער ווייטן, איז זי שוין אַריין אין דער פרויען-אַמביציע. ס'איז איר שוין אין לעבן געגאַנגען צו פאַרשטעלן מיט איר לייב דער שוועסטערס אָנדענק. און זי האָט אויך געמיינט, אז עס איז איר געלונגען. זי האָט געליבט איר מאַן פשוט, אָן חכמות, נאָר שטורמיש און פריש, אין אין האַרצן געלאַכט, נישט נאָר פון באַסיען, נאָר אויך פון דער קראַנקער חברטע דינה, וואָס אַמאָל האָט זי מיט איר געטיילט די פאַרשעמטע, נישט דרייסטע מיידלשע ליבע צו שמואלן.

איצט האָט זי געהאַט אין איר אייגנטום אַ גאַנצן מאַן. זי האָט געהאַט רעכט אים צו ליבן שטורמיש, זי האָט געהאַט רעכט אַרומצוגיין מיט פאַרשיפורטע אויגן פאַר גליק.

איז איר שיפורער גליק געשטאַנען ערגעץ אויף אַ פערטן שטאַק און דאָס פענסטער איז געווען אָפן. האָט איר שיפורער גליק פאַר-לויפן דאָס גלייכגעוויכט, אַרויסגעפאַלן פון פענסטער און צעשמע-טערט געוואָרן אונטן, אויפן האַרטן, ווייסן ברוק, צוזאַמען מיט באַסיעס צניעותדיק-זינדיקן קערפער.

סלאווע האָט אויסגעשריגן :

— איך! איך האָב מיין שוועסטער דערהרגעט!
ווען לעאַנען האָט מען אַהיימגעבראַכט פון דער רעדאַקציע,
אַליין אַ האַלב-טויטן פון אוימגליק, האָט ער דערזען אַ פולע שטוב
מענטשן. באַרינקע האָט געקריגן קאַנוולסיעס פאַר שרעק און קיי-
נער האָט זיך נישט אומגעקוקט אין זיין ווינקל. אַלע זענען געווען
פאַרנומען מיט סלאווען. זי האָט געפליקט פון זיך דאָס העמד, די
האַר, געריסן דאָס לייב און געשריגן מיט פרעמדע קולות;
איך האָב דערהרגעט! דערהרגעט מיין שוועסטער!
— בינדט זי צו! האַלט זי צו! — האָט געשריגן דער דאָק-
טאָר צו די סאַניטאַרן.

אַבער נישט די סאַניטאַרן, נישט די זייטיקע מענטשן האָבן
נישט געקאַנט אירע צעבלוטטיקטע הענט איינהאַלטן.
פון דעם צעפליקטן העמד האָט זיך אַרויסגעריסן איר ווייסע,
פולע, הערלעכע ברוסט — אַ בלום פון רייפיקייט און פון שוואַנגער-
שאַפט, אַ ברכה פון לעבן.
און פון די שוואַרצע אויגן, וואָס האָבן אַלעמאָל געטראָגן אַ
בליצל אין זיך, האָט איצט געשטראַמט אַ ברילאַנטענער אויסגוס פון
משוגעת.

ווען ישראל איז געקומען צו לויפן צו לעאַנען איז שוין גע-
ווען נאָך אַלעמען. סלאווע איז שוין לאַנג געווען אוועקגעפירט אין
שפיטאַל פאַר נערוון-קראַנקע, דאָס קינד איז געווען ביי דער מומע-
זלאַטע און די מומע זלאַטע אַליין, אַ בפּבודיקע פרוי מיט אָפּגעהאַנג-
געגע באַקן און אַלטערענישע אוירינגלעך האָט אומבאַהאַלפן זיך
געפאַרעט אַרום דעם קראַנקן שטומען לעאַנען וועלכן זי האָט קיין
מאָל נישט שטאַרק ליב געהאַט און געהאַלטן אין איין נעבעכץ:

— אַז איך ווייס, נעבעך, נישט ווי צו טון און וואָס צו טון?
אַז איך בין אַליין, נעבעך, און די קינדער זענען זיך צעפאַרן. אַז
איך בין, נעבעך, נישט געווינט אַרומצוגיין נעבן אַ קראַנקן. וואָס

וויסט איר ! וואָס וויסט איר ! אז איך האָב דערהערט פון דעם אומ-
גליק בין איך, נעבעך, שיר אַליין נישט געשטאַרבן.
ישראלן איז פינסטער געוואָרן פאַר די אויגן, ווען ער האָט
דערזען ווי עלנט איז אַ מענטש אין זיין אומגליק. דורכן טעלעפאָן
האָט ער אַרויסגערופן אידען און די מזמזע זלאַטען אַוועקגעשיקט
אַהיים.

האָבן זיי שוין נישט אָפּגעטראָטן פון קראַנקס געלעגער. ער
אָדער אידע זענען שטענדיק געווען נעבן לעאַנען. און די קראַנקייט
זיינע איז געווען זייער אַ שווערע. לעאַנס נערוון האָבן נישט אויס-
געהאַלטן אזוי פיל ברכות פון לייד פאַר אַמאָל. ישראל האָט נאָר
באַוונדערט אידען. אָט די פרוי, וואָס האָט געקאַנט שטאַרק ליב
האָבן און שטאַרק פיינט האָבן, האָט איצט אינגאַנצן פאַרגעסן אָן
זיך. זי איז געווען בלויו איבערגעבנקייט און מוטערלעכע זאָרג צו
דעם קראַנקן אומגליקלעכן ברוינערן. דאָ האָט געשטעקט עפעס אַ
קראַפט, וואָס איז שטאַרקער פון משפּחה געפיל, קרובהשאַפט, ליבע
אַפילו. ביי דעם קראַנקס געלעגער האָט אויפגעבליט אַ בונד פון
דריי ליידנדיקע מענטשן.

יענעם ליידן האָבן אָפּגעקלונגען אין דעם אייגענעם צעוויי-
טאָקטן האַרץ. און נישט איינמאָל האָט ישראל אַ טראַכט געטון :
וואָס וואָלט געווען, ווען ביי אַלע מענטשן פון דער וועלט וואָלט
פלוצלינג אַראָפּגעפאלן די פאַרבלענדעניש פון צייטווייליקער צופרידן-
קייט, ווען אַלע מענטשן פון דער וועלט וואָלטן פלוצלינג און איינ-
צייטיק דערפילט, אז זיי זענען אומגליקלעך, אומגליקלעכע פאַרמשפּ-
טע ? אַ נייע זון וואָלט דאָך דאָן אויפגעשיינט !

אַבער ישראלן איז נישט באַשערט געווען צו אַנטוויקלען דעם
געזאַנק און זיך טיילן מיט דעם קראַנקן לעאַנען, ווען יענער האָט
שוין אָנגעהויבן צו קומען צו זיך, נאָך דער גרויסער דערשיטערונג.
די שרעק פון אומגליק, די שרעק פון פאַרמשפּט זיין איז גע-
שטאַנען ביי ישראלן הינטער די פלייצעס, אַ מיסטישע שרעק, אַ
קאַשמאַר-חלום. די שרעק האָט אויף אים אָנגעזאָגט פּינעס אין דעם
ערשטן טאָג, ווען דאָס אומגליק מיט באַסיען איז געשען. ער האָט
געזען אז עס קייטלט זיך. ער האָט געוואַרט אויף זיין אייגענער ריי,

כאַטש ער האָט נישט געטראַכט וועגן שייכות. און זיין אייגענע ריי
איז געקומען, געקומען אין אַ טעלעגראַמע פון דאָראַטשקען. זאָל ער
תיפֿף אַרויספֿאַרן, אויב ער וויל נאָך טרעפֿן דינהן ביים לעבן.

ישראל האָט געוואָסט נאָך וואָס ער פֿאַרט און ווהיין ער פֿאַרט.
זיינע באַקן זענען געווען איינגעשרומפֿן. די אויגן — אַריין אין
טיפֿע גריבער. אָבער מיט אַ קאַלטן, קלאַרן געדאַנק האָט ער זיך
געקליבן אַנטקעגנצופֿאַרן זיין אומפֿאַרמיידלעכן אומגליק. אַן איבערי-
קער, שוין נישט אויסגערעכנטער האַרץ-ווייטן, איז געווען די שווי-
גער פֿיגע-פעסיע ביים געזעגענען זיך. זי איז אים אַריין אין די
אויגן און אין די אויערן און געפֿליבן הענגען און זיין האַרץ, ווי
אַ משא נישט אַריבערצוטראַגן. אַן דעם שייטל, מיט צעלאָזטע האַר,
עפעס גאָר אַ יונגע פֿיגע-פעסיע איז זי אַרומגעקראַכן אויף די קני
אַ ידענע אויף די קני! און זיך געקלאַפט אין האַרצן און געיאַמערט:
— פֿאַר מיין זינד! פֿאַר מיין זינד שטראַפט גאָט, מיינע פֿוי-
געלעך!

און צום געליימטן מאיר-דודן איז זי אַזוי צוגעקראַכן, ווי אַ
קינד.

— הערסט, מאיר-דוד! פֿאַר מיין זינד!

א סוף ציום מעסאָפּאָטאָמישן פּראָיעקט!

פּינעס איז טאַקע אַוועקגעפּאַרן אין דער צייט. נישט אויף מאַרגן, ווי ער האָט געוואָלט, איז אין דריי טאָג אַרום. גלייך ווי ער האָט געזען, אַז אויף הוצאות וועט גענוג זיין, האָט ער איינגעפּאַקט זיין פּעקל, גענומען אַ דראָזשקע און ער פּאַרט. ער האָט זיך קיינ-מאַל נישט פּאַרגעשטעלט, אַז בענקשאַפט זאָל קאַנען אָננעמען אַזאַ געפּערלעכן כאַראַקטער פּון אַ קרענק, פּון אַ בייז אייגרעדעניש. פּי-נעס איז געווען אַ וועגעטאַריער. ער האָט אָבער איצט איינגעזען, אַז אַ מענטש איז אַ בלוטדורשטיקע חיה. ביי אים, למשל, איז די בלוטדורשטיקייט אַריין אין אַ בענקשאַפט צו אַ פּרוי. אימשטיינס גע-זאָגט אַ פּרוי! אַ קליין נפּשל מיט אַ צעזונגענער בלויקייט אין די אויגן און מיט קליינע, געשניצטע, נישט תמיד זויבערע הענטלעך! אָבער זיין בענקשאַפט איז אַזאַ, אַז אים דוכט, ער קאָן אַ מענטשן אומברענגען, ווען יענער זאָל אים פּאַרשטעלן דעם וועג. נישט אומ-זיסט קריכן אים אין קאָפּ ערינערונגען פּון יענער ביטערער צייט, ווען ער האָט געאַרבעט אין טשיקאַגאָ אין די שעכט-היזער! עס איז אים רויט פּאַר די אויגן. און ער לויפט, ער פלייט צו דאָראַטשקען. ער וועט צעברעכן אַלע שטערונגען אין וועג!

איז די ערשטע שטערונג גלייך ביים וואָקזאַל. נישט דאָס מי-ליטער עוואָקואירט זיך — גאַנץ וואַרשע לויפט. אַ דערשטיקעניש. פּינעס אַרבעט מיטן קאָפּ און מיט די זייטן. מען זידלט אים. ער

זידלט אנדערע, און ענדלעך, ענדלעך, — נאך וויפל צייט שטייעניש
און שמופעניש ביי די קאסעס — הענגט ער אין וואגאן אויף זיין
אייגענער ווייסער קורצער האנט, וואס איז פון נאך קורצערן ארבל ארויס-
געקראכן. מענטשלעכע לייפער דריקן אים פון אלע זייטן. און ווי
איין שטיק טייג אין א דייזשע טרייסלען זיך און וויגן זיך אלע
מיטאמאל ביי יעדן ראשיקן קער פון וואגאן.

שטיקן זיך קולות ארום אין דער ענגשאפט.

— מיין קינד! איר דערשטיקט דאך מיין קינד!

— אָט דאָ, זאָג איר, וועט הענגען מיין רענצל, נישט אַנ-
דערש!

— אוי, מאמע, קאָזאקן וועלן קומען, כ'האָב מורא!

— יונגערמאן, מיינע פיס!

און עפעס א סאָדיסטישער קאָנדוקטאָר וויל דווקא אין דער איצ-
טיקער ענגשאפט רעוויירן די בילעטן. ער קוקט פאַרוונדערט אויף
בינעסן.

— איר האָט דאך צווייטע קלאַס.

— נו, יא, איך האָב געקויפט, האָב איך.

— פאַרוואָס זשע שטיקט איר זיך דאָ? גייט אריבער.

— עס שאַדט נישט!

אים איז אפילו נישט איינגעפאלן צו מאכן זיך באַקוועמער.
געקויפט האָט ער זיך אַזאַ בילעט, וועלכן ס'האָט זיך געלאָזט קויפן.
ביי דער קאסע, ווו ס'איז געווען גרינגער זיך צו דערשלאָגן. איצט
קאָן ער זיך שוין נישט אָפשיידן און נישט אָפטיילן פון די אלע
צוזאַמענגעפרעסטע גופים. ער איז שוין אליין א שטיק טייג, און זיין
שרעק אין האַרצן איז נישט מער ווי א טייל פון דעם אלגעמיינעם
טעמפן שרעק און חייטיק. נאָך א שעה פינף הענגען אין דער לופט
באַמערקט ער אַ ליידיק שטיקל אַרט אין אַ ווינקל. ער שלאָפט שוין.

— אייער בילעט!

עס רייסט זיך אים אַריין אין די אויגן דעם קאָנדוקטאָרס
לאַמטערן.

— צווייטע קלאַס...

— ס'איז שוין נאָכט!

— הערט נאָר! העי! אייער בילעט?

פינעס רייסט אויף די אויגן.

— איך האָב אים דאָך שוין געוויזן!

— ווען?

ווייזט זיך אַרויס: ער איז שוין נאָך אמאָל איינגעשלאָפֿן. ער

זיט דעם בילעט פון קעשענע.

— ווהיין פאָרט איר?

— קיין ליאַסאָווע.

— פאַרוואָס הערט איר נישט וואָס מען רעדט צו אייך? מיט

צוויי שעה צוריק האָב איך אייך געוואָרנט, איר זאָלט נישט אייב-
שלאָפֿן.

— ווער? ווען?

ער איז פאַרבייגעפאָרן ליאַסאָווע. ער זאָלט שטראָף, ער קריכט

אראָפּ מיט זיין פעקל אויף אַ פינסטערער סטאַציע. ער קייט אָן אַלטן

בייגל און פאַרזופט מיט ביטערן טיי ביים בופעט, און ער פילט, אז נישט

ער טוט שוין דאָס אלץ, נאָר עפעס טוט זיך עס פאַר אים. צוריק

וועט ער האָבן אַ באַן אין אַ שעה אַרום. אין אַ שעה אַרום. צוויי

שעה וועט ער פאָרן צו ליאַסאָווע, צוויי שעה, און פון דאָרט צו

פאָדלאַסקין אין שטעטל מיט פערד — דריי שעה. איז צוזאַמען —

זעקס. ניין. זיבן. טאַקע זעקס. ווען איז דאָס גערעדט? ווען ער

וואָלט נישט פאַרשלאָפֿן. איז אַבער מעגלעך, אז ער זאָל נישט פאַר-

שלאָפֿן, אז ער איז שוין נישט ער, אז עפעס טוט זיך דאָ פאַר

אים? אָט איז ער נישט זיכער צי די באַנק וועט זיך נישט אייב-

ברעכן, ווען ער וועט זיך אוועקזעצן אויף איר. און, קוים זעצט ער

זיך — שלאָפֿט ער שוין איין. פינעס, דו שלאָפֿסט? ניין, ער שלאָפֿט

נישט. דאָס גייט ער אַרום, די הענט אין די אַרבל, דעם קאָפּ אין די

פלייצעס איבערן האַלב פינסטערן וואַקזאַל און ער ווייסט נישט וועמען

פריער צו היטן: זיך, נישט איינצושלאָפֿן, אָדער זיין פעקל, משך

זאָל עס נישט צוגנבענען. פאַר אַנשטרענגונג האָט ער שיר נישט

פאַרגעסן צו קויפֿן אַ בילעט צוריק קיין ליאַסאָווע. דאָס מאָל קויפט

ער דריטע קלאַס און פאַרקריכט אין גרויס איילעניש אין די צוויי-

טע. ווען ער זאָלט צום צווייטן מאָל שטראָף, דוכט זיך אים, אז

דאָס איז נאָך אַלץ דאָס ערשטע מאָל, אַז ער האָט פאַרשפּעטיקט.
 אַז ער דאַרף באַלד אויסשטייגן און פאַרן צוריק קיין ליאַסאָווע. ער
 בעט זיך רחמים ביים קאָנדוקטאָר, אַז יענער זאָל אים אויפוועקן.
 טאַמער שלאָפּט ער איין. אין אַ מינוט אַרום דוכט זיך אים שוין, אַז
 דאָס הלומט זיך אים גאָר. ער שלאָפּט און ער וועט זיך נישט אויפ-
 כאַפּן צו דער צייט. עס וועט זיך אים נאָר דוכטן, אַז ער האָט זיך
 אויפגעכאַפּט. אויף דער סטאַציע ליאַסאָווע קריכט ער אַראָפּ. ס'איז
 נאָך אַלץ נאַכט. גאָט מיינער! וויפּל יאָר געדויערט שוין די נאַכט?
 ער לויפט מיט זיין פעקל זוכן דעם קאָנדוקטאָר. ער דאַרף נויטיק
 דעם קאָנדוקטאָר. ער כאַפּט זיך, אַז דאָס דאַרף ער זאָגן דעם קאָנ-
 דוקטאָר, אַז ער האָט זיך שוין אַליין אויפגעכאַפּט.

פינעס בלייבט שטיין אין מיטן געלויף. מען שטופּט אים, מען
 שטויסט אים פון אַלע זייטן. ער איז צופרידן. דאָס געשטויסעריי
 וועט אים אַרויסשלאָגן דעם שלאָף פון קאָפּ. ער שפירט, פינעס, אַז
 עפעס האָט ער פאַרלוירן אין וועג, אין גרויס איילעניש און שטי-
 קעניש. עפעס האָט ער דעם ווילן פאַרלוירן. ער געדענקט אפילו
 דעם מאַמענט ווען ער האָט פאַרלוירן דעם ווילן. דאָס איז געשען,
 בעת דער קאָנדוקטאָר האָט אויף אים גראָב אָנגעשריגן, פאַרוואָס ער
 האָט פאַרשלאָפּן. דער קאָנדוקטאָר האָט געשריגן, פאַסאזשירן
 האָבן געלאַכט און ער האָט מיטגעשמייכלט. אַראָפּ איז ער אויף יע-
 נער סטאַציע שוין אָן אַ ווילן. איצט איז ער טאַקע אין ליאַסאָווע;
 שוין אָבער נישט די אייגענע ליאַסאָווע, נישט די געהעריקע פרייד
 פון דערגרייכטן ציל. עפעס האָט דער קאָנדוקטאָר אים פאַרביטן די
 ליאַסאָווע.

פינעס דערוויסט זיך, אַז צו דער שטאַט איז צוויי מייל, אַז
 די פאַר פּורן, וואָס האָבן געוואַרט ביי דער באַן, זענען שוין אַוועק-
 געפאַרן. אָנגעלאָדענע מיט פאַסאזשירן, פּל זמן ער האָט זיך דאָ
 אַרומגעדרייט, ווי אַ גולם. פינעס שמייכלט, ווידער פאַרשפּעטיקט?
 גוט, אַלץ אין אַרדענונג. הצלחות — אַ פּולער קאָמפּלעט. ער וועט
 אָבער נישט וואַרטן. ער וועט לויפן אָניגאָן די פּורן. אגב, צוויי מייל
 שפּילט קיין ראַלע נישט. איז ער דאָך שוין געקראַכן אַמאָל צופּוס

אין דער לענג פון מיסיסיפי און מיטגעצויגן זיין קעסטל זאכן איז
בערן וואסער אויף א שטריק.

פינעס לויפט מיט זיין פעקל און פאכעט מיט דער ליידיקער
האנט, ווי ער וואָרט דארפן אַריבערלויפן די גאס מיט אַן עמער
וואָסער. אין האַרצן ציטערט אויף אַ האַפּענונג, אַז ער וועט זיך
אַרויסדרייען פון דעם פּלאַנטער. ער ווייסט פון וואַנען די האַפּענונג
קומט. פון דעם ליידיקן ווייטן שטיקל הימל, וווּ עס גראָט שוין
בפרוש אויף טאָג. די גאַכט איז פּאַרט נישט קיין אייביקייט. און
נאָך פון עפעס נעמט זיך די האַפּענונג: מען האָט אים אַנגעוויזן ווי
אַזוי ער דאַרף זיך פאַרנעמען צום טראַקט. און איצט, נאָך אַ לענג-
גערן זינקען אין דער שיטערער פּלאַטע, פילט ער שוין דעם האַרטן
שטיין אונטער די פיס, ער זעט שוין פון דער זייט די סלופּעס פון
טעלעגראַף, ער הערט שוין די באַוועגונג פון פּורן און פון מענטשן
טריט. אַ סך פּורן. אָן אַ שיעור מענטשן. מען דאַרף זיי נאָר דער-
יאַגן. זיי וועלן אים מיטנעמען אין שטאַט אַרײַן. ניין, פון הינטן
פּאַרן אויך פּורן, פון דער זייט גייען אויך מענטשן. פינעסן ווערט
היימלעך. ער הויבט אָן גיין לאַנגזאַמער, אודאי ציט מען דאָס קיין
ליאַסאַווע אויף אַ יריד. דער פּאַרטאַג איז שוואַרץ-גרוי און נעבליק.
אין נעבל דערקענט ער שוין די פירן און די פיסגייער. האָט ער
פריער געחלומט, אַז דאָס פּאַרט מען אויף אַ יריד קיין ליאַסאַווע?
דאָס ציען זיך גאָר מיליטערישע פּורן. דאָס גייען זעלנער, אָן אַ
שיעור אין אָן אַ סדר. דאָס טרעט אָפּ. לויפט צוריק די אַרמיי
„אויף די פריער צוגעגרייטע פּאַזיציעס“.

אַבער אָט זעט ער דאָך פּויערישע פּוילעך אויך. ער איז גע-
ראַטעוועט. די האַנט איז שוין געליימט פון שלעפּן דאָס פעקל.

— טשואיש, פעטער! פיר מיך אונטער קיין ליאַסאַווע!

ער וואַרפט שוין דאָס פעקל פון הינטן אויף דער פּור אַרויף.
קערט זיך אָפּ דאָס איינגעחויקערט פּויערל מיטן אַנגעשטעלען
קאָלנער. זעט פינעס אַ פּאַפּאַכע מיט אַ באַרד.

— וואָס ווילסטו, וואָס? וואַהין קריכסטו?

פינעס כאַפט דאָס פעקל, וויל שוין אַפּציען. הענט און פיס ווי
ליים. זעלנער שרייען פון אלע זייטן:

א-טו! יעוואָ! א-נו יעוואָ! ווער איז ער?
 שטייט ער שוין און שמיכלט צווישן אַ גאַנצן רעדל צעקנייטש-
 טע פּאַפּאַכעס, היטלען, בערד און קעלנער
 — ווער איז ער, ווער?
 — ווי קומט ער אָהער?
 — הערסטו דאָך! אַ דייטש האָט מען געפּאַקט.
 — וואָס האָט ער דאָרט אין פעקל? נעמט אים נאָר פּאַרן
 קאַלנער!

פינעס קריגט פון דער זייט אַ לאַנגווייליקן, פּאַרשלאָפּענעם
 פּאַטש. מען ציט שוין פון פעקל זיין ביסל וועט, זיינע אַלטע העל-
 פּאַנט-שיך. פינעס איז שוין דאַנקבאַר פּאַרן פּאַטש. דאַנקבאַר דער
 האַרטער האַנט, וואָס האַלט אים פּאַרן קאַלנער. איצט וועט ער שוין
 נישט איינשלאָפּן, ער איז זיכער. און ווען זיי לאַכן, לאַכט ער מיט.
 איז דאָס נישט אַ קאָמעדיע, ווען ערגעץ אויף אַ רוסישן וועג, צווישן
 נאַכט און טאָג זענען זיך צוזאַמענגעקומען פּערמיאַקעס און טויליא-
 קעס, פּדי צו טרייבערן זיינע צעריסענע גאַטקעס? אין פעקל איז
 שוין פּמעט גאַרנישט פּאַרבליבן, אַחוץ זיין אַלטן אַנצוג האָט מען
 אַלץ צעשעלעפּט. אָבער די זעלנער טרייבערן נאָך.
 — איך האָב געפּאַקט! — שרייט איינער אויס מיט אַ הייזע-
 ריקן נצחון. — געפּאַקט! — און פינעסן ווערט פינסטער אין די
 אויגן. ער זעט אין דער זעלערשער לאַפע זיין פעקל פּתבים, זיין
 פּראַיעקט צו באַוואַסערן מעס פּאַטאַמיע.
 — ווייזט אָהער! — זייט ער ערנסט אויפּגערעגט — ווייזט
 אָהער! דאָס טשעפעט נישט!
 — זעסט ס'טראַ חכם ס'האַט זיך אויסגעפּונען! טשעפעט נישט..
 — טשעפעט נישט! — שרייט פינעס — אָדער רופּט אָהער.

דעם אָפיציר.

— אַזוי אַ מעשה!

פינעס באַקומט שוין פון הינטן אַ זעץ אין קאַפעלוש, אָבער
 דער זעלנער, וואָס האָט אויסגעפּונען דעם מעסאַפּאַטאַמישן פּראַיעקט
 נעמט אים פּלוצלינג אונטער זיין שוך.
 — לאָזט אָפּ, רעביאַטאַ! איך האָב אים געפּאַקט, איך וועל
 צושטעלן צו דער נאַטשאַלסטוואָ. קריך אַרויף, פּאַגיע!

פינעס איז צעשראָקן און דערפרייט. דערפרייט, וואָס ער דאַרף
נישט שלעפּן דאָס פעקל, דערפרייט, וואָס ער זיצט אויף אַ פּוּר ווי
אַ גראַף. און צעשראָקן איז ער פאַר דעם גורל פון מעסאַפּאַטאַמישן
פּראָיעקט. ער האָט מורא, אַז ער וועט דעם פּראָיעקט שוין מער
נישט אָנזען פאַר די אויגן.

נישט איינער, נאָר גאַנצע דריי אָפיצירן זענען צוגעריטן צו
דער פּוּר אין אַ שנעלערן טעמפּאָ און באַטראַכט פינעסן. ער האָט
אַראָפּגענומען דעם צעבראָכענעם הוט און זיך פאַרנויגט שמייכלענדיק.
דער מיטלסטער אָפיציר מיט קורצע באַקנבערד איז, ווייזט אויס,
דער ראַטנער אַליין. פינעס דערקענט זיין מעסאַפּאַטאַמישן פּראָיעקט,
וואָס דער אָפיציר האַלט אין בלעטערן. דער צווייטער גייט אין
ברילן און נאָך גאָר אַ יונגער. ער בויגט זיך איבער אויך צו כאַפּן
אַ קוק אין מאַנוסקריפט אַריין. דער דריטער זיצט איינגעהויקערט אויף
זיין פּערדל, אויפגעשטעלט דעם קאַלנער און רויכערט אַ ליילקע. פון
זיין אויסזען פאַרשטייט פינעס, אַז עס מוז טאַקע זיין קאַלט, כאַטש
ער פילט גאָר קיין קעלט נישט. אָט דער דריטער קוקט עס אויף
פינעסן. ער קוקט אָבער, דוכט זיך, אָן שום אינטערעס; ווי אויף אַ
קלאַץ, ווי אויף אַ שטיין אין וועג.

— וואָס איז דאָס פאַר אַ שפּראַך? — פּרעגט דער מיט די
באַקנבערד.

— יידיש.

— און וואָס פאַר אַ פלענער זענען דאָס?

— מעסאַפּאַטאַמיע.

— ווי?

— מעסאַפּאַטאַמיע.

דער יונגער פאַרריכט זיך די ברילן און קוקט אים אָן. דער
איינגעהויקערטער נעמט אַרויס די ליילקע, שפייט אויס צווישן די
צייך קערט זיך אָפּ.

— דאָס איז אַ פּראָיעקט צו באַוועסערן מעסאַפּאַטאַמיע, מיינע
הערן — דערקלערט פינעס. ער וויל שמייכלען, אָבער עס שמייכלט
זיך אים נישט. ערשטנס, איז אים אַ שאַד דער פּראָיעקט. צווייטנס,

האָט ער מורא, אַז מען וועט אים אַראָפּיאַגן פון דער פּור און הייסן גיין. ער פּילט, ער וועט בלייבן זיצן אין מיטן וועג.

די אָפּיצירן האָבן אַ קורצן ישובּ הדעת. עס דערגייען צו פינעסן די רייד פון דריטן, דעם איינגעהויקערטן אויף זיין פּערדל!

— פון מיינעטוועגן הייסט אים גיין. פון מיינעטוועגן נעמט אים מיט. גיט אים אַ געאַרגי, גיט אים אַ קויל — מיר איז אַלץ איינס. נישט קיין אויסגעשלאָפּענער, בין איך קיין מענטש נישט.

פינעס פּילט אים מיט אין די לעצטע ווערטער זיינע. אַ שוואַ-כער מעכאַניזם, דער מענטש.

די אָפּיצירן זענען אַוועקגעריטן און פינעס פּאַרט ווייטער. איצט איז ער כּמעט רויק. עס איז אים נאָר נישט אנגענעם, וואָס ער האָט זיי, די אָפּיצירן באַאומרויקט. טאַקע מער ליגט זיי נישט אין זינען, ווי פּאַרנעמען זיך מיט זיינע פּראַיעקטן. צוויי סאָלדאַטן זיצן מיט ביקסן קעגן אים. עס גייט אים נישט אָן.

איין סאָלדאַט פּרעגט אים גאַנץ גוטמוטיק:

— האָסטו אַביסל דייטשישן טאַבאַק? אַ שרעק, ווי עס ווילט

זיך פאַרציען!

— פון וואַנען קומט צו מיר דייטשישער טאַבאַק?

— זע נאָר דעם אָנשטעל! עט, ברודער, לאָמיר רעדן ווי מענטשן.

היינט לעבן מיר, מאַרגן — פּרעסן אונז די ווערים. מיר זענען, ברודער, אַלע פּאַרמשפּטע, דו זאָג מיר בעסער, צי פּרעסט מען טאַקע ביי אייך קינדער? צי שמירט מען אויף ברויט דעם שמאַלץ פון געשטאַרבּענע. ס'איז דאָך הונגער ביי אייך?

— ביי וועמען — ביי אונז?

— נו, ביי די דייטשן.

— זעמליאַק! איך בין פון וואַרשע — פּרוּווט פינעס אַ שמייכל

טון און דערפּילט, אַז זיין פנים איז אים פּרעמד, קנייטשט זיך נישט.

— נו, דו רעדסט אַפּילו „פּאַ נאַשעמו“ גאָר גלאַטיק. שוין,

ווייזט אויס, נאָך פון פאַר דער מלחמה אין דער דינסט?

— אין וועלכער דינסט?

— נו, אַ שפּיאָן אַ דייטשישער. מיינט איר, איך פּאַרשטיי נישט?

איך פּאַרשטיי. אַז מען שיקט גייט מען. פּאַטערלאַנד...

איצט האָט שוין פינעס פאַרשטאַנען פון וואָנען עס נעמט זיך
די מאָדנע לייכטקייט אין זיין גוף.

מען האָט אים באַפרייט נישט נאָר פון פעקל, נאָר אויך פון
דער טרחה צו דענקען. ערגעץ האָט מען אים געפירט. עפעס האָט
מען געדענקט פאַר אים. ער איז געוואָרן אַ זאך, אָן אַ ווילן, אָן
אחריות.

און דאָס איז אַ בריוו, וואָס דער „ווייסער קרייז“ האָט איבער-
גענומען. דער בריוו איז אָנגעקומען צום אַדרעסאַט אין וואַרשע מיט
אַ שטעמפּל פון דער דייטשישער צענזור, צוויי חדשים נאָך דעם, ווי
די דייטשן האָבן פאַרנומען וואַרשע. דער אַדרעסאַט איז געווען: לעאָן
ברוינער. אָבער דער בריוו איז געווען געשריבן צו פינעסן. אַזוויי
פינעס איז געווען אוועקגעפאַרן, האָט דעם בריוו געלעזן לעאָן ברוי-
נער. געזעסן אין כאַלאַט, אויפן בעט. געהאַט אַן אויסגעצויגן, געל-
זיכטיק פנים און דער בריוו האָט געציטערט אין זיינע שוואַכע, אויס-
געקרוםטע פינגער. שייקע האָט געשריבן:

טייערער פינעס מיינער! ווינדער זיך נישט, וואָס איך בין אַזוי
סענטימענטאַל. דאָס איז אַ רעשט פון דער פּראָנט-היסטעריע. איך
האַב שוין געזען, ווי אַ גאַנצע ראַטע איז משוגע געוואָרן, געמיינט:
מיינע נערוון זענען פון שטריק, אָבער, ווייזט אויס, איך האָב אַ
טעות געהאַט. עס רופט זיך אָפּ. הייט פון פּראָנט און פון געפאַר
געהרגעט צו ווערן, הויב איך איצט אָן צו שפירן די מלחמה אין
מיינע ביינער. וועסט לעזן דעם בריוו און זאָגן, אַז שייקע איז משוגע.
אָבער שייקע ראַנגט זיך ערשט מיט זיין משוגעות, דו ביסט מיר
ליב און טייער, טייערער ליטוואַק מיינער, ביסט מיר איינגעבאַקן
אין האַרצן. ווייסט פאַר וואָס? ווייל איך האָב נעכטן זיך דערשאַסן.
גלויבסט נישט? טאָ הער.

מיטוואַך אין דער פרי איז דאָס געווען. מיר האָבן פאַרטאַג
זיך צוגעשלאָגן צו אַ זומפיק שטעטל, מידע, הונגעריקע, דורכגעפּרוי-
רענע, איין געדאַנק: רוען. פון שלאָף הער איך:

— ווואָד, סטראַסיאַ!

איך בין שוין געווינט צו שלאָפן שטייענדיק אויך. האַלט איך
די ביקס און שלאָף אין דער ריי.
— שאַגאָס — מאַרש .

איך בין שוין געווינט צו שלאָפן גייענדיק אויך. ערשט אין
פעלד האָב איך געעפנט די אויגן. געמיינט אז מען האָט אונז גע-
שיקט רעקווירירן אַ פּאַר בהמות צום קעסל. ערשט ניין. מען הייסט
אונז וואַרטן. עפעס אַ שפּיאַן האָט מען געכאַפט. מיין איינציקער
געדאַנק: זאָל מען דאָס אָפּפּטרן וואָס גיכער, איך דאַרף שלאָפן.
און אז איך דערמאַן זיך, זע איך טאַקע. אז אַלע האָבן גע-
דאַרפט שלאָפן. פאַרשלאָפן איז געווען דער וואָזוואָד, פאַרשלאָפן —
דער אָפיציר, וואָס האָט געגענעצט ביי דער קאַמאַנדע. דער פּרי-
מאַרגן אַליין איז נישט ניהה געווען, וואָס ער איז געקומען אויף
דער וועלט. ער האָט אויך געוואָלט שלאָפן. ענדלעך האָט מען אַרויס-
געשטויסן אויפן פעלד אַ פאַרשלאָפענע בריאה — דעם דייטשישן
שפּיאַן און — מיט איין קלאַפּ פּטור. איצט וועל איך שלאָפן.
ברודער פינעס! איך האָב אָבער נאָך ביז איצט קיין אויג
נישט צוגעמאַכט, שוין דריי טעג מיט דריי נעכט. ביז נעכטן האָט
מיך געמאַטערט דער געדאַנק — צו וועמען איז ער ענלעך געווען —
דער דייטש? ערשט נעכטן האָט זיך מיר איינגעגעסן אין האַרצן אַ
משוגענער פאַרגלייך. דער דייטש איז ענלעך צו פינעסן! מילא, ענ-
לעך איז ענלעך. אָבער דו פאַרשטייסט, ברודער, וואָס הייסט מלחמה-
היסטעריע? אז ביז איצט ציטערן מיר די הענט און איך קאָן אין
מיל קיין ביסן נישט נעמען! עס, מאַטערט מיך די איינרעדעניש,
אז איך האָב דיך דערשאָסן.

איך האָב אַלעמאַל געהאַט דעם איינדרוק, אז דו ביסט אויס-
געבעט מיט וואַטע און קיין קויל וועט דיך נישט דורכנעמען, סיידן
מען זאָל שיסן אויף דיר פון אַ האַרמאַט. פונדעסטוועגן וואָלט איך
אַ האַלב לעבן איצט אָפּגעגעבן צו האָבן אַ גרוס פון דיר, צו וויסן
וואָס דו מאַכסט. פאַרפאַלן, ברודער, דיין מעסאַפּאַטאַמישן פּראַיעקט
וועסטו מוזן אויף אַ צייט אָפּלייגן. זעסט דאָך: אויף דער וועלט
טוען זיך אָפּ בילכערע זאַכן...

ענדע פון צווייטן בוך

ווערק פון א. קאציזנע

דער גייסט — דער מלך (דראמאטישע פאָעמע).

אַראַבעסקן (עקזאָטישע נאָוועלן).

פּראָמעטעוס (מיסטעריע).

דופּוס (דראַמע אין 4 אַקטן).

הורדוס (טראַגעדיע אין 5 אַקטן).

שטאַרקע און שוואַכע (רעאַמאַן) 1 — 2.

שטאַרקע און שוואַכע „ 3 — 4.

הויפט-פארקויף:

ב י כ ע ר' ווארשע, נאלעווקי 2a

„BYCHER“ Warszawa, Nalewki 2-a